T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

DOKTORA TEZİ

DOĞU TÜRKÇESİ İLE YAZILMIŞ YUSUF KISSASI

(GRAMER-METİN-DİZİN)

Kübra GÜRSOY

2502190498

TEZ DANIŞMANI
Doç. Dr. Feryal KORKMAZ

İSTANBUL – 2025

ÖZ

DOĞU TÜRKÇESİ İLE YAZILMIŞ YUSUF KISSASI

(GRAMER-METİN-DİZİN)

KÜBRA GÜRSOY

Türk edebiyatında Hz. Yusuf'u konu edinen pek çok eser kaleme alınmıştır. Bunlardan biri de 18. yüzyıl Türkistan coğrafyasının önemli şairlerinden biri olan Nurmuhammed Andelîb'in *Yusuf Kıssası*'dır. Bu çalışmada, Andelîb'in Hz. Yusuf'u konu ettiği kıssasının Berlin Devlet Kütüphanesi (Staatsbibliothek zu Berlin) Hartmann 1 kataloğunda Ms. or. quart. 1284 numarasıyla ve Qisas al-anbiya' ismiyle kayıtlı olan nüshası incelenmiştir. Çalışmaya konu olan eser manzum-mensur karışık olarak Doğu Türkçesi ile kaleme alınmıştır; manzum kısımlarda Batı Türkçesi özellikleri de göstermektedir.

Çalışma; Yusuf kıssaları ve Andelîb'in Yusuf kıssası, dil incelemesi, metin, Türkiye Türkçesi aktarımı ve dizin bölümlerinden oluşmaktadır. Birinci bölümde Yusuf kıssaları hakkında genel mahiyette bilgi verilip Andelîb'in Yusuf kıssası tanıtılmıştır. İkinci bölümde, çalışmaya konu olan nüshanın imlâ, ses ve şekil bilgisi özellikleri incelenmiştir. Üçüncü bölümde, metnin transkripsiyonu ve Türkiye Türkçesine aktarımı yapılmıştır. Dördüncü bölümde, metinde geçen kelimelerin metindeki bağlamlarına göre gramatikal dizini hazırlanmıştır. Ayrıca özel isimler ve dua-ibareler için ayrı dizinler oluşturulmuştur. Çalışmanın sonunda ilgili nüshanın tıpkıbasımı verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yusuf kıssası, Yusuf u Züleyha, Nurmuhammed Andelîb, Geç Dönem Çağatay Türkçesi, Karışık Dilli Eserler.

ABSTRACT

QISSA-I YUSUF WRITTEN IN EASTERN TURKISH

(GRAMMAR-TEXT-INDEX)

KUBRA GURSOY

Many works in Turkish literature have been composed about the Prophet Yusuf. One of these is Qissa-i Yusuf (The Story of Yusuf) by Nurmuhammed Andelîb, a prominent poet of 18th-century Turkistan. In this study, the manuscript copy of Andelîb's Qissa-i Yusuf, recorded in the Hartmann I catalog of the Berlin State Library (Staatsbibliothek zu Berlin) under the shelf number Ms. or. quart. 1284 and listed under the title Qisas al-anbiyaʾ, is examined. The text is written in a combination of prose and verse in Eastern Turkish (Late Chagatai Turkish), with the verse sections also reflecting features of Western Turkish (Oghuz Turkish, Turkmen).

The study is organized into several sections: an introduction to the accounts of Yusuf and to Andelîb's version in particular; a linguistic analysis covering the orthography, phonology, and morphology of the manuscript; a transcription of the text with its Turkish translation; and a grammatical index of the vocabulary in context. In addition, separate indexes have been prepared for personal names, place names, and prayers- Arabic expressions. A facsimile of the manuscript is included at the end of the study.

Keywords: Qissa-i Yusuf, Yusuf u Zuleyha, Nurmuhammed Andelîb, Late Chagatai Turkish, Mixed Language Texts.

ÖNSÖZ

Çalışmamızda, Berlin Devlet Kütüphanesinde Qisas al-anbiya' ismiyle kayıtlı olan ve müellifi, müstensihi ve istinsah tarihi bilinmeyen eserin Andelîb'e ait olduğu tespit edilmiş; dil incelemesi, metnin transkripsiyonu-Türkiye Türkçesi aktarımı ve dizininin hazırlanmasıyla müstakil bir çalışma ortaya konmuştur. Eserin Doğu Türkçesiyle, manzum-mensur karışık olarak yazılması ve manzum kısımlarda Batı Türkçesi özellikleri göstermesi onu diğer Yusuf kıssalarından farklı kılmaktadır. Metnin söz konusu yönü, dönemin dilinin daha iyi anlaşılmasına ışık tutacak niteliktedir; bilhassa ses ve şekil bilgisi bakımından alana önemli veriler sunmaktadır. Bunun yanı sıra Yusuf kıssalarının metinlerarası karşılaştırmalarına katkıda bulunması bakımından da dikkat çekicidir. Bu anlamda her iki alana da fayda sağlaması arzulanmıştır.

Öğrencisi olmaktan onur duyduğum ve desteğini her zaman hissettiğim; bilgisi, tecrübesi ve sabrı ile yolumu aydınlatan kıymetli hocam ve tez danışmanım Doç. Dr. Feryal Korkmaz'a minnetle teşekkürlerimi sunarım.

Değerli fikirleriyle ufkumu açan; uyarı ve yönlendirmeleriyle tezime katkıda bulunan hocam Dr. Öğr. Üyesi Özcan Tabaklar'a ve ayrıca jüri üyeleri olarak yapıcı görüş ve önerileriyle çalışmama destek olan hocalarım Prof. Dr. Abdullah Azmi Bilgin'e, Prof. Dr. Mesut Şen'e ve Doç. Dr. Berker Keskin'e saygılarımı ve şükranlarımı sunarım.

Desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen sevgili annem başta olmak üzere aileme ve aynı heyecanı paylaştığım; daima beni yüreklendiren arkadaşlarıma minnettar olduğumu belirtmek isterim.

KÜBRA GÜRSOY

İSTANBUL, 2025

İÇİNDEKİLER

ÖZ ..... **ii**

ABSTRACT ..... **iii**

ÖNSÖZ ..... **iv**

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ ..... **xi**

KISALTMALAR LİSTESİ ..... **xii**

İŞARETLER LİSTESİ ..... **xiii**

GİRİŞ **1**

BİRİNCİ BÖLÜM
YUSUF KISSALARI VE ANDELÎB'İN YUSUF KISSASI

1.1. Türk Edebiyatındaki Yusuf Kıssaları **3**

1.2. Doğu Türkçesi ile Yazılmış Yusuf Kıssası **7**

1.2.1. Nüsha Tavsifi 7

1.2.2. Eserin Müellifi, Müstensihi ve İstinsah Tarihi 8

1.2.3. Andelîb'in Hayatı ve Eserleri 10

1.2.4. Andelîb'in Yusuf Kıssasının Olay Örgüsü 12

İKİNCİ BÖLÜM
DİL İNCELEMESİ

2.1.Yazım Özellikleri **18**

2.1.1.Ünlülerin Yazımı 19

2.1.1.1. /a/ Ünlüsünün Yazımı 19

2.1.1.2. /e/ Ünlüsünün Yazımı 20

2.1.1.3. / é/ Ünlüsünün Yazımı 20

2.1.1.4. /ı/ ve /i/ Ünlülerinin Yazımı 20

2.1.1.5. /o/ /ö/, /u/, /ü/ Ünlülerinin Yazımı 21
2.1.2. Ünsüzlerin Yazımı 21
2.1.2.1. /ç/ Ünsüzünün Yazımı 21
2.1.2.2. /p/ Ünsüzünün Yazımı 22
2.1.2.3. /k/ ve /g/ Ünsüzlerinin Yazımı 22
2.1.2.4. /n͡g/ Ünsüzünün Yazımı 22
2.1.2.5. /s/ Ünsüzünün Yazımı 22
2.1.2.6. /t/ Ünsüzünün Yazımı 23
2.1.3. Zamir n'si 23
2.2. SES BİLGİSİ 24
2.2.1. Ünlü Uyumu 24
2.2.1.1. Kalınlık-İncelik Uyumu 24
2.2.1.2. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu 24
2.2.2. Ünlüler ve Ünlülerde Meydana Gelen Ses Olayları 26
2.2.2.1. Ünlü Yuvarlaklaşması 26
2.2.2.2. Ünlü Düzleşmesi 27
2.2.2.3. Ünlü Düşmesi 27
2.2.3. Ünsüzler ve Ünsüzlerde Meydana Gelen Ses Olayları 28
2.2.3.1. /b/ Ünsüzü 28
2.2.3.2. /d/ Ünsüzü 28
2.2.3.3. /G/ Ünsüzü 29
2.2.3.4. /K/ Ünsüzü 30
2.2.3.5. /l/ Ünsüzü 31
2.2.3.6. /t/ Ünsüzü 31
2.2.3.7. /ny/ Ünsüzü 32
2.2.3.8. /p/ Ünsüzü 32
2.2.3.9. /ş/ Ünsüzü 33
2.2.3.10. /r/ Ünsüzü 33
2.2.3.11. Göçüşme 34
2.2.3.12. Sedasızlaşma 34
2.2.3.13. Türeme 34

2.2.3.14. Hece Düşmesi 35
2.3. ŞEKİL BİLGİSİ 36
2.3.1. İsim İşletme Ekleri 36
2.3.1.1. Çokluk Eki 36
2.3.1.2. İyelik Ekleri 36
2.3.1.3. Hâl Ekleri 38
2.3.1.3.1. Yalın Hâl 38
2.3.1.3.2. İlgi Hâli 38
2.3.1.3.3. Yükleme Hâli 38
2.3.1.3.4. Yönelme Hâli 39
2.3.1.3.5. Bulunma Hâli 40
2.3.1.3.6. Ayrılma Hâli 40
2.3.1.3.7. Eşitlik Hâli 40
2.3.1.3.8. Yön Gösterme Hâli 40
2.3.1.3.9. Vasıta Hâli 40
2.3.1.4. Aitlik Eki 41
2.3.2. Zamirler 41
2.3.2.1. Şahıs Zamirleri 41
2.3.2.2 Dönüşlülük Zamiri 42
2.3.2.3. İşaret Zamirleri 43
2.3.2.4. Soru Zamirleri 43
2.3.2.5. Belirsizlik Zamirleri 43
2.3.3. Sıfatlar 44
2.3.3.1. Niteleme Sıfatları 44
2.3.3.2. Belirtme Sıfatları 44
2.3.3.2.1. İşaret Sıfatları 44
2.3.3.2.2. Soru Sıfatları 45
2.3.3.2.3. Belirsizlik Sıfatları 45
2.3.3.2.4. Sayı Sıfatları 45
2.3.3.2.4.1. Asıl Sayı Sıfatları 45
2.3.3.2.4.2. Sıra Sayı sıfatları 46

2.3.3.3. Sıfatlarda Karşılaştırma 46
2.3.4. Sayılar 46
2.3.4.1. Asıl Sayılar 46
2.3.4.2. Sıra Sayıları 47
2.3.4.3. Topluluk Sayıları 47
2.3.5. Zarflar 48
2.3.5.1. Yer-Yön Zarfları 48
2.3.5.2. Zaman Zarfları 48
2.3.5.3. Durum Zarfları 49
2.3.5.4. Miktar Zarfları 49
2.3.6. Edatlar 49
2.3.6.1. Bağlama Edatları 50
2.3.6.1.1. Sıralama Edatları 50
2.3.6.1.2. Karşılaştırma-Denkleştirme Edatları 50
2.3.6.1.3. Cümle Başı Edatları 51
2.3.6.1.4. Sona Gelen Edatlar 52
2.3.6.2. Son Çekim Edatları 52
2.3.6.3. Ünlem Edatları 53
2.3.6.3.1. Ünlemler 53
2.3.6.3.2. Seslenme Edatları 53
2.3.6.3.3. Cevap Edatları 54
2.3.7. Kelime Yapımı 54
2.3.7.1. İsimden İsim Yapma Ekleri 54
2.3.7.2. Fiilden İsim Yapma Ekleri 57
2.3.7.3. İsimden Fiil Yapma Ekleri 58
2.3.7.4. Fiilden Fiil Yapma Ekleri 59
2.3.8. Fiiller 61
2.3.8.1. Şahıs Ekleri 61
2.3.8.1.1. Zamir Kökenli Şahıs Ekleri 61
2.3.8.1.2. İyelik Kökenli Şahıs Ekleri 61
2.3.8.2. Şekil ve Zaman Ekleri 62
2.3.8.2.1. Bildirme Kipleri 62

2.3.8.2.1.1. Görülen Geçmiş Zaman 62
2.3.8.2.1.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman 63
2.3.8.2.1.3. Geniş Zaman 64
2.3.8.2.1.4. Şimdiki Zaman 65
2.3.8.2.1.5. Gelecek Zaman 66
2.3.8.2.2. Dilek-Tasarlama Kipleri 66
2.3.8.2.2.1. Emir Kipi 66
2.3.8.2.2.2. Şart Kipi 67
2.3.8.2.2.3. İstek Kipi 67
2.3.8.2.2.4. Gereklilik Kipi 68
2.3.8.3. Birleşik Zamanlı Çekimler 69
2.3.8.3.1. Hikâye Birleşik Çekimi 69
2.3.8.3.2. Rivayet Birleşik Çekimi 70
2.3.8.3.3. Şart Birleşik Çekimi 70
2.3.8.4. Birleşik Fiiller 70
2.3.8.4.1. İsim + Yardımcı Fiil Şeklinde Kurulan Birleşik Fiiller 70
2.3.8.4.2. Tasvir Fiilleri 71
2.3.8.4.2.1. Yeterlilik Fiili 71
2.3.8.4.2.2. Tezlik Fiili 72
2.3.8.4.2.3. Sürerlilik Fiili 72
2.3.8.5. Sıfat-Fiiller 72
2.3.8.6. Zarf-Fiiller 73
2.4. SÖZ DİZİMİ 76
2.4.1. Yapısına Göre Cümleler 76
2.4.1.1. Basit Cümle 76
2.4.1.2. Birleşik Cümle 76
2.4.1.2.1. Şartlı Birleşik Cümle 76
2.4.1.2.2. İç İçe Birleşik Cümle 77
2.4.1.3. Sıralı Cümle 77
2.4.1.4. Bağlı Cümle 78
2.4.2. Yüklemin Türüne Göre Cümleler 78

2.4.2.1. İsim Cümlesi 78
2.4.2.2. Fiil Cümlesi 79
2.4.3. Yüklemin Yerine Göre Cümleler 79
2.4.3.1 Kurallı Cümle 79
2.4.3.2. Devrik Cümle 80
2.4.4. Anlamına Göre Cümleler 80
2.4.4.1. Olumlu Cümle 80
2.4.4.2. Olumsuz Cümle 80
2.4.4.3. Hitap Cümlesi 81
2.4.4.4. Soru Cümlesi 81
2.5. KARIŞIK LEHÇE ÖZELLİKLERİ 82

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
METİN

3.1. Transkripsiyonlu Metin 85
3.2. Türkiye Türkçesine Aktarım 231

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
DİZİN

4.1. Gramatikal Dizin 342
4.2. Özel İsimler Dizini 508
4.3. Dua ve İbareler Dizini 522
SONUÇ 527
KAYNAKÇA 530
TIPKIBASIM 536
ÖZ GEÇMİŞ 693

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ا	a, ā, e	ض	ż, ḍ
آ	a, ā	ط	ṭ
ب	b, p	ظ	ẓ
پ	P	ظ	ẓ
ت	T	غ	ġ
ث	s̲	ف	f
ج	c, ç	ق	ḳ
چ	Ç	ك	k, g
ح	ḥ	ل	l
خ	ḫ	م	m
د	D	ن	n
ذ	z̲, ḏ	نك	n͡g
ر	R	و	v, o, ö,ō, u, ü, ū
ز	z	ه	h, a, e
پس/ س	S	Y	y, é, ı, i, ī, ā
ش	Ş	ء	ʻ
ص	Ş	خوا -	ḫᵛ ā-
		ة	t

KISALTMALAR LİSTESİ

a.g.e. : Adı geçen eser
Ar. : Arapça
A.e. : Aynı eser
bkz. : Bakınız
Çev. : Çeviren
Ed. : Editör
Far. : Farsça
Haz. : Hazırlayan
Hz. : Hazreti
Krş. : Karşılaştırınız
Moğ. : Moğolca
Ör. **:** Örnek
s. : Sayfa
S. : Sayı
TDK : Türk Dil Kurumu
TDV : Türkiye Diyanet Vakfı
Tr. : Türkçe
vb. : Ve benzeri

İŞARETLER LİSTESİ

[…]	: Okunamayan kelime veya kelimeler olduğunu gösterir.
[?]	: Okunuşundan emin olunamayan kısımları gösterir.
[ ]	: Tamamlanan ses veya sesleri gösterir.
[Eksik]	: Eksiklik yazılan kelime veya mısrayı gösterir.
[Kelime]	: Eksik yazılan kelimenin tamamlandığını gösterir.
( )	: Satır numaralarını gösterir.
+	: İsim kök ve gövdelerine işaret eder.
-	: Fiil kök ve gövdelerine işaret eder.
/	: Varak numarası ile satır numarasını ayırır.
<	: Buradan gelir.
>	: Buraya gider.
~	: Değişken biçime işaret eder.
ø	: Düşmüş olan sese işaret eder.

GİRİŞ

Bu tezde, Andelîb'in Yusuf kıssasının Berlin Devlet Kütüphanesi Hartmann 1 kataloğunda Ms. or. quart. 1284 numarasıyla ve Qisas al-anbiya' ismiyle kayıtlı olan nüshası çalışılmıştır.

Geç dönem Doğu Türkçesi yazı dilinin temsilcisi olan Andelîb'in Hz. Yusuf peygamberi konu ettiği kıssasının ele alındığı bu çalışmada, eserin dil özellikleri ortaya konmuştur. Burada, bazı kaynaklarda geç dönem Çağatay Türkçesi bazı kaynaklarda Eski Özbekçe ismiyle tanımlanan, aslında yazı dili olarak Anadolu ve Rusya dışındaki bütün Türklerin ortak yazı dili olan Türkçenin özelliklerinin ortaya çıkarılmasına katkı sağlanması arzu edilmiştir. Mensur-manzum karışık olarak yazılan bu eserin manzum kısımlarda Batı Türkçesi özellikleri göstermesi, dönemin dilinin daha iyi anlaşılmasına olanak sağlamakta ve alana önemli veriler sunmaktadır.

Çalışma, "Yusuf Kıssaları ve Andelîb'in Yusuf Kıssası", "İnceleme", "Metin", ve "Dizin" olmak üzere dört ana bölümden oluşmaktadır.

"Yusuf Kıssaları ve Andelîb'in Yusuf Kıssası" bölümünde Yusuf kıssalarının kaynaklarından ve Türk Edebiyatındaki Yusuf kıssalarından kısaca bahsedilmiştir. Sonrasında çalışmaya konu olan nüshanın tavsifi yapılarak Andelîb'in hayatı ve eserleri hakkında bilgi verilmiştir. Eserin olay örgüsü geçtiği varak ve satır numarası gösterilerek özetlenmiştir.

"İnceleme" bölümünde metnin dili; yazım özellikleri, ses, şekil ve cümle bilgisi bakımından örnekler üzerinden ele alınmıştır. Burada, metnin Batı Türkçesi gösteren özellikleri müstakil bir alt başlık altında ayrıca verilmiştir.

"Metin" bölümünde metnin transkripsiyonu ve Türkiye Türkçesine aktarımı yapılmıştır. Metnin transkripsiyonu ve Türkiye Türkçesine aktarımı yapılırken okunamayan-anlamlandırılamayan yerlerde […], emin olunamayan yerlerde ise [?] işareti kullanılmıştır. Hatalı yazılan kelimeler metin içinde onarılarak verilmiş; hatalı olan şekil dipnotta gösterilmiştir. Bazen metnin manzum kısımlarında eksik kelimeler

bulunmaktadır. Bu eksik kelimeler diğer mısralardan hareketle tamamlanabiliyorsa [ ] işareti içinde tamamlanmıştır; tamamlanamayanlar ise [Eksik] ifadesi ile gösterilmiştir. Manzumelerde hece ölçüsü tam olsa bile bazen son kelime bazen de son hece tekrar yazılmıştır. Bu kısımlar metnin transkripsiyonunda yazılmayıp dipnotta gösterilmiştir. Bununla birlikte bazı mısralar kendi içlerinde kafiye barındırdığından bu kısımlar bölünerek ayrı mısra olacak şekilde yazılmıştır. (Ör.: 26b, 49b)

Okumayı kolaylaştırmak için metnin transkripsiyonunda noktalama işaretlerinden faydalanılmıştır. Metinde satır sonuna gelen kelimenin hecesi yanlış bölünse bile metinde geçtiği şekilde verilmiştir. (Ör.: öldürge- (2b/12) yler (2b/13)). Bunun yanı sıra, satır sonunda yer alıp sonraki satırın başında tekrarlanan kelimeler sadece sonraki satırda yazılmıştır. Metnin Türkiye Türkçesine aktarımında, TDK'nin Yazım Kılavuzu dikkate alınmış ve bağlamdan kopmamak şartıyla serbest davranılmıştır.

"Dizin" bölümünde TürkSözDiz programıyla metinde yer alan bütün kelimelerin ve birleşik yapıların alfabetik sıraya göre açıklamalı gramatikal dizini hazırlanmıştır. Kelime, kelimenin metindeki anlamı ve ait olduğu köken bilgisi; varak ve satır numarasıyla beraber verilmiştir. Türemiş kelimelerde, kelime hangi dilden olursa olsun kökeni aldığı eke göre belirlenmiştir. (Ör.: ābādlıḳ kelimesi Türkçe kabul edilmiştir.) Kelimenin eki, birleşik fiilin yardımcı fiili ve terkiplerin ikinci unsuru bir sonraki satırda yer alıyorsa karışıklığa sebebiyet vermemesi için önceki satır numarası ile numaralandırılmıştır. Terkipleri oluşturan kelimelerin her birinin altında ilgili terkip de verilmiştir. (Ör.: "şükr ü senâ" terkibi hem şükr hem senâ maddesi altındadır.) Anlamı herkesçe bilinmeyeceği düşünülen bazı birleşik fiiller, esas maddenin altında alt başlık ile gösterilmiştir. (Ör.: edeb saḳla-: Utanmak, çekinmek.) Ayrıca özel isimler ve dua-ibareler için ayrı dizinler oluşturulmuştur. Özel isimler büyük harfle yazılmıştır. Bu doğrultuda eserin söz varlığı ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın sonunda ise ilgili nüshanın tıpkıbasımı verilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

YUSUF KISSALARI VE ANDELÎB'İN YUSUF KISSASI

1.1. Türk Edebiyatındaki Yusuf Kıssaları

Hz. Yusuf peygamberin hikâyesinin kaynağı kutsal kitaplara dayanmaktadır. Tarihî kaynaklara göre sırasıyla Tevrat'ın Tekvin bölümünün 37-50. babları arasında, Zebur'un 105. Mezmur'unda, İncil'in Resullerin İşleri bölümünde ve Kuran-ı Kerim'in 12. suresi olan Yusuf Suresi'nde yer almaktadır. Hikâye, ömrü boyunca çeşitli zorluklarla sınanan Hz. Yusuf'un sabır ve tevekkül sayesinde bu zorlukları aşmasını konu edinir. Olay örgüsü bazı benzerlik ve farklılıklar içermekle birlikte Tevrat ve Kuran-ı Kerim'de diğer iki kitaba göre daha ayrıntılı anlatılmıştır. Kuran-ı Kerim'de diğer peygamberlerle ilgili anlatımlar farklı surelerde yer almasına rağmen sadece Hz. Yusuf'un hikâyesi tek bir surede verilmiştir ve bu kıssa için "ahsenü'l kasas" nitelemesi yapılmıştır.[1]

Konusunu kutsal kitaplardan alan hikâyeler; her devirde hem sanatkârlar hem de halk tarafından büyük bir teveccüh görmüştür. Kuşkusuz ki Hz. Yusuf'un ibretlerle dolu olan hayat hikâyesi, bu hikâyelerin başında ilk akla gelenlerdendir. Hikâyenin Kuran-ı Kerim'de anlatılıyor olması onun önemini ve yaygınlığını arttırmıştır. Bundan dolayıdır ki Hz. Yusuf'un hikâyesi; Arap, İran ve Türk edebiyatında büyük bir ilgiyle pek çok şair tarafından hem manzum hem mensur olmak üzere pek çok biçimde işlenmiştir. Aşağıda Hz. Yusuf'u konu edinen sanatkârlar yüzyıllarına göre sıralanmıştır:

13.-14. yüzyıl: Ali (Harezmli Ali, Kul Ali), Haliloğlu Ali, Aksaraylı Mahmud, Şeyyad Hamza, Süle Fakih, Erzurumlu Darîr, Rabguzî, Hamzavî, Garîb, Aydınoğlu Mehmet Bey nüshası

[1] Ömer Faruk Harman, "Yûsuf", **TDV İslâm Ansiklopedisi**, (çevrim içi) https://islamansiklopedisi.org.tr/yusuf , 19 Şubat 2025.

15. yüzyıl: Hamîdi, Hamdullah Hamdî, Çâkeri, Kırımlı Abdü'l-Mecîd, Abdulvahab, Tebrizli Ahmedî, Tebrizli Hatâyî, Nahîfi, Bihiştî Ahmed Sinan, Şeyhoğlu Mustafa

16. yüzyıl: Kemalpaşazâde, Taşlıcalı Yahyâ, Akşehirli Abdurrahman Gubârî, Bursalı Celîlî, Likâî, Şerîfî, Şikârî, Ziyâî Yusuf Çelebi, Nimetullah, Halîfe, Karamanlı Kâmî Mehmed, Manastırlı Celal, Manastırlı Kadı Sinân

17. yüzyıl: Abdüldelîl, Bursalı Havâî Mustafa, Rıfâtî Abdulhay, Bağdatlı Zihnî, Halvetî, Hulvî Mahmûd

18. yüzyıl: Nurmuhammed Andelîb, Ahmed Mürşidî, Bilâl, Kerküklü Mehmet Nevrûzî, Köprülüzâde Esat Paşa, Hevâî Abdurrahman Efendi, Molla Hasan

19. yüzyıl: Süleyman Tevfik Bey, Mehmet İzzet Paşa

Türk edebiyatında kaleme alınmış Yusuf kıssaları arasında öne çıkan bazı eserler şunlardır:

Türk edebiyatında bilinen ilk Yusuf hikâyesi Ali'nin *Kıssa-i Yûsuf* isimli eseridir. Eserin yazarı Ali, Harezmli Ali ve Kul Ali adlarıyla bilinmektedir. Eserin 1233 ve 1212 tarihli nüshaları bulunmaktadır. Hece ölçüsüyle dörtlükler hâlinde yazılan Ali'nin *Kıssa-i Yûsuf*'u, Doğu ve Batı Türkçesi özelliklerini bir arada taşıdığı için karışık lehçeli eserler arasında gösterilmektedir. Ali'nin *Kıssa-i Yûsuf*'u üzerine Sinan Uygur yüksek lisans tezi[2], Ali Cin ise doktora tezi[3] hazırlamıştır.

Haliloğlu Ali'nin *Yûsuf ve Züleyhâ*'sı Kırımlı Mahmud adlı şairin eserinin tamamlanarak Eski Anadolu Türkçesine çevirisidir. Hece ölçüsüyle dörtlükler hâlinde yazılmıştır. 1235 tarihli Raif Yelkenci nüshası İsmail Hikmet Ertaylan tarafından

[2] Sinan Uygur, **Ali'nin Kıssa-i Yusuf'u (Giriş-İnceleme-Metin-Sözlük)**, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum, 2003.
[3] Ali Cin, **Ali, Kıssa-i Yûsuf,** Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara, 2004.

yayımlanmıştır.[4] Haliloğlu Ali'nin *Yûsuf ve Züleyhâ*'sı üzerine Rasim Deniz tarafından doktora tezi hazırlanmış ve yayımlanmıştır. [5]

Şeyyad Hamza'nın *Dâstân-ı Yûsuf ʿAleyhi's-selâm ve Hâzâ Ahsen'ül Kasas'ül-Mübârek* isimli eseri Türk edebiyatında aruz vezniyle yazılan ilk Yusuf u Züleyha mesnevisidir. İstinsah kaydı 1545 yılıdır. Eski Anadolu Türkçesinin ilk ürünlerinden olan ve aruzun fâilâtün fâilâtün fâilât kalıbıyla yazılan eser 1529 beyitten oluşmaktadır. Eserin yayımı Dehri Dilçin tarafından yapılmıştır.[6] Dehri Dilçin, İran tesirine kapılmadan yazılmasına, dilinin pürüzsüzlüğü ve olgunluğuna dikkat çekerek dil tarihimizde önemli bir yeri olduğundan bahseder.[7]

Süle Fakih'in *Yûsuf ve Züleyhâ* isimli mesnevisinin 13. yüzyılın sonları ile 14. yüzyılın başlarında yazıldığı düşünülmektedir. Sade bir dille, aruzun fâilâtün fâilâtün fâilün kalıbıyla yazılmış olan mesnevi 5005 beyitten oluşmaktadır. Eser üzerine Kazım Köktekin'in hazırladığı doktora tezi[8] bulunmaktadır.

Erzurumlu Darîr'in *Yûsuf ve Züleyhâ* isimli mesnevisi 1366-1367 yıllarında aruzun fâilâtün fâilâtün fâilün kalıbıyla yazılmıştır ve 2126 beyitten oluşmaktadır. Leyla Karahan tarafından ilgili eserin yayımı yapılmıştır.[9]

Rabguzî'nin *Kısasü'l-Enbiyâ* isimli eseri Nâsıruddin Tok Buga adına 1311 yılında yazılmıştır. Mensur olarak yazılan eser peygamber kıssalarından oluşmaktadır. *Kıssa-i Yûsuf-i Sıddîk Aleyhi's-selâm* başlığı altında 65v-110v varakları arasında Yusuf peygamber bahsi anlatılmaktadır. Harezm Türkçesi özellikleri gösteren eser üzerinde Aysu Ata'nın çalışması vardır.[10]

---

[4] İsmail Hikmet Ertaylan, "Türk Dilinde Yazılan İlk Yûsuf ve Züleyhâ" **İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi**, III/1-2, 1948, s. 211-230.
[5] Rasim Deniz, **Haliloğlu Ali'nin Yûsuf ve Zelîhâ Kıssası**, Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi, Elazığ, 1998.
[6] Dehri Dilçin, **Yusuf ve Zeliha**, İstanbul, Klişecilik ve Matbaacılık, 1946.
[7] **A.e**., s. 9.
[8] Kazım Köktekin, **Süle Fakih'in Yusuf ve Zeliha'sı**, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum, 1994.
[9] Leyla Karahan, **Erzurumlu Mustafa Darir Kıssa-i Yûsuf- Yûsuf u Züleyhâ**, Ankara, Türk Dili Kurumu, 1994.
[10] Aysu Ata, **Rabgûzî- Kısasü'l-Enbiyâ (Peygamberler Kıssaları) Giriş-Metin-Dizin**, Ankara, Türk Dil Kurumu, 2019.

Hamidî'nin *Kıssa-i Yûsuf*'unun 15. yüzyılda Farsça mensur bir metinden Çağatay Türkçesine tercüme edildiği düşünülmektedir.[11] Eserin sahibinin Ahmedî ve Dur Beg olduğu bilgisi de araştırmacılar tarafından tartışılmıştır. Eser üzerinde ilk tez çalışmasını yapan Dilek Elçin'dir.[12] Taşkent nüshası üzerine Şeyma Türk tarafından yüksek lisans tezi[13] hazırlanmıştır.

Hamdullah Hamdî'nin *Yûsuf u Züleyhâ* isimli mesnevisi 1491-1492 tarihlerinde yazılmıştır. 6241 beyitten oluşan mesnevi aruzun fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün kalıbıyla kaleme alınmıştır. Bu mesneviyi pek çok kaynak dönemin en başarılı Yusuf u Züleyha mesnevisi olarak kaydeder. Hamdullah Hamdî'nin bu mesnevisinin kırılma noktası olduğu ve sonrasında yazılan mesnevilerin sanat yönü ön planda olan eserler olduğu düşünülmektedir.[14] Eser üzerinde M. Naci Onur tarafından doktora tezi hazırlanmıştır.[15]

Kemalpaşazâde'nin *Yûsuf u Züleyhâ* isimli mesnevisi 16. yüzyılda Mollâ Câmî'nin etkisiyle yazılmıştır. Mefâîlün mefâîlün feûlün kalıbıyla oluşturulan eser, 7777 beyitten oluşmaktır. Eserin Mustafa Demirel tarafından yayımı yapılmıştır.[16]

Taşlıcalı Yahyâ'nın *Yûsuf ve Zelîhâ* isimli mesnevisi 16. yüzyılda kaleme alınmıştır. Mefâîlün mefâîlün feûlün kalıbıyla yazılan eser 5179 beyitten oluşmaktır. Yusuf u Züleyha mesnevileri arasında en sanatkârane üsluba sahip olan Kemalpaşazâde ve Taşlıcalı Yahyâ'nın mesnevileridir.[17] Eserin yayımı Mehmet Çavuşoğlu tarafından yapılmıştır.[18]

---

[11] Hâlide Cemil Dolu, "Yûsuf Hikâyesi Hakkında Birkaç Söz ve Bazı Türkçe Nushalar", **Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, 4(4), Ankara, 1952, s. 2-19.**

[12] Dilek Elçin**, Çağatayca Yusuf u Züleyhâ Mesnevisi**, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara, 1984.

[13] Şeyma Türk, **Hamîdî-i Belhî'nin Yusuf u Züleyha Adlı Tercümesi ve Tahlili**, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2014.

[14] Ayşe Yıldız, "Yûsuf u Züleyhâ (Hamdî)", **Türk Edebiyatı Eserler Sözlüğü**, (Çevrim içi) https://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/yusuf-u-zuleyha-hamdi, 11 Mart 2025.

[15] M. Naci Onur, **Hamdullah Hamdî Yusuf u Züleyha**, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum, 1982.

[16] Mustafa Demirel, **Kemal Paşazâde- Yusuf u Züleyha**, Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 1983.

[17] Melike Gökcan, "Yûsuf u Zelîhâ (Yahyâ Bey)", **Türk Edebiyatı Eserler Sözlüğü**, (Çevrim içi) https://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/yusuf-u-zeliha-yahya-bey, 11 Mart 2025.

[18] Mehmed Çavuşoğlu, **Yahyâ Bey- Yûsuf u Zelîhâ Tenkidli Basım**, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1979.

1. 2. Doğu Türkçesi ile Yazılmış Yusuf Kıssası

Bu çalışmada Andelîb'in Doğu Türkçesi ile kaleme aldığı Yusuf kıssasının Berlin Devlet Kütüphanesinde bulunan nüshası incelenmektedir.

1.2.1. Nüsha Tavsifi

İnceleme konusu olan nüsha Berlin Devlet Kütüphanesinin (Staatsbibliothek zu Berlin) Hartmann 1 kataloğunda Ms. or. quart. 1284 numarasıyla ve Qisas al-anbiya' ismiyle kayıtlıdır. Söz konusu nüshanın kapakları kırmızı ve bej tonlarında olup üzerinde çiçek desenli süslemeler mevcuttur. Kütüphanenin dijital kataloğunda eserin fiziki boyutları hakkında bir bilgi bulunmamaktadır. Eserin dijital görüntüleri incelendiğinde 1^{a} sayfasında çeşitli notlar göze çarpmaktadır. Bunlar arasında Latin harfleriyle yazılmış "Taşkent" notu seçilmektedir; diğer notlar okunaklı değildir. 79 varaktan oluşan bu nüsha, 1^{b} sayfasında başlayıp 79^{a} sayfasında sona ermektedir. Tıpkı ilk sayfada olduğu gibi nüshanın son sayfası olan 79^{b}'de de birtakım notlar bulunmaktadır. Metnin başlangıcında eserin ismine dair herhangi bir bilgi yoktur. Metin "Bismi'llāḥi'r-raḥmāni'r-raḥīm" ibaresiyle başlamakta ve "Ṣod tevfīḳ-i Ḫüdāy-ı lā-yenām/ Ān kitābet rūz-ı cumā şenbe [?] tamām" ifadesiyle tamamlanmaktadır. Birkaç istisna dışında her sayfada 15 satır bulunduğu ve şiirlerin iki sütun hâlinde yazıldığı görülmektedir. Nüsha, nestâlik yazı stiliyle kaleme alınmıştır. Tutarlı bir yazı stilinin benimsendiği gözlenmektedir. Nüshanın genelinde siyah mürekkep kullanılmıştır. Bununla birlikte başlıklarda veya vurgulanmak istenen özel isimlerde kırmızı mürekkep kullanıldığı da görülür. Bazı sayfaların sonunda metnin takibini kolaylaştırmak amacıyla reddâde kullanılmaktadır. Eser manzum-mensur karışık niteliktedir. Hikâyenin anlatımında esasen mensur biçim tercih edilmiştir. Hikâye, kahramanların dilinden söylenen şiirlerle desteklenmektedir. Şiirler hecenin çeşitli kalıplarıyla yazılan dörtlüklerden oluşmaktadır. Bunun dışında aruz ölçüsüyle yazılan sekiz gazel ve dört tane beşlik formunda şiir de bulunmaktadır.

1.2.2. Eserin Müellifi, Müstensihi ve İstinsah Tarihi

Üzerinde çalıştığımız nüshanın müellif nüshası olup olmadığı tespit edilememiştir. Muhtemel müstensihi ve istinsah tarihi hakkında da herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. İlk bakışta eserin müellifi de anlaşılamamıştır. Ancak metnin transkripsiyonu ve Türkiye Türkçesi çevirisi tamamlandıktan sonra 77[b] sayfasının ikinci satırında bulunan "Ey ʿAndelībā dünyā miṣl-i köhne ribāṭ dur/ yetse ecelning nevbeti bir kün seferi bar" dizesinde geçen "ʿAndelībā" ifadesinin mahlas olabileceği değerlendirilmiştir. Üzerine çalıştığımız nüshada Andelîb ifadesinin geçtiği diğer noktalara bakıldığında önceki kadar net olmasa bile yine mahlas olarak kullanılabileceği ihtimali görülmüştür. Bu ifadeler şöyledir:

ʻAndelīb gül üçün nāle [vü] fiġān eylep

Yūsuf birle Züleyḫā ḳıṣṣasını bostānı ʿışḳ örter (2a/13)

Bolup çün ʿandelīb ḥayrān

Özin her zamān örter (2b/8)

ʿAndelībī fiġān étip çemende

Dīdār ḳıyāmetge ḳaldı néyleyin (9a/1)

ʿAndelīb ḥażret-i Yūsufnı yād étip

Anıng ẕikri bile könglüngi şād it (15a/10)

Ötken ʿömre ḳılmas édim pişman

ʿAndelībni gülʿiẕāre yetürse (54a/5)

Bolur çün ʿandelīb şeydā

Kön͡gül ḫandānına yetse (56a/5)

Deryālarda āb-ı revān bolmasa

ʿAndelīb bolmasa güli néylerem (78b/15)

Görüldüğü gibi bu kullanımlarda, Andelîb ifadesinin hem sözlükteki karşılığı olan bülbül anlamıyla hem de mahlas olarak yorumlanması mümkündür. Bunun üzerine yapılan araştırma neticesinde Nurmuhammed Andelîb'in Yusuf kıssasını hikâye eden bir eseri olduğu görülmüştür. Bu eser hakkında Geldi Nazarov'un 1973 yılında TSRR Ilımlar Akademiyasının Magtımgulı Enstitüsünde bulunan bazı nüshaları[19] karşılaştırarak yaptığı yayını esas alan Nergis Biray ve Süleyman Solmaz'ın çalışması[20] incelendiğinde tezimizin konusu olan nüshanın üslup, olay örgüsü ve dil bakımından genel hatlarıyla benzer olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca Yunus Yıldız'ın yine Andelîb'in aynı eserinin Kiril harfli versiyonunun Türkmen Türkçesi özellikleri gösteren bir nüshasıyla ilgili yüksek lisans tezi[21] bulunduğu görülmüştür. Bu durumda incelediğimiz metnin Andelîb'in eserinin farklı bir nüshası olduğu anlaşılmaktadır. İncelediğimiz eserin müellifi Andelîb hakkında bir sonraki bölümde bilgi verilecektir.

[19] Ayrıntılı bilgi için bkz.: Nergis Biray, Süleyman Solmaz, **Türkmen Şairi Nurmuhammed Andelîb Yusuf u Zeliha**, Ankara, Bengü Yayınları, 2022, s. 9.
[20] **A.e.**
[21] Yunus Yıldız, **Türkmence Yusuf-Züleyha Hikâyesi Transkripsiyonlu Metin Çeviri Dil Özellikleri**, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, 2021.

1.2.3. Andelîb'in Hayatı ve Eserleri

Andelîb, 18. yüzyıl Çağatay-Türkmen-Özbek edebiyatının en önemli temsilcilerinden biridir. El yazmalarındaki bilgilere ve sözlü rivayetlere göre gerçek isminin Nurmuhammed Garip mahlasının Andelîb olduğu, Daşhovuz'un Yılanlı bölgesinin Garamazı köyünde doğduğu ve rahatsızlığı sebebiyle Ürgenç ve Hive bölgesine yerleştiği anlaşılmaktadır. Onun 1665-1670 ve 1710-1711 yılları arasında doğduğunu düşünen iki farklı görüş bulunmaktadır. Şair ve dönemi ile ilgili bilgiler kısıtlı olduğundan bu konu açıklığa kavuşmamıştır.[22] Andelîb, eserlerini yaşadığı coğrafyanın ortak yazı dili olan Doğu Türkçesiyle kaleme almıştır. Bununla birlikte yer yer Batı Türkçesini de (Türkmen-Oğuz) kullanmıştır. Eserlerinde aşk, sevgi, ayrılık gibi lirik konuların yanında toplumsal meselelere de yer vermiştir. Türk edebiyatının pek çok nazım şeklini başarılı bir şekilde kullanan şair aynı zamanda destan geleneğinin de önemli temsilcilerinden biri olmuştur.

Andelîb'in bilinen eserleri şunlardır:

Yûsuf u Züleyhâ: Çalışmamızın konusu olan eserdir.

Leylâ ve Mecnûn: Leyla ile Mecnun'un aşkını konu edinen eser manzum-mensur karışık nitelikte bir halk destanıdır. Manzum kısımlarda beyit ve dörtlük gibi çeşitli nazım birimleri kullanılmıştır. Eser üzerinde Nepes Hocayev[23] ve Rahmanberdi Godarov'ın[24] yayımları mevcuttur. Andelîb'in destanlarının Kiril alfabesiyle yazılarak bir araya getirildiği *Dessanlar* kitabının ilk destanı olan Leylâ ve Mecnun destanı üzerine Şule Kömürcü tarafından yüksek lisans tezi[25] hazırlanmıştır.

---

[22] Ayrıntılı bilgi için bkz.: Mustafa Açа, **Oğuznamecilik Geleneği ve Andalıp Oğuznamesi**, Konya, Kömen Yayınları, 2013, s. 58-63. Soner Sağlam, "Nurmuhammet Andalıp", Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, (Çevrim içi) https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nurmuhammet-andalip, 28 Nisan 2025.

[23] Nepes Hocayev, **Nurmuhammet Andalıp-Leyli Mecnun**, Aşkabat, Türkmen Dövlet Neşiryatı, 1948.

[24] Rahmanberdi Godarov, **Nurmuhammet Andalyp- Leyli Mejnun**, Aşkabat, Türkmenistanyň Ylymlar Akademiýasynyň Milli Golýazmalar İnstituty, 2010.

[25] Şule Kömürcü, **Türkmence Leyli-Mecnun Hikâyesi (Transkripsiyonlu Metin-Çeviri-Dil Özellikleri),** Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, 2022.

Zeynel Arab: Hz. Ali ve oğullarını konu edinen eser manzum-mensur karışık olarak yazılan bir halk destanıdır. Eser, Nurmuhammet Gılıçdurdıyev tarafınfan yayımlanmıştır.[26] Eser üzerine Aygul Arazbayeva'nın yüksek lisans tezi[27] hazırlamıştır.

Baba Rûşen: Bu eser de Hz. Ali ve oğullarını konu edinir ve manzum-mensur karışık olarak yazılmıştır. Rahimmemmet Kürenov eserin yayımını[28] yapmıştır.

Kıssa-yı Firavun: Firavun'unu konu edinen eser dörtlüklerden oluşmaktadır ve hece ölçüsüyle yazılmıştır. Andelîb'in *Zeynel Arap*, *Baba Rûşen* ve *Kıssa-yı Firavun* eserleri üzerine Tolga Dursun tarafından yüksek lisans tez çalışması yapılmıştır.[29] Kıssa-yı Firavun hakkında Hanife Gezer'in çalışması[30] bulunmaktadır.

Oğuznâme: Tarihî bir metin olma özelliği taşıyan *Oğuznâme*, on iki bölüm içerir. Sekizinci bölüm dışında beyitlerden oluşmaktadır. Andelîb'in *Oğuznâmesi*'si üzerine Mustafa Açа tarafından kapsamlı bir çalışma[31] yapılmıştır.

Risale-i Nesîmî: Aruz vezniyle mesnevi biçiminde yazılan eser şair Nesîmî'yi konu edinir. Geldi Nazarov tarafından tenkitli yayımı yapılmıştır.[32] Eser üzerine Aydın Öztürk yüksek lisans tezi[33] hazırlamıştır.

---

[26] Nurmuhammet Gılıçdurdıyev, **Nurmuhammet Andalyp- Zeýnelarap**, Aşkabat, Türkmenistanyň Ylymlar Akademiýasynyň Milli Golýazmalar İnstituty, 2010.
[27] Aygul Arazbayeva, **Nurmuhammet Andalıp'ın Zeynel Arap Destanı**, Yüksek Lisans Tezi, Ardahan Üniversitesi, Ardahan, 2019.
[28] Rahimmemmet Kürenov, **Nurmuhammet Andalyp- Baba Röwşen,** Aşkabat, Türkmenistanyň Ylymlar Akademiýasynyň Milli Golýazmalar İnstituty, 2010.
[29] Tolga Dursun, **Nurmuhammet Andalıp'ın Baba Ruşen, Zeynel Arap ve Kıssa-yı Fugun Halk Hikâyelerinin İncelenmesi,** Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Nevşehir, 2016.
[30] Hanife Gezer, "Son Dönem Çağatay Yazı Dilinin Temsilcisi, Nurmuhammed Andelib'in Kıssa-yı Fir'avn Destanı", **Turkologia**, 3(115), 2023, s. 127-149.
[31] Ayrıntılı bilgi için bkz.: Mustafa Açа, **a.g.e**.
[32] Geldi Nazarov, **Nurmuhammet Andalıp- Nesimi**, Aşkabat, Turkmenistan Ilımlar Akademiyası, 1978.
[33] Aydın Öztürk, **Nûrmuhammed Andalıp'ın Nesîmî Adlı Eseri (Giriş-Dil Özellikleri-Metin-Sözlük)**, Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir, 2008.

Sa'd-ı Vakkâs: Eser, cennetle müjdelenen on sahabeden biri olan Sa'd-ı Vakkâs'ın cömertliğini konu edinmektedir. Manzum biçimde olan eser hece ölçüsüyle kaleme alınmıştır. Eser üzerine Sadi Gedik'in çalışması[34] vardır.

Yukarıda bahsedilen eserler dışında*, Mirzâ Hemdem, Şâhnâme-yi Dîvâne Andelîb, Melike Mehrinigâr, Sehî Kıssası* ve *Kıssa-yı Beçe-yi Yahûdi* isimlerde eserlerinin olduğu ve çeşitli şiirlerinin bulunduğu da bilinmektedir.*[35]*

1.2.4. Andelîb'in Yusuf Kıssasının Olay Örgüsü

Yakup aleyhisselamın soyu, çocukları ve özellikleri (1b/1-2b/8)

Yakup aleyhisselamın rüyası (2b/9-2b/15)

Yusuf aleyhisselamın rüyası ve babasından rüyasının tabirini istemesi (3b/1-4b/4)

Yusuf aleyhisselamın kardeşlerinin rüyadan haberdar olmaları, Yusuf aleyhisselama tuzak kurmaları, babalarından sahraya gitmek için Yusuf aleyhisselamı istemeleri, babalarının izin vermemesi, (4b/5-6a/9)

Yusuf aleyhisselamın izin istemesi ve Yakup aleyhisselamın izin vermesi (6a/10-8a/11)

Yakup aleyhisselamın ağaçla konuşması (8a/12-8b/3)

Yusuf aleyhisselamın ablasının rüyası ve baba kızın yakarışı (8b/4-9b/3)

---

[34] Sadi Gedik, "Son Dönem Çağatay Şairi Nurmuhammed Andelîb'in Sa'd-ı Vakkâs Destanı ve Dil Özellikleri", **Korkut Ata Türkiyat Dergisi**, 14, 2024, s. 555-573.

[35] *Mirzâ Hemdem*'in Farsçadan tercüme olduğu bilgisi verilmiştir. bkz.: Mustafa Açа, **a.g.e**., s. 85. Hanife Gezer tarafından *Şâhnâme-yi Dîvâne Andelîb, Sehî Kıssası* ve *Kıssa-yı Beçe-yi Yahûdi* adlı eserlerin Özbekistan Ebû Reyhan El-Bîrûni Şarkşinaslık Enstitüsü Yazma Eserler Kütüphanesinde bulunduğu bilgisi verilmiştir. Sözü edilen eserler hakkında ayrıca bilgi bulunamamıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz.: Hanife Gezer, **a.g.e**., s. 127-132.

Ağabeylerinin Yusuf aleyhisselama zulmetmesi, kuşun ikazı ve Yusuf aleyhisselamın pişmanlığı (9b/4-11a/8)

Meleklerin Allahutaala'ya yakarışı, kâinatın dile gelmesi, Yusuf aleyhisselamın Yehuda'ya yalvarması (11a/9-11b/13)

Yehuda'nın pişmanlığı, Yusuf aleyhisselamın kuyuya atılması (11b/14-13a/15)

Yusuf aleyhisselamı görmek için Allahutaala'ya dua eden kişinin kuyuya yerleşmesi ve Yusuf aleyhisselam ile konuşması (13b/1-14a/8)

Yusuf aleyhisselamın ağabeylerinin babalarına ölüm haberini vermek için plan yapmaları ve Yakup aleyhisselamın bekleyişi (14a/9-15a/14)

Ağabeylerinin babalarına Yusuf aleyhisselamın ölüm haberini vermeleri ve Yakup aleyhisselamın kurtlarla konuşması (15b/1-17a/6)

Malik Zar'ın rüyası, Yusuf aleyhisselamın kuyudan çıkarılması ve kardeşlerinden satın alınması (17a/7-18b-15)

Yusuf aleyhisselamın annesinin kabrine sarılarak ağlaması, Malik Zar'ın adamlarından birinin Yusuf aleyhisselama vurması ve Yusuf aleyhisselamın kerametini görmeleri (19a/1-20b/7)

Züleyha'nın rüya görmesi, Yusuf aleyhisselama âşık olması ve babası Taymus Şah'a derdini anlatması (20b/8-22b/12)

Taymus Şah'ın Mısır padişahı Malik Reyyan'a mektup yazması ve Malik Reyyan'ın Züleyha ile evlenmek için yola koyulması (22b/13-23b/2)

Züleyha'nın Malik Reyyan'ı görmesi ve rüyasında gördüğü kişinin o olmadığını söylemesi (23b/3-24a/11)

Yusuf aleyhisselamın Mısır'a gelişi, halkın onu görmeye gelmesi, suda yıkanması ve Allahutaala'ya duası, (24a/12-25a/3)

Yusuf aleyhisselamın güzelliği karşısında tüm yaratılanların akıllarının başlarından gitmesi ve köle pazarında satılması (25a/4-26a/6)

Züleyha'nın Yusuf aleyhisselamı görmesi (26a/7-26b/9)

Herkesin Yusuf aleyhisselama hayran olması, ona değer biçmeleri ve Malik Zar'ın satın alması (27a/10-27b/8)

Yusuf aleyhisselamın Malik Reyyan'a kimliğini açıklaması (27b/9-28a/13)

Züleyha'nın Yusuf aleyhisselama aşkını beyan etmesi ve Yusuf aleyhisselamın cevabı (28a/14-29b/12)

Züleyha'nın Yusuf aleyhisselam için saray yaptırması, duvarlarına kendi resimlerini nakşettirmesi (30a/1-30a/6)

Kenanlı tüccarın devesinin Yusuf aleyhisselamın kaldığı yere gelmesi, tüccar ile Yusuf aleyhisselamın konuşması, Yusuf aleyhisselamın babasına ulaştırması için tüccara mektup vermesi ve devenin dua istemesi (30a/7-32a/10)

Tüccarın Yakup aleyhisselama mektubu götürmesi ve sohbetleri (32a/11-33a/10)

Züleyha'nın Yusuf aleyhisselamı baştan çıkarmaya çalışması ve karşılık bulamayınca onu bahçıvan olarak çalıştırması (33a/10-34a/1)

Yusuf aleyhisselamın Zülayha'nın yaptırdığı sarayı görmesi, Züleyha'nın Yusuf'u baştan çıkarma çabaları ve giysisini yırtması (34a/2-35a/15)

Züleyha'nın Yusuf aleyhisselamı Mısır azizine şikâyet etmesi, kundaktaki bebeğin şahitliği (35b/1-36b/9)

Züleyha'nın yaptığı işi herkesin duyması ve onu kınamaları (36b/10-36b/15)

Züleyha'nın ziyafet düzenlemesi, kadınların Yusuf aleyhisselama hayran kalmaları, onunla birlikte olmak istemeleri ve Yusuf aleyhisselamın cevabı (37a/1-38a/10)

Yusuf aleyhisselamın zindana atılması, Züleyha'nın ona eziyet ettirmesi ve Züleyha'nın Allahutaala'ya yakarışı (38a/11-39b/14)

Allahutaala'nın Yusuf aleyhisselama Cebrail aleyhisselam vasıtasıyla haber göndermesi ve teskin olması (39b/15-40a/15)

Yusuf aleyhisselamın Mısır'dan gelen tüccar ile konuşması ve babasına haber göndermesi (40b/1-42b/5)

Yusuf aleyhisselamın ağabeylerinin Mısır'dan gelen tüccarı kovmaları (42b/6-42b/14)

Cebra'il aleyhisselamın Yakup aleyhisselama ikazı ve Yakup aleyhisselamın münacatı (42b/15-43b/8)

Mağrip ülkesinin padişahının Malik Reyyan'ın sofracıbaşı ve sakasına casus göndermesi, sofracıbaşının casusun teklifini kabul etmesi, her ikisinin hapse atılması ve düşlerini Yusuf aleyhisselama tabir ettirmeleri (43b/9-45a/1)

Malik Reyyan'ın sofracıbaşı ve sakayı hapisten çıkarması ve suçlunun anlaşılması (45a/2-45a/13)

Yusuf aleyhisselamın hapishanede münacatı ve Cebrail aleyhisselamın ikazı (45a/14-46a/6)

Malik Reyyan'ın düş görmesi, bu düşü Yusuf aleyhisselamın tabir etmesi; hapisten çıkması ve Mısır'a sultan olması (46a/7-48a/15)

Mısır'da yedi yıl bolluk ve yedi yıl kıtlık yaşanması (49b/1-49a/10)

Züleyha'nın Yusuf aleyhisselamın yanına gitmesi, hâlini beyan etmesi ve Yusuf aleyhisselamın Züleyha'yı azat etmesi (49a/10-50a/6)

Kıtlık zamanı Cebrail aleyhisselamın Yusuf aleyhisselama haber getirmesi; Yusuf aleyhisselamın halka yüzünü rızık niyetine göstermesinin emredilmesi ve bolluğun gelmesi (50a/7-51a/8)

Yusuf aleyhisselam ile Züleyha'nın karşılaşması ve Züleyha'nın yakarışı (51a/9-53a/3)

Cebrail aleyhisselamın Yusuf aleyhisselama haber getirmesi; Züleyha ile evlenmesinin emredilmesi (53a/4-56/a-5)

Yusuf aleyhisselamın şöhretinin her yere yayılması, Yakup aleyhisselamın oğullarını yardım istemek için Mısır'a göndermesi, Yusuf alehisselamın onları huzuruna kabul etmesi ve onlarla babasına mektup göndermesi (56a/60b/7)

Yakup aleyhisselamın mektubu okuması ve cevap mektubu göndermesi (60b/8-61b/14)

Yakup aleyhisselamın oğlanlarına Mısır'a aynı kapıdan girmeleri gerektiğini söylemesi, ağabeylerinin İbni Yemin'i yalnız bırakması; Cebrail aleyhisselamdan Yusuf aleyhisselama İbni Yemin'in yanına gitmesi haberinin gelmesi ve aralarında geçen konuşma (61b/15-63a/11)

Yusuf aleyhisselamın İbni Yemin'e yüzük hediye etmesi (63a/12-63b/7)

Yusuf aleyhisselamın İbni Yemin'e kendi kimliğini belli etmeden ağabeyi Yusuf hakkında sorular sorması (63b/8-64b/1)

Yusuf aleyhisselamın ağabeylerini ve İbni Yemin'i duvarlarında kendi hikâyesini anlatan suretlerin olduğu resimler olan saraya göndermesi ve o resimler karşısında kendilerinden geçmeleri (64b/2-64b/12)

Ağabeylerinin birlikte yemek yemeleri, İbni Yemin'i yine yalnız bırakmaları, Yusuf aleyhisselam ile İbni Yemin'in arasında geçen konuşma ve ona kimliğini açıklaması (64b/13-66b/8)

Yusuf aleyhisselam İbni Yemin'i ağabeylerinden almak üzere plan yapması; değerli bir bardağı İbni Yemin'in yükünün arasına koyması, onu hırsızlıkla suçlaması, ağabeylerinin onu kurtarmak için plan yapmaları, Yusuf aleyhisselamın babasına olan olayları anlatan mektup yazması ve babasının cevabı (66b/9-69a/1)

Gerçeklerin ortaya çıkışı; bardağın şahitliği, Yusuf aleyhisselamın ağabeylerine gerçekleri itiraf ettirmesi ve ağabeylerinin pişmanlıkları (69a/1-70b/15)

Züleyha'nın Yusuf aleyhisselamdan ağabeylerini affetmesini istemesi (71a/1-71a/11)

Cebrail aleyhisselamdan Yusuf aleyhisselama ağabeylerini affetmesi ve gömleğini babasına göndermesi haberinin gelmesi, Beşir'i gömleği götürmesi için görevlendirmesi, Beşir'in yola koyulması, Beşir'in annesinin bedduası, Yakup'un gözlerinin açılması (71/12-73b/8)

Yusuf aleyhisselamın babasına mektubu, Yakup aleyhisselamın ve eşrafının yola koyulması, onları karşılayanlar ile konuşmaları, baba ile oğlun kavuşması (73b/9-76b/6)

Cebrail aleyhisselamdan Yakup aleyhisselama Kenan'a göçmesi haberinin gelmesi, göçmeleri ve vefat etmesi (76b/7-77b/2)

Yusuf aleyhisselamın ve ardından Züleyha'nın vefat etmesi (77b/3-79a/10)

İKİNCİ BÖLÜM

DİL İNCELEMESİ

2.1.Yazım Özellikleri

Çalışmamıza konu olan yazma eser, ekseriyetle Doğu Türkçesi yazım özellikleri göstermekle birlikte Batı Türkçesi yazım özelliklerine de sahiptir.

Metinde, bazı istisnai durumlar dışında hareke, şedde ve tenvin kullanılmamıştır. Genellikle şedde /ّ/ ve tenvin /ً/ Arapça kökenli kelimelerde, dua ve ibarelerde gözlenmektedir. Çoğunlukla şu iki kelime şeddeli yazılmıştır: امّا "ammā" (1b/5), اوّل "evvel" (28a/8). "Külbe-i aḥzān" terkibi ise daima tenvin ile yazılmıştır: کلبهً احزان (32a/13).

Farsça ve Arapça kökenli kelimeler, umumiyetle esas dilde olduğu gibi yazılmıştır. Bunun yanı sıra nadiren de olsa alınan dildeki şekliyle yazılmayan kelimelere de rastlanmıştır. Aynı kelimenin istikrarlı bir biçimde farklı yazımının olduğu iki örnek dikkat çekmektedir: Daima بینا "bīnā" kelimesi بنا "binā",تماشا "temāşā" kelimesi تماشاه "temāşāh" şeklinde yazılmıştır.

Farsça kelimelerin sonunda bulunan a/e sesini ifade eden he /ه / işareti, bazen kelime ek alınca düşmüştür: بندنك "bendeng͡" (50a/3), نامنكنى "nāmeng͡ni" (61/14).

Bu yazım şekillerinin yanı sıra bazı kelimelerin yanlış yazıldığı da görülmektedir. Bu kelimeler metnin genelinde doğru yazılmakla beraber birkaç yerde hatalı yazılmıştır: طاقت "ṭāḳat" kelimesi تاقت "tāḳat", مناظره "münāẓara" kelimesi منازره "münāzara" olarak yazılmıştır.

Türkçe kelimelerde de farklı yazım şekillerine tesadüf edilmiştir. Bazı kelimelerin birden fazla yazım şekli vardır. Örneğin köle anlamına gelen "ḳul" kelimesi çoğunlukla قل (33b/8) şeklinde yazılmakla birlikte قول (14b/4), mekân anlamına gelen "yer" kelimesi çoğunlukla یر (2b/14) şeklinde yazılmakla birlikte ایر

“ir” (13b/3) olarak da yazılmıştır. Binek hayvanı anlamına gelen “at” kelimesinin hem ات “at” (23a/7) hem de اط “aṭ” (47b/14) şeklinde ikili yazımıyla da karşılaşılmıştır. Şölen-eğlence gibi anlamlara gelen “toy” kelimesi üç yerde توى “toy” (23a/8), beş yerde ise طوى “ṭoy” (23a/12) olarak yazılmıştır.

Metinde yan yana gelen aynı iki ünsüzün yazımı kurallılık arz etmemektedir. Bazen bu iki ünsüz tek bir harfle gösterilirken bazen de iki ünsüzün her ikisi de yazılmıştır: ايمديمم “émmedim” (22a/1), يتينك “étting” (29a/2). Bu durum ile genellikle yönelme hâli ekinde karşılaşılmıştır. Sonu k/ķ ile biten kelimeden sonra yönelme hâli eki geldiğinde bazen tek ses ile gösterilmiştir. كورمقه “körmeķ[ķ]a” (24b/1), ماليكه “Mālik[g]e (25a/5), ḫalāyıķ[ķ]a (51b/2).

2.1.1.Ünlülerin Yazımı

2.1.1.1. /a/ Ünlüsünün Yazımı

/a/ ünlüsü kelime başında medli elif /آ/ ve elif /ا /ile yazılmıştır: آسماندين “āsmāndın” (3b/3), آلورسن “alur sen” (32a/7), آلب “alıp” (60b/9), اچليغى “açlıġı” (50b/6) اتالارين “ataların” (69b/15).

/a/ ünlüsü kelime ortasında genellikle elif /ا / ile yazılmıştır: اغالىق “aġalıķ” (11a/5), ارقالاريدين “arķalarıdın” (67a/3). Bunun yanı sıra yazıda hiç gösterilmediği de olmuştur: بلام “balam” (28a/1), بغريم “baġrım” (29a/3). Genellikle kalıplaşmış kelimelerde gösterilmemiştir. ينا “yana” (19b/11), برچه “barça” (48b/10). Barça kelimesi bir yerde بارچه (48b/11) olarak yazılmıştır.

/a/ ünlüsü kelime sonunda elif /ا / ve he /ه / ile yazılmıştır: قرا “ķara” (66b/03), قوغا “ķoġa” (17b/04), المه “alma” (78a/7). Yönelme ve bulunma hâl ekleri daima he /ه / ile yazılmıştır: اراسينده “arasında” (12a/7), طرفغه “ṭarafġa” (19b/7), خلقيغه “ḫalķıġa” (50a/10).

2.1.1.2. /e/ Ünlüsünün Yazımı

/e/ ünlüsü kelime başında ve ortasında elif /ا / yazılmıştır: ایلا سم "eylesem" (70b/7), کویلاکن "köylekin" (71b/1), ایلکاری "ilgeri" (75a/2). Kelime ortasında yazılmadığı da olmuştur: توپکه "töpege" (12a/13), تشقاری "taşḳarı" (37a/7).

/e/ ünlüsü kelime sonunda genellikle he /ه/, bazen de elif /ا / ile yazılmıştır: نچه "néçe" (12a/6), تیوه "téve" (30a/10), ایکا "ége" (27b/7).

2.1.1.3. / é/ Ünlüsünün Yazımı

Kapalı e /é/ ünlüsü sadece ilk hecede bulunmaktadır. Kelimenin ilk sesinde elif /ا/ + ye /ی/ ile, iç sesinde ise ye /ی/ ile gösterilmiştir: ایمدی "émdi" (4b/2), ایلچی "élçi" (23a/1), تیکدی "tégdi" (26a/12).

Metnimizde yer alan bazı kelimelerin é sesi bazen /ا/ bazen /اي/ ile yazılmış ve bazen de hiç yazılmamıştır. İmla birliğini sağlamak için ilk hecede kapalı e /é/ sesinin olduğu kabul edilen kelimelerin hepsi /é/ ile okunmuştur: نی "né; soru edatı" (3b/10), نه "né; soru edatı" (5a/1), تیکدی tégdi (26a/12), تکدیب tégip (12a/11).

2.1.1.4. /ı/ ve /i/ Ünlülerinin Yazımı

/ı/ ve /i/ ünlüleri kelime başında genellikle elif /ا/ + ye /ی/ ile yazılmıştır: ایسی "isi" (23a/4), ایچیده "içide" (28a/5), ایشدین "işdin" (34b/2).

/ı/ ve /i/ ünlüleri kelime ortasında ve sonunda ekseriyetle ye /ی/ ile yazılmıştır: التی "altı" (49a/9), اینی لیکنی "inilikni" (70b/7).

Bununla birlikte /ı/ ve /i/ ünlülerinin yazılmadığı da olmuştur: ایتاین "aytayın" (29b/1), یغب "yıġıp" (30a/1), منك "mi͡ng" (40b/4), چقارارغه "çıḳarарġa" (46a/3).

2.1.1.5. /o/ /ö/, /u/, /ü/ Ünlülerinin Yazımı

/o/ /ö/, /u/, /ü/ ünlüleri kelime başında elif /ا / + vav /و / ile yazılmıştır: اوروش "uruş" (18a/3), اویقودین "uyḳudın" (21b/13) اوزاق "uzaḳ" (41b/9).

/o/ /ö/, /u/, /ü/ ünlüleri kelime ortasında ve sonunda /و / ile yazılmıştır: توپکه "töpege" (12a/13), تورت لاانجی "törtlenci" (49a/6). قرانغو "ḳarangu" (56b/13), قیغو "ḳaygu" (74a/3).

Bu ünlülerin bazen yazılmadığı da olmuştur: قل "ḳul" (18a/7), کموشدین "kümüşdin" (27a/12), قراول "ḳaravul" (57a/3), سچوك "süçük" (78b/8).

2.1.2. Ünsüzlerin Yazımı

2.1.2.1. /ç/ Ünsüzünün Yazımı

Metnimizde /ç/ ünsüzü genellikle kelime içi, ortası ve sonunda cim /ج / ve çe /چ/ ile yazılmıştır.

Cim ج/ ile: اوج "üç" (16b/10), جول "çöl" (9b/5), جاغینده "çāġında" (17a/15), جادر "çāder" (65b/10).

Çe /چ /ile: چقارین "çıḳarayın" (14a/13), (56a/5), چالدوروب "çaldurup" (71b/10), سچوك "süçük" (78b/8).

Nadiren hiç yazılmadığı da olmuştur: حقارارغه "çıḳarargа" (46a/3).

+çı yapım ekinin yazımında genellikle çe /چ / işareti kullanılmıştır: قحط چلیق ḳaḥṭ-çılıḳ" (47a/4), یلغانچی "yalgançı" (72b/7).

2.1.2.2. /p/ Ünsüzünün Yazımı

Kelime başında /p/ ünsüzü pe /پ / ile yazılmıştır: Bu kelimeler Farsça kökenlidir: پادیشاه “pādişāh” (16b/12), پناه “penāh” (23b/10), پیادلر “piyādeler” (59a/12).

Türkçe kelimelerde bulunan /p/ ünsüzü ise kelime ortası ve sonunda be /ب/ ile yazılmıştır: کوب “köp” (17a/11), یابیشدیلار “yapışdılar” (17b/8), تابدوق “tapduḳ” (60a/10)

Bir yerde pe /پ / ile yazılmıştır: توپده “töpede” (8a/12).

-p zarf fiil eki daima be /ب/ ile yazılmıştır: اولتوروب “olturup” (12a/15), یوروب “yürüp” (62a/11), بولوب “bolup” (70b/14).

2.1.2.3. /k/ ve /g/ Ünsüzlerinin Yazımı

/k/ ve /g/ünsüzleri her zaman kef /ك / ile yazılmıştır: کچه لیك “kéçelik” (8a/9), کویلاك “köylek” (36b/2), اولوك دك “ölüg dek” (22a/13), کرك kerek (38a/12).

2.1.2.4. /n͡g/ Ünsüzünün Yazımı

Kelime başında bulunmayan /n͡g/ ünsüzü sürekli olarak nun + kef /نك / ile yazılmıştır: کونکلینك “kön͡gliń͡g” (12b/9), منك “min͡g” (40b/4), ایرتنك “érten͡g” (50a/13), ینکرایپ “ın͡grayıp” (78a/2).

2.1.2.5. /s/ Ünsüzünün Yazımı

Türkçe kelimelerdeki /s/ ünsüzü kelimenin kalın veya ince seslerden oluşmasına bakılmaksızın her zaman sin /س/ ile yazılmıştır: ساجرب توردی “saçrap turdı” (3a/1), سمروب “semrüp” (20b/6), ساغ “saġ” (14b/7), سوراغلار “soraġlar” (31a/5), ساچیم “saçım” (78b/13).

2.1.2.6. /t/ Ünsüzünün Yazımı

Türkçe kelimelerdeki /t/ ünsüzün yazımı istisnaları olmakla birlikte çoğunlukla te /ت/ ile yazılmıştır: تلانه تویوشوبتور "talana tüşüptür" (10a/7), تکمسون "tegmesün" (24a/4), تشقاری "taşḳarı" (34a/3), تلا کیم نی "tilekimni" (53a/1), توقوز "toḳuz" (61a/2), تلاشیب "talaşıp" (66b/1).

Bazen aynı kelimenin hem te /ت/ hem de tı /ط/ ile yazıldığı olmuştur:

آتین "atın" (47b/10), آطدین "aṭdın" (75a/13).

اتلیغ "atlıġ" (51a/12), اطلیغ "aṭlıġ" (47b/11).

2.1.3. Zamir n'si

Zamir n'si üçüncü şahıs iyelik eki ile hâl eki arasına gelen ekin ismidir. Metnimizde bu ek 24 yerde kullanılmış, 223 yerde ise kullanılmamıştır. Ekin sayısal verisi aşağıdaki gibidir:

+GA yönelme hâli ekinden önce 7 yerde kullanılmış, 73 yerde kullanılmamıştır. Yönelme hâli ekinin +A olduğu 38 yer bulunmaktadır. Yukarıda verilen sayıya +A yönelme ekinden önce gelen zamir n'si dahil edilmemiştir: köng͡ülinge (55a/12), ḫidmetige (25b/15), köylekine (15b/10).

Ayrılma hâli ekinden önce 9 yerde kullanılmış, 129 yerde kullanılmamıştır: ṣūretindin (40b/15), nūrıdın (2b/3).

Bulunma hâli ekinden önce 7 yerde kullanılmış, 25 yerde kullanılmamıştır: ṭarafında (57b/15), yanıda (43a/15).

2.2. SES BİLGİSİ

2.2.1. Ünlü Uyumu

Ünlü uyumu kalınlık-incelik ve düzlük-yuvarlaklık olmak üzere iki alt başlık altında incelenir.

2.2.1.1. Kalınlık-İncelik Uyumu

Bu kurala göre bir kelimenin ilk hecesindeki kalın ünlüyü kalın, ince ünlüyü ise ince sıradan sesler takip eder. Metnimizde, Türkçenin en temel kurallarından biri olan kalınlık-incelik uyumu ses olayına genel itibariyle uyulmuştur; fakat bu kurala uymayan ek uyumsuzluğun yaşandığı örnekler de az değildir.

Ek uyumsuzluğunun olduğu örneklerden bazıları:

كنعاني لارغه "Kenʿānīlarġa" (40b/8), مكا نيغا "mekāniġa" (46a/6), كازه سيغه "kāzesiġa" (52b/3), قزلاريكه "ḳızlarıge" (9a/4).

Bununla birlikte aynı kelimenin hem kalın hem de ince sıradan ek aldığı yazım şekilleri de bulunmaktadır:

قييامت كه "ḳıyāmetge" (8b/9), قييامت غاچا ḳıyāmetġaça (12b/15).

بنده ليكيغه "bendelikiġa" (25b/11), بنده ليغ "bendelıġ" (25b/7).

اوغلانلاريكه "oġlanlarıge" (7b/12), اوغلانلاريغه "oġlanlarıġa" (16a/2).

2.2.1.2. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu

Bu kurala göre Türkçe bir kelimenin ilk hecesindeki düz ünlüyü düz, yuvarlak ünlüyü ise ya düz-geniş ya da yuvarlak-dar ünlüler takip eder. Tarihî Türk şivelerinde

bu uyum, kalınlık-incelik uyumu kadar gelişmemiştir. İncelediğimiz metinde de bu uyumdan söz etmek pek mümkün değildir.

Uyuma giren kelimelerden bazıları: قولوق “ḳulluḳ” (23a/5), سوروشوب “soruşup” (72b/13).

Uyuma girmeyen kelimelerden bazıları: نچوك “néçük” (58b/13), آلتون “altun” (66b/13).

Bu uyumun tam manasıyla olmamasının en önemli sebebi, bazı eklerin sadece düz ve sadece yuvarlak şekillerinin olmasıdır. Bundan dolayı bu ekleri sadece düz ünlülü olanlar ve sadece yuvarlak ünlülü olanlar olmak üzere iki grupta sıralanacaktır:

- **Sadece düz ünlülü şekilleri olan ekler:**

+çI isimden isim yapma eki: “yolçı” (38a/10).

+sIz isimden isim yapma eki: “ḳulavuzsız” (62a/9).

+nI͡ng, +nı ilgi hâli eki: “terāzūnı͡ng” (27a/2), “tābūtnı͡ng” (079a/3).

+nI yükleme hâli eki: “munı” (13b/10), “ḳoynı” (17a/9), “özümni” (52b/14).

+dIn/+dAn ayrılma hâli eki: **“**uyḳudın” (21b/13), “toḫmdın” (48b/2), “közden” (22b/6).

-mIş öğrenilen geçmiş zaman eki: “ḳurbān bolurmış” (30b/15),(41b/2), “devrān sürmişem” (78a/14).

-ġıl/ -gil teklik 2. şahıs emir eki: “sora turġıl” (41a/1) “ötġıl” (70a/1), “yetkürgil” (31b/12), külgil (34a/6).

- **Sadece yuvarlak ünlülü şekilleri olan ekler:**

-dUr/, -tUr/ fiilden fiil yapma eki: “ḳandurup” (55a/2), “kéltürüp” (69b/2).

-KUr fiilden fiil yapma eki: “yatḳurup” (57b/2), “étkür” (22a/6), “yetkürgeyler” (50a/2).

-ġu gelecek zaman eki: “barġum” (62a/9).

-sUn çokluk 3. şahıs emir eki: “urmasun” (3a/11), “yansun” (6b/2), “yetsün” (47a/15).

2.2.2. Ünlüler ve Ünlülerde Meydana Gelen Ses Olayları

Türkçede her ne kadar tartışmalı bir konu da olsa da genel temayül kapalı e /é/ ile birlikte dokuz ünlünün var olduğunu kabul etme yönündedir. Bu ünlüler şunlardır: /a/, /e/, /é/, /ı/, /i/, /o/, /ö/, /u/, /ü/.

Arapça ve Farsça kelimelerde bu seslere ilaveten uzun ünlülü seslere de rastlanır: /ā/, /ī/, /ū/.

2.2.2.1. Ünlü Yuvarlaklaşması

Ünlü yuvarlaklaşması, genellikle gerileyici ve ilerleyici benzeşme ile veya dudak ünsüzlerinin etkisiyle olmaktadır. Metnimizdeki örnekleri aşağıdaki gibidir:

İki heceli kelimelerde ilk hecedeki düz ünlü gerileyici benzeşme ile yuvarlaklaşır: egir- > egür- > ögür- (57b/1).

İki heceli kelimelerde ikinci hecedeki düz ünlü ilerleyici benzeşme ile yuvarlaklaşır: unıt- > unut- (tılar 44b/1), boyın > boyun (58a/3), oḳı- > oḳu- (dı 65a/4). Okumak fiili metnin genelinde oḳu- olarak yazılmıştır. Sadece bir yerde oḳı- (70b/2) şeklinde geçmektedir.

Dudak ünsüzlerinin etkisiyle düz ünlüler yuvarlaklaşabilir: soġıḳ > sovıḳ > savuḳ (24a/4), ev > öy (34a/8).

2.2.2.2. Ünlü Düzleşmesi

Metnimizdeki örnekleri aşağıdaki gibidir:

İki heceli kelimelerde ilk hecedeki yuvarlak ünlü gerileyici benzeşme ile düzleşir: ḳovla- > ḳavla- (dılar 33a/10), kötür- > köter- (ip 8b/05).

İki heceli kelimelerde ikinci hecedeki yuvarlak ünlü ilerleyici benzeşme ile düzleşir: berü > beri (13b/12).

Diğer düzleşme örnekleri: töpü > töpe (+de 8a/12), ortu > orta (8b/6), ötgür- > ötker- (di 39a/10), kötür- > köter- (ip 71b/7).

2.2.2.3. Ünlü Düşmesi

Metnimizde ön seste gerçekleşen ünlü düşmesi ses olayı ile nadiren karşılaşılmıştır: ıdu ber- > ıyber- > yiber- (+dim 61b/11).

Ünlü düşmesi, genellikle vurgusuz olan orta hece ünlüsünün düşmesinden kaynaklanır. Burada çoğunlukla iki heceli kelimelere eklenen iyelik ekinin vurgusuz ikinci hecede bulunan ünlüyü düşürme durumu söz konusudur: baġrın (3a/13), kön͡gli͡ng (12b/9), ḳoynı (17a/9), boynıġa (18b/1), aġzıdın (47a/10), ornıġa (59b/4), oġlıdın (72a/9).

Bunun yanı sıra kelime birleşmesinden kaynaklanan orta hece ünlüsünün düşmesi durumu da mevcuttur: munı + teg “mundaġ” (2a/7), anı + teg “andaḳ” (75a/7). Ünlü ile biten kelime, ünlüyle başlayan ek aldığında her iki kelimenin ilk sesi düşer: ne + çe ök “neçük” (7a/5), né + et- “nét-“(19a/9), şu + ol “şul” (27a/7), néme + erse “némerse” (+lerni 31b/13).

2.2.3. Ünsüzler ve Ünsüzlerde Meydana Gelen Ses Olayları

2.2.3.1. /b/ Ünsüzü

Kelime başında bulunan /b/ sesi genellikle korunmuştur: bar "var, mevcut" (11b/13), bér- "vermek" (eyin 31a/9), bar- "varmak" (dı 63b/3).

- **/b/ > /m/ değişikliği**

Genellikle içinde /n/ ve /n͡g/ sesleri bulunan kelimelerin başında b > m değişikliği olmuştur: ben > men (3b/13), bunça > munça (36a/4), bunda > munda (60a/12), bu+nı+teg > mundaġ (61a/12), bundın > mundın (67a/5), bin͡g > min͡g (56a/3), bin- > min- (ip 75a/13).

Çokluk 2. şahıs zamiri sadece bir örnekte bu değişikliğe uğramıştır: biz > miz (18a/13). Bu zamir geniş zaman çekiminde daima "miz" olarak görülür: "müselmān bolurmiz" (51a/5).

- **/b/ > /w/> /v/**

Eski Türkçede kelime ortasında ve sonunda korunan /b/ sesi, metnimizde /v/ sesine dönmüştür: seb- > sew- > sev- (di 12b/9), tebe > tewe > teve (30a/10).

"Yalvar-" fiili Eski Türkçedeki şekliyle kullanılmıştır: yalbar- (ıp 64b/7).

2.2.3.2. /d/ Ünsüzü

- **d > d̲ > y değişikliği**

Eski Türkçede kelime içi ve sonunda korunan /d/ sesi, metnimizde genellikle /y/ sesine dönmüştür: ḳod > ḳod̲ > ḳoy- (ġıl (18b/3), ḳadġu > ḳad̲ġu > ḳayġu (30a/8), ḳayġulı (31b/14), ked- > ked̲- > kéy- (ip 34a/11), kédin > kéd̲in > kéyin (36b/3).

Eski Türkçedeki şeklini koruyan örnekle de karşılaşılmıştır: ḳuduḳ (12a/7).

"Göndermek" anlamına gelen yiber- fiili sadece bir yerde eski şekliyle kullanılmıştır: ıda bérdiler (7b/11).

- **d > ḏ > y > g değişikliği**

Kelime içinde gerçekleşen bu ses olayı d > y değişikliği kadar yaygın değildir: idi > iḏi > iye- > ége (+m 10a/2).

- **d > Ø değişikliği**

Bir kelimede tespit edilmiştir: Farsça bedter > beter (40b/03).

2.2.3.3. /G/ Ünsüzü

- **G > Ø değişikliği**

Metnimizde bu ses hadisesinin kelime içi ve sonunda düştüğü örnekleri vardır: kergek > kerek (28b/1), ḳulġaḳ > ḳulaḳ (33a/13).

/G/ sesinin aynı kelimede hem düştüğü hem de korunduğu yazım şekli de mevcuttur: yaşlı "gözün yaşla dolması" (30b/12) ~ yaşlıġ "gözün yaşla dolması" (71a/1).

Yönelme hâli eki, +lIG/ +lUG isimden isim yapma eki (sıfat yapar) ve -GAn sıfat fiil ekinde de bu sesin düştüğü kullanımlar vardır: şāha (23b/12), yāra (15a/6), yabana (5b/15), belālı (41a/12), elemli (49b/11), ḳalan (5a/7), yanan (9a/11), aḳan (10a/8).

- **G > ḳ/ġ değişikliği**

Metnimizde bu ses hadisesiyle son seste karşılaşılmıştır: anı+dek > andaḳ (56a/6), munı + teg "mundaġ" (9b/10).

- **ġ > v değişikliği**

Metnimizde bu ses hadisesiyle iç seste karşılaşılmıştır: soġıḳ > savuḳ (24a/4).

2.2.3.4. /K/ Ünsüzü

- **ḳ > ġ değişikliği**

Bu ses değişikliği, genellikle kelime içi ve sonunda görülmektedir. Metnimizde aynı kelime ve ekin hem /ḳ/ hem de /ġ/ ile yazımı mevcuttur. Bu tür ikili yazımların yaygın olması, ses değişiminden ziyade imlâ istikrarsızlığına işaret etmektedir:

ḳulaġ (+ıġa 22b/1) ~ ḳulaḳ (30a/4).

andaġ (7b/11) ~ andaḳ (75a/7): "Andaḳ" sadece bir yerde geçmektedir.

ayaġ (+ım 70b/10) ~ ayaḳ (+ıġa 20a/1).

çaġla- (dı 73b/12) ~ çaḳla- (71a/8).

Ar. firāġ (+ıdın 22a/9): Sadece burada kullanılmıştır. ~ firāḳ (+ıdın 22b/11).

ıraġ (+lar 31a/4) ~ ıraḳ (66b/2).

evvelġı (44b/7): Sadece burada kullanılmıştır. ~ evvelḳı (50a/6).

Bu ikili kullanım bilhassa +lıḳ/+lıġ isimden isim yapma ekinde de görülür.

güvāhlıġ (+ım 36b/6) ~ güvāhlıḳ (47b/3).

ayralıġ (18b/12) ~ ayralıḳ (30b/13).

- **ḳ > ḫ değişikliği**

Kelime içinde gerçekleşen bu ses değişikliğiyle sadece iki kelimede karşılaşılmıştır:

yaḳşı > yaḫşı (8a/2), yaḫşılıḳ (71a/10).

oḳşa- > oḫşa-(dım +10a/2), oḫşat- (ur menem 66a/4).

2.2.3.5. /l/ Ünsüzü

- **l > Ø değişikliği**

Bu ses değişikliğiyle bir kelimede karşılaşılmıştır: kéltür- > kétür- (üp 8a/3): "Kétür-" şekli sadece iki yerde geçmektedir.

2.2.3.6. /t/ Ünsüzü

/t/ sesi kelime başı ve ortasında genellikle korunmuştur:

taġ "dağ" (10b/2), tayaḳ "destek" (10a/13), taş "taş" (12a/14), taş "dış" (30a/2), taşḳarı (34a/3), tirig (49a/5), tilek (+imni 53a/1), talaş- (ıp 66b/1), téve (73b/8), aytayın (44b/09), ḳaytayın (55a/8).

Bunun yanı sıra t > d değişiminin olduğu örnekler de vardır; fakat bu kelimelerin genellikle ikili yazımları mevcuttur:

tegin > degin (8a/14).

toġra- > doġra- (yur 3a/13).

tanış- ~ danış- (ur 75/14): Sadece bir yerde bu şekilde geçmektedir.

taş- (ıp 33b/8) ~ daş- (tım 26a/3).

teg (2b/12): Sadece iki yerde bu şekilde geçmektedir. ~ dek (11b/9).

té- (4b/11) ~ dé- (di 5a/6): Her iki yazım şekli de sıklıkla kullanılmıştır; fakat dé- şekli daha fazla geçmektedir.

tol- (dı 16a/7) ~ dol- (ıp 26a/3): Sadece bir yerde bu şekilde geçmektedir.

töz- (menem 55a/8): Bir yerde bu şekilde geçmektedir. ~ döz- (men (40a/3).

tüş (7a/11) ~ düş (+im 11b/6): Sadece beş yerde bu şekilde geçmektedir.

tüş- (diler 48a/6) ~ düş- (ip 26a/4): Sadece iki yerde bu şekilde geçmektedir.

két-(ti 22a/4) ~ kéd-(er 77b/15): Sadece altı yerde bu şekilde geçmektedir.

2.2.3.7. /ny/ Ünsüzü

- **ny > y değişikliği**

Göktürkçede bulunan /ny/ sesi, ny > y değişimi olarak bir kelimede gözlenmiştir: ḳony > ḳoy "koyun" (48a/10).

2.2.3.8. /p/ Ünsüzü

- **p > f değişikliği**

Metnimizde yer alan beş kelimede p > f değişikliği tespit edilmiştir:

apa > afa "abla" (+dın 28a/3).

topraḳ > tofraġ/tofraḳ (22a/7).

öp- > öf- (üp 52b/2).

sıpa > sıfa- "okşamak" (dılar 67b/15).

Ar. feryād > peryād (71a/2): Feryād kelimesindeki bu ses değişikliği sadece burada olmuştur. Metnin diğer yerlerinde aslında olduğu şekilde yazılmıştır.

Bununla birlikte üç kelimenin de ikili yazımı mevcuttur:

ṭop “top, yığın” (50a/15) ~ ṭof “top, yığın” (49a/1).

tap- “bulmak” (ıp 19b/13): Bu yazım şekli sekiz yerde bu şekilde yazılmıştır. ~ taf- “bulmak” (ıp 15b/3): Bu yazım şekli üç yerde bu şekilde yazılmıştır.

tapşur-(dılar 43b/15): Bu yazım şekli altı yerde bu şekilde yazılmıştır. ~ tafşur- “buldurmak” (ġunça 72b/8): Bu yazım şekli iki yerde bu şekilde yazılmıştır.

2.2.3.9. /ş/ Ünsüzü

- **ç > ş değikliği**

Bu ses değişikliği bir kelimede tespit edilmiştir:

açlıġ > aşlıġ (60a/1).

2.2.3.10. /r/ Ünsüzü

- **r > Ø değişikliği**

Kelime içinde yer alan /r/ sesinin hem düştüğü hem de kullanıldığı örnekler mevcuttur. Metnin üç yüz altmış beş yerinde ér- şekli, otuz bir yerinde ise é- şekli kullanılmıştır:

ér- > é-

ér- (di 1b/6) ~ é- (di 2a/12).

érmes (44a/5) ~ émes (32b/3).

birle > bile

birle (6b/9) ~ bile (5a/11).

"Bile" şekli beş yerde, "bilen" şekli bir yerde geçmektedir. Metnin genelinde "birle" şekli kullanılmıştır. "Birle"den sonra en çok kullanılan "birlen" şeklidir.

2.2.3.11. Göçüşme

Bu ses hadisesinin meydana geldiği bir örnek tespit edilmiştir: éşitken > étişken (2b/4): Bu göçüşme örneği imla hatasından da kaynaklanıyor olabilir.

2.2.3.12. Sedasızlaşma

- **ġ > ķ değişikliği**

Bu ses hadisesinin meydana geldiği örneklerden bazıları şu şekildedir:

çaġlıġ > çaġlıķ (+ında 17a/15).

ķuruġ > ķuruķ (46a/14).

Bazı kelimelerde bu sesin ikili kullanımı da mevcuttur: çaġla (ma 65b/5) ~ çaķla- (71a/8).

- **z > s değişikliği**

Olumsuz geniş zaman çekiminde ekseriyetle -mAs, nadiren -mAz eki kullanılmıştır: turmas (30b/5), açılmas(37b/1), a͡nglamas (41b/6), tükenmez (29a/9), kökermez (48b/13), turmaz (63b/8).

2.2.3.13. Türeme

- **/y/ türemesi**

Ön seste /y/ türemesi bir kelimede tespit edilmiştir: ıġla- > yıġla- (dı 23b/6)

Bu sesin de ikili kullanımı mevcuttur:

yıl (5b/13) ~ il (49a/5): Dört yerde bu şekilde yazılmıştır.

yılan (77a/12): Bir yerde bu şekilde yazılmıştır. ~ ılan (12/b13): Dört yerde bu şekilde yazılmıştır.

yıraḳ (61a/14) ~ ıraḳ (66b/2).

yéti (11a/8) ~ éti (46a/13): Sadece iki yerde bu şekilde yazılmıştır.

yé- ~ é- (di 58b/10): Sadece bir yerde bu şekilde yazılmıştır.

yetür- (düm 4a/4) ~ itür- (gen 53b/13).

Ödünç kelimelerde de bu sesin türediği olmuştur: ʿacāʾib >ʿacāyib (6a/6), ġarāʾib > ġarāyib (6a/6).

2.2.3.14. Hece Düşmesi

Metnimizde, hece düşmesi hadisesi -turur ekinde görülmektedir: turur > -tur/ -tür, -dur/-dür: yoḳtur (31b/8), köptür (6b/8), zamāndur (9a/14), böridür (15b/10).

2.3. ŞEKİL BİLGİSİ

2.3.1. İsim İşletme Ekleri

2.3.1.1. Çokluk Eki

Çokluk, isimlerin sonuna +lAr eki getirilmesi suretiyle yapılır: ḳuşlar (2a/2), ġılmānlar (2a/11), aġaları (10a/13), taşlarıdın (12a/14), güller (12b/7), özleri (14a/9), öylerige (14b/14).

2.3.1.2. İyelik Ekleri

- **Teklik 1. şahıs iyelik eki: +(I)m/ +(U)m**

Teklik 1. şahıs iyelik eki, ünlüyle biten kelimelerde +m, ünsüzle biten kelimelerde ise +Im/ +Um biçimindedir. Ünsüzle biten kelimelerdeki ekin yardımcı ünlüsü düzlük-yuvarlaklık uyumuna genellikle tabidir; fakat uyumu bozan kullanımlarla da karşılaşılmıştır.

Uyuma tabi olan örneklerden bazıları: ḥālimġa (10b/15), ḳuzumdın (56b/11), közüm (60b/2).

Uyuma tabi olmayan örneklerden bazıları: közim (61b/1), Yūsufım (62a/7), yolımda (10a/11).

- **Teklik 2. şahıs iyelik eki: +(I)n͡g/ +(U)n͡g**

Teklik 2. şahıs iyelik eki, ünlüyle biten kelimelerde +n͡g, ünsüzle biten kelimelerde ise +In͡g/ +Un͡g biçimindedir. Ünsüzle biten kelimelerdeki ekin yardımcı ünlüsü düzlük-yuvarlaklık uyumuna genellikle tabidir; fakat uyumu bozan kullanımlarla da karşılaşılmıştır.

Uyuma tabi olan örneklerden bazıları: cānın͡g (4a/6), başın͡g (11a/7), ḳuzun͡gdın (31a/14), özün͡ge (54b/4), kön͡glün͡gni (65a/7), yüzün͡g (73b/9).

Uyuma tabi olmayan örneklerden bazıları: köng͡ling͡ (12b/9), yüzing͡din (31a/15), sözing͡ (61b/ 6), özing͡e (66a/9).

- **Teklik 3. şahıs iyelik eki: +(I)/ +(s)I**

Teklik 3. şahıs iyelik eki, ünsüzle biten kelimelerde +I, ünlüyle biten kelimelerde ise +(s)I biçimindedir. Bu ek düzlük-yuvarlaklık kuralına uymaz.

Uyuma tabi olan örneklerden bazıları: isi (68b/3), diyārına (74a/1), aġası (65a/2), cefā̃sın (65a/11), nāmesin (68b/1).

Uyuma tabi olmayan örneklerden bazıları: öyidin (39a/6), tüşinde (3b/3), üçüsi (59a/1).

- **Çokluk 1. şahıs iyelik eki: +(I)mIz/ +(U)mIz**

Çokluk 1. şahıs iyelik eki, ünlüyle biten kelimelerde +mIz, ünsüzle biten kelimelerde ise +ImIz/ +UmIz biçimindedir. Ünsüzle biten kelimelerdeki ekin yardımcı ünlüsü düzlük-yuvarlaklık uyumuna genellikle tabidir; fakat uyumu bozan kullanımlarla da karşılaşılmıştır.

Uyuma tabi olan örneklerden bazıları: közümizning͡ (6a/5), ikimiz (34b/1), ʿışḳımız (54b/5).

Uyuma tabi olmayan örneklerden bazıları: üstimizde (7a/9), sözimizni (64a/05).

- **Çokluk 2. şahıs iyelik eki: +(I)n͡gIz/ +(U)n͡gIz**

Çokluk 2. şahıs iyelik eki, ünlüyle biten kelimelerde +n͡gIz, ünsüzle biten kelimelerde ise +In͡gIz/ +Un͡gIz biçimindedir. Ünsüzle biten kelimelerdeki ekin yardımcı ünlüsü düzlük-yuvarlaklık uyumuna genellikle tabidir; fakat uyumu bozan kullanımlarla da karşılaşılmıştır.

Uyuma tabi olan örneklerden bazıları: inin͡gizge (10b/3), oġlanlarıng͡ız (16b/13), ḳolung͡ızını (66a/3).

Uyuma tabi olmayan bir örnek tespit edilmiştir: sözin͡gizni (46b/9).

- **Çokluk 3. şahıs iyelik eki: +lArI**

Çokluk 2. şahıs iyelik eki hem ünsüz hem de ünlüyle biten kelimelerde +lArI biçimindedir.

Ekin geçtiği örneklerden bazıları: arḳalarıdın (67a/3), inileri ((68a/1), ferişteleri (71b/11), közleri (71b/15), aġaları (71b/13).

2.3.1.3. Hâl Ekleri

2.3.1.3.1. Yalın Hâl

İsimlerin herhangi bir hâl eki almadan kullanılmasıdır: tayaḳ (10a/13), süt (65a/6), aġalar (77b/3), yan͡gaḳ (78a/7).

2.3.1.3.2. İlgi Hâli

İlgi hâli eki, belirtili isim tamlamalarındaki ilk unsurun aldığı ektir. Metnimizde genel ilgi hâli eki olarak +nIn͡g kullanılmaktadır. Bu ek, şahıs zamirleri hariç olmak üzere düzlük-yuvarlaklık kuralına uymaksızın ve son sesin sesli veya sessiz olması fark etmeksizin daima düz biçimdedir: közümnin͡g (7b/14), cānımnın͡g (8b/5), peyġamberin͡g (12a/13), Züleyḫānın͡g (79a/8).

Yükleme hâli eki olan +nı, ilgi hâli görevinde de sıklıkla kullanılmıştır: ʿaleyhiʾs-selāmnı (2b/11) āsmānnı (11a/9).

2.3.1.3.3. Yükleme Hâli

Metnimizde yükleme hâli eki genellikle isimlerden sonra +nI, 3. şahıs iyelik ekinden sonra +n şeklindedir; fakat iyelik ekinden sonra da sıklıkla +nI kullanımıyla karşılaşılmıştır. 1. ve 2. teklik şahıs zamirlerinden ve nadiren iyelik eki almış kelimeden sonra ise +I yükleme hâli eki kullanılmıştır.

İsimlerden sonra +nI eki: taşnı (1b/14), ayralıḳnı (3a/8), bıçaḳnı (34b/13), tābūtnı (78b/7).

Teklik 3. şahıs iyelik ekinden sonra +n eki: cefāsın (30b/13), destārın (14b/6), çehārın (41a/2), düşmenlikin (66b/3).

İyelik ekinden sonra +nı: ḳabrını (19a/5), feryādımnı (22a/6), perverdigārın͡gnı, gūşārın͡gnı.

1. ve 2. teklik şahıs zamirlerinden ve nadiren de olsa iyelik eki almış kelimeden sonra +I: meni (61b/13), seni (63a/7), kervānımı (8b/11).

2.3.1.3.4. Yönelme Hâli

Metnimizde yönelme hâli eki ekseriyetle +GA biçimindedir. Bu ekin sadece iki örnekte +ḳa biçiminde kullanılmasına istinaden ince hâlinin de sedalı olarak okunması tercih edilmiştir. Ekin +A biçimindeki kullanımı metnin şiir kısmında görülmektedir.

+GA eki: tarafġa (5b/7), temāşāġa (26a/10), vefāsızġa (77a/11), bendege (13a/15), birbirevge (45b/7), bizge (59b/11), çāhge (13b/8), kāgıdge (27b/3), işge (38a/2), itge (45/9).

Sadece iki örnekte +ḳa olarak yazılmıştır: taşḳa (12a(11), bāġḳa (33b/6).

+A eki: yabana (5b/15), şāha (23b/12), zindāna (74a/4), bize (9a/14), dāde (20a/6).

2.3.1.3.5. Bulunma Hâli

Metnimizde bulunma hâli eki daima +dA biçimindedir: yolda (8b/3), taşḳarıda (32b/11), bularda (37a/6), āḫiretde (52b/8), éşikde (55a/4).

2.3.1.3.6. Ayrılma Hâli

Metnimizde ayrılma hâli eki +dIn biçimindedir: közdin (6b/11), ḳuduḳdın (14a/13), nāmedin (23a/3), öydin (34a/3).

Bu ek dokuz yerde /i/ okutucusu olmadan دن şeklinde yazıldığı için +dAn olarak okunmuştur: közden (22b/6), bāġdan (22a/1).

2.3.1.3.7. Eşitlik Hâli

Metnimizde eşitlik hâli eki +çA şeklindedir ve kalıplaşmış kelimelerde karşımıza çıkmaktadır: ança (43a/1), barça (46b/4), munça (55b/3).

2.3.1.3.8. Yön Gösterme Hâli

Metnimizde yön gösterme hâli eki +ḳarı/ +geri/ +re şeklindedir ve kalıplaşmış kelimelerde karşımıza çıkmaktadır:

taşḳarı (34a/3), taşarı (71b/1), ilgeri (75a/2), içre (2a/9), içkeri (32b/13).

2.3.1.3.9. Vasıta Hâli

Metnimizde vasıta hâli eki +n şeklindedir: sensizin (78a/3).

2.3.1.4. Aitlik Eki

Metnimizde aitlik eki +ġı/+ḳı biçimindedir: “evvelġı” (21b/14), evvelḳı (50a/6).

2.3.2. Zamirler

Zamirler, nesneleri temsil veya işaret etmek üzere kullanılan kelimelerdir. Bundan dolayı tek başına bir anlam ifade etmez; ancak temsil ettiği veya yerine kullanıldığı kelimeyi işaret ettiğinde anlam kazanırlar.[36] Zamirler, temsil edilen veya yerine kullanılan kelimenin niteliğine göre sınıflandırılır.

2.3.2.1. Şahıs Zamirleri

Şahıs adlarının yerine kullanılan zamirlerdir. Metnimizde yer alan şahıs zamirleri ve onların çekimli hâlleri şu şekildedir:

Teklik I. şahıs zamiri: men (29a/13):

mening (30a/3), manga (30a/1), meni (31a/11), mende (32b/3), mendin (34a/7).

Bir yerde “mén” (+i 77a/14).

Teklik II. şahıs zamiri: sen (5a/1):

sening (13b/9), sanga (27b/12), seni (21a/2), sende (25b/7), sendin (40b/12).

[36] Muharrem Ergin, **Türk Dil Bilgisi**, İstanbul, Bayrak Basım, Yayım Tanıtım, 2013, s. 262-263.

Teklik III. şahıs zamiri: ol (2a/9):

o (12b/13): Bu şekil iki yerde kullanılmıştır.

anıng͡ (5a/10), anı (18b/8), anda (33a/7), andın (47a/4).

Çokluk I. şahıs zamiri: biz (17b/14), bizler (18a/3):

bizning͡ (18a/3), bizge (22b/10) ~ bize (18b/7), bizni (45b/9), bizlerde (56a/15), bizdin (67a/11).

Çokluk II. şahıs zamiri: siz (33b/14), sizler (45b/10):

sizning͡ (32a/9), sizge (58b/5) ~ sizġa (76a/12), sizni (71a/9), sizdin (33a/5).

Çokluk III. kişi zamiri: alar (7a/1), olar (59b/2): Bu şekil üç yerde kullanılmıştır.

alarnıng͡ (4b/8), alarġa (14b/2), alarnı (32a/1), alarda (63b/8), alardın (63b/15).

2.3.2.2 Dönüşlülük Zamiri

Şahıs zamirlerinin anlamca pekiştirilmiş şeklidir. Dolayısıyla bulunduğu yere şahıs zamirlerine göre daha güçlü bir anlam katar. Metnimizdeki dönüşlülük zamiri "öz" kelimesidir. "Öz" dönüşlülük zamiri ve çekimli hâlleri şu şekildedir:

öz (2a/3): özning͡ (2a/9), özleriġa (75b/11) ~ özlerige (15b/8), özümni (34b/11), özdin (25a/4).

2.3.2.3. İşaret Zamirleri

Varlıkların yerini işaret yoluyla tutan zamirlerdir. Metnimizde yer alan işaret zamirleri ve onları çekimli hâlleri şu şekildedir:

bu (23b/4): munıng͡ (27a/5), mung͡a (29a/15), munı (28b/5), munda (29b/4), mundın (40b/2), munça (41a/4).

bul (73a/8).

bular (14b/5): bularnıng͡ (36b/15), bularġa (10b/13), bularnı (38a/11), bularda (37a/6).

uşul (68b/13).

şul (18a/13).

2.3.2.4. Soru Zamirleri

Varlıkları soru yoluyla karşılayan zamirlerdir. Metnimizde yer alan soru zamirleri şu şekildedir:

kim (7a/4), ne (12b/11) ~ né (15b/3), néme (3a/6), neçük (33b/3), ḳanı (58a/9), ḳaçan (65a/13).

2.3.2.5. Belirsizlik Zamirleri

Varlıkları belirsizlik yoluyla temsil eden zamirlerdir. Metnimizde yer alan belirsizlik zamirlerinden bazıları şu şekildedir:

biri (7a/8), bir kimerse (67b/12), bir neçe (14a/11), neçeler (27b/8), barçası (4b/7), heme (67a/8), her biri(7a/8), her ḳaysı(2b/12), her kim (2a/3), her kişi (6a/8),

her biri (37b/8), her ne (5a/15), her némerse(17a/9), hīç némerse (28b/4), hīç kim(69a/10), hīçkimge (3b/13), hīç kişi (73a/14), hīç biri (15b/8).

2.3.3. Sıfatlar

İsimlerin önüne gelerek onları çeşitli yönlerden niteleyen ve belirten sözcüklerdir. Bu işlevinden dolayı niteleme sıfatları ve belirtme sıfatları olmak üzere iki alt başlıkta incelenir.

2.3.3.1. Niteleme Sıfatları

İsimlerin önüne gelerek onları özellikleri yönüyle niteleyen kelime veya kelime gruplarıdır. Metnimizde yer alan niteleme sıfatlarına şu örnekler verilebilir:

yaman söz (8a/1), ḳarangu cāh (12b/2). savuḳ yel (24a/4), doġrı yol (53a/3), kiçik ining͡izni (61a/1), ḳıymetli némerse (63a/15), uluġ cemāʿat (71a/13), süçük cānım (78b/8),

2.3.3.2. Belirtme Sıfatları

İsimlerin önüne gelerek onları işaret, soru, sayı ve belirsizlik bakımından belirten kelime veya kelime gruplarıdır. Belirtme sıfatları kendi içinde dört grup altında incelenir:

2.3.3.2.1. İşaret Sıfatları

İsimlerin önüne gelerek onları işaret eden sıfatlardır. Metnimizdeki örnekleri şu şekildedir:

bu: bu yér (12b/4), bu münācātnı (12b/12).

ol: ol bendege (13a/15), ol yérge (30a/14).

uşul: uşul bāġ (33b/7), uşul kāzesinde (53a/4).

şul: şul érde (18a/13).

2.3.3.2.2. Soru Sıfatları

İsimlerin önüne gelerek onları soru yoluyla belirten sıfatlardır. Metnimizdeki örnekleri şu şekildedir:

ḳanı baġ (20b/15), ne tüş (46b/11), neçük böri (64a/8), bir néme iş (3a/6).

2.3.3.2.3. Belirsizlik Sıfatları

İsimlerin önüne gelerek onları belirsiz bir şekilde belirten sıfatlardır. Metnimizdeki örneklerinden bazıları şu şekildedir:

cümle cihāna (5b/15), neçe kāfir-ḳıran (7a/5), özge yerde (9b/12), cemʿ kervān (20a/13), barça taʿbīrçiler, (46b/4), bir kün (51b/5), bir neçe ṣaḥrālarnı (52a/15), heme aġaları (57a/5), filān sarāyġa (64b/3), tamām ḳuvvetim (68a/5).

2.3.3.2.4. Sayı Sıfatları

İsimlerin önüne gelerek onları nicelik bakımından belirten sıfatlardır.

2.3.3.2.4.1. Asıl Sayı Sıfatları

Asıl sayı sıfatlarının metnimizde yer alan örneklerinden bazıları şu şekildedir:

yéti kat (11a/8), üç kün (16b/10), ilig yıl (61a/15), béş kün (79a/1).

2.3.3.2.4.2. Sıra Sayı sıfatları

Sıra sayı sıfatları +lençi ve +nçI ekleriyle yapılmıştır. Sıra sayı sıfatlarının metnimizde yer alan örnekleri şunlardır:

yétilençi tügmesini (35a/6), törtlençi il (49a/6), béşlençi il (49a/7), ikinçi il (49a/5).

2.3.3.3. Sıfatlarda Karşılaştırma

Sıfat olan kelimeye +raḳ ekinin eklenmesi suretiyle yapılmaktadır. Metnimizde bulunan örnekler cümle içerisinde isim görevinde kullanılmıştır:

ziyāderaḳ (4b/10), tezraḳ (7b/14), yaḫşıraḳ (18a/6).

2.3.4. Sayılar

2.3.4.1. Asıl Sayılar

Metnimizde bulunan asıl sayılar şunlardır:

bir (19b/13), iki (9b/7), üç (16b/10), tört (49a/6), béş (47b/3), altı (37b/13), yéti (11a/8), toḳuz (57b/14), on (11b/10).

on bir (4b/10), on iki (58b/1), on tört (54a/2), on béş (54a/2), on sekiz (18a/11), élig (61a/15).

égirme (18a/11) ~ yégirme (73a/3).

ḳırḳ (20a/5).

yüz (5b/5), tört yüz (40b/5).

miŋ (13a/4), miŋ iki yüz ilig (13b/12), on sekiz miŋ (51a/3), yüz miŋ (77a/11).

Farsça iki anlamına gelen “dü” sayısı kalıplaşmış olarak karşımıza çıkmıştır: dü-cihān (2a/9).

2.3.4.2. Sıra Sayıları

Sıra sayıları, asıl sayılara +lençi ve +nçI ekleri getirilerek yapılır. Metnimizde bulunan sıra sayıları aşağıdaki gibidir:

ikinçi (49a/5), üçlençi (49a/6), törtlençi (49a/6), béşlençi (49a/7), yétilençi (35a/6).

Farsça sıra sayıları da kullanılmıştır:

düvīm “ikinci” (60a/7), sivum “üçüncü” (68b/8), çehārem “dördüncü” (49a/6).

Arapça kökenli “evvel” kelimesi birinci manasında da kullanılmıştır: evvel (60a/7).

2.3.4.3. Topluluk Sayıları

Asıl sayılara +Av ekinin eklenmesi suretiyle oluşturulur: birev (76b/12).

2.3.5. Zarflar

Zarflar; kelime gruplarında sıfatın, fiilin veya başka bir zarfın anlamını değiştiren, birkaç kalıplaşmış kelime haricinde eşitlik, vasıta ve yön eklerinden başka çekim eki almayan kelimelerdir. Kelime gruplarının ve cümlenin çekimsiz unsurlarıdır.[37] Zarflar yer-yön, zaman, durum ve miktar bakımından sıfatların, fiillerin ve zarfların önüne gelerek onları vasıflandırmaktadır. Bu işlevlerinden dolayı dört grup altında incelenir:

2.3.5.1. Yer-Yön Zarfları

Metnimizde bulunan yer-yön zarflarından bazıları aşağıdaki gibidir:

ilgeri (75a/2), kéyin (36b/3), içkeri (32b/13), içre (14a/8), taşḳarı (34a/3) ~ taşarı (71b/1), üstide (26a/8).

2.3.5.2. Zaman Zarfları

Zaman bildiren isimler zaman zarflarıdır. Metnimizde bulunan zaman zarflarından bazıları aşağıdaki gibidir:

burun (74b/12), émdi (16a/13), érte (15b/7), érten͡g (15b/7), kéçe (5a/8), kündüz (21a/8), son͡g (26b/13), tan͡gla (7b/4), tün (24b/14), yana (26a/1).

Zaman zarfı olarak kullanılan alıntı kelimeler de vardır: āḫīr (8b/9), aleʿṣ-ṣabāḥ (46a/9), bahār (5b/6), dem-ādem (28b/12), dem-be-dem (28b/12), derḥāl (27b/2), eknūn (23b/7), evvel (39b/7), fiʾl-ḥāl (12a/13), hemīşe (33a/2), henüz (33a/4), hergiz (37a/5), nāgāh (30b/1), rūz (41b/1), ṣubḥ (41b/1), şām (55a/6), şeb (41b/1).

[37] **A.e.**, s. 258-259.

2.3.5.3. Durum Zarfları

Nasıllık-nicelik bildiren zarflardır. Metnimizde yer alan bazı örnekleri şunlardır:

ança (43a/1), andaġ (7b/11) ~ andaḳ (75a/7), bir bir (21b/15), birge (62b/2), böyle (18b/7), mundaġ (44a/14), çüst-çābük (53a/15), şundaġ (33a/9).

2.3.5.4. Miktar Zarfları

Bu zarflar azlık-çokluk, miktar, derece bildirmektedir. Metnimizde yer alan bazı örnekleri şunlardır:

biraz (55b/6), köp (27a/15).

Miktar zarfı olarak kullanılan alıntı kelimelerle de karşılaşılmıştır: bī-ḥad (30b/13), bisyār (48b/3), efzūn (56a/1), endek (39a/9), firāvān (48b/2), ziyāde (45a/10).

2.3.6. Edatlar

Edatlar; tek başlarına anlamı olmayan, ancak anlamlı kelimelerle birlikte kullanıldıklarında onları desteklemek suretiyle gramer vazifesi gören kelimelerdir.[38] Metnimizdeki edatları bağlama edatları, son çekim edatları ve ünlem edatları olmak üzere üç alt başlıkta inceledik:

[38] **A.e.**, s. 348.

2.3.6.1. Bağlama Edatları

Kelimeleri, kelime gruplarını ve cümleleri şekil ve anlam bakımından birbirine bağlayan kelimelerdir. Türkçeye sonradan yabancı dillerin tesiriyle girmiştir.[39]

2.3.6.1.1. Sıralama Edatları

Kelimeleri, kelime gruplarını ve cümleleri birbirine bağlayan edatlardır. Metnimizde yer alan sıralama edatlarından bazıları şunlardır:

ve "ve": Taʿbīrçiġa barıp beyān ḳıldı ve taʿbīrçi köp némerseler alıp aydı (17a/11).

u, "ve": gedā u fuḳarā (26b/11).

ü "ve": şeb ü rūz (38b/12).

birle "ile": Atam birle man͡ga (5a/13).

birlen "ile, birlikte": Yūsuf birlen bir neçen͡giz (5b/12).

ile "ile": İdrīs ile Nūh nebī ḥaḳḳıdın (71a/6).

2.3.6.1.2. Karşılaştırma-Denkleştirme Edatları

Birbirine denk olan veya birbirinin yerine geçebilecek olan unsurları bağlayan edatlardır.

yā "ya da, yahut, veya": Sınamaḳ üçün bu ḳulıġa rāst ér mü yā yoḳ (14b/4).

yoḳ érse "yahut, yoksa": Maʿlūm bolsun yoḳ érse sizlerni (15) bu söz birle ḳoymas men (59b/14).

[39] **Ae.**, s. 352.

yā … yā “ ya … ya”: Yā al bu emānetni yā ṣabr [u] ḳarārım bér (39a/15).

ḫāh … ḫāh … “ister … ister …”: Ḫāh şu kün bolsa ḫāh tan͡gla (7B/2).

hem … hem … “ hem … hem …”: Ḫüdā taʿālāmız cemālimni sizlerġa nehārī ḳılıp turur (5) érse cemʿ ḫalāyıḳ hem baş ḳaldurup Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmnın͡g (6) mübārek cemālinġa naẓar ḳıldılar érse hem bī-hūş bolup açlığı maḥv (7) boldı (50b/7).

2.3.6.1.3. Cümle Başı Edatları

Cümle başı edatları; cümleleri benzerlik, açıklama, şart ve sonuç gibi işlevlerle anlam bakımından birbirine bağlamakta ve genellikle cümle başında bulunmaktadır.

ammā “ama”: Ammā bu sözni aytıp yıġlar érdi (19b/4).

belki “belki”: “Ḫazīnedin bir némerse kem bolġan irmes. Belki olġandın (7) ziyāde boluptur.” dédi (28b/6).

çün “çünkü, ne vakit ki”: Hīç özge ḥikāyet yoḳ çün rūḥ-ı revān [kéldi] (26b/7).

çünki “çünkü”: Çünki sen meni körer közüm sen (3b/15).

eger “eğer”: Eger böri yese érdi köyleki çāk bolur érdi (15b/9).

gūyā “güya, sanki”: Gūyā Mışır şehrideki (5) öyük içini ġalle birle toldurdı (48b/4).

meger “meğer”: Meger tāze gülüm ḫāra uġradı (15a/7).

şāyed ki “şayet, eğer, belki”: Şāyed ki kön͡glüm ārām bolġay (39a/8).

tā “ta, ta ki”: Tā atamızġa barıp bolġan vāḳıʿanı beyān ḳıla (67b/4).

velīkin “lâkin, fakat”: Velīkin dem-be-dem sāʿat-be-sāʿat bī-ṭāḳat bolup (4) āh tartar érdi (3a/3).

yana “yine, tekraren”: Yana bir gerd peydā boldı (75a/2).

2.3.6.1.4. Sona Gelen Edatlar

kim “ki”: Andaġ bolsun kim köz körüp ḳulaḳ işitken bolmasun (30a/4).

ki “ki”: Bir efʿā yılandur ki andın ḥaẕer eyle (77a/12).

2.3.6.2. Son Çekim Edatları

İsimlerden sonra gelerek onların çeşitli zarf hâllerini yapan edatlardır. Bu bakımdan hâl ekleriyle benzer işleve sahiptirler. Hâl ekleri ismin isim hâllerini, son çekim edatlarıysa ismin zarf hâllerini meydana getirir. Bundan dolayı son çekim edatları hâl eklerinin tamamlayıcılarıdır. İsim çekim ekleri isimlerin belirli hâllerini karşılar. İsim çekim ekleri ile karşılanamayan zarf hâllerini karşılayan edatlar son çekim edatlarıdır.[40]

Son çekim edatları cümlede yalın, yönelme, ayrılma ve bulunma hâl eki almış isimlerden sonra gelerek benzerlik, başkalık, görelik, sebep, amaç, yer-yön, zaman gibi anlam ilgileri kurmaktadır. Metnimizde yer alan son çekim edatlarından bazıları şunlardır:

artuḳ “fazla, çok”: Mundın artuḳ tüşdin rivāyet itmen͡g (5a/14).

beri “beri”: Ḳırḳ yıldın beri tenimġa ʿışk otıġa yanar (53b/3).

burun “önce”: “Yūsuf ʿaleyhis- (12) selām bizlerni özleridin burun yiberdiler (74b/13).

dek “gibi”: Munı hem (10) Yūsuf dek yoḳatıp kélmen͡g (61a/9).

[40] **Ae.**, s. 366.

içre “içinde”: Yéti yıldur zindān içre bağlıyam (41a/9).

kibi “gibi”: İki yerde geçmektedir: Deryā kibi dolıp daş[t]ım (26a/3).

özge “başka”: Ḳādir Āllah sendin özge kimim bar (13b/15).

so͡ng “sonra”: Bir neçe yıldın so͡ng Cebrāʾīl (6) ʿaleyhiʾs-selām fermān birlen Yūsufʿaleyhiʾs-selāmġa ölümdin ḫaber bérdiler (77a/5).

üçün “için”: Atam meni͡ng üçün ḳalender oldı (12/13).

yan͡glıġ “gibi”: Tüşinde (8) ḳamer yan͡glıġ bir oġlan kélip aldında olturdı (17a/8).

2.3.6.3. Ünlem Edatları

2.3.6.3.1. Ünlemler

dirīġā “eyvah, yazık”: Dirīġā közümni rūşeni (3) rūşenidin ayrılur boldım (15a/2).

vā-ḥasretā “vah, yazık”: Vā-ḥasretā-vā Yūsuf” dép ataların aldıġa (3) yıḳıldılar (15b/2).

vāy “eyvah, yazık”: Bilmem ḳadrın anı kim vāy mihmānım édi (31a/12).

2.3.6.3.2. Seslenme Edatları

ey “ey”: Ey böri né üçün meni Yūsufımnı (8) yedi͡ng? (16b/8).

yā “ey” “Yā resūl- (9) ullāh! Men hergiz Yūsufnı körmedim men, müsāfir turur men (16b/8).

Ḫüdāyā “ey Hüda”: Ḫüdāyā Yūsufım bérgil (42a/9).

2.3.6.3.3. Cevap Edatları

ārī̄ “elbette, evet”: Ārī̄ ḳabūl ḳılur miz (69b/2).

elbette “elbette”: Mālik aydı: “Elbette körmek kerek (26a/15).

2.3.7. Kelime Yapımı

2.3.7.1. İsimden İsim Yapma Ekleri

- **+An:**

Eski Türkçede çokluk bildiren +An eki kalıplaşarak yapım eki fonksiyonunda kullanılmıştır: oğlan (17b/12).

- **+Av:**

Topluluk sayı isimleri üretir: birev “her biri, bir kimse” (76b/12).

- **+çA:**

Eşitlik hâli eki kalıplaşarak kalıcı isimler türetmiştir: ança (77b/5), barça (78a/13).

- **+çI:**

Meslek isimleri ve bir işi sürekli yapan anlamına gelen isimler türetir: yalġançı (18a/14), avçı (38a/9), yolçı (38a/10).

- **+çIlIK:**

zindegānçılıḳ “dirilik” (38b/12), dihḳānçılıḳ “çiftçilik” (48b/3), yalġançılıḳ (69a/14).

♦ **+dAş:**

Birliktelik ve ortaklık bildirir: ḳarandaş (40b/8), yoldaş (78a/3), derd-daş (61b/5), émikdaş “aynı memeden emen” (18b/10).

♦ **+düz:**

Bu ek bir kelimede tespit edilmiştir: kündüz (31b/9).

♦ **+ge:**

Yönelme hâli eki kalıplaşarak kalıcı isimler türetmiştir: özge (7a/12), birge “birlikte” (62b/2).

♦ **+geri:**

Yön gösterme hâli eki kalıplaşarak kalıcı isimler türetmiştir: ilgeri (75a/02).

♦ **+GI, +KI:**

Aitlik bildiren bir ektir: evvelḳı (50a/6), evvelġıdın (54a/13).

♦ **+GU, +KU:**

ḳarangu “karanlık” (12b/2).

♦ **+l:**

Renk isimleri türeten bir ektir: ḳızıl (9a/6).

♦ **+lA:**

İsimden zarf türeten bir ektir: tan͡gla “sabahleyin” (7b/4).

♦ **+lIG/ +lUG, lIK/ +lUK:**

Sıfat türeten bir ektir. Türkiye Türkçesindeki +lı/ +li, +lu/ +lü ekinin karşılığıdır: türlüg (48b/1), yaşlıġ “gözün yaşla dolması” (71a/1).

♦ **+lI, +lU:**

Yukarıdaki ekin sonundaki ünsüzünün düşmesiyle oluşmuştur: bağlı “bağlı” (30b/11) ~ bağlu (19a/12), ḳanlı (15b/1), mezeli “tatlı, lezzetli” (41b/5).

♦ **+lIG/ +lUG, lIK/ +lUK:**

İsim türeten bir yapım ekidir. Soyut isimlerin yanında eşya, yer, meslek gibi isimler de türetir: ayralıġ “ayrılık” (10a/6), şūmlıġ “uğursuzluk” (+ımdın 19b/14), tiriglig “dirilik, hayat” (+im 14a/7), sevdālıḳ (+ın 22b/12), ḳulluḳ (23a/5), bendelik “kölelik” (25b/11), künlük “günlük” (51b/10).

♦ **+raḳ:**

Sıfatlara +raḳ ekinin eklenmesiyle üstünlük, karşılaştırma ve pekiştirme bildiren kelimeler türetilir: ziyāderaḳ (4b/10), tezraḳ (7b/14), yaḫşıraḳ (18a/6).

♦ **+re:**

Yön gösterme hâli eki kalıplaşarak kalıcı isimler türetmiştir: içre “içine, içinde” (6b/12).

♦ **+nçI:**

Sıra sayı isimleri türeten bir ektir: ékinçi il (49a/5).

♦ **+sIz:**

Yokluk bildiren sıfatlar türeten bir yapım ekidir. Düzlük-yuvarlaklık uyumuna uymamaktadır. Metnimizde daima düz şekli mevcuttur: ansız “o olmadan” (8a/6), sansız “sonsuz” (29a/11), ḳulavuzsız “rehbersiz” (62a/9), sensiz (78a/3).

♦ **+yin:**

kédin > kéḏin > kéyin “arka, sonra” (+din 58a/6).

2.3.7.2. Fiilden İsim Yapma Ekleri

-A:

-A zarf fiil eki kalıplaşarak bilhassa edat türünde kelimeler türetmiştir: érte “sabah” (4b/13), yana (1b/13).

- **-ç:**

Çoğunlukla dönüşlü fiillerden sonra gelerek soyut isimler türetmiştir: ḳorḳunç (+ıdın 46a/15).

- **-(I/U)G, (I/U)-ḳ:**

İsim ve sıfat yapma görevinde kullanılan işlek bir ektir: kiçik “küçük” (61a/1), tilek (+imni 53a/1), ölüg (22a/13), savuḳ “soğuk” (24a/4), ḳuduḳ (12a/7), artuḳ (5a/14).

- **-GU/-KU:**

Soyut ve somut isimler türeten bir ektir. Metnimizde soyut isim yapma görevinde kullanılmıştır: ḳayġu (30a/8), uyḳu “3b/2).

- **-ı:**

Zarf fiil eki kalıplaşarak kalıcı isim türetmiştir: yaḳış-ı > yaẖşı (8a/2).

- **-gen:**

Sıfat fiil eki kalıplaşarak kalıcı isim türetmiştir: kül-gen “gülüş” (+imni 11b/3).

- **-ġun:**

İlgili ek tek bir örnekte tespit edilmiştir ve ötümsüz şekli yoktur: satġun “satın” (25b/10).

- **-(U/I)m:**

Soyut ve somut isimler yapan bir ektir: içim (10a/15), ölüm (11b/2), yarım (48b/8).

- **-me:**

Hareket ismi yapmaktadır: kélme (5b/16), titretme (5b/10).

- **-mur:**

Bu ekin kullanıldığı bir örnek mevcuttur: yaġmur (19b/9).

- **-(U)n:**

Soyut ve somut isimler türeten işlek olmayan bir ektir: sansız (29a/11), orun (59b/4).

- **-(X)ş:**

Soyut isimler ve hareket isimleri türeten bir ektir: baḳ-ış (+nı 39a/14), uruş “kavga, dövüş” (18a/3).

- **-vul:**

Moğolcadan ödünçlenen bir ektir: ḳaravul “bekçi” (57a/3).

2.3.7.3. İsimden Fiil Yapma Ekleri

- **+A-:**

Geçişli veya geçişsiz fiiller türeten bir ektir: sına- (mak üçün 14b/4), tile- (diler 7b/7), tüken- (mes 19a/7).

- **+la-:**

İşlek olarak kullanılan isimden fiil yapma ekidir: avla- (ġıl 53a/11), başla- (dı 19b/9), sula- (p 12a/8), tayaḳla- (sun 39a/7), yıġla- (dı 23b/6).

- **+da-:**

İşlek olmayan bir isimden fiil yapma ekidir: alda- (p 6a/8).

- **+sa-:**

İşlek olmayan bir isimden fiil yapma ekidir: susa- (p 20b/5).

2.3.7.4. Fiilden Fiil Yapma Ekleri

- **-A-:**

Pekiştirme fiilleri türeten bir fiilden fiil yapma ekidir: sora- (dı 18a/7), oġula- "çalmak" (ġanın 68a/13).

- **-Ar-/(U)r-:**

Geçişsiz fiillerden geçişli fiiller türeten bir fiilden fiil yapma ekidir: ḳaytar- (dı 9b/3), yetür- (düm 4a/4), tüşür- (di 23a/10).

- **-DUr-:**

Yaygın kullanılan bir ettirgenlik ekidir: çaldur- (up 71b/10), kéltür- (27b/2), mindür- (üp 19a/3), sındur- (up 16b/6), öltür- (ür 10b/5).

- **-ker-:**

Ettirgenlik ekidir ve iki yerde tespit edilmiştir: ötker- (di 39a/10), yetker- (ip 30a/9).

- **-kür-:**

Ettirgenlik ekidir ve iki yerde tespit edilmiştir: yetkür- (gil 31b/12), itkür- (31a/11).

- **-GUz-/-GIz-:**

Ettirgenlik ekidir: olturġuz- (dı 26a/8), turġuz- (ur 32a/1), körgüz- (er érdi 33a/12), körgiz- (21a/8).

- **-(I/U)l-:**

Edilgenlik ve dönüşlülük ekidir: açıl- (dı 35a/14), ayırıl- > ayrıl- (dım 14a/5), batıl- (gen 31b/3), yıḳıl- (dı 8b/3), ḳoyul- (mas 7a/12).

- **-mA-:**

Fiillerin olumsuzunu yapan bir fiilden fiil yapma ekidir: körme- (dim 16b/9), ḳaçma- (sun18b/1).

- **-n-:**

Dönüşlülük ve edilgenlik ekidir: tilen- (ür 20b/11).

- **-(I/U)ş:**

İşteşlik ekidir: aytuş- (dılar 4b/5), ḳucaklaş- (ıp 66a/10), soraş- (tın͡g 26a/10), sözleş- (mes 55a/6).

- **-(I)t-:**

Ettirgenlik ekidir: ayt- (ayın 4a/2), yeşit- (kin 13a/8), “çözdürmek, açtırmak”, tilet- (ür 22b/15), oḫşat- (ur 66a/4),

♦ **-(I)z-:**

Ettirgenlik ekidir: aḳız- “akıtmak” (ıp 24a/1).

2.3.8. Fiiller

2.3.8.1. Şahıs Ekleri

2.3.8.1.1. Zamir Kökenli Şahıs Ekleri

Geniş zaman, şimdiki zaman, öğrenilen geçmiş zaman, gelecek zaman ve istek çekimlerinde şahıs zamirleri kullanılır.

1.Teklik Şahıs Zamiri: men “düşer men” (5b/1), “bilür men” (65a/13).

2.Teklik Şahıs Zamiri: sen “aytmagey sen” (3b/14), “yıġlar sen” (65b/15).

3. Teklik Şahıs Zamiri: eksiz “turmış” (4a/8).

1.Çokluk Şahıs Zamiri: miz “ḫidmet ḳılur miz” (33b/14),

2.Çokluk Şahıs Zamiri: siz ~ sizler “kélür sizler” (74b/11), “kélip siz” (75b/14).

3. Çokluk Şahıs Zamiri: eksiz, -lAr “kéçip dür” (41a/14), “ayturlar” (15b/7).

2.3.8.1.2. İyelik Kökenli Şahıs Ekleri

Görülen geçmiş zaman, şart ve gereklilik çekimlerinde iyelik kökenli şahıs ekleri kullanılır.

1.Teklik Şahıs İyelik Eki: -m “yaḫşı ḳıldım” (71b/7), “aytsam” (3b/13).

2.Teklik Şahıs İyelik Eki: -n͡g “cihān eylesen͡g” (77a/13).

3. Teklik Şahıs İyelik Eki: eksiz “kördi” (21b/8), “muḳayyed boldı” (78b/2), “kélse” (21a/12).

1.Çokluk Şahıs İyelik Eki: -k “cebr eyledük” (70a/7), “külsek” (34b/1).

2.Çokluk Şahıs İyelik Eki: -n͡gIz, -n͡gIzlAr “ḳoydın͡gız mu” (39a/1), “körsen͡giz” (56a/14), “kördin͡gizler” (38a/3).

3. Çokluk Şahıs İyelik Eki: -lAr “yiberdiler” (57b/10), “tüştiler” (76b/8), “körseler” (61a/4).

2.3.8.2. Şekil ve Zaman Ekleri

Bildirme kipleri ve tasarlama kipleri olmak üzere iki grupta incelenmektedir. Bildirme kipleri fiilin gerçekleştirdiği hareketin şekil ve zamanını, tasarlama kipleri ise sadece şeklini ifade etmektedir.

2.3.8.2.1. Bildirme Kipleri

Görülen geçmiş zaman, öğrenilen geçmiş zaman, geniş zaman, şimdiki zaman ve gelecek zaman olmak üzere beş alt başlıkta incelenir.

2.3.8.2.1.1. Görülen Geçmiş Zaman

Fiilin hareketinin görülen veya kesin olarak bilinen bir geçmiş zamanda tamamlandığını bildiren kiptir.

- **1.Tip Görülen Geçmiş Zaman:**

Fiilin kök veya tabanına genellikle ünsüz uyumuna uyacak şekilde -dI/-dU; -tI/-tU ekleri getirilerek oluşturulur. Bu ek, istisnai kullanımlara sahip olmakla birlikte

ekseriyetle düzlük-yuvarlaklık uyumu kuralına uymaktadır. Metnimizde ekin geçtiği bazı örnekler ve hususiyetler şunlardır:

şusatıldım (26a/2), tapşurdum (8a/7), tuttım (13b/14), toldurdım (4a/13), ḳorḳmadın͡g (16b/8), aytın͡g (18a/10), yürüdün͡g (56b/8), tutun͡g (73b/10), cefā ḳıldın͡gız (70b/6), kördin͡gizler (38a/3), gümān ittin͡giz (70b/11), kéltürdün͡giz (64a/1).

3. şahıs çekimi daima düz ünlülüdür: yiberdi (57a/1), ötti (21b/7), aydılar (64a/3), tarttılar (64b/13).

Çokluk 1. şahıs birkaç istisna dışında yuvarlak ünlülüdür: ınanmadük (60a/8), cebr eyledük (70a/7), günāh ittük (70a/6), kéldik (64a/2).

Görülen geçmiş zaman kipinin olumsuzu -mA eki ile yapılmaktadır: bilmedim (73b/9), bilmedin͡g (37a/12), bilmedi (40b/6), körmediler (24b/12).

- **2.Tip Görülen Geçmiş Zaman:**

Seyrek kullanılan bir görülen geçmiş zaman çeşididir. Fiillerin kök veya tabanına -ġan/-gen + iyelik eki + yoḳ kelimesi getirilerek oluşturulur. Metnimizde ekin geçtiği bazı örnekler şunlardır: ḳılġanım yoḳ (39a/2), alġanım yoḳturur (43b/5), ḳılġanımız yoḳturur (67a/5). körgenim yoḳ (44b/14).

2.3.8.2.1.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman

Fiilin hareketinin görülmeden bir başkasından öğrenildiğini veya sonradan farkına varıldığını bildiren geçmiş zaman kipidir.

- **1.Tip Öğrenilen Geçmiş Zaman:**

Fiil kök veya tabanına -p + turur; -dUr/-tUr yapısının getirilmesi suretiyle oluşturulur. Metnimizde ekin geçtiği bazı örnekler ve hususiyetler şunlardır:

pāre ḳılıp turur (37a/9), éşitip turur miz (61b/9), yıḳıp dur (78b/9), açıp dur (23a/7).

Teklik ve çokluk I. Ve II. şahıs çekimi -p +şahıs zamiri şeklinde yapılmaktadır: alıp sen (20a/6), körüp sen (47b/11), oġulıp sizler (67a/4), ḫoş kélip siz (75b/14).

- **2.Tip Öğrenilen Geçmiş Zaman:**

Fiil kök veya tabanına -mIş ekinin getirilmesi suretiyle oluşturulur: kéltürmiş (24a/14), turmış (4a/8), açılmış (5b/15).

- **3.Tip Öğrenilen Geçmiş Zaman:**

Fiil kök veya tabanına -GAn +turur yapısı getirilerek yapılır. Bu tip öğrenilen geçmiş zamanın olumlu kullanımı ile sadece bir yerde karşılaşılmıştır: ötken turur (77a/1).

Olumsuzu -GAn +irmes yapısıyla oluşturulur: kem bolġan érmes (28b/6), kélgen érmes (44a/15).

Manzum kısımlarda teklik I. şahısın çekimi genellikle Batı Türkçesindeki gibi -mIşAm eki ile yapılmıştır: kélmişem (29a/4), solmışam (29b/4), çekmişem (53b/13).

2.3.8.2.1.3. Geniş Zaman

Hareketin geniş bir zamanda gerçekleştiğini bildiren kiptir. Bununla birlikte şimdiki zaman ifadesi de taşıyabilir. Fiil kök veya tabanı ünlüyle bitiyorsa -r, ünsüzle bitiyorsa -Ar/Ur eki getirilmesiyle oluşturulur. Üçüncü şahıslar hariç ardından şahıs zamiri gelir. Metnimizde ekin geçtiği bazı örnekler ve hususiyetler şunlardır:

düşer men (6a/1), bilür men (11a/13), urar sen (30b/2), dér sen (10b/2), kéltürür (32a/5), öldürür miz (4b/11), saḳlar siz (5b/8), kélür sizler (74b/11), baḳarlar (15a/1), içerler (38b/9).

Olumsuz hâli fiil kök veya tabanına -mAs eki getirilerek yapılsa da -mAz kullanımına da rastlanır: ḳoymas men (59b/15), a͡nglamas (41b/6), ḳoymas miz (12a/3), toymas siz (48b/11), raḥm ḳılmaz sen (52a/12), baḳmaz (52b/1), ınamazlar (68a/6).

İncelediğimiz metinde geniş zaman ekinin Batı Türkçesindeki şekliyle de karşılaşılmıştır. Bu örnekler manzum kısımlarda bulunur. Geniş zamanın 1. tekil şahıs çekiminde -ArAm eki manzum kısımlarda, aynı veya birbirine yakın varaklarda ve toplam yirmi iki yerde geçmiştir: yıġlaram (61b/2), bağlaram (61b/3), néylerem (78a/3), kéderem (78a/5). Bunun yanı sıra geniş zamanın 1. tekil şahıs olumsuz çekimi yirmi yedi yerde -mAnAm ekiyle yapılmıştır. Bu ekin bulunduğu bir yer hariç diğerleri manzum kısımdadır: salmanam (78a/10), bilmenem (43b/1), tözmenem (55a/8). Manzum kısımda -mAn şekliyle de karşılaşılmıştır: bilmen (6b/11).

2.3.8.2.1.4. Şimdiki Zaman

Hareketin şimdiki zamanda gerçekleştiğini bildiren kiptir. Fiil kök veya tabanı ünlüyle bitiyorsa -y +dUr + şahıs zamiri, ünsüzle bitiyorsa -A + dUr + şahıs zamiri getirilmesi suretiyle oluşturulur. Metnimizde ekin geçtiği bazı örnekler ve hususiyetler şunlardır:

yıġlatadur (42b/3), yanadur (55a/8), çıḳadur (78b/8).

Olumsuz çekimi fiil kök veya tabanına -mAy + (dUr) + şahıs zamiri getirilerek yapılır: tınmay men (15a/9), sitem ḳılmay (59b/3), ḳoymay turur (2b/13), saḳlamay sen (75b/11).

Şimdiki zaman çekimi üçü manzum olmak üzere dört yerde Batı Türkçesinde olduğu gibi -yor eki alarak kullanılmıştır: uġrayor, doġrayor (3a/13), yıġlayor (3a/14, 41b/1).

2.3.8.2.1.5. Gelecek Zaman

Hareketin gelecek bir zamanda gerçekleşeceğini bildiren kiptir. Metnimizde iki tip gelecek zaman kipi kullanılmıştır.

- **1.Tip Gelecek Zaman:**

Fiil kök veya tabanına daima -GAy + şahıs zamiri getirilerek oluşturulur. 3. şahıs çekiminin teklik ve çokluk biçimlerinde zamir bulunmaz, çokluk biçimi +lAr eki ile yapılmaktadır. Kalınlık incelik uyumuna uymayan örnekleri ile de sıklıkla karşılaşılmıştır. Metnimizde bulunan örneklerden bazıları şunlardır: raḥm ḳılġay sen (11a/11), urgey sen (67b/9), edā ḳılgey siz (7b/15), öldürgey (17b/12), ölgeyler (48a/11).

Olumsuz hâli -ma eki getirilerek yapılır: aytmagey sen (3b/14), ınanmageyler (68a/11), tapşurmaġay (72a/12), ḳılmaġay (73b/12).

- **2.Tip Gelecek Zaman:**

Fiil kök veya tabanına -ġu sıfat fiil eki + iyelik eki getirilerek oluşturulur. Metnimizde birkaç yerde geçmektedir: barġum (62a/9), solġusı, ḳalġusı (70a/14), bolġusı (70a/15).

2.3.8.2.2. Dilek-Tasarlama Kipleri

Dilek-tasarlama kipleri kendi içinde emir kipi, şart kipi, istek kipi ve gereklilik kipi olmak üzere dörde ayrılmaktadır.

2.3.8.2.2.1. Emir Kipi

Emir kipinin çekiminde fiil kök veya tabanına gelen ek, şahıslara göre değişiklik göstermektedir.

Teklik 1. şahıs eki: -y, -Ay, -AyIn, -yIn: néyley (13a/3), nétey (13a/3), duʿā ḳılayın (17a/2), köyeyin (22b/4), néyleyin (8b/9).

Teklik 2. şahıs eki: eksiz, -ġıl/-gil, -gin: al, bér (39a/15), ayġıl (50a/10), ṣabr eylegil (60a/13), yıġlamagil (63a/50), yıġlagin (6a/9).

Teklik 3. şahıs eki: -sUn: bolsun (66a/2), tursun (67b/6), yibersün (71b/1).

Çokluk 1. şahıs eki: -AlIm, -AlI: yoldaş olalım (78a/7), seyr ételi (77b/14), sırdaş bolalı (77b/13).

Çokluk 2. şahıs eki: -n͡g, -n͡glar, -n͡gIz: cāy salın͡g (79a/6), pendim alın͡glar (5b/11), bilin͡giz (51a/4).

Çokluk 3. şahıs eki: -sUnlAr: ḥāẕır bolsunlar (48b/7), yibersünler (60a/12).

Emir kipinin olumsuzu -mA eki ile yapılmaktadır: eglenmeyin (78a/4), yemegil (72a/10), körmesün (3a/12), ayırman͡g (5b/12), yıġlaman͡gız (65a/7), giriftār ḳılmasunlar (3b/14).

2.3.8.2.2.2. Şart Kipi

Şart kipinin çekimi fiil kök veya tabanına -sA ekinin getirilmesi suretiyle yapılır. Bu çekim hareketin şart olarak tasarlandığını ifade etmektedir. Ekin geçtiği yerlerden bazı örnekler şunlardır: aytsam (3b/13), baḫş eylesem (70b/4), körsen͡g (29a/8), körse (2a/8), külsek (34b/1), yıġlasan͡gız (45b/10), körsen͡giz (56a/14), ṣādıḳ bolsan͡gızlar (59b/12), ḫaberdār bolsalar (37a/8), körseler (61a/4).

Şart kipinin olumsuzu -mA eki ile yapılmaktadır körmesem (6b/7), öldürmesen͡g (35b/4), körmese (29b/15), icāzet bérmeseler (6a/9).

2.3.8.2.2.3. İstek Kipi

İki tip istek kipi ile karşılaşılmıştır.

- **1.Tip İstek Kipi:**

Fiil kök veya tabanına -GAy gelecek zaman eki getirilerek yapılır: bilgey siz (8b/4), raḥm ḳılgey siz (8b/8).

- **2. Tip İstek Kipi:**

Fiil kök veya tabanına -A eki getirilerek yapılır: ḳoya (60a/4), beyān ḳıla (67b/4).

2.3.8.2.2.4. Gereklilik Kipi

Gereklilik kipi "kerek" kelimesiyle yapılmaktadır. Bu kelime tek başına kullanıldığı gibi fiil kök veya tabanına -mAK kerek yapısı getirilerek de kullanılmıştır. Metnimizde yer alan örneklerden bazıları aşağıdaki gibidir:

"Pādişāhġa éki ḥissiyet [?] **kerek** biri dünyā (2) bī ġaraż bolsa ve faḳr érür bolsa." (28b/1).

"Pādişāh ṣayd étip aldı, émdi **kerek** öldür**gey**." (16b/12).

"Şul kerek Mālik Reyyān bolsa Züleyḫā āh tartıp aydı." (23b/5).

"Elbette kör**mek kerek**." (26a/15).

"Yūsufnı zindānġa sal**maḳ kerek**." (38a/12).

Gereklilik kipinin mAlI bol- yapısı ile sadece bir yerde karşılaşılmıştır. Bu yer manzumdur ve bu mısra aynı şiir içinde tekrar etmektedir: "Ḫoş amān bol cānım kétmeli boldum" (77b-78a).

2.3.8.3. Birleşik Zamanlı Çekimler

Fiillerin hikâye, rivayet ve şart olmak üzere üç tip birleşik çekimi yapılmaktadır. Bu birleşik çekimler şu şekilde oluşturulur: fiil + ilgili zamanın kipi + (ér-/é-) ek fiil + ilgili geçmiş zaman kipi + iyelik kökenli şahıs eki.

2.3.8.3.1. Hikâye Birleşik Çekimi

Hikâye birleşik zamanın çekimi; bildirme kiplerinden birini alan fiilden sonra, görülen geçmiş zaman kipi ile çekime giren ek fiilin gelmesiyle yapılır:

- **Geniş Zamanın Hikâyesi:**

yatur érdim (9b/1), yarılur érdi (1b/11), ʿayb éter érdük (37a/10), yığlar érdiler (78b/6).

Çokluk 1. şahıs çekimi daima yuvarlak-dar ünlü ile yapılmıştır.

- **Öğrenilen Geçmiş Zamanın Hikâyesi:**

1. tip: tilep érdim (13b/9), sen ḳılıp érdiṅg (15b/7), körgizip érdi (13b/3), ḳaçurup érdük (18a/4), yörüp érdiler (67a/3).

2. tip: Tespit edilmemiştir.

3. tip: étilgen érdi (34a/10).

- **Şart Kipinin Hikâyesi:**

Bir yerde tespit edilmiştir: yese érdi (15b/9).

- **Gelecek-İstek Kiplerinin Hikâyesi:**

Bir yerde tespit edilmiştir: aytmaġay érdi (61a/12).

2.3.8.3.2. Rivayet Birleşik Çekimi

- **Geniş Zamanın Rivayeti:**

Metnimizde sadece geniş zamanın rivayeti vardır: şermende ḳılur érmiş sen (14b/11), körer érmiş (24a/15), salgen érmes éken (47a/15), bilmes éken (11b/9).

2.3.8.3.3. Şart Birleşik Çekimi

- **Geniş Zamanın Şartı:**

kéter bolsam (18b/8), kéder bolsa͡ng (78a/15), faḳr érür bolsa (28b/2), öltürür bolsa͡ngızlar (10b/6).

- **Görülen Geçmiş Zamanın Hikâyesi:**

kéldi érse (30a/10), naẓar ḳıldı érse (34a/4), taşladılar érse (44a/12).

- **Öğrenilen Geçmiş Zamanın Hikâyesi:**

1. tip: aytıp érse (29b/13), éşitip érse (30b/6).

2.3.8.4. Birleşik Fiiller

Birleşik fiiller; isimlerin yardımcı fiillerle birleşmesinden veya asıl fiillerin zarf fiil eki alarak yardımcı fiillerle birleşmesinden oluşmaktadır. Bu oluşum şekline göre iki alt başlıkta tasnif edilir:

2.3.8.4.1. İsim + Yardımcı Fiil Şeklinde Kurulan Birleşik Fiiller

Metnimizde isimlerden birleşik fiil yapmak için kullanılan yardımcı fiiller ve örnekleri aşağıdaki gibidir:

bér-: icāzet bér- (6a/9), ruḫṣat bér- (7b/3), ḫaber bér- (77b/6).

bol- ~ ol-: ḥāżır bol- (7b/5), bī-ārām bol- (8b/3), ġāfil ol- (8b/11).

eyle-: ġażab eyle (36a/13), cefā eyle- (36a/15), fiġān eyle- (39b/1).

it-, itil-: fiġān ét- (9a/1), raḥm ét- (10a/8), naḳş étil- (34a/10).

ḳıl-: vaṣiyet ḳıl- (34b/3), ṣadaḳa ḳıl- (34b/6), ḳabūl ḳıl(34b/7).

Bu başlık altında isim + yardımcı fiilleri incelerken anlamca kaynaşmış birleşik fiillerden de bahsetmenin uygun olacağını düşünmekteyiz. Bu tür birleşik fiillerde, bir isim ile aslında yardımcı fiil olmayan, ancak yardımcı fiil işlevinde kullanılan fiillerin anlamca kaynaşması ve birleşik fiil oluşturması söz konusudur. Metnimizde bu şekilde oluşmuş birleşik fiiller oldukça fazladır. Bu birleşik fiillerden bazıları şunlardır:

söz ayt- (51a/14), ḫaber kéltür- (31a/14), imān kéltür- (45a/1), ḳadem ḳoy- (38b/5), nişān ḳoy- (66b/5), fiġān köter- (70a/4), él köter- (71a/8), yādıġa sal- (42a/5), ḳulaḳ sal- (51a/11), tesellī tap- (29b/2),), āh tart- (35a/12), naʿre tart- (67b/10), yādıġa tüş- (40b/7), masḫāra tut- (53a/14), ḥay ur- (33a/7), baş ur- (51a/5), aç ḳal- (48b/15), ant iç- (53a/15), ġam yeme- (71a/10), ʿömr öter- (31b/2).

2.3.8.4.2. Tasvir Fiilleri

Asıl anlamı taşıyan fiilin, -A veya -(U/I)p zarf fiil ekini alarak yardımcı fiil ile birleşmesine tasvir fiilleri denir. Burada anlam asıl fiildedir; yardımcı fiil asıl fiili yeterlilik, tezlik, süreklilik ve yaklaşma anlamlarında tasvir eder.

2.3.8.4.2.1. Yeterlilik Fiili

Metnimizde Doğu Türkçesindeki şekli olan al- yardımcı fiili tespit edilmemiştir. Batı Türkçesinde kullanılan bil- yardımcı fiili ile kurulan örneklerine tesadüf edilmiştir:

bil-:-A zarf fiil ekini alan asıl fiilden sonra bil- yardımcı fiili getirilerek oluşturulur: uza bilmenem (16a/14), köre bilmedim (42a/3, 73b/9), bara bilmedim (73b/10).

2.3.8.4.2.2. Tezlik Fiili

bér-: -A veya -(I/U)p zarf fiil ekini alan asıl fiilden sonra bér- yardımcı fiili getirilerek oluşturulur: ıda bérdiler (7b/11), éltip bérse (71b/15).

2.3.8.4.2.3. Sürerlilik Fiili

tur-: -A veya -(I/U)p zarf fiil ekini alan asıl fiilden sonra tur- yardımcı fiili getirilerek oluşturulur: olturup turur (34a/5).

2.3.8.5. Sıfat-Fiiller

Sıfat gibi kullanılan fiil şekilleri olan sıfat fiiller; bir yanıyla sıfat bir yanıyla fiildir. Fiil olma özellikleriyle kendilerinde bulunan hareket ve zaman kavramlarını, ad oldukları sıfata aktarırlar ve böylece varlıkları ve nesneleri hareket ve zaman gösterme özellikleri ile geçici olarak nitelendirirler.[41] Metnimizde bulunan sıfat-fiil ekleri şunlardır:

- **-DUK:**

Geçmiş zaman sıfat fiil ekidir. Batı Türkçesi özelliği olarak iki yerde karşımıza çıkmıştır: étkürmedüging͡ (5a/7), sevdügüm (53b/13).

[41] Zeynep Korkmaz, **Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi**, 5. Baskı, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, 2017, s.784.

♦ **-GAn, -KAn, -An:**

Geniş zaman sıfat fiil ekidir; bununla birlikte geçmiş zaman da ifade edebilir: ḳazdurġan (ḳuduḳ) (12a/8), helāk ḳılġan (taşlarıdın) (12a/14), ötken (yer) (77a/3).

Batı Türkçesindeki şekliyle de kullanıldığı olmuştur. Bu örnekler bir yer hariç manzum kısımlarda geçmektedir: aḳan (yaşıma) (6b/11), bolan (bir taḫt) (4a/8), yanan (bağır) (66b/6).

♦ **-GU:**

Gelecek zaman sıfat fiil ekidir ve genellikle -GU/ -KU dek yapısıyla kullanılır: ḫarāb ḳılġu dek (5b/3), solġusı (70a/14).

♦ **-r/ -Ar/ -Ur:**

Geniş zaman sıfat fiil ekidir: yanar (ot) (47a/8), turarım (7b/1), barurın (62b/5).

♦ **-mAs:**

Geniş zaman sıfat fiil ekinin olumsuz şeklidir: kélmesi (5b/16). Bu sıfat fiil eki üzerine +lIK isimden isim yapma ekini alarak kalıcı isimler türetir: kélmesligi (9a/13).

2.3.8.6. Zarf-Fiiller

Zarf gibi kullanılan fiil şekilleri olan zarf-fiiller; bir yanıyla zarf bir yanıyla fiildir. Fiil olma özellikleriyle sadece hareket ve zaman kavramını karşılarlar. Zarf olma özellikleriyle ise bir oluş ve kılışın durum ve tarzını bildirirler.[42] Metnimizde bulunan zarf-fiil ekleri şunlardır:

♦ **-A, -y:**

[42] **Ae.**, s. 841.

Fiillerin son sesi ünsüz ise -A, ünlü ise -y zarf-fiil eki alır. Bu ek, fiile "-arak, -ıp" anlamlarını vermektedir: Çoğunlukla bu zarf-fiil eki ile tasvir fiilleri oluşturulur: ıda bérdiler (7b/11), yığlay bérdi (9b/3), ṭaʿne ḳıla başladılar (28a/15).

- **-ArdA, -UrdA:**

Bu zarf-fiil eki fiile "-ınca, -ırken" anlamlarını vermektedir: çıḳarda (45a/3), kéterde (6b/9), ḳılurda (46a/1).

- **-ArGA:**

Bu zarf-fiil eki fiile "-mağa, -mak için" anlamlarını vermektedir: çıḳararġa (46a/3), urarġa (67b/15).

- **-DI érse:**

Bu zarf-fiil eki fiile "-ınca" anlamını vermektedir: kördi érse (68b/1), ayttı érse (45b/14).

- **-GAç:**

Bu zarf-fiil eki fiile "-ınca" anlamını vermektedir: aytġaç (28a/7), dégeç (30b/7), beyān ḳılgeç (31a/6).

- **-GAlI:**

Bu zarf-fiil eki fiile "-ınca, -dan beri, -alı" anlamlarını vermektedir: ayrılġalı (74a/8), öldürgeli (2b/13).

- **-GAnçA:**

Bu zarf-fiil eki fiile -dıkça" anlamını vermektedir: yetüşkençe (52b/13).

- **-GAndA, -KAndA, -AndA:**

Bu zarf-fiil eki fiile "-ınca, -dığında" anlamlarını vermektedir: açılġanda (3a/11), yıḳılgende (14a/6).

Metnimizde ekin Batı Türkçesindeki -AndA şekliyle manzum kısımda karşılaşılmıştır: yoranda (11b/6), kédende (78a/8).

♦ **-GAndIn, -KAndIn:**

Bu zarf-fiil eki fiile "-dıktan" anlamını vermektedir: aygendin son͡g (6a/4), aytkendin son͡g (26a/7), aytġandın (30a/6), satḳandın son͡g (27b/10).

♦ **-GUnçA, -KUnçA, GInçA, -UnçA, -InçA:**

Bu zarf-fiil eki fiile "-ınca, -ıncaya kadar" anlamlarını vermektedir: bāġ-bānlıḳ ḳılġunça (34a/6), tapşurmaġunça (72a/11), tan͡g atḳunça (4b/13), örmegünçe (73a/8), sormaġınça (56b/9).

♦ Batı Türkçesinde görülen -UnçA, InçA zarf fiil ekiyle manzum kısımda karşılaşılmıştır: olunça (22b/10), ölünce (37b/3), mīʿād érinçe (14a/15), ẓāhir bolınça (22b/6).

♦ **-ken:**

Sadece -é/ér- ek fiiliyle kullanılmakta ve fiile "-iken" anlamını vermektedir: rāst-éken (19b/6), yalġançı érken (64a/15).

♦ **-mAy, -mAyIn:**

Bu zarf-fiil eki fiile "-madan" anlamını vermektedir: baḳmay (74a/5), açılmayın (16a/8).

♦ **-p, (I/U)p**:

Fiilin son sesi ünlü ise doğrudan -p, ünsüz ise araya yardımcı ünlü alarak gelir. Bu zarf-fiil eki fiile "-ıp" anlamını vermektedir: barıp (16b/5), tutup (16b/5), tüşüp (17a/9), bağlap (18b/1).

♦ **-bAn, (I)bAn:**

Fiilin son sesi ünlü ise doğrudan bAn, ünsüz ise araya yardımcı ünlü alarak gelir. Bu zarf-fiil eki fiile "-ıp" anlamını vermektedir: yıġlaban (56b/13), barıban (31b/2), sözleşiben (8b/10).

2.4. SÖZ DİZİMİ

2.4.1. Yapısına Göre Cümleler

2.4.1.1. Basit Cümle

Tek bir yükleme sahip olan cümle çeşididir. Metnimizde yer alan basit cümle örneklerinden bazıları aşağıdaki gibidir:

Ol bu sözlerni bilip öyge bardı (4b/6).

Yūsufʿaleyhiʾs-selām ḫayrān bolup yerge baḳtı (5a/3).

Atamız ādemdin ḳalan bir söz bar (5a/7).

Zindān içinde tamām zindānīler selāmıġa cevāb bérdiler (38b/6).

2.4.1.2. Birleşik Cümle

Birden fazla yükleme sahip olan cümle çeşididir. Bu cümle türünde esas yargının gerçekleştiği ana cümle ve onu çeşitli şekillerde açıklayan-niteleyen yardımcı cümle bulunur.

2.4.1.2.1. Şartlı Birleşik Cümle

Ana cümlenin yargısını bir şarta bağlayarak niteleyen yardımcı cümle(ler)den oluşur. Bu cümle çeşidinde yardımcı cümle olan şart kısmı, ana cümleye zarf göreviyle

bağlanmaktadır. Metnimizde yer alan şartlı birleşik cümle örneklerinden bazıları aşağıdaki gibidir:

Eger bāver ḳılmasang͡ ḳolung͡daki ḳamçını tutġıl (53b/4).

Her ne bolsa bisātıng͡ızda alıp barıng͡ (56b/2).

Her yerde sevdā-ger bolsa anıng͡ ḫaṭṭın Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmġa (5) körgizip turar érdiler (57a/5).

2.4.1.2.2. İç İçe Birleşik Cümle

Ana cümleden bağımsız olarak iç cümlelerin bulunduğu cümlelerdir. İç cümleler ana cümleye genellikle "dép" zarfıyla bağlanmaktadır. Burada iç cümle ana cümlenin nesnesi konumundadır. Metnimizde yer alan iç içe birleşik cümlelerden bazıları aşağıdaki gibidir:

"Bī-icāzet pādişāh sizlerni yibermes miz." dép aydılar (57a/7).

"Börini atamızını ḫidmetinġa alıp barduḳ." tép ḳasem yād ḳıldılar (58b/11).

"Maʿlūm bolsun, yoḳ érse sizlerni bu söz birle ḳoymas men." dédi (59b/15).

2.4.1.3. Sıralı Cümle

Öge ortaklığı veya anlam ilişkisi sebebiyle birbiri ardına sıralanan cümlelerdir. Sıralanan bu cümlelerde arada bağlaç bulunmaz. Metnimizde yer alan sıralı cümlelere aşağıdaki örnekler verilebilir:

Mışır ʿazīzi ınanmadı, Şemʿūnı alıp ḳaldı (60b/15).

Aġalarınıng͡ ḳaşında ṭaʿām yemes, yıġlar sen (65b/15).

Mening͡ (11) ṭāḳatim ṭaḳ bolur, bitürür (68b/11).

2.4.1.4. Bağlı Cümle

Bağlama edatlarıyla kurulan cümlelerdir. Metnimizde genellikle "ve, ammā, kim, meger" gibi bağlama edatlarıyla kurulmuştur. Bağlı cümle örneklerinden bazıları şunlardır:

Anıng̑ ḫāṣiyeti bol érdi (14) kim ḳılıç ursa taġ [u] taşnı su dek késer érdi (1b/14).

Ammā ḫoş rüyında andaġ érdi kim her kim yüzige baḳsa āyine dek öz yüzin (4) körer érdi (2a/3).

Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām uşul taḫt üzre (5) çıḳıp şāhāne libāslar kéyip olturdı ve yana bir şehr-i ʿaẓīm, tamām (6) ḫalāyıḳı birle kélip ḫidmet ḳıldı ve yana bir kenīzek hem kélip ḫidmet (7) boldı (3b/7).

Ammā bu cevābnı aygendin song̑ barçası nā-maḥrūm bolup çıḳdılar ve yana (5) bir ḥīle ḳılıp Yūsufnı çaḳırıp aydılar (6a/4).

"Bu tüş sening̑ tüşing̑ (13) érmes, meger Mālik Reyyān tüşi bolġay." (46b/13).

2.4.2. Yüklemin Türüne Göre Cümleler

2.4.2.1. İsim Cümlesi

Yüklemi isim veya isim soylu kelimelerden oluşan cümlelerdir. Metnimizde bulunan isim cümlesi örneklerinden bazıları şunlardır:

Balam bu dünyā fānī durur (4a/6).

Likīn kīneleri (15) içlerinde érdi (4b/15).

Mālikni ḳul körse téveni (5) üstinde yoḳ (19b/5).

Mālik Reyyānnıng͡ ḫālasını ḳolında ḳırḳ künlik oġlanı bar érdi (36a/9).

2.4.2.2. Fiil Cümlesi

Yüklemi fiil olan oluşan cümlelerdir. Metnimizde bulunan fiil cümlesi örneklerinden bazıları şunlardır:

Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām ayaḳıġa tüşüp bir ġazel oḳudı (20a/1).

Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām Ḫüdāġa şenā-i bisyār ḳıldı (25b/6).

Her ḳaysınıng͡ aldında bir ṭabaḳ birle gūşt ḳoyup ḳollarıġa bir elmās bıçaḳ bérdi (37a/3).

2.4.3. Yüklemin Yerine Göre Cümleler

2.4.3.1 Kurallı Cümle

Yüklemi sonda olan cümlelerdir. Metnimizde bulunan kurallı cümle örneklerinden bazıları şunlardır:

Ammā ḫātūnlarnıng͡ közleri yûsuf ʿaleyhiʾs-selāmda érdi (37a/4).

Pencere-i zindān mübārek yüzining͡ şuʿlesindin berḳ urar (42a/2).

Ḫalāyıḳ-ı gurūh gurūh Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmnıng͡ bārgāhıġa kélip feryād éttiler (50a/8).

Bu merātibde yana Mışır ʿazīzini ḳoyar men (67b/8).

2.4.3.2. Devrik Cümle

Yüklemi sonda bulunmayan cümlelerdir. Bu cümle çeşidiyle genellikle manzum kısımlarda karşılaşılmıştır. Metnimizde bulunan devrik cümle örneklerinden bazıları şunlardır:

Ḳırḳ yıl oldı sizni istep kélürdim (20a/5).

Kétti meni élimdeki mihmanım (22a/4).

Revāne boldılar meydāngha (50b/3).

2.4.4. Anlamına Göre Cümleler

2.4.4.1. Olumlu Cümle

Yüklemi olumlu yargı bildiren cümlelerdir. Metnimizde bulunan örneklerinden bazıları şunlardır:

Züleyḫā ṣubḥ (11) şām Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmnı yüz cilve birle allar érdi (33a/11).

Bu ṣūretni körüp ḥayrān [u] serāsīme boldı (34a/15).

Üç kündin soñ pādişāh (3) ékisini çaḳurup aldı (45a/2).

Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selāmnıñ ḥaremleridin esbāb taftı (72a/15).

2.4.4.2. Olumsuz Cümle

Yüklemi olumsuz yargı bildiren cümlelerdir. Metnimizde bulunan örneklerinden bazıları şunlardır:

Ey ata! Né üçün tüşümni taʿbīrni démessiz (3b/12).

“Ey ferzend! Men taʿbīrin aytsam hīçkimge (14) aytmagey sen.” dédi (3b/13).

Ḫazīnedin bir némerse kem bolġan érmes (38b/6).

Hergiz tebdīl bolmas (45a/1).

Bu ṣıfat andaġ boldı-kim āsmāndın ḳaṭre-i nem tüşmedi. Yerdin giyāh kökermedi. (49a/4).

2.4.4.3. Hitap Cümlesi

Hitap bildiren ifadelerin yer aldığı cümlelerdir. Metnimizde bulunan örneklerinden bazıları şunlardır:

“Ey Züleyḫā men müsāfir men. Meni perveriş eyler dép érdim (29a/14).

Yā ʿazīz men pāk turur men (35b/8).

Ey Yūsuf! Mālik Reyyān manga ne ḳıldı? (36b/11).

2.4.4.4. Soru Cümlesi

Soru edatlarının bulunduğu cümlelerdir. Metnimizde bulunan örneklerinden bazıları şunlardır:

Atı né turur? (41b/14)

ʿĀḳıbet ḳısmetni şöyle boldı mı? (43a/12)

Seni zindāndın (3) çıḳarargа ḳuvveti yetmes mü? (46a/3)

“Men aṭlıġ bolsam bu bīçāreler (12) piyāde bolsa neçük lāyıḳ bolur?” (47b/12)

2.5. KARIŞIK LEHÇE ÖZELLİKLERİ

Doğu Türkçesinin hâkim olduğu metnimizde yer yer Batı Türkçesi özellikleriyle de karşılaşılmıştır. Batı Türkçesi özellikleri çoğunlukla manzum kısımlarda görülmüştür. Bu özellikler şu şekilde sıralanabilir:

Batı Türkçesi özelliği olarak +A yönelme hâli eki ile manzum kısımlarda karşılaşılmıştır: ḫāra (15/7), başa (22b/12), bāġa (43a/13). Üçüncü şahıs iyelik ekinden sonraki kullanımı olan +nA şekli görülmektedir: yerine (57b/04), ārmānına (55b/14).

Batı Türkçesinde kullanılan +dAn ayrılma hâli eki dokuz yerde /i/ okutucusu olmadan yazıldığı için +dAn olarak okunmuştur: közden (22b/6), yerden (48b/12), Yūsufdan (72b/4).

Nadiren Batı Türkçesindeki +I yükleme hâli eki ile karşılaşılmıştır: kervānımı (8b/11), şunḳarımı (8b/11).

Doğu Türkçesinde kelime başındaki /t/ sesi bazı kelimeler hariç korunmuştur. Metnimizde Batı Türkçesi tesiriyle t > d değişimi yaşayan kelimelerden bazıları şunlardır: té- (38 defa) > dé- (367 defa), teg (2 defa) > deg (40 defa), töz- (1 defa) > döz- (8 defa), tüş (54 defa) > düş (5 defa), tüş- (73 defa) > düş- (2 defa), tanış- (1 defa) > danış- (1 defa), tol- (1 defa) > dol- (1 defa).

Batı Türkçesindeki gibi kelime başındaki /y/ sesinin düştüğü örnekler ile de karşılaşılmıştır: yıl (54 defa) > il (4 defa), yılan (1 defa) > ılan (4 defa), yıraḳ (2 defa), ıraḳ (1 defa), yetür- (5 defa) > itür- (1 defa).

Kelime içi ve sonundaki /G/ sesinin düştüğü birkaç örnek mevcuttur: kergek > kerek (28b/1), ḳulġaḳ > ḳulaḳ (33a/13). Bununla birlikte sıfat yapan +lIG/ +lUG ekindeki /G/ sesinin düştüğü kullanımlar da mevcuttur; fakat ekin ünlüsünde yuvarlaklaşma olmamıştır: yaşlı (30b/12), belālı (41a/12), ḳayġulı (49b/11).

Metnimizde ér- ek fiilinin (365 defa) yanında Batı Türkçesindeki şekli olan é- ek fiili (31 defa) de kullanılmıştır: yıġlar érdiler (14b/14), gül édim (14a/4).

Metnimizde bol- yardımcı fiilinin (554 defa) yanında Batı Türkçesindeki şekli olan ol- fiili (115 defa) de kullanılmıştır: bī-ḳarār oldım (4b/1), müyesser oldı (12b/3), ḫarāb oldı (13a/3).

3. Tip öğrenilen geçmiş zaman kipinin teklik I. şahıs çekimi genellikle manzum kısımlarda Batı Türkçesindeki gibi -mIşAm eki ile yapılmıştır: solmışam (29b/4), tüşmişem (53b/13), tafşurmışam (73a/9).

Geniş zamanın olumsuz şekli olan -mAs ekinin (89) yanında Batı Türkçesindeki şekli olan mAz da (22) kullanılmıştır.

Geniş zamanın 1. tekil şahıs çekiminde Batı Türkçesindeki -ArAm ekiyle manzum kısımlarda karşılaşılmıştır: baġlaram (61b/3), néylerem (78a/3), kéderem (78a/5). Olumsuz şekilleri olan -mAnAm ve -mAn ekleri bir yer hariç olmak üzere manzum kısımlarda görülmüştür: salmanam (78a/10), bilmenem (43b/1), tözmenem (55a/8), bilmen (6b/11).

Şimdiki zaman çekimi üçü manzum olmak üzere dört yerde Batı Türkçesinde olduğu gibi -yor eki alarak kullanılmıştır: uġrayor, doġrayor (3a/13), yıġlayor (3a/14, 41b/1).

Yeterlilik fiili sadece Batı Türkçesindeki şekli olan bil- yardımcı fiili ile kurulmuştur: uza bilmenem (16a/14), köre bilmedim (42a/3, 73b/9), bara bilmedim (73b/10).

Batı Türkçesinde kullanılan -DUK sıfat fiil eki ile iki yerde karşılaşılmıştır: étkürmedüging͡ (5a/7), sevdügüm (53b/13).

-GAn/-KAn sıfat-fiilinin Batı Türkçesindeki şekli olan -An sıfat fiiliyle de bir yer hariç olmak üzere manzum kısımlarda karşılaşılmıştır: aḳan (yaşıma) (6b/11), bolan (bir taḫt) (4a/8), yanan (bağır) (66b/6).

-GAndA/-KAndA zarf-fiilinin Batı Türkçesindeki -AndA şekliyle manzum kısımda karşılaşılmıştır: yoranda (11b/6), kédende (78a/8).

-GUnçA, GInçA zarf-fiilinin Batı Türkçesinde görülen şekli olan -UnçA, -InçA ekiyle manzum kısımda karşılaşılmıştır: olunça (22b/10), ölünçe (37b/3).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

METİN

3.1. Transkripsiyonlu Metin

1b

Bismi’llāḥi’r-raḥmāni’r-raḥīm

(1) Ammā rāvīyān-ı aḫbār u nāḳilān-ı āṯār, muḥaddiṯān-ı dastān-ı bostān-ı (2) kühen ü ḫuşe-çīnān-ı ḫarman-ı süḫan her ki süḫanrā bā żamm kuned, (3) pare-yi ez-ḫūn-i cigereş kem kuned. Ammā rāvīyān defter, nāḳilān-ı şīrīn süḫan-dur. (4) Muʿteber ḳıṣaṣü’l enbiyādın ḫaber bérürler kim ḥażret-i Yaʿḳūb- (5) nıng͡ ataları İbrāhīm ʿaleyhiʾs-selām érdi. Ammā Yaʿḳūb ʿaleyhis- (6) selām-nıng͡ on éki oġlı bar érdi. Her ékisi bir anadın (7) érdi. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām birle İbn-i Yemīn ve yana bir ḳızı (8) bir anadın érdi. Bularnıng͡ anası dünyādın rıḥlet (9) érdi. İsm-i şerīfeleri Rāḥal érdi. Ammā her oġullarnıng͡ (10) bir ḫāṣiyeti bar érdi. Eger Yehūdā der-ḳahr bolup bir naʿre (11) ursa éşitkenlerning͡ zehresi yarılur érdi. (12) Ve her mūyge bedeninde bolsa libāslarıdın taşıp öter érdi. (13) Ve yana biri-ning͡ atı Şemʿūn érdi. Anıng͡ ḫāṣiyeti bul érdi (14) kim ḳılıç ursa taġ [u] taşnı su dek késer érdi. Biri-ning͡ (15) atı Rūbil érdi. Eger şīr dek kükrese cihānı lāş lāş

2a

(1) ḳılur érdi. Ammā Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām-nıng͡ ḫāṣiyeti bu érdi kim ḫoş (2) āvāz birle naġme ḳılıp feryād ursa havādeki ḳuşlar pervāz eylemey ḳalur érdi. (3) Ammā ḫoş rūyında andaġ érdi kim her kim yüzige baḳsa āyīne dek öz yüzin (4) körer érdi. Eger āb [u] ṭaʿām yéseler bedenleri ẓāhir bolur érdi. Ḫüdā teʿālā (5) ḥüsni on ḥışṣe ḳılıp toḳuz ḥışṣesin ḥażret-i Yūsufġa bérdi. (6) Ve bir ḥışṣesin tamām ḫalāyıḳ[ḳ]a bérip érdi. Ḫüsn-bābıda andaġ érdi. Ferişte (7) körüp ḥayrān ḳalıp “Ādem-zāddın mundaġ

némerse toġar érmes” dép (8) aytur érdi ve dīv[43] [ü] perī ins [ü] cin vuḥūş [u] ṭuyūr körse cānını fedā ḳılur érdi.

(9) Özining ṣanʿatı birle Ḫüdā hem dü-cihān étti
Muḥammed nūrını evvel cihān içre ʿayān étti

(10) Anıng kim nūrı birle barça peyġamber vücūd aldı
Resūller içre kim Yūsufnı ḥüsn-i cinān [?]

(11) Ferişte [ü] ḥūr [u] ġılmānlar körüp cemālini
Oḳup yüz silsile-i medḥ [ü] ṣenāsın dāstānı

(12) Cemāl şuʿlesidin kéçeler bolur édi rūsenī
Züleyḫā bir kéçe tüş kördi āh [u] fiġān étti

(13) ‘Andelīb gül üçün nāle [vü] fiġān eylep
Yūsuf birle Züleyḫā ḳıṣṣasını bostān-ı ʿışk […]

(14) Yūsufnıng ḥüsn-i raʿnāsı ḫalāyıḳnı cenānı örter

(15) Nūrınıng nūrı ziyāsı bilingler bī-gümān örter

2b

[43] Metinde dīvi “دیوی” olarak yazmaktadır.

(1) Melāʾik [ü] ḥūr ile ġılmān körüp ḥüsni ḳılur [c]evelān

(2) Perī-zād ins [ü] cin ḥayrān velī ʿışḳı cihān örter

(3) Ḫüdānıng̃ nūrıdın ol cān ki ḳıldı na[ġ]me-i sūzān

(4) Éşitken[44] nāle [vü] efġān ki cānın her zamān örter

(5) Anıng̃ dek nāzenīn şāhı çekip yüz miḥnet [ü] āhı

(6) Ki ḳırḳ yıl āfet cāhı körüp andaġ fiġānı örter

(7) Salıp Yaʿḳūb yüz ārmānı ki hicridin çekip efġān

(8) Bolup çün ʿandelīb ḥayrān özin her zamān örter

(9) -el-ḳıṣṣa- Ḥażret-i Yūsufnı Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selām barça oġlanlarıdın (10) yaḫşı körer érdi. Bir sāʿat yanıdın ayırmas érdi. El-ġaraż (11) Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selāmnı tüşinde bir kéçe Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmnı (12) on böri ortage alıp her ḳaysı bir ḥamle ḳılur teg öldür- (13) geyler ve yana bul börilerni biri öldürgeli ḳoymay turur. Nāgāh (14) Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām yér yuttı. Nām [u] nişānı bolmadı. Bu vaḳıʿanı (15) körüp Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selām vehm-nāk bolup yatḳan yéridin

3a

(1) saçrap turdı. Cān hevlidin ḥażret-i Yūsufnı kördi érse (2) Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām yatur érdi. Yüz ve közidin būse ḳılıp (3) endek ārām boldı velīkin dem-be-dem sāʿat-be-sāʿat bī-ṭāḳat bolup (4) āh tartar érdi. Yüregige āteş-i hicrān tüşüp bu ġazelni oḳudı.

[44] Metinde اتشكان yazmaktadır.

(5) Ḳādir mevlān yüregime ot tüşdi

Yūsufımdın meni cüdā eyleme

(6) Dünyāda ayralıḳ bir néme işdi

Sulṭān başım yana gedā eyleme

(7) Bilmen né yavuz kün-dür bār başıma

Ḳorḳaram bu kéçe kören düşime

(8) Bu kün aġu salma içen aşıma

Manga ayralıḳnı revā eyleme

(9) Közümning rūşeni tende ḳuvvetim

Köngül āsāyişim cānda rāḥatım

(10) Sever ḳuzum kéçe kündüz ülfetim

Yūsufımnı bu kün cüdā eyleme

(11) Açılġanda gül ġonçası solmasun

Bī-maḥal çāġında ḫazān urmasun

(12) Ayralıḳ belāsın hīçkim körmesün

Mening baḫtım bu kün ḳara eyleme

(13) Yaʿḳūb nebī bir ḥikmete uġrayor

Gūyā ḳahbe felek baġrın doġrayor

(14) Atadın ayrılıp ḳuzı yıġlayor

Ayralıḳ otını revā eyleme

(15) -el-ḳıṣṣa- Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selām bu münācātnı oḳup yıġlar érdi.

3b

(1) Kéçe kündüz bī-ḳarār bolupla[r]. “Ḳaydın kélür?” dép bī-ārām érdi. Nāgāh (2) közlerini uyḳu éltse seskeni Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmnı körer érdi. (3) Nāgāh Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām hem tüş kördi. Tüşinde āsmāndın (4) bir zerrīn taḫt peydā boldı. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām uşul taḫt üzre (5) çıḳıp şāhāne libāslar kéyip olturdı ve yana bir şehr-i ʿaẓīm, tamām (6) ḫalāyıḳı birle kélip ḫidmet ḳıldı ve yana bir kenīzek hem kélip ḫidmet (7) boldı. Nāgāh ay kün birle on yulduz kélip Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmġa (8) secde ḳıldılar. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām bu vāḳıʿanı körüp yéridin (9) bir āhī turup tarttı. Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selām belāsını elemiġa yüre- (10) ki köyüp “Belām né vāḳıʿa boldı?” dép ḳucaḳladı. Yūsuf ʿaleyhis- (11) selām tüşlerini aydı. Atası taʿbīrni aytmadı. Yūsuf ʿaleyhis- (12) selām aydı. “Ey ata! Né üçün tüşümni taʿbīrni démessiz.” dédi. (13) Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selām aydı: “Ey ferzend! Men taʿbīrin aytsam hīçkimge (14) aytmagey sen.” dédi. “Tā aġalarıng̃ éşitip bir belāġa giriftār ḳılmasunlar. (15) Çünki sen meni körer közüm sen. Éşitür ḳulaḳım sen. Sözler

4a

(1) sözüm, tamām aʿżālarımnı ḳuvveti sen sen.” dédi ve yana aydı: “Ey (2) ciger-kūşem! Tüşüng̃ni beyān ḳılġıl, taʿbīrni aytayın.” dédi. Yūsuf (3) ʿaleyhiʾs-selām beyān ḳılay dép ġazel bir oḳudı. Beyān-ı ġazel:

(4) Bu kün bir vāḳıʿa kördüm

Yétürdüm ʿaḳl-ı ḥayrānı

(5) Bu sırġa tüşmedim turdum

Né-dür bu derde dermānı

(6) Balam bu dünyā fānī-dür

Seninġ cānınġ amān olsun

(7) Bu sır içde nihān turur

Dégil cānım beyān olsun

(8) Cevāhirdin bolan bir taḫt

Kélip aldımda turmış saḫt

(9) Manga min dédiler ol vaḳt

Yana bir köşk-şk elvānı

(10) Salṭanat taḫt-ı şāhī-dür

Müyesser olsa baḫtı-dur

(11) Sanga devlet né vaḳti-dür

Nengingide cihān olsun

(12) Uşul taḫt üzre olturdım

Ḫalāyıḳ[ḳ]a ḥakīm ḳıldım[45]

(13) Cihānı nūrġa toldurdım

Müsaḥḥar çarḫ-ı keyvānı

[45] Metinde قيلديم يم şeklinde yazılmıştır.

(14) Bolur sen ʿāleme[46] sulṭān

Ḳılur sen taḫt üzre cevlān

(15) Yüz miṅg leşker saṅga ḳurbān

Heme ṣāḥib-ḳırān olsun

4b

(1) Yūsuf dér āh [u] zār oldım

Tüşimdin bī-ḳarār oldım

(2) Saṅga men gül-ʿiẕār oldım

Salmasun émdi hicrānı

(3) Dédi Yaʿḳūb nebī dil-dār

Kişige aymaġıl zinhār

(4) Ḫüdā-dur barçaġa ġam-ḫār

Bu sır içde nihān olsun

(5) -el-ḳıṣṣa- Ata oġul bu sözni aytuşdılar [é]rse Şemʿūnnıṅg anası (6) ḫaberdār érdi. Ol bu sözlerni bilip öyge bardı. Yehūdā, Rūbil (7) ve Şemʿūn barçası cemʿ bolup bir yérde olturdı. Ata oġul (8) tüş körgenin birbirleriġa beyān ḳıldı érse alarnıṅg cānıġa biryān [u] (9) ot tüşüp barıp teʾkidlep sordılar. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām Ḫüdādın (10) ḳasem yād ḳılıp ziyāderaḳ beyān ḳıldı. On biri ant içip (11) aydı kim "Yūsufnı öldürür miz." Anda Yehūdā aydı: "Atamız bir zamān (12) yandın ayırmas anı néçük öldür

[46] Metinde عالمه لمه şeklinde yazılmıştır.

miz?” Rūbil aydı: “Men bir ḥīle ḳılayın.” (13) Kéçe maṣlaḥatda boldılar. Tang atḳunça érte birle cemʿ bolup Yūsuf- (14) nıng ḳaşıġa barıp her ḳaysı aldıġa alıp sordılar. Likīn kīneleri (15) içlerinde érdi ve yana bir nihān yérde sordılar kim “Ey inim!

5a

(1) Sen hīç yalġan söz bilmey sen, rāst ayġıl. Né tüş körüp (2) sen, bizlerġa beyān ḳılġıl. Tüşüng mübārek bolsun.” dédiler érse (3) Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām ḥayrān bolup yérge baḳtı. Hīç sözlerge mecāli ḳalmadı. (4) Aġaları ezber ḳılıp ḳoymadılar. “Ümmeting sendin rāżī érmes miz.” dédiler (5) érse Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām: “Bildi-kim iş ḳabāḥat boldı. Aytsa atasıġa (6) yalġançı bolur. Ḥayrān [u] serāsīme bolup “Né dérin bilmes bu söz.” dédi.

(7) Atamız ādemdin ḳalan bir söz bar
Kördüging ayt körmedüging sözleme
(8) Köngülde ming ḫayāl kéçe kündüz bar
Kördüging ayt körmedüging sözleme

(9) Désem men yalġançı dérler adıma
Démesem yaman-dur aṣl-ı zādıma
(10) Aġalarım ḳoyung köngül şādıma
Kördüging ayt körmedüging sözleme

(11) Ér oldur dünyāġa köngül ḳoymasa
Sır bu til bile bu āl démese
(12) Nefs [ü] şeyṭān düşmenine uyma

Kördüging ayt körmedüging sözleme

(13) Aġalarım bu kün ḫacālet étmeng

Atam birle manga ḫıyānet étmeng

(14) Mundın artuḳ tüşdin rivāyet étmeng

Kördüging ayt körmedüging sözleme[47]

(15) Ḳudretli küçli her né ḳılsa cebbār

Yūsuf bī-çāredür bolmaz iḫtiyār

5b

(1) Miḥnet durur ḳılur sırnı āşikār

Kördüging ayt körmedüging sözleme

(2) -el-ḳıṣṣa- Bu sözni aġaları éşitip bildiler. “Körgen tüşi rāst (3) turur.” dép her ḳaysı der-ḳahr bolup ʿālemni ḫarāb ḳılġu dek boldılar (4) ve her ḳaysı bir pehlivān bā-heybet mübārız[48] érdiler. -el-ḳıṣṣa- Yūsuf (5) ʿaleyhiʾs-selāmdın bu sözni éşitip yüz ḫīle birle barıp atasıġa aydılar: (6) “Ey ata! Faṣl-ı bahār olup güller açılıp bülbüller sayrap bulaḳlar (7) her ṭarafġa revāne bolup turur. Né bolġay Yūsufnı bizlerge hemrā[h] ḳılsa- (8) ngız hemīşe ḳız oġlan-dek öyde saḳlar siz. Bizlerge koşung; (9) ṣaḥrā barıp güllerni temāşā ḳılur miz. Köngül şād bolġay.” dégeç (10) Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selāmnı tenige titretme tüşüp oġullarıġa bir söz dédi:

[47] Manzumenin diğer dörtlüklerinde okunmayan bu mısra buradan hareketle tamamlanmıştır.
[48] Metinde مب١ارض şeklinde yazmaktadır; fakat dövüşen manasına gelen مب١ارز kelimesi olduğu düşünülmektedir.

(11) Oġlanlarım meni pendim alın͡glar

Sözler sözüm Yūsuf cāndın ayrılmam

(12) Yūsuf birlen bir neçen͡giz ḳalın͡glar

Körer közüm Yūsuf cāndın ayırman͡g

(13) Néçe yıl sizlerni çektim cefān͡gız

Émdi körer vaḳti boldı vefān͡gız

(14) Yūsuf yaş-dur ortan͡gızda cefān͡gız

Körer közüm Yūsuf cāndın ayrılman

(15) Gül açılmış bolsa cümle cihāna

Yūsuf kétse sizlerile yabana

(16) Kélürdin kélmesi érür gümāna

Rızḳ [u] rūzī̄m Yūsuf cāndın ayrılman

6a

(1) Ruḫṣat bérsem ġam odına düşer men

Tilenip ḳalur men ʿaḳlı çaşar men

(2) Cemālin bir körsem yüz min͡g yaşar men

Faṣl-ı yazım Yūsuf cāndın ayrılman

(3) Yaʿḳūb dér Ḫüdāyım amān eylese

Yūsuf barıp seyr-i cihān eylese

Perveriş/Perviş [?] yaman fiġān eylese

[…] Yūsuf cāndın ayrılman

(4) Ammā bu cevābnı aygendin son͡g barçası nā-maḥrūm bolup çıḳdılar ve yana (5) bir ḥīle ḳılıp Yūsufnı çaḳırıp aydılar: “Ey közümizniṉ͡g rūşeni Yūsuf (6) cān! Ṣaḥrada ʿacāyib [ü] ġarāyib bar turur. Ḳoylar ḳozılap mīveler bütelep (7) güller açılıp faṣl-ı bahār bolup turur ve yana her kişi körse beheri tāze (8) bolur.” dép aldap atalarıġa yiberdiler. “İcāzet alıp kélgil.” dép (9) aydılar. “İcāzet bérmeseler yıġlagin.” dép aydılar. -el-ḳıṣṣa- Yūsuf (10) ʿaleyhiʾs-selām bularnıṉ͡g mekrine ınanıp barıp atasıdın destūr tilep bir ġazel oḳur:

(11) İcāzet bérsen͡giz kaʿbem

Bir iş tüşti ḫayālimġa

(12) Tüşüptür bāġ ārā şebnem

Yana faṣl-ı bahārım[49]ġa

(13) Temāşā eylesem dünyā

Kön͡gül andın bolur şeydā

(14) Aġalarım ḳılur pervā

Meni hüsn [ü] cemālimġa

(15) Ḳafesde bülbül-i şeydā[50]

[49] Metinde بهاريم يم olarak yazılmıştır.
[50] Metinde شيدا kelimesi iki kere yazılmıştır.

Tüşüpdür evvelā anda

6b

(1) Meni başımġa né sevdā

Zihī ḳad[u] kemālimġa

(2) Raḳībler otıma yansun

Muṣāḥib cāmını sunsun

(3) Ki yüz miṅg teşneler ḳansun

İçip āb-ı zülālimġa

(4) Yūsuf bī-çārege furṣat[51]

Ata cānım bériṅg ruḫṣat[52]

(5) Aġalarım maṅga ülfet[53]

Ḫaberdār olsa ḥālimġa

(6) -el-ḳıṣṣa- Bu sözni Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selām éşitip cānı özge bolup bir ġazel oḳudı:

(7) Körmesem bir zamān ṭāḳatim[54] yoḳtur[55]

Meni zār yıġlatıp ḳuzum ayrılma

[51] Metinde فرصت صت olarak yazmaktadır.
[52] Metinde رخصت خصت olarak yazmaktadır.
[53] Metinde الفت kelimesi iki kere yazılmıştır.
[54] Metinde تاقت olarak yazmaktadır.
[55] Metinde ياقتور olarak yazmaktadır.

(8) Bu kören tüşümni belāsı köptür

Sözler sözüm körer ḳuzum ayrılma

(9) Sen kéterde men ḳalur men zār yıġlap

Hicrān oḳı birle yüregim dāġlap

(10) Ḳaysı bir eşyāndın seni soraġlap

Şunḳarım laçinim bāzım ayrılma

(11) Bilmen né bir ḥikmet tüşti başıma

Raḥm eylegil közdin aḳan yaşıma

(12) Zehir saldı felek içen aşıma

Cānım içre serv-i nāzım ayrılma

(13) Yaʿḳūbnı né kéçer ḥāl [ü] aḥvāli

Ḥaḳḳdın yéten rızḳ [u] rūzīm ayrılma

[Eksik]

[Eksik]

(14) Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selām bu sözni aydılar érse Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām cevāb tilep ġazel oḳudı:

(15) İcāzet bérsen͡giz şāhım

Temāşā eylesem dünyā

7a

(1) Aġalarım mihribāndur[56]

Ḳılur alar man͡ga pervā

(2) Ḳuzum köp ezber eyle[gil]

San͡ga bir belā bolmasun

(3) Ḫüdānın͡g ḥükmi-dür bu iş

Yamanlıḳ revā bolmasun

(4) Man͡ga kimdin cefā yétkey

Kim bizge yamanlıḳ étkey

(5) Né kimse-dür sizdin ötkey

Néçe kāfir-ḳıran olsun

(6) Ḫüdādın ḳorḳmagen[57] ādem

Seni bilmes meni bilmes[58]

(7) Yüregimde ḳalıp yüz ġam

Yana bir belā bolmasun[59]

[56] Metinde مهرباندور باندور olarak yazmaktadır.
[57] Metinde قورقمكن قمكن olarak yazmaktadır.
[58] Metinde بيلمس kelimesi iki kere yazılmıştır
[59] Metinde بولمسون ن olarak yazmaktadır.

(8) Aġalarım bardur pehlivān

Her biri rüstem-i dāstān

(9) Ḳılur düşmenleri yeksān

Üstimizde ḳılsa ġavġa

(10) Ḳorḳuncısı yoḳ kişidin

Ḳorḳaram Teng̃ri işidin

(11) Aġalarınıng̃ tüş tüşüng̃din

Başıng̃a ġavġa bolmasun

(12) Ḫüdā ḥükmi özge bolmas

Ḳaçıp taḳdīrdin ḳoyulmas

(13) Muḫanneṣ-dür kim ṣabr ḳılmas

Başıġa tüşse ming̃ sevdā

(14) Ḳuzum sendin cüdā bolsam

Artıng̃ça télmürüp ḳalsam

(15) Firāḳıng̃da köyüp yansam

Böyle mübtelā bolmasun

7b

(1) Yūsuf aytur turarım yoḳ

Émdi laḥẓa ḳarārım yoḳ

(2) Ata sizdin güẕārım yoḳ

Ḫāh şu kün bolsa ḫāh tan͡gla

(3) Yaʿḳūb aytur nétey cānım

Ruḫṣat bérdim mihribānım

(4) Arturma āh [u] efgānım

Şu kün kél tan͡gla bolmasun

(5) -el-ḳıṣṣa- Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selām aydı bu cevābnı. Oġlanları éşikde (6) ḥāżır bolup ve yana atalarıdın tevāżuʿ birle Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmnı (7) tilediler. Ammā Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selām aydılar: “Ey oġlanlarım! “Barın͡g! (8) Sizlerni Ḫüdāġa tapşurdum. Yūsufnı sizlerġa tapşurdum.” (9) dép yiberür bolup Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmġa Ḥażret-i İbrāhīm- (10) din ḳalgen köylekni kéydürüp kemerni bélige baġlap başıġa (11) ʿimāme kéydürüp andaġ ıda bérdiler kim ins [ü] cin vuḥūş [u] ṭuyūr ferişte (12) -ler taḥsīn birle temāşā ḳılur érdiler. Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selām oġla- (13) nlarıge baḳıp zār zār çün ebr-i nev-bahār yıġlap bir ġazel oḳud[ı]:

(14) Közümnin͡g rūşeni cānım oġlanlar

Yūsufımnı tezraḳ alıp kélgey siz

(15) Cāndın artuḳ mihribānım oġlanlar

Atan͡gız[nı] ḥaḳḳnı edā ḳılgey siz

8a

(1) Kétende Yūsufnı piyāde ḳoman͡g

Susatman͡g açıtman͡g yaman söz étmen͡g

(2) [Ḥa]ḳḳnı ḥāżır körüp şeyṭāna uymaŋ

Men ġarībdin yaḫşı duʿā algeysiz

(3) Yūsufım nāzükdür perverde saḳlaŋ

Tez kétürüp peşīn vaḳtını çaḳlaŋ

(4) Naṣīḥatim alıŋ tuzımnı haḳlaŋ

Birbiriŋ ḳadrını yaḫşı bilgey siz

(5) Yūsufımnı körmesem ḳarārım bolmas

Yérimdin turarġa medārım bolmas

(6) Ansız bu dünyāda turarım bolmas

Men yıġlasam yaman ada ḳalgey siz

(7) Yaʿḳūb dér sizlerni Ḥaḳḳa tapşurdum

Kéç ḳalsaŋgız āhım ḥaddini aşurdum

(8) Yūsufdın ayrılıpʿaḳlım çaşurdum

Meniŋ bu ḥālime raḥm ḳılgey siz

(9) -el-ḳıṣṣa- Bu sözdin soŋ Yūsufʿaleyhiʾs-selām on tört kéçe- (10) lik ay dek bolup aġalarıġa ḳoşulup atalarıġa vedāʿlaşıp (11) seyr-i ṣaḥrā ḳılur boldı. Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selām zār zār yıġlap ḳayttılar. (12) Kélip bir dıraḫtnı töpede olturdılar. Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selām dıraḫt- (13) dın sordılar: “Ey dıraḫt! Yūsufımnı ḳaçan körer.” dédi. Dıraḫt- (14) dın āvāz kéldi kim “ḳırḳ ḳırḳ” dégen. Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selām aydılar: (15) “Ey dıraḫt! Yūsufımnı ḳaçan körer men.” Yana āvāz kéldi: “Ḳırḳ ḳırḳ” dégen.

8b

(1) dégen Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selām sordılar: “Ḳırḳ kün mü yā ḳırḳ ay mu yā ḳırḳ (2) yıl mu?” Andın soñg dıraḫtdın ṣadā çıḳmadı. Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selām bī-hūş (3) bolup yıḳıldı. Bāz hūşıġa kélip bī-ārām bolup öyge kéttiler. Yolda (4) Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmnı afası saçın yayıp yüzin yırtıp yaḳasın çāk ḳılıp (5) ḳol-köterip atasıġa aydı: “Ey ata! Meniñg Yūsufım yüregim ḳuvveti ve cānımnıñg (6) rāḥatı ḳanı? Bu kün yaman tüş kördüm. Yūsufımnı on böri ortaġa (7) alıp öldürgeni kéttiler. Ey ata! Yūsufımnı körsetiñg yoḳ érse özümni (8) helāk ḳılur men.” dép zār zār çün ebr-i nev-bahār yıġlap bir ġazel oḳudı:

(9) Vā-ḥasretā Yūsufımnı körmedim

Dīdār ḳıyāmetge ḳaldı néyleyin

(10) Sözleşiben ḥāl-i dilim sormadım

Dīdār ḳıyāmetge ḳaldı néyleyin

(11) Ġāfil olup kervānımı köçürdüm

Ḳolumdaġı şunḳarımı uçurdum

(12) Ayralıḳnı şarābını içürdüm

Dīdār ḳıyāmetge ḳaldı néyleyin

(13) Émdi körsem cān içinde kizlesem

Tafılur mı seyyāḥ bolup izlesem

(14) Tā kélinçe kéten yolın közlesem

Dīdār ḳıyāmet[ke] ḳaldı néyleyin

(15) Nuṭḳımız tutuldı ġonça dehānde

Yüz ḳalmadı savsan birle semende

9a

(1) ʿAndelībī fiġān étip çemende

Dīdār ḳıyāmetge ḳaldı néyleyin

(2) Nāçār afasıġa sırın aytmadı

Ārmān ḳaldı bir ḫoşlaşıp kétmedi

(3) Vā-ḥasretā murādını étmedi

Dīdar ḳıyāmetge ḳaldı néyleyin

(4) Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selām ḳızlarıge aytıp bir ġazel oḳudılar-lar:

(5) Nāle ḳılıp yüregimi köydürme

Ḫazān urup ḥaremimni yél aldı

(6) Ḳayġu birle ḳızıl yüzüm soldurma

Tāze bāġım ʿimāretim sél aldı

(7) Bar ümīdim közüm yolda kélür dép

Oġlanlarım pendim yana alur dép

(8) Birbirine mihribānlıḳ ḳılur dép

Anın͡g üçün vʿade ḳılıp él aldı

(9) Kitende[60] eglenip ḳuzum kélmese

Menin͡g pend [ü] naṣiḥatim almasa

(10) Bu aygen sözime ḳulaḳ salmasa

Çeşmelerim ḳurup gūyā çöl oldu

(11) Andın ḳalıp meni ḥālim né kéçer

İlimdeki yanan çerāġım öçer

(12) Émdi cāndın [ar]tuḳ revānım köçer

Gūyā hicrān menziline yol aldı

(13) Yaʿḳūb aytur hemrā Yūsuf amāndur

Kélür kélmesligi yana gümāndur

(14) Ayra tüşse bize āḫir zamāndur

Baḳçelarım ḫazān urup sél [aldı]

(15) -el-ḳıṣṣa- Ḥażreti Yaʿḳūb bu cevābnı aytıp sordılar: “Né üçün sorar sen?”

9b

(1) ḳızları aydılar: “Yatur érdim. Nāgāh bu şebde Yūsufımnı on böri (2) ortage alıp ḥamle ḳılurlar teg öldürgeyler. Yérimdin ḳorḳup turdum.” (3) dép yıġlay bérdi. Atası

[60] Metinde sehven ق ile yazılmıştır.

kön͡glige teskīn bérip ḳaytardı ve yana özlerni (4) ḳayġu birle öyge barıp olturdılar. Ammā Yūsufʿaleyhiʾs-selāmnı atasıdın (5) ḥīle birle alıp kétip bir néçe menzildin ötüp nāgāh çöl [ü] beyābān ve ḫār [u] (6) muġaylanġa yétüp Şemʿūn çüst-çābük barıp Yūsufʿaleyhiʾs-selām téveni (7) üstidin köterip bā-berk urup éki éligni bağlap ḳolıġa (8) bir elmās bıçaḳ alıp başın késer boldı. Nāgāh āsmāndın bir ḳuş (9) peydā boldı, aydı: “Ey Yaʿḳūbnın͡g oğlanları! Hīç peyġamber-zāde (10) atasıġa raḥm ḳılmaz, birāderiġa mundaġ ḳılur mu? Ḫüdānın͡g ḳahr [u] ġażabıdın (11) ḳorḳun͡g! Bu néçük iş turur.” dégeç ol yérdin kéttiler. (12) Ve bāz “Özge yérde öldür miz.” dép ol ḳuş ġayb boldı (13) Rūbil, Yūsufnın͡g ayaġın tutup yüzin baḳıp südrer érdi. (14) Mübārek yüz közleridin ve bedenleridin tikenler érter ve tamām (15) ‘ażāları cerāḥat boldı. Andın son͡gra bu ḥāletni körü

10a

(1) Yūsufʿaleyhiʾs-selām zār zār çün ebr-i nev-bahār yıġlap bu münācāt oḳudı:

(2) Ḳādir égem bu kün élim almasan͡g
Yād eyle ḫū kélip ḳalur oḫşadım

(3) Aġamnın͡g kön͡gline raḥm salmasan͡g
Ẓālimler élinde ölür oḫşadım

(4) Atam pend [ü] naṣiḥatin almadım
Ḳal-dégende ḳanlar yıġlap ḳalmadım

(5) Şūm ḳısmete né barını bilmedim
Raḳībler cebrindin solur oḫşa[dım]

(6) Böyle bolsa ayralıġın͡g firāġı

Tazelendi yana atam çerāġı

(7) Talana tüşüptür tenim çehār baġı

Ġonça baġlik cānım solur oḫşadım

(8) Her biri bir ḫançer çeker cānıma

Raḥm étmezler közdin aḳan yaşıma

(9) Ervāḥlarım kélip kéter yanıma

Mürdeler ḳatarı bolur oḫşa[dım]

(10) Yūsuf aytur amān [Eksik] dilimde

Bir néçe kün ṣafā sürmey élimde

(11) Atamnı közleri meni yolımda

Men bu yérde mesken ḳılur oḫşa[dım]

(12) -el-ḳıṣṣa- Ḥażret-i Yūsuf bu cevābnı aytıng͡dın song͡ aġaları (13) her ḳaysı ḳolıġa bir tayaḳ alıp urup barıp bir [...] çıḳarıp (14) ḳol ayaġın baġlap boġazıġa bıçaḳ ḳoyup késer boldı. (15) Yūsufʿaleyhiʾs-selām aydı: “Ey aġalarım! Bir içim su béring͡ yüregim

10b

(1) köye turur.” Aġaları miṭharadaki sunı töküp aydılar: “Seni öldürür miz, (2) sen henüz su dér sen.” dédiler ol taġdın āvāz kéldi kim “Ey (3) Yaʿḳūbnıng͡ ferzendleri Ḫüdādın ḳorḳmaz! ining͡izge mundaġ cefā (4) ḳılmang͡lar, āteş-i dūzaḫge giriftār bolur siz.” dédi. Ang͡a baḳmadılar. (5) Ve yana āvāz kéldi kim “Ey Yaʿḳūbnıng͡ ferzendleri eger Yūsufımnı meni (6) üstimde öltürür bolsang͡ızlar men sizlerni bir demde yutar men.” (7) dégeç ḳorḳup ḳol ayaġın başıp alıp kéttiler ve yana bir bülend yérde (8)

maṣlaḥat ḳıldılar. Ḥażret-i Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām bildiler kim taḥḳīḳ (9) öldür[ür]ler yıġlap Rūbil aġasıġa yapuştı. Ol hem bir muşt (10) urup baḳtı ve yana turup Şemʿūn aġasıġa yapuştı. Ol hem (11) urup ḳavlardı. Andın son͡g Yehūdānın͡g ḳoltuġıġa kirip (12) zār zār çün ebr-i nev-bahār yıġlap bu ġazelni oḳudılar:

(13) Közüm nūrı uluġ aġam

Bularġa mübtelā ḳılma[61]

(14) Salıp atamġa yüz min͡g ġam

Anın͡g baḫtın ḳara ḳılma

(15) Menin͡g ḥālimġa raḥm étgil

Aġam feryādıma yétgil

11a

(1) Günāhım bolsa sen ötgil

Man͡ga mundaġ cefā ḳılma

(2) Men-hem Ḥaḳknı ḳulı érdim

Atamnı bülbül[i] érdim

(3) Hem ol cānı dili érdim

Bu işlerni revā ḳılma

[61] Metinde قيلمه kelimesi iki kere yazılmıştır.

(4) Felek urdı man͡ga şebḫūn

Yıḳıldı başıma gerdūn

(5) Aġalıḳ ḥaḳḳnı bul kün

Aġam cānım e[z̲]ā ḳılma

(6) Yūsuf bī-çāre-dür ḥayrān

Atanın͡g eylemen͡g giryān

(7) Aġa cān [u] başın͡g ḳurbān

Meni mundaġ gedā ḳılma

(8) -el-ḳışṣa- Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām bu cevābnı ayttılar: Yéti ḳat (9) āsmān[n]ı ferişteler neẓẓāre ḳılıp Ḫüdāge münācāt aydılar: “Ey (10) Pākā Perverdigārā! Bu né ḥikmet turur. Yūsufnın͡g başıġa ʿarş [u] (11) kürsī lerzeġa kirip aytur. “Ey Perverdigārā! Yūsufġa raḥm ḳılġay sen.” (12) Ḫālıḳdın nidā kéldi kim “Ey ʿarş [u] kürsī ve levḥ [ü] ḳalem ve ey (13) melāīkler! Yūsuf-ı ṣıdḳım devrnin͡g ḥālin men bilür men.” (14) dégeç heme tek turdılar. Ammā Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām bu cevābnı (15) Yehūdā hīç dem urmadı. Başnı tuman saldı ve andın

11b

(1) hem yüz ḳaytırıp nā-ümīd bolup ḳahḳa urup bir küldi. Yehūd[ā] aydı: (2) “Yā ʿaḳıl! Né üçün küler sen?” dédi. Émdi ölüm vaḳti turur. (3) Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām meni külgenimni sebeb bar-dur bir ġazel oḳudılar:

(4) Aġalarım ḫām sözine ınanıp

Şīr-i ner dek aġalarım bar dédim

(5) Şekl [ü] şemāʾi[l]in körüp ḳuvanıp

Şīr-i ner dek aġalarım bar dédim

(6) Deng̃im duşım ile oynap yörende

ʿİşret çekip ẕevḳ [ü] ṣafā sürende

(7) Her ḳaysını bir menzilde körende

Şīr-i ner dek aġalarım bar dédim

(8) Kimse düşmen olsa késer başını

İtlere aş éder anıng̃ leşini

(9) Hīç kim bilmes éken taḳdīr işi[n]i

Şīr-i ner dek aġalarım bar dédim

(10) On aġam bar dédim aydı sānını

Düşmenin her biri töker ḳanını

(11) Mening̃ üçün fedā ḳılur cānını

Şīr-i ner dek aġalarım bar dédim

(12) Yūsuf aytur şūm sīmā nem tolupdur

Ġonça-ıʿömrim açılman solupdur

(13) Taḳdīr düşmen aġalarım bolupdur

Şīr-i ner dek aġalarım bar dédim

(14) -el-ḳıṣṣa- “Şu sebebdin küler men.” dédi. Yehūdānıng̃ közidin ḳaṭre (15) ḳaṭre yaş revāne bolup aydı: “Ey Yūsuf cān! Ḳorḳmaġıl! Öldürgeli

12a

(1) ḳoymas men.” dédi. “Evvel meni öldürsünler song̃ seni,” dédi. Birā- (2) derleri aydı: “Evvel né vaʿde ḳıldıng̃? Émdi mundaġ dér sen.” dédi. (3) “Bizler ḳoymas miz.” dép ḥamle ḳıldılar. Yehūdā ʿaleyhiʾs-selām der-ḳahr bolup (4) “Öldürgeli ḳoymas men.” Aydılar: “Andaġ bolsa maṣlaḥat né turur?” Yehūdā: (5) “Bu turur kim Yūsufnı ḳuduḳḳa salur men, tā ḫūn nāḥaḳḳ bolmasun. (6) Bir néçe kün körsün ve yana eceli itse her ḳaçan öler.” dép maṣlaḥat ḳıldılar. (7) -el-ḳıṣṣa- Şām birle Kenʿān arasında bir ḳuduḳ bar érdi. Mışır kervanı, (8) andın sulap öter érdi. Şeddād ḳazdurġan ḳuduḳ érdi. (9) Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmnı éltip uşul ḳuduḳḳa köylekin alıp éki égini (10) bağlap ḳuduḳḳa yiberdiler. Arḳanı Yehūdānıng̃ ḳolında érdi. (11) Ve yana bir aġası kélip arḳanı késdi. “Taşḳa tégip ölsün.” dédi (12) Ḫüdā teʿālā Cebrāʾīlġa fermān ḳıldı: “Yūsufımnı tutġıl!” Cebrāʾīl fermān birle (13) fiʾl-ḥāl ḳuduḳnı töpege éltip ḥażret-i Lūt peyġamberning̃ ḳavmini (14) helāk ḳılġan taşlarıdın bir taş bu ḳuduḳḳa tüşüp (15) érdi. Yūsufʿaleyhiʾs-selām uşul taḫt üzre olturup

12b

(1) Ḫüdāge şükr [ü] ṣenā étip ġazel oḳudı:

(2) Şükür éteyin Ḫüdāmnı işine

Ḳaranġu cāh bu kün münevver oldı

(3) Inanmadım atam kören düşine

Mang̃a böyle cefā müyesser oldı

(4) Kim yoḳtur hīçkişidin bu derde

Éşi[t]mes nālemi hīçkim bu yérde

(5) Kimge ṭāḳat[62] ḳılur bu āh-ı serde

Mang̃a ülfet bu kün bir ejder oldı

(6) Ṭāḳatim yoḳ ḳarārım bu cāde

Derd üstine bu derd oldı ziyāde

(7) Ṣabr eyleyin Ḥaḳḳ yétürsün murāda

Solan güller açılıban ter oldı

(8) Ṣabr eylegil öten küni yād étme

Ḥaḳḳdın özgelere iʿtimād étme

(9) Köngling̃ hergiz dünyā bilen şād étme

Kim dünyānı sevdi ang̃a sır oldı

(10) Ḳaldı Yūsuf ḳuduḳ içre ez̲āya

Nāle ḳılıp yıġlar érdi Ḫüdāge

(11) Né ḳılmışdın ḳaldım böyle belāya

Atam mening̃ üçün ḳalender oldı

(12) -el-ḳıṣṣa- Yūsufʿaleyhiʾs-selām bu münācātnı oḳup yıġlar érdi. (13) O ḳuduḳnıng̃ içre tamām ılan çıyan érdi. Ḥażret-i Cebrāʾīl ʿaleyhiʾs-selām (14) bir naʿre urdı.

[62] Metinde تاقت olarak yazmaktadır.

Cebrāʾīl ʿaleyhiʾs-selāmnı āvāzıdın ḳaçıp tamām ḥaşerāt (15) yér tehinde mekān ḳılar, ḳıyāmetġaça anda yatar érmiş. Cebrāʾīl ʿaleyhiʾs-selām

13a

(1) kön͡gül bérip ḳayttı. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām tenhā ḳalıp bu münācātnı oḳudı:

2) Mening üçün elem tartıp

Atam baġrı kebāb oldı

(3) Yūsuf dép yaḳasın yırtıp

Nétey néyley ḫarāb oldı

(4) Başıġa tüşdi ming sevdā

Meni körmey ḳılur ġavġa

(5) Ḫüdāyā ḳoymaġıl ġamda

Atam yüz ışṭırāb oldı

(6) Atamnı bī-nevā ḳılma

Ki ferzend dāġını salma

(7) Élidin sevdigin alma

Yüregi pīç [ü] tāb oldı

(8) Aning ḳad[u] kemālini

Yeşitkin derd-i ḥālini

(9) Yana körset cemālini

Yūsuf baġrı kebāb oldı

(10) -el-ḳıṣṣa- Ḥażreti Şīş peyġamberning zamānıda, Şīş nebīning (11) kitābın oḳup Yūsufʿaleyhiʾs-selāmnıng ḳıṣṣasın körüp (12) ol zāhid[63] özidin kétip bāz hūşıġa kélip duʿā ḳılıp aydı: (13) “Ey Pāk Perverdigār! Meni ʿömrimni vīrāne ḳılsang men uşul (14) Yūsufnı körsem içimde ārmān ḳalmas érdi.” Ḫüdā teʿālā ol kimerse- (15) ning duʿāsını ḳabūl ḳılıp ol bendege aydı: “Barġıl! Ol

13b

(1) Şeddād ḳazġan ḳuduḳnıng tehinde mekān ḳılġıl.” Ve yana néçe yıldın (2) song aytıp nidā ḳıldı. Ol kimerse ḳuduḳḳa kirip mekān ḳılıp (3) érdi. Allāh Teʿālā ol érde bir enār körgizip érdi. Rızḳ [u] rūzī- (4) si ol enārdın érdi. -el-ḳıṣṣa- Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmnı aġaları (5) ḳuduḳḳa taşladılar érse ol kişi ṣavmaʿa çıḳıp Yūsuf (6) ʿaleyhiʾs-selāmġa selām bérdi. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām sordı: “Kim turur sen? (7) Mundaġ vehmnāk érde.” Ol kimerse aydı: “Ey Yūsuf! Seni (8) bu çāhge kim saldı?” Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām aydı: “Aġalarım saldı.” (9) Ol kimerse aydı: “Aġalarıngdın köreyin tilep érdim sening (10) mübārek cemāling körsem dép. Ḫüdā teʿālā munı üçün seni bu ḳuduḳḳa. (11) Hīçkimdin kéle ḳılmaġay sen. El-ḥamdü liʾllāh mübārek cemālingni kördüm. (12) Ming éki yüz élig[64] yıldın beri müştāḳ-ı cemāling érdim.” (13) dép cān biḥaḳḳḳın teslīm ḳıldı. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām ḳuduḳda tenhā (14) ḳalıp zār zār yıġlap bir münācātnı oḳudılar-lar:

(15) Ḳul men dergāhınga ékim köz tuttım

Ḳādir Āllah sendin özge kimim bar

[63] Metinde زايد olarak yazmaktadır.
[64] Metinde éling olarak yazmaktadır.

(3) Bu kün seni raḥmetiŋge köz tutdım[65]

Ḳādir Āllah sendin özge kimim bar

14a

(1) Aġalarım aldap alıp kéldiler

Cefā tīġın şīrīn cāna çaldılar

(2) Él ayaġım baġlap çāhge saldılar

Ḳādir Āllah sendin özge kimim bar

(4) Bir gül édim şāḫasıdın ḳırıldım

Ẓālimler cebridin çāhġa tarıldım

(5) Müṣafir men diyārımdın ayrıldım

Ḳādir Āllah sendin özge kimim bar

(6) Her yérde sen serv [ü] yārim sen meniŋg

Yıḳılgende meded-kārim sen meniŋg

[Eksik]

[Eksik]

(7) Atam aytur Yūsuf bilem amāndur

Öz köŋglime tirigligim gümāndur

(8) Zindān içre hemşerim ılan çıyandur

[65] Metinde 14a/3'te sehven yazılmıştır.

Ḳādir Āllah sendin özge [kimim bar]

(9) -el-ḳıṣṣa- Yūsufʿaleyhiʾs-selāmnı aġaları ḳuduḳḳa taşlap özleri (10) maṣlaḥat ḳılıp ḳoylarnı ḳaşıġa barıp bir oġlaḳnı ḳanıġa (11) Yūsufʿaleyhiʾs-selāmnı köylekin bulġap bir néçe mekr birle Yūsufnı böri (12) yédi dép bu ṣıfat birle atasıġa barur boldılar. Yehūdāʿaleyhiʾs-selām (13) bir fikr ḳılıp aydı: “Men alardın ḳalıp Yūsufnı ḳuduḳdın çıḳarayın. (14) Hīçkimge bildürmey atam ḳaşıġa alıp barayın.” Aydı: “Ey [i]nimlerim! (15) Sizler barın͡glar men bir sāʿat turayın, mīʿād érinçe kervān

14b

(1) kélip Yūsufnı alıp atamızġa éltip bizni şermende ḳılmasun.” (2) dédi. Bu söz alarġa ẖoş boldı, aydılar: “Ḫūb aytur sen. (3) Sen munda turġıl.” dép kétti. Bir pinhān cāyde barıp turdılar. (4) Sınamaḳ üçün bu ḳulıġa rāst ir mü yā yoḳ. Yehūdāʿaleyhiʾs-selām- (5) dın bular ayrılıp kéttiler. Yehūdā ẖayāl ḳılıp ḳuduḳnı önige (6) barıp destārın salıp Yūsufġa āvāz ḳılıp aydı: (7) “Saġ selāmet bar mu sen?” Aydı-kim “El-ḥamdü liʾllāh, selāmet turur men.” (8) Şemʿūn Yehūdā ḳılġan işin körüp tamāmı sürʿat birle (9) kélip Yehūdāġa serzeniş bérdiler. Aydılar: “Sen Yūsufnı çıḳa- (10) rıp atamızġa éltip özün͡gni yaẖşı ḳılur sen. Bizler (11) şermende ḳılur érmiş sen. Seni hemrāh alıp kétermiz.” dégeç (12) Yehūdā nāçār bolup kéter boldı. Barçası revāne boldılar. (13) -el-ḳıṣṣa- Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selām oġlanların ṣaḥrā yiberip (14) bī-ḳarār bolup öylerige yanıp yıġlar érdiler. Tā namāz-ı diger boldı, (15) kélmediler Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selām alarnın͡g yolıġa çıḳıp éki közlerin

15a

(1) yolıġa tikip ḳaçan kélür dép intiẓār bolup tā ẖuften-ġaça baḳarlar, kélmediler. (2) Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selām bildi-kim “Bir vaḳıʿa boldı, vā dirīġā közümni rūşeni (3) rūşenidin ayrılur boldım.” Bir ġazel oḳudılar-lar:

(4) Felek ayra saldı mihribānımdın

ʿAzīz şebde néçük cānım kélmedi

(5) Kéçer men dünyāda ḫān[u]mānımdın

Cāndın artuḳ mihribānım kélmedi

(6) Bir iş boldı āh [u] zāra uġradı

Zehir oldı belki yāra uġradı

(7) Meger tāze gülüm ḫāra uġradı

Ḳaldı içde yüz ārmānım kélmedi

(8) Bülbül édi sayrar édi bağımda

Yüz elvān til birle gülʿiẕārımda

(9) Kéçe kündüz tınmay men soraġanda

Ḫālī ḳaldı gülistānım kélmedi

(10) ʿAndelīb ḥażret-i Yūsufnı yād étip

Anıng̃ ẕikri bile köng̃lüng̃i şād ét

(11) Hicrān yaman-durur āh [u] feryād ét

Mülkimni égesi cānım kélmedi

(12) Yaʿḳūb aytur Yūsufıma né sevdā

Tüşti anıng̃ meger başıġa ġavġa

(13) Bilmen néçük ġamda bil[me]n né belā

Ḫazān urdı bāġ-bostānım kélmedi

(14) Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selām bu sözni aytıp yıġlar érdi. Nāgāh ḳulaḳıġa (15) bir āvāz kéldi: Tefaḥḥuṣ ḳıldı. Oġlanları alar hem yıraḳdın

15b

(1) atasın körüp Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmnıng̃ ḳanlı köylekin ḳollarıġa (2) alıp yüz āh [u] efġān birle “Vā ḥasretā vā Yūsuf” dép ataların aldıġa (3) yıḳıldılar. Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selām sordılar: “Yūsufnı né ḳıldıng̃ız?” Alar aydılar: (4) “Bizler ḳoylarnı baḳar érdük. Yūsuf bir érde ḳoyup nāgāh ḫaber alsaḳ (5) böri yép turur. Köylekin tafıp alduḳ.” dégeç Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selām (6) āh tartıp bī-hūş boldı. Tā tang̃ atḳunça oġlanları birbirige (7) düş-nām ḳılıp ayturlar: “Bu işni sen ḳılıp érding̃.” İrte Yaʿḳūb (8) ʿaleyhiʾs-selām özlerige kélip köylekni kördiler. “Hīç biri bir yalġan (9) érmes.” aydılar. “Eger böri yése érdi köyleki çāk bolur érdi. (10) Bu néçük böridür, Yūsufġa raḥm ḳılmas, köylekine raḥm ḳılur. Bir ḥikmet (11) bar turur.” dép bir yérde çıḳıp naʿre-i ciger-gāhdın tarttı. Tamāmı (12) Kenʿānī̄ börilerini ḥāżır ḳılıp aydılar: “Ey cānvār! Ḫüdānı (13) ḳahrıdın ḳorḳmas! Né üçün Yūsufnı yéding̃izler.” Alar tilge kélip (14) aydılar: “Lā ilâhe illāllāhū vaḥdehū lā şerī̄ke leh, lehü’l mülkü ve lehü’l ḥamdü ve hüveʿalā küllī̄ (15) şeyʿin ḳadī̄r. Yā Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selām! Peyġamberning̃ guştı bizlerge ḥarām

16a

(1) turur bizler munda yép ḳıyāmete né cevāb bérür miz.” dép hemesi birden (2) ḳasem yād ḳıldılar. Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selām oġlanlarıġa baḳıp aydılar: “Ey (3) oġlanlarım sizler böri yédi déding̃izler. Né üçün yalġan söz- (4) ler siz? Rāst aytıng̃. Köng̃lüm işensün.” dép bir ġazel oḳudılar:

(5) Yaradan[?] bir ü bar Ḫüdānıng̃ ḥaḳḳı

Rāst aytın͡glar cānım Yūsuf cān ḳanı

(6) Barçanın͡g atası Ādemnin͡g ḥaḳḳı

Oġlanlarım cānım Yūsufım ḳanı

(7) Mundın kétip peymānesi toldı mı

Zār [u] ḥayrān çöller ayra ḳıldı mı

(8) Açılmayan gül ḫarmanı soldı mı

Tāze gülistānım Yūsuf cān ḳanı

(9) Aġaları birle kélip yörmegen

ʿişret toynın tüzüp meclis ḳurmagen

(10) Kenʿānnın͡g şehrinde devir sürmegen

ʿAdālet sultānım Yūsufım ḳanı

(11) Evvel başda kördüm ḥikmetlik tüşi

Égem saldı āḫīr böyle kélmişi

(12) Rāḥatım cānım-dur kön͡glümnin͡g cūşı

Derdim dermānım Yūsuf cān ḳanı

(13) Émdi bu ülkede kéze bilmenem

Yūsuf cān dāġige döze bilmenem

(14) Balam sendin kön͡glüm uza bilmenem

Cennet rıḍvānım Yūsufım ḳanı

(15) Aġaları cebri birle […] olgen

ʿAzīz çeşmi yüzi […] lā-şey olgen

16b

(1) Él içinde ifşā ḫoş olgen

Bir şīrīn dāstānım Yūsufım ḳanı

(2) Yaʿḳūb aytur köge çıḳar fiġānım

Yūsufdın ayayın[?] nām [u] nişānım

(3) Rastın ayt Yehūdā uluġ oġlanım

Ḫūrşīd-i cihānım Yūsufım ḳanı

(4) -el-ḳışṣa- Bu sözni éşitip aydılar: “Eger bāver ḳılmasaŋgız yégen yégen börini (5) alıp kélürmiz.” dép ṣahrāġa barıp bir ḥaẕīredin[66] bir börini tutup (6) tişlerini sındurup aġzını ḳızıl ḳanġa boyap alıp kéldiler. (7) Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām sordılar: “Ey böri né üçün meni Yūsufımnı (8) yédiŋ? Ḫüdādın ḳorḳmadıŋ mu?” Böri tilge kélip aydı: “Yā resūl- (9) ullāh! Men hergiz Yūsufnı körmedim men, müsāfir turur men. Meni meskenim (10) Mışırda turur. Üç kün turur men bir balamnı yétürüp men. Anı (11) izlep kélür érdim. Kenʿānnıŋ börileridin sordum aydılar: (12) Pādişāh ṣayd étip aldı, émdi kerek öldürgey. Men anıŋ (13) firāḳında érdim. Oġlanlarıŋgız tutup aġzımnı ve yüzümni ḳan (14) ḳılıp alıp kéldiler.” Ve yana aydılar: “Yūsufnı bilür mü sen?” (15) Ol cānvār aydı: “Bilür men līkin aytmam eger aytsam ġammāz bolur men.

[66] Metinde حزيره olarak yazılmıştır.

17a

(1) Ġammāzlarnıng cāyi dūzaḫ turur.” Ve yana böri aydı: Yā Resūlullāh! (2) Meni ḥācetimni revā ḳılġıl. Men bir duʿā ḳılayın. Ḫüdā teʿālā sizni hem ḥācetingizni (3) revā ḳılġay.” dégeç Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selām pādişāhġa kişi yiberip balasını (4) alıp kélip ḳavışdılar. Ol éki böri duʿa ḳılıp aydı: “İlāhī! Anıng (5) hem Yūsufın düşkey sen.” dép revāne boldılar. Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selām bir külbe-i (6) aḫzānda ṣubḥ şām belki ʿaleʾd-devām nāle-zāy ḳılur érdi ve ammā (7) bir söz Mālik Zaʿrdın. -el-ḳıṣṣa- Mālik bir kéçe tüş kördi. Tüşinde (8) ḳamer yanglıġ bir oġlan kélip aldında olturdı. Anıng bereketidin (9) Mālikni mālıġa ḳoynı ḳolu toġar tüşüp ve her némerse élige tüşse zer (10) bolur érdi. Bu tüşni körüp yéridin turup şādmān bolup (11) taʿbīrçiġa barıp beyān ḳıldı ve taʿbīrçi köp némerseler alıp aydı: (12) “Mundın Kenʿān barur sen, Kenʿāndın bir ḳul alur sen. Anıng (13) bereketidin dünyā āḫireting maʿmūr bolur.” dédi. Mālik bu ümīd (14) birle her yılda Kenʿānġa kélür érdi. Hīç murād ḥāṣıl bolmadı. (15) -el-ḳıṣṣa- “Tā avlar çaġında murādım ḥāṣıl bolġay.” dép ve yana ber[i] kéldi.

17b

(1) Üç kün bolup érdi kim Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmnı aġaları ḳuduḳḳa (2) salġanı. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām ḳuduḳ içre nāle ḳılur érdi. Mālik (3) bir néçe sevdā-ger birle uşul yérge tüşüp bir ḳulın suġa yiberdi. Ḳul, (4) ḳuduḳḳa ḳoġa salıp çeker érdi; aġır boldı. Neçök kim Cebrāʾīlġa (5) Āllah Teʿālā aydı: “Barġıl! Yūsufġa ayġıl ḳoġaġa yapışıp öz bahāsın (6) miḳdārı körsün né miḳdār érken.” Künlerde bir kün Yūsuf ʿaleyhis-(7) selām āyīnede yüzin körüp aydı: “Eger men ḳul bolsam mening bahāmnı (8) kişi bilmes.” dédi. -el-ḳıṣṣa- Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām ḳoġaġa yapışdılar. (9) Ḳul her-çend rūz ḳıldı; ala bilmedi ve yana bir kul kéldi anıng (10) hem [Silik] étmedi. Āḫīr Mālikning özi kéldi, üç kişi (11) aldılar. Kördi-kim bir nāzenīn māh-ı ṭalʿat gūyā āfitāb dek bir (12) oġlan cihānı münevver ḳılıp turur. Tefaḥḥuṣ ḳıldı érse tüşinde (13) körgen oġlan. Alıp ḳoşuġa bardı. Kārvānı körüp hem (14) ʿaḳlın yétürdiler ve aydılar: “Biz hem şerīk

miz.” dép Mālik[k]e (15) münāẓara[67] ḳıldılar. Köp ġavġa boldı. Āmmā Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām-

18a

(1) nıng͡ aġaları her kün ḫaber alur érdi. Nāgāh ġavġa yapar turur. Barça- (2) sı birden at ḳoyup kélip kördiler kim Yūsufnıng͡ üstinde (3) uruş ġavġa bolup turur. Alardın aldılar. “Bizning͡ ḳulımız érdi, (4) ḳaçurup érdük.” dép aydılar. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām reng͡i zaʿfer[ān]

dek bolup (5) turdı. Yehūdā aydı: “İnim zinhār ḳul men dégey sen yoḳ érse (6) żayiʿ ḳılurlar. Her néçük bolsa ölgendin yaḫşıraḳ turur.” -el-ḳıṣṣa- (7) Kārvānı soradı: “Ey Yūsuf ḳul mu sen? Arı ḳul men. O yigitler (8) mīrzām tururlar.” Mālik aydı: “Bu ḳullarıng͡ızını satar sizler mü?” (9) Aydılar: “Satar miz līkin ḳulımızını ʿayb bar turur ve yalġançı turur.” (10) dédiler. Mālik aydı: “Her né bolsa alur men bahāsın aytıng͡.” (11) Aydılar: “Bahāsı égirme teng͡e.” Mālik on sekiz teng͡e bérip aldı. Aydı: “[a]t- (12) be-at ḫaṭṭ béring͡. Tā ang͡a hīçkimni daʿvāsı bolmasun.” Aġaları at- (13) be-at ḫaṭṭ yazdılar: “Biz munı şul érde-kim ‘Aṣlı Kenʿān ʿArabī

ḳul (14) özi yalġançı ve oġrı ḳaçḳaḳ, atı Yūsuf on sekiz (15) ḳara teng͡e sattuḳ. Hīçkimning͡ daʿvāsı bolmasun.” dép ḫaṭṭını Yūsufnı

18b

(1) boynıġa bağlap aydılar: “Ey Mālik! Zinhār zencīr birle bağla ki sen tā ḳaçmasun.” (2) dép bardılar. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām aġalarnıng͡ kétkeniġa yüregi (3) yanıp Mālike aydı: “Ey Mālik! Bir zamān ḳoyġıl. Mīrzālarımġa bir éki kelime (4) soratayın.” dédiler. Mālik: “Barġıl!” dédiler. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām aġa- (5) larnıng͡ arḳasıdın zār zār yıġlap her aġasıġa télmürüp bu ġazelni [oḳudı]:

[67] Metinde مناظره olarak yazmaktadır.

(6) Men kéter men ḫoşḳal Yehūdā aġam

Émdi tınmas közde yaşım amān bol

(7) Yétüşdi Ḫüdādın bize böyle ġam

Ot alıp-dur tegre-daşım amān bol

(8) Mundın kéter bolsam belī kélmenem

Başıma né tüşse anı bilmenem

(9) Néçe ay[lar] néçe yıllar bilmenem

Aġalarım teng̃ ḳoldaşım amān bol

(10) Atam sorsa Yūsuf amān dégey siz

Nāçār afam émikdaşım amān bol

(11) İbn-i Yemīn cāna selām dégey siz

Bu kün ang̃a āḫir zamān dégey siz

(12) Ayralıġ otını derdi yamandur

Atamnıng̃ başıġa āḫir zamāndur

(13) Bu kétmekdin yana kélmek gümāndur

Élim ḫalḳım ḳarındaşım amān bol

(14) Men bilür men mening̃ ʿarżım yétişmes

Şām olsa atamġa hergiz tang̃ atmas

(15) İbn-i Yemīn nāçār atam unutmas

Yūsuf aytur teng͡ duşım amān bol

19a

(1) Ammā bu cevābnı éşitkeç ağalarnıng͡ közlerige yaş tolup pişmān (2) ḳıldılar ve Mālik bir ḳulın yiberip alıp kéldi. Ḳol ayağın bağlap (3) tévege mindürüp revāne boldı. Ammā Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmnıng͡ anası dārü'l-fenā- (4) dın dārü'l-beḳāġa rıḥlet ḳılıp érdi. Mışır yolı uşul ḳabristāndın (5) öter érdi. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmnıng͡ közleri anaların ḳabrıġa (6) tüşüp tévedin özini taşlap ḳabrını ḳucaḳlap zār zār yıġlap bir ġazel oḳudı:

(7) Bu kün ʿarż-ı dilim aytay menin͡g otluġ fiġānım bar

(8) Tükenmes ḳış yaz hem keçe kündüz intiẓārım bar

(9) Cüdā boldum ata hem aḳa İbn-i Yemīn cāndın

(10) Nétey néyley açılmaz ġonça gül bād-ı ḫazānım bar

(11) Ki yoḳtur bī-nevā bolġan menin͡g dek dāġ-ı hicrānda

(12) Firāḳım otġa yanġan ġarībī dāstānım bar

(13) Élim bağlu yüregim dāġlıdu[r] boynımda-dur zencīr

(14) Raḳībler cebridin yüz min͡g kön͡gülde ārmānım bar

(15) Anam Mekkem Medīnem bir naẓar salġıl bu ḫalimga

19b

(1) Seni yād eylerem men yıġlaram tā tende cānım bar

(2) Atadın ayrılıp Yūsuf giribān çāk étip yıġlar

(3) Nétey néyley ki bu taḳdīr işige āh [u] zārım bar

(4) Ammā bu sözni aytıp yıġlar érdi. Mālikni ḳul körse téveni (5) üstinde yoḳ. Feryād étip aydı: “Ey Kenʿāndın alġan ḳul (6) ḳul ḳaçıp-dur. Aġaları ayġan sözi rāst-éken.” dép (7) her ṭarafġa yügürdiler. Nāgāh bir ḳul kördi-kim bir ḳabrnı ḳuçup (8) yatur. Barıp bir tayança urdı. Uşul vaḳt āsmāngа baḳıp (9) bir münācāt ḳıldı érse āfitāb tutup ḳar ve yaġmur yaġa (10) başladı. Cihān ḳarangu bolup birbirini körmedi. Her kim (11) öz başıġa bolup ḥayrān [u] serāsīme né ḳıluın bilmedi ve yana (12) aydılar: “Biz né günāh ḳılduḳ.” Anda Mālik ḳulı aydı: “Sen Yūsufnı (13) istep bir ḳabristāndın tafıp yüzige bir tayança urdum. (14) Yūsuf āsmāngа ḳarap āh tarttı. Meger mening şūmlıġımdın bolġan.” (15) dép aydı: “Ol ḳulnı kéltürüp Yūsufʿaleyhiʾs-selāmning

20a

(1) ayaḳıġa yıḳtılar. Ḳul tevbe ḳıldı. Mālik hem Yūsufʿaleyhiʾs-selām ayaḳıġa tüşüp bir ġazel oḳudı:

(2) Ḥaḳḳning dergāhına yaman iş étdüm

Günāhım baḫş éding ʿazīz pādişāhım

(3) Gūyā faṣl-ı bostānım ḳış étdim

Günāhım baḫş éding ʿazīz pādişāhım

(4) Evvelā tüşimde körüp télmürüp

Her ülkede ḥikāyeting̑ ḳılurdım

(5) Ḳırḳ yıl oldı sizni istep kélürdim

Günāhım baḫş éding̑ ʿazīz pādişāhım

(6) Bir ḳulı cebridin kélip sen dāde

Perverdigārıng̑nı alıp sen yāde

(7) Bilmenem sen néçük aṣīl-zāde

Günāhım baḫş éding̑ ʿazīz pādi[şāhım]

(8) Özüm böyle sergerdāne salıp men

Şermendelik sevdāsına ḳalıp men

(9) Ḫaṭā ḳılıp sizni ḳul dép alıp men

Günāhım baḫş éding̑ ʿazīz pādişāhım

(10) Mālik aytur günāhlarım kéçilsün

Ḫüdānı raḥmeti her yan saçılsun

(11) Duʿā ḳılıng̑ havā yüzi açılsun

Günāhım baḫş éding̑ ʿazīz pādişāhım

(12) -el-ḳıṣṣa- Bu sözdin song̑ Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām duʿā ḳıldılar. (13) Havā açılıp gerd [ü] ġubār kétip ʿālemni münevver ḳıldı. Cemʿ kervān (14) ḫalḳı Yūsuf ʿaleyhiʾs-

selāmnı ayaḳıġa yıḳıldılar. Mālik bu kerāmet- (15) né körüp ḳol ayaġıdın bendin alıp şāhāne libās

20b

(1) kéydürüp başıġa tāc-ı zerrīn sançıp bir yaḫşı tévege mindürüp (2) revāne boldılar. Ḫüdā teʿālā fermān ḳıldı. Bir bulut kélip Yūsuf ʿaleyhis- (3) selāmnı başlarıġa sāye ḳılur érdi. Munı heme kervān körü Yūsuf (4) ʿaleyhiʾs-selāmġa bende-vār ḫidmet ḳılur érdiler. Hemīşe sefer ḳılġanda (5) kārvān susap acırġap köp ʿaẕāblar körer érdiler. Bu defʿa (6) Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmnıng͡ bereketidin mālları semrüp (7) özleri ʿayş [u]ʿişret birle cefā körmey Mıṣırġa yéttiler. (8) Rāvīler andaġ ayturlar kim Züleyḫā maġrib zemīnning͡ pādişāhnı (9) ḳızı érdi. Ziyāde ḫoş rū érdi, ḫoş ṣūret érdi. (10) Yüzining͡ şūlesidin āfitāb reşk éter érdi. Cihānnıng͡ (11) pādişāhları tilenür érdi; atası bérmes érdi. Atını Ṭaymūs (12) şāh dér érdiler. Ammā ḳızı yanı başında tüş körü tüşinde (13) "Bir āfitāb ṭalʿat cihānı münevver ḳılıp érdi." Ḥāżır boldı. Züleyḫānı (14) közi tüşüp bī-ḫūş bolup yıḳıldı ve bāz ḫūşıġa kélip (15) sordı-kim: "Ḳanı baġnıng͡ güli ve ḳanı āşiyānnıng͡ bülbüli siz? Munda

21a

(1) kélmaḳdın né turur." dégeç Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām aydı: "Men Mıṣır (2) pādişāhıdur men. Émdi kélmekdin murād seni alur men. Eger men (3) der-kār bolsam Mıṣırge tez yétkey sen." dép ġayb boldı. Züleyḫā (4) yéridin sıçrap turdı. Hīç bir némerse körmez. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmnıng͡ (5) tīr-i ʿışḳı Züleyḫānı yüregige cā bolup bī-ṭāḳat bolup bir ġazel oḳudı:

(6) ʿAcāyib bir perī kördüm naṣībim bolsa yārim bar

Yüregni pāre ḳıldı tīr-i ʿışḳı āh [u] zārım bar

(7) Tamām ḥūr-ı cennet reşk éter gül ʿarıżın körgeç

Temāşā[68] ḳılġalı men [Eksik] éterġa gül-ʿiẕārım [bar]

(8) Yüzin körgizdi başımġa saldı ṭurfe sevdā

Ḳarār [u] ṣabrım aldı kéçe kündüz intiẓārım [bar]

(9) Muḥabbet otıdın köyd[i] dil [ü] cānım müselmānlar

Meni ʿayb eylemeng̃ ḥūb ıġlayın tende [cānım bar]

(10) Yanıp ʿışḳ āteşi köydür ʿayb eylemeng̃ Züleyḫānı

Ümīd ḳaṣdın mundaġ bir faṣl-ı bahārım [bar]

(11) -el-ḳıṣṣa- Züleyḫā Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmnıng̃ ʿışḳıdın andaġ érdi kim (12) hīç kimerse birle bolmaz. Her né söz aġzıġa kélse aytur érdi. Āb [u] (13) ṭaʿām yémez érdi. -el-ḳıṣṣa- Kenīzler Ṭaymūs şāhġa ḫaber bérdi- (14) ler kim şāh-ı cihān-perver. "Züleyḫā Mecnūn bolup néçe kündin āh [u] (15) fiġān tartar." dégeç şāh yérindin turup kélip Züleyḫānı

21b

(1) kördi-kim ölügler dek bolup yatur. Gāh āh serdi tartar. Atası (2) Ṭaymūs şāh her-çend ṣadā ḳıldı, cevāb bérmedi. Ṭaymūs şāh (3) müneccimlerni ündep alıp kéldi. Aydı: "Ḳurʿa taşlang̃. Né vāḳıʿa (4) boldı?" dégeç remmāllar remil étip aydılar: "Züleyḫānıng̃ çehār ʿanā- (5) ṣırdın hīç elemi yoḳ, meger ʿışḳ elem yetip-dur." dégeç pādişāh aydı: (6) "Andaġ bolsa bu sırnı pinhān saḳlang̃." dép özi taḫtge çıḳıp (7)

[68] Metnin tamamında bu kelime تماشاه olarak yazmaktadır.

ḥayrān [u] serāsīme boldı. -el-ḳıṣṣa- Aradın éki yıl ötti. Züleyḫā devām (8) feryād étip yıġlar érdi. Yana bir kéçe tüş kördi. Yūsuf (9) ʿaleyhiʾs-selām ḥāżır bolup aydılar: “Né üçün teʾḫīr ḳılur sen? (10) Men seni-ki sen meni-ki.” -el-ḳıṣṣa- Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām cemālini körüp (11) ʿaḳlıdın bīgāne bolup yıḳıldı. Bāz hūşıġa kélip ḳıldı (12) érse sūzın͡g şuʿlesidin közi ḫare boldı. Ṭāḳati (13) ḳalmadı yana yıḳılıp bī-iḫtiyār āh tartıp uyḳudın bīdār boldı. (14) Evvelġıdın ʿışḳı ṣad cāndan ziyāde bolup ġazel oḳudılar:

(15) ʿAḳl [u] hūşum aldı bir perī-peyker
Ḳaçurdum gül üzmey tāze bağıdan

22a

(1) Serv-ḳad gül yüzi lebleri şeker
Émmedim müşk-i esrek [?] yan͡gaġıdan

(2) Zülfi çīn kāküli ʿaḳlımı aldı
Şems [ü] ḳamer gül yüzine ḳul oldı[69]
(3) Ḳayġulı kön͡glime nūrını saldı
Émdi dözmen men dostlar yār firāḳıdın

(4) Fedā ḳılsam anın͡g yolıda cānım[70]
Kétti meni élimdeki mihmānım
(5) Ecel bir néçe kün bérse amānım
Cemreler bağlasam yār firāḳıdın

[69] Metinde كل الدي olarak yazmaktadır.
[70] Metinde جانيمنيم olarak yazmaktadır.

(6) Bād-ı ṣabā étkür meni dādımı

Yūsuf cān éşitsün bu feryādımnı

(7) Şehinşāh men bilsün aṣl-ı zādımı

Sürme ḳılsam közge yār tofraḳıdın

(8) Éşit ʿarżın Züleyḫānınn̄g ʿazīzim

Tilde sözler sözüm hem yoraturdum

(9) Zaʿfer[ān] oldı ayralıḳdın gül yüzüm

Öler boldım körmey yār firāġıdın

(10) -el-ḳıṣṣa- Kün-kündin Züleyḫānı derd özge bolup ölmek[k]e yattı. (11) Atasıġa ḫaber bérdiler kim “Züleyḫā ölmek[k]e yattı.” dédiler -el-ḳıṣṣa- Pādi- (12) şāh bu cevābnı éşitip ḳızınınn̄g sarāyıġa kélip kördi-kim şul (13) ölüg dek bolup yatur-dur. Aydı: “Ey ferzend-i ʿazīzim! Her né (14) derdinn̄g bolsa beyān ḳılġıl. Ḫāh derd bīmārlik bolsa ḫāh (15) ʿışḳ derdi bolsa. İn-şāʾallāh maḳṣadınn̄g yétkürür men.”

22b

(1) dédi. Züleyḫā bu sözni éşitkeç ḳulaġıġa āvāz-ı ḫoş kéldi. (2) Yérindin turup niḳābın alıp atasıġa baḳıp derd-i ʿışḳnı beyān ḳıldı:

(3) Éşit ata ʿarż-ı ḥālim déyeyin

Kün-kündin derdimiz füzūn oluptur

(4) Ẓāhir étmey tā ki ʿışḳa köyeyin

Dem-be-dem ʿışḳ otı füzūn oluptur

(5) Mening bu derdimi kimse bilinçe

Tīġ-ı hicrān yüregimni délinçe

(6) Közden aḳan ḳanlar ẓāhir bolınça

Kéyen libāslarım gül-levn oluptur

(7) Mışır şāhı dérler Mālik Reyyāna

Atı aning ḳıldı ʿaḳlımı ḥayrān

(8) Dédiler tez étiş Mışırda ḥayrān

Yétmegeçe kim rāh-nümūn olupdur

(9) Tā bilmese bu derdimni dermānı

Enīs éter men bu külbe-i aḥzānı

(10) Tā olunça olur bizge mekānı

Aning üçün ʿaḳlım Mecnūn olupdur

(11) Züleyḫāning ʿarżın éşitmeseng şāh

Derd-i firāḳıdın ölür nāgāh

(12) Yaḳīn bil Ḥaḳḳ özʿışḳıma güvāh

Başa böyle sevdālıḳın oluptur

(13) -el-ḳıṣṣa- Ṭaymūs şāh ḳızıdın bu cevābnı éşitip yérinden turup (14) körü tüş cāyıġa barıp bir nāme Mıṣırġa yazdı. Mażmūn-ı nāme (15) şul kelāmı: Mıṣır şāhı mende dür bar. Köp pādişāhlar tile tür.

23a

(1) Men alarnı ḳabūl ḳılmas men. Eger sen ḳabūl ḳılsang bizge élçi (2) yibergil. Nāme yazıp Mıṣırġa revāne ḳıldı. -el-ḳıṣṣa- Élçi bir néçe eyyām ḳaṭʿ (3) menzil ḳılıp Mıṣırġa barıp nāmeni Mālik Reyyāngа bérdi. Nāmedin Mālik (4) Reyyānnı şāhıġa muḥabbet isi kéldi. Ġayibāne Züleyḫāġa āşıḳ boldı (5) boldı. Yérindin çüst-çābük turup taʿẓīm-i tevāżuʿ birle ḳulluḳ (6) ḳıldı. Fi'lḥāl ḫazīne-dār ġa buyurdı ve ḫazīnening işkin (7) açıp-dur. Cevāhirdin tévelerge yüklep néçe at ve yana néçe ġulām (8) néçe kenīzek birlen toy yaraġın ḳılıp bir nāme yazıp ḳabūl ḳıldım. (9) Maḥremler birle yiberdi. -el-ḳıṣṣa- Élçi néçe sāʿatde yétüşdi. (10) Pādişāh éşitip piş-vāz çıḳıp sarāyġa tüşürdi. Nāmeni Ṭaymūs (11) bérdiler. Oḳup ḫoş-vaḳt bolup şehrge āyīn baġlap (12) ṭoy ḳılıp معافه زار یکار غا salıp dāyeler birle ve néçe maḥremler (13) ve kenīzler sāz soḥbet ḳılıp Mıṣırġa revāne boldılar. Bir néçe yolnı ṭay (14) ṭay ḳılıp yétüşdiler. Mıṣır ʿazīzi tamām ḫān sulṭān birle (15) Mıṣırġa āyīn baġlap ṭoy ḳılur érdi-kim ḫaber bérdiler. "Züleyḫā

23b

(1) kéldi." dép tamām Mıṣır ḫalḳı, ḫānı, sulṭānı, bégi bégzāde ve ḫᵛatūnlar piş-vāz (2) çıḳıp berdār berdār [?] köterip alıp sarāyġa kéltürdiler. Mālik Reyyān (3) Züleyḫānıng körmek üçün kélür érdi. Nāgāh Züleyḫānı közi tönüp (4) aydı: "Bu kimdür bī-icāzet sarāyġa kélür." dédi érse dāyeler aydı: (5) Şul kerek Mālik Reyyān bolsa Züleyḫā āh tartıp aydı: "Ey dāye men tü- (6) şümde kör kişi érmes, émdi baḫtım ḳara boldı." dép köp yıġladı. Dāye (7) aydı: "Eknūn ḫāmūş bolġıl! Munda bir ḥikmet bolġay." aytıp naṣiḥat (8) ḳıldı. Züleyḫā taḳdīre boyun sunup ṣabr ḳıldı. Ḳızlar barça- (9) sı kéttiler. Züleyḫā tenhā ḳalıp zār zār yıġlap bu münācātnı oḳudı:

(10) Yaratġan cümle ḥālimni

Penāh éltip özüm tutdum

(11) Ḳabūl ét[71] āh [u] nālemni

Yūsuf dép bir közüm tutdum

(12) Murādım maḳṣūdım şāha

Édi bir bülbül-i şeydā

(13) Bu zāġ ile meni rüsvā

Ḳıla körme yüzüm tutdum

(14) Felek şād étmedi bir dem

Çeker men her zamān yüz ġam

24a

(1) Közimdin aḳızıp şebnem

Kéçe kündüz yüzüm tutdum

(2) Yüregim yüz pāre boldı

Ki hicridin ḳara boldı

(3) Nétey baḫtım ḳara boldı

Bu ṭāliʿ yulduzım tutdum

(4) Açılġay ġonça-ı ġabġab

[71] Metinde ایتیب yazmaktadır.

Savuḳ yél tégmesün yā Rāb

(5) Züleyḫā Yūsufım istep

Belālarġa özüm tutdum

(6) -el-ḳıṣṣa- Züleyḫā bu sözni aygeç Mālik Reyyān éşikdin kirdi. (7) Ḫüdā Teʿālā Züleyḫānıng̃ nālesin ḳabūl ḳıldı. Öz ḳadrnı birle (8) bir perīning̃ ṣūretinde ḳılıp Mālik[72] Reyyānnıng̃ şul sarāyġa ülfet (9) ḳıldı. Züleyḫā birle Mālik Reyyānnıng̃ arasında bir perde boldı. (10) Züleyḫā amān ḳaldı. Ḫaberge [?] ezvāc-ı peyġamber özge kişidin amān turur. (11) -el-ḳıṣṣa- Bu ṣıfat birle bir yél-i rüzgār ḳıldılar. Émdi söz éşiting̃. (12) Ḥażret-i Yūsufdın Mālik bin Zaʿr Mışırıġa kéltürdi érse (13) Mışır ḫalḳı şāh [u] gedā […] āvām ve fuḳarā heme éşittiler kim Mālik Kenʿāndın (14) bir ḳul kéltürmiş dép. Ḥūr [u] perīdin ziyāde érmiş. Her kimerse (15) yüzige baḳsa āyīne dek yüzin körer érmiş. Aytıp tamām ḫalāyıḳ

24b

(1) körmeḳ[ḳ]a müştāḳ boldılar. Aldılarıġa piş-vāz çıḳdılar. Mālik (2) alarnı körüp aydı: “Ey Yūsuf deryāġa kirgil. Ḫalāyıḳ seni (3) körmek üçün kélürler.” Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām deryāġa barıp (4) suġa kirer boldı. Ḫalāyıḳ-ı tamām neẕẕāre ḳılıp turdı. Mübārek (5) yüzin körmek üçün. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām alardın ḫaberdār (6) érdi. Ḫüdā teʿālāġa münācāt ḳılıp aydı: “Pākā! Perverdigārā! Bu ḫalāyıḳ (7) meni bedenimni körmegelik üçün turur. Meni bedenimni bu cemāʿat (8) közidin ġayb ḳılġay sen.” dép yıġladı. Ḫüdā teʿālā, Yūsuf (9) ʿaleyhiʾs-selām duʿāsın ḳabūl ḳıldı. Deryādın bir ejder (10) peydā ḳıldı kim menār dek ḫalāyıḳnı közi uşul ejderġa (11) tüşdi érse tevehhümġa tüşüp hemeler taʿḳīl bolup ḳaldı. (12) Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmnı körmediler. Filḥāl suġa ġusl ḳılıp (13) çıḳdılar. -el-ḳıṣṣa- Mālik şāhāne libāslar kéydürüp (14) yüzige baḳıp tartıp şehrge revāne boldılar. Ḫalāyıḳ tün (15) tün bolup öng̃din song̃dın piyāde süvāre bu revişde

[72] Metinde sehven “Mā” olara yazıldığı düşünülmektedir.

25a

(1) şehrge kirdiler. Mālik, Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmnı körmey öyge alıp (2) kétti. “Ḥālā Yūsuf yolnıng sitemiden rencūr turur.” dép. -el-ḳıṣṣa- (3) Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmġa bir néçe kün ḫūb perveriş ḳıldı érse (4) andaġ boldı-kim her kim yüzin körse özdin kéter érdi. -el-ḳıṣṣa- (5) Mışır ʿazīzi, tamām ḫalāyıḳ, Mālik[g]e kişi yiberdiler. “Kenʿāndın alġan (6) ḳulnı meydānġa alıp çıḳsun. Satsa bahāsın aytsun dép her kimni küçi (7) itse alsun.” dép bardı. Mālik bin Zaʿr bu sözni éşitkeç (8) ʿaleyhiʾs-selāmnı kākülleriġa şāne ḳıldı. Müşk ‘anber cāmelarıġa saç- (9) dı. Mülūkāne ser-[73]pāy kéydürüp başıġa ʿimāme-i zer-nigār çulġap (10) ṭılā kemer cevāhirni bélige baġlap ṭılā ṭavḳ çıġanı başıġa sançıp yüzleridin (11) niḳābnı alıp bir esb-i tāzīġa mindürüp özi cılavdār bolup meydānġa (12) éltti. Ata ḫalāyıḳ körüp her ḳaysı Yūsufnı tīr-i ʿışḳdın nāle [vü] feryād (13) ḳılur érdiler. Havādaġı uçup bara-turġan ḳuşlar mest (14) bolup yıḳılur érdi. İns [ü] cin vuḥūş [u] ṭuyūr heme nāle [vü] fiġān (15) köterip gūyā ḳıyāmet bolġan-dek bolup her kim öz başıġa

25b

(1) bolur érdi. Yéti ḳat āsmānnıng éşikleri açılıp ferişteler (2) Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmġa medḥ [ü] şenā ḳılur érdiler. Ḫüdā teʿālā, Cebrāʾīlġa fermān (3) ḳıldı: “Bar! Yūsufġa ayġıl! Köngli ḫoş bolsun. Tā ḥaḳīḳat (4) bahāsın bilsün. Bu kün anıng bāzār turur.” Cebrāʾīl ʿaleyhiʾs-selām (5) Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmġa ḫaber bérdiler. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām Ḫüdāġa şenā-i bisyār (6) ḳıldı. Mālik meydānda bir altun kürsī ḳoydı. Mālik aydı: “Ey (7) Yūsuf! Sende bu melāḥat turur. Bar, ayġıl! Senin aşlıngda bende- (8) lıġ bolmasa seni āzād ḳılayın.” dédi. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām aydılar: “Men (9) ḳul men satġıl, andın song aşlımnı beyān ḳılur men.” dédi. -el-ḳıṣṣa- (10) Mālik, münādī ḳıldı: “Eyyühe’l ḫalāyıḳ! Kélingler, satġun alınglar!” (11) Andın song Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām öz bendelikiġa zār yıġlap ġazel oḳudı:

[73] Metinde “seri” olarak yazmaktadır.

(12) Ey yārānlar müselmānlar

Ḳul-dur mening ġarīb başım

(13) Aṣl-ı zātım soramanglar

Ḳul-dur mening ġarīb başım

(14) Ḫalāyıḳ barça kélingler

Mālikdin satġun alınglar

(15) Étip ḫidmetige salınglar

Ḳul-dur mening ġarīb başım

26a

(1) Oḳ bolup her yana atıldım

Bir ḳaçtım ḳayıp tutuldım

(2) Kenʿāndın érdim satıldım

Ḳul-dur mening ġarīb başım

(3) Söz bilmenem ʿaḳlım çaşıp

Deryā kibi dolıp daş[t]ım

(4) Mıṣır bāzārına düşip

Ḳul-dur mening ġarīb başım

(5) Yūsuf dér kördüm düşimde

Ḳoyuḳ sevdāsın başımda

(6) Bu kāşiler ḳısmetimde

Ḳul-dur mening̀ ġarīb başım

(7) -el-ḳıṣṣa- Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām bu sözni aytkendin song̀ Mālik (8) bir zerrīn taḫtning̀ üstide olturġuzdı. Yūsuf (9) ʿaleyhiʾs-selām her ṭarafġa nigāh ḳılıp ḫalāyıḳnı bīḫūd ḳıldı, aydı. Émdi (10) Züleyḫādın soraştıng̀. Mıṣırning̀ tamām ḳız ve civānı temāşāġa (11) çıḳar érdi. Līkin Züleyḫā Yūsufning̀ ʿışḳıdın giryān érdi. (12) Nāgāh ḳulaġıġa tégdi-kim Mālik Kenʿāndın bir ḳul kéltürüp (13) bāzārġa salıp turur. Heme zenān [u] merdān temāşā ḳılur. Hemīşe (14) yétip Züleyḫā hem Mālik Reyyānġa aydı: “Biz hem temāşā ḳılsaḳ.” tép aydı. (15) Mālik aydı: “Elbette körmek kerek. Her kim anıng̀ cemālini körse

26b

(1) dünyāġa né kéldi ve né kétti.” Andaġ taʿrīf ḳıldı-kim Züleyḫānı körgen-dek (2) cūş ḳıldı. Mālik aydı: “Serā perde birle Züleyḫānı uşul meydānġa (3) élting̀.” dédi érse élttiler kim Züleyḫā kördi-kim tüşinde körgen kişi (4) turur. Maṭlab-ı dü-cihānı turu[r]. “Émdi maḳṣūd ḥāṣıl boldı.” dép bir ġazel oḳudı:

(5) Maḳṣūdlı köng̀ül içre

Bir āfet-i cān kéldi

Müjgānları ḫançer dek

Bir ḳaşı kemān kéldi

(6) Bir néçe zamān yıġlap

Çeşmim tola ḳan yıġlap

Āşikār nihān yıġlap

Yārim bu zāman [kéldi]

(7) Cānımda ferāġat yoḳ

Sensiz man͡ga rāḥat yoḳ

Hīç özge ḥikāyet yoḳ

Çün rūḥ-ı revān [kéldi]

(8) Hem derdime dur dermān

Cānım dur an͡ga ḳurbān

Öltürse bu-dur fermān

Ol-şāh [u] gedā [kéldi]

(9) Ol serv-ḳad cānı

Yandurdı Züleyḫānı

Şehrimize mihmanı

Devletli zamān kéldi

(10) -el-ḳıṣṣa- Züleyḫā cevābnı aytıp muḥabbet közi birle baḳar érdi. Mışır (11) ʿazīz[i] temāşā ḳılur érdi. Şāh [u] gedā u fuḳarā zamān merdān ḳız u (12) u civān hem ḥayrān érdiler. Her kim vech birle kélip an͡ga baḳar érdiler. (13) Mālik barıp Yūsufnın͡g yüzige niḳāb tarttı. Andın son͡g (14) ḫalāyıḳ özlerige kélip her kim öz nūrıge bahā ḳoydı. Her (15) kimni né barı bolsa alıp kélip ḫarīdār bolur érdi.

27a

(1) Ḥattā bir kemfīr bir néçe kelābe birle ol hem ḫarīdār boldı. -el-ḳıṣṣa- aydı: “Bu (2) bu ḳul bahāsı olturur kim terāzūnıng bir kīle[74]siġa Yūsufnı salur men. (3) Ve bir kīlesiġa dür [ü] yāḳūt laʿl [ü] cevāhirdin salur men. Her kim anıng (4) berāberide olcap bérse bérür men. Yoḳ érse [b]eri tursun.” dédi. (5) Bu sözni éşitip barça özlerige kélip aydılar: “Hīç kim munıng (6) bahāsın[75] bilmes. Körgenimiz ġanimet turur.” dédiler. -el-ḳıṣṣa- Uḳup (7) érte yürüş ḳıldılar. Züleyḫā, Mālik Reyyānġa aydı: “Né bolur uşul (8) Kenʿānī ḳulnı alıp ḫidmetimde ḳoysang.” dégeç Mālik aydı: “Mening (9) könglümde bar érdi.” dép Mālik bin Zaʿrġa kişi yiberdi. “Men (10) alur men.” dép. -el-ḳıṣṣa- Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmnı alıp çıḳdı, oltur- (11) ġuzdı. Mālik Reyyān: “Ḫāzinening éşikin açıng.” Ḫazīne-dār kélip (12) dürr [ü] yā[ḳū]t, laʿl [ü] cevāhirdin altun kümüşdin her né bolsa çıḳarıp (13) meydānġa alıp barıp terāzūnıng bir kīlesiġa saldı érse (14) Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmġa berāber kélmedi. Ḫalāyıḳ-ı heme neẓẓārede érdiler. (15) Pādişāh köp ḫacālet tartdı, ḫazīne-dār ġa ḫay urdı.

27b

(1) Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām kördi-kim pādişāh şerm-sār bolur. Terāzū-dārġa aydılar: (2) “Barġıl! Bir devāt ḳalem kéltür.” O[l] kimerse barıp derḫāl kéltürdi. (3) Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmġa bérdi. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām bir parçe kāġıdge bu kelime-i (4) şerīfni yazdılar: “Lā ilāhe illāllāh.” Kāġıdnı ol kimersege bérdiler. (5) Aydılar: “Māl ṭarafıġa ḳoyġıl, hīçkim bilmesün.” dédiler. Ol kimerse kéltürüp (6) māl ṭarafıġa saldı. Uşul kelime-i şerīfni bereketidin aġır çıḳdı. (7) Mışır ʿazīzi sevdā ḳılıp aldı. Mālik bin Zaʿr mālġa ége boldı. Yūsuf (8) ʿaleyhiʾs-selāmnı maḫrem neçeler ber-dār ber-dār ḳılıp alıp kéter boldılar. (9) Mālik aydı: “Ey nāzenīn pāk zāt! Ol manga vaʿde ḳılıp érding. (10) Satḳandın song aşlımnı beyān ḳılur men.” dép érding. Émdi (11) vaʿdeġa vefā ḳılsang.” dédi. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām aşlını beyān ḳıldı:

[74] Bu kelime metinde ق ile yazmaktadır.
[75] Metinde بلا olarak yazmaktadır; fakat metnin gidişatından بها olduğu anlaşılmaktadır.

(12) Aṣl-ı zātım mening İbrāhlīm Ḫalīl

Mālik sanga bir bir beyān eyleyin

(13) Her dem kélür Ḥaḳḳdın anga Cebrāʾīl

Atam peyġamber-dür ʿayān[76] eyleyin

(14) Atam pend [ü] naṣiḥatin tutmadım

Kören düşin aning bāver étmedim

(15) Bu sebebdin murādım yétmedim

Émdi körsem yüzin dermān eyleyin

28a

(1) Atı Yaʿḳūb mening üçün zār olġan

Balam dép kéçeler giriftār olġan

(2) Bilmen néçük belālarg[e] yār olġan

Aning üçün yaşım revān [e]yleyin

(3) Felek ayra saldı mening atadın

İbn-i Yemīn birle nāçār afadın

(4) Né kéçti atanıng ḥāli īzādın

Hicr élidin künde amān eyleyin

(5) Mālik meni naṣiḥatim tutasın

[76] Metinde عيان ن olarak yazmaktadır.

Bu sırlarnı içde pinhān étesin

(6) Yūsuf aytur murādın͡ga yétesin

Seni maʿmūr éki cihān eyleyin

(7) -el-ḳıṣṣa- Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām bu cevābnı aytġaç Mālik bir āh tarttı, (8) aydı: “Ey pāk zāt! Evvel bu sözlerni beyān ḳılsan͡g[77] érdi (9) mundaġ işni ḳılmas érdim. Ḥālā hem bāz-geşt ḳılayın.” dédi. (10) Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām aydı: “Emdi bolmas taḳdīre çāre yoḳturur.” (11) Mālik aydı: “Andaġ bolsa menin͡g ḫaḳḳımġa duʿā ḳılın͡g; dünyā ve āḫiretim (12) maʿmūr bolsun.” Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām duʿā ḳıldı. Mālikni (13) Ḫüdā teʿālā ḫażret-i Yūsufnı duʿāları birle ʿazīz boldı. Yūsuf (14) ʿaleyhiʾs-selām Mālik Reyyān aldı. Mışır ḫalḳı pādişāhġa ṭaʿne ḳıla (15) başladılar. “Pādişāh tamām ḫazīnesin berbād ḳılıp özi

28b

(1) kimge ḫānlıḳ ḳılur.” dédiler. “Pādişāhġa éki ḥissiyet [?] kerek biri dünyā (2) bī-ġaraż bolsa ve faḳr érür bolsa. Munda éki ḥissiyet [?] hem yoḳ.” dédiler. (3) Bu söz pādişāhnı ḳulaḳıġa yéter. Öyge barıp ḫazīne-dārġa aydı: (4) “Körgil ḫazīnede hīç némerse bar mu yā yoḳ!” Ḫazīne-dār kördi, olġandın (5) ziyāde boluptur. Munı körüp ḫazīne-dār Mālik[g]e aydı: “Ey şehr-yār (6) yār-ı ʿālem! Ḫazīnedin bir némerse kem bolġan érmes. Belki olġandın (7) ziyāde boluptur.” dédi. Ér Mışır ʿazīzi şādmān bolup Yūsuf (8) ʿaleyhiʾs-selām ṭoy ḳılıp Yūsufnı Züleyḫāġa maḥrem ḳıldı. Züleyḫā ṣubḥ (9) şām yanında saḳlar érdi. Ḳarārı étmes érdi. An͡ga néçük (10) ʿışḳın beyān ḳılsa eger aytayın dése […] bolsa ḳızar (11) bolur dép. Eger aytmasa yüregi köyér érdi. Hīç ārāmı (12) yoḳ érdi. Dem-be-dem sāʿat-be-sāʿat ḳaşıdın ayırmas (13) érdi. Kāküllerin şāne ḳılur érdi. Libās-ı günā-gün (14) kéydürüp yüzige temāşā ḳılur érdi. Bir kün ʿışḳı zor (15) ḳıldı. Eger beyān ḳılmasa yüregi yarılurġa étti. “Her né bolsa bolsun

[77] Metinde قيلمسنك olarak yazılmıştır.

29a

(1) dép evveldin tā aḫīrġaça beyān ḳılayın.” dép bir ġazel oḳudı:

(2) Yūsufcān yéti yıl boldı

Mening ḥālim ḫarāb étting

(3) Yüreg[g]e ʿışḳ otı toldı

Ḳara baġrım kebāb étting

(4) Seni dép Mışır kélmişem

Yérim Maġrib zemīn érdi

(5) Bu kün ger sormasang ḥālim

Yüregim ḳan şarāb étting

(6) Sening ʿışḳıng cihān örter

Dem-ā-dem her zamān örter

(7) Öler men bī-gümān örter

ʿAzīzim ışṭırāb étting

(8) Murādım gül yüzim körseng

Bizning birle devir sürseng

(9) Bu kün bīmārıngnı sorsang

Tükenmez köp ş̱evāb étting

(10) Züleyḫā dér ḥelālimġa[78]

Yūsuf ḳansun zülālimġa

(11) Raḥm étmesen͡g bu ḥālimġa

Man͡ga sansız ʿaẕāb étti n͡g

(12) Züleyḫā bu cevābnı aydı. Ḥażret-i Yūsuf bildi-kim Züleyḫā ʿāşıḳ. (13) Yūsuf aydı: “Ey Züleyḫā men müsāfir men. Meni perveriş eyler dép (14) érdim. Émdi bildim man͡gaʿāşıḳ turur sen. Émdi devāsız (15) derdge ḳaldım.” Aydı: “Eger men mun͡ga bīzār désem bu bir ʿāşıḳ-

29b

(1) turur; meni helāk[79] ḳılur. Her néçük bolsa bir cevāb aytayın. Şāyed tesellī (2) tapġay.” dép Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām bir ġazel oḳudı:

(3) Müsāfir men şehrin͡gize kélmişem

Men bilmenem yaḫşı yaman kimin͡gdür

(4) Kenʿānda gül édim munda solmışam

Émdi bilmen sūd [u] ziyān kimin͡gdür

(5) Meni ḳoyun͡g bir néçe kün bolayın

Kim yaḫşı-dur kim yamandur bileyin

(6) Atam inim üçün köyüp yanayın

[78] Metinde حلال ليمغا olarak yazmaktadır.
[79] Bu kelime metinde حلاك olarak yazmaktadır.

Seninggdür āḫir bu cān kiminggdür

(7) Mende ayralıḳnı otı ziyāde

Éldin éle satılmışam piyāde

(8) Ḳul iş ḳılsa öz ḥālimdin ziyāde

Çāh içinde ılan çıyan anınggdur

(9) Kimse muḥabbetdin cām-ı mey içer

Ṣabır ḫoş-vaḳt-çilik éşikin açar

(10) Naṣīb étse āḫir maḥbūbın ḳuçar

Kimse bilmes tanggla ziyān kiminggdür

(11) Yūsuf aytur amān amān Züleyḫā

Bilmesünler yaḫşı yaman Züleyḫā

(12) Ṣabr eylegil ḳaşı kemān Züleyḫā

Olsa taḳdīr āḫir-dur devrān seninggdür

(13) Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām bu cevābnı aytıp érse Züleyḫā aydı: (14) “Bu kün bolmasa tanggla bolur. Özige tesellī bérdi; līkin (15) bir sāʿat körmese bī ṭāḳat bolur érdi. Āḫīr bir fikr ḳılıp

30a

(1) Mışırnı tamām ustaların yığıp aydı: “Mangga cāy salıng burcları (2) ṭılādın, içi taşı zehr ve yāḳūt fīrūze müzeyyen bolsun. (3) Ve yana mening birle Yūsufnıng ṣūretin

dīvārnıng̑ çehār eṭrāfıġa ṣūret (4) salıng̑. Andaġ bolsun kim köz körüp ḳulaḳ éşitken bolmasun. (5) Anı körüp şāyed meyli ḳılġay.” dép buyurdı. Ustalar bir néçe müddetde (6) Züleyẖā aytġandın ziyāderaḳ bir cā ḳıldı. Yūsufʿaleyhiʾs-selām (7) ṣubḥ şām belki ʿale’d-devām atasınıng̑ firāḳında yıġlar érdi. Bir (8) bir kün Mālik Reyyānnı éşikide ḳayġu [u] külfet birle olturup érdi. (9) Kenʿāndın kélgen sevdā-ger yükin yétkerip ḳaytur érdi. (10) Dervāze-i Mıṣırge kéldi érse téve ötmedi. Her çend (11) urdı ötmedi. Téveni öz başıġa ḳoydı. “Her ḳayda barsa bar- (12) sun.” tép téve çüst-çābük-lik ḳılıp kūçege yördi bérdi. (13) Ol sevdā-ger tévege hīç dāẖil ḳılmadı. Téve öz rāhıġa barıp (14) pādişāhnıng̑ sarāyıġa dāẖil boldı. Ol yérge çökdi. (15) ʿaleyhiʾs-selām ḳayġu [u] külfet birle olturup érdi. Kenʿānī̄ téveni

30b

(1) her-çend urdı turmadı. Nāgāh Yūsufʿaleyhiʾs-selāmnıng̑ közi (2) Kenʿānī̄ġa tüşdi, sınadı. “Ey yigit! Né üçün téveni urar sen. (3) Ḳaydın kélip ve ḳayda barur sen? Anda sevdā-ger aydı: Kenʿāndın érdim (4) téve dervāzedin ötmedi öz başıġa ḳoydım. Bu yérge kélip (5) çökdi. Émdi turmas bilmem né ḥikmet turur.” Yūsufʿaleyhiʾs-selām (6) Kenʿānī̄ atını éşitip érse bī-ārām boldı. Közleridin yaş revāne (7) boldı, aydı: “Ey yigit! Kenʿānda Yaʿḳūbnı bilür mü sen?” dégeç (8) ol kimerse “Bilür men.” dédi, bir ġazel oḳudı:

(9) Yaʿḳūb peyġamber-dur Kenʿān élinde
Bir néçe vaḳt anıng̑ devrānı bar-dur
(10) Ḫüdānıng̑ resūli s̲enā dilinde
Nūrdı-kim şöyle ziyānı bar-dur

(11) İshāḳ peyġamberning̑ oġlı dérler
Ḥaḳḳ yolında éli baġlı dérler

(12) Közi yaşlı baġrı dāġlı dérler

Taḳdīr Ḫüdāge amānı bar-dur

(13) Ayralıḳ cefāsın bī-ḥad çe[k]keymiş

Bu ülkede kéze bilmen [ayt]keymiş

(14) Sever oġlın anı böri yégeymiş

Her künde yād étip fiġānı bar-dur

(15) Atı Yūsuf érmiş bir şāh-ı cihān

Her kim anıng̃ körüp bolurmış ḳurbān

31a

(1) Anı firāḳında zār [u] sergerdān

Ḳan yıġlagen çeşm-i giryānı bar-dur

(2) Bir maġara mesken ḳılıp özine

Cüdālıḳ gerdini turup sözine

(3) Yıġlamaḳdın ġubār i[n]ip közine

Köng̃ül tola yüz ming̃ ārmānı bar-dur

(4) Her künde bir çıḳıp yolnı ḳaraġlar

Oġlınıng̃ nişānın tanmay ıraġlar

(5) Men ḳāṣıd men barsam mendin soraġlar

Él nāʾil- nāme dāsıtānı bar-dur

(6) -el-ḳıṣṣa- Bezirgān bu sözni beyān ḳılgeç Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām bī-hūş (7) bolup ve bāz hūşıġa kélip aydı: “Men bir nāme bérsem Yaʿḳūb nebīġa (8) éltüp bérür mü sen?” Ol yigit aydı: “Elbette élter men.” dédi (9) Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām aydı: “Andaġ bolsa men bir béreyin, munda meni duʿāmnı (10) alġıl. Anda barıp Yaʿḳūb nebī duʿāsın alġıl.” dép bir muḫammes oḳup bardı:

(11) Ḳāṣıdā étkür peyāmım ol meni cānım édi
Her cefā kélse başımġa derde dermānım édi
(12) Bilmem ḳadrın anı kim vāy mihmānım édi
Tutmadım pendin anıng köngülde ārmānım [édi]
(13) Vāy [kim] yandı firāḳımdın ḫırāmānım édi

(14) Ḳāṣıdā Yaʿḳūba diygin ḳuzungdın müjde [bar]
Men ḫaber kéltürmişem körer közüngdin müjde [bar]
(15) Bende-dür kördüm éşikde ay yüzingdin müjde bar
Ḳolı bağlı yüregi dāğlı yüzingdin müjde [bar]

31b

(1) Vāy kim yandı firāḳımdın ḫırāmānım édi

(2) Barıban ḳaçḳur éşikide ʿömr ötergen bar mu
Şunḳarıdın ayrılıp ḳuzı yétürgen bar mu

(3) Ṣubh şām oġlı firāḳıdın batılgen bar mu

Ey yārānlar şehr-i Kenʿāndın satılgen bar mu

(4) Vāy kim yandı firāḳımdın ḫırāmānım édi

(5) Sözlegil ḳāṣıdī barıp kördüm Mıṣır şehrinde-dür

Yüzi-dür şems [ü] ḳamer miṯlī kişige bende-dür

(6) Ṭūṭī yan͡glıġ kim ḳafes içre giriftār bende-dür

Aytıp aytıp yıġladı hem otı cānı tende-dür

(7) Vāy kim yandı firāḳımdın ḫırāmānım édi

(8) Atı[80] Yūsuf-dur hem dép zār yıġlar bī-ḳarār

Éldin élge satılıp-dur anda yoḳtur aḫbār

(9) Yaʿḳūb oġlın͡g hicrin͡gdin olmış intiẓār

Kéçe kündüz senin͡g yādın͡gda yıġlar zār [u] zār

(10) Vāy kim yandı firāḳımdın ḫırāmānım édi

(11) Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām bu peyāmnı ḳāṣıdın͡g ḳolıġa bérip aydı: “Barġıl! (12) Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selāmġa meni köp duʿāmnı yétkürgil. Mübārek cemālin͡gni nūrın͡g (13) alġıl.” “Sizlerdin y[et]ken bir némerseni kördüm. Ḳolı baġlı, yüregi dāġlı, (14) közi nemli, cān-sitemde ḳayġulı ġamda. Atı Yūsuf kişige bende. Menin͡g (15) ʿarżımnı Yaʿḳūb nebīġa ayġıl.” aytıp bu peyāmnı çıḳarıp bérdi. Sevdā-ger

32a

[80] Metinde اوت olarak yazmaktadır.

(1) kétmek üçün téveni turġuzur boldı téve turmadı. Der-ḳahr bolup (2) urdı. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām aydı: “Ey Kenʿānī urmaġıl! Şāyed anıng hem (3) bir maḳṣadı bar bolġay.” dép dégeç téve közidin ḳatre ḳatre yaş (4) töküp aydı: “Lā ilâhe illāllāhū vaḥdehū lā şerīke leh, el-ḥamdü ve hüve ʿalā kullī şey'in ḳadīr.” (5) “Ey Kenʿānī! Seni men Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmġa kéltürür. Mübārek cemālini (6) kördüng ve yana bir nāme éltip Yaʿḳūb nebīni hem körüp duʿālarını (7) alur sen. Né üçün manga cefā ḳılur sen? Munda hem bir maḳṣad bar (8) bolġay.” Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām aydılar: “Né murādıng bar?” Téve aydı: (9) “Ḳıyāmet siznig burāḳıngız bolsam.” dép aydı: Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām (10) duʿā ḳıldılar. Ḫoş-Vaḳt bolup téve Kenʿānī mindürüp Mışırdın (11) çıḳıp Kenʿāna revāne boldı. Bir néçe menzilde Kenʿānġa yétti. Bir zamān- (12) dın song Yūsuf ʿaleyhisselā[m]nı nāmesin Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selāmġa (13) yétti. Yaʿḳūb nebī bir külbe-i āḥzānda hīç kişi birle işi yoḳ. Saçları (14) ösüp çehreleri zaʿfer[ān] dek bolup ay közi nā-bīnā bolup (15) özin urup Yūsuf atın tuta bilmes. Ḫüdādın ḳorḳup

32b

(1) cüdālikning otın içige alıp köngül yanıp cigeri érip bu ġamda (2) érdi. Bir ṣadā çıḳdı ايشيغا dégen Yaʿḳūb nebī ḳulaḳ saldı. Cevāb-ı ḳāṣıd:

(3) Yaʿḳūb nebī mende sanga bir ṭurfe ḫaber bar

Cānānıng émes mü mü

(4) Atı ki Yūsuf cümle cihān anga ḥayrāndur

Ol cānıng émes mü

(5) Yüz nāle bilen nāme yazıp sizni yiberdi

Körgen sitemidin

(6) ʿArż eyledi yād eylesün ol p[ī]r [ü] kühen-sāl

Dermānıng͡ émes mü

(7) Kördüm yüzini şuʿlesini ḫūrşīd [ü] ḫāver

Reşkinde fenā-dur

[Eksik]

[Eksik]

(8) Her laḥẓa selām atama dép télmüre ḳaldı

Köydi heme ʿālem

(9) Yandurmış anı derd-i firāḳı şeh-i dildār

Armānıng͡ émes mü

(10) Ḳāṣıd kétürüp Yūsuf üçün Yaʿḳūba nāme

Ol Mıṣır şehridin

(11) Taşḳarıda feryād ile kim körseler aġyār

Vīrānıng͡ émes mü

(12) Yaʿḳūb nebī bu sözni éşitip bir āh tarttı. Bī-hūş boldı. (13) Bāz hūşıġa kélip feryād ḳıldı. “Her kim bolsang͡ içkeri (14) kirgil. Sendin meşāmimġa yaḫşı is kélür.” dégeç ḳāṣıd (15) kirip Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmnı peyāmnı bérdi. Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selām

33a

(1) aydılar: “Né ṣūretde kördüng͡?” Ol aydı: “Özi bende, boynı (2) baġlı, yüregi dāġlı hemīşe bī-ḳarār-dur.” dép aydı: Yaʿḳūb nebī oġlanlarını (3) çaḳurup aydı: “Bu kişi né

dér? Yūsufdın peyām kéltürüp tür.” dédi. (4) Oġlanları aydılar: “Ey ata! Henüz ṭamaʿ ḳılur siz. (5) Bu kişi yalġan sözlep sizdin bir némerse almaḳ üçün.” Atası, böri (6) yégeni dégeç ol kimerse ḳasem yād ḳıldı. “Körgenim rāst turur.” (7) dédi. Anda alar ḥay urdılar. “Ey ḥarām-zāde! Né üçün yalġan (8) sözlep atamızını serāsīme ḳılur sen? Ey ḥarām-zāde! Yana bir kélip (9) şundaġ déseng rāst […] sizingdin tartar men.” dép (10) urup ḳavladılar. Émdi söz éşiting Züleyḫādın. Züleyḫā ṣubḥ (11) şām Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmnı yüz cilve birle allar érdi. Gāh (12) sāz birle ve gāh nā-sāz birle özin körgüzer érdi. Yūsuf (13) ʿaleyhiʾs-selām aning sözige hergiz ḳulaḳ salmaz érdi. -el-ḳıṣṣa- Züleyḫā (14) bir fikr ḳıldı aydı: “Ey Yūsuf manga teraḥḥum ḳılmaz sen. Eger (15) ḫoş-vaḳt birle murādım ḥāṣıl ḳılsang. Ḳabūl[81] yoḳ érse

33b

(1) meni bendem turur sen. Sangaʿazāb bérer men. Ḳolınga bil bérip iş (2) ḳıldurur men.” Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām aydı: “Men sening tuzungnı yédim. Mālik (3) öyge maḥrem ḳıldı. Men néçük nā-şāheste iş ḳılur men. Pādişāh (4) bilse iş ḳabāḥat turur. Men peyġamber-zāde turur men. Mundaġ işdin (5) bīzār men.” dédi. Züleyḫā bir çehār bāġı bar érdi. Bāġıdın ziyāde (6) uşul bā[ġ]ḳa barıp ḳul-ı yetīm birle iş ḳılıp buyurdı. Yūsuf (7) ʿaleyhiʾs-selām uşul bāġ içige kirse ʿaceb bāġ turur? Mīveler bişip (8) bulaḳlar her ṭarafġa taşıp ḳul [u] yetīm éşiginde şaşıp (9) turur. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām hem barıp iş kélur boldılar. (10) Bāġ-bānlar Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmnı körüp taḥsīn [ü] āferīn (11) ḳıldılar, aydılar: “ʿAceb mundaġ nāzenīn yigit iş ḳılsa.” (12) dép kélip ḳolıdın bilni alıp aydılar: “Ey ایرتا oġlan! (13) Sen mundaġ işlerge lāyıḳ érmeng. Sening üçün bizler (14) ḫidmet ḳılur miz.” dédiler. “Siz olturup duʿā ḳılġıl.” dédiler. (15) Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām aydı: “Men néçük öz işimni sizlerge

34a

(1) revā körer men dédiler ve yana bāġbānlar aydılar: Sizning duʿā- (2) ngızdın bizlerge ḳuvvet peydā bolur.” dédiler. -el-ḳıṣṣa- Züleyḫā, Yūsufnı (3) közidin ġayb

[81] Metinde قبل olarak yazmaktadır.

ḳılıp ziyāde bī-ṭāḳat boldı. Āḫīr öydin taşḳarı (4) çıḳdı. Barıp naẓar ḳıldı érse Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām namāz okup (5) olturup turur. Feryād étip aydı: “Ey bāġbān-ı pākīze! […] bāġ (6) bānlıḳ ḳılġunça kél-gil. Meninḡ birle oynap külgil. Yūsuf ʿaleyhis- (7) selām aydı: “Ey Züleyḫā! Mendin ṭamaʿ ḳılmaġıl. Her né cefā ḳılsanḡ (8) raẓınınḡ özinḡni bil. Züleyḫā özige fikr étip bir öy saldurup (9) érdi. Teʿayyün-i cevāhirdin müzeyyen Yūsuf birle Züleyḫā naḳş (10) étilgen érdi. Uşul sarāyġa élttiler. Ammā Züleyḫā libās-ı günā-gūn (11) kéyip yüzige gülāb sürtüp yüz minḡ nāz [u] cilve birle aldap (12) érdi ve ammā Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām kördi-kim Züleyḫā cilve bérip (13) turur. Andın yüz ḳaytarıp érdi. Dīvārġa ḳaradı özininḡ (14) ṣūret birle Züleyḫānınḡ ṣūret naḳş étilgen. Bu ṣūretni (15) körüp ḥayrān [u] serāsīme boldı. Züleyḫā aydı: “Ey Yūsuf! Bu sarāynı

34b

(1) seni üçün saldım. Tā ékimiz bu sarāyda oynap külsek.” (2) Ḥażret-i Yūsuf aydı: “Ey Züleyḫā! Men mundaġ işdin bīzār (3) men. Atam vaṣiyet ḳılıp érdi. Her yérde bolsanḡ Ḫüdānı (4) yādınḡdın ayırma.” dép érdi. Ḫüdā ḥāẓır ve nāẓır turur. Züleyḫā aydı: (5) “Men seni Ḫüdānḡnı yolınġa ṣadaḳa ḳılayın; günāhınḡnı öter.” dédi. Yūsuf (6) ʿaleyhiʾs-selām aydı: “Eger dünyā mālını ṣadaḳa ḳılsanḡ söz ḳılmas.” dédi. (7) Züleyḫā aydı: “Men dīninḡni ḳabūl ḳılayın, murādım ḥāṣıl ḳıl.” dédi. (8) Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām “Seni murādınḡnı Mışır ʿazīzi ḥāṣıl ḳılsun.” (9) dédi. Uşul sāʿat ḳorḳup içḳurdın yéti ḳatla bend (10) ḳıldı. -el-ḳışṣa- Züleyḫā ḳolıġa bir elmās bıçaḳ alıp aydı: “Ey Yūsuf! (11) Murādım ḥāṣıl ḳılmasanḡ özümni öldürür men.” dédi (12) Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām bildi-kim özini öldürür. Cān hevlidin (13) bıçaḳnı ḳolıdın alıp bir néçe ḥikāyet ḳıldı. Züleyḫā sākin (14) aydı: “Hīç bolmasa meninḡ bedenimge yüzimge ve aʿżālarımge naẓar (15) ḳılġıl. Şāyed könḡlüm ārām bolġay.” dép aydı. Yūsufnı könḡli érip

35a

(1) Züleyẖānıng közi tüşüp mihri kétti. Züleyẖā bildi-kim meyl ḳıldı. (2) Tamām aʿżāların körsetür érdi. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmnı ẕevḳi (3) kétip libāsın içḳurdın bir tügmesin yeşdi. Ḫālıḳdın nidā (4) kéldi: “Ey Yūsuf! Zinā ḳılmaġıl! Züleyẖā andaġ cilve bérip turur kim (5) meyl ziyāde bolġay.” dép ve yana tügmesini yeşdi érse nidā kéldi: (6) “Zinā ḳılmaġıl.” -el-ḳışşa- yétilençi tügmesini yeşdi érse nidā kéldi kim (7) “Müselmān bu işni ḳılmas.” Anga hem baḳmadı. Ḫüdā teʿālā Cebrāʾīlġa fermān (8) ḳıldı: “Barġıl! Yūsufnı tutġıl!” Cebrāʾīl ʿaleyhiʾs-selām, Yaʿḳūb (9) peyġambering şūretide bolup ḥāżır boldı. Mübārek barmaḳlarını (10) başlap aydı: “Ey Yūsuf! Peyġamber-zādedin hem mundaġ iş (11) ṣādır bolur mu?” dégeç Yūsufnıng közi atasıġa tüşüp (12) bir āh tartıp bī-hūş boldı. Bir sāʿatdın song özige (13) kélip çüst-çābük taşḳarı çıḳdı. Züleyẖā artıdın bögürdi. (14) Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām éşike kéldi; éşik açıldı. Züleyẖā arḳasıdın (15) yétip yaḳasıdın tutup tarttı. Yaḳası pāre pāre boldı.

35b

(1) Artınça Züleyẖā hem çıḳdı. Közi Mışır ʿazīziġa tüşdi. Mışır ʿazīzi şeb (2) ṣuffeni üstinde olturup érdi. Közi Züleyẖā birle Yūsufġa. (3) Züleyẖā feryād étip aydı: “Mışır ʿazīzi Kenʿānī ḳulnı manga maḥrem ḳıldıng. (4) Ol[82] manga zorlıḳ ḳılur. Kenʿānī ḳulnı öldürmeseng men munda tur- (5) mas men.” dédi. Pādişāh der-ġażab bolup aydı: “Ey cellād! Yūsufnıng (6) tutup éligin ayaġın zencīr birle baġlap çehār-mīẖ kerip ölgünçe urung.” (7) dép ġażab ḳıldı. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmnı hūş başıdın (8) uçup aydı: “Yā ʿazīz men pāk turur men. Bu günāh Züleyẖādın (9) turur. Yaḫşı endīşe ḳılsang tā ḫūn nā-ḥaḳḳ bolmasun. Āẖīr pişmān (10) ḳılur siz.” Mālik aning sözige baḳmadı. Yūsuf bildi-kim pādişāh (11) der-ġażab boldı. Zār zār yıġlap bu münācātnı oḳudılar:

(12) Kerīmā zāt-ı pāking gdin

Ḳulungnı lācerem ḳılma

(13) Bu ẓālīm derd-nākindin

[82] Metindeki “evvel” şeklinde şeddeli yazımının sehven olduğu düşünülmektedir.

Yüregimde elem[83] ḳılma

(14) Man͡ga sensiz penāh[84] yoḳtur

Menin͡g-dek bī-nevā yoḳtur

(15) Bu derdime devā yoḳtur[85]

Ziyāde derd [ü] ġam ḳılma

36a

(1) Babam İbrāhīm İsmāʿīl

Alarnın͡g ḥürmetin ḳılġıl

(2) Bu ẓālimġa raḥm salġıl

Ġarībin͡g men sitem ḳılma

(3) Resūlin͡g-dür babam İsḥāḳ

Atam Yaʿḳūb nebī ber-ḥaḳḳ

(4) Alarnın͡g ḥaḳḳıdın ey Ḥaḳḳ

Közümni munça nem ḳılma

(5) Ḫüdāyā bī-nevā-dur men

Belāġa mübtelā-dur men

(6) Nétey néyley rıżā-dur men

[83] Metinde الم kelimesi iki kere yazılmıştır.
[84] Metinde پنا olarak yazmaktadır.
[85] Metinde يوقتورر olarak yazmaktadır.

Yūsufnı zīr-i ġam ḳılma

(7) -el-ḳıṣṣa- Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām bu münācātnı oḳudı. Ḫüdā teʿālā, Cebrāʾīlġa (8) fermān ḳıldı. Nālān[86] oġlan, tilidin mührni kötergil. Mālik (9) Reyyānnıng̃ ḫālasını ḳolında ḳırḳ künlik oġlanı bar érdi. (10) Uşul sāʿat yérde tüşige salıp érdi. Özi bir yérge kétip (11) érdi. Cebrāʾīl ʿaleyhiʾs-selām ol oġlannıng̃ tilidin mührni aldı (12) érse oġlan güvāhlik bérip bir ġazel oḳudı:

(13) Töhmet ile ang̃a şikāyet étme

Teng̃ri ġażab eyler Mışır ʿazīzim

(14) Yūsufda günāh dép rivāyet étme

ʿAdāletlıḳ bile söyle ʿazīzim

(15) Teng̃ri ang̃a meni güvāh eyledi

Yūsuf Ḫüdāyına s̱enā eyledi

36b

(1) Züleyḫā Yūsufa cefā eyledi

Yūsufnıng̃ ʿarżını éşit ʿazīzim

(2) Pādişāh bolan ḳarar derd-nākine

Naẓar ḳıl Yūsufnıng̃ köylek çākine

(3) İlgeri-dür kéyin aṣl-ı pākine

[86] Metinde “nāʿlān” olarak yazmaktadır.

Yaḫşı bilip iş ḳıl Mışır ʿazīzim

(4) Çāk aldında bolsa Yūsuf yamandur

Züleyḫā töhmetdin belki amāndur

(5) Eger artında-dur belā-yı cāndur

Günāh Züleyḫādın bilinḡ ʿazīzim

(6) Kūdek dér töhmetdin cüdā eylenḡiz

Bu-dur güvāhlıġım bāver eylenḡiz

(7) Yūsufnı ḫūrşīd-i ḫāver eylenḡiz

Ḥaḳḳınınḡ resūlidür ınan ʿazīzim

(8) -el-ḳıṣṣa- Kūdek bu cevābnı aydı érse pādişāh köylekin kördi. (9) Çāki arḳasıdın bildi-kim günāh Züleyḫādın turur aydı: “Bu sırnı (10) pinhān saḳlaġıl.” dép buz tağı-dek Züleyḫānı ḫidmetinde ḳoydı ve yana (11) bir kün Züleyḫā aydı: “Ey Yūsuf! Mālik Reyyān manḡa né ḳıldı? (12) Her né iḫtiyār ḳ[ıl]sam ḳılur men.” dédi. Kél murādım ḫāṣıl [ḳıl]ġıl. Yūsuf (13) ʿaleyhiʾs-selām ḳabūl ḳılmadı. Ammā bu sözni ḫān vezīr […] ve alarınınḡ (14) ḫātūnları éşittiler ve ṭaʿne étme başlap melāmet éter (15) érdiler. Bularınınḡ sözi Züleyḫānınınḡ ḳulaḳıġa yétüşdi

37a

(1) érse Züleyḫā ol ḫātūnlarnı çaḳurup żiyāfet ḳıldı. (2) Her ḳaysınınḡ aldında bir ṭabaḳ birle gūşt ḳoyup ḳollarıġa bir elmās (3) bıçaḳ bérdi. Yūsufnı buyurdı: “Ḫidmetinde turġıl.” dép dédi. (4) Ammā ḫātūnlarınınḡ közleri Yûsuf ʿaleyhiʾs-selāmda érdi. (5) Bıçaḳ birle tamām ḳolların pāre pāre ḳıldılar. Hergiz özleridin (6) ḫaberleri yoḳ. Züleyḫānınınḡ közi bularda érdi. İşāret ḳıldı: (7) “Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmġa taşḳarı çıḳ.”

dédi. Taşḳarı çıḳdılar. (8) Ḫātūnlar özleridin ḫaberdār bolsalar barça ḳollarınıng̃ pāre (9) pāre ḳılıp turur. -el-ḳışṣa- […] īz̲āsıdın yıġlar érdiler. (10) Aydılar: “Züleyḫā bizler ḫaṭā ḳılıp [é]ken miz seni ʿayb éter érdük.” (11) dép heme baş urdılar. Züleyḫā aydı: “Manga munça yıl bolup-dur. (12) Bu ot meni içimde yanar. Sizler bir seferġa nā-ṭāḳat ḳıla bilmeding̃.” dép ġazel oḳudı:

(13) Bu kün şerḥ-i dilim aytsam
Anı cān birle sever men
(14) Müdāmā ʿışḳ otı birle
Köyüp miṣl-i semender men

(15) Néçe yıl-dur bu-dur ḥālim
Tükenmes başda ḫayālim

37b

(1) Açılmas aṣl-ı eşkālim[87]
Yolıng̃da bir ḳalender men

(2) Yüz elvān tilde sözler men
Yūsufnıng̃ medḥin eyler men
(3) Yérimde tāze [ü] ter men
Ölünçe tā süḫanver-dur men

[87] Metinde اشكاليم ليم olarak yazmaktadır.

(4) Meni ʿayb étmen͡giz cānlar

ʿAzīz cān içre mihmānlar

(5) Yüzi gül közi mestāneler

Dil [ü] cāndın mükedder men

(6) Züleyḫā ḳaderiġa yıġlar

Yūsuf dép baġrını dāġlar

(7) Ḳaçan bir vaḳitni çaġlar

Bu söz birle müsaḥḥar men

(8) -el-ḳıṣṣa- Züleyḫā bu cevābnı aydı érse ol ḫātūnlar her biri Yūsuf (9) ʿaleyhiʾs-selāmnı aldap naṣiḥat ḳıldılar, aydılar: “Züleyḫā birle ḫāṣıl ḳıl. (10) Ārzū-yı dil pinhān aytur érdiler: “Bizler Züleyḫādın yaḫşıraḳ (11) miz. Bizler birle murād ḫāṣıl ḳılıp tép yoḳ érse zindānġa taşlatur (12) miz.” dédiler. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām aydılar: “Evvel birinin͡g cen͡gcali [?] (13) yaḫşı. Émdi bu altı ejderġa né cevāb bérür men.” dédi aydı: (14) “Ey nāzenīnler! Mendin ṭamaʿ tutman͡g. Eger mundaġ iş ḳılsam (15) Züleyḫā birle ḳılur érdim. Anın͡g üçün kim néçe yıldın beri menin͡g

38a

(1) otımġa köyér. Cemīʿ ḫazīnesin menin͡g yolımda berbād ḳıldı. Ölerġa (2) ve zindānġa tüşerġa rāżı men. Hergiz bu işge rāżī érmes men.” dép ġazel oḳudı:

(3) Nāzeninler böyle īẕā eylemen͡g

Munça éter kördin͡gizler cemālim

(4) Zebūn işe meni rāżī eylemen͡g

Rāżī yoḳtur Ḥaḳḳ eylese ḥelālim

(5) Kenʿānī oġlı Yaʿḳūb dilber

Menem İbn-i Yemīn cāna birāder

(6) Öten babalarım ḫūrşīd-i ḫāver

ʿĀleme rūşen-dur nūr-ı celālim

(7) Mendin ümīd étmeng hicrān dāġıyem

Köngül ḫoş peyġambering bāġıyem

(8) Āḫirinde Züleyḫānı aġıyem

Sizlere itüşmes āb-ı zülālim

(9) Avçım avçım érür Ḥaḳḳnıng avçısı

Mara[l][88] ile cera[n] émes élçisi

(10) Allāhnıng nūrıdur Yūsuf yolçısı

Ġayra[?] bile mening yoḳtur kemālim

(11) Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām bu cevābnı aydı érse bularnı ḳahrı (12) kélip aydılar: “Yūsufnı zindānġa salmaḳ kerek. Tā özün (13) bilgey.” tép naṣīḥat bérip kéttiler. Züleyḫā, Mışır ʿazīziġa aydı: (14) “Ḫalāyıḳ melāmet ḳılurlar kim Kenʿānī ḳulnı mundaġ özine maḥrem (15) ḳılıp turur. Anı zindānġa salġıl. Néçe yıl yatsun. Ḫalāyıḳnı

[88] Metinde مرار olarak yazmaktadır.

38b

(1) melāmeti olsun.” dédi érse Mālik Reyyāngа ẖoş kéldi. Cellādġa (2) buyurdı: “Yūsufnı zindāngа salġıl.” dép cellādlar mübārek ḳolların (3) zencīr birle baġlap keşākeş ḳılıp zindāngа atıp taşladılar. (4) Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām “Bismi’llāẖi’r-raẖmāni’r-raẖīm el-ẖamdü liʾllāh” (5) tép zindāngа ḳadem ḳoydılar. Zindān içinde tamām zindānīler selāmıġa (6) cevāb bérdiler. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām bir kūşede namāza meşġūl (7) boldılar. H̱üdā teʿālā uşul zamān zindān[89] içinde bir dıraẖt peydā (8) ḳıldı. Bir şāẖıdın şerbet peydā ḳıldı ve bir şāẖıdın (9) reng-be-reng ṭaʿāmlar peydā ḳıldı. H̱āh yéseler şerbet içerler. (10) Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmnıng bereketidin zindānīler bu kerāmetni (11) körüp muṭīʿ bolup müselmānlar boldılar. -el-ḳıṣṣa- Bu revişde (12) zindānda zindegānçılıḳ ḳıldılar. Züleyẖā şeb [ü] rūz yıġlar (13) érdi. Çāre tapmadı. Bir körmek üçün né behāne ḳıluın bilmez. (14) Mıṣır ʿazīzini libāsların kéyip bir kenīz [...] zindāngа baḳıp (15) siyāset ḳıldı, aydı: “Yūsufnıng ḳol ayaġın boş

39a

(1) ḳoydıngız mu? Men éşitip kéldim.” dégeç zindānī cān hevlidin (2) “Mundaġ iş ḳılġanım yoḳ.” dép Yūsufnıng él ayaġın baġlap (3) boynıġa zencīr salıp çıḳdı. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmnıng mübārek (4) cemālini kördi. Endek ārām bolup öyge barıp baġrın (5) savuḳ érge ḳoyup nāle [vü] fiġān kélip yıġlar érdi. Bir kün […] (6) Züleyẖāġa ʿışḳ zor ḳılıp öyidin çıḳıp zindāngа kişi yiberdi. “Yūsuf- (7) nı çıḳarıp tayaḳlasun. Nāle [vü] fiġān ḳılsun. Tā āvāzını éşitip (8) şāyed ki könglüm ārām bolġay.” dép aydı: Yūsufnı zindāndın urdılar (9) kim nāle [vü] fiġān ḳıldı. Züleyẖā éşitip endek ārām boldı. Bir néçe maẖal (10) mundaġ ʿömr ötkerdi. Āhīr öz özige endīşe ḳılıp aydı: (11) “Yūsuf belāġa rāżī bolup ṣabr éter. Men-hem bir néçe vaḳt ṣabr éteyin.” (12) dédi. Ey Yūsufnıng H̱üdāsı! Mangа ṣabr bérgil, yoḳ érse cānımnı alġıl.”

(13) Ey Yūsufnıng Allāhı ʿarżım sangа yārim bér

[89] Metinde زاندان olarak yazmaktadır.

Bir ġonça dehān yan͡glıġ bāġ içre enārım bér

(14) ʿÖmrige ḫazān étmey ol-bāġ-ı bahārım bér

Baḳışı ḳar[a] közli gül yüzli nigārım bér

(15) Yā al bu emānetni yā ṣabr [u] ḳarārım bér

39b

(1) Sūd[90] eylemedi āhım her-çend ki fiġān eylep

ʿIşḳıda köyüp yanıp rüsvāy-ı cihān eylep

(2) ʿÖmrimni ḳılıp berbād köz yaşımnı ḳan eylep

Kūyinde meni ḳoyma çāk-i giribān eylep

(3) Yā al bu emānetni yā ṣabr [u] ḳarārım bér

(4) Men yanıp edā boldum kim munça ḫarāb étme

Bir ẕerre vücūdım bar ḳahr ile ʿayb étme

(5) Kön͡glümge salıp mihrin͡g baġrımnı bitāb [étme]

Émdi man͡ga ṭāḳat yoḳ artuḳsı ʿaẕāb [étme]

(6) Yā al bu emānetni yā ṣabr [u] ḳarārım bér

(7) Hicr āteşidin evvel cānımnı étip ḫançer

Zaḫm éter sinān eylep müjgāna perī̄-peyker

(8) Her dem yüzini körgeç derdile belā örter

[90] Metinde سده olarak yazmaktadır. Cümlenin gidişatından "fayda" anlamına gelen "sūd" kelimesinin olduğu anlaşılmıştır.

Hicr ile viṣālını çün āteşi pāk örter

(9) Yā al bu emānetni yā ṣabr [u] ḳarārım bér

(10) Ey vāhid-i küllī ḥāl rızḳ ile ḳanāʿatni

Başımġa meni salma dāʾim bu ḳanāʿatni

(11) Her demde Yūsuf cāndın dāʾim şefāʿatni

Hem derd cefāsıdın men kördüm yüz ʿalāmetni

(12) Yā al bu emānetni yā ṣabr [u] ḳarārım bér

(13) Züleyḫā bu cevābnı aytıp tevbe ḳılıp öz dīnige ṭāʿatġa meşġūl boldı. (14) Ḫüdā teʿālā anga ṣabr bérdi. -el-ḳıṣṣa- Bir néçe yıl Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām zindānda (15) boldılar. Ḳavlide yéti yıl, bir ḳavlide on yıl yattılar.

40a

(1) Āḫīr alar her bir kün dil-teng bolup [é]rdi. Yıḳıla bolup bir ġazel oḳudı:

(2) Néçe yıl çāh-ı zindānda ʿacāyib menzil eylep men

Bī-cānım démedim sāʿat [be] sāʿat tebdīl eylep men

(3) Rıżā men çāh-ı zindānġa atam hicrānıġa dözmen

İnim İbn-i Yemīn cāndın özümni bī-dil [eylep men]

(4) Yanıp perv[ā]ne dek şemʿ üzre ṭāḳat[91] ḳalmadı hergiz

Firāḳ āteşini köngül üzre ḳandīl eylep men

(5) İnim İbn-i Yemīn cānım firāḳında köyér cānım

Yūsuf efġān eylep gül dép özümni bülbül eylep men

(6) Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām bu münācātnı oḳup dāʾim yıġlar érdi. Ḫüdā teʿālā, Cebrāʾīlġa (7) fermān ḳıldı: "Barġıl! Yūsufġa ayġıl! Köp bī-ṭāḳat bolmasun; (8) yaḳın turur. Cebrāʾīl ʿaleyhiʾs-selām kélip aydı: "Yā Yūsuf! Allāh (9) teʿālā emr ḳıldı kim Yūsuf ṣıddıḳım turur; ġam [é]tmesün ʿālemġa (10) sulṭān ḳılur men ve yana anıng pūştındın nebī ḳılur men. (11) Ve yana Mıṣır élini anga bende ḳılur men ve yana tüşining taʿbīrin (12) bildürür men. Her né aġzıngdın çıḳan sözni Ḫüdā ḳabūl ḳılur." (13) dép bir aḳ dürni Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmnı aġzıġa saldı. Yūsuf (14) ʿaleyhiʾs-selāmnı köngli andaġ rūşen boldı. Tamām ʿālem ḥikmetni (15) ve tüşining taʿbīrin hem könglinde cāh boldı. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām

40b

(1) iḫtiyārī ḳolıda boldı. Zindānīlerge aydı: "Eger iḫtiyār ḳılsangız (2) öyle[ri]ngizge barıp kélingler." dédi. Alar aydılar: "Bizlerni mundın (3) hem beter belāġa giriftār ḳılur siz." Anda Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām aydı: (4) "Men bir duʿā ḳılayın; hīç-kim tanımasun." Uşul vaḳtde ming (5) tört yüz kişi érdi. Mingi Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmdın ayrılmadı. Tört (6) yüzi icāzet alıp kéttiler. Hīç-kim bilmedi. -el-ḳıṣṣa- Yūsuf ʿaleyhis- (7) selāmnı atası yādıġa tüşüp zār zār yıġlap ayturdı: (8) "Hīç yoḳ Kenʿāndın bir ādem kélip ata inim ve ḳarandaşımdın (9) bir ḫaber éşitsem." dép zindānnning penceresidin yolge baḳıp (10) yıġlap olturup érdi. Bir téve mingen sūreti Kenʿānīlarġa (11) oḫşar. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām bir naʿre tartıp aydı: "Hay hay (12) sevdā-ger! Turġıl! Sendin bir suʾālim bar. Ol kimerse Kenʿāndın (13) kélip Mıṣırda sevdā ḳılıp ḳaytur érdi.

[91] Metinde تاقت olarak yazmaktadır.

Zindān[92] üstidin (14) güzārı tüşdi. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmnı közleri (15) tüşüp ṣūretindin bildi-kim Kenʿānī turur. Feryād ḳıldı.

41a

(1) ʿAzīz tili birle sora turġıl. “Mening suʾālim bar.” dép Kenʿānī téveni (2) çehārın [?] tartıp turdı. Zindānġa ḳaradı érse zindāndın şuʿle- (3) si kūçege berḳ urar érdi. Kenʿānī aydı: “Ey zindānda yatgen (4) yigit! Suʾālingni aygıl. Men cevāb béreyin.” tédi Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām ġazel [oḳudı]:

(5) Kārvānī tur sendin ḫaber eyleyin

Munça şitāb étip nerler amān mı

(7) Sözle seni mekānıngnı bileyin

Né yérlerdin kélding yérler amān [mı]

(6) Kim sen cānım mendin ḫaber sorar sen

Nālişingni sening fezāʿlı kördüm

(8) Télmürüp yüzime baḳıp turar sen

Seni bu yüzingni cefālı kördüm

(9) Yéti yıldur zindān içre baġlıyam

Ayralıġ derdidin baġrı dāġlıyam

(10) Kenʿānda bir ḳarı kişi oğlıyam

Benī İsraʾīl dek serler amān [mı]

[92] Metinde زندن olarak yazmaktadır.

(11) Mendin ḫaber sorsan͡g Şām ile Kenʿān

Anda mekānımdur Mışırda mihmān

(12) Dégil içde sözin͡g ḳalmasun ārmān

Senin͡g bu ḥālin͡gni belālı kördüm

(13) Néçe yıllar ayra tüşdüm atadın

Ṭāḳatim yoḳ zindān içre ī[ẕ]ādın

(14) Néçe yıl kéçip-dür bilmen aradın

Evvel Yaʿḳūb peyġamberler amān [mı]

(15) Sorsan͡g Yaʿḳūb nebī intiẓār özi

Oġlı Yūsuf üçün giriftār özi

41b

(1) Rūz[93] [u] şeb ṣubh [u] şām yıġlayor közi

Seni andın beter īẕālı kördüm

(2) Yaʿḳūba di barsan͡g bir yigit barmış

Senin͡g üçün gül-dek yüzi sararmış

(3) Zindān içre aşı āh [u] zār érmiş

Yehūdā Şemʿūn dek şīrler amān mı

[93] Metinde روزى şeklinde yazmaktadır.

(4) Sözle cānım kimsen Yaʿḳūb déyor sen

Anın͡g üçün ġam [u] ġuṣṣa tutar sen

(5) Yā meger itürgen ḳuzısı sen sen

Şekerdin her sözin͡g mezeli[94] kördüm

(6) Aṣl-ı zātım aytsam fermān an͡glamas

Menin͡g bu derdime dermān an͡glamas

(7) Désen͡g Yaʿḳūb bilür amān an͡glamas

İbn-i Yemīn ġonça güller amān mı

(8) Ṣabr eylegil barıp ḥālin͡g aytur men

Rūzī ḳılsa Yaʿḳūb élgin tutar men

(9) Ḫoş ḳal cānım yolım uzaḳ kéter men

Yüzin͡g nūrı aġzın͡g ş̲enālı kördüm

(10) -el-ḳıṣṣa- Bu cevābnı aytıp sevdā-ger çüst-çābük yolıġa revāne (11) boldı. Bir […] yol yürüp Kenʿānġa étip Yūsufʿaleyhis- (12) selāmnı peyāmnı Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selāmġa bir bir beyān ḳıldı. Yaʿḳūb (13) aleyhisselām sordılar: “Néçök kördin͡g? İḳlīmni […] beyān (14) ḳılġıl. Atı né turur?” Sevdā-ger ayttı: “Mışır pādişāhnın͡g zindānıda (15) kördüm. Ḳolı bağlı yüregi dāġlı. Yéti yıl boluptur giriftār-ı

42a

[94] Metinde مزا لی olarak yazmaktadır.

(1) zindān érmiş. Men yol üstünde öter érdim zindāndın āvāz (2) ḳıldı. Pencere-i zindān mübārek yüzining͡ şuʿlesindin berḳ urar. (3) Lī̄kin özini yaḫşı köre bilmedim. Atını sordum. Fiʾl-ḥāl fermān (4) yoḳtur atımnı aytsam.” tép zinhār lāb [?] aydı. “Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selām- (5) ġa ayġıl. Yétken ḳuzını bar égen yādiġa salsun. Yaḫşı duʿā (6) ḳılsun. Ḫüdā teʿālā zindāndın ḫalāṣ étkey.” dép aytıp yiberdi. Yétip (7) ḳāṣıd beyān ḳıldı. Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selām éşitip bī̄-hūş boldı. (8) Bāz hūşıġa kélip zār zār yıġlap bu münācātnı oḳudı:

(9) Né iş ḳılsang͡ rıżā-dur men

Ḫüdāyā Yūsufım bérgil

(10) Yūsufnı körmey öler men

Ḫüdāyā Yūsufım bérgil

(11) Yā mening͡ Yūsufım bérgil

Yā bul emāneting͡ alġıl

(12) Yüzüm tutdum ḳabūl ḳılġıl

Ḫüdā Yūsufım bérgil

(13) Yūsufnı saḳla her ḳayda

Ḫāh çöl ḫāh zindānda

(14) Yüregim yüz ming͡ ārmānda

Ḫüdāyā Yūsufım bérgil

(15) Ay Yūsufım vāy Yūsufım

Ṣūret-i hümāy Yūsufım

42b

(1) Ḳılmadım fezāda Yūsufım

Ḫüdāyā Yūsufım bérgil

(2) Közleri mestān Yūsufım

Kön͡gül ferīşān Yūsufım

(3) Yıġlata-dur ḳan Yūsufım

Ḫüdāyā Yūsufım bérgil

(4) Cennet içre ḥūr Yūsufım

Bārī yéri nūr Yūsufım

(5) Yaʿḳūb aytur bér Yūsufım

Ḫüdāyā Yūsufım bérgil

(6) -el-ḳıṣṣa- Bu cevābnı aytıp heme oġlanları kélip aydılar: “Né vāḳıʿa (7) boldı kim munça feryād ḳılur siz.” dédiler. Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selām (8) aydılar: “Bu kün Yūsufdın peyām éşittim.” dép bir bir beyān ḳıldı. (9) Ve yana sevdā-ger hem körgenlerin bir bir beyān ḳıldı. Andın son͡g (10) Yehūdā, Şemʿūn, Rūbil barçaları birden fiġān köterdiler; aydılar: (11) “Ey ḥarām-zāde yalġançı! Néçe yıldın beri böri yégen Yūsufnı (12) kördüm dép yalġan sözlep atamızını helāk ḳılur sen.” dép (13) urar boldılar. Ol kimerse cānıdın ḳorḳup ḳaçdı. (14) İbn-i Yemīn né bolġan vāḳıʿanı atasıġa aydı: “Aġalarım (15) Yūsufdın ḫaber kéltürgen kişini urup ḳavladılar.” dégeç

43a

(1) ata oġul ança yıġlaştılar kim yéti ḳat āsmān ve ʿarş [u] kürsī (2) üç ḳalem der-nāle boldı. Ḫüdā teʿālā Cebrāʾīlġa fermān ḳıldı: “Barġıl! Yaʿḳūb (3) ayġıl! Ṣabr ḳılsun, köp bī-ṭāḳat bolmasun. Yūsuf dép meni (4) unutmasun. Her né buyruġımġa rāżı bolsun. Ḫoşvaḳt-çilik(5) éşiki ṣabr birle açılur.” dép aydı. Cebrāʾīl ʿaleyhiʾs-selām kéldi. Yaʿḳūb (6) ʿaleyhiʾs-selāmġa aydı: “Yūsuf dép meni yādıdın çıḳarmasun yoḳ (7) érse peyġamberlikni ḳulıdın alur men.” dédi. Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selām (8) éşitip zār zār yıġlap Cebrāʾīlġa bu sözni beyān ḳıldı:

(9) Ḥaḳḳını peyāmnı alıp kélür sen
Yūsufımdın ḫaber bérgil Cebrāʾīl
(10) Bar u yoḳın ḳayda bolsa bilür sen
Yūsufımdın ḫaber bérgil Cebrāʾīl

(11) Ecel étip peymānesi toldı mı
Yād ülkede ġarīb bolup ḳaldı mı
(12) ʿĀḳıbet ḳısmetni şöyle boldı mı
Yūsufımdın ḫaber bérgil Cebrāʾīl

(13) Ḳaysı yérde ḳaldı ḳaysı çöllerde
Ḳaysı bāġa ḳaldı ḳaysı göllerde
(14) Ḳaysı bir ülkede ḳaysı yollarda
Yūsufımdın ḫaber bérgil Cebrāʾīl

(15) Aḳrabā yanıda vaʿde éttiler
Aġaları şikār alıp kéttiler

43b

(1) Bilmenem ẓālimler anı néteyler

Yūsufımdın ḫaber [bér]gil Cebrāʾīl

(2) Yaʿḳūb aytur çāre bolmas fermāna

Ayralıḳ derdidin kéldim amāne

(3) Barı yoḳı manga boldı gümāna

Yūsufımdın ḫaber bérgil Cebrāʾīl

(4) -el-ḳıṣṣa- Bu cevābnı ayġan song Cebrāʾīl ʿaleyhiʾs-selām aydılar: “Men ʿAzraʾīl- (5) din soradım. Yūsufnıng cānın aldıng mu?” Aydı: “Henüz cānın alġanım (6) yoḳturur.” dédi. “Émdi mundın ziyāde sormaġıl. Tā fermānlıḳ turur.” (7) dép aydı. Cebrāʾīl ʿaleyhiʾs-selām ḳayttılar. Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selām yana (8) nā-ümīd bolup bir külbe-i aḥzānda ḳarār éttiler. Ammā ḥikāyet bu söz ḫān- (9) sālār birle saḳadın Mışır ʿazīziġa bed-ḫāh ḳılıp bu kün zindānġa (10) tüşüp tüş körgenin beyānıda turur. Ammā rāvīler andaġ (11) rivāyet ḳılurlar kim Maġrib zemīn pādişāhı ekābirler birle (12) maṣlaḥat ḳılıp aydılar. Mālik Reyyānnıng saḳa-ı maḥremi birle ḫān- (13) sālārġa cān-sūz yiberdi. Cān-sūz barıp saḳa birle ḫān-sālārġa (14) beyān ḳıldı. Alar cān birle ḳabūl ḳıldılar. -el-ḳıṣṣa- Bir néçe müddet (15) zehirni alıp yiberip saḳa birle ḫān-sālārge tapşurdılar.

44a

(1) Aydılar: “Mālik Reyyānġa bérsün eger ʿömri āḫir bolsa saḳa birle [ḫ]ān-salar- (2) ları Mışırge ḥākīm ḳılur men.” Fısḳ étip aydılar: -el-ḳıṣṣa- (3) Ḫān-sālār birle saḳa zehirni alıp bolup kéttiler. Ḫān-sālār (4) zehirni ḳand ālātġa hemrā ḳılıp ṭayyār ḳıldı. Saḳa endīşe ḳılıp (5) aydı: “Men tuzın yép bed-ḫāh bolsam ḫūb érmes.” dép aydı. Bu

endīşe (6) birle barıp taʿẓīm-i tevāżuʿ ḳılıp aydı: “Ey şāh-ı ʿālem! Bendeni bir ʿarż (7) bar eger ḳanımnı […] ḳılsang aytayın.” dédi. Pādişāh aydı: “Aygıl!” (8) dégeç evveldin tā āḫīr sözni bir bir beyān ḳıldı. Pādişāhlarnı çaḳurdı. (9) Bildi-kim maʿlūm tép turur. Aydı: “Ey şehr-yār-ı ʿālem! Bir günāh saḳa- (10) dın turur. Ḳasem yād ḳıldı. -el-ḳıṣṣa- Pādişāh gümān-dār (11) bolup saḳa birle ḫān-sālārnı Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām yatġan (12) zindānġa taşladılar érse Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmnı kördiler. (13) Tamām zindānīler bende-vār Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmġa ḫidmet ḳılur (14) érdiler. Saḳa birle ḫān-sālār körüp taʿaccüb ḳalıp mundaġ (15) nāzenīn yigit andaġ ʿālemġa kélgen érmes. Anıng ḫüsnige

44b

(1) ʿaceb ḳalıp özlerini önideki ʿişretlerini unuttılar. Bir néçe (2) eyyāmdın song saḳa tüş kördi. Her kim tüş körse (3) Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām taʿbīr éter érdiler. Aygen-dek bolur érdi. (4) Saḳa tüşni Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmġa aydı: “Vāḳıʿamda özümni (5) şerbet ḳılıp pādişāhlarġa ḳāse sundum, alıp nūş ḳıldılar. (6) Manga hem bérdiler.” dédi. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām aydılar: “Üç kündin (7) song seni zindāndın çıḳarur evvelġıdın ziyāde bégler bégi (8) ḳılur.” dép buyurdı. Ḫān-sālār aydı: “Men hem bir yalġan tüş (9) kördüm, aytayın.” dédi. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām: “Aygıl.” dédiler. Aydı: (10) “Tüşimde zenbīlġa nān salıp bāzārġa barur érdim. Āsmāndın ḳuşlar (11) kélip bir bir alıp kéttiler.” Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām aydılar: “Seni hem (12) üç kündin çıḳarıp dārġa asarlar. Ḳuşlar kélip gūşıngnı (13) üzüp üzüp alıp ḳaçarlar.” tép buyurdı. Ḫān-sālār kü (14) fiġān köterip aydı: “Men hergiz mundaġ tüş körgenim yoḳ.” (15) tép nāle [vü] fiġān ḳıldı. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām aydı: “Émdi aġızdın

45a

(1) çıḳdı. Hergiz tebdīl bolmas. Ḫān-sālār yıġladı, imān kéltürdi; (2) müselmān boldı. Saḳa hem müselmān. -el-ḳıṣṣa- Üç kündin song pādişāh (3) ékisini çaḳurup aldı. Saḳa zindāndın çıḳarda Yūsuf (4) birle ḫoşlap çıḳdı. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām aydı: “Ey saḳa mening (5) ʿarżımnı Mışır ʿazīziġa aygıl. Züleyḫā töhmet birle zindānġa salġanın (6)

teʾkidlep saḳanı uzattılar. Saḳa hem ʿaceb bolur dép pādişāhnıng͡ (7) ḫidmetinġa bardılar. Pādişāh buyurdı: “Saḳa şerbetin alıp kéling͡. (8) Ḫān-sālārnıng͡ ṭaʿāmın alıp kéling͡. Alıp kélip ṭaʿāmdın (9) itge bérdiler. Derḥāl attılar, öldi. Şerbetdin bérdiler (10) kār ḳılmadı. Saḳanı olġandın ziyāde bégler bégi ḳıldılar. Ḫān- (11) salarnı dārġa tarttılar. -el-ḳıṣṣa- Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām her né aytıp (12) érdi ayġan-dek boldı. Saḳa ayġan sözlerni yādıdın (13) ferāmūş ḳıldı. Ḫüdā teʿālānı taḳdīr andaġ boldı. Yūsuf ʿaleyhis- (14) selām yana bir néçe yıl zindānda ḳaldı. -el-ḳıṣṣa- Bir rivāyetde (15) ḳırḳ yıl ve bir rivāyetde ḳırḳ ay hīç ārām ḳalmadı.

45b

(1) Zindānīlerni ḳarārı ḳalmadı. Heme birden feryād ḳıldılar. Yūsuf (2) ʿaleyhiʾs-selām aydı: “Ey ġarībler bīçāreler! Sizler āmīn déying͡, (3) Men münācāt ḳılayın.” dép nāfile bolup münācāt oḳudı:

(4) Ḳırḳ yıl oldı közde yaşım ḳurumas

Āmīn déying͡ler duʿā icābet olġay

(5) Ḳarangġu zindānda yıl ay bilinmes

Ümīd eleng͡ Ḫaḳḳdın şefāʿat [olġay]

(6) Ṣabr eleng͡ yaḳın-dur ẕevḳ [ü] ṣafāmız

Unut bolur körgen cebr [ü] cefāmız

(7) Birbirevge ḳılgen vaʿde vefāmız

İn-şāʾallāh bu kün ḳarābet olġay

(8) Ġam yémekin vaʿde vaḳit bolandur

İbrāhīm İsmāʿīl babam kélendür

(9) Ötin[95] étip bizni Ḥaḳḳdın alandur

Bī-gümān alardın şefāʿat olġay

(10) Ṣıdḳ dilidin yıġlasaŋgız barıŋgız

Ḳabūl olur sizniŋ āh [u] zārıŋgız

(11) Meniŋ babalarım alur barıŋgız

Alar éki dünyā ḥimāyet olġay

(12) Yūsuf aytur bir gül édim solmışam

Ayralıḳ otıdın zebūn olmışam

(13) Yıġlap gerdānıma ridā salmışam

Raḥm étmeseŋ maŋa ḳıyāmet [olġay]

(14) -el-ḳıṣṣa- Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām bu cevābnı ayttı érse Cebrāʾīl (15) ḥāżır boldı aydı: “Yā Yūsuf! Seni aġalarıŋ öldür

46a

(1) vaḳtide kim imān saḳladı. Züleyḫānı zinā ḳılurda imān saḳladı. Mālik (2) Reyyān töhmet birle öldürürde imān saḳladı. Seni zindāndın (3) çıḳarарġa ḳuvveti yétmes mü? Sen saḳadın Mālik Reyyānġa söz étip (4) yiberdiŋ. Seni Ḫüdā teʿālā bu sebepdin ʿitāb étti.” Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām (5) ḳılġan işdin pişmānde bolup tevbe ḳıldılar. Ḫüdā teʿālā tevbesini (6) ḳabūl ḳıldı. Cebrāʾīl ʿaleyhiʾs-selām mekāniġa kétti. Bu söz Mālik

[95] Metinde اوتين olarak yazmaktadır.

Reyyān- (7) nıng tüş körgenini beyānıda. Ammā Mışır ḫalḳını bir ʿīd-gāhsı bar érdi (8) érse Mışır ʿazīzi tamām bég-zādesi ve faḳr u fuḳarāsı ʿīd-gāhġa (9) barıp seräperde ḳurup turdılar. Aleʿṣ-ṣabāḥ ʿīd boldı (10) Mālikning bir ḳızı bar érdi. Tamām niʿme zenānnı yıġıp saz ḳılurup (11) çaḳır içip mest bolup néçe kéçe kündüz ʿayş [u] ʿişretde boldılar. (12) Nāgāh Mālik Reyyān yatur érdi, tüş kördi. Tüşinde deryādın (13) éti arıḳ ṣıġır kélip éti semiz ṣıġırnı yédi ve yana ḫayrān turup (14) éti baş ḳuruḳ buġday kélip yéti yaş nev buġdaynı yédi. (15) Bu işni körüp Mālik Reyyānnıng hūş başıdın kétti. Ḳorḳuncıdın

46b

(1) tamām müneccimlerni ve ḳurʿa[96]-endāz taʿbīrçi ve […] ḥikmetlerni […] tüşini (2) beyān ḳıldı. Alar taʿbīrdin ʿāciz kéldiler. Pādişāh alarġa ġażab ḳıldı. (3) İki ay mühlet bérdi, aydı: “Vāy bir cān kişi kim tüşümning taʿbīrin (4) bilmese post […] teridin soydurur men.” dédi. Barça taʿbīrçiler (5) ölümiġa rāżı boldı. Bir néçe eyyām ötti érse saḳanıng yādıġa (6) tüşdi. “Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām zindānda tüş körgen vāḳıʿasın (7) bilür érdi.” dép Mālik Reyyāngа aydı: Mālik Reyyān saḳanı buyurdı: (8) “Barġıl! Tüşning taʿbīrin sorġıl.” Saḳa barıp Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmnı (9) ayaḳıġa baş ḳoyup aydı: “Ey pāk zāt! Men ayġan sözingizni (10) ferāmūş ḳıldım. Yana tüş kördüm. Eknūn ḫidmetingizge kéldim.” dép (11) ġıdār étti. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām sordılar: “Né tüş körüp sen (12) beyān ḳılġıl.” dédiler. Beyān ḳıldı. Aydılar: “Bu tüş sening tüşing (13) érmes, meger Mālik Reyyān tüşi bolġay.” Saḳa bu kerāmetni körüp aydı: (14) “Ey şehr-yār-ı ʿālem! Bu tüşni Mālik Reyyān kördi. Hīçkim taʿbīrin (15) bilmes. Pādişāh ġażab ḳılıp turur. Andın yana öz sizing

47a

(1) ḫidmetingizge kéldim.” Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām aydılar: “Munı taʿbīrin kişi (2) bilmes. Meger faḳr in-şāʾallāh elbette” dép aydılar: “Yéti semiz yıl, yéti yıl toḳçı- (3) lıḳ bolġay. Andaġ ʿayş [u] ʿişret körüp ehl-i ferāġatde bolġıl. (4) Andın song yéti yıl

[96] Metinde قرغه olarak yazmaktadır.

ḳaḥtçılıḳ bolur kim anıng̃ tedārikin hīç-kim (5) bilmes. Āsmāndın ḳaṭre nem tüşmes, yérdin giyāh kökermes érdi." (6) Meger faḳr tép saḳanı yiberdi. Saḳa barıp Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām- (7) nı sözlerin bir bir beyān ḳıldı érse Mālik Reyyānnıng̃ cānıġa (8) yanar ot tüşdi. "Men munıng̃ ʿilācın néçük ḳılur men." (9) dép aydı: "Pādişāh aydı: "Ey saḳa! Barġıl! Uşul bendeni alıp (10) kélgil. Men özüm aġzıdın éşitey." dép saḳanı yiberdi. Saḳa (11) barıp aydı. "Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām aydı: "İş uluġ turur. (12) Mālik Reyyān yaşlıġ ḳılıp turur. Ḳırk yıl bolup turur, zindānda (13) yatur men. Ol ḥaḳīḳat pādişāh bolsa elbette muzdārımġa (14) yéter érdi. Meni bī-günāh birle zindānġa salgen érmes éken. (15) Anıng̃ ḥaḳīḳīġa yétsün, mendin bolsa meni ölürsün.

47b

(1) Ve eger Züleyḫāda bolsa anıng̃ dādıġa yétsün." dép saḳanı yana yiberdi. (2) Saḳa barıp bir bir beyān ḳıldı. Pādişāh Züleyḫānı çaḳurup ayd[ı]. Ol, (3) béş ḫātūndın sordı érse heme "Günāh Züleyḫādın." dép güvāhlıḳ (4) bérdiler. Züleyḫā hem günāhın boynıġa aldı. Mālik Züleyḫāġa maḳṣadınça māl bérip ṭalāḳ étti. Andın song̃ saḳanı yiberdi. "Yūsuf (6) ʿaleyhiʾs-selām tez kélsünler." dép aytıp saḳa kélip beyān ḳıldı. Yūsuf (7) aydı: "Ey saḳa! Barġıl, pādişāhġa ayġıl biznıng̃ birle köp zindānda (8) kişiler bar. Alarġa icāzet bérse barça birden çıḳsaḳ." Barıp saḳa (9) bu cevābnı aydı: Mālik bildi-kim Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām ziyāde ʿāḳıl [u] (10) dān[ā] turur yétip öz atın serpāylarını[?] yiberdi. "Heme kélsün." (11) aytıp Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām aydılar: "Men aṭlıġ bolsam bu bīçāreler (12) piyāde bolsa néçük lāyıḳ bolur?" dép saḳanı yiberdi. Saḳa barıp (13) Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām sözlerin bir bir beyān ḳıldı. Mālik (14) mıng̃ kişige aṭ serpāy[?] yiberdi. Heme birden aṭ minip (15) serpāy[?] kéyip Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām miṣl-i āfitāb

48a

(1) dek bolup körgenni ʿaḳlı ḥayrān ḳılıp turur. Mālik Reyyān pişvāz çıḳıp (2) néçe til birle Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmdın suʾāl sordı. Barçasıġa cevāb (3) bérdi. Mālik taḥsīn [ü] āferīn ḳaldı. "Hergiz mundaġ nāzenīn ʿaḳıl [u] dānā (4) körgen érmes érdim." Yūsuf

ʿaleyhiʾs-selām ʿazīz til birle Mālik Reyyān- (5) ġa söz ḳattı. Mālik bildi, ḥayrān boldı; aydı: “Bu Kenʿānī tili-dur (6) -el-ḳıṣṣa- Körüşüp barıp sarāyġa tüşdiler. Pādişāh altun taḫtı (7) bar érdi. İşāret ḳıldı, çıḳıp olturlar. Bir néçe sözdin (8) soṉg āb [u] ṭaʿāmdın soṉg Mālik Reyyān körgen vāḳıʿasın (9) beyān ḳıldı. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām aydılar: “Yéti yıl ferāġat bolġay. (10) Böri birle ḳoy su içer. Yéti yıldın soṉg ḳaḥṭlıḳ bolur. Hem ḫalāyıḳ (11) elcūʿ elcūʿ tép ölgeyler. Anıṉg tedāriki bolmas. Meger faḳīr ḳılġay (12) men in-şāʾallāh.” Mālik Reyyān aydı: “Andaġ bolsa Mışırnı saṉga tapşurdum. (13) Her né ḳılsaṉg iḫtiyārıṉg.” dép özi bende-vār ḫidmetde (14) bél baġlap tapşururdı. Ḥażreti Yūsuf ḳabūl ḳıldılar. (15) -el-ḳıṣṣa- Yéti yıl andaġ boldı-kim hemīşe ʿayş u ʿişret birle boldılar.

48b

(1) Andın soṉg Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām münādī ḳıldurdılar: “Ḫālī (2) ḳoymaṉg, toḫm salsunlar. Her türlüg toḫmdın ġalle firāvān bolsun. (3) Ḳaḥṭçılıḳ yaḳın kélip turur.” Mışır ḫalḳı dihḳānçılıḳ bisyār ḳıldılar. (4) Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām bir uluġ bir şehr yapa ḳıldı. Gūyā Mışır şehrideki (5) öyük içini ġalle birle toldurdı. -el-ḳıṣṣa- Bu revişde yéti yıl ötti (6) érse Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām münādī ḳıldurdı: “Né-kim ḫalāyıḳ (7) ḥāẓır bolsunlar.” dép buyurdı. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām aydılar: (8) “Ey ḫalāyıḳ [ā]gāh boluṉglar. Bu kéçe yarım kéçedin soṉg ḳaḥṭ- (9) lik belāsı peydā bolur.” Mālik Reyyān aydı: “Neçök peydā bolur?” (10) Yūsuf yarım kéçedin soṉg barça biriṉgizdin aç bolup turar siz. (11) Cihānnıṉg ṭaʿām [u] meyin içip toymas siz. El-cüʿ étip barça cān (12) bérdiler ve yana yéti āsmāndın nem tüşmes. Yérden giyāh (13) kökermez. Deryālarnıṉg suyı ḳurur. Birbirevde mihr [ü] muḥabbet ḳalmas.” (14) dép naṣiḥat ḳılıp ḫalāyıḳnı öz yérleriṉge yiberdiler. Mālik, (15) yéridin turup aç ḳalıp. Aş kéldi, yédi. Nān kéldi, yédi

49a

(1) to[y]madı vā-ḥasretā dép sarāydın çıḳdı. Mışır ḫalḳı ṭop ṭop birbirevleriġa baḳup cemʿ bolup (2) Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām bār-gāhıġa bardılar ve fiġān köterdiler. Yūsuf

ʿaleyhiʾs-selām (3) Ḫüdāge münācāt ḳıldılar. Alarge endek ḳanāʿat bérdi. Bu ṣıfat andaġ boldı-kim (4) āsmāndın ḳaṭre-i nem tüşmedi. Yérdin giyāh kökermedi. Deryālarnıng͡ suyı ḳurudı. Ḫalāyıḳ- (5) ġa vehm peydā boldı-kim ol il ġallelerni yédiler. Ékinçi il tirig māllarını satıp (6) evḳāt ḳıldılar. Üçlençi metāʿların satıp yédiler. Törtlençi il ḳul ḳarabaş- (7) ların satıp yédiler ve bişlençi il oġlan uşāḳlarını satıp (8) yédiler. Āḫīr ala[r] her özlerin Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmġa sattılar. Barça Yūsuf (9) ʿaleyhiʾs-selāmnı bendesi oldılar.[97] İndi birin ḳaldı. Altı ay Yūsuf (10) ʿaleyhiʾs-selām özleri nafaḳa bérdiler. Ammā Züleyḫā Yūsuf zindāndın (11) çıḳıp pādişāh bolġandın son͡g ḳorḳup bir yérde pinhān bolup (12) érdi. Öz özige aydı: “Né bolġay mübārek cemālini körüp ʿarż-ı (13) ḥālimni beyān ḳılsam.” tép bir maḥrem birle Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām bār-gāhında (14) barıp dādın feryād étip nāle ḳıldı. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām aydı: (15) “Né ḥikmet turur?” Züleyḫā aydı: “Pādişāhlar bende, bendeler pādişāh.” dép bir ġazel [oḳudı].

49b

(1) ʿAceb ḥikmet felekni gerdişi

Cebr [ü] cefā ḳıldı

Yūsuf dép kéçe kündüz

ʿAzīz ʿömrim e[ẕ]ā ḳıldı

(2) Közimde ḳalmadı nūrı

Sitem ḳıldı felek devri

(3) Bu né ḥasret bu né cebri

Yolıda mübtelā ḳıldı

[97] Metinde الدىلار olarak yazmaktadır.

(4) Çekip ʿışḳıda yüz ḥasret

Tenimde ḳalmadı ḳurbet

(5) Yūsuf cān bir zamān furṣat

Éşit baḫtım ḳara ḳıldı

(6) Men érdim şāh-ı ḫursende

Yūsuf érdi manga bende

(7) Néçe yıl dāġ-ı ʿışḳıda

Züleyḫānı ayra ḳıldı

(8) Züleyḫā dāġ-ı ḥasretde

Hemīşe derd [ü] miḥnetde

(9) Yūsuf cān ʿayş [u] ʿişretde

Ġarīb [ü] bī-nevā ḳıldı

(10) Züleyḫā bu cevābnı aydı. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām sordı: “Sen kim (11) sen?” Züleyḫā aydı: “Züleyḫā dāġlı, elemli ḳayġulı[98] cefākeş bende turur men.” (12) aytıp zār zār çün ebr-i nev-bahār yıġlar. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām aydı: (13) “Beri ḳayda érding?” Züleyḫā aydı: “Uşul vaḳitge seni pādişāh (14) ḳıldılar ḳorḳup bir yérde pinhān érdim.” Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām aydı: (15) “Züleyḫāġa āb [u] ṭaʿāmdın köp béring; alıp barsun. Her vaḳitge ezā

50a

[98] Metinde قلغولى olarak sehven yazıldığı düşünülmektedir.

(1) eẕā bolsa kélip alıp barsun.” tép fermān ḳıldı. Züleyḫā aydı: “Yā Yūsuf! (2) Men ġarīb bolup men. Meni āyā bu cāylarge yétkürgeyler mü? Yana aydı: (3) Tamām Mışır ḫalḳı seni bendeng turur. Men-hem seni bendeng turur men. Öz (4) Ḫüdānıng ḥürmeti üçün āzād ḳılsang.” dép yıġladı. Yūsuf (5) ʿaleyhiʾs-selām aydılar: “Ber-rıżā-yı Ḫüdā seni āzād ḳıldım.” dép bérdiler. Züleyḫā (6) evvelḳı cāyında ḳıldı. -el-ḳışṣa- Ḳaḥṭdın altı ay ḳaldı. Hīç (7) némerse ḳalmadı. Ḫalāyıḳ-ı gurūh gurūh Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmnıng bār- (8) gāhıġa kélip feryād éttiler. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām köp bī- ṭāḳat (9) bolup münācāt ḳıldı. Ḫüdā teʿālā Cebrāʾīlni yiberdi: “Barġıl! Yūsuf-ı (10) ṣıddıḳımġa ayġıl. Anıng cemālini Mışır ḫalḳıġa rızḳ [u] rūzī ḳıldım. (11) Her künde bir mertebe körgüzsün. Alar körse nān [u] aş yādlarıdın (12) çıḳar.” dép Cebrāʾīlġa fermān ḳıldı. Cebrāʾīl kélip bu sırdın āgāh (13) ḳıldı. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām cārī ḳıldurdı. “Ḫalāyıḳ bir érteng (14) meydānġa çıḳsun. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām żıyāfet ḳılur.” dép. Ḫalāyıḳ (15) ṭof ṭof meydānġa yürüş ḳıldılar. Anda cemʿ boldılar.

50b

(1) Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām şāhāne libās kéyip cevāhirdin bolġan kemerni baġlap (2) Ṭumaġ atge minip yüzleridin niḳābların alıp ʿālemġa nūrını toldurdı. (3) Revāne boldılar meydānġa. Nidā[99] münādī ḳıldılar: “Yā eyyühe’l ḫalāyıḳ ḳarang lar! (4) Yaḫşı naẓar ḳılınglar! Ḫüdā teʿālāmız cemālimni sizlerġa nehārī ḳılıp turur (5) érse cemʿ ḫalāyıḳ hem baş ḳaldurup Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmnıng (6) mübārek cemālinġa naẓar ḳıldılar érse hem bī-hūş bolup açlıġı maḥv (7) boldı. -el-ḳışṣa- Ḳaḥṭlıḳ edā bolġunça Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām (8) andaġ ḳılıp ḫalāyıḳ āsāyişliḳa çıḳtı. -el-ḳışṣa- Ḳaḥṭçılıḳ tamām boldı (9) érse deryālar revāne boldı. Āsmāndın bārān yaġıp yérden (10) giyāh çıḳıp fi’l-ḥāl bāġ bostān mīve-i gūnāgūn peydā (11) boldı. Hem āfetdin ḳutulup rāḥatġa çıḳdılar. Andaġ (12) boldı-kim ẕerre ġam ḳalmadı. Ḳayġu her toḫmıdın zirāʿat ékdiler. (13) Andaġ bol-kim hīç alıp edā bolmadı. Cemīʿ Mışır ḫalḳı, Mālik Reyyān (14) cemʿ bolup Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmnıng bār-gāhına kélip bende-vār (15) turup aydılar: “Ey şehr-yār-ı ʿālemni bolġan! Bendelering izni ber-rıżā-yı

[99] Metinde ندہ olarak yazmaktadır.

51a

(1) Ḫüdā āzād ḳılın͡gız.” dép heme baş urdılar. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām aydılar: (2) “Ey ḫalāyıḳ! Bilin͡gler ve āgāh bolun͡glar. Sizlerni ber-rıżā-yı Ḫüdā (3) āzād ḳıldım. Sizler hem on sekiz min͡g ʿālemni bir teġannī [?] (4) bir Ḫüdāġa imān kéltürüp Yaʿḳūb peyġamberni ber-ḥaḳḳ bilin͡giz.” Barça yérden (5) köterip aydılar: “Né désen͡giz müselmān bolur miz.” dép aydılar. “Lā ilāhe (6) illāllāh, Yaʿḳūb-ı İsrā’il Allāh” dép heme müselmān boldılar. Yūsuf (7) ʿaleyhiʾs-selām cemʿ Mıṣır ḫalḳın ber-rıżā-yı Ḫüdā āzād ḳıldılar. Tamām (8) ḫalāyıḳ muṭīʿ [u] fermān-berdār boldılar. Ammā Züleyḫā dāʾim Yūsuf (9) ʿaleyhiʾs-selām üçün köyér érdi. ʿIşḳnın͡g zorıdın közi (10) kör boldı. Ziyāde ḫarāb boldı. Hīç-kim anın͡g sözige ḳulaḳ (11) salmaz érdiler. Bu ḥasret birle yıġlar érdi. Ammā Yūsuf (12) ʿaleyhiʾs-selāmnı bir atı bar érdi. Ṭumaġ atlıġ uşul atge […] (13) ḳoyar bolsa ol kişnep ḳalem-rev-i Mıṣır éşitür érdiler. (14) Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām atlanur dép Züleyḫā, “Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmnı (15) atnın͡g basḳan izi” dép yollarnı islep érdi,

51b

(1) yıġlar érdi. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām her künde aṭlanıp leşker birle (2) çehār eṭrāfını seyr ḳılıp ḫalāyıḳ[ḳ]a ʿadl [ü] dād ḳılıp ḫalāyıḳ (3) vaʿaẓ [u] pend [ü] naṣiḥat étip Ḫüdānın͡g emrni taʿlīm ḳılıp ḳaytur érdi. (4) Andaġ salṭanatlıġ pādişāh boldı hem fermānıda érdi. (5) Nāgāh bir kün Yūsuf leşker birle seyr ḳılıp Züleyḫānın͡g üstidin (6) ʿışābe-yi debdebe surnāy ve kernāy āvāz-ı ġulġule birle revāne boldılar. (7) Züleyḫāġa ḫaber bérdiler. “Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām kéle turur.” Züleyḫā turup feryād étip ġazel [oḳudı]:

(8) Dād [ü] feryād ʿışḳ[100] élidin eyleyin

[100] Metinde اعشقيدين olarak yazmaktadır.

Mening āh-ı zārım yāre yétürmes

(9) Ḳanlı yaşım közden aḳar néyleyin

Derd-i ḥālim ol dildāre yétürmes

(10) Ḳırḳ il boldı dāġ üstine dāġ saldı

Béş künlük köngül ʿömrimni yār eẕā ḳıldı

(11) Cān çıḳmaḳḳa Ḫüdāyımdın emr oldı

Men ḳorḳaram gül-ʿiẕāra yétürmes

(12) ʿÖmrim āḫir boldı ümīd késilmes

Mening bu ḥālim[ni] hīç-kimse bilmes

(13) Tā ḳıyāmet mening könglüm örülmes

Kéçe kündüz intiẓāre sorulmas

(14) Meni élting yol üstide turayın

Aṭınnı tozınnı sürme ḳılayın

(15) Né ḫayāl[i] bar-dur anı bileyin

Bu ʿışḳ otı nāmūs ʿāra yétürmes

52a

(1) Yā bir naẕar eylep meni küldürsün

Yā bolmasa atı basıp öldürsün

(2) Meger evvel könglidekin bildürsün

Züleyẖānı iẖtiyāra yétürmes

(3) Züleyẖā bu cevābnı ayttı érse […] alıp kélgeni (4) yolıge yaḳın éltip ḳoydı érse Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām Ṭumaġ atını (5) minip öyge kélür érdiler. Köz Züleyẖāġa tüşdi érse Züleyẖā- (6) nıng͡ boynıġa Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām-nıng͡ isi[101] kirip teniġa (7) yayıldı. Züleyẖānı iẖtiyārı ḳalmadı. Āh tarttı. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām (8) éşitti. Başnı tartıp suʾāl étti: "Kim san͡ga seni yol üstide efġān (9) ḳılur sen? Kimdin san͡ga sitem yétti?" tép aydı: "Hīç kişidin sitem yétken (10) yoḳ, meger sendin." Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām aydı: "Sen kim sen?" Züleyẖā (11) aydı: "Men Züleyẖā turur men. Ḳırḳ il bolup turur seni (12) cefān͡gnı tartar men. Menin͡g ḥālimġa raḥm ḳılmaz sen." dégeç Yūsuf (13) ʿaleyhiʾs-selām der-ḳahr bolup aṭnın͡g başın burup "Henüz (14) ʿışḳdın söz aytur sen henüz." dép yolıġa revāne boldılar. (15) Bir néçe ṣaḥrālarnı kézip av avlap turdılar. Züleyẖāġa aydılar:

52b

(1) "Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām san͡ga baḳmaz, ḳahr étip kétti." dédiler. Züleyẖā meyūs (2) ḳaldı. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmnın͡g aṭ turġan yérlerni öfüp (3) yıġlap kāzesiġa barıp bütleriġa secde ḳılıp aydı: "Ay ata baba- (4) larımdın ḳalġan Ḫüdālarım! Bu kün man͡ga iş tüşüpdür. Man͡ga (5) meded ḳılın͡g. Yūsufdın ẖaberi bérin͡g. Āẖīr ʿāḳıbet Yūsuf (6) man͡ga mihribānlıḳ ḳılġay mu yā yoḳ." dép zār zār yıġlap bütleriġa (7) andın ṣadā çıḳmadı Züleyẖānın͡g ḳahr kélip aydı: "Bu dünyā[d]a sizlerdin (8) sedā bolmadı. Āẖiretde ḳaydın bolġay?" dép barçasın uşatdı. (9) Tevbe ḳılıp aydı: "Ey Yūsufnın͡g Ḫüdāsı! Seni bir bildim Yūsufnı atasını (10) peyġamber-i ber-ḥaḳḳ bildim. Ötken küfr [ü] ḍalālet dāġı ʿömridin pişmān (11) ḳıldım." dép Yūsufdın körgen ṭahāretin ḳılıp éki rekʿat (12) namāz oḳup Ḫüdā teʿālāge münācāt ḳılıp bir ġazel oḳudı:

(13) Ḫüdāvend tecellī birle

[101] Metinde اشنی انننگ olarak yazmaktadır.

Kön͡glüm[ni] āşinā eyle

Cemālige yétüşkençe

Yūsufnı muḳayyed eyle

(14) Néçe yıl-dur ḫaṭā ḳıldım

Bu cānımge cefā ḳıldım

Özümni mübtelā ḳıldım

Man͡ga nūrın͡g hedā eyle

(15) Bolup küfr [ü] ḍalāledde[102]

Ötüp ʿömrim meşaḳḳatde

Hemīşe derd [ü] miḥnetde

Ümīd ol-dur edā eyle

53a

(1) Ḫüdāyā dādıma yétkin

Günāhım bolsa ʿafv [é]tkin

Yıḳıldım sen élim tutgil

Tilekimni revā eyle

(2) Murādım Yūsuf ṣıddıḳ

Muḥabbet otıġa ʿāşıḳ

[102] Metinde ضلاضت olarak yazmaktadır.

Işansun körsün ol taḥḳīḳ

Bularnı […] eyle

(3) Züleyḫāġa [i]mdād ḳıl

Ki doġrı yol ʿināyet ḳıl

Duʿāsını icābet ḳıl

Bu derdimġa devā eyle

(4) Züleyḫā bu münācātnı oḳup dāʾīm yıġlar érdi. Uşul kāzesinde (5) olturup érdi. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām seyr-i ṣaḥrā ḳılıp kayttılar. (6) Züleyḫāġa ayttı érse Ḫüdā teʿālā: "Cebrāʾīlġa fermān ḳıldım. Yūsufġa ayġıl. (7) Züleyḫānıng̃ ḳaşıġa barsun vaḳt yaḳın boldı. Anıng̃ her né (8) sözin ḳabūl ḳılsun. Meniṅg̃ fermān turur." tép Cebrāʾīl ʿaleyhis- (9) selām Ḫüdā fermān birle Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmġa ḫaber bérdi; aydı: (10) "Ey Yūsuf! Ḫüdānıng̃ fermānı turur. Züleyḫāġa barġıl, ḳırḳ yıldın (11) beri ḳalġan ḳöng̃lin avlaġıl." dép beyān ḳıldı. Yūsuf (12) ʿaleyhiʾs-selām Ḫüdānı emrin éşitkeç Züleyḫā ṭarafıġa revāne boldı. (13) Züleyḫāġa ḫaber bérdiler: "Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām kéle tur." dép (14) Züleyḫā aydı: "Meni masḫāra tutar siz." dép yıġladı velīkin (15) ala[r] ant içdiler. "Rāst turur." dép Züleyḫā çüst-

53b

(1) çābük yérindin turdı. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām kélip sordılar: "Ey (2) Züleyḫā! Né ḫāliṅg̃ bar?" Züleyḫā aydı: "Ey Yūsuf! Meniṅg̃ né ḫālimni sorar sen? (3) Ḳırḳ yıldın beri tenimġa ʿışḳ otıġa yanar. Ey Yūsuf! Eger bāver (4) ḳılmasaṅg̃ ḳoluṅg̃daki ḳamçını tutġıl." Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām aġzıġa (5) tuttılar. Bir āh urdı. Aġzıdın bir barça ot çıḳıp uşul (6) ḳamçını örtedi érse Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām bildi-kim ʿışḳ-ı ḥaḳīḳat (7) yégen. Maḥrem neçeler birle muʿafġa salıp özlerin yārānlar (8) alıp bardılar ve yana aydılar: "Ey Züleyḫā! köng̃lide her né bolsa (9) beyān ḳıldılar." Züleyḫā aydı: "Ey Yūsuf! Eger

kön͡glümdekin (10) aytsam ḳabūl ḳılmasan͡g ḥālim ḫarāb bolur.” dédi. Yūsuf (11) ʿaleyhiʾs-selām ant içdiler. “Her né murādın͡g bolsa (12) ḳılayın.” dép anda Züleyḫā olturup bir ġazel oḳudı:

(13) Ḳırḳ yıl oldı ʿışḳ otına tüşmişem
Murādım sevdügüm yāre étürse
(14) Derd [ü] miḥnet belāsınġa yanmışam
Ārmān ḳalmas iḫtiyāre yétürse

(15) Tenimdeki başdın olsa gül çemen
Közlerim eylese Ḥaḳḳ yana rūşenī

54a

(1) Ḫidmetimde yaḫşı yaman encümen
Ḳol ḳavuşturup āh [u] zāre yétürse

(2) On tört on béş yaşım ildam bolsa
Tilde ʿışḳın͡g diger kelāmnı olsa
(3) Maḳṣadım Yūsuf cān kedḫüdām olsa
Cān ḳuşumnı serv-i nāza yétürse

(4) ʿÖmrim ötse ḫidmetin͡gde Yūsuf cān
ʿAzīz ʿömrim ḳılsam bu yönde ḳurbān

(5) Ötken ʿömre ḳılmas édim peşlīmān

ʿAndelībi gülʿiẕāre yétürse

(6) Züleyḫā sırını iẓhār eyledi

Néçe yıl-dur ārzū armān eyledi

(7) ʿAzīz cānın fedā-yı yār eyledi

Émdi armān yoḳtur yāre yétürse

(8) -el-ḳıṣṣa- Züleyḫā bu cevābnı aytġaç Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām yıġlap aydı: (9) "Ey Züleyḫā! Ṭahāret ḳılıp éki rekʿat namāz oḳup āmīn dégil! (10) Men bir duʿā ḳılayın, maḳṣadıng͡nı ḥāṣıl ḳılġay." Züleyḫā ṭahāret (11) ḳılıp él açdı. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām duʿā ḳıldılar érse (12) icābet bolup andaġ boldı-kim Züleyḫānıng͡ ḥüsni on tört (13) kéçelik ay dek ḳılıp közlerini evvelġıdın ziyāde ḳıldı. (14) Yaşı on tört-de boldı. Ḫüdā teʿālā, Züleyḫānıng͡ ḥüsni ʿālem-i (15) süflīdin ʿālem-i ʿulvīġa[103] ʿuruc ḳıldı. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām

54b

(1) Züleyḫānı yüzing͡e ḳaradı érse yüzining͡ şuʿlesi ḳarangu kéçeni münevver ḳıldı (2) érse Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām bī-ṭāḳat ve bī-ārām bolup tīr-i ʿışḳıdın (3) boynıġa él saldı. Züleyḫā aydı: "Ey Yūsuf! Tur! Ḫüdā ḥāżır ve nāẓır turur. (4) Uyangıl! Özüng͡e cefā ḳılma." dép bir ġazel oḳudı:

(5) Ḥaḳīḳat oldı ʿışḳımız

Mecāze yoḳtur iḫtiyār

[103] Metinde غلوبغهlmolarak yazmaktadır.

(6) Devānı tapdı derdimiz

Müyesser oldı gülʿiẕār

(7) Yétüşdi Ḥaḳḳa dādımız

Bérdi bizning murādımız

(8) Bul édi köngül şādımız

Nūrını saldı bī-[…]

(9) Kétti Ḫüdāge zārımız[104]

Cennet-dür aṣl cāyımız

(10) Yoḳ édi hīç ḳarārımız

Yūsufnı ḳılsang iḫtiyār

(11) ʿĀşıḳ édim cemālinge

Ṣafḥa yüzde ḫālinge

(12) Leb-i şeker zülālinge

Könglümde yoḳtur iḫtiyār

(13) Züleyḫā bildi ḥālini[105]

Yaḫşı cemālini

(14) Kördi yengi ḥelālini

[104] Metinde رازمز olarak yazmaktadır.
[105] Metinde حاليني لينى olarak yazmaktadır.

Yūsufnı ḳılsan͡g iẖtiyār

(15) Züleyẖāġa Ḫüdā teʿālānın͡g ẕevḳ [ü] şevḳ andaġ tüşti

55a

(1) kim Yūsufʿaleyhiʾs-selāmdın pervāy yoḳ. Yüz nāz [ü] kirişme [ü] ʿişve birle Yūsuf (2) ʿaleyhiʾs-selāmnı aldap ḳandur[up] ḳaçtı. Yūsufʿaleyhiʾs-selām artıdın içkeri (3) kirdi. Züleyẖā bir pinhān cāyġa barıp éşikni ḳufl étip Ḫüdānın͡g ʿibādetiġa (4) meşġūl boldı. Yūsufʿaleyhiʾs-selām her-çend éşikde turup fiġān (5) ḳıldı, ḳulaḳ salmadı. Yūsufʿaleyhiʾs-selām ḳaytıp barıp bir külbe-i (6) aḥzānda […]. Hīç-kişi birle sözleşmes. Körünüş bérmez. Ṣubḥ şām (7) belkiʿaleʾd-devām yıġlar érdi. Bir künʿışḳı zor[106] ḳılıp bī-ṭāḳat bolup ġazel oḳudı:

(8) Tözmenemʿışḳ otıġa belki bu cānım yana-dur

Tāze bāġım gülʿiẕārım nev-bahārım yana-dur

(9) Ger ḳabūl eylemese āh ile efġānımıza

Tura bilmen néyleyin ṣabr [u] ḳarārım yana-dur

(10) Ḥürmet-i zātın͡g üçün maḳṣūdum ḥāṣıl ḳıl

Ḳalmışam bu külbe-i aḥzānda gül-nārım yana [dur]

(11) Ḳırḳ yıl çekdi Züleyẖā cefā [u] cebrni

[106] Metinde روز olarak yazmaktadır.

Mendin yoḳ ṣabr [u] ḳarār nāmūs [u] ʿārım yana [dur]

(12) Ey[107]-Hüdāyā salma Yūsuf kön͡glinge hicran dāġını

Dem-be-dem laḥẓa-be-laḥẓa iḫtiyārım yana-dur

(13) Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām bu cevābnı aytıp yıġlar érdi. -el-ḳıṣṣa- Aradın (14) ḳırḳ kün ötti. Züleyḫānın͡g ḳırḳ yıllıġ cefāsını ḳırḳ künde (15) tartdı. Bir kün nāle ḳılıp olturup érdi. Ḥażret-i

55b

(1) ḥażret-i Cebrāʾīl kélip Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmġa ḫaber [bér]di: “Ey Yūsuf! (2) Bu Züleyḫānı san͡ga ḥelāl ḳıldı” Aydı: “Ḫalāyıḳnın͡g arasında ʿörf-i (3) merd munça toy ḳılıp alsun.” tédi. Yūsuf ḫoş-vaḳt bolup (4) Mālik Reyyānnı çaḳurdı. Bu vāḳıʿanı beyān ḳıldı. Mālik Reyyānnı […] (5) ḳılıp yiberdi. Mālik Reyyān barıp Ḫüdānın͡g fermānın beyān ḳıldı. (6) Züleyḫā cān [ü] dil birle ḳabūl ḳıldı. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām Züleyḫā üçün (7) bir sarāy saldurdı. Ol öyni atını Beytü’l-Ṣabāḥ ḳoydı. Züleyḫā hem (8) bir öy saldurup érdi. Ol öyni atını Beytü’l-Kirām (9) ḳoydı. -el-ḳıṣṣa- Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām ṭoy ḳılıp Züleyḫānı (10) ʿaḳd étip aldılar. İki ʿāşıḳ ḳoşulup murādıġa yéttiler. Ġazel [oḳudı]:

(11) Né ḫoş kündür muṣāhibler

Kişi cānānına étse

(12) Çekip cevr cefā kişiler

Közi mestānına étse

[107] Metinde يي olarak yazmaktadır.

(13) Çekip renç [ü] meşaḳḳatlar

Ki ʿışḳ yolında āfetler

(14) Körüp yüz miṉg ʿalāmetler

Köṉgül ārmānına yétse

(15) Felek ursa aṉga şeb-ḫūn

Yıḳılsa başına gerdūn

56a

(1) Körüp yüz derd [ü] ġam efzūn

Yana dermānına yétse

(2) Deli cānı ḫarāb olsa

Yanıp baġrı kebāb olsa

(3) Yolında miṉg ʿaẕāb olsa

Né-kim ārmānına yétse

(4) Melek[108] sīmā ḳaddı zībā

Közi āhū yüzi ḥamrāʾ

(5) Bolur çün ʿandelīb şeydā

Köṉgül ḫandānına yétse

[108] Metinde فلك olarak yazmaktadır.

(6) Ammā rāvīler andaġ rivāyet ḳılurlar kim Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām (7) Mıṣırda ʿazīz bolup şöhreti ʿālemni tuttı. Eṭrāf-ı Kenʿān éşitti. (8) “Mıṣır ʿazīzi andaġ ʿadil érmiş.” dép çehār eṭrāfdın gurūh (9) gurūh bolup ziyāret üçün kélür érdiler. Ammā Şām birle Kenʿān (10) vilāyetiġa bu ḫaber yétüşti. Alar ḳaḥṭlik érdi kim kim Yaʿḳūb (11) ʿaleyhiʾs-selāmnıng̑ ḳulaḳıġa yétüşti ve oġulların çaḳurup (12) aydı: “Ey ferzendlerim! […] Mıṣır vilāyeti ziyāde toḳçılıḳ. (13) Pādişāh ʿadil érmiş. Her néçük kişige mihribānlıḳ ḳılur érmiş. (14) Né bolġay sizler hem barıp pādişāhın körseng̑iz mihribānlıḳ (15) ḳılġay, in-şāʾallāh. Oġlanları aydı: “Bizlerde yaḫşı yaḫşı

56b

(1) kişi yoḳ ve yaḫşı metāʿyoḳ, barıp pādişāhġa tartsaḳ ve sevdā (2) ḳılsaḳ.” Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selām aydılar: “Her né bolsa bisātıng̑ızda alıp (3) barıng̑. Ḳabūl ḳılsa ḳılmasa. Ammā ecdādıng̑ızını beyān ḳılıng̑lar. Anıng̑ (4) bereketidin sizlerni yaḫşı körüp mihribānlıḳ ḳılur.” dép (5) aydılar. Oġlanlarıġa bu söz maʿḳūl boldı. Biraz yüng̑ ve biraz (6) ḳūt alıp kéter boldılar. Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selām pend [ü] naṣiḥat (7) ḳılıp aydılar: “Zinhār pādişāhnıng̑ ḫidmetiġa barsang̑ız “Yā kirām (8) yürüdüng̑ tā olturung̑ tā olturung̑ démegingçe olturmang̑. (9) Tā sormaġınça sözlemeng̑. Her né bolsa anıng̑ fermānınça iş (10) ḳılıng̑ ve yana meni Yūsufımdın ḫaber sorıng̑.” Bir ġazel oḳudı:

(11) Ey Mıṣır şāhı mening̑ yétken ḳuzumdın bir ḫaber [bér]

Atı Yūsuf serv-ḳad körer közümdin bir ḫaber [bér]

(12) Ḳırḳ yıl oldı ey şehim oġul firāḳın çekmişem

Çehresi ḫūrşīd-i ḫāver ay yüzimdin [bir ḫaber bér]

(13) Kör boluptur yıġlaban derd-i firāḳıdın közüm

Ṣubḥ şām oldı ḳarangu kündüzimdin [bir ḫaber bér]

(14) Yaʿḳūbnıng tilide şenāsı sözde zikridür Yūsuf

Rāḥat-ı cānım meni şīrīn sözimdin [bir ḫaber bér]

(15) Ṭāḳatim yoḳ ḥasretim bī-ḥadd boluptur vāy vāy

Āfitāb-ı zühre yanglıġ yulduzımdın [bir ḫaber bér]

57a

(1) Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selām bu peyāmnı oġlanlarıdın yiberdi. Oġlanları (2) atasıdın fātiḥa alıp revāne boldılar. Néçe menzil ḳılıp Mışır vilāyetiġa (3) yéttiler. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām vilāyetni tört ṭarafıġa ḳaravul ḳoyup (4) érdi. Her yérde sevdā-ger bolsa anıng ḫaṭṭın Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmġa (5) körgizip turar érdiler. Ammā Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmnıng heme (6) aġaları kélip öter boldılar; alar aydılar. “Bī-icāzet pādişāh (7) sizlerni yibermes miz.” dép aydılar. -el-ḳıṣṣa- Ḫaṭṭların Yūsuf (8) ʿaleyhiʾs-selāmġa bérdiler. Kenʿāndın on kişi kélip turur. Her biri (9) Rüstem-i dāstān kibi turur. Bir bir beyān ḳıldı. Yūsuf ʿaleyhis-(10) selām kim “égen” dép fikr étti. Cebrāʾīl ʿaleyhiʾs-selām kélip (11) ḫaber bérdiler: “Seni satġan aġalarıng kéldi. Ḫūb nevāziş (12) ḳıldı. Yūsuf, vezīrni çaḳurup bir ġazel oḳudı:

(13) Vezīr Kenʿānnıng şehridin

Mening aġalarım kélmiş

(14) Yol kézip Mışır şehridin

Mening aġalarım kélmiş

(15) Aldap şikār alıp bargen

Cefā tīġın cāna urgen

57b

(1) Aġam désem yüz ögürgen

Mening͡ aġalarım kélmiş

(2) Yatḳurup élim baġlagen

Köylekim ḳana bulġagen

(3) Şeddād çāhına taşlagen

Mening͡ aġalarım kélmiş

(4) Mıṣrī yérine satgen

Ḳurt yédi dép isnād étken

(5) Aġalıḳ ḥaḳḳıdın öten

Mening͡ aġalarım kélmiş

(6) Yūsuf közdin töküp yaşın

Vezīr kör taḳdīrning͡ işin

(7) Felek aylandurap başın

Mening͡ aġalarım kélmiş

(8) -el-ḳıṣṣa- Bu sözdin soŋ Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām aydı: (9) “Ey vezīr! Bu sırnı pinhān tutġıl. Hīç kişi bilmesün.” dédiler. (10) Ve kişi yiberdiler, kélsünler dép. Barıp alıp kéldiler. Yehūdā, (11) Şemʿūn, Rūbil, on aġası kélip sarāyġa tüştiler. Bir néçe vaḳt (12) ferāġat boldılar. Andın soŋ Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām aldıġa (13) çaḳurup aldılar. Andın soŋ Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām pādişāh (14) turur hem cihānġa lāyıḳ. Yüz bende-i niḳāb toḳuz berdeniŋ (15) arḳasıdın yüzniŋ şuʿlesi berḳ urar. Saġ ṭarafında

58a

(1) bir néme cānlar, sol ṭarafında bir néme ehl-i ḥikmet vezīrler ve yana eṭrāfında (2) néçe maḥrem néçeler. Alarnı körüp aġalarınıŋ hūş başıdın uçtı. (3) Kélip bir berde ṭaʿẓīm-i tevāżuʿ birle yér öfüp al ḳavşurup boyun (4) sunup ʿArabī tiliġa selām bérdiler. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām (5) cevāb aldılar. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmnı közleri aġalarıġa (6) tüşüp perde kéyindin zār zār çün ebr-i nev-bahār yıġlar érdiler. (7) Gāh ḳahr kélip ḳılġan işleriġa [ı]lan-dek tolḳanur […] érdi. (8) “Ve yana ḳarındaşlıḳ mihri tüşüp yıġlar érdi. Āḫīr alardın (9) ʿArabī tili birle suʾāl ḳılıp aydı: “Ve ḳanı baġnıŋ güli siz? Ve ḳanı (10) gülzārnı bülbüli siz? Ve ḳanı āşiyāndın pervāz ḳılıp ve ḳanı gülzārġa (11) ḳonar siz?” Alar yéridin turup aydılar: “Şāhā, cihān-perver[ā]! (12) Devletiŋ bar bolsun. Ḫidmetiŋizġa ʿarż bu kim bir Ḫüdāġa bende (13) bolur miz ve İbrāhīm ve İsmāʿīl peyġamberġa bende bolur miz ve Yaʿḳūb (14) peyġamberniŋ oġlanları bolur miz vilāyet miz Şām birle (15) Kenʿān tur.” tép aydılar: Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām aydılar: “Yaʿḳūb

58b

(1) ʿaleyhiʾs-selāmnıŋ néçe oġlı bar turur?” Alar aydılar: “On éki (2) oġlı bar turur. Fiʾl-ḥāl on biri turur.” Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām [ay]dılar: (3) “Yana biriŋiz ḳayda turur?” Alar aydılar: “Līk böri yép érdi. Atamız anıŋ (4) firāḳında yıġlap éki közi kör boldı. Kéçe kündüz ṣubḥ şām belki (5) ʿaleʾd-devām yıġlar. Siziŋ yaḫşı atıŋgızını éşitip sizge nāme (6) yiberdi. Nāmeni çıḳarıp bérdi.” Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām perde kéyindin (7) oḳup bī-hūş boldı. Bāz hūşıŋa kélip aydı: “Ey Yaʿḳūb (8) -nıŋ

ferzendleri! Atan͡gızını nāmesidin Yūsufnı böri yégeni (9) nişānesi yoḳ turur.” Alar aydılar: “Bizler ḳoylarnı (10) ḳaşıda érdük. Böri édi. Börini atamızını ḫidmetinġa alıp (11) barduḳ.” tép ḳasem yād ḳıldılar. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām aydılar: (12) “Biz éşitip érdük peyġamberni gūştı cānvārlarġa ḥarām turur. (13) Neçök böri yép turur?” Alar aydılar: “Yana gümā[n] boldı tép (14) aydılar. -el-ḳıṣṣa- Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām aydı: “İnin͡gizni atı né turur?” (15) alar aydılar: “Yūsuf érdi ve yana bir ḳız İbn-i Yemīn dégeç

59a

(1) inisi bar érdi. Ol üçüsi bir anadın érdi. Fi’l-ḥāl İbn-i Yemīn (2) bar turur. Atamız Yūsufnı sever érdi. Émdi İbn-i Yemīnni (3) sever.” Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām aydılar: “Yūsuf peyġamber-zāde bolsa (4) néçük böri yér?” Alar aydılar: “Oġrı ve hem yalġançı érdi. (5) Meger ol sebebdin bolgey.” Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām der-ḳahr bolup (6) aydı: “Ey yalġançılar! Vāy ẓālīmler! Bir aytur sizler böri (7) yédi ve bir aytur sizler ḳaraḳçı öltürdi. Meger sizler cān- (8) sūz bolġay sizler. Mening͡ şehrimni yaḫşı yamanın bilip kétmek (9) üçün sizler. Yaʿḳūb peyġambering͡ oġlı bolmaġay sizler. (10) Her néçük sözni aytur sizler sözin͡gizdin maʿlūm (11) boldı-kim yalġançı aygen-sizler.” Ve siyāset bolurdı-kim (12) bularnı kervān-sarāyġa élting͡. Piyādeler élttiler. Yūsuf (13) buyurdı-kim alarġa yaḫşı pervā ḳılın͡g. Her né ṭaʿām bolsa. (14) Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmnın͡g éki oġlı bar érdi. Uluġının͡g (15) atı İbrāhīm érdi. Kiçikini atı Mişām [?] érdi. Aydılar:

59b

(1) “Barġıl! Alarnın͡g barçaları baban͡g turur. Atan͡gnı ḳuduḳ[ḳ]a (2) salıp on sekiz nāsere ten͡gge satġan olar érdi.” Anda olar (3) aydı: “Andaġ bolsa alarġa né üçün sitem ḳılmay, mihribānlıḳ (4) ḳılur siz?” Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām aydılar: “Cefā ornıġa vefā (5) ḳılmaḳ kerek. Barġıl! Alarnın͡g ḫidmetinde turġıl. Su ornıġa (6) şerbet bérgil. Her né ḫidmet buyursalar cān birle ḳabūl ḳılġıl.” (7) tép yiberdi. “Barıp babalarının͡g aldında fermān-berdārlıḳ ḳılın͡g.” (8) Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām bir néçe vaḳt saḳladı. Alar

birlen (9) kélgen sevdā-ger ḳaytur érdi. Aġaları beyān ḳılur érdiler. (10) Bir kün Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām aldıġa çaḳurup sordı: “Siz- (11) ler peyġamber-zāde bolsaŋgız né üçün yalġan sözler siz? Bizge (12) gümā[n] boldı. Eger sizler sözleriŋgze ṣādıḳ bolsaŋgızlar (13) bir kişiŋgizni ḳoyup kétiŋgler. Ataŋgızını ḫaṭṭını alıp kéliŋ. (14) Tā rāst baḳıŋgız. Maʿlūm bolsun, yoḳ érse sizlerni (15) bu söz birle ḳoymas men.” dédi. Alar aydılar: “Ey şehr-yār!

60a

(1) Bizlerniŋ yaş oġlan miz bar érdi. Alar aşlıġ turur ve yana (2) biz altı-mızġa icāzet bériŋgiz.” Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām aydı: “Söz (3) bir turur.” dégeç aġaları maṣlaḥat ḳılıp Şemʿūnnı ḳoyar boldılar. (4) Kélip pādişāhġa ḫaber bérdiler. Şemʿūnnı ḫidmetiŋgizde ḳoya nı [?] siz. (5) Hem mübārek nāmeŋgizni bérseŋgiz atamız bāver ḳılur, yoḳ érse (6) bizlerge ınanmaslar.” Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām ḫaṭṭ yazdılar: (7) “Evvel benām-ı Allāh, düvīm İbrāhīm Ḫalīlullāh sivum. Yaʿḳūb (8) peyġamber biz oġlanlarıŋgızge ınanmadük. Evvel aydılar, böri (9) yédi Yūsufnı. Bāz aydılar, oġrı érdi. Bu sözleridin (10) köp ḫilāf tapduḳ ve anıŋ alıp ḳalduḳ. Ḫāṭır-ı şerīf- (11) leriġa melāl kélmesün. İn-şāʾallāh-u teʿālā Yūsufnı tapar miz.” dép (12) hīç ġam yémesünler. İbn-i Yemīnni munda yibersünler.” dép ġazel oḳup yiberdi:

(13) Tevekkül ḳıl Yaʿḳūb nebī Ḫüdāġa
Ṣabr eylegil ḳuzıŋ Yūsuf amāndur
(14) Rāżı bolgil Ḥaḳḳdın kélgen ḳażaġa
Körer sen gül yüziŋ Yūsuf amāndur

(15) Kéçeleri felek oynap kétendür
ʿĀşık olan murādına yétendür

60b

(1) Böyle her kéçedin ötendür

Ṣabr ét körer közin͡g Yūsuf amāndur

(2) Yūsuf-dur[109] sen körer közüm rūşenim

Tāze bolur gül açılıp gülşenim

(3) Ḫidmetin͡gde cübbe kéyip cūşını

Kélür [eksik] sözin͡giz Yūsuf amāndur

(4) Ġam yémegil Yūsuf amān bar érmiş

Atasına cemāline zār érmiş

(5) An͡ga Ḥaḳḳnı tecellīsi bar érmiş

Ḫoş ṭāliʿ yulduzın͡g Yūsuf [amāndur]

(6) Mıṣır şāhının͡g ḫūb éşitin͡g s̱enāsın

Hīç kimsedin[110] dirīġ étmes vefasın

(7) ʿAfv eylesün Yaʿḳūbnı günāhın

Ġam yéme kündüzin͡g Yūsuf amāndur

(8) -el-ḳıṣṣa- Şemʿūn ʿaleyhiʾs-selāmnı ḳoyup Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām- (9) nın͡g nāmesin alıp Kenʿān revāne boldılar. Bir néçe menzil ṭay (10) ḳılıp Kenʿānġa yétüştiler. Barıp ataların ziyāret ḳıldılar. (11) Vāḳıʿalarnı beyān ḳılıp nāmeni çıḳarıp

[109] Metinde یوسوف دیر olarak yazmaktadır.
[110] Metinde کچه دن olarak yazmaktadır.

bérdiler. Nāmeni açıp (12) anlap aydılar: “Ey ferzendlerim! Bu nāmedin Yūsufnı isi (13) kélür.” Ve yana oḳup zār zār yıġlap aydılar. Şemʿūn ḳızı (14) aydılar: “Mıṣır ʿazīzi ınanmadı, Şemʿūnı alıp ḳaldı. Sizler (15) cān-sūz.” tép barıng atangızını nāmesin alıp kéling

61a

(1) ve kiçik ining izni alıp kéling. Her né murādıngız bolsa mendin alıng.” (2) dédi. ʿAceb pādişāh turur. “Toḳuz perdeni kéyindin cemālining (3) şuʿlesi cilā bérdi.” tép taʿrīf ḳıldılar. Her né bérgen ġalle- (4) lerni açıp körseler, özleri alıp barġan némerselerni (5) salıp yiberür turur. Anı körür taḥsīn ḳaldılar, aydılar. (6) Meger Mıṣır ʿazīzi pesend ḳılmaz barıp turur -el-ḳıṣṣa- Yaʿḳūb ʿaleyhis- (7) selām oġlanlarıġa naṣiḥat ḳılıp İbn-i Yemīnni ḳoşup (8) yiberür boldı. Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selām aydı: “Ey oġlanlarım! (9) Sizlerni ve İbn-i Yemīnni bir Ḫüdāġa tapşurdum. Munı hem (10) Yūsuf dek yoḳatıp kélmeng ve duʿāyı bedimġa ḳalmang (11) ve pādişāhdın sorung. Meger Yūsufnıng né ḫaberin bilgen (12) yoḳ érse mundaġ cevāblarnı aytmaġay érdi.” Oġlanlarıġa nāme yazıp yiberdi.

(13) Babam İbrāhīm-dur atam-dur İsḥāḳ

Élig-dür manga aġu nūş oldı él

(14) Bilmen Yūsuf ḳayda bolupdur yıraḳ

Éşitip nāmengni könglüm ḫoş [oldı]

(15) Élig yıl-dur firāḳına dözmenem

Hīç-kimige şerḥ-i dilim yazmanam

61b

(1) Kéçe kündüz ḳaygu bile kézmenem

Külbe-i aḥzānda közim yaş oldı

(2) Yüreg ḳanım közdin aḳıp yıglaram

Hicrān otı birlen yüreg dāglaram

(3) Ölünçe yolında bélim baglaram

Yüregimde cebr [ü] cefā taş oldı

(4) Ayralıḳ derdi yaman derd olur

Kéçe kündüz firāḳına ferd olur

(5) Şeb [ü] rūz çekdigim āh-ı serd olur

Her kéçe derdile derddaş oldı

(6) Mıṣır ʿazīzi sözing şeker bal mıdur

Yūsuf bar dégening mekr [ü] āl mıdur

(7) Ḳorḳaram dédiging ḳīl [ü] ḳāl mıdur

Yaʿḳūb körüp nāmengizni ḫoş ol[dı]

(8) Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selām nāmede dédiler kim “Ey şehr-yār-ı ʿālem! (9) Yaḫşı atıngznı éşitip turur miz. Evvel duʿām bu kim Yūsufdın (10) ḫaber béring. Andın song oglanlarımga mihribānlıg ḳılıng. (11) Ḥusūsen İbn-i Yemīnni ḫidmeting izga yiberdim. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām- (12) dın cüdā bolgandın song mening ülfetim İbn-i Yemīn andın (13) meni cüdā ḳılmang. Ābā ecdādımızning ḫürmeti üçün tezrāḳ (14) yibergey siz.” dép oglanların revāne ḳıldılar ve yana (15) aydılar: “Ey ferzendlerim! Her biringiz bir dervāzedin kiring

62a

(1) yoḳ érse közdin ziyān étkey.” dép pend [ü] naṣiḥat ḳılıp bardılar. (2) -el-ḳıṣṣa- Bir néçe menzillerni ṭay ḳılıp Mıṣırġa yéttiler. Yol üstinde (3) turġan ḳaravullarġa yétüşdiler. Alar Mıṣır ʿazīziġa ḫaber bérdiler. “Kenʿāndın (4) sevdā-ger kéldi.” dép pādişāhnıng̃ icāzeti birle Şemʿūn aġaları (5) aldıġa piş-vāz çıḳıp şehrge yéttiler érse atası naṣiḥati yādlarıġa (6) tüşüp her ékisi bir dervāzedin kirdi. İbn-i Yemīn tenhā ḳalıp aġası yādıġa tüşüp ġazel oḳudı:

(7) Müsāfirlıḳda cān-bāzlıḳ

Aġam cān Yūsufım bolsa

(8) Manga eylerdi cān-bāzlıḳ

Aġam cān Yūsufım bolsa

(9) Ḳulav[uz]sız ḳayan barġum

Ġarīb [ü] nā-tüvān barġum

(10) Menim ḫāne revān barġum

Ḳanı cān Yūsufım bolsa

(11) Yürüp kimdin soraġ eyley

Né yérlerde tuzaġ eyley

(12) Fenā cānımnı dāġ eyley

Gülistā[n] cān Yūsufım bolsa

(13) Ḳalıp tenhā ḫarāb oldum

Cüdālıḳdın kebāb oldum

(14) Aġamdın ıṣṭırāb oldum

Né armān Yūsufım bolsa

(15) İbn-i Yemīn bu ġazelni oḳup yıġlap turup érdi. Ḫüdā teʿālā

62b

(1) Cebrāʾīlġa fermān ḳıldı: “Barġıl! Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmġa ayġıl. (2) İnisi tenhā ḳaldı barıp anı birge birge alıp kélsün.” fermān dép (3) ḳıldı. Cebrāʾīl kélip Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmġa aydı: “Ey Yūsuf! (4) Ḫüdānıng fermānı turur. İbn-i Yemīn tenhā dervāzede ḳaldı. Aġaları (5) her ékisi bir dervāzedin kirdiler. Ol tenhā ḳalıp ḳayan barurın (6) bilmez turur. Anı alıp kélgil.” dégeç Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām yéridin (7) közleridin yaş töküp bir tévege minip faḳirāne libās (8) kéyip İbn-i Yemīnni aldıġa çıḳtılar. Körer kim dervāzedin bir ṭaraf (9) yigit barurın bilmez yıġlar érdi. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām téve (10) üstidin ʿArabī tili birle selām bérdi. İbn-i Yemīn ʿaleyk aldı. (11) Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām sordılar: “Ey yigit! Ḳaysı baġnıng (12) güli sen? Ve ḳaysı çemenning bülbül sen?” dégeç İbn-i Yemīnni közdin (13) yaş cārī boldı, aydı: “Bir Ḫüdāġa bende bolur men. İbrāhīm, (14) İsmāʾīl, İsḥāḳ peyġamberġa. Yaʿḳūb peyġambering oġlı bolur men. (15) Mening atım İbn-i Yemīn turur.” Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām sordılar:

63a

(1) “Yaʿḳūb nebīning néçe oġlı bar turur?” Aydı: “On éki érdi. (2) Fiʾl-ḥāl on biri turur. Her ékisi bir anadın turur. Alar aġa (3) ini kéttiler. Men tenhā ḳaldım. Hīç-kim sözimge tüşmes. El-ḥamdü liʾllāh, (4) mübārek cemālingizni kördüm. Mening sözimġa tüşer siz.” Ve yana aydı: (5) “Mening bir aġamnı kéçelikde böri yédi.” tép zār yıġladı. Yūsuf

(6) ʿaleyhiʾs-selām aydılar: “Köp yıġlamagil. Ḫüdā teʿālā aġanġnı yoluḳtursa (7) ʿaceb érmes.” tép “Köngül bérip seni aġanġnı yanıġa alıp barayın.” (8) tép yolġa revāne boldı ve yana aydı: “Aġanġnı atı né turur?” (9) aydı: “Yūsuf érdi. Mening püşt [ü] penāhım érdi.” dép bir āh tartdı (10) érse Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām bī-hūş bolup tévedin yıḳıldı. (11) Bāz hūşıġa kélip barur érdi. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām- (12) nıng zerdin bolġan bir nigīn bar érdi. Anı İbn-i Yemīnge (13) bérdi. “Munı kişige bérmegil, yaḫşı tā némerse turur.” İbn-i Yemīn (14) yürüdi. “Bu nége ḥācet turur?” Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām aydılar: (15) “Bu ḳıymetli némerse turur.” dép İbn-i Yemīnni ḳolıġa salıp ḥaremġa

63b

(1) élttiler ve yana “Alar kélmedi.” dép olturup érdi. Aġaları her ṭarafdın (2) yétüşdiler. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām ḫoşlaşıp öz cāyġa (3) bardı. İbn-i Yemīn uşul vaḳt aġaları aydı: “Sen néçük (4) bir cāylarnı tapdıng?” İbn-i Yemīn bolġan vāḳıʿanı beyān ḳıldı. […] (5) ḫalḳanı aġalarıġa körgizdi. Yehūdā aydı: “Munı sen saḳla- (6) mang. Men munı saḳlayın.” dép ḳolıġa aldı érse bir zamān körse (7) İbn-i Yemīn ḳolında turur -el-ḳıṣṣa- On aġası berāber alıp (8) saḳladılar. Alarda turmaz. Āḫīr nāçār bolup İbn-i Yemīnde (9) de ḳoydılar -el-ḳıṣṣa- Aġa, ini cemʿ bolup karvān-sarāyġa tüşdiler. (10) Anda néçe vaḳt ḳarār éttiler. Andın songra Yūsuf ʿaleyhis- (11) selām ṭaʿāmlar ṭayyār ḳıldurıp aġalarını çaḳurup (12) aldılar. On biri kélip Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmnıng sarāyında (13) tevāżuʿ birle él ḳavşurup turdılar. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām (14) perde kéyindin İbn-i Yemīnni körüp zār zār yıġlap érdi (15) érse yana özinge teskīn bérip alardın sorattılar: “Atangızını

64a

(1) ḫaṭṭın alıp kéldingiz mü? Ve kiçik iningizni kéltürdüngiz mü?” dédi. (2) “Alar alıp kéldik.” dép nāmeni çıḳarıp bérdiler. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām (3) oḳup aydılar: “Atangız Yūsuf né selāmet dép turur siz- (4) ler böri yédi dér sizler. Rāst cevāb aytıng! Eger tirig (5) bolsa esbāb-ı maṣlaḥat ḳılalı. Alar aydılar: “Bizlerni sözimizni (6) bāver ḳılmasangız İbn-i Yemīndin sorang.” dédi. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām (7) aydı: “İningizni

atı né turur?” Aydılar: “İbn-i Yemīn.” Aydı: “Ey (8) aġa dek peyġamber-zāde! Bolsa néçük böri édi bizge gümān (9) boldı. Aġalarım birle ṣaḥrā kétip érdi. Né vāḳıʿa boldı (10) ḳayıp kélmedi.” Yūsufʿaleyhiʾs-selām sordılar: “Aġang (11) oġrı ve yalġançı érdi mü?” İbn-i Yemīn aydı: “Hergiz ʿömrinde (12) bir yalġan söz aygen yoḳ ve her némerse tapsa sāʾillarġa bérür (13) érdi. Andaġ yaḫşı fiʿlin étür érdiler.” dép bir āh urdı. (14) Yūsufʿaleyhiʾs-selām aydı: “Andaġ bolsa aġalarıng (15) yalġançı érken.” Bu sözni aġaları éşitkeç İbn-i Yemīn-

64b

(1) ge ḳahr közi birle baḳar érdi. Seni Yūsufdın beter belāġa giriftār (2) ḳılur miz.” dép. Ammā Yūsufʿaleyhiʾs-selām buyurdılar: “Bularnı (3) filān sarāyġa atıng.” dép. Ammā alıp yiberdiler. Yūsuf (4) ʿaleyhiʾs-selām bir sarāy saldurup érdi. Çehār eṭrāfın ṣūret (5) ḳıldurup érdi. Özini ḳul çaġlıḳ, boyunıda zencīr, her aġa- (6) larınıng ḳolında ḫançer, öltürmekge ḳaṣd ḳılıp Yūsuf (7) ʿaleyhiʾs-selām ḳaçıp her aġasıġa yalbarıp ve her ḳaysı urup (8) baḳar érdiler. Uşul sarāyġa élttiler. On aġası İbn-i Yemīnni (9) uşul sarāyġa élttiler. Körseler ṣūret tartılġan (10) hem şermende bolup ḳılġan işlerin yādıġa alıp yüz ḳoyun (11) yıḳıldılar. Aġızlarındın sözlerin yétürdiler. İbn-i Yemīn (12) bu ṣūretni körüp ḥayrān [u] serāsīme yıġlar érdiler ve yana çıḳarıp (13) bir sāʿatdin song ṭaʿām tarttılar. Her ékisige bir ṭabaḳ (14) ḳoydılar. İbn-i Yemīn tenhā ḳaldı. Anga bir ṭabaḳ ḳoydılar. (15) Aġaları birbirige iltifāt ḳılıp ṭaʿāmge ḳol uzattılar.

65a

(1) İbn-i Yemīn körse alar cüft cüft İbn-i Yemīnni yādınġa Yūsuf (2) aġası tüşüp zār yıġlar. Ṭaʿāmġa baḳmadı. Yūsufʿaleyhiʾs-selām aydı: (3) “Ey Kenʿānī! Né oġlan sen? Né üçün ṭaʿāmġa manẓūr ḳılmas sen? (4) Meger dīvāne mü sen?” İbn-i Yemīn sözni éşitip zār çün ebr-i nev-bahār ġazel [oḳudı]:

(5) Men ġarībni ʿayb eylemeng ʿazīzim

Felek atam ʿömrin tamām étip-dür

(6) Süt émüşken aġam kéçe kündüzim

Körer közim Yūsuf aġam kétip-dür

(7) Yaʿḳūb oġlı yıġlamaŋgız bu yérde

Maḳṣadıŋ-dékin köŋglüŋni alayın

(8) Pādşāh bolan devā ḳılur her derde

Yıġlamagil Yūsuf aġaŋ bolayın

(9) Bular aġa ini heme amān-dur

Ḳılġan işi birbirine ʿayān-dur

(10) ʿAyb eylemeŋ maŋa āḫir zamān-dur

Körer közim Yūsuf aġam kétip-dur

(11) Kimse[111] körse bu dünyānı cefāsın

Āḫirinde körer mihr [ü] vefāsın

(12) Kél ḳaşıma kör bu ẕevḳ [ü] cefāsın

Ġam yémegil Yūsuf aġaŋ bolayın

(13) Men bilür men bu kün aġam bolur siz

Süt émüşken ḳaçan Yūsuf bolur siz

(14) Ġarīblerge mihribānlıġ ḳılur siz

[111] Metinde کچه olarak yazmaktadır.

Men yıġlaram Yūsuf aġam bolur siz

(15) Aġan͡g néçük ḫulḳ [u] fiʿlin beyān ḳıl

Yana ḥüsn-i cemālini ʿayān ḳıl

65b

(1) Ümīd étip şāyed aġan͡g […]

İbn-i Yemīn bu kün aġan͡g bolayın

(2) Aġam ḫulḳı ferişte̊din ziyāde

Yüzin körse şehler bolur piyāde

(3) Mıṣır ʿazīzim yalġan söz yoḳ arada

Baġrım kebāb Yūsuf aġam kétip-dur

(4) Zebūn olur aġam dép yıġlama

Hicrān otı birle yüreg dāġlama

(5) Ümīd eyle yaman sözi çaġlama

Kél beri men Yūsuf aġan͡g bolayın

(6) Men dözmenem yıġlar anın͡g atası

Közinde yaş baġrında yaş afası

(7) Ḥaddin ziyāde-dur kören cefāsı

İbn-i Yemīn yıġlar aġam kétip-dur

(8) Mışır ʿazīzi bolsa sa͡nga mihribān

Kenʿānī yaş oġlan sa͡nga ne armān

(9) İnʿām eyley māl-ı dünyā firāvān

Ġam yémegil Yūsuf aġa͡ng bolayın

(10) Bu cevābnı aytıp İbn-i Yemīnni çāder içige aldı. Yehūdā Şemʿūn […] (11) taḥsīn ḳalıp reşk éter érdiler. Aytur érdiler: “Rāḥaldın[?] bolgen (12) oġlan her yérde ḳabāḥat turur.” tép aydılar. -el-ḳıṣṣa- Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām (13) İbn-i Yemīn birle ṭaʿām yér boldı. İbn-i Yemīnni͡ng közi tüşdi. (14) Bir āh tartıp yıġlay başladı. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām aydı: “Sen néçük (15) oġlan sen? Aġalarını͡ng ḳaşında ṭaʿām yémes, yıġlar sen.

66a

(1) Mışır ʿazīzi bolsam sa͡nga né devlet kim meni͡ng birle hem ṭabaḳ bolmaḳ (2) İbn-i Yemīn aydı: “Naẓarı͡ngız bar bolsun. Ey şehr-yār! Ma͡nga vaḳt-i saʿādet-dur; (3) līkin bir vaḳtge siz ṭaʿāmġa ḳol uzatur siz. Mübārek ḳolu͡ngızını Yūsuf (4) aġamnı ḳolıġa oḫşatur menem. Bu sebebdin yıġlar men.” Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām aydılar: Ṭaʿām- (5) ġa muḳayyed bolġıl. Yaḳın turur, aġa͡ngnı cemālini körer sen.” Nāgāh sarāy içidin (6) şimāl peydā boldı. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmnını͡ng yüzidin perdeni alıp taşladı. (7) Yüzini͡ng şuʿlesi ḫūrşīd-i ḫāver dek cilā bérdi. İbn-i Yemīn aġasını͡ng yüzin (8) yüzin körüp fi’l-ḥāl bī-hūş boldı. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām İbn-i Yemīnni başını (9) tizlerige alıp olturdılar. Özi͡nge kélgendin so͡ng içkeri ḥarem (10) ḫāneġa éltip ḳucaḳlaşıp andaġ özün salıp yıġlaşladılar. (11) Melāʾike, ʿarş [u] kürsī lerzeġa kirip Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām aġalarını͡ng ḳılġan cefā- (12) larnı İbn-i Yemīn beyān ḳılıp bu ġazelni oḳudılar:

(13) Cüdā tüştüm şehr-i Kenʿān yurtıdın

Zār [u] ḥayrān oldum İbn-i Yemīn cān

(14) Bir néçe kün aġalarnıng̑ cebridin

Ḫāne-i vīrān oldum İbn-i Yemīn cān

[Eksik]

[Eksik]

(15) Āḫīr éltip bir ḳuduḳġa taşladılar

Bende-i zindān oldum İbn-i Yemīn cān

66b

(1) Ḳızıl gül-dek ḳaşım ḳana bulaşıp

Öldürgeni ḳaṣd éterler talaşıp

(2) İlkündin ıraḳ tüştüm él aşıp

Dīde-i giryān oldum İbn-i Yemīn cān

(3) Aġalarım düşmenlikin bildürdi

Ḳara közüm tofraġ ile tolturdı

(4) Cefā̃lı gül ḫarmanım buldurdı

Reng̑-i ḫazān oldum İbn-i Yemīn cān

(5) Élim […] kişiler

Uzaḳ yérdin nişān ḳoyup işiler

(6) Ḳayıp kélip esīrim dép sattılar

Baġrı yanan oldum İbn-i Yemīn cān

(7) Yūsuf aytur köyüp yanıp kül bolup

Cüdālıḳda néçe ay [u] yıl bolup

(8) Mıṣr élinge bir néçe vaḳt ḳul bolup

Āḫīr sulṭān oldum İbn-i Yemīn cān

(9) Bu sözdin Yūsuf aydı: “Ey İbn-i Yemīn cān! Könglinge (10) girān kélmesün. Seni bir ḥīle birle aġalarıngdın alıp ḳalur men.” (11) tép maṣlaḥat ḳılıp taşḳarı çıḳdı. İbn-i Yemīn aġa- (12) larından bu sırnı pinhān saḳladı. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām (13) buyurdılar: “Kenān[ī]lerġa ġalle béring.” Pādişāhnıng bir altun (14) cāmı bar érdi. Anga laʿl [ü] cevāhirdin, dürr, yāḳūt, fīrūze (15) zeberceddin naḳş étilgen uṣul cām birle ölcep [?] ġalle

67a

(1) bérdiler. İbn-i Yemīnning yükin arasında pinhān ḳaldılar. -el-ḳıṣṣa- (2) Alar yüklerin yétkerip Kenʿāna revāne boldılar. Bir éki menzil yol yürüp (3) érdiler. Ḳırḳ atlıġ arḳalarıdın kélip siyāset birle aydılar: “Sizler (4) cāmnı oġulıp sizler.” [di]diler. Yehūdā Şemʿūn [éki]si fiġān köterip (5) aydılar: “Hergiz mundaġ ḳılġanımız yoḳturur. Inanmasangız yüklerimizni ḳarang. (6) Barġan yasavıl evvel Yehūdānıng yükin ḳaradılar. Andın song bir bir (7) barçanıng yükin ḳaradılar. Āḫirinde İbn-i Yemīnning yükidin çıḳtı. (8) Yasavıllar İbn-i Yemīnni baġlap alıp kéttiler. Aġaları heme yéridin (9) fiġān köterip bardılar. Yūsufʿaleyhiʾs-selām sordılar: “Ey Kenʿānī- (10) ler! Sizler peyġamber-zāde bolsangızlar bu oġulug néçük?” Alar figān köterdiler: (11) “Bizdin bu iş ṣādır bolġan érmes. Bu yaş oġlanın turur. (12) Yūsuf aġamız hem mundaġ iş ḳılur érdi.” dédiler ve yana (13) aydılar: “Bizlerni şermende ḳılmay. Her néçük bolsa atamızını ḫāṭır-ı şerīf- (14) leri üçün oġlanning günāhın baḫş éting.” dédiler. Pādişāh (15) der-ḳahr bolup aydı: “Her néçe sözler sizlerni bu iningizni öldürmek

67b

(1) kerek.” dép fermān ḳıldılar. Bir pinhān cāyġa éltip [i]ʿzāz [u] ikrām birle ḳoydılar. (2) Aġaları fiġān köterip aydılar: “Ey şāh! Yā kerem! Anı öltürmeng. Bizning atamızını (3) şerīʿatı bu turur kim her kim oġrılıḳ ḳılsa māl égesige bende bolsa atamızning ḥürmeti üçün (4) anı bende saḳlang. Tā atamızġa barıp bolġan vāḳıʿanı beyān ḳıla, yoḳ érse.” Pādişāhġa (5) hem ḫoş kélip ḳabūl boldı. Yehūdā, Rūbil maṣlaḥat ḳılıp Yehūdā aydı: “Her (6) her ḳaysıngz bir kūçege barıp turıng. Şemʿūn zindānġa barıp tursun. Men pādişāhnıng (7) bārgāhıġa barıp bir naʿre tartar men. Mundın song meni naʿremni éşitkeç kūçe-be-kūçe (8) lāş ḳılıp taşlay béring. Bu merātibde yana Mışır ʿazīzini ḳoyar men. Né ḫān [u] sulṭānların (9) dīdārı Şemʿūn meni naʿremni éşitkeç zindānġa kirip İbn-i Yemīn birle ḳılıç urgey (10) sen.” tép özi pādişāhnıng bārgāhıġa bir naʿre tartar boldı. Bu sırdın (11) Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām ḫaberdār érdi. Bildi-kim Yehūdā naʿre tartsa şehrni vīrān (12) ḳılur vaḳtige bularnıng ḳahr kélse Yaʿḳūb nebining evlādıdın bir kimerse arḳasın (13) sıfasa ḳahr kétip aʿżāları süst bolup dermānı ḳalmas érdi. Yūsuf (14) ʿaleyhiʾs-selām oġlıġa aydı: “Babangnı barıp arḳasın sıfa.” dédiler érse (15) alar barıp sıfadılar. Hīç dem urarġa mecāli ḳalmadı érdi. Bildi-kim

68a

(1) Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selām evlādıdın bir bolġay dép gümān ḳıldı. İnileri (2) ḳorḳup bir sāʿat éki sāʿat turdılar.[112] Yehūdādın hīç dem çıḳmadı. (3) Ve ḳaytıp Yehūdā ḳaşıġa kéldiler. Bu sırdın ḫaberdār ḳıldı. Meger bu şehrde (4) Yaʿḳūbnıng evlādıdın bolġay bir oġlan kélip arḳamnı sıfadı (5) érse tamām ḳuvvetim kétip dem urarġa mecālim ḳalmadı. Kéling! Her néçük (6) bolsa İbn-i Yemīnni ḳaşında tursaḳ atamız ınamazlar. “Anı hem Yūsuf (7) dek yoḳattıngız.” dép serzeniş ḳılur tép maṣlaḥat ḳıldılar. (8) Şemʿūn ʿaleyhiʾs-selām aydı: “Men İbn-i Yemīnni ḳaşında turayın.” tép (9) cemʿ bolup Mışır ʿazīzining ḳaşıġa kélip aydılar: “Ey şāh-ı ʿālem! Ve ey (10) sulṭān! Yā kerem! İbn-i Yemīnni ḳaşıġa Şemʿūn ḳoyar miz. Siz hem mübāre[k] (11) nāmengizni bérmek. Atamız […] ınanmageyler.” dép heme yaş urdılar. (12) Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām ḫoş körüp nāme yazdılar. Tamām bolġan (13) vāḳıʿalarnı İbn-i Yemīn pādişāhnıng

[112] Metinde صوردىلار olarak yazmaktadır.

cāmın oġulaġanın beyān (14) ḳılıp bularġa mihribānlıḳ birle yüklerini tamām ḳılıp İbn-i Yemīnni 15) yükige dürr [ü] cevāhirni salıp cevāb-ı iʿzāz birle uzattılar. Néçe

68b

(1) néçe menzil ṭay ḳılıp Kenʿānġa yétip Mışır ʿazīzining nāmesin atasıġa bérdiler. (2) Oḳup kördi érse İbn-i Yemīnning oġurluḳı çıḳdı. Yaʿḳūb ʿaleyhis- (3) selām tefaḥḥuṣ ḳılıp körse nāmedin Yūsuf isi kélür. “Uşul Mışır ʿazīzi (4) Yūsufım bolġay.” dép gümān étip İbn-i Yemīnni ḳalġanıġa köp bī-ṭāḳat (5) bolmadı. Andın song yüklerin açıp körseler İbn-i Yemīnni (6) yükinde tamām laʿl [ü] cevāhir turur. -el-ḳıṣṣa- Bir néçe kündin song yana (7) náme ḳılıp oġlanın yiberür boldı. Nāmeni andaġ yazdılar kim (8) “Evvel benāmu’llāh, düvīm İbrāhim Ḫalīlū’llāh, sivum İsḥāḳ, çehārem (9) faḳr ki Yaʿḳūb nebī bolġaymen. Ey Mışır ʿazīzi! Mening Yūsufımdın (10) ḫaber béring. Sizing nāmengizdin Yūsufımnı isi kélür. Mening (11) ṭāḳatim ṭaḳ bolur, bitürür. İbn-i Yemīnni oġurluḳ ḳılġan kişi (12) érmes. Andın yaman gümān étmeng. Ey Yūsuf! Kenʿānī mening ülfetim (13) uşul turur. Tezraḳ yiberip duʿāyı ḫayrımnı alġaysiz” tép (14) oġlanların ḳayıp yiberdiler. Oġlanların bir néçe menzil ḳaṭʿ (15) ḳılıp Mışırġa yéterler. Ataların nāmesin bérdiler. Yūsuf

69a

(1) Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām oḳup pinhān yıġlar érdi. Aġalarıdın sordı: (2) “Ey Yaʿḳūbning ferzendleri! Atangızını nāmesinde né dép turur? Sizler (3) böri yédi dér sizler. Meger sizlerdin cefā yétken bolġay.” Alar ḳasem (4) yād ḳıldılar. “Yūsufnı böri yédi.” dédiler. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām aydı: (5) “Bizge bir ḫaṭṭ tüşüp turur. Uşolda né bolsa iḳrār bolur mu siz?” (6)

Alar aydılar: “Bolur miz.” Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām buyurdılar: “Filān yérdeki (7) ḫaṭṭını alıp kéling.” Alıp kélip oḳudılar. Yehūdā, Şemʿūn, Rūbil, on (8) aġası aytıp tururlar kim “Bir ʿArabī ḳul, Kenʿānī Yūsuf, özi (9) ḳaçḳaḳ ve hem yalġançı. On sekiz ḳara tengege satduḳ Mālik (10) bin Zaʿrġa. Hīç kimni daʿvāsı bolmasun.” dégeç aġaları bizning (11) bir ḳulı mız bar érdi. Atı Yūsuf érdi. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām (12) aydı: “Ey

İbn-i Yemīn! Yūsuf dégeç yaman oġrı ḳulıng͡ız bar érdi (13) mü?" İbn-i Yemīn aydı: "Andaġ oġrı ḳulımız yoḳ érdi." Bu söz (14) birle yalġançılıḳ boyunlarıge tüşdi. Aydılar: "Ey Kenʿānīler! (15) Munça yalġan sözler siz mü? Mende bir ḳadīmdin ḳalgen cām bar.

69b

(1) Her kimerse ʿömrinde her né ḳılġan işi bolsa bir bir beyān ḳılur. Anı bāver ḳılur mu siz- (2) ler?" Alar aydılar: "Ārī ḳabūl ḳılur miz. Anda cāmnı kéltürüp cāmnı (3) bir urdı. "Ey cām! Her né Kenʿānīler inisiġa cefā ḳılgen […] rāst (4) sözlegil." Bu Kenʿānīleri cāmnı Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām bir urdılar. Cām (5) ṣadā ḳıldı. Yūsuf aytur: "Ey Kenʿānīler! Cām aytur." Yūsuf tüş (6) kördi aġaları reşk étip ṣaḥrāġa éltip öldürür boldılar. (7) Yehūdā aġası ḳoymadı. Āḫīr ḳuduḳḳa saldurdı." tép aytur. (8) Cāmnı yana bir urdı cām ṣadā ḳıldı. Yūsuf Yaʿḳūbnıng͡ oġlanları (9) cām aytur: "Yūsufnı ḳuduḳḳa salġandın song͡ bir oġlaḳnı boġuzlap (10) köylekin ḳanġa boyap böri yédi dép ve yalġan sözlep atasıġa (11) barıp ant içdiler. Ḫüdāġa ʿāṣīī boldılar." Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām (12) aydı: "Ey Kenʿānīler! Cām aytur. Mālik bin [Za]ʿrġa ḳuduḳdın çıḳar- (13) ġandın song͡ aġaları kélip bizing͡ yérdin on sekiz ḳara teng͡e- (14) ge satduḳlar." dép aytur dégeç aġaları ḳolların (15) başlarıġa urup saḳalların yolup köterdiler. Aydılar:

70a

(1) "Yūsuf meger sen bolġay sen. Bizni şermendelerni günāhın ötġıl. (2) Ḫüdānı ḥürmeti üçün İbrāhīm ve İsmāʿīl ve İsḥāḳ babamnıng͡ ḥürmeti (3) üçün." tép on aġası yérindin turup Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām- (4) ġa secde ḳıldılar. Fiġān köterdiler. Tamām melāʾik, vuḥūş [u] ṭuyūr ins [ü] (5) cinler heme yıġlaştılar. Yehūdā, Şemʿūn, Rūbil barça birler secde ḳılıp ġazel [oḳudı]

(6) Yehūdā yıġladı Yūsuf cān inim

Her né günāh éttük émdi baḫş éding͡

(7) ʿAyıb ḳıldıḳ ʿafv ét mihribān inim

Her né cebr eyledük bu kün baḫş édi͡ng

(8) Salduḳ seni cefā birle belāġa

Ṣabr eyledi͡ng rāżı boldu͡ng ḳażaġa

(9) Bu ḳılmışdın ʿāṣī bolduḳ Ḫüdāġa

Her né cebr eyledük inim baḫş édi͡ng

(10) Bir Ḫüdānı͡ng birligini ḳurbeti

İbrāhīm İsmāʿīl babam ḳurbeti

(11) Atam Yaʿḳūb nebī anı͡ng zīneti

Her né cebr eyledük inim baḫş édi͡ng

(12) Yādi͡nge salmagil ötgen cefānı

Biz ġarīb[e] eyle mihr ü vefānı

(13) Cefāmız ornıġa ḳılı͡ng ʿaṭānı

Her né cebr eyledük inim baḫş éd[i͡ng]

(14) Ḫacāletdin ḳızıl yüzler solġusı

Tā ḳıyāmet içide ārmān ḳalġusı

(15) Yehūdā éşiki͡ngde ḳullar bolġusı

Her né cebr eyledük inim baḫş éd[i͡ng]

70b

(1) Ammā Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmnıng̑ köng̑üllerinde ġubārı yoḳ (2) érdi. Līkin nāle [vü] nāliş ḳılıp aġalarıġa Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām ġazel [oḳudı]:

(3) Aġalar yādıma tüşse cefā̃ng̑ız

Külbe-i aḥzānda bolup kézmenem

(4) Serzeniş eyleban ṭaʿne témeng̑iz

Baḫş eylesem hergiz ang̑a dözmenem

(5) Her éşikde meni gedā ḳıldıng̑ız

Hicr otıdın yaḳıp ez̲ā ḳıldıng̑ız

(6) Ḳırk yıl atamıza cefā ḳıldıng̑ız

Baḫş eylesem aġa[larım] dözmenem

(7) Aġa ini-likni becā ḳılmadıng̑

Atang̑ız ḥaḳḳını edā ḳılmadıng̑

(8) Ḥāżır Ḫüdāyıng̑dın ibā ḳılmadıng̑

Baḫş eylesem aġalarım dözmenem

(9) Gümān eylep meni olar […]dıng̑

Öten babalarıng̑ baġrın dāġladıng̑

(10) Né sebebdin él ayaġım baġladıng̑

Baḫş eylesem aġalarım dözmenem

(11) Yalġançı oġrı dép gümān éttiṉgiz

Ataṉgızını ḫāne vīrān éttiṉgiz

(12) Yūsuf aytur körmes gümā[n] éttiṉgiz

Baḫş eylesem bu kün aṉga dözmenem

(13) Ammā aġaları Yūsufnı bu sözni éşitip cānlarıdın (14) ümīd üzüp ḳılġan işlerige pişmān bolup barçası yüz (15) ḳoyun yıḳılıp ança feryād étip yıġladılar kim Mışır ḫalḳı, Mālik Reyyān

71a

(1) yaşlıġ nāle ḳılıp alarnıṉg günāhın tilep Züleyḫā bir ġazel oḳudı:

(2) Züleyḫā perdede peryād eyleyor[113]

Mışır ʿazīzi aġaṉgızını şād étiṉg

(3) Ḳul ḳaçsa ḫᵛācesi āzād eyleyor

Mışır ʿazīzi aġaṉgızını şād étiṉg

(4) ʿArżım bu-dur ol Ḫüdānıṉg ḥürmeti

Ṯānī[114] ādem ataṉgızını ḳurbeti

(5) Şīş nebīniṉg Lūṭ nebī zīneti

Mışır ʿazīzi aġaṉgızını şād étiṉg

[113] Metinde ایلیوریور olarak yazmaktadır.
[114] Metinde سانی olarak yazmaktadır.

(6) İdrīs ile Nūh nebī ḥaḳḳıdın

İbrāhīm İsmāʿīl babaŋ ḥaḳḳıdın

(7) Babaŋ İsḥāḳ ataŋ Yaʿḳūb ḥaḳḳıdın

Mışır ʿazīzi aġaŋgıznı şād étiŋ

(8) Ḥāliŋ ḫarāb bolur bular yıġlasa

Él köterip Ḥaḳḳġa duʿā çaḳlasa

(9) Siz ötüŋgiz alar sizni dāġlasa

Mışır ʿazīzi aġaŋgıznı şād [étiŋ]

(10) Yamanlıḳa yaḫşıçılıḳ farż érür

Bādelere kerīm ṣıfat farż érür

(11) Mışır ʿazīzi Züleyḫādın ʿarż érür

Yūsuf cānım aġaŋgıznı şād étiŋ

(12) Züleyḫā bu cevābnı aydı érse Ḫüdā teʿālā Cebrāʾīlġa fermān ḳıldı: “Barġıl! (13) Yūsufġa ayġıl! Aġaları cerr-i cefā ḳılsa ol ḳılmasun. Uluġ cemāʿat- (14) dür kézer bolur.” dédi. Cebrāʾīl ʿaleyhiʾs-selām ḫaber bérdi: “Yā Yūsuf (15) Ḫüdānıŋ édi aġaları cefā ḳılgen bolsa meni taḳdīrimdin

71b

(1) taşarı érmes. Alarnıng günāhın ötüp atasıġa köylekin yibersün. (2) Közige sürtse közi bīnā[115] bolur. Tamām ḫᵛīş [ü] tebārın köçürüp (3) Mıṣırġa kéltürsün.” dép fermān ḳıldı Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām (4) Ḫüdānıng emrin éşitip yérindin turup […] “Ay ciger-kūşelerim! (5) Mening sizlerdin kelīm [?] yoḳ. Bu işler Ḫüdānıng taḳdīri birle. (6) Bolgen yéringizdin turung. Her né bu cefā kördüm Ḫüdānıng rıżā- (7) lıġı üçün yaḫşı ḳıldım.” dégeç heme yérindin köterip Yūsuf (8) ʿaleyhiʾs-selām ayaḳınġa tüşdiler. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām her birin ḳucaḳlap (9) körüşüp yıġlaştılar. Ḥāl [ü] aḥvāl soruştılar. Mıṣır (10) şehrge āyīn baġlap ḳūs naḳḳāre çaldurup andaġ temāşā ḳıldılar (11) kim yéti ḳat āsmānnıng ferişteleri ṭarab bāzī ḳılur (12) érdiler. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām bīnāsıġa ẕevḳ [u] şevḳ andaġ (13) tüşüptür kim hīç bir némerse ḫāṭırıġa kélme[s]. Aġaları birle (14) maṣlaḥat ḳılıp aydı: “Atamızge barıp bu ḫaberni aytıp mening (15) köylekimni éltip bérse mübārek közlerige sürtse közleri

72a

(1) bīnā bolur. Andın song ehl evlādı birle köçüp kélseler (2) Ḫüdānıng fermānı mundaġ turur.” dégeç her aġası aydı: “Men barayın.” (3) Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām aydılar: “Beşīr barsun, kōlekimni atamġa (4) éltip bérsün; közleriġa sürtsünler.” tép Beşīrni çaḳurup (5) bu sözlerini aytıp ḫatṭ ḳılıp bolġan vāḳıʿalarnı bir bir aytıp Beşīrġa (6) bérip rivāyet ḳıldılar. Ammā Beşīr Yaʿḳūb nebīning zemīnlerge (7) satıp érdi. Beşīrni anası oġlını satḳandın song yıġlap (8) münācāt ḳılıp érdi: “Ey Perverdigārım! Meni Beşīrimdin cüdā ḳıldı. (9) Aning hem sever oġlıdın ayırġay sen.” dédi. Ḫālıḳdın nidā (10) ḳildi-kim “Kenīz ġam yémegil. Aning hem severiden cüdā ḳılur men. (11) Tā sening Beşīringni tapşurmaġunça aning hem oġlın tapşur- (12) maġay men.” Sebeb bul érdi-kim Yūsufnı atasıdın cüdā ḳıldı. (13) -el-ḳıṣṣa- Beşīr, Mıṣır vilāyetiġa kélip bar. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmġa (14) tüşüp érdi. Bir néçe menzil ḳaṭʿ ḳılıp Kenʿānġa tüşti. (15) Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selāmning ḫaremleridin esbāb taftı. Nāgāh

72b

[115] Metinde بنا olarak yazmaktadır. Kelimenin geçtiği yérler doğru şekliyle yazmaktadır.

(1) “Artıḳ bu yönde kimdin sorar men.” dép yanıp turur érdi. Bir pīre- (2) zen ḳolında gūze suġa kéldi. Beşīrni körüp selām bérdi; aydı: (3) “Ey baba! Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selām ḳayda turur?” Pīre-zen aydı: “Né ḳılur (4) sen?” Beşīr aydı: “Oġlı Yūsufdan müjde kéltürdim.” Pīre-zen (5) aydı: “Ḳırḳ yıl boldı böri yigeni ḫaber aytur sen.” Beşīr aydı: (6) “Mışırda pādişāh turur. Aġaları birle hem tanıştılar. Meni (7) yiberdiler.” dégeç ol pīre-zen aydı: “Meger yalġançı bolġay sen. (8) Ḫüdā teʿālā meninḡ birle vaʿde ḳılıp érdi. Tā seninḡ Beşīriṅgni tafşur- (9) ġunça anınḡ Yūsufnı körgüzmem dép érdi. Ḫüdā teʿālā vaʿdesi (10) rāst turur.” did[i]. Émdi men oġlumnı körmey Yūsufnı atası (11) néçük körer.” tép aydı. “Men oġluṅg turur men.” dép (12) aṭdın taşlap anası birle ḳucaḳlaşıp feryād ḳıldılar. (13) Ḫāl [ü] aḥvāl soruşup Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selāmnıṅg turup (14) Beşīrni ḳucaḳlap bī-hūş boldı ve bāz hūşıġa (15) kélip ʿayān beyān sordılar. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmnıṅg mübārek

73a

(1) kōlekin çıḳarıp bérdi. Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selām alıp közlerige (2) sürtti. Közleri bīnā [b]oldı. Evvelḳıdın ziyāde rūşen boldı. (3) Aʿżāları selāmet bolup gūyā yégirme yaşındaki dek bolup (4) ferāġat bolup Yūsufnıṅg ārzū-yı cemāli bolup bir muḫammesni oḳudılar:

(5) Şükrüliʾllāh kéldi-kim ol-gülʿiẕārımdın ḫaber
Ḳırḳ yıl oldı ayra tüşken nev-bahārımdın ḫaber
(6) Ṭāḳatim ṭaḳ eylegen ṣabr [u] ḳarārımdın ḫaber
Hicridin ḳan yıġlagen leyl [ü] nehārımdın [ḫaber]
(7) Kéldi Yūsuf ḳırmızı yüzlü[g] enārımdın ḫaber

(8) Bilmenem bul-vāḳıʿa yā rāst bolġay yā ḫayāl
Ṭāḳatim yoḳtur yüzin tā körmegünçe bī-melāl

(9) Men sa͡nga tafşurmışam saḳla anı yā ẕü'l-celāl

Şükrüliʾllāh ét körgüzür andın cemāl

(10) Kéldi Yūsuf ḳırmızı yüzlüg enārımdın ḫaber

(11) Bu ḫaber ḳaydın kélür Ḥaḳḳdın ʿināyet bolmasa

Maḳṣada yétmez kişi andın hidāyet bolmasa

(12) İbrāhīm İsmāʿīl İsḥāḳdın şefāʿat[116] bolmasa

Düşmen [ü] ʿaġyārdın yana ʿalāmet bolmasa

(13) Kéldi Yūsuf ḳırmızı yüzlüg enārımdın ḫaber

(14) Vāṣıl olmaz hīç kişi bāġ-ı hicrān olmadı

Çekmedi hīç kim bir derdige dermān olmadı

(15) Yoḳdı ābādlıḳ tā ḫāne vīrān olmadı

Dostlarım kön͡glümde bir ẕerre pişmān

[Kéldi Yūsuf ḳırmızı yüzlüg enārımdın ḫaber]

73b

(1) Yaʿḳūbā şükr ét Ḫüdāge kétti ḳayġu kéldi şād

Ḥaḳḳ teʿālā Yūsufımnıʿömrni ḳılsun ziyāde

(2) ʿAḳl oldur ḳılmaġay Ḥaḳḳdın digerge iʿtimād

Ṣabr étip bél baġladım ḳıldım Ḫüdāġa iʿtiḳād

(3) Kéldi Yūsuf ḳırmızı yüzlüg enārımdın ḫaber

[116] Metinde شفقت olarak yazmaktadır.

(4) -el-ḳıṣṣa- Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selām cevābnı aytıp Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmnı (5) cemāliġa andaġ müştāḳ bolup “Oġlanları ḳaçan kélür?” dép (6) közleri yolda boldı. -el-ḳıṣṣa- Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām Beşīrni (7) Kenʿāna revāne ḳılıp Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selāmnıng bir néçe ehl evlādı (8) bolsa […] ḫaṭṭ yazıp bir ḳaysıġa téve ṭayyār ḳılıp yiberür bolup köçüp kélmek üçün bir nāme yazdı.

(9) Ḫüdānıng emridir bize ey ata

Özim barıp yüzüng köre bilmedim

(10) Kéçing günāhımız bolsa bir ḫaṭā

Maʿẕūr tutung özüm bara bilmedim

(11) Aldıngızda aġalarım yıġladı

Alıp çıḳıp él ayaġım baġladı

(12) Ḳuduḳḳa salmaḳa yana çaḳladı

Maʿẕūr tutung özüm bara bilmedim

(13) Bir néçe kün ḳuduḳ boldı menzilim

Éşitmes hīç kişi bu zār-ı dilim

(14) Yana Ḫüdā āsān ḳıldı müşkilim

Ḳıble-gāhım özüm bara bilmedim

(15) Aġalarım meni barıp tuttılar

On sekiz ḳara tengge satdılar

74a

(1) Meni Mışırnıng diyārına élttiler

Kaʿbem atam özüm bara bilmedim

(2) Éltip meni tüccār bāzāra saldı

Meni Mışır ʿazīzi tüccārdın aldı

(3) Ḳaygu birle éki közüm sır oldı

Nūr dédim özüm bara bilmedim

(4) Mışır ʿazīzi töhmet ile gümāna

Men ġarībni saldı yana zindāna

(5) Élim baġladı baḳmay amāna

Nūr dédim özüm bara bilmedim

(6) Zindān içre ḳırḳ yıl olup ferāġat

Raḥm eyledi Ḫüdā ḳıldı ʿināyet

(7) Boldı mening müşkil işim kifāyet

Ḳıble-gāhım özüm bara bilmedim

(8) Barçasıdın dāġ-ı hicrān yamandur

Sendin ayrılġalı işim fiġāndur

(9) Ata cān ayralıḳ āḫir zamāndur

Maʿzūr tutung̃ özüm bara bilmedim

(10) Sizning̃ duʿāng̃ızdın Yūsuf murāda

Kündin kün ḥürmeti boldı ziyāde

(11) Yana bilmen né sır bar-dur arada

Cānım atam özüm bara bilmedim

(12) -el-ḳıṣṣa- Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām bu nāmeni aytıp aġaları Kenʿāna (13) revāne ḳıldılar. Bir néçe menzil ḳaṭʿ ḳılıp zār yıġlap boyun sunup (14) tevbe istiġfār ḳılıp bardılar. Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selām bir bir ḳucaḳlap (15) günāhların ötüp Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmnıng̃ nāmesin

74b

(1) oḳup kör cefāsın bilip yıġlar érdi. Miḥnetdin rāḥatġa (2) çıḳıp ḫoş bolup érdiler. -el-ḳıṣṣa- Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selām ehl (3) evlādı birle köçüp Mıṣır diyārıġa revāne boldılar. Yūsuf ʿaleyhis- (4) selāmġa ḫaber éltti. “Atang̃ız kéle-dür.” Şehr ḫalḳıġa fermān ḳıldı kim “Heme (5) […] çıḳsun.” dép. Nevʿ nevʿ [?] gurūh gurūh yaş oġlanlar (6) bir ṭāʾife, yigitler bir ṭāʾife, ḳarılar bir ṭāʾife, ʿulemālar bir ṭāʾife, ehl-i (7) ḥikmet vezīrler bir ṭāʾife, [mürekkep lekesinden dolayı okunamamakta] birle her kim ṭarab (8) bāzī ḳılıp Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selām aldıġa pişvāz çıḳdılar érse (9) bir gerd peydā boldı. Gerd içinde aṭlıġ kélip Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selām (10) tevāżuʿ birle ér öfüp “Merḥabā” tép körüştiler. Yaʿḳūb (11) sordılar: “Ḳaydın kélür sizler?” Aydılar: “Yūsuf ʿaleyhis- (12) selām bizlerni özleridin burun yiberdiler. Alar hem (13) tez kélür.” dép cevāb aydılar ve yana bir gerd peydā boldı. (14) Gerd içinde néçe aṭlıġ peydā boldı. Andın tüşüp Yaʿḳūb (15) ʿaleyhiʾs-selāmġa taʿẓīm-i tevāżuʿ birle körüştiler Yaʿḳūb

75a

(1) ʿaleyhiʾs-selām sordılar: “Bular kimler turur?” Alar aydılar: […]zānlar (2) turur ve ilgeri yördiler. Yana bir gerd peydā boldı. Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selām (3) sordılar: “Kimler turur?” Aydılar: “Bular hem ʿulemālar turur.” kélip Yaʿḳūb (4) ʿaleyhiʾs-selām birle körüşti. Yana bir gerd[117] peydā boldı. Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selām (5) sordılar: “Kimler turur? Yūsufım bular içinde bar mu?” Aydılar: “Bular (6) ḳurʿa endāz müneccimler tururlar.” -el-ḳıṣṣa- Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selām, Yūsuf (7) ʿaleyhiʾs-selāmnıng̃ cemāliġa andaḳ müştāḳ turular kim közler körmes. Yana (8) bir gerd peydā boldı; sordılar: “Kimler turur?” Aydılar: Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmnı (9) oġlanları turur.” Aydılar. “Yana bir gerd peydā boldı. Gerd içinde néçe aṭlıġ (10) sancaḳ sancaḳ baydaġ tutup ālem ālāy-ı deb-debe, ḫayme [ü] serāperde, ḫūrşīd [ü] (11) māh-ı çehārda enver, ʿālem server, yüz e[l]vān şā[n] [u] dil-i şevket, ḥūr-ṣıfat ferişte sīret, nūr-ı hidāyetinde, ẕikr [ü] ṯenā, ʿışḳından tamām-ı ḫalāyıḳlar eṭrāfında, cān (13) sulṭānlar, bir néçe ḥāfıẓ-ı ḫoş elḥān, āvāz-ı ġulġule [ü] zelzele birle kelime-i şerīfġa (14) aytıp Yūsuf Ṭumaġ aṭını minip yüzdin niḳābın alıp her ṭarafġa (15) naẓar ḳılıp ḫalāyıḳnı ẕevḳ [ü] şevḳiġa giriftār ḳılıp şaʿşaʿa cemāli ḫalāyıḳnı

75b

(1) müsaḥḥar ḳılıp tüştiler. Yéti ḳat āsmānnıng̃ éşikleri açılıp (2) melāʾikler neẓẓāre ḳılıp ʿarş [u] kürsī ve levḥ [ü] ḳalem ata oġlını medḥ (3) ve ṯenā étip [vu]ḥūş [u] ṭuyūr ṭarab bāzī ḳılıp Ḫüdā teʿālā raḥmetin (4) ʿālemġa toldurup münevver ḳıldı érse Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selām (5) nāgāh naẓarı kevkebe Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām tüşürdiler. “Bu kélgen (6) kim turur?” Aydılar: “Nūr-ı dīdeng̃iz Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām tururlar.” dégeç (7) Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selām bī-hūş boldılar. Kélip maḥrem tüştiler. (8) Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmnıng̃ közleri atasıġa tüşüp bī-hūş (9) bolup atın tüşmaḳ ḫaṭır-ı şerīfleridin çıḳtı. Nāgāh (10) Cibrīl ʿaleyhiʾs-selām kélip aydı: “Yā Yūsuf! Atang̃dın né üçün (11) edeb saḳlamay sen?” dégeç at üstidin özleriġa taşlap (12) atasın boynıġa asılıp yüz nāle [vü] fiġān birlen ḫalāyıḳġa ġulġule salıp (13) selām bérip bu cevābnı aydılar. Ġazel-i Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām

[117] Metinde گرده olarak yazmaktadır.

(14) Élig yıl-dur ḳaçġan ḳulıng̃ danışur

Ḫoş kélip siz baş üstine efendim

(15) Dostlar külip düşmenlerim dalaşur

Ḫoş kélip siz baş üstine efendim

76a

(1) Cevāb Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selām

(2) Élig yıldur ḳaçurmışam laçinim

Cerān közli mararımız sen mü sen

(3) Tüşim-dür yā öng̃im yā ḫayāl çenim

Yūsuf atlıġ nigārımız sen mü sen

(4) Cevāb Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām

(5) Bir oḳ édim alıs yére atıldım

Bende bolup ḳuldın ḳula satıldım

(6) Şükr liʾllāh duʿāng̃zdın ḳutuldum

Ḫoş kélip siz baş üstine efendim

(7) Cevāb Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selām

(8) Sendin ayrılġalı ʿişret ḳılmadım

Ḳan yıġladım közde yaşım silmedim

(9) Sever ḳuzım [eksik]-duġın͡g bilmedim

Tāze baġım gülʿiẕārım sen mü sen

(10) Cevāb Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām

(11) Néçe kün ḳuduḳda menzil eyledim

Kün-be-kün cāyımnı tebdīl eyledim

(12) ʿAyb eylemen͡g sizġa bī-dil eyledim

Ḫoş kélip siz başım üstine efendim

(13) Cevāb Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selām

(14) Senin͡g hicrin͡g yaḳıp kebāb eyledi

Ḫüdāyım emr étip ʿaẕāb[118] eyledi

(15) Ay[t]ma Yūsuf dép ḫarāb eyledi

Ḥaḳḳdın man͡ga dīdārımız sen mü sen

76b

(1) Cevāb Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām

[118] Metinde عطاب olarak yazmaktadır.

(2) Yūsuf aytur oynap külüp kézmedim

Bī-icāzet sipārişing yazmadım

(3) Kaʿbem atam firāḳında düzmedim

Ḫoş kélip siz başım üstine efendim

(4) Cevāb Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selām

(5) Yaʿḳūbnıng tilinde şenāsı sen sen

Cām-ı cemşīd cihān-nümāsı sen sen

(6) Élig yıl-dur mening devāsı sen sen

Kétti ṣabr [u] ḳarārımız sen mü sen

(7) -el-ḳıṣṣa- Ata oġul bu cevāblarnı aytıp birbirevge körüşüp ḥāl [ü] aḥvāl soru- (8) şup Mışırġa revāne boldılar. Oġlı Mışırġa barıp āyīn baġlap şād [u] ḫürrem (9) bolġanınıng beyānında turur. Ḫalāyıḳ gurūh gurūh, ṭof ṭof Mışırġa kirip āyīn (10) baġlap néçe kéçe kündüz ṭarab bāzī ḳılıp Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selāmġa tebeʿiyyet ḳılıp (11) Müselmān bolup Ḫüdā teʿālāġa şükr [ü] şenā ḳıldılar. Mışır vilāyeti andaġ ferāġat (12) boldı kim birev birevge cebr ü sitem bolmadı -el-ḳıṣṣa- Bu revişde élig yıl (13) ötdi. Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selām birle Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām Ḫüdā teʿālāning emr [ü] nehyin (14) ḫalāyıḳġa cārī ḳılıp ḫalāyıḳ heme muṭīʿ fermān-ber-dār bolup Ḫüdā teʿālāġa (15) şükr [ü] şenā ḳılur érdiler. Élig yıldın song Ḫüdā teʿālā, Cibrīl ʿaleyhiʾs-selāmġa

77a

(1) fermān ḳıldı: “Yaʿḳūbġa ayġıl, Mışır şehrindin bāġīler köp ötken turur. (2) Yaġılar cāy érür. Munda köp turmasun; ʿömri āḫir bolup turur. Kenʿānġa (3) barsun. Ābāʾ ve

ecdādı ötken yérde intiḳāl ḳılsun.” dép Cebrāʾīl (4) ʿaleyhiʾs-selām bu ḫaberni Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selāmġa bérdiler. Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selām, Yūsuf (5) ʿaleyhiʾs-selāmġa ḫaber bérdiler. Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām Ḫüdā teʿālānıng emrin éşitip (6) atası birlen cemīʿ Mıṣır ḫalḳı, Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selāmġa ve cemīʿ ehl evlādı birlen (7) köçüp Kenʿānġa kélip cemiʿ Kenʿān ḫalḳı, Şām ḫalḳı Yaʿḳūb ʿaleyhiʾs-selām birlen körüşüp (8) bir néçe vaḳt Ḫüdā teʿālānıng emri ve nehyin ḫalāyıḳġa aytıp dārü’l-fenādın dārü’l-beḳāġa (9) rıḥlet ḳıldılar, ḳabż ḳıldılar. Eʿūzū billāh-i mine’ş şeyṭāni’r-racīm. Ḳālū innā lillāhi ve innā ileyhī (10) rāciʿūn. Alarġa ḫalāyıḳ defn ḳıldılar va’llāhu aʿlem bi’ṣ-ṣavāb.

(11) Dünyā-yı vefāsızġa köngül bérme şerri bar

Aldanma anıng sözine yüz ming ḫārı[119]

(12) Bir efʿā yılandur ki andın ḥaẕer[120] eyle

Yoḳsa démege tār tār[121] uşul yéti seri bar

(13) Her néçe kézip yaḫşı cihān eyleseng ʿişret

Deryā-yı ecel rāhda bir kün güẕārı bar

(14) Ġaflet meni nūş éte sen bolma sitemger

Her ʿayşına kim inçke yüz ming zehri bar

(15) Ḫᵛāh şāh Perīdün cem cāmı [İ]skender [?]

Aldanma anıng nuṭḳına yüz ming ḳahrı bar

[119] Metinde خر olarak yazmaktadır.
[120] Metinde حضر olarak yazmaktadır.
[121] Metinde yér alan ikinci “tār”تر olarak yazmaktadır.

77b

(1) Kim bolsa Ḫüdā ẕikr ile rūz [u] şeb her dem

Köng̃linde Ḫüdā nūr hem āh-ı seḥeri bar

(2) Ey ʿAndelībā dünyā miṣl-i köhne ribāṭ-dur

Yétse ecelning̃ nevbeti bir kün seferi bar

(3) Ammā rāvīler andaġ ayturlar kim Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmnı ataları Kenʿānġa (4) kétkendin song̃ Mıṣır ḫalḳıġa ʿadl [ü] dād ḳılıp Ḫüdānıng̃ emr [ü] nehyin beyān (5) ḳıldılar. Ḫalāyıḳ ança ferāġat boldılar. Bir néçe yıldın song̃ Cebrāʾīl (6) ʿaleyhiʾs-selām fermān birlen Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmġa ölümdin ḫaber bérdiler. (7) "Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām ölüm yaḳın turur dép āḫiret yaraġını ḳılġıl." Yūsuf (8) ʿaleyhiʾs-selām ölüm ḫaberin Züleyḫāġa aydılar: "Züleyḫā biz dünyādın sefer ḳılur (9) miz." dép oġlan uşaḳları ölüm ḫaberin éşitip hem yıġlaştılar. (10) Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām Züleyḫā birlen bu cevābnı aytuşup vedāʿ ḳılıp kéttiler.

(11) Ḫoş ḳal Züleyḫā cān fānī dünyādın

Bir zamān eglenmey kétmeli boldum

(12) Kimse kélse kéçer yana fānīdin

Ḫoş amān bol cānım kétmeli boldum

(13) Yūsuf cān salmaġıl hicrān dāġını

Eglen bir néçe kün sırdaş bolalı

(14) Seyr ételi fānī dünyā baġını

Son͡gra bāḳī yurta yoldaş olalı

(15) Her kim kéder öz künine Züleyḫā

Ata oġul birbirindin müberrā

78a

(1) Yoldaşım imānım érür mücellā

Ḫoş amān bol cānım kétmeli boldum

(2) Sen kétende zār ın͡grayıp yıġlaram

Hicrān otı birle yüreg dāġlaram

(3) Sensizin bu ʿazīz cān néylerem

Ṣabr ét bāḳī yurta yoldaş olalı[m]

(4) Her kimseye étse ecel ḫazānı

Kéder eglen-meyin laḥẓa zamānı

(5) Men kéderem yoḳtur ẕerre gümānı

Ḫoş amān bol cānım kétmeli boldum

(6) Sen bolmasan͡g ḳara közi néylerem

Piste dehān-ı şīrīn sözi néylerem

(7) Ḳızıl alma yan͡gaḳ yüzi néylerem

Ṣabr ét bāḳī yurta yoldaş olalım

(8) Men kédende salma özin͡g cefā̃ya

Fiġān ḳılma yana ḳalma eẕāya

(9) Sen amān bol tapşurmışam Ḫüdāya

Ḫoş amān bol cānım kétmeli boldum

(10) Sen bolmasan͡g dünyāġa köz salmanam

Ḳol uzatıp aḳ ḳızıl almanam

(11) Sen kéder sen men ayrılıp ḳalmanam

Ṣabr ét bāḳī̄ yurta yoldaş olalım

(12) Yūsuf Ḥaḳḳ emrine bélin baġladı

Züleyḫā cān Yūsuf üçün yıġladı

(13) Ölüm barça ḫalāyıḳnı dāġladı

Ḫoş amān bol cānım kétmeli boldum

(14) Züleyḫā dér yaḫşı yaman körmişem

Dünyāda armān-sız devrān sürmişem

(15) Émdi ḳalman kéder bolsan͡g yormışam

Ṣabr ét bāḳī̄ yurta yoldaş olalım

78b

(1) -el-ḳıṣṣa- Yūsuf ʿaleyhiʾs-selām bu cevāblarnı aytıp Züleyḫā birlen oġlan- (2) ları birlen el-vedāʿ étip Ḫüdā ẕikriġa muḳayyed boldı. Ḥażret-i ʿAzrāʾīl (3) ʿaleyhiʾs-selām kélip Ḫüdā teʿālānıng̃ fermān birlen Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmnıng̃ (4) mübārek rūḥların ḳabż ḳıldı. Mıṣır ḫalḳı bilip nāle [vü] fiġān ḳılıp taḫt-ı (5) revāne salıp vāveylā vā-ḥasretā dép püşt [ü] penāhdın ayrılıp (6) yıġlar érdiler. İns [ü] cin vuḥūş [u] ṭuyūr mātem tutup otlamaḳdın ḳaldılar. (7) Züleyḫā tābūtnı gerdā-gird feryād ḳılıp bu cevābnı aydılar:

(8) ʿAzīz tendin süçük cānım çıḳadur

Söz bolmasa ḳızıl tilni néylerem

(9) Bād-ı ecel ʿimāretim yıḳıp-dur

Serv olmasa ḳaddı dalı néylerem

(10) Kerekmesdür émdi ḳad[u]kemālim

Zehir oldı āb-ı şeker zülālim

(11) Yūsuf cān körmese hüsn [ü] cemālim

Közde nergis yüzde ḫāli néylerem

(12) Andın ayru gülgūn şarāb olmasun

Közde sürme yüzde gül-āb olmasun

(13) Sünbül saçım zülfim ṭınāb olmasun

Ṭavḳ-ı zerrīn ḳızıl al néylerem

(14) Vīrān olur bāġa bāġbān bolmasa

Mülki ḫarāb olur sulṭān olmasa

(15) Deryālarda āb-ı revān bolmasa

ʿAndelīb bolmasa güli néylerem

79a

(1) Züleyḫā vaʿdege ḳılma ḫıyānet

Bér bu cānıng̃ béş kün édi emānet

(2) Ḳoşulur sen Ḥaḳḳ eylese ʿināyet

Yār olmasa cān [u] dilni néylerem

(3) -el-ḳıṣṣa- Züleyḫā bu cevābnı aytıp éki közin oyup alıp birin tābūt (4) nıng̃ başı uçunda ḳoydı ve bir közin ayaḳ uçunda ḳoydı. Bu reviş (5) birlen Yūsuf ʿaleyhiʾs-selāmnı defn ḳıldılar. Züleyḫā ḳaytıp kélip kenīzlerge (6) fermān ḳıldı. “Manga cāy salıng̃.” dép kenīzler cāy saldılar. Züleyḫā (7) Ḫüdā teʿā[lā]ġa ẕikr [ü] şenā étip hīç kim birlen sözleşmedi. İmānġa muḳayyed (8) Ḥażret-i ʿAzrāʾīl Ḫüdā teʿālānıng̃ emri birlen kélip Züleyḫānıng̃ rūḥın (9) ḳabż ḳıldılar. Eʿūzū billāh-i mine’ş şeyṭāni’r-racīm. Ḳālū innā lillāhi ve innā ileyhī

(10) Rāciʿūn temmetü’l-kitāb

Bi ʿavni’l meliki’l-vehhāb

Şod tevfīḳ-i Ḫüdāy-ı lā-yenām

Ān kitābet rūz-ı cumā şenbe [?] tamām

3.2. Türkiye Türkçesine Aktarım

1b

Bismillahirrahmanirrahim.

(1) Haberleri rivayet edenler, (2) eserleri nakledenler, eski bahçenin destanlarını anlatanlar, söz harmanından başak devşirenler, (her kim ki) sözü eklerse (başkasının veya kendisinin sözüne) (3) ciğerinden bir parça kan eksilir. Rivayet edenler defterdir; tatlı sözleri nakledenlerdir. (4) Onlar muteber peygamber kıssalarından haber verirler: Hazreti Yakup' (5) un atası İbrahim aleyhisselamdı. Amma Yakup aleyhis- (6) selamın on iki evladı vardı. İkisi aynı anneden- (7) di. Yusuf aleyhisselam, İbni Yemîn ve de bir kızı ise (8) aynı annedendi. Bunların annesi dünyadan göç- (9) tü. Onun şerefli ismi Rahal'dı ve bütün evlatlarının (10) bir meziyeti vardı. Eğer Yehuda sinirlenip bir nara (11) atsa işitenlerin ödleri kopardı (12) ve bedeninde olan bütün tüyleri giysilerinden taşarak geçerdi. (13) Diğerinin adı Şemun'du. Onun meziyeti buydu ki (14) kılıç vurduğunda dağ ve taşı su gibi keserdi. Diğerinin (15) adı Rubil'di. Aslan gibi kükrese cihanı itibarsız-

2a

(1) laştırırdı. Yusuf aleyhisselamın meziyeti oydu ki tatlı sesle (2) nağme ederek feryat etse havadaki kuşlar uçmayıp kalırdı. (3) Onun öylesine güzel yüzü vardı. Öyle ki her kim yüzüne baksa ayna gibi kendi yüzünü (4) görürdü ve ne yeseler bedenlerinde görünürdü. Allahutaala (5) güzelliği on hisse kılıp dokuz hissesini hazreti Yusuf'a (6) ve bir hissesini ise bütün insanlara vermişti. Güzellik hususu şöyleydi: Melekler (7) gördüğünde hayran kalarak "İnsandan böyle bir şey doğamaz" diye (8) konuşurlardı. Şeytan ve peri, insan ve cinler, yabaniler ve kuşlar görse canını feda ederdi.

(9) Allah, özünün sanatı ile iki cihanı yarattı. Önce Muhammed'in nurunu o cihan içinde görünür kıldı.

(10) Onun nuru ile bütün peygamberler yaratıldı. Resuller içinde Yusuf'un cennet gibi güzelliği vardı.

(11) Melekler, huriler ve hizmetkârlar yüzünü görünce onu metheden destanlar okudular.

(12) Yüzünün parıltısından geceler aydınlık olurdu. Züleyha bir gece rüya gördü, feryat etti.

(13) Bülbül gül için inleyip feryat ederken aşk bahçesinde Yusuf ile Züleyha kıssasını [anlattı.]

(14-15) Şüphesiz biliniz ki Yusuf'un güzelliği ve parlaklığı cennet ehli dahi bütün yaratılanları yaktı.

2b

(1) Periler, melekler, huriler ve hizmetkârlar, onun güzelliğini görüp gezindiler.

(2) Peri gibi oluşu insanları ve cinleri hayran bıraktı; onun aşkı bütün kâinatı yaktı.

(3) Allah'ın nurundan yaratılan o can, yanık ezgiler söyledi ve (4) bunu işitenlerin her zaman canı yandı.

(5) Onun gibi narinlik şahı, sayısız çile çekerek (6) kırk yıl boyunca eziyetler gördü ve feryadı kâinatı yaktı.

(7-8) Yakup hasretinden dolayı feryat edip bülbül gibi hayran oldu ve kendini bu hasretle her zaman yaktı.

(9) -el-kıssa- Hazreti Yusuf'u Yakup aleyhisselam bütün evlatlarından (10) daha çok severdi. Bir saat yanından ayırmazdı. Sözün kısası (11) Yakup aleyhisselam, bir gece düşünde Yusuf aleyhisselamı (12) on kurdun ortaya aldığını, her birinin bir hamleyle öldürmeye (13) çalıştıklarını ve yine bu kurtlardan birinin öldürmeden bırakmayacağını gördü. Sonra ansızın (14) Yusuf aleyhisselamı yer yuttu. Yusuf'tan hiçbir işaret kalmadı. Yakup aleyhisselam bu rüyayı (15) görünce kuruntuya kapılarak yattığı yerden

3a

(1) sıçrayıp kalktı. Can havliyle hazreti Yusuf'u gördüğünde (2) Yusuf aleyhisselam yatıyordu. Yüzünü ve gözünü öpüp (3) biraz dinlendi. Lakin anbean halsiz kalarak (4) inlemeye başladı. Yüreğine ayrılık ateşi düşüp bu gazeli okudu:

(5) Kâdir Mevlam! Yüreğime ateş düştü, beni Yusuf'umdan ayırma. (6) Dünyada ayrılık nasıl bir işti, sultan başımı dilenci eyleme.

(7) Her gün başımda olan nasıl bir derttir bilmem. Bu gece gördüğüm düşten korkarım. (8) Bugün içtiğim aşıma zehir katma, bana ayrılığı reva görme.

(9) Gözümün aydınlığını, bedenimin kuvvetini, gönlümün sükûnetini, canımın huzurunu, (10) gece gündüz ahbabım olan sevdiğim kuzumu, Yusuf'umu bugün benden ayırma.

(11) Gülün goncası açıldığında solmasın, yersiz bir vakitte hazan vurmasın. (12) Hiç kimse ayrılık belasını görmesin, bugün bahtımı kara eyleme.

(13) Yakup nebi bir hikmetle karşılaştı, sanki kahpe felek bağrını doğrar. (14) Kuzu atadan ayrıldığı için ağlar, ayrılık ateşini bana reva görme.

(15) -el-kıssa- Yakup aleyhisselam bu münacatı okuyup ağlardı.

3b

(1) Gece gündüz huzursuz olup "Bu bela nereden gelecek? diye düşünmeden durmadı. Ansızın (2) gözlerini uyku alsa uykudan sıçrayıp Yusuf aleyhisselamı görürdü. (3) Sonra Yusuf aleyhisselam da düş gördü. Düşünde, gökyüzünde (4) altından yapılmış bir taht belirdi. Yusuf aleyhisselam bu taht üstüne (5) çıkarak şahane giysiler giyip oturuyordu; büyük bir şehir, bütün (6) insanları ile gelip ona hizmet ediyordu ve yine küçük bir cariye de gelip hizmet (7) ediyordu. Birdenbire ay ve güneş ile on yıldız Yusuf aleyhisselama (8) secde ettiler. Yusuf aleyhisselam bu rüyayı görüp yerinde (9) bir ah çekti. Yakup aleyhisselam derdine (10) yanıp "Derdim nasıl rüya oldu?" deyip oğlunu kucakladı. Yusuf aleyhis- (11) selam düşünü söyledi. Atası tabirini söylemedi. Yusuf aleyhis- (12) selam: "Ey ata! Niçin düşümün tabirini söylemiyorsunuz?" dedi. (13) Yakup aleyhisselam cevap verdi: "Ey çocuk! Ben tabirini söylersem hiç kimseye (14) bahsetme." dedi. "Ağabeylerin bunu işittiklerinde seni bir belaya uğratmasınlar. (15) Çünkü sen benim gören gözümsün, işiten kulağımsın, en güzel

4a

(1) sözüm, azalarımın tamamının gücüsün." dedi ve yine söyledi: "Ey (2) ciğerimin köşesi! Düşünü söyle, tabirini söyleyeyim." dedi. Yusuf (3) aleyhisselam beyan edeyim deyip bir gazel okudu. Gazelin beyanı:

(4) Bugün bir rüya gördüm. Şaşırmış aklımı yitirdim. (5) Bu sırra anlam veremedim, öylece kaldım. Bu derdin dermanı nedir?

(6) Yavrucağım, bu dünya fânidir. Senin canın emniyette olsun. (7) Bu sır içte gizlidir. Söyle; canım beyan olsun.

(8) Cevherden olan bir taht, gelip sağlam bir şekilde huzurumda durmuş. (9) O vakit bana ona bin dediler. Yine renkli bir köşk…

(10) Saltanat şahı tahttır. Kavuşmak nasip olsun. (11) Hangi vakit senin talihin dönecek? Şöhretinde cihan olsun.

(12) O taht üzerinde oturdum. İnsanlara önder oldum. (13) Zühal feleğinin etkisi altında olan cihanı nurla doldurdum.

(14) Aleme sultan olursun; seni taht üzerinde dolaştırırlar. (15) Yüz bin asker sana kurban olur. Sen herkese hükümdar olursun.

4b

(1) Yusuf "Ah ile inledim, gördüğüm rüyadan dolayı huzursuz oldum. (2) Sana gül bahçesi oldum, Rabbim şimdi ayrılığa salmasın." dedi.

(3) Yakup nebi "Sevgili yavrum bunu asla kimseye söyleme. (4) Allah, herkesin derdiyle dertlenendir. Bu sırrın içte gizli kalsın." dedi.

(5) -el-kıssa- Baba oğul konuşurken Şemun'un annesi konuşulanları (6) duydu. O bu konuşmayı dinledikten sonra eve gitti. Yehuda, Rubil (7) ve Şemun; hepsi toplanıp bir yerde oturuyordu. Baba oğulun (8) bu konuşması onların kulağına gidince içlerine (9) ateş düştü, iyice sordular. Yusuf aleyhisselam, Allah'a olan (10) yeminini hatırlayıp ziyadesiyle anlattı. On biri ant içip (11) söyledi: "Yusuf'u öldüreceğiz." O anda Yehuda söyledi. "Babamız bir an olsun (12) onu yanından ayırmaz, nasıl öldüreceğiz?" Rubil söyledi: "Ben tuzak kurayım. (13) Gece plan yaptılar. Şafak ağarınca toplanıp Yusuf'un (14) yanına gittiler, onu karşılarına alarak sordular. Lakin kinleri (15) içlerindeydi ve gizli bir yerde yine sordular. "Ey kardeşim!

5a

(1) Sen hiç yalan söz bilmezsin. Doğru söyle, ne düş kördün (2) bizlere anlat. Düşün mübarek olsun." dediklerinde (3) Yusuf aleyhisselam şaşırıp yere baktı. Hiçbir şey söylemeye mecali kalmadı. (4) Ağabeyleri tekrar sorup bırakmadılar. "Ümmetin senden razı olmaz." dediklerinde (5) Yusuf aleyhisselam: "Anladı ki mesele iyice suç olacak. Söylese atasına karşı (6) yalancı olacak. Şaşırıp "Ne diyeceğimi bilmem." dedi.

(7) Atamız Adem'den kalan bir söz var. Gördüğünü söyle görmediğini söyleme. (8) Gece gündüz gönülde bin hayal var. Gördüğünü söyle görmediğini söyleme.

(9) Söylersem adıma yalancı derler. Söylemezsem soyuma kötülüktür. (10) Ağabeylerim beni mutluluğuma bırakın. Gördüğünü söyle görmediğini söyleme.

(11) Er odur ki dünyaya gönül koymasa. Sırrını bu hile ile dil demese. (12) Nefis ve şeytan düşmanına uyma. Gördüğünü söyle görmediğini söyleme.

(13) Ağabeylerim bugün utanacak bir şey yapmayın. Atam ile bana ihanet etmeyin. (14) Bundan daha fazla rüyadan bahsetmeyin. Gördüğünü söyle görmediğini söyleme.

(15) Güçlü ve kudretli olan zorba ne yapsa Yusuf'un katlanmaktan başka çaresi yoktur.

5b

(1) Sırrın aşikâr edilmesi beladır. Onun yerine getirmediği sözümü gör.

(2) -el-kıssa- Ağabeyleri bu sözü duyduklarında anladılar. "Gördüğü düşü doğru- (3) dur." deyip her biri kahrederek dünyayı harap edecek gibi oldular. (4) Her biri bir pehlivan ve heybetli savaşçı gibiydi. -el-kıssa- Yusuf (5) aleyhisselamdan bu sözü duyduklarında çeşitli hileler ile gidip babalarına söylediler: (6) "Ey ata! Bahar mevsimi olup güller açıldı, bülbüller şakıdı, pınarlar (7) her tarafa aktı. Ne olur Yusuf'u bizlere yoldaş edin. (8) Daima kız çocuğu gibi evde saklarsınız. Bizlere katın; (9) sahraya varıp gülleri seyrederiz. Yusuf'a da iyi gelir." deyince (10) Yakup aleyhisselamın bedeni titreyerek evlatlarına bir söz dedi:

(11) Çocuklarım benim nasihatimi dinleyin. Sözler sözüm Yusufçuğumdan ayrılmam. (12) Biriniz Yusuf'la kalsın. Gören gözüm Yusufçuğumdan beni ayırmayın.

(13) Sizlerin cefasını nice yıl çektim. Şimdi vefanızı görme vakti geldi.

(14) Aranızda Yusuf gençtir. Gören gözüm Yusufçuğumdan ayrılmam.

(15) Gül bütün cihana açılıp (Yusuf) sizler ile yabana gitse (16) gelip gelmeyeceği şüphelidir. Rızkım, nimetim olan Yusufçuğumdan ayrılmam.

6a

(1) İzin versem hüzün ateşine düşerim. Dilenip kalırım, aklım başımdan gider. (2) Yüzünü bir görsem yüz bin yıl yaşarım. Yaz mevsimim Yusufçuğumdan ayrılmam.

(3) Yakup "Allah'ım Yusuf'u koru; Yusuf gidip cihanı seyretsin." diye söyler.

(4) Amma bu cevapla ilgilenmeyip çıktılar ve yine (5) bir hile yapıp Yusuf'u çağırıp söylediler. "Ey gözümüzün ışığı Yusuf- (6) çuğumuz! Sahrada görülmemiş şeyler vardır. Koyunlar doğurdu. Meyveler olgunlaştı. (7) Güller açılıp bahar mevsimi oldu ve bunları her kim görürse tazelenir." (8) diye aldatıp atalarına gönderdiler. "İzin alıp gel." diye (9) söylediler. "İzin vermezse ağla." dediler. -el-kıssa- Yusuf (10) aleyhisselam bunların hilesine kanarak atasına gidip izin istemek için bir gazel okudu:

(11) Kâbe'm, izin verseniz. Hayalime bir iş düştü. (12) Bahçeyi süsleyen şebnem, yine bahar mevsimime düşmüştür.

(13) Dünyayı seyreylesem gönül mest olur. (14) Benim yüzümün güzelliğinden ağabeylerim çekinir.

(15) Aşk ateşiyle yanmış bülbül önce kafese düşmüştür.

6b

(1) Bana, olgunluğuma hangi sevda düşecek?

(2) Rakipler ateşimde yansın. Sohbet ehli kadehini sunsun. (3) Tatlı suyumu içerek yüz binlerce susamış doysun.

(4) Çaresizce Yusuf "Babacığım bu fırsattır, izin verin. (5) Ağabeylerim yakınımda olduğu için halimden haberdar olurlar." der.

(6) -el-kıssa- Bu sözü Yakup aleyhisselam işitince kendinden geçip bir gazel okudu:

(7) Bir an görmesem takatim kesilir. Kuzum beni ağlatıp buradan ayrılma. (8) Bu gördüğüm düşümün sıkıntısı çoktur. Sözler sözüm, gören gözüm kuzum ayrılma

(9) Sen gittiğinde ben ağlayıp kalırım. Ayrılık oku ile yüreğimi yakarım. (10) Herhangi bir eşyandın seni sorarım. Şahinim, doğanım ayrılma.

(11) Bilmem başıma nasıl bir hikmet geldi. Gözden akan yaşıma merhamet eyle. (12) Felek içtiğim aşıma zehir kattı. Canımın içi sevdiğim ayrılma.

(13) Yakup'un bu hali nasıl geçer? Hak'tan gelen rızkım ayrılma.

(14) Yakup aleyhisselam bu sözü söylediğinde Yusuf aleyhisselam cevap isteyip gazel okudu:

(15) Şahım izin verseniz. Dünyayı seyreylesem.

7a

(1) Ağabeylerim şefkatlidir. Onlar beni sakınırlar.

(2) Kuzum bunları iyice aklında tut. Sana bir bela gelmesin. (3) Bu iş Allah'ın hükmüdür. Kötülük reva olmasın.

(4) Bana kimden cefa ulaşacak? Bize kim kötülük edecek? (5) Nasıl kişidir ki sizden geçecek?

(6) Allah'tan korkmayan insan, seni bilmez, beni bilmez, bilmez. (7) Yüreğimde yüzlerce hüzünle yine bir musibet olmasın.

(8) Her biri Rüstem gibi olan pehlivan ağabeylerim vardır. (9) Kavga olsa düşmanları harap eder.

(10) Onların kimseden korkusu yoktur. Tanrı'nın işinden korkarım. (11) Ağabeylerinin arzusundan vazgeç, başına iş çıkmasın.

(12) Allah'ın hükmü değişmez. Onun takdirinden kaçılmaz. (13) Korkak olanlar sabredemez. Başına bin sevda düşse…

(14) Kuzum senden ayrılırsam ardından delirip kalırım, (15) ayrılığında yanarım, böyle arzuya kapılma.

7b

(1) Yusuf "Şimdi bir an bile durma isteğim yok. (2) İster şu gün ister ertesi gün olsun baba sizin sözünüzden geçişim yok." diye söyler.

(3) Yakup "Canım, güler yüzlüm izin verdim. (4) Feryadımı artırma. Şu gün gel ertesi gün olmasın." diye cevap verir.

(5) -el-kıssa- Yakup aleyhisselam bu cevabı söyledi. Evlatları eşikte (6) hazır olup ve yine babalarından büyük bir tevazu ile Yusuf aleyhisselamı (7) istediler. Ancak Yakup aleyhisselam söylediler: "Ey çocuklarım! "Gidin! (8) sizleri Allah'a emanet ettim. Yusuf'u sizlere emanet ettim." (9) deyip gönderdi. Yusuf alehisselama hazreti İbrahim'den (10) kalan gömleği giydirip beline kemeri bağlayıp başına (11) sarık takıp öylece gönderdiler. İnsan ve cinler ve yabaniler ve kuşlar, melek- (12) ler hayranlıkla seyrederlerdi. Yakup aleyhisselam çocuk- (13) larına bakıp ilkbahar bulutu gibi ağlayıp bir gazel okudu:

(14) Gözümün aydınlığı canım oğullarım, Yusuf'umu çabucak alıp getiresiniz.
(15) Canımdan fazla sevdiğim çocuklarım, atanızın hakkını yerine getiresiniz.

8a

(1) Gidince Yusuf'u yaya bırakmayın. Susatmayın, aç bırakmayın, kötü davranmayın. (2) Allah'ı yanınızda bilin, şeytana uymayın. Ben garipten güzel dua alacaksınız.

(3) Yusuf'um nazik ve iyi yetişmiştir, onu koruyun, tez getirin. (4) Nasihatimi alın tuzumu hak edin. Birbirinizin değerini iyi bilesiniz.

(5) Yusuf'umu görmezsem huzurum olmaz. Yerimden kalkmaya sebebim olmaz. (6) Onsuz bu dünyada duramam. Ben ağlarsam kötü ad ile anılacaksınız.

(7) Yakup "Sizleri Allah'a emanet ettim. Geç kalırsanız haddinden fazla ah ederim. (8) Yusuf'tan ayrılırsam aklım gider, benim bu halime merhamet edesiniz." diye söyler.

(9) -el-kıssa- bu sözden sonra Yusuf aleyhisselam on dört gece- (10) lik ay gibi olup ağabeylerine katıldı. Babasıyla vedalaşıp (11) sahrayı seyre gitti. Yakup aleyhisselam iniltiyle ağlayıp dönüp gittiler. (12) Gelip bir ağacın tepesinde oturdular. Yakup aleyhisselam ağaç- (13) tan sordular: "Ey ağaç! Yusuf'umu ne zaman görürüm." dedi. Ağaç- (14) tan ses geldi: "Kırk kırk." dedi. Yakup aleyhisselam söylediler: (15) "Ey ağaç! Yusuf'umu ne zaman görürüm." Yine ses geldi: "Kırk kırk." dedi.

8b

(1) Yakup aleyhisselam sordular: "Kırk gün mü veya kırk ay mı veya kırk (2) yıl mı?" Ondan sonra ağaçtan ses çıkmadı. Yakup aleyhisselam kendinden geçerek (3) yıkıldı.

Sonra aklı başına geldiğinde dinlenmeden eve gittiler. Yolda (4) Yusuf aleyhisselamın ablası saçını dağıtıp yüzünü parçaladı, yakasını yırttı, (5) ellerini kaldırıp babasına söyledi: “Ey ata! Benim Yusuf’um, yüreğimin kuvveti ve canımın (6) rahatı nerede? Bugün kötü düş gördüm. Yusuf’umu on kurt ortaya (7) alıp öldürmek için gittiler. Ey ata! Yusuf’umu gösterin. Yoksa kendimi (8) helak ederim.” deyip ilkbahar bulutu gibi ağlayıp bir gazel okudu:

(9) Eyvahlar olsun, Yusuf’umu görmedim. Görüşmemiz kıyamete kaldı neyleyim. (10) Konuşarak halini sormadım. Görüşmemiz kıyamete kaldı neyleyim.

(11) Gafil olup kervanımı göçürdüm. Kolumdaki şahinimi uçurdum. (12) Ayrılığın şarabını içirdim. Görüşmemiz kıyamete kaldı neyleyim.

(13) Şimdi görsem canımın içinde gizlesem, seyyah olup izlesem, (14) gelene kadar gittiği yolu gözlesem; bulabilir miyim? Görüşmemiz kıyamete kaldı neyleyim.

(15) Dudaklarımız kapandı, konuşacak hiçbir söz kalmadı.

9a

(1) Bülbül gibi feryat ettik. Görüşmemiz kıyamete kaldı neyleyim.

(2) Çaresizce ablasına sırrını söylemedi, hasret kaldı vedalaşıp gitmedi. (3) Eyvah! Muradına ulaşamayacak. Görüşmemiz kıyamete kaldı neyleyim.

(4) Yakup aleyhisselam kızlarına söyleyip bir gazel okudular.

(5) Feryat edip yüreğimi yakma. Sonbahar gelip haremimi yel aldı. (6) Kaygı ile kızıl yüzümü soldurma. Taze bağımı, şehrimi sel aldı.

(7) Gözüm yolda; gelir diye ümidim var. Oğlanlarım benim nasihatimi tutar. (8) Birbirlerine dostluk edecekler diye söz verdiler, el aldı.

(9) Kuzum eğlenip gelmezse, sayısız nasihatimi dinlemeyip (10) söylediğim sözlere aldırış etmezse çeşmelerim kuruyup çöl olur.

(11) Ondan ayrı kaldığımda benim halim nasıl olur? Elimdeki yanan ateşim söner. (12) Şimdi sağlıklı olan ruhum göçer. Yusuf, sanki ayrılığa doğru gitti.

(13) Yakup "Yusuf'um emanettir; dönüp dönmeyeceği belli değildir. (14) Son zamanda bize ayrılık düştü. Bahçelerimi hazan vurup sel aldı." diye söyler.

(15) -el-kıssa- Hazreti Yakup bu cevabı söyleyip sordular: "Ne için soruyorsun?"

9b

(1) kızları söylediler: "Yatıyordum, bu gece Yusuf'umu on kurt (2) ortaya alıp öldürecek gibi saldırıyorlardı. Korkarak yerimden kalktım." (3) deyip ağlayıverdi. Atası gönlünü teskin edip dönüp gitti ve yine kendileri (4) kaygı ile eve varıp oturdu. Kardeşleri, Yusuf aleyhisselamı atasından (5) hile ile alıp bir nice menzilden geçirerek çöl ve (6) dikenlere ulaştırdı. Şemun hızlı hızlı gidip Yusuf aleyhisselamı devenin (7)

üstünden indirip kuvvetle vurup iki elini bağlayıp koluna (8) elmas bıçak alıp başını kesmeye çalıştı. Ansızın gökyüzünden bir kuş (9) belirdi, söyledi: “Ey Yakup’un evlatları! Hiç peygamber-zâde (10) babasına merhamet etmez, kardeşine böyle yapar mı? Allah’ın kahır ve gazabından (11) korkun! Bu nasıl iştir?” deyince o yerden gittiler. (12) Yine “Başka yerde öldürürüz.” dediklerinde o kuş kayboldu. (13) Rubil, Yusuf’un ayağını tutup yüzüne bakıp onu yerde sürükledi. (14) Mübarek yüzünden, gözlerinden ve bedenlerinden dikenler geçti ve bütün (15) azaları yara oldu. Ondan sonra bu halini görüp

10a

(1) Yusuf aleyhisselam bakıp ilkbahar bulutu gibi ağlayıp bir münacatı okudu:

> (2) Kudretli Allah’ım, bugün elimi tutmazsan, […] gibi olurum. (3) Kardeşlerimin gönlüne merhamet koymazsan, zalimler elinde ölecek gibi olurum.
>
> (4) Atamın nasihatini tutmadım. Kal dediğinde kan ağlayıp kalmadım. (5) Uğursuz bahtıma ne olacağını anlamadım. Rakiplerin zorbalığından ölecek gibiyim.
>
> (6) Atamdan ayrıldığım için ona olan hasretim tazelendi. (7) Bedenimin dört bahçesi talan edildi. Gonca bağlı canım solacak gibidir.
>
> (8) Her biri canıma bir hançer çeker. Akan yaşıma merhamet etmez. (9) Ruhlarım yanıma gelip gider. Ölüler topluluğuna katılacak gibiyim.

(10) Yusuf aman var dilimde der. Bir nice gün memleketimde rahat etmedim.
(11) Atamın gözleri benim yolumda, ben bu yerde kalacak gibiyim.

(12) -el-kıssa- Hazreti Yusuf bu cevabı söyledikten sonra ağabeylerinin (13) her biri koluna bir sopa alıp vurdu. Bir […] çıkarıp (14) kol ve ayağını bağlayıp boğazına bıçak koyup kesecek gibi oldu. (15) Yusuf aleyhisselam söyledi: "Ey ağabeylerim! Bir içim su verin

10b

(1) yüreğim yanar." Ağabeyleri mataradaki suyu döküp söylediler. "Seni öldürüyoruz, (2) sen hâlâ su diyorsun." dediler. Dağdan avaz geldi: "Ey (3) Allah'tan korkmayan Yakup'un çocukları! Kardeşinize böyle cefa (4) etmeyin, cehennem ateşine tutulursunuz." dedi. Ona bakmadılar. (5) Yine avaz geldi: "Ey Yakup'un çocukları eğer Yusuf'umu benim (6) sözümün üstüne öldürürseniz ben sizleri bir nefeste yutarım." (7) deyince korkup kol ve ayağına basıp alıp gittiler ve yüksek bir yere çıkıp (8) plan yaptılar. Hazreti Yusuf aleyhisselam kesin (9) olarak öldürüleceğini anladı. Ağlayıp Rubil ağabeyine sarıldı. O da bir yumruk (10) vurup baktı ve yine ayağa kalkıp Şemun ağabeyine yapıştı. O da (11) vurup kovdu. Ondan sonra Yehuda'nın koluna girip (12) ilkbahar bulutu gibi ağlayıp gazel okudu:

(13) Gözümün nuru büyük ağabeyim, bunlara uyma. (14) Atamın binlerce gam çekmesine sebep olup onun bahtını karartma.

(15) Benim halime merhamet et. Ağabeyim, feryadıma yetiş.

11a

(1) Günahım varsa affet, bana böyle cefa etme.

(2) Ben de Allah'ın kuluydum, atamın bülbülüydüm. (3) Hem canı hem gönlüydüm, bu işleri bana reva görme.

(4) Felek bana gece baskını yaptı. Dünya başıma yıkıldı. (5) Bugün ağabeylik hakkını düşün, ağabeyim eziyet etme.

(6) Yusuf hayretler içerisinde çaresizdir. Babanı ağlatma. (7) Ağabey! Can ve başın kurban olsun, beni böyle dilenci eyleme.

(8) -el-kıssa- Yusuf aleyhisselam bu cevabı söylediler. Yedi kat (9) göğün melekleri seyredip Allah'a niyazda bulundular. "Ey (10) Rabbimiz! Bu nasıl hikmettir? Yusuf'un başına arş-ı kürsü (11) titreyip söyler: "Ey Rabbimiz! Yusuf'a merhamet et." (12) Yaratıcıdan ses geldi: "Ey arş-ı kürsü ve levha ve kalem ve ey (13) melekler! Temiz Yusuf'umun hâlini ben bilirim." (14) deyince hepsi sustular. Amma Yusuf aleyhisselam bu cevabı… (15) Yehuda hiçbir zaman vurmadı. Kederlendi ve ondan

11b

(1) da yüz çevirdi, ümidini kaybederek kahkahayla güldü. Yehuda söyledi: (2) "Ey akıl! Ne için gülersin?" dedi. Şimdi ölüm vaktidir. (3) Yusuf aleyhisselam: "Benim gülmeme sebep vardır." dedi. Bir gazel okudular:

(4) Ağabeylerimin boş sözüne kanıp erkek aslan gibi ağabeylerim var dedim.
(5) Görünüşlerini görüp güvenip erkek aslan gibi ağabeylerim var dedim.

(6) Akranlarım ile etrafta oynayıp eğlendiğimde (7) her birini bir menzilde gördüğümde erkek aslan gibi ağabeylerim var dedim.

(8) Kimse düşman olsa başını keser, onun leşini itlere aş eder. (9) Hiç kimse Allah'ın takdirini bilmezken erkek aslan gibi ağabeylerim var dedim.

(10) On ağabeyim var dedim sanını söyledi. Her biri düşmanın kanını döker. (11) Benim için canını feda eder. Erkek aslan gibi ağabeylerim var dedim.

(12) Yusuf söyler: Uğursuz yüzleri nem dolmuştur. Ömrümün tomurcuğu açılmadan solmuştur. (13) Alınyazısı böyledir ki, ağabeylerim düşman olmuştur. Erkek aslan gibi ağabeylerim var dedim.

(14) -el-kıssa- "Bundan dolayı gülerim." dedi. Yehuda'nın gözünden damla (15) damla yaş akıp söyledi: "Ey Yusufçuğum! Korkma! Öldürülmene

12a

(1) müsaade etmem." dedi. "Önce beni öldürsünler sonra seni," dedi. Bira- (2) derleri söyledi: "Önceden ne söylemiştin? Şimdi böyle diyorsun" dedi. (3) "Bizler müsaade etmeyiz." deyip hamle yaptılar. Yehuda aleyhisselam sinirlenip (4) "Öldürülmesine müsaade etmem." dedi. Söylediler: "Öyleyse ne olacak?" Yehuda: (5) "Şu olacak: Yusuf'u kuyuya salalım, kan haksız yere akmasın. (6) Biraz daha yaşasın, yine eceliyle ölür." deyip plan yaptılar. (7) -el-kıssa- Şam ile Kenan arasında bir kuyu vardı. Mısır kervanı, (8) ondan su içip geçerdi. Bu kuyu Şeddad'ın kazdırdığı kuyuydu. (9) Yusuf alehisselamın gömleğini çıkararak iki omuzunu (10) bağlayıp bu kuyuya gönderdiler. Halatı, Yehuda'nın kolundaydı. (11) Yine bir ağabeyi gelip halatı kesti. "Taşa değip ölsün." dedi. (12) Allahutaala, Cebrail'e buyurdu: "Yusuf'umu tut!" Cebrail ferman

ile (13) o anda kuyuyu tepeye götürdü. Hazreti Lut peygamberin kavmini (14) helak eden taşlarından bir taş bu kuyuya düşmüş- (15) tü. Yusuf aleyhisselam bu taht üzerine oturup

12b

(1) Allah'a şükrederek onu övüp gazel okudu:

(2) Rabbimin işine şükredeyim, karanlık yer bugün aydınlandı. (3) Atamın gördüğü düşe inanmadım, bana böyle cefa nasip oldu.

(4) Bu derde hiç kimseden fayda yoktur. Bu yerde hiç kimse ağlayışımı işitmez. (5) Bu güçlü aha kim dayanır? Bana yakınlık bugün bir ejderden oldu.

(6) Bu yerde gücüm ve huzurum yok. Bana dert üstüne dert fazla geldi. (7) Sabredeyim, Hâk murada ulaştırsın. Solan güller açılıp tazelenecek.

(8) Sabret, geçip giden günü hatırlama. Hak'tan başkalarına itimat etme. (9) Gönlünü asla dünya ile sevindirme. Dünyayı kim sevdiyse ona sır oldu.

(10) Yusuf kuyu içinde nice eziyet çekti. (11) "Ne yaptığım için böyle belaya düştüm. Atam benim yüzümden kalender oldu." diye Allah'a yakararak ağlardı.

(12) -el-kıssa- Yusuf aleyhisselam bu münacatı okuyup ağlardı. (13) O kuyunun içi tamamıyla yılan ve akrep ile doluydu. Hazreti Cebrail aleyhisselam (14) bir nâra attı.

Cebrail aleyhisselamın sesinden kaçıp bütün böcekler (15) yer dibinde yaşar, kıyamete kadar orada yatarmış. Cebrail aleyhisselam

13a

(1) gönül verip döndü. Yusuf aleyhisselam yalnız kalıp bu münacatı okudu.

(2) Benim için elem çeken atamın bağrı kebap oldu. (3) Yusuf diye yakasını yırtıp "Ne yapayım, ne edeyim?" diyerek harap oldu.

(4) Başına bin dert düştü. Beni görmediği için kavga eder. (5) Ey Rabbim! Onu gamda bırakma. Atam ıstırapla doldu.

(6) Atamı nasipsiz bırakma. Evlat acısını yaşatma. (7) Elinden sevdiğini alma. Yüreği iç sıkıntısıyla doldu.

(8-9) Onun boyunu posunu, yüzünü göster, derdini çöz. Yusuf'un yüreği yandı.

(10) -el-kıssa- Biri, Hazreti Şiş peygamberin zamanında, Şiş nebinin (11) kitabını okuyup Yusuf aleyhisselam kıssasını görmüştü. (12) O zahit kendindin geçti ve yine aklı başına geldiğinde dua edip söyledi. (13) "Ey Rabbimiz! Benim ömrümü harap etsen de ben şu (14) Yusuf'u görsem içimde hasret kalmazdı." Allahutaala o kimse-(15) nin duasını kabul edip o köleye söyledi: "Git! O

13b

(1) Şeddad'ın kazdığı kuyunun dibine yerleş." Nice yıldan (2) sonra konuşup seslendi. O kimse kuyuya girip yerleşmiş- (3) ti. Allahutaala ona o yerde bir nar göstermişti. Rızkı (4) o nardandı. -el-kıssa- Yusuf aleyhisselamı ağabeyleri (5) kuyuya attıklarında

o kişi tapınağa çıkıp Yusuf (6) aleyhisselama selam verdi. Yusuf alehisselam sordu: (7) “Kimsin? Böyle korkunç yerde niye duruyorsun?” O kişi sordu: “Ey Yusuf! Seni (8) bu kuyuya kim attı?” Yusuf aleyhisselam cevap verdi: “Ağabeylerim attı.” (9) O kimse söyledi: “Ağabeylerinden seni görmeyi dilemiştim. Senin (10) mübarek yüzünü görsem demiştim. Allahutaala bunun için seni bu kuyuya attı. (11) Elhamdülillah mübarek yüzünü gördüm. (12) Bin iki yüz elli yıldan beri cemalini arzulardım.” (13) deyip canını hakkıyla teslim etti. Yusuf aleyhisselam kuyuda yalnız (14) kalıp ağlayarak bu münacatı okudu:

(15) Ben kulum, dergahına güvendim. Kudretli Allah’ım senden başka kimim var? (3) Bugün senin rahmetine yöneldim. Kudretli Allah’ım senden başka kimim var?

14a

(1) Ağabeylerim aldatıp almak için geldiler. Cefa kılıcını şirin cana vurdular. (2) El ve ayağımı bağlayıp kuyuya saldılar. Kudretli Allah’ım senden başka kimim var?

(4) Dalda bir güldüm, dalından kırıldım. Zalimlerin zorbalığından kuyuya saçıldım. (5) Misafirim, diyarımdan ayrıldım. Kudretli Allah’ım senden başka kimim var?

(6) Her yerde sen benim yârimsin. Yıkıldığımda sen medet umacağımsın. [Eksik mısralar]

(7) Atam der ki Yusuf'un güvende olduğunu bileyim. Gönlümün diri olduğu şüphelidir. (8) Zindan içinde hemşerim yılan çıyandır. Kudretli Allah'ım senden başka kimim var?

(9) -el-kıssa- Yusuf aleyhisselamı, ağabeyleri kuyuya bıraktı. (10) Onlar plan yapıp kuzuların yanına gittiler. Bir oğlağın kanına (11) Yusuf aleyhisselamın gömleğini bulayıp bir nice hile ile Yusuf'u kurt (12) yedi diyerek babalarının yanına gittiler. Yehuda aleyhisselam (13) bir fikir düşünüp söyledi: "Ben onlardan geri kalıp Yusuf'u kuyudan çıkarayım. (14) Hiç kimseye bildirmeden atamın huzuruna alıp gideyim." Söyledi: "Ey kardeşlerim! (15) sizler gidin. Ben bir saat durayım, süre dolunca kervan

14b

(1) gelip Yusuf'u alıp atamıza götürdüğünde bizi mahcup etmesin." (2) dedi. Bu söz onlara hoş geldi, söylediler: "İyi düşündün. (3) Sen burada dur." deyip gittiler. Bir gizli mekâna varıp (4) doğru deyip demediğini sınamak istediler. Yehuda aleyhisselam- (5) dan ayrılıp gittiler. Yehuda kuyunun önüne (6) varıp sarığını salıp Yusuf'a seslenip söyledi: (7) "Sağ selamet misin?" Söyledi ki: "Elhamdülillah sağlıklıyım." (8) Şemun, Yehuda'nın yaptığı işi görüp büyük bir hızla (9) gelip Yehuda'ya sitem etti. Söylediler: "Sen, Yusuf'u çıka- (10) rıp atamıza götürüp kendini iyi göstereceksin. Bizleri (11) mahcup edeceksin. Seni yoldaş alıp gideriz." deyince (12) Yehuda çaresizce onlarla gitti. Hepsi yola koyuldular. (13) -el-kıssa- Yakup aleyhisselam evlatlarını sahraya gönderdiğinde (14) huzursuzlukla evine dönüp ağladı. Evlatları diğer namaz vaktine kadar (15) gelmediler. Yakup aleyhisselam onların yoluna çıktı; iki gözünü

15a

(1) yola dikip ne zaman gelirler diye bekleyip akşam vaktine kadar yolu gözledi, gelmediler. (2) Yakup aleyhisselam anladı ki "Bir olay oldu ve orada gözümün (3) ışığından ayrıldım." Bir gazel okudular:

(4) Felek dostumdan ayırdı. Aziz gecede niye canım gelmedi. (5) Dünyada evimden barkımdan geçerim. Canımdan fazla sevdiğim gelmedi.

(6) Bir iş oldu, başına kötü bir şey geldi. Zehroldu, belki yâre uğradı. (7) Meğer taze gülüm dikene uğradı. Dermanım içte kaldı, gelmedi.

(8) Rengarenk dil ile gül bahçemde öten bir bülbüldü. (9) Onu gece gündüz durmadan sorarım. Gül bahçem boş kaldı, gelmedi.

(10) Andelîb, hazreti Yusuf'u hatırlayarak onun zikri ile gönlünü şâd et. (11) Ayrılık kötüdür; ah ve feryat et. Mülkümün sahibi canım gelmedi.

(12) Yakup, "Yusuf'uma hangi dert düştü; onun meğer başına kavga düştü. (13) Hangi gamda hangi belada olduğunu bilmem. Hazan vurdu bağım bostanım gelmedi." diye söyler.

(14) Yakup aleyhisselam bu sözü söyleyerek ağlıyordu. Ansızın kulağına (15) bir ses geldi: İyice baktı. Oğlanları da uzaktan

15b

(1) atasını görüp Yusuf aleyhisselamın kanlı gömleğini kollarına (2) alıp yüzlerce feryat ile "Çok yazık Yusuf'a" deyip atalarının önüne (3) yıkıldılar. Yakup aleyhisselam sordular: "Yusuf'u ne yaptınız?" Onlar cevap verdiler: (4) "Bizler koyunlara bakardık. Yusuf'u bir yerde bıraktık. Sonra ansızın haber aldık ki onu (5) kurt yemiştir. Gömleğini bulup aldık." deyince Yakup aleyhisselam (6) ah çekip aklı

başından gitti. Tan ağarıncaya kadar evlatları birbirine (7) sövüp söylediler: “Bu işi sen yaptın.” Yakup (8) aleyhisselam kendilerine geldiğinde gömleği gördü. “Hiçbiri yalan değil.” (9) dediler. “Eğer kurt yeseydi gömleği yırtık olurdu. (10) Bu nasıl kurttur, Yusuf’a merhamet etmez, gömleğe merhamet eder. Bir hikmet (11) vardır.” deyip bir yere çıkıp bağırdı. Bütün (12) Kenanlı kurtları hazır edip onlara söyledi: “Ey canavarlar! Allah’ın (13) kahrından korkmayanlar! Niçin Yusuf’u yediniz?” Onlar dile gelip (14) söylediler: “Lâ ilâhe illallâhu vaḥdehû lâ şerîke leh, lehü’l-mülküve lehü’l-ḥamdüve hü ve alâ küllî (15) şeyʿin ḳadîr. Yâ Yakup aleyhisselam! Peygamberin eti bizlere haram-

16a

(1) dır. Bizler burada yersek kıyamette nasıl cevap veririz.” deyip hepsi birden (2) yemin ettiler. Yakup aleyhisselam oğlanlarına bakıp söylediler. “Ey (3) oğlanlarım sizler kurt yedi dediniz. Niçin yalan söy- (4) lersiniz? Doğru söyleyin. Gönlüm inansın.” deyip bir gazel okudular:

(5) Bir ve var olan Allah’ın hakkı için doğru söyleyin! Yusufçuğum nerede?
(6) Hepsinin atası Adem’in hakkı için evlatlarım, canım Yusuf’um nerede?

(7) Buradan gidince kadehi doldu mu? Ağlayarak çöllerde dolaşıp ayrı kaldı mı? (8) Gül harmanı açılmadan soldu mu? Taze gül bahçem olan Yusufçuğum nerede?

(9) Ağabeyleri ile gelip dolaşmayan işret eğlencesi düzenleyip meclis kurmayan (10) Kenan şehrinde zaman geçirmeyen adaletli sultanım Yusuf’um nerede?

(11) Evvela hikmetli düşü gördüm. Sonra Rabbim başıma böyle iş saldı. (12) Gönlümün coşkunluğu, huzurum canımdır; derdimin dermanım olan Yusufçuğum nerede?

(13) Şimdi bu memlekette gezemem. Yusufçuğumun yarasına dayanamam. (14) […] senden gönlümü koparamam. Cennet meleğim Yusuf'um nerede?

(15) Ağabeylerinin zorbalığı ile […] olan değerli yüzü gözü […] değersiz olan

16b

(1) halk içinde açıkça güzelliği anlatılan bir şirin destanım olan Yusuf'um nerede?

(2) Yakup feryadının göğe çıktığını söyler. Şan ve şöhretimi Yusuf'tan […]. (3) Yehuda, büyük oğlum, doğrusunu söyle. Dünyamın güneşi olan Yusuf'um nerede?

(4) -el-kıssa- Bu sözü işitip söylediler: "Eğer inanmazsanız yiyen kurdu (5) alıp geliriz." dediler. Sahraya gidip bir mezarlıktan bir kurdu tutup (6) dişlerini kırıp ağzını kızıl kana boyayıp alıp geldiler. (7) Yusuf aleyhisselam sordular: "Ey kurt, niçin benim Yusuf'umu (8) yedin? Allah'tan korkmadın mı?" Kurt dile gelip söyledi: "Ya Resul- (9) ullah! Ben asla Yusuf'u görmedim, ben misafirim. Benim meskenim (10) Mısır'dadır. Ben üç gündür yavrumu kaybettim. Onu (11) aramak için geliyordum. Kenan'ın kurtlarından sordum, söylediler: (12) "Padişah avlayıp aldı, şimdi öldürecek. Ben onun (13) ayrılığındaydım. Evlatlarınız tutup ağzımı ve yüzümü kana- (14) tıp alıp getirdiler." Ve yine söylediler: "Yusuf'u bilir misin?" (15) O canavar söyledi: "Bilirim lakin söylemem; söylersem gammaz olurum.

17a

(1) Gammazların yeri cehennemdir.” Kurt cevapladı: “Ya resulullah! (2) Benim ihtiyacımı gider. Ben bir dua edeyim. Allahutaala sizin de ihtiyacınızı (3) gidersin.” deyince Yakup aleyhisselam padişaha kişi gönderdi; o kişi yavrusunu (4) alıp geldi, kavuştular. O iki kurt dua edip söyledi: “Ya Rab! Onu (5) ve Yusuf’u kavuştur.” deyip yola koyuldular. Yakup aleyhisselam hüzünler (6) kulübesinde belki sabah akşam devamlı olarak inleyerek ağlıyordu. (7) Şimdi bir söz Malik Zar’dan gelsin. -el-kıssa- Malik bir gece düş gördü. Düşünde (8) ay gibi bir oğlan gelip huzurunda oturuyordu. Onun bereketinden (9) Malik’in malı bereketlendi ve eline her ne düşse altın (10) oldu. Bu düşü gördüğünde yerinden kalkıp sevindi. (11) Tabirciye gidip düşünü anlattı ve tabirci ondan çok şey alıp söyledi: (12) “Buradan Kenan’a gidersin, Kenan’dan bir kul alırsın. Onun (13) bereketinden dünya ve ahiretin güzelleşir.” dedi. Malik bu ümit (14) ile her yıl Kenan’a gelirdi. Hiç muradına kavuşamadı. (15) -el-kıssa- “Av döneminde muradım hasıl olsun.” deyip geri geldi.

17b

(1) Ağabeylerinin Yusuf aleyhisselamı kuyuya (2) salalı üç gün olmuştu. Yusuf aleyhisselam kuyu içinde inliyordu. Malik (3) bir nice tüccar ile o yere gidip bir kulunu suya gönderdi. Kul, (4) kuyuya kova salıp çekiyordu; kova ağırlaştı. Cebrail’e (5) Allahutaala söyledi: “Git! Yusuf’a söyle. Kovaya yapışıp kendi güzelliğinin (6) değerini görsün, baksın ne kadar değerliymiş.” Günlerden bir gün Yusuf aleyhis- (7) selam aynada yüzünü görüp şöyle söyledi: “Ben kulsam benim değerimi (8) kimse veremez.” dedi. -el-kıssa- Yusuf aleyhisselam kovaya yapıştı. (9) Kul, her zamanki gibi yaptı; çekemedi ve yine bir kul geldi. O (10) da çekemedi. Sonra Malik’in kendisi geldi, üç kişi birlikte (11) çektiler. Gördüler ki bir nazlı, ay yüzlü, sanki güneş gibi bir (12) oğlan dünyayı aydınlatmıştır. Etraflıca düşündüğünde düşünde (13) gördüğü oğlan olduğunu anladı. Kervanı görünce (14) akıllarını kaybettiler ve söylediler: “Biz de ortağız.” deyip Malik ile (15) tartıştılar, kavga ettiler. Amma Yusuf aleyhissela-

18a

(1) mın ağabeyleri Yusuf'tan her gün haber alıyorlardı. Birdenbire kavga ediyorlardı. Hep- (2) si birden at binip gelip gördüler ki Yusuf'un üstünde (3) kavga olmuştur. Yusuf'u onlardan aldılar. "Bizim kulumuzdu, (4) kaçırmıştık." diye söylediler. Yusuf aleyhisselamın rengi sararmıştı. (5) Yehuda söyledi: "Kardeşim aman, kulum diyeceksin yoksa (6) ziyan ederler. Her nasıl olursa olsun ölmekten daha iyidir." -el-kıssa- (7) Kervanı sordu: "Ey Yusuf kul musun? -Temiz kulum. O yiğitler (8) sahiplerimdir." Malik söyledi: "Bu kulunuzu satıyor musunuz?" (9) Söylediler: "Satarız, lakin kulumuzun kusuru vardır ve yalancıdır." (9) dediler. Malik söyledi: "Her ne ise alırım, değerini söyleyin." (11) Söylediler: "Değeri yirmi akçe." Malik on sekiz akçe verip aldı. Söyledi: (12) "Kendi yazdığınız bir yazı verin, sonra hiç kimsenin söz hakkı olmasın." Ağabeyleri (13) hemen yazı yazdılar: "Biz bunu şu yerde 'Aslı Kenanlı Arap kul, (14) özü yalancı, hırsız ve kaçak, adı Yusuf on sekiz (15) akçeye sattık. Hiç kimsenin davası olmasın." diye yazıyı Yusuf'un

18b

(1) boynuna bağlayıp söylediler: "Ey Malik! Kesinlikle zincir ile bağla ki senden kaçmasın." (2) deyip gittiler. Yusuf aleyhisselamın ağabeylerinin gitmesine yüreği (3) yanıp Malik'e söyledi: "Ey Malik! Biraz zaman ver. Sahiplerime bir iki kelime (4) sorayım." dediler. Malik: "Git!" dedi. Yusuf aleyhisselam ağabey- (5) lerinin arkasından ağlayıp bütün ağabeylerine hasretle bakıp bu gazeli [okudu]:

> (6) Yehuda ağabeyim, ben gidiyorum, hoşça kal. Şimdi gözde yaşım dinmez, sen iyi ol. (7) Allah'tan bize böyle bir keder ulaştı. Benim her bir yanım yandı, dostum esenlikle kal.

(8) Buradan gidersem, gelemem. Başıma neler geleceğini bilemem. (9) Nice aylar, nice yıllar bilemem. Ağabeylerim, arkadaşlarım, esenlikle kalın.

(10) Babam sorarsa Yusuf güvende deyin. Çaresiz ablam, aynı memeden emdiğim kardeşim, esenlikle kal. (11) İbni Yeminciğime selam söyleyin. Bugün ona ahir zamandır deyin.

(12) Ayrılık ateşinin derdi yamandır. Atamın başına ahir zamandır. (13) Bu gidişin gelişi olduğu şüphelidir. Memleketim, halkım, kardeşim, esenlikle kal.

(14) Ben bilirim benim arzım yetişmez. Babama akşam oldu, ona asla gün ağarmaz. (15) İbni Yemin ve çaresiz olan babam unutmaz. Yusuf der ki yaşıtlarım esenlikle kalsın.

19a

(1) Bu cevabı işitince ağabeylerinin gözlerine yaş dolup pişman (2) oldular ve Malik bir kulunu gönderip Yusuf'u alıp getirdi. Kol ve ayağını bağlayarak (3) deveye bindirip yola koyuldular. Yusuf aleyhisselamın annesi geçici alem- (4) den ebedi aleme göçmüştü. Mısır yolu o kabristandan (5) sonraydı. Yusuf aleyhisselamın gözleri annesinin kabrine (6) düştü. Deveden kendini atarak kabri kucakladı, iniltiyle ağlayıp bir gazel okudu:

(7) Bugün gönlümü açayım; benim ateşli feryadım var. (8) Feryadım yaz kış ve gündüz gece tükenmez; bekleyişim var.

(9) Babamdan ve kardeşim İbni Yeminciğimden ayrıldım. (10) Ne yapayım gonca ve gül açılmaz; sonbahar rüzgarım var.

(11) Benim gibi ayrılık dağında çaresiz olan yoktur. (12) Ayrılığıma yanan bir garip destanım var.

(13) Elim bağlı yüreğim yaralıdır. Zincir boynumdadır. (14) Rakiplerin zulmünden gönülde binlerce hasretim var.

(15) Annem Mekke'm, Medine'm! Bu halime bak.

19b

(1) Seni hatırlarım. Tende canım var, ağlarım.

(2) Yusuf, atadan ayrılınca gömleğini yırtıp ağlar. (3) Ne yapayım, kaderin işine ağlarım.

(4) Bu sözü söyleyip ağlıyordu. Malik'in kulu baktığında devenin (5) üstünde görmedi. Feryat edip söyledi: "Ey Kenan'dan alınan kul (6) kaçmıştır. Ağabeylerinin söylediği söz doğruymuş." deyip (7) dört bir tarafa yürüdüler. Ansızın bir kul gördü ki bir kabri kucaklayıp (8) yatıyor. Yanına varıp yüzüne vurdu. O vakit, Yusuf gökyüzüne bakıp (9) bir münacat söyleyince güneş tutulup kar ve yağmur yağmaya (10) başladı. Cihan karanlık oldu, birbirlerini görmediler. Herkes (11) kendi başına kalıp sersemleştiği için ne yapacağını bilemedi ve yine (12) söylediler: "Biz ne günah işledik." O anda Malik'in kulu söyledi: "Sen Yusuf'u (13) isteyince bir kabristanda bulup yüzüne vurdum. (14) Yusuf gökyüzüne bakıp ah etti. Meğer benim uğursuzluğumdan olmuş." (15) diye söyledi. O kulu getirip Yusuf aleyhisselamın

20a

(1) ayağına düşürdüler. Kul tövbe etti. Malik de Yusuf aleyhisselamın ayağına düşüp bir gazel okudu:

(2) Hakkın dergahında kötü iş yaptım. Aziz padişahım, günahımı bağışlayın. (3) Sanki bostan mevsimimi (baharımı) kış ettim. Aziz şahım, günahımı bağışlayın.

(4) İlk önce düşümde görüp umutla bekledim. Her ülkede hikayesini anlattım. (5) Kırk yıl oldu sizi için gelirdim. Aziz padişahım, günahımı bağışlayın.

(6) Bir kulun zorbalığından şikâyet edip Allah'ı hatırlamışsın. (7) Sen nasıl asilzâdesin bilmem. Aziz padişahım, günahımı bağışlayın.

(8) Özüm böyle şaşkınlığa düşmüşüm. Mahcup eden sevdaya düşmüşüm. (9) Hata edip sizi kul diye almışım. Aziz padişahım, günahımı bağışlayın.

(10) Malik günahlarının affedilmesini ister. Allah'ın rahmeti her yana saçılsın. (11) Dua edin gökyüzü aydınlasın. Aziz padişahım, günahımı bağışlayın.

(12) -el-kıssa- Bu sözden sonra Yusuf aleyhisselam dua etti. (13) Hava açılıp toz toprak gitti, alem aydınlandı. Bütün kervan (14) halkı Yusuf aleyhisselamın ayağına yıkıldı. Malik bu kerame- (15) ti görünce elinden ve ayağından bağı alıp şahane giysi

20b

(1) giydirdi; başına altın taç takıp güzel bir deveye bindirip (2) yola koyuldular. Allahutaala'nın buyruğuyla bir bulut gelip Yusuf aleyhhis- (3) selamın başına gölge etti. Bunu kervan görünce Yusuf (4) aleyhhiselama köle gibi hizmet ettiler. Sefer yapıldığında her zaman (5) kervan susayıp acıkır; çok azaplar çekerlerdi. Bu defa (6) Yusuf aleyhisselamın bereketinden malları artıp (7) yiyip içerek cefa görmeden Mısır'a ulaştılar. (8) Sözü anlatanlar şöyle söylerler: Züleyha batı ülkesinin padişahının (9) kızıydı. Fazlasıyla güzel yüzlüydü, güzel çehreliydi. (10) Yüzünün parıltısından güneş utanırdı. Cihanın (11) padişahları onu isterdi; babası vermezdi. Adına Taymus (12) Şah derlerdi. Amma kızı yanı başında düş gördü. Düşünde (13) "Bir güzel yüzlü dünyayı aydınlatmıştı." Züleyha'nın (14) gözü dönüp kendinden geçerek yıkıldı ve aklı başına gelince (15) sordu: "Hangi bağın gülü ve hangi kuş yuvasının bülbülüsünüz? Buraya

21a

(1) gelmenizin sebebi nedir?" deyince Yusuf aleyhisselam. Söyledi: "Ben Mısır (2) padişahıyım. Şimdi gelmemin amacı seni almaktır. Eğer ben (3) işin içindeysem Mısır'a kısa zamanda ulaşacaksın." deyip kayboldu. Züleyha (4) yerinden sıçramıştı. Gözü hiçbir şey görmüyordu. Yusuf aleyhisselamın (5) aşk oku Züleyha'nın yüreğinde yer edindi; takati kesilip bir gazel okudu:

> (6) Garip bir peri gördüm; nasibim olursa yârimdir. Aşk oku yüreğimi parçaladı, feryadım var.
>
> (7) Bütün cennet hurileri, gül yanağını görünce kıskanır. Ben onu göreli […] etmeye gül yanaklım var.
>
> (8) Yüzünü gösterdi; başıma garip bir sevda saldı. Huzurumu ve sabrımı aldı; gece gündüz bekleyişim var.

(9) Müslümanlar muhabbet ateşinden yandı. Beni ayıplamayın; hâlime ağlayın
(10) Aşk ateşi yanınca yakar, Züleyha'yı ayıplamayın. Ümidim öyle bir bahar mevsiminedir.

(11) -el-kıssa- Züleyha, Yusuf aleyhisselamın aşkından öyle oldu ki (12) hiç kimse ile alakadar olmaz; her ne söz ağzına gelse söylerdi. Hiçbir şey (13) yemezdi. -el-kıssa- Cariyeler Taymus şaha haber verdi- (14) ler: "Züleyha Mecnun olup nice günden beri (15) feryat eder." deyince şah yerinden kalkıp gelip Züleyha'yı

21b

(1) gördü ki ölüler gibi yatıp sayıklıyordu. Atası (2) Taymus şah, her türlü seslendi, cevap vermedi. Taymus şah (3) müneccimleri çağırıp söyledi: "Fal bakın. Ne (4) oldu?" deyince falcılar fal bakıp söylediler: "Züleyha'nın dünyanın dört unsurundan (5) hiç elemi yok, meğer aşk elemi ulaşmıştır." deyince padişah söyledi: (6) "Öyleyse bu sırrı gizleyin." deyip tahta oturup (7) sersemleşti. -el-kıssa- Aradan iki yıl geçti. Züleyha sürekli (8) feryat edip ağlıyordu. Yine bir gece düş gördü. Yusuf (9) aleyhisselam geldi, söyledi: "Ne için ertelersin? (10) Ben seninim, sen benimsim." -el-kıssa- Yusuf aleyhisselamın yüzünü görünce (11) aklı başından gidip yıkıldı. Aklı başına geldi- (12) ğinde ıstırabın ateşinden gözü bulanıklaştı. Takati (13) kalmadı. Yine yıkılıp istemsizce ah çekip uykudan uyandı. (14) Aşkı öncekinden yüz kat artmıştı, gazel okudu:

(15) Bir peri yüzlü aklımı ve şuurumu aldı. Gülü kesmeden taze bağından kaçırdım.

22a

(1) Servi boylu, gül yüzlü, dudakları şeker gibi olan sevgilinin sarhoş eden yanağından öpmedim.

(2) Zülfü ve kıvrık kakülü aklımı aldı. Güneş ve ay gül yüzüne kul oldu. (3) Kaygılı gönlüme nurunu saldı. Dostlar ben yârimin ayrılığına dayanamam.

(4) Onun yoluna canımı feda edeyim. Benim elimdeki misafirim gitti. (5) Ecel bir nice gün rahat verse de yârin ayrılığından kor bağlasam.

(6) Sabah yeli, benim feryadımı ulaştır. Yusufçuğum bu feryadı işitsin. (7) Şahlar şahı, hakikatimi bilsin. Yar toprağından gözüme sürme çekeyim.

(8) Azizim, Züleyha'nın sözlerini işit. Sözümü söyledim ve açıkladım. (9) Ayrılıktan gül yüzüm sarardı. Yârin ayrılığından öldüğümü görmüyor.

(10) -el-kıssa- Günden güne Züleyha'nın derdi onu öldürüyordu. (11) Atasına haber verdiler: "Züleyha ölüyor." dediler. -el-kıssa- Padi- (12) şah bu cevabı işitip kızının sarayına gelip gördü ki aynı (13) ölü gibi yatıyor. Söyledi: "Ey değerli çocuğum! Her ne (14) derdin varsa söyle. İster derdin hastalıktan isterse (15) aşktan olsun. Allah'ın izniyle isteğini yerine getireceğim."

22b

(1) dedi. Züleyha bu sözü işitince kulağına hoş bir ses geldi. (2) Yerinden kalkıp örtüsünü alıp atasına bakıp aşkını beyan etti:

(3) Dinle atam! Halimi anlatayım. Günden güne derdim artmıştır. (4) Ortaya çıkarma ki onun aşkına yanayım. Daima aşk ateşi artmıştır.

(5) Benim bu derdimi birileri bilince hicran oku yüreğimi delince (6) gözden akan yaşlar görünür olunca giydiğim giysilerim gül renkli olmuştur.

(7) Malik Reyyan'a Mısır şahı derler. Onun adı aklımı başımdan aldı. (8) "Tez yetiş, Mısır'dadır. Herkesi hayran etmiştir." dediler. Ulaşmama kim rehber olur?

(9) Bu derdimin dermanını anlayana kadar bu hüzünler evini dost bilirim. (10) Mekânına varıncaya kadar onun için aklım Mecnun olmuştur.

(11) Şah, Züleyha'nın arzını işitmezse, ansızın ayrılığın derdinden ölür. (12) Bil ki Allah aşkıma şahit. Başa böyle sevdalık gelmiştir.

(13) -el-kıssa- Taymus şah kızından bu cevabı işitince yerinde kalkıp (14) gördüğü düş yerine varıp Mısır'a bir mektup yazdı. Mektubun maksadı (15) şudur: "Mısır şahı, bende bir inci var. Onu çok padişah ister.

23a

(1) Ben onları kabul etmem. Eğer sen kabul edersen bize elçi (2) gönder." Mektup yazıp Mısır'a yolladı. -el-kıssa- Elçi birkaç gün (3) konakladıktan sonra Mısır'a varıp mektubu Malik Reyyan'a verdi. Malik (4) Reyyan'a muhabbet kokusu geldi. Görmeden Züleyha'ya âşık (5) oldu. Yerinden çabucak kalkıp büyük bir saygı ile hizmet (6) etti. O anda hazinedara buyurdu ve hazinenin kapısını (7) açtı. Mücevherlerden develere yükleyip nice at, nice köle (8) nice cariyeler ile düğün hazırlığı yaptı. Kabul ettiğine dair bir mektup yazdı. (9) Mahremler ile gönderdi. -el-kıssa- Elçi saatler sonra ulaştı. (10) Padişah işitip karşılamak için saraya çağırdı.

Mektubu Taymus'a (11) verdiler. Okuyup sevindi, şehirde merasim (12) düzenledi. […] dadılar, nice mahremler (13) ve cariyeler sohbet ederek Mısır'a doğru yola koyuldular. Çokça yol geçip (14) ulaştılar. Mısır azizi bütün hükümdar ve sultanlar ile (15) Mısır'da merasim düzenliyordu. Ona haber verdiler. "Züleyha

23b

(1) geldi." deyip bütün Mısır halkı, hakanı, sultanı, beyi, beyzade ve hatunları onu (2) karşıladılar. Kaldırarak saraya getirdiler. Malik Reyyan (3) Züleyha'yı görmek için geliyordu. Ansızın Züleyha'nın gözü dönüp (4) söyledi: "Bu kimdir? İzinsiz saraya gelir." dediğinde dadılar cevap verdi: (5) "Malik Reyyan olsa gerek." Züleyha ah çekip söyledi. "Ey dadı! Benim dü- (6) şümde gördüğüm kişi bu değil, şimdi bahtım kara oldu." deyip çok ağladı. Dadı (7) söyledi: "Şimdi sessiz ol! Bunda bir hikmet vardır." diye nasihat (8) etti. Züleyha kadere boyun eğip sabretti. Kızların hep- (9) si gittiler. Züleyha yalnız kalıp iniltiyle ağlayıp bu münacatı okudu:

> (10) Bütün alemi yaratan Rabbim, sana sığınıp kendimi sana sundum. (11) Ah ile inleyişimi kabul et; Yusuf deyip gözümü kapadım.
>
> (12) Muradım, maksadım şahadır. Tutkun bir bülbüldü. (13) Beni karga ile rezil etme. Sana yöneldim.
>
> (14) Felek bir an bile mutlu etmedi. Her zaman yüzlerce gam çektim.

24a

> (1) Gözümden şebnem akar. Gece gündüz sana yöneldim.
>
> (2) Yüreğim yüz parça oldu, hasretinden kara oldu. (3) Ne yapayım bahtım kara oldu. Bu talih yıldızımı tuttum.

(4) Züleyha "Ya Rab! Gonca açılacak; soğuk yel değmesin. (5) Yusuf'umu istediğim için belalara kendimi attım." der.

(6) -el-kıssa- Züleyha bu sözü söyleyince Malik Reyyan kapıdan girdi. (7) Allahutaala Züleyha'nın feryadını kabul etti. Kendi itibari ile (8) bir perinin suretine girip Malik Reyyan'ın sarayına yakınlaştı. (9) Züleyha ile Malik Reyyan'ın arasında bir perde ortaya çıktı. (10) Züleyha kurtuldu. Nakledilen söze göre peygamber eşi bir başka kişiden kurtulur. (11) -el-kıssa- Bu sıfat ile bir rüzgâr yeli yaptılar. Şimdi dinleyin: (12) Hazreti Yusuf'u Malik bin Zar Mısır'a getirdiğinde (13) Mısır halkı, şah, dilenci […], fukara; herkes Malik Kenan'dan (14) bir kul getirmiş diye işitti. Huri ve periden daha güzelmiş. Her kim (15) yüzüne baksa ayna gibi kendi yüzünü görürmüş. Bütün insanlar bunu konuşup

24b

(1) onu görmeye can atıyorlardı. Huzurlarına çıktılar. Malik (2) onları görüp söyledi: "Ey Yusuf deryaya gir. İnsanlar seni (3) görmek için gelirler." Yusuf aleyhisselam deryaya varıp (4) suya girdi. İnsanların tümü seyrediyordu. Mübarek (5) yüzünü görmek için. Yusuf aleyhisselam onlardan haberdar- (6) dı. Allahutaala'ya niyaz edip söyledi: "Ey Rabbim! Bu insanlar (7) benim bedenimi görmek ister. Benim bedenimi bu topluluk (8) gözünden kaybet." deyip ağladı. Allahutaala, Yusuf (9) aleyhisselamın duasını kabul etti. Deryadan bir canavar (10) çıkardı. Nişane gibi insanların gözü o canavara (11) değdiğinde şüpheye düştüler ve hepsi durumu anlamaya çalıştı. (12) Yusuf aleyhisselamı görmediler. Yusuf, o esnada suda yıkanıp (13) çıktı. -el-kıssa- Malik, ona şahane giysiler giydirip (14) yüzüne bakıp onu dikkatlice inceledi. Şehre doğru yola koyuldular. (15) Gece olduğunda önünden arkasından atlı ve yaya askerlerle birlikte

25a

(1) şehre girdiler. Malik, Yusuf aleyhisselamı göstermeden alıp (2) gitti. “Yusuf şimdi yol yorgunudur.” dedi. el-kıssa (3) Yusuf aleyhisselamı günlerce güzel besledi. (4) Öyle ki her kim yüzünü görse kendinden geçerdi. -el-kıssa- (5) Mısır azizi, pek çok kişiyi, Malik’e gönderdi. “Kenan’dan alınan (6) kulu meydana alıp çıksın. Satmak için değerini söylesin. Kimin gücü (7) yeterse o alsın.” deyip gitti. Malik İbni Zar bu sözü işitince (8) Yusuf aleyhisselamın kaküllerini taradı. Amber kokusunu elbiselerine saç-(9) tı. Padişahlara yaraşır şekilde baştan ayağa giydirip başına altın işlemeli imame örtüp (10) altın kemeri beline bağlayıp altın kolyeyi başından geçirip yüzünden (11) örtüyü alıp bir Arap atına bindirip kendi de atın seyisi olup meydana götürdü. (12) İnsanların her biri onu gördüğünde Yusuf’un aşkından feryat (13) ediyordu. Havadaki kuşlar gittikleri yere varana kadar kendinden (14) geçerek yere yıkılıyordu. İnsan ve cinler ve yabaniler ve kuşlar da feryat (15) etti, sanki kıyamet kopacak gibi oldu; herkes bir başına

25b

(1) kaldı. Yedi kat gökyüzünün kapıları açıldığında melekler (2) Yusuf aleyhisselamı övüyordu. Allahutaala, Cebrail’e (3) buyurdu: “Git! Yusuf’a söyle! Gönlü hoş olsun, gerçek (4) değerini bilsin. Bugün onun pazarlığı var.” Cebrail aleyhisselam (5) Yusuf aleyhisselama haber verdiler. Yusuf aleyhisselam Allah’a çok fazla methiyeler (6) düzdü. Malik meydana bir altın kürsü koydu ve söyledi: “Ey (7) Yusuf! Sende böylesine bir güzellik var. Gel, söyle! Senin hakikatinde köle-(8) lik yoksa seni azat edeceğim.” dedi. Yusuf aleyhisselam söylediler: “Ben (9) kulum sat, ondan sonra hakikatimi söylerim.” dedi. -el-kıssa- (10) Malik bağırdı: “Ey insanlar! Geliniz, satın alınız!” (11) Ondan sonra Yusuf aleyhisselam kendi köleliğine ağlayıp gazel okudu:

> (12) Ey yarenler, Müslümanlar! Benim zatım köledir. (13) Gerçek kimliğimi sormayın. Benim zatım köledir.

(14) İnsanların hepsi gelsinler. Malik'ten satın alsınlar. (15) Hizmetine koysunlar. Benim zatım köledir.

26a

(1) Ok olup her yana atıldım. Bir defa kaçtım, dönüp tutuldum. (2) Kenan'dan idim satıldım. Benim zatım kuldur.

(3) Aklım şaştı, söz bilmem. Derya gibi dolup taştım. (4) Mısır pazarına düştüm. Benim zatım kuldur.

(5) Yusuf, "Düşümde gördüm. Derin sevda başımdadır. (6) Bu rızık kısmetimdedir. Benim zatım kuldur. " der.

(7) -el-kıssa- Yusuf aleyhisselam bu sözü söyledikten sonra Malik (8) onu bir altın tahtın üstüne oturttu. Yusuf (9) aleyhisselam hangi tarafa baksa insanlar kendinden geçiriyordu Şimdi (10) Züleyha'dan bahsedelim. Mısır'ın bütün kız ve genci onu seyretmeye (11) çıktı. Lakin Züleyha Yusuf'un aşkından ağlıyordu. (12) Birden kulağına geldi ki Malik Kenan'dan bir kul getirip (13) pazara göndermiştir. Bütün kadınlar yiğitler seyreder. (14) Züleyha da Malik Reyyan'a "Biz de seyretsek." diye söyledi. (15) Malik cevap verdi: "Elbette görmek gerek. Her kim onun yüzünü görmese

26b

(1) dünyaya ne geldiğini ne de gittiğini bilir." diye tarif etti. Züleyha görmüş gibi (2) coştu. Malik: "Perde ile Züleyha'yı o meydana (3) gönderin." deyince gönderdiler. Züleyha gördü ki o düşünde gördüğü kişi- (4) dir. İki dünya arzusudur. "Şimdi maksat hasıl oldu." deyip bir gazel okudu:

(5) Gönlün arzuladığı bir can afeti geldi. Kirpikleri hançer gibi olan bir kaşı keman geldi.

(6) Bir nice zamandan beri gizli ve açıktan kan ağladım, yârim bu zaman geldi.

(7) Canımda huzurum yok, sensiz bana rahat yok. Hiç başka hikâye yok; çünkü sevgilim geldi.

(8) Hem derdime dermandır hem de canım ona kurbandır. Öldürse de ferman budur. Hem padişah hem de köle geldi.

(9) O servi boylu Züleyha'nın canını yaktı. Şehrimizin misafiri devletli zaman geldi.

(12) -el-kıssa- Züleyha cevabı söyleyip muhabbet gözü ile bakıyor, Mısır (11) azizi seyrediyordu. Padişah, köle ve fakirler; zamanın yiğitleri, kız ve (12) erkekleri de hayran kaldılar. Herkes bir sebeple gelip ona bakıyordu. (13) Malik gidip Yusuf'un yüzünü örttü. Ondan sonra (14) insanlar kendilerine geldiğine onun güzelliğine değer biçti. Her (15) kimin neyi varsa alıp gelerek talip oldu.

27a

(1) Hatta yaşlı bir adam ip çilesi ile talip oldu. -el-kıssa-, söyledi: (2) "Bu kulun değeri odur ki terazinin bir ölçeğine Yusuf'u koyacağım. (3) Diğer bir ölçeğine inci, yakut, lâl gibi mücevherlerden koyacağım. Her kim ona denk (4) ganimet verirse satacağım. Yoksa beri dursun." dedi. (5) Bu sözü işitip tamamen kendilerine geldiklerinde

söylediler: “Hiç kimse bunun (6) değerini veremez. Görülmemiş bir hazinedir.” dediler. -el-kıssa- Anlayıp (7) sabah yorumladılar. Züleyha Malik Reyyan’a söyledi: “Ne olur şu (8) Kenanlı kulu alıp hizmetime koysan.” deyince Malik söyledi: “Benim (9) gönlümden de bu geçiyordu.” deyip Malik bin Zar’a kişi gönderdi. “Ben (10) alacağım.” dedi. -el-kıssa- Yusuf aleyhisselamı alıp (11) teraziye oturttular. Malik Reyyan: “Hazinenin kapısını açın.” dedi. Hazinedar gelip (12) inci, yakut, lâl gibi değerli taşlardan altın gümüş her ne varsa çıkarıp (13) ortaya koydu. Terazinin bir ölçeğine koyduğunda tüm bu değerli taşlar (14) Yusuf aleyhisselamla denk gelmedi. Bütün insanlar onu seyrediyordu. (15) Padişah mahcup oldu, hazinedara seslendi.

27b

(1) Yusuf aleyhisselam padişahın utandığını gördü. Tartan kişiye söyledi: (2) “Git, bir divit kalem getir.” O kimse gidip derhal divit kalemi getirdi. (3) Yusuf aleyhisselama verdi. Yusuf aleyhisselam bir parça kâğıda bu mübarek (4) kelimeyi yazdılar: “Lâ ilâhe illallah.” Kâğıdı o kimseye verdiler. (5) Söylediler: “Mal tarafına koy, hiç kimse bilmesin.” dediler. O kimse getirip (6) mal tarafına koydu. Bu mübarek kelimenin bereketiyle ağır çıktı. (7) Mısır azizi sevinip aldı. Malik bin Zar onun sahibi oldu. Yusuf (8) aleyhisselamı yakın kişiler kaldırıp alıp gittiler. (9) Malik söyledi: “Ey nazlı, temiz zât! Bana söz vermiştin. (10) Sattıktan sonra aslımı açıklayacağım.” demiştin. Şimdi (11) sözüne sadık olsan.” dedi. Yusuf aleyhisselam hakikatini anlattı:

> (12) Benim aslım İbrahim Halil’dir. Malik sana birer birer anlatayım. (13) Allah’tan ona her an Cebrail gelir. Açıklayayım; atam peygamberdir.
>
> (14) Atamın nasihatini dinlemedim. Onun gördüğü düşe inanmadım. (15) Bu sebepten muradıma kavuşmadım. Şimdi yüzünü görsem şifa bulurum.

28a

(1) Benim için inleyenin, geceleri yavrum diye ağlayanın adı Yakup'tur. (2) Nasıl belalara yar olduğunu bilmem. Onun için yaşımı akıtayım.

(3) Felek beni babamdan, İbni Yemin'den ve ablamdan çaresizce ayırdı. (4) Bu eziyetle nasıl yaşadı? Ayrılık yüzünden her gün ağlarım.

(5) Yusuf "Malik benim nasihatim tutup bu sırrı saklarsan (6) iki cihanda da bahtiyar olacaksın." diye söyler.

(7) -el-kıssa- Yusuf aleyhisselam bu cevabı söyleyince Malik bir ah çekti, (8) söyledi: "Ey temiz zât! Önceden bu sözleri anlatsaydın (9) bu işi yapmazdım. Yine de bu işten vazgeçeceğim." dedi. (10) Yusuf aleyhisselam söyledi: "Şimdi olmaz, takdire çare yoktur." (11) Malik söyledi: "Öyleyse benim için dua edin, dünya ve ahiretim (12) güzelleşsin." dedi. Yusuf aleyhisselam dua etti. Malik, (13) Yusuf'un duaları ile aziz oldu. Yusuf (14) aleyhisselamı Malik Reyyan aldı. Mısır halkı padişahı yermeye (15) başladı. "Padişah bütün hazinesini mahvederek

28b

(1) kime padişah olacak!" dediler. "Padişaha iki duygu [?] gereklidir. Biri (2) dünyaya meyletmemesi ve diğeri fakir olmamasıdır. Bunda ikisi de yok." dediler. (3) Bu söz padişahın kulağına gitti. Eve varıp hazinedara söyledi: (4) "Hazinede bir şey var mı yok mu? diye bak!" Haznedar baktı. Olduğundan (5) fazlaydı. Bunu görüp hazinedar Malik'e söyledi: "Ey padişah, (6) alemin sultanı! Hazinede hiçbir şey eksilmemiştir. Belki mevcut olandan bile (7) fazladır." dedi. Mısır azizi sevinip Yusuf (8) aleyhisselama eğlence düzenleyip Yusuf'u Züleyha'ya hizmetçi eyledi. Züleyha sabah (9) akşam onu yanında saklardı. Züleyha hiç huzurlu değildi. Ona (10) aşkını nasıl anlatmalıydı? Söyleyeyim dese […] olsa kızar (11) diyordu. Eğer söylemese yüreği yanıyordu. Hiç huzurlu (12) değildi. Yusuf'u anbean, saat ve saat huzurundan ayırmaz-

(13) dı. Kaküllerini tarardı. Çeşit çeşit giysi (14) giydirip yüzünü seyrederdi. Bir gün aşkı onu mecbur bıraktı. (15) Açıklamasa yüreği yarılacak gibi oldu. “Olanları her ne olursa olsun

29a

(1) baştan sona kadar anlatacağım.” deyip bir gazel okudu:

(2) Yusufçuğum yedi yıl oldu. Benim halimi harap ettin. (3) Yüreğim aşk ateşiyle doldu. Kara bağrımı kebap ettin.

(4) Memleketim Mağrip’ti; senin ismini söyleyerek Mısır’a geldim. (5) Bugün de halimi sormazsan yüreğimi kanatırsın.

(6) Senin aşkın cihanı yakar; daima, her zaman yakar. (7) Şüphesiz yanarak ölürüm; azizim ıstırap ettin.

(8) Gül yüzümü görüp bizim ile yaşaman muradımdır. (9) Sen bugün hastanı sorarsan sonsuz sevap işlersin.

(10) Züleyha “Yusuf, güzelliğime, tatlı suyuma kansın.” der. (11) “Bu halime merhamet etmezsen bana sonsuz azap edersin.” diye ekler.

(12) Züleyha bu cevabı söyledi. Hazreti Yusuf, Züleyha’nın âşık olduğunu anladı. (13) Yusuf söyledi: “Ey Züleyha ben misafirim. Beni terbiye eder demiş- (14) tim. Şimdi bana âşık olduğunu anladım. Şimdi devasız (15) derde düştüm.” Söyledi: “Eğer ben bu durumdan rahatsızım dersem bu bir aşık-

29b

(1) tır; beni helak eder. Her nasıl olursa olsun bir cevap söyleyeyim. Şayet teselli (2) bulur." deyip Yusuf aleyhisselam bir gazel okudu:

(3) Misafirim, şehrinize geldim. Kim iyi, kim kötü bilemem. (4) Kenan'da güldüm, burada soldum. Şimdi fayda ve zararın kimden geleceğini bilemem.

(5) Beni bırakın bir nice gün yol bulayım. Kim iyidir kim kötüdür bileyim. (6) Babam ve kardeşim için yanayım. Nihayetinde bu can kimindir? – Senindir.

(7) Bende ayrılığın ateşi fazladır. Piyade gibi ilden ile satıldım. (8) Kul iş yaparsa kendi halimden ziyadedir. Kuyu içinde yılan böcek onunladır.

(9) İnsan aşktan şarap kadehini içer. Sabır iyi şeylerin kapısını açar ve (10) nihayetinde nasip olursa sevgilisini kucaklar. Kimse gün ağarınca nasıl bir zarar olacağını bilemez.

(11) Yusuf, "Eyvah Züleyha, bu durumunu iyi kötü kimse bilmesin. (12) Kaşı keman Züleyha sabret; sonunda devran senden yana dönecek." der.

(13) Yusuf aleyhisselam bu cevabı söylediğinde Züleyha cevap verdi: (14) "Bu akşam olmazsa sabah olur. Kendine teselli verdi; lakin (15) bir saat görmezse takati kesilirdi. Sonra bir fikir düşündü;

30a

(1) Mısır'ın bütün ustalarını toplayıp söyledi: "Bana yer yapın. Kuleleri (2) altın yaldızdan, içi dışı çiçek, yakut ve firuze ile süslensin. (3) Benim ile Yusuf'un yüzünü duvarın dört bir tarafına (4) resmedin. Öyle olsun ki kimse görüp işitmesin. (5) Onu görünce belki meyleder." diye buyurdu. Ustalar bir nice sürede (6) Züleyha'nın söylediğinden daha güzel bir yer yaptı. Yusuf aleyhisselam, (7) sabah akşam devamlı olarak atasıyla ayrılığına ağlıyordu. Bir (8) gün Malik Reyyan'ın eşiğinde kaygı ile oturmuştu. (9) Kenan'dan gelen tüccar yükünü ulaştırıp dönüyordu. (10) Mısır kapısına geldiğinde deve kapıdan geçmedi. Her ne kadar (11) vurduysa da geçmedi. Tüccar deveyi kendi hâline bıraktı. "Her nereye giderse gitsin." (12) dedi. Deve hızlıca sokağa yürüyüverdi. (13) O tüccar deveye hiç karışmadı. Deve kendi yoluna gidip (14) padişahın sarayına girdi. O yere çöktü. (15) Yusuf aleyhisselam kaygı ve sıkıntı ile oturuyordu. Tüccar, Kenanlı deveye

30b

(1) birkaç defa vurdu, kalkmadı. Ansızın Yusuf aleyhisselamın gözü (2) Kenanlıya düştü ve sordu: "Ey yiğit! Niçin deveye vuruyorsun? (3) Nereden gelip nereye gidersin?" O zaman tüccar cevap verdi: "Kenan'danım. (4) Deve kapıdan geçmedi. Kendi başına bıraktım. Buraya gelip (5) çöktü. Şimdi durmaz, bunda ne hikmet vardır bilmem." Yusuf aleyhisselam (6) Kenanlı adını işittiğinde kendinden geçti. Gözlerinden yaş (7) aktı ve söyledi: "Ey yiğit! Kenan'da Yakup'u bilir misin?" deyince (8) o kişi "Bilirim." dedi, bir gazel okudu:

(9) Yakup, Kenan ülkesinde peygamberdir. Uzun zamandır onun dönemidir.
(10) O, Allah'ın resulüdür, övgü dilindedir. Nurdur, öyle güzel ışığı vardır.

(11) İshak peygamberin oğlu derler. Hak yolunda eli bağlı derler. (12) Gözü yaşlı bağrı yaralı derler. Allah'ın takdirine güveni vardır.

(13) Ayrılık cefasını fazlasıyla çektiği için bu ülkede yaşayamam diyormuş. (14) Sevdiği oğlunu kurt yediğini her gün hatırladığı için figan ediyormuş.

(15) Adı Yusuf'muş, bir cihan şahıymış. Onu kim görürse kurban olurmuş.

31a

(1) Onun ayrılığından perişan olmuş kan çanağı gözleri vardır.

(2) Bir mağarayı kendine mesken ederek sözüne ayrılık toprağını katan, (3) ağlamaktan gözüne toz indiren gönlünü hüzünle dolduran, yüz bin hasreti vardır.

(4) Her gün çıkıp yola bakar. Oğlunun izini uzaklar bilmez. (5) Ben haberciyim, varsam benden sorarlar. Elden ele ulaşan destanı vardır.

(6) -el-kıssa- Tüccar bu sözü beyan edince Yusuf aleyhisselamın aklı başından (7) gitti ve tekrar aklı başına geldiğinde söyledi: "Ben bir mektup versem Yakup nebiye (8) götürüp verir misin?" O yiğit söyledi: "Elbette götürürüm." dedi. (9) Yusuf aleyhisselam söyledi: "Öyleyse vereyim, buradan benim duamı (10) alacaksın. Oraya gidince Yakup nebinin duasını alacaksın." deyip bir muhammes okuyup gitti:

(11) Ey haberci! Haberimi ulaştır, o benim canımdı. Başıma her ne cefa gelirse gelsin o her derde dermanımdı. (12) Onun kadrini bilmedim, vay ki misafirimdi. Onun nasihatini tutmadım, gönülde hasretimdi. (13) Eyvah! Ayrılığımdan yandı, nazlı sevdiğimdi.

(14) Ey haberci! Yakup'a "Kuzundan müjde var. Ben sana gören gözünden haber getirmişim. (15) Eşikte gördüm; esirdir. Ay yüzlünden müjde var. Kolu bağlı, yüreği yaralıdır. Ay yüzlünden müjde var!" diye söyle.

31b

(1) Eyvah! Ayrılığımdan yandı, nazlı sevdiğimdi.

(2) Varıp kaçak kapısında ömür geçiren var mı? Şahininden ayrılıp kuzu kaybeden var mı? (3) Sabah akşam oğlunun ayrılığından ölüp gömülen var mı? Ey yarenler! Kenan şehrinden satılan var mı? (4) Eyvah! Ayrılığımdan yandı, nazlı sevdiğimdi.

(5) Ey haberci! Gidip "Mısır şehrinde olduğumu, yüzümün güneş ve ay gibi olduğunu, bir kişiye esir düştüğümü, (6) papağan gibi kafes içinde tutulmuş esir gibi olduğumu." söyle. "Ayrılık ateşi bedenimdedir." diye diye ağladı. (7) Eyvah! Ayrılığımdan yandı, nazlı sevdiğimdi.

(8) "Adı Yusuf'tur. İlden ile satılmıştır ondan haber yoktur." diye mustarip bir şekilde ağladı. (9) Yakup oğlunun ayrılığından beklemiş; gece gündüz senin hatıranda inleyerek ağlamış. (10) Eyvah! Ayrılığımdan yandı, nazlı sevdiğimdi.

(11) Yusuf aleyhisselam bu haberi habercinin eline verip söyledi: "Git! (12) Yakup aleyhisselama benim duamı ulaştır. Mübarek yüzünün nurunu (13) al. "Sizlerden kaybolan bir şey gördüm. Kolu bağlı, yüreği yaralı, (14) gözü nemli, canı sitemli, kaygılı ve gamlıdır. Adı Yusuf, birine esir olmuştur. (15) Arzımı Yakup nebiye alıp götür." dedi diye söyle. Bu mektubu çıkarıp verdi. Tüccar

32a

(1) gitmek için deveyi durdurmaya çalışsa da deve durmadı. Sinirlenip (2) vurdu. Yusuf aleyhisselam söyledi: "Ey Kenanlı vurma! Şayet onun da (3) bir sebebi vardır." diye deyince deve gözünden damla damla yaş (4) akıtıp söyledi: "Lâ ilâhe illallahu vahdehû lâ şerîke leh, el-ḥamdüve hü ve ʿalâ küllī şey'in ḳadîr. (5) "Ey Kenanlı! Seni ben Yusuf aleyhisselama götürdüm. Mübarek yüzünü (6) gördün ve yine mektubu götürerek Yakup nebiyi de görüp dualarını (7) alacaksın. Niçin bana cefa edersin? Bunun da bir sebebi var." (8) Yusuf aleyhisselam söylediler: "Ne muradın var? Deve söyledi: (9) "Kıyamette sizin bineğiniz olsam." diye cevap verdi. Yusuf aleyhisselam (10) dua ettiler. Sevinerek deveye binip Mısır'dan (11) çıktı, Kenan'a doğru yola koyuldu. Bir nice mesafeden sonra Kenan'a ulaştı. Bir zaman- (12) dan sonra Yusuf aleyhisselamın mektubunu Yakup aleyhisselama (13) götürdü. Yakup nebi hüzünler evindeydi; hiç kimse ile irtibatı yoktu. Saçları (14) uzayıp yüzü sararmıştı. Ay gibi parlak olan gözü görmez olmuştu. (15) Kendini harap etmişti. Yusuf adını söyleyemez olmuştu. Allah'tan korktuğu için

32b

(1) ayrılığın ateşini içine atıyordu, gönlü yanarak ciğeri eriyordu, üzüntülü (2) bir haldeydi. […] diyen bir ses çıktı. Yakup nebi kulak verdi. Habercinin cevabı:

> (3) Yakup nebi benden sana taze bir haber var. Cananın değil mi? (4) Atı Yusuf, cümle cihan ona hayrandır. O canın değil mi?
>
> (5) Yüz feryat ile name yazıp size gönderdi. Gördüğü eziyetten bahsetti. (6) O değerli pir hatırlasın. Dermanın değil mi?
>
> (7) Yüzünün ışığını güneşin kıskandığını gördüm.

(8) Her an selam atama deyip hasretle baktı ve bütün alem yandı. (9) Sevgilinin şahı onu ayrılığın derdiyle yaktı. Dermanın değil mi?

(10) Haberci Mısır şehrinden Yakup'a Yusuf'a dair mektup getirdi. (11) Hangi yabancı dışarıda feryat ederken görse bu durum viranen değil mi?

(12) Yakup nebi bu sözü işitince bir ah çekti. Aklı başından gitti. (13) Sonra aklı başına geldiğinde feryat etti. "Her kimsen içeri (14) gir. Senden burnuma güzel koku gelir." deyince (15) haberci girip Yusuf aleyhisselamın mektubunu verdi. Yakup aleyhisselam

33a

(1) söylediler: "Ne şekilde gördün?" O söyledi: "Kendi bende, boynu (2) bağlı, yüreği yaralı daima huzursuzdur." dedi. Yakup çocuklarını (3) çağırıp sordu: "Bu kişi ne der? Yusuf'tan haber getirdim" diye söyler. (4) Çocukları cevap verdiler: "Ey ata! Hâlâ tamah edersiniz. (5) Bu kişi sizden bir şey almak için yalan söyler." Babası, kurdun (6) yediğini söyleyince o kimse yemin etti. "Gördüğüm doğrudur." (7) dedi. Orada onlar 'eyvah' dediler. "Ey haramzade! Ne için yalan (8) söyleyip atamızı sersemleştirirsin. Ey haramzade! Yine bir daha gelip (9) böyle konuşursan […] çekerim." deyip (10) dövüp kovdular. Şimdi Züleyha'dan söz dinleyin. Züleyha sabah (11) akşam Yusuf aleyhisselamı çeşitli cilvelerle kandırmaya çalışırdı. Kâh (12) uygun bir şekilde ve kâh uygunsuz bir şekilde kendini gösterirdi. Yusuf (13) aleyhisselam onun sözüne asla kulak vermezdi. -el-kıssa- Züleyha (14) bir şey düşündü. Söyledi: "Ey Yusuf bana acımazsın. 15) İsteyerek muradımı gerçekleştir. Kabul etmezsen

33b

(1) benim kölemsin; sana azap ederim. Eline alet verip iş (2) yaptırırım." Yusuf aleyhisselam söyledi: Ben senin tuzunu yedim. Malik (3) eve mahrem eyledi. Ben nasıl uygun olmayan iş yaparım. Padişah (4) bilse iş kabahat olur. Ben peygamber oğluyum. Böyle işten (5) rahatsızım." dedi. Züleyha'nın dört bağı vardı. (6) "Bu bağa gidip yetim kullarla beraber çalış" diye buyurdu: Yusuf (7) aleyhisselam şu bağ içine girse acaba bağlar nasıl olur? Meyveler yeşerip (8) pınarlar her tarafa yayılır, kullar eşiğinde hayret eder. (9) Yusuf aleyhisselam da varıp çalıştılar. (10) Bahçıvanlar Yusuf aleyhisselamı görüp güzel bulup takdir (11) ettiler ve söylediler: "Böyle narin yiğit çalışır mı?" (12) deyip gelip elinden aleti alıp söylediler: "Ey oğlan! (13) Sen böyle işlere layık değilsin. Senin için bizler (14) hizmet ederiz." dediler. "Siz oturup dua edin." dediler. (15) Yusuf aleyhisselam söyledi: "Ben nasıl kendi işimi sizlere

34a

(1) layık görürüm." dediler ve yine bahçıvanlar cevap verdiler: "Sizin dua- (2) nızdan bizlere güç gelir." dediler. -el-kıssa- Züleyha, Yusuf'u (3) görmeyince ziyadesiyle takati kesildi. Sonra evden dışarı (4) çıktı. Gidip baktığında Yusuf aleyhisselam namaz kılıp (5) oturmaktadır. Feryat edip söyledi: "Ey temiz bahçıvan! […] bahçıvanlık (6) kılmaya gel. Benim ile oynayıp gül. (7) Yusuf aleyhisselam söyledi: "Ey Züleyha benden tamah etme. Her ne cefa etsen (8) hoşnut olanın özünü bil. Züleyha'nın kendine bir ev yaptır-(9) dığı aklına geldi. Mücevherlerle süslenen bu eve Yusuf ile Züleyha resmedil-(10) mişti. Yusuf'u bu saraya götürdüler. Züleyha, Yusuf'u türlü türlü giysiler (11) giyerek yüzüne gül suyu sürerek naz ve cilveyle aldatmaya (12) çalıştı. Yusuf aleyhisselam gördü ki Züleyha cilve yapıyor. (13) Ondan yüz çevirdi. Kendisinin (14) sureti ile Züleyha'nın suretinin nakşedildiği duvara baktı. Bu sureti (15) görüp şaşırıp sersemleşti. Züleyha söyledi: "Ey Yusuf! Bu sarayı

34b

(1) senin için yaptım. İkimiz bu sarayda oynayıp gülsek." (2) Hazreti Yusuf söyledi: "Ey Züleyha! Ben böyle işten rahatsızım. (3) Atam vasiyet etmişti. Her nerede olursan

ol Allah'ı (4) hatırından çıkarma." demişti. Allah, hazır ve nazırdır. Züleyha söyledi: (5) "Ben senin Allah'ının yoluna sadaka vereyim; günahını affeder." dedi. Yusuf (6) aleyhisselam söyledi: "Dünyanın bütün mallarını sadaka etsen de söz konusu olmaz." dedi. (7) Züleyha söyledi: "Ben senin dinini kabul edeyim, muradımı gerçekleştir." dedi. (8) Yusuf aleyhisselam "Senin muradını Mısır azizi gerçekleştirsin." (9) dedi. O anda korkup uçkurunu yedi yerden bağladı. (10) -el-kıssa- Züleyha koluna bir elmas bıçak alıp söyledi: "Ey Yusuf! (11) Muradımı gerçekleştirmezsen kendimi öldürürüm." dedi. (12) Yusuf aleyhisselam anladı ki kendini öldürecek. Korkudan (13) bıçağı kolundan alıp bir nice hikâye söyledi. Züleyha sakin bir şekilde (14) cevap verdi: "Hiç olmazsa benim bedenime, yüzüme ve azalarıma bak. (15) Şayet gönlüm teskin olsun." dedi. Yusuf'un gönlü meyledip

35a

(1) Züleyha'ya gözü değip kendinden geçti. Züleyha meylettiğini anladı. (2) Bütün azalarını gösterdi. Yusuf aleyhisselamın huzurunu (3) kaçırıp giysinin uçkurundan bir düğmesini açtı. Yaratıcıdan ses (4) geldi: "Ey Yusuf! Zina etme! Züleyha (5) meylet diye cilve eder." dedi. Yine düğmesini açtığında ses geldi: (6) "Zina etme! "-el-kıssa- Yedinci düğmesini açtığında ses geldi: (7) "Müslüman bu işi yapmaz." Ona bakmadı. Allahutaala Cebrail'e buyurdu: (8) "Git! Yusuf'u tut!" Cebrail aleyhisselam, Yakup (9) peygamberin suretinde göründü. Mübarek parmaklarıyla (10) gösterip söyledi: "Ey Yusuf! Peygamber oğlu böyle iş (11) yapar mı?" deyince Yusuf'un gözü atasına düşüp (12) bir ah çekip aklı başından gitti. Bir saatten sonra kendine (13) gelip hemen dışarı çıktı. Züleyha ardından feryat etti. (14) Yusuf aleyhisselam kapıya geldi; kapı açıldı. Züleyha arkasından (15) yetişip yakasından tutup çekti. Yakası yırtıldı.

35b

(1) Ardından Züleyha da çıktı. Mısır azizine baktı. Mısır azizi gece (2) sedirin üstünde oturmuştu. Gözü Züleyha ile Yusuf'a düştü. (3) Züleyha feryat edip söyledi: "Mısır azizi Kenanlı kulu bana mahrem ettin. (4) O, bana rahatsızlık verir. Kenanlı kulu

öldürmezsen ben burada dur- (5) mam.” dedi. Padişah gazap içinde söyledi: “Ey cellad Yusuf’u (6) tutun. Elini ayağını zincir ile bağlayıp çarmıha gerip ölünceye kadar vurun.” (7) deyip azap etti. Yusuf aleyhisselamın aklı başından (8) gidip söyledi: “Ya aziz ben temizim. Bu günah Züleyha’dan- (9) dır. İyice düşün, bundan dolayı haksız yere kan akmasın. Sonra pişman (10) olursunuz.” Malik, onun sözüne bakmadı. Yusuf anladı ki padişah (11) gazap içindedir. Ağlayıp bu münacatı okudular:

(12) Ey kerim! Temiz zatından kulunu ayırma. (13) Bu zalim dertliden dolayı yüreğime elem verme.

(14) Bana senden başka sığınak yoktur. Benim gibi çaresiz yoktur. (15) Bu derdime deva yoktur. Bana fazla dert ve keder verme.

36a

(1) Atalarım İbrahim, İsmail’dir. Bana onların hürmetiyle muamele et. (2) Bu zalime merhamet ver; garibinim eziyet etme.

(3) Atam İshak, resulündür. Babam Yakup nebi, doğruluk üzerindedir. (4) Ey Hâk! Onların hürmetine gözümü bunca yaşartma.

(5) Ey Rabbim! Ben çaresizim, derde müptelayım. (6) Olacak olanlara razıyım. Yusuf’u dert içinde bırakma.

(7) -el-kıssa- Yusuf aleyhisselam bu münacatı okudu. Allahutaala Cebrail’e (8) buyurdu. Ağlayan oğlanın dilinden mührü at. Malik (9) Reyyan’ın halasının kolunda kırk günlük çocuğu vardı. (10) O vakit uykuya bırakmıştı. Kendi bir yere gitmiş- (11)

ti. Cebrail aleyhisselam o çocuğun dilinden mührü aldığında (12) çocuk şahitlik edip bir gazel okudu:

(13) Mısır azizim, töhmet ile ona şikâyet etme. Tanrı gazap eyler. (14) Yusuf suçludur deyip rivayet etme. Adalet ile söyle azizim.

(15) Tanrı ona beni şahit etti. Yusuf Rabbine yalvarıp yakardı.

36b

(1) Züleyha Yusuf'a zulmetti. Yusuf'un arzını işit azizim.

(2) Mısır azizim, padişah olan dertliyi düşünür. Yusuf'un gömleğinin yırtığına bak. (3) Yusuf, her taraftan temizdir; iyi anlayıp öyle muamele yap.

(4) Azizim! Yırtık öndeyse Yusuf suçludur. Züleyha töhmetten belki kurtulur. (5) Eğer arkasındaysa Züleyha'nın başı beladadır; bilin ki günah Züleyha'dandır.

(6) Çocuk, "Azizim, suçlamayın, şahitliğim böyledir, inanın. (7) Yusuf'un masumluğunu ortaya çıkarın. Allah'ın resulüdür kabul edin." der.

(8) -el-kıssa- Çocuk bu cevabı verdiğinde padişah gömleğini gördü. (9) Yırtığı arkasındaydı. Suçun Züleyha'dan olduğunu anladı. Söyledi: "Bu sırrı (10) gizli tut." deyip buz dağı gibi Züleyha'yı hizmetine aldı ve yine (11) bir gün Züleyha söyledi: "Ey Yusuf! Malik Reyyan bana ne yaptı? (12) Ne istersem yapabiliyorum." dedi. Gel isteğimi yerine getir. Yusuf (13) aleyhisselam kabul etmedi. Amma bu sözü han, vezir

[…] ve onların (14) hatunları işittiler. Kınamaya başlayıp kötüle- (15) diler. Bunların sözü Züleyha'nın kulağına git-

37a

(1) tiğinde Züleyha o hatunları çağırıp ziyafet düzenledi. (2) Her birinin önünde bir tabak ile et koyup ellerine bir elmas (3) bıçak verdi. Yusuf'u çağırdı: "Hizmetimde dur." dedi. (4) Amma kadınların gözleri Yusuf aleyhisselamdaydı. (5) Bıçak ile bütün ellerini kestiler. Asla kendilerinden (6) haberleri yoktu. Züleyha'nın gözü bunlardaydı. İşaret etti: (7) "Yusuf aleyhisselama dışarı çık." dedi. Dışarı çıktılar. (8) Kadınlar kendilerine geldiklerinde kollarını kestiklerini (9) gördüler. -el-kıssa- […] acısından ağlarlardı. (10) Söylediler: "Züleyha bizler hata edip seni ayıpladık." (11) deyip hepsi yere kapandılar. Züleyha söyledi: "Bana bunca yıl böyle olmuştur. (12) Bu ateş benim içimde yanar. Sizler bir defa dayanamadınız." deyip bir gazel okudu:

(13) Bugün içimi açayım. Onu can ile seviyorum. (14) Devamlı aşk ateşi ile semender gibi yanıyorum.

(15) Halim nice yıldır böyledir, hayalim tükenmez.

37b

(1) Hakikatim görünmez. Yolunda bir kalenderim.

(2) Farklı farklı dillerde konuşur; Yusuf'un methini ederim. (3) Ölünceye dek onu överim.

(4) Aziz can içinde olan misafirlerim beni ayıplamayın. (5) Yüzü gül, gözü mestane olanlar! Ben gönülden hüzünlüyüm.

(6) Züleyha kaderine ağlar. Yusuf diyerek yüreğini yakar. (7) Her zaman Yusuf diye mırıldanır, bu söz ile büyülenir.

(8) -el-kıssa- Züleyha bu cevabı söylediğinde o kadınların her biri Yusuf (9) aleyhisselamı aldatıp nasihat ettiler, söylediler: "Züleyha ile beraber ol. (10) Büyük bir arzuyla ise gizlice şöyle derlerdi: "Bizler Züleyha'dan daha güzeliz. (11) Bizim muradımızı yerine getir. Yoksa zindana atarız." (12) dediler. Yusuf aleyhisselam söylediler: "Önceden biriyle uğraşmak (13) iyiydi. Şimdi bu altı ejderhaya ne cevap vereceğim." dedi ve söyledi: (14) "Ey nazeninler! Benden bir şey ummayın. Eğer böyle bir şey yapsaydım (15) Züleyha ile yapardım. O, nice yıldan beri benim

38a

(1) ateşimden yanar. Bütün varlığını benim yolumda harcadı. Ölmeye (2) ve zindana düşmeye razıyım. Asla bu işe razı olmam." deyip gazel okudu:

(3) Nazeninler böyle eziyet etmeyin. Böyle yaptığınız yeter, yüzümü gördünüz. (4) Kötü işe beni razı etmeyin. Hâk, helalim olmayanla böyle bir şey yaşamama razı değildir.

(5) Yakup'un Kenanlı güzel oğlu benim. Ben, İbni Yeminciğime biraderim. (6) Atalarım güneş gibidir. Yüceliğim alemi aydınlatır.

(7) Ayrılık dağıyım, benden ümit etmeyin. Gönlü hoş peygamberin bağıyım. (8) Sonra, Züleyha'nın malıyım. Tatlı suyum sizlere yetişmez.

(9) Avcım, avcım Allah'ın avcısıdır. (10) Yolcu Yusuf Allah'ın nurudur.

(11) Yusuf aleyhisselam böyle söylediğinde bunlar sinirlenip (12) cevap verdiler: "Aklı başına gelene kadar Yusuf'u zindana atmak gerek." (13) diye nasihat verip gittiler. Züleyha, Mısır azizine söyledi: (14) "Kenanlı kulu kendine mahrem (15) etmiştir diye ayıplarlar. Onu zindana koy. Nice yıl yatsın. İnsanların

38b

(1) ayıplaması yerinde olsun." dediğinde bu Malik Reyyan'a hoş geldi. Cellada (2) buyurdu: "Yusuf'u zindana koy." deyip cellatlar mübarek kollarını (3) zincir ile bağlayıp ıstırap ederek zindana atıp taşladılar. (4) Yusuf aleyhisselam "Bismi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm el-hamdü liʾllâh" (5) deyip zindana adım attılar. Zindan içinde bütün mahkûmlar selamına (6) cevap verdiler. Yusuf aleyhisselam bir köşede namazla meşgul (7) oldular. Allahutaala, o anda bir ağaç peyda (8) etti. Bir dalından şerbet çıkardı ve diğer dalından (9) rengarenk yiyecekler çıkardı. İster yemek yerler ister şerbet içerler. (10) Mahkumlar, Yusuf aleyhisselamın bereketinden kaynaklanan bu kerameti (11) görünce tabi olup Müslüman oldular. -el-kıssa- Bu şekilde (12) zindanda yaşadılar. Züleyha gece gündüz ağlar- (13) dı. Çare bulamadı. Bir kez görmek için neyi bahane edeceğini bilmiyordu. (14) Mısır azizinin giysilerini giyip bir [...] zindana bakıp (15) söyledi: "Yusuf'un kol ve ayağını boş

39a

(1) mu bıraktınız? Ben işitip geldim." deyince gardiyan can korkusundan (2) "Böyle iş yapmadım." deyip Yusuf'un el ve ayağını bağlayıp (3) boynuna zincir vurup çıktı. Yusuf aleyhisselamın mübarek (4) yüzünü gördü. Biraz huzur buldu. Eve gidip bağrını (5) soğuk yere koyup ıstırapla feryat edip ağladı. Bir gün aşk (6) Züleyha'yı zorladığında evinden çıkıp zindana kişi gönderdi. "Yusuf'u (7) çıkarıp dövsün. Yusuf

ıstırapla feryat etsin. Avazını işittiğimde (8) belki gönlüm teskin olur.” diye söyledi. Yusuf’u zindanda dövdüler. (9) Yusuf, ıstırapla feryat etti. Züleyha işitip biraz rahatladı. Bir nice zaman (10) böyle geçti. Sonra kendi kendine endişelenip söyledi: (11) “Yusuf sıkıntıya razı olup sabreder. Ben de bir nice vakit sabredeyim.” (12) dedi. “Ey Yusuf’un Allah’ı! Bana sabır ver; vermezsen canımı al.”

(13) Ey Yusuf’un Allahı! Arzım sanadır, yârimi ver. Bir gonca ağızlı gibi bağ içinde olan narlarımı ver. (14) Ömrümü hazan etme, bahar bağımı ver. Kara gözlü, gül yüzlü sevgilimi ver. (15) Ya bu emaneti al ya da sabrımı ver.

39b

(1) Ahım fayda etmedi, her an feryat ettim. Yusuf’un aşkından yanarak cihana rezil oldum. (2) Ömrümü berbat ettin, göz yaşımı kan eyledin, beni perişan ederek beni bırakma. (3) Ya bu emaneti al ya da sabrımı ver.

(4) Ben yanarak borcumu ödedim; beni böyle harap etme. Zerre kadar canım var, kahrederek ayıplama. (5) Gönlüme sevgini koyup yüreğimi bitap etme. Şimdi bende takat yok, daha fazla azap etme. (6) Ya bu emaneti al ya da sabrımı ver.

(7) Önce, ayrılık ateşinden canımı hançerledin. Peri gibi kirpikleriyle beni yaralar. (8) Her ne zaman yüzünü görsem derdimin ve vuslatımın ateşi artar. (9) Ya bu emaneti al ya da sabrımı ver.

(10) Ey rızık ve kanaati veren bütün halleri emsalsiz olan! Benim başıma bu hâli verme. (11) Her solukta Yusufçuğumdan şefaat isterim. Ben bütün dert ve cefasından yüzlerce alamet gördüm. (12) Ya bu emaneti al ya da sabrımı ver.

(13) Züleyha bu cevabı söyleyip tövbe ederek kendini ibadetle meşgul etti. (14) Allahutaala ona sabır verdi. -el-kıssa- Bir nice yıl Yusuf aleyhisselam zindanda (15) kaldılar. Bir rivayete göre yedi yıl, başka rivayete göre on yıl yattılar.

40a

(1) Sonra, o her gün hüzünleniyordu. Yere çöküp bir gazel okudu:

(2) Nice yıl zindan kuyusunda tuhaf bir şekilde yaşadım. Halsizim demedim, her an yer değiştirdim.

(3) Zindan kuyusunda kalmaya razıyım; babamdan ve kardeşim İbni Yeminciğimden ayrılığa dayanamıyorum.

(4) Mum üzerinde pervane gibi yandığım için asla gücüm kalmadı. Ayrılık ateşi beni yaktı.

(5) Kardeşim İbni Yeminciğimin ayrılığından canım yanar. Yusuf kendini bülbül edip gül diyerek feryat eder.

(6) Yusuf aleyhisselam bu münacatı okuyup devamlı ağlıyordu. Allahutaala, Cebrail'e (7) buyurdu. "Git! Yusuf'a söyle! Çok fazla takatsiz kalmasın; (8) yakındır". Cebrail aleyhisselam gelip söyledi: "Ey Yusuf! Allahu- (9) taala emretti ki Yusuf, özü sözü bir kulumdur; üzülmesin. Onu aleme (10) sultan edeceğim ve yine ardından nebi yapacağım (11) ve yine Mısır ilini ona köle edeceğim ve yine düşünün tabirini (12) bildireceğim. Ağzından her ne çıksa Allah kabul edecek." (13) deyip bir beyaz inciyi

Yusuf aleyhisselamın ağzına koydu. Yusuf (14) aleyhisselamın gönlü öyle aydınlandı ki bütün alemin hikmetleri (15) ve düşünün tabiri gönlünde vuku buldu. Yusuf aleyhisselamın

40b

(1) [...]. Mahkûmlara söyledi: "Eğer isterseniz (2) evlerinize gidin." dedi. Onlar söylediler: "Bizleri bundan (3) da beter belaya sokacaksınız." O zaman Yusuf aleyhisselam söyledi: (4) "Ben bir dua edeyim; sizi hiç kimse tanımasın." O vakitte bin (5) dört yüz kişiydi. Bini Yusuf aleyhisselamdan ayrılmadı. Dört (6) yüzü izin alıp gittiler. Hiç kimse anlamadı. -el-kıssa- Yusuf aleyhisselamın (7) atası hatırına düştüğünde feryat edip söylerdi: (8) "En azından Kenan'dan bir adam gelse atam ve kardeşlerimden (9) bir haber işitsem." deyip zindanın penceresinden yola bakıp (10) ağlayarak oturuyordu. Bir deveye binenin yüzü Kenanlılara (11) benziyordu. Yusuf aleyhisselam bir nâra çekip söyledi: "Hey hey (12) tüccar! Dur! Sana bir sualim var. O kimse Kenan'dan (13) gelip Mısır'da ticaret yapıp dönerdi. Zindan üstünden (14) yola düştü. Yusuf aleyhisselamın gözleri (15) ona baktığında suratından anladı. Bu kişi Kenanlıdır. Feryat etti.

41a

(1) Aziz dili ile sordu. "Benim sualim var." deyip Kenanlı devenin (2) dört bir yanını kontrol edip durdu. Tüccar, zindana baktığında zindandan Yusuf'un parıltı- (3) sının sokağı aydınlattığını gördü. Kenanlı söyledi: "Ey zindanda yatan (4) yiğit! Sualini söyle. Ben cevap vereyim." dedi. Yusuf aleyhisselam gazel okudu:

> (5) Ey kervancı! Dur, senden haber alayım. Böyle acele ediyorsun, develerin iyi mi? (7) Söyle, senin yaşadığın yeri bileyim. Nerelerden geldin? Geldiğin yer güvenli mi?

(6) Canım sen kimsin benden haber soruyorsun? Ağlamanı fezalı gördüm. (8) Ümit ve özlemle yüzüme bakıp duruyorsun. Senin yüzünü cefalı gördüm.

(9) Yedi yıldır zindan içinde bağlıyım. Ayrılık derdinden yüreği yaralıyım. (10) Kenan'da yaşlı bir kişinin oğluyum. İsrailoğullarının başı güvende mi?

(11) Şam ve Kenan hakkında benden haber soruyorsan orası benim vatanımdır, Mısır'da misafirim. (12) Söyle, sözün içinde kalmasın. Senin bu halini dertli gördüm.

(13) Nice yıllar babamdan ayrı düştüm. Zindan içinde eziyet çekmekten gücüm kalmadı. (14) Aradan ne kadar yıl geçtiğini bilmem. Yakup peygamber, iyi mi?

(15) Yakup nebiyi sorarsan beklemektedir. Oğlu Yusuf için müptela olmuştur.

41b

(1) Gece gündüz, sabah akşam ağlar. Seni ondan daha zor durumda gördüm.

(2) Vardığında Yakup'a "Gül gibi yüzü senin için sararan bir yiğit var." de. (3) Zindan içindeki yemeği ağlayıp inlemekmiş. Aslan gibi olan Yehuda ve Şemun afiyette mi?

(4) Yakup diyorsun, söyle canım kimsin? Onun için üzülürsün. (5) Yoksa kaybettiği kuzusu sen misin? Sözlerinin şeker ile bezendiğini gördüm.

(6) Gerçek kimliğimi söylesem ferman dinlemez. Hiçbir şey benim bu derdime derman olamaz. (7) Yakup' söylersen yerinde durmaz. İbni Yemin ve gonca güller afiyette mi?

(8) Sabreyle, gidip durumunu anlatacağım. Nasip olursa Yakup'un elini tutacağım. (9) Hoşça kal canım, yolum uzak giderim. Yüzünü nurlu ağzını dualı gördüm.

(10) -el-kıssa- Tüccar bu cevabı söyleyip çabucak yoluna koyuldu. (11) Bir nice yol yürüyüp Kenan'a ulaşıp Yusuf (12) aleyhisselamın haberini Yakup aleyhisselama birer birer anlattı. Yakup (13) aleyhisselam sordular: "Nasıl gördün? Durumu […] anlat. (14) Adı nedir?" Tüccar söyledi: "Mısır padişahının zindanında (15) gördüm. Kolu bağlı, yüreği yaralıydı. Yedi yıldır

42a

(1) Zindan mahkûmuymuş. Ben yol üstünden geçerdim. Zindandan bağır-(2) dı. Zindan penceresinden mübarek yüzünün parıltısından şimşek çakıyor gibiydi. (3) Lakin kendini çok iyi göremedim. Adını sordum. Şimdi adımı söylemeye izin (4) yoktur." diye söyledi. "Yakup aleyhissela- (5) ma söyle. Kaybettiği kuzusu varmış, onu hatırlasın. İyi dua (6) etsin. Allahutaala zindandan kurtaracak." deyip gönderdi. Ulaşıp (7) haberci beyan etti. Yakup aleyhisselam işitince aklı başından gitti. (8) Sonra aklı başına gelince iniltiyle ağlayıp bu münacatı okudu:

(9) Ne iş yapsan razıyım. Ey Allah'ım! Yusuf'umu ver. (10) Yusuf'u görmezsem ölürüm. Ey Allah'ım! Yusuf'umu ver.

(11) Ya benim Yusuf'umu ver ya bu emanetini al. (12) Yüzümü sana döndüm, kabul et. Allah'ım Yusuf'umu ver.

(13) Yusuf'umu ha çölde ha zindanda her yerde koru. (14) Yüreğimde yüz bin özlem var. Ey Allah'ım! Yusuf'umu ver.

(15) Ay Yusuf'um vay Yusuf'um. Hüma yüzlü Yusuf'um.

42b

(1) Yusuf'umu koruyamadım. [?] Ey Allah'ım! Yusuf'umu ver.

(2) Gözleri mestân Yusuf'um. Gönlü perişan Yusuf'um. (3) Yusuf'umun gözleri kan ağlatır. Ey Allah'ım! Yusuf'umu ver.

(4) Yusuf'um, cennet içinde huri gibidir; her yeri nurdur. (5) Yakup, "Ey Allah'ım! Yusuf'umu ver." diye söyler.

(6) -el-kıssa- Bu cevabı söylediğinde bütün oğlanları gelip sordular: "Ne oldu da (7) böyle feryat ediyorsunuz?" dediler. Yakup aleyhisselam (8) cevap verdi: "Bugün Yusuf'tan haber işittim." deyip bir açıklama yaptı. (9) Ardından tüccar da gördüklerini birer birer anlattı. Ondan sonra (10) Yehuda, Şemun, Rubil hepsi birden haykırdılar: (11) "Ey yalancı haramzade! Nice yıldan beri kurdun yediği Yusuf'u (12) gördüm diye yalan söyleyip atamızı mahvediyorsun." diyerek (13) vurdular. O kimse korkup kaçtı. (14) İbni Yemin, yaşananları atasına söyledi: "Ağabeylerim (15) Yusuf'tan haber getiren kişiyi vurup kovdular." deyince

43a

(1) baba ve oğul öylece ağlaştılar. Yedi kat gökyüzü, arş, kürsü (2) ve üç kalem inledi. Allahutaala Cebrail'e ferman gönderdi: "Git! Yakup'a (3) söyle! Sabretsin, takatsiz kalmasın. Yusuf deyip beni (4) unutmasın. Her ne hükmüm olursa razı olsun. Mutluluğun (5) kapısı sabır ile açılır." diye söyledi. Cebrail aleyhisselam geldi. Yakup (6) aleyhisselama söyledi: "Yusuf deyip beni hatırından çıkarmasın yok- (7) sa peygamberliği ondan alırım." dedi. Yakup aleyhisselam (8) bunu işitince iniltiyle ağlayıp Cebrail'e bu sözü beyan etti:

(9) Allah'tan haber getirirsin. Cebrail, Yusuf'umdan haber ver. (10) Nerede olduğunu, yaşayıp yaşamadığını bilirsin. Cebrail, Yusuf'umdan haber ver.

(11) Ecel gelip ömrünü tamamladı mı? Yabancı ülkede garip bir şekilde kaldı mı? (12) Sonunda kaderi böyle oldu mu? Cebrail, Yusuf'umdan haber ver.

(13) Hangi yerde, hangi çöllerde kaldı? Hangi bağda, hangi göllerde kaldı? (14) Hangi ülkede, hangi yollarda kaldı? Cebrail, Yusuf'umdan haber ver.

(15) Akrabaları söz verdiler. Ağabeyleri av için gittiler.

43b

(1) Bilmem, zalimler ona ne yaptılar. Cebrail, Yusuf'umdan haber ver.

(2) Yakup "Fermana çare olmaz, ayrılık derdinden mahvoldum. (3) Yaşayıp yaşamadığı beni şüpheye düşürdü. Cebrail, Yusuf'umdan haber ver." diye söyler.

(4) -el-kıssa- Bu cevabı söyledikten sonra Cebrail aleyhisselam söylediler: "Ben Azrail- (5) den sordum. Yusuf'un canını aldın mı?" Söyledi: "Henüz canını almaya- (6) cağım." dedi. "Ferman gelene kadar şimdi bundan fazla sorma." (7) diye söyledi: Cebrail aleyhisselam döndüler. Yakup aleyhisselam yine (8) ümitsiz bir şekilde hüzünler evinde dinleniyordu. Amma şimdi hikâye sofracı- (9) başı ile sakanın Mısır azizinin kötülüğünü istemeleri, zindana (10) düşmeleri ve azizin düş görmesinin beyanındadır. Amma raviler öyle (11) rivayet ederler ki Mağrip ülkesinin padişahı ülkenin ileri gelenleri ile (12) plan yapıp konuşuyordu. Malik Reyyan'ın yakın sakası ile sofracıbaşısı- (13) na casus gönderdi. Casus varıp saka ile sofracıbaşına (14) anlattı. Onlar teklifi içtenlikle kabul ettiler. -el-kıssa- Bir nice zaman sonra (15) zehri alıp saka ile sofracıbaşına teslim ettiler.

44a

(1) Söylediler: "Malik Reyyan'a versin. Eğer ömrü son bulursa saka ile sofracıbaşı-(2) nı Mısır'a sultan edeceğim." diye fenalık edip söylediler. -el-kıssa- (3) Sofracıbaşı ile saka zehri alıp gittiler. Sofracıbaşı (4) zehri şeker ile karıştırıp koydu. Saka endişelenip (5) söyledi: "Ben yemeğini yediğim yere kötülük yapamam." dedi. Bu endişe (6) ile varıp büyük bir saygıyla söyledi: "Ey alemin sultanı! Kölenin bir arzı (7) var. Eğer canımı bana bağışlarsan söyleyeyim." dedi. Padişah: "Söyle!" (8) deyince baştan aşağıya sözü tek tek anlattı. Padişahlarını çağırdı. (9) Sofracıbaşı her şeyin ortaya çıktığını anladı. Söyledi: "Ey alemin hükümdarı! Bu günah saka- (10) dandır. Yemin etti. -el-kıssa- Padişah şüphe- (11) lenip saka ile sofracıbaşını Yusuf aleyhisselamın yattığı (12) zindana attı. Onlar Yusuf aleyhisselamı gördüler. (13) Bütün mahkûmlar köle gibi Yusuf aleyhisselama hizmet ediyor- (14) du. Saka ile sofracıbaşı bu durumu gördüğünde şaşırıp "böyle (15) nazenin yiğit dünyaya gelmiş olamaz" diye düşündüler. Onun güzelliğine

44b

(1) şaşırıp önlerindeki içecekleri unuttular. Bir nice (2) günden sonra saka düş gördü. Herkim düş görse (3) Yusuf aleyhisselam tabir ederdi. Söylediği gibi olurdu. (4) Saka düşünü Yusuf aleyhisselama söyledi: "Rüyamda kendimi (5) şerbet yapıp padişahlara kâseyle sundum, alıp içtiler. (6) Bana da verdiler." dedi. Yusuf aleyhisselam söylediler. Üç günden sonra (7) seni zindandan çıkarır, evvelkinden daha iyi bey (8) yapar." diye buyurdu. Sofracıbaşı söyledi: "Ben de garip bir düş (9) gördüm, söyleyeyim." dedi. Yusuf aleyhisselam: "Söyle." dediler. Söyledi: (10) "Düşümde zembile ekmek koyup pazara giderdim. Gökten kuşlar (11) gelerek onları birer birer alıp gittiler." Yusuf aleyhisselam söylediler: "Seni de (12) üç günden sonra çıkarıp dar ağacına asarlar. Kuşlar gelip kulağını (13) kesip alıp kaçarlar." diye buyurdu. Sofracıbaşı (14) feryat edip söyledi: "Ben asla böyle düş görmüş değilim." (15) diye feryat etti. Yusuf aleyhisselam söyledi: "Şimdi ağızdan

45a

(1) çıktı. Asla değişmez. Sofracıbaşı ağladı, iman getirdi; (2) Müslüman oldu. Saka da Müslüman oldu. -el-kıssa- Üç günden sonra padişah (3) ikisini çağırıp aldı. Saka zindandan çıkarken Yusuf (4) ile vedalaşıp çıktı. Yusuf aleyhisselam söyledi: "Ey saka benim (5) arzımı Mısır azizine söyle. "Züleyha töhmet ile zindana attı" diye (6) hatırlatarak sakayı uğurladılar. Saka da "Nasıl olur?" deyip padişahın (7) hizmetine gittiler. Padişah buyurdu: "Sakanın şerbetini alıp gelin. (8) Sofracıbaşının yemeğini de alıp gelin. Alıp geldiler, yemekten (9) köpeğe verdiler. O anda öldü. Şerbetten verdiler, (10) bir şey olmadı. Sakayı olduğundan ziyade beyler beyi yaptılar. Sofracıbaşını (11) dar ağacına astılar. -el-kıssa- Yusuf aleyhisselam her ne dediyse (12) söylediği gibi oldu. Saka, Yusuf aleyhisselamın söylediği sözleri hatırından (13) çıkardı. Allahutaala'nın takdiri öyle oldu. Yusuf (14) aleyhisselam yine nice yıllar zindanda kaldı. -el-kıssa- Bir rivayette (15) kırk yıl ve bir rivayette kırk ay hiç rahatlamadı.

45b

(1) Mahkûmların da huzuru kalmadı. Hepsi birden feryat ettiler. Yusuf (2) aleyhisselam söyledi: “Ey garipler, biçareler! Siz âmin deyin, (3) ben münacat edeyim.” deyip beyhude bir şekilde münacat okudu:

(4) Kırk yıl oldu gözde yaşım kurumaz. Âmin deyin, dua kabul olsun. (5) Karanlık zindanda yıl ve ay bilinmez. Ümit edin, Allah şefaat etsin.

(6) Sabredin, saadet içinde yaşamamız yakındır. Çektiğimiz eziyeti unutacağız. (7) Birbirimize verdiğimiz sözümüz inşallah bugün gerçekleşecek.

(8) Üzülme, yakında söz yerine getirilecek. Soyum İbrahim ve İsmail’dendir. (9) Şüphesiz onlar şefaat edecek.

(10) Hepiniz gönülden ağlarsanız ağlayıp sızlanmanız kabul olur. (11) Benim atalarım hepinizi kurtarır. Onlar iki dünyada da korunacak.

(12) Yusuf “Bir gül idim soldum; ayrılık ateşinden zayıf düştüm. (13) Ağlamakla üstümü örttüm. Bana merhamet etmezsen benim için kıyamet olur.” diye söyler.

(14) -el-kıssa- Yusuf aleyhisselam bu cevabı söylediğinde Cebrail (15) hazır oldu. Söyledi: “Ey Yusuf! Seni ağabeylerin öldüreceği

46a

(1) sırada iman korudu. Züleyha’nın zina yapacağı sırada iman korudu. Malik (2) Reyyan töhmet ile öldüreceği zaman iman korudu. Rabbinin seni zindandan (3)

çıkarmaya gücü yetmez mi? Sen sakadan Malik Reyyan'a haber (4) gönderdin. Seni Allahutaala bu sebepten azarladı." Yusuf aleyhisselam (5) yaptığı işten pişman olup tövbe ettiler. Allahutaala tövbesini (6) kabul etti. Cebrail aleyhisselam yerine gitti. Bu söz Malik Reyyan'- (7) ın düş görmesinin beyanındadır. Amma Mısır halkının bir bayram yeri vardı. (8) Mısır azizi bütün beyzadeleri ve aciz kimseleriyle bayram yerine (9) varıp çadır kurdular. Sabahın erken vakitlerinde bayram oldu. (10) Malik'in bir kızı vardı. Bütün güzel kadınlar toplanıp saz çalıp (11) şarap içerek gece gündüz eğleniyorlardı. (12) Malik Reyyan yatıyordu, düş gördü. Düşünde deryadan (13) yedi zayıf sığır gelip yedi besili sığırı yedi ve yine şaşılır ki (14) yedi baş kuru buğday gelip yedi yaş buğdayı yedi. (15) Bu rüyayı görünce Malik Reyyan'ın aklı başından gitti. Korkusundan

46b

(1) bütün müneccimleri ve falcıları […] çağırıp düşünü (2) anlattı. Onlar tabir edemediler. Padişah onlara gazap etti. (3) İki ay süre verdi. Söyledi: "Vah ki bir kişi düşümün tabirini (4) bilmezse derisini yüzdürürüm." dedi. Bütün tabirciler (5) ölüme razı oldu. Bir nice gün geçtikten sonra sakanın aklına (6) geldi. "Yusuf aleyhisselam zindanda düş görme olayını (7) bilirdi." diye Malik Reyyan'a söyledi. Malik Reyyan sakaya buyurdu: (8) "Git! düşün tabirini sor." Saka gidip Yusuf aleyhisselamın (9) ayağına baş koyup söyledi: "Ey temiz zat! Ben söylediğiniz sözünüzü (10) unuttum. Yine düş gördüm. Şimdi hizmetinize geldim." diye (11) hainlik etti. Yusuf aleyhisselam sordular: "Ne düş gördün, (12) söyle." dediler. Saka anlattı. Yusuf aleyhisselam söylediler: "Bu düş senin düşün (13) değil, Malik Reyyan'ın düşüdür." Saka bu kerameti görüp söyledi: (14) "Ey alemin hükümdarı! Bu düşü Malik Reyyan gördü. Hiç kimse tabirini (15) bilmez. Padişah gazap eder. Ondan sonra ben sizin

47a

(1) hizmetinize keldim." Yusuf aleyhisselam söylediler: "Bunun tabirini kimse (2) bilmez. Bu fakir inşallah bilir." diye söylediler: "Yedi yıl tok- (3) luk olacak. Öyle ki

zevk ü safada olunacak. (4) Ondan sonra yedi yıl kıtlık olur ki onun tedariğini hiç kimse (5) bilemez. Gökyüzünden damla yağmur düşmez, yerden ot bitmez." (6) Fakirlik olacak deyip sakayı gönderdi. Saka varıp Yusuf aleyhisselamın (7) sözlerini birer birer anlattığında Malik Reyyan'ın canına (8) ateş düştü. "Ben bunun ilacını nasıl yaparım?" (9) diye söyledi. Padişah söyledi: Ey saka! Git! o köleyi alıp (10) gel. Ben kendim ağzından işiteyim." diye sakayı gönderdi. Saka (11) gidip söyledi. Yusuf aleyhisselam cevap verdi: "İş büyüktür. (12) Malik Reyyan yaşlanmıştır. Kırk yıldır zindanda (13) yatıyorum. O gerçek padişah olsa elbette çaresizliğime (14) yeterdi. Beni günahsız zindana koymazdı. (15) Gerçeği idrak etsin, suç bendense beni öldürsün.

47b

(1) Eğer Züleyha'dansa çözüm yolu arasın." deyip sakayı yine gönderdi. (2) Saka gidip birer birer anlattı. Padişah Züleyha'yı çağırıp sordu. Züleyha'ya (3) ve beş hatuna sorduğunda hepsi "Günah Züleyha'dandır." diye şahitlik (4) verdiler. Züleyha da suçunu kabul etti. Malik Züleyha'ya (5) gereğince mal verip boşadı. Ondan sonra sakayı gönderdi. "Yusuf (6) aleyhisselam çabuk gelsinler." diye söylemiş, saka gelip anlattı. Yusuf (7) söyledi: Ey saka! Git, padişaha söyle. Bizimle zindanda çok (8) kişi var. Onlara izin versin hep beraber çıkalım." (9) Saka gidip bu cevabı söyledi. Malik anladı ki Yusuf aleyhisselam çok akıllıdır. (10) Kendi atını gönderdi. "Hepsi gelsin." (11) dedi. Yusuf aleyhisselam söylediler: "Ben atlı olsam bu biçareler (12) yaya olsa uygun olur mu?" deyip sakayı gönderdi. Saka gidip (13) Yusuf aleyhisselamın sözlerini birer birer anlattı. Malik (14) bin kişiye at gönderdi. Hepsi birden at binip (15) giyinip yola koyuldu. Yusuf aleyhisselamın güneş

48a

(1) gibi ışıltısı görenleri hayran bıraktı. Malik Reyyan karşılamaya çıktı; (2) çeşitli şekillerde Yusuf aleyhisselama sorular sordu. Yusuf Aleyhisselam hepsine cevap (3) verdi. Malik beğendi ve takdir etti. "Asla böyle nazenin akıllı (4) görmüş değildim."

Yusuf aleyhisselam güzel bir şekilde Malik Reyyan'a anlattı. (5) Malik anladı, şaşırdı; söyledi: "Bu Kenanlı dilidir. (6) -el-kıssa- Karşılıklı konuşup saraya indiler. Padişahın altın tahtı (7) vardı. İşaret etti, çıkıp oturdular. Uzun süre konuştuktan, (8) yeme ve içmeden sonra, Malik Reyyan gördüğü rüyasını (9) anlattı. Yusuf aleyhisselam söylediler: "Yedi yıl huzurlu geçecek. (10) Kurt ile koyun su içecek. Yedi yıldan sonra kıtlık olacak ve insanlar da (11) "açız açız" deyip ölecekler. Onun hazırlığı olmaz. Ben, elimden geleni yapacağım, (12) inşallah." Malik Reyyan söyledi: "Öyleyse Mısır'ı sana verdim. (13) Her ne yapsan senin seçimindir." deyip kendini köle gibi hizmete (14) bıraktı. Hazreti Yusuf kabul ettiler. (15) -el-kıssa- Yedi yıl öyle oldu ki daima zevk ü safa sürdüler.

48b

(1) Ondan sonra Yusuf aleyhisselam herkese duyurdu: "Boş (2) bırakmayın, tohum dikin. Her türlü tohumdan mahsul çok olsun. (3) Kıtlık yaklaşmıştır." Mısır halkı çiftçilik yaptı. (4) Yusuf aleyhisselam büyük bir şehir yaptı. Mısır şehrindeki (5) mağara içini mahsul ile doldurdu. -el-kıssa- Bu şekilde yedi yıl geçti- (6) ğinde Yusuf aleyhisselam herkese duyurdu: (7) "Hazır olun." diye buyurdu. Yusuf aleyhisselam söylediler: (8) "Ey insanlar! Uyanık olun. Bu gece yarısından sonra kıt- (9) lık musibeti meydana gelecek." Malik Reyyan söyledi: "Nasıl meydana gelecek?" (10) Yusuf aleyhisselam yarım geceden sonra her biriniz aç olacaksınız. […] (11) Dünyanın yemeğini yiyip içeceğini içip doymayacaksınız. Açlıktan hepiniz can (12) vereceksiniz ve yine yedi gökten yağmur düşmeyecek. Yerden ot (13) bitmeyecek. Deryaların suyu kuruyacak. Birbirinize sevginiz kalmayacak." (14) diye nasihat edip insanları kendi yerlerine gönderdiler. Malik, (15) yerinden aç olarak kalktı. Yemek geldi, yedi. Ekmek geldi, yedi.

49a

(1) Doymadı. "Eyvahlar olsun" deyip saraydan çıktı. Mısır halkı yığın halinde birbirleriyle anlaşıp toplandılar, (2) Yusuf aleyhisselamın huzuruna vardılar ve feryat

ettiler. Yusuf aleyhisselam (3) Allah'a yalvardı. Onlara biraz akıl verdi. Öyle oldu ki (4) gökyüzünden yağmur damlası düşmedi. Yerden ot yeşermedi. Deryaların suyu kurudu. İnsanlar (5) öyle endişelendi ki o yıl mahsulleri yediler. İkinci yıl ekinlerini satıp (6) yılı tamamladılar. Üçüncü yıl eşyalarını satıp yediler. Dördüncü yıl köle ve köpek- (7) lerini satıp yediler ve beşinci yıl evlatlarını satıp (8) yediler. En sonunda onlar kendilerini Yusuf aleyhisselama sattılar. Sonra onlar her şeylerini Yusuf aleyhisselama sattılar. Hepsi Yusuf (9) aleyhisselamın kölesi oldu. Şimdi bir yıl kaldı. Altı ay boyunca Yusuf (10) aleyhisselam nafaḳa verdiler. Züleyha, Yusuf zindandan (11) çıkıp padişah olduktan sonra korkup bir yerde gizlenmiş- (12) ti. Kendi kendine söyledi: "Ne olur mübarek cemalini görüp (13) içinde bulunduğum hali anlatsam." dedi. Bir mahrem ile Yusuf aleyhisselamın huzuruna (14) gidip feryat ile ağladı. Yusuf aleyhisselam söyledi: (15) "Senin buraya gelmenin hikmeti nedir?" Züleyha söyledi: "Padişahlar köle, köleler padişah oldu." deyip bir gazel okudu:

49b

(1) Acaba bana feleğin cefa etmesindeki hikmet ne? Aziz ömrüm Yusuf diyerek gece gündüz acı çekti.

(2) Nuru gözümde kalmadı. Zaman bana zulmetti. (3) Bu nasıl hasret, nasıl eziyettir? Yolunda müptela etti.

(4) Aşkından binlerce hasret çektiğim için bedenimde yakınlık kalmadı. (5) Yusufçuğum, bana fırsat ver. Dinle beni, bahtım kara oldu.

(6) Ben kanaatkâr şahtım; Yusuf bana köleydi. (7) Nice yıl aşkından Züleyha'yı ayrı kaldı.

(8) Züleyha hasret acısında, her zaman dert ve sıkıntıdadır. (9) Yusufçuğum zevk ü safada, beni garip ve çaresiz bıraktı.

(10) Züleyha bu cevabı söyledi. Yusuf aleyhisselam sordu: "Sen kimsin?" (11) Züleyha söyledi: "Züleyha yaralı, kaygılı, cefakâr köledir." (12) deyip ilkbahar bulutu gibi ağladı. Yusuf aleyhisselam söyledi: (13) O zamandan beri neredeydin?" Züleyha söyledi: "Seni padişah (14) ettikleri vakit korkup bir yerde saklandım." Yusuf aleyhisselam söyledi: (15) Züleyha'ya içecek ve yiyecekten fazla verin; alıp gitsin. Her ne zaman

50a

(1) zorda kalırsa gelip alıp gitsin." diye buyurdu. Züleyha söyledi: "Ey Yusuf! (2) Ben garip olmuşum. Beni acaba bu yerlere ulaştıracaklar mı? Yine söyledi: (3) "Bütün Mısır halkı senin kölendir. Ben de senin kölenim. Beni (4) Allah'ın hürmeti için azat et." deyip ağladı. Yusuf (5) aleyhisselam söylediler: "Allah'ın rızası üzere seni azat ettim." deyip verdiler. Züleyha (6) evvelki yerinde durdu. -el-kıssa- Kıtlığın bitmesine altı ay vardı. Hiçbir (7) şey kalmamıştı. Bütün insanlar bölük bölük Yusuf aleyhisselamın (8) huzuruna gelip feryat ettiler. Yusuf aleyhisselam son derece takatsiz (9) kalıp münacat etti. Allahutaala Cebrail'i gönderdi: "Git! (10) Yusuf'a söyle. Onun yüzünü Mısır halkına rızık eyledim. (11) Her gün bir miktar göstersin. Onlar görürse yeme içme hatırlarından (12) çıkar." diye Cebrail'e buyurdu. Cebrail gelip bu sırdan haberdar (13) etti. Yusuf aleyhisselam, insanlara bunu yaptırdı. "İnsanlar sabah (14) meydana çıksın. Yusuf aleyhisselam ziyafet yapacak." diye buyurdular. (15) İnsanlar yığın olarak meydana doğru yürüdüler. Orada toplandılar.

50b

(1) Yusuf aleyhisselam çok güzel bir elbise giyip değerli taşlardan olan kemeri bağlayıp (2) Tumag adlı ata bindi. Yüzünden örtüsünü çıkarıp aleme nurunu doldurdu. (3) Meydana doğru yola koyuldular. Haberci bağırdı: "Ey insanlar! Bakın! (4) İyi

bakın! Allahutaalamız yüzümü sizlere gündüz kıldı. (5) Bütün insanlar kafalarını kaldırıp Yusuf aleyhisselamın (6) mübarek yüzüne baktıklarında akılları başlarından gidip açlıkları yok (7) oldu. -el-kıssa- Kıtlık ortaya çıktığında Yusuf aleyhisselam (8) öyle yaptığı için insanlar rahatlığa kavuştu. -el-kıssa- Kıtlık tamamlandığında (9) deryalar aktı. Gökyüzünden yağmur yağıp yerden (10) ot çıktı. O anda bağ bostan türlü türlü meyveyle (11) doldu ve afetten kurtulup rahata çıktılar. Öyle (12) oldu ki zerre gam kaygı kalmadı. Her tohumdan ziraat ektiler. (13) Öyle oldu ki bir şey almalarına gerek olmadı. Bütün Mısır halkı ve Malik Reyyan (14) toplanıp Yusuf aleyhisselamın huzuruna gelip köle gibi (15) durup söylediler: "Ey alemin hükümdarı olan! Kölelerinizi

51a

(1) Allah rızası için serbest bırakınız." deyip hepsi saygı ile eğildiler. Yusuf aleyhisselam söylediler: (2) Ey insanlar! Biliniz ve uyanık olunuz. Sizleri Allah rızası için (3) serbest bıraktım. Sizler de on sekiz bin alemin yaratanı olan (4) aynı Allah'a iman edip Yakup peygamberi hâk üzere biliniz." Hepsi yerden (5) doğrulup söylediler: "Ne derseniz kabul eder, Müslüman oluruz." diye söylediler (6) "Lâ ilâhe illâllâh, Yakūb-ı İsrail Allâh." deyip Müslüman oldular. Yusuf (7) aleyhisselam Mısır halkını Allah rızası için serbest bıraktı. Bütün (8) insanlar fermana itaat ettiler. Amma Züleyha daima Yusuf (9) aleyhisselam için yanardı. Aşkın zorluğundan (10) gözü kör oldu. Fazlasıyla harap oldu. Hiç kimse onun sözüne kulak (11) vermezdi. Bu hasret ile ağlardı. Amma Yusuf (12) aleyhisselamın bir atı vardı. Tumag adlı bu ata […] (13) koysa ol kişnediğinde Mısır ülkesi işitirdi. (14) "Yusuf aleyhisselam ata bindi." deyip Züleyha, "Yusuf aleyhisselamın (15) atının izidir" deyip yolları koklar,

51b

(1) ağlardı. Yusuf aleyhisselam her gün ata binerek asker ile (2) dört bir yanı gezerdi. İnsanlara adaletli davranıp, (3) öğüt verir, Allah'ın emrini öğreterek dönerdi. (4) O şekilde padişah oldu ve fermanı da vardı. (5) Ansızın bir gün Yusuf asker ile gezip

Züleyha’nın üstünden (6) çalgı çengiyle büyük bir gürültü yaparak geçtiler. (7) Züleyha’ya haber verdiler. “Yusuf aleyhisselam geliyor.” Züleyha kalkıp feryat edip gazel okudu:

(8) Aşk elinden feryat figan edeyim. Benim ağlayışım yâre ulaşmaz. (9) Kanlı yaşım gözden akar neyleyim. Sevgiliye bu halim ulaşmaz.

(10) Kırk yıl oldu yara üstüne yara koydu. Yâr, kısacık ömrümü eziyetle doldurdu. (11) Allah’ımdan ölmek için emir geldi. Gül yanaklıya ulaşamayacağından korkuyorum.

(12) Ömrüm son bulsa da ümidim kesilmez. Benim bu halimi hiç kimse bilmez. (13) Kıyamete kadar benim gönlüm onarılmaz. [?] Gece gündüz bekleyene sorulmaz.

(14) Beni gönderin yol üstünde durayım. Atının tozunun sürme edeyim. (15) Ne hayali vardır onu bileyim. Bu aşk ateşi iffet haya bilmez.

52a

(1) Ya bir bakış atıp beni güldürürsün ya da atı basıp beni öldürsün. (2) İlk önce gönlündekini bildirsin. Züleyha’nın seçme şansı kalmadı.

(3) Züleyha bu cevabı söylediğinde […] alıp geldiği (4) yola yakın koyduğunda Yusuf aleyhisselam Tumag atını (5) binip eve geliyordu. Gözü Züleyha’ya düştüğünde Züleyha- (6) nın boynuna Yusuf aleyhisselamın kokusu girip tenine (7) yayıldı. Züleyha’nın gücü kalmadı. Ah çekti. Yusuf aleyhisselam (8) işitti. Başını kaldırıp sordu: “Kim sana seni yol üstünden figan (9) ettirir? Kim sana zulmetti?” diye sordu.

“Hiç kimse bana zulmetmedi, (10) senden başka.” Yusuf aleyhisselam söyledi: “Sen kimsin?” Züleyha (11) söyledi: “Ben Züleyha’yım. Kırk yıldır senin (12) cefanı çekerim. Benim halime merhamet etmezsin.” deyince Yusuf (13) aleyhisselam sinirlenip atın başını büküp “Hâlâ (14) aşktan söz edersin.” deyip yoluna koyuldu. (15) Bir nice çölleri gezip av avlamışlar. Züleyha’ya söylediler:

52b

(1) “Yusuf aleyhisselam sana bakmaz, sinirlenip gitti.” dediler. Züleyha ümidini kesti. (2) Yusuf aleyhisselamın atının durduğu yerleri öpüp (3) ağlayarak kulübesine varıp putlarına secde edip söyledi: Ey ata- (4) larımdan kalan Tanrılarım! Bugün bana iş düşmüştür. Bana (5) yardım edin. Yusuf’tan haber verin. Sonunda Yusuf (6) bana dostluk edecek mi? Yoksa etmeyecek mi?” deyip ağladı, putlarından (7) ses çıkmadı. Züleyha sinirlenip söyledi: “Bu dünyada sizlerden (8) ses çıkmadı. Ahirette nasıl çıkacak?” deyip hepsini parçaladı. (9) Tövbe edip söyledi: “Yusuf’un Allah’ı! Seni bir bildim. Yusuf’un atasını (10) Hâk üzere peygamber bildim. Küfür ve sapkınlık ile geçen ömürden pişman (11) oldum.” deyip Yusuf’tan gördüğü temizliği yapıp iki rekât (12) namaz kılıp Allahutaala’ya yalvarıp bir gazel okudu:

(13) Allah’ım görünerek gönlümü sana alıştır. Cemaline ulaşıncaya kadar Yusuf’u koru.

(14) Nice yıldır hata ettim, bu canıma cefa ettim. Özümü mübtela ettim, bana nurunu gönder.

(15) Küfür ve sapkınlık içinde olup ömrümü zorluk içinde geçirdim. Ümit ediyorum ki sürekli dert ve sıkıntıda geçirdiğim ömrümün mükafatını vereceksin.

53a

(1) Ey Allah'ım! Feryadıma yetiş, günahım varsa affet. Yıkıldım; sen elimi tut, dileğimi kabul eyle.

(2) Muradım sadık Yusuf'tur, muhabbet ateşine aşıktır. Şüphesiz benim çektiklerimi görüp inansın. […] eyle.

(3) Züleyha'ya doğru yola ulaşma konusunda yardım et. Duasını kabul et; bu derdine deva ver.

(4) Züleyha bu münacatı okuyup daima ağlardı. O kulübesinde (5) oturmuştu. Yusuf aleyhisselam sahrayı gezip döndüler. (6) Züleyha'ya (aralarında bir şey olamayacağını) söylediğinde Allahutaala: "Cebrail'e buyurdum. Yusuf'a söyle. (7) Züleyha'nın huzuruna gitsin. Vakit yaklaştı. O, her ne (8) derse kabul etsin. Benim fermanımdır." dedi. Cebrail (9) aleyhisselam Allah'ın fermanı ile Yusuf aleyhisselama haber verdi; söyledi: (10) "Ey Yusuf! Allah'ın fermanıdır. Züleyha'ya git, kırk yıldan (11) beri kırılmış olan gönlünü onar." diye beyan etti. Yusuf (12) aleyhisselam Allah'ın emrini işitince Züleyha'ya doğru yola koyuldu. (13) Züleyha'ya haber verdiler: "Yusuf aleyhisselam geliyor." diye (14) Züleyha söyledi: "Benimle alay ediyorsunuz." deyip ağladı. Lakin (15) onlar ant içtiler. "Doğrudur." dediler. Züleyha

53b

(1) çabucak ayağa kalktı. Yusuf aleyhisselam gelip sordular: "Ey (2) Züleyha! Nasılsın?" Züleyha söyledi: "Ey Yusuf! Niye benim halimi soruyorsun? (3) Kırk yıldan beri bedenimde aşk ateşi yanar. Ey Yusuf! Eğer inanmazsan (4) elindeki kamçıyı yaklaştır." Yusuf aleyhisselam ağzına (5) yaklaştırdı. Bir ah çekti. Ağzından bir ateş çıkıp (6) kamçıyı yaktığında Yusuf aleyhisselam anladı ki hakiki aşkı (7) tatmıştır. Yakınları onları baş başa bıraktı, yarenler (8) gittiler ve yine söylediler: "Ey

Züleyha! Gönlünde her ne varsa (9) anlat.” Züleyha söyledi: Ey Yusuf! “Gönlümdekini (10) söyleyip de kabul etmezsen halim harap olur.” dedi. Yusuf (11) aleyhisselam ant içtiler. “Her ne muradın varsa (12) yapacağım.” deyince orada Züleyha oturup bir gazel okudu:

(13) Kırk yıl oldu, aşk ateşine düşmüşüm. Muradım sevdiğime ulaşmaktır. (14) Dert ve çile belasında yanmışım. İsteğim gerçekleşirse hasretim dinecek.

(15) Allah, bedenimi güzelleştirip gözlerimi yine aydınlatsın.

54a

(1) İyi kötü hizmetimde bulunan herkes, dualarıyla beni yârime ulaştırsın.

(2) Yaşım daima on dört, on beş olsun. Dilde aşkının diğer kelamı olsun. (3) Maksadım Yusufçuğum kâhyam olsun. Can kuşumu sevgiliye ulaştırsın.

(4) Yusufçuğum, ömrüm hizmetinde geçsin. Aziz ömrümü bu yolda kurban etsem (5) geçen ömrüme pişmanlık duymam. Rabbimiz, bülbülü gül yanaklıya ulaştırsın.

(6) Züleyha sırrını açıkladı. Nice yıldır arzu ettiği dermanıdır. (7) Aziz canını yâre feda etti. Şimdi yâre ulaşmaktan başka çare yoktur.

(8) -el-kıssa- Züleyha bu cevabı söyleyince Yusuf aleyhisselam ağlayarak cevap verdi: (9) “Ey Züleyha! Temizlenip iki rekât namaz kılıp âmin de! (10) Ben bir dua edeyim, maksadını gerçekleştireyim.” Züleyha temizlenip (11) el açtı. Yusuf aleyhisselam dua

edip (12) isteğini yerine getirdi. Öyle ki Züleyha'nın güzelliği on dört (13) gecelik ay gibi olup gözleri evvelkinden ziyade (14) on dört yaşında gibi oldu. Allahutaala, Züleyha'nın güzelliğini (15) dünya aleminden ruhani aleme yükseltti. Yusuf aleyhisselam

54b

(1) Züleyha'nın yüzüne bakınca yüzünün ışığının karanlık geceyi aydınlat- (2) tığını gördü; takati ve aklı başından giderek aşkından (3) boğulacak gibi oldu. Züleyha söyledi: "Ey Yusuf! Kalk! Allah hazır ve nazırdır. (4) Uyan! Kendine cefa etme." deyip bir gazel okudu:

(5) Aşkımız gerçek oldu; mecaza gerek kalmadı. (6) Derdimiz devayı buldu; gül yanaklıya kavuştu.

(7) Hakka feryadımız ulaştı. Bizim muradımızı verdi. (8) Sevincimiz buydu, […] nurunu saldı.

(9) Ağlayışımız Allah'a ulaştı. Asıl yerimiz cennettir. (10) Hiç huzurumuz yoktu. Yusuf'a izin ver.

(11) Yüzüne, yüzündeki benine aşıktım. (12) Şeker dudağına ve güzelliğine karşı koyamadım.

(13) Züleyha durumunu anladı. Güzel yüzünü gösterdi. (14) Yeni helalini gördü. Yusuf'u izin ver.

(15) Züleyha'ya Allahutaala'dan zevk ve şevk peyda oldu.

55a

(1) Yusuf aleyhisselamın takati yoktu. Züleyha, yüzlerce naz ve işve ile Yusuf (2) aleyhisselamı kandırıp kaçmıştı. Yusuf aleyhisselam ardından içeri (3) girdi. Züleyha bir gizli yere gidip eşiği kilitleyip Allah'a ibadetle (4) meşgul oldu. Yusuf aleyhisselam her ne kadar eşikte durup feryat (5) ettiyse de kulak vermedi. Yusuf aleyhisselam dönüp gidip hüzünler (6) evinde kaldı. Hiç kimseyle konuşmuyordu. Sabah akşam (7) sürekli ağlıyordu. Bir gün onu aşkı zorlayıp takatsiz bırakınca gazel okudu:

(8) Bu aşk ateşine dayanamıyorum, canım yanıyor. Taze bağım, gül yanaklım, yeni baharım yanıyorum.

(9) Eğer ah ile feryadımızı kabul etmezsen duramam; sabrım da huzurum da gitti, neyleyim.

(10) Zatının hürmeti için maksadımı gerçekleştir. Bu hüzünler evinde kalmışım, nar çiçeğim yanıyorum.

(11) Züleyha kırk yıldır cefa çekti. Benim sabrım ve istikrarım yok, namus ve utanmam kalmadı.

(12) Ey Allah'ım Yusuf'un gönlüne ayrılık yarasını koyma. Anbean irademyok oluyor.

(13) Yusuf aleyhisselam bu cevabı söyleyip ağlardı. -el-kıssa- Aradan (14) kırk gün geçti. Züleyha'nın kırk yıllık cefasını kırk günde (15) çekti. Bir gün feryat edip oturmuştu.

55b

(1) Hazreti Cebrail gelip Yusuf aleyhisselama haber verdi: "Ey Yusuf! (2) Allahutaala, Züleyha'yı sana helal eyledi." Söyledi: İnsanların arasında (3) geleneğe uygun düğün yapılsın." dedi. Yusuf sevinip (4) Malik Reyyan'ı çağırdı. Bu olayı anlattı. Malik Reyyan' […] (5) yapıp gönderdi. Malik Reyyan gidip Allah'ın fermanını anlattı. (6) Züleyha gönülden kabul etti. Yusuf aleyhisselam Züleyha için (7) bir saray yaptırdı. O evin adını Beytü'l-Sabah koydu. Züleyha da (8) bir ev yaptırmıştı. O evin adını Beytü'l-Kirâm (9) koymuştu. -el-kıssa- Yusuf aleyhisselam düğün yapıp Züleyha'yı (10) nikahlayıp aldı. İki âşık kavuşup muratlarına erdiler. Gazel okudu:

(11) Arkadaşlar, insanın sevdiğine kavuştuğu gün ne güzeldir. (12) Cefalar çekip sonunda sevdiğine kavuşması ne güzeldir.

(13) Sıkıntılar çekerek aşk yolunda afetler yaşadığı kişiye kavuşması ne güzeldir. (14) Yüz binlerce alamet görüp hasret çektiğine kavuşması ne güzeldir.

(15) Felek, ona gece baskını yapıp başına göğü yıksa da

56a

(1) yüzlerce dert yaşatıp sonunda dermanına ulaştırması ne güzeldir.

(2) Gönlü harap olsa bağrı yanıp kebap olsa (3) yolda binlerce azap olsa sonunda hasret edilene kavuşmak ne güzeldir.

(4) Çünkü bülbülün melek yüzlü, güzel boylu, ahu gözlü, al yanaklı (5) neşeli sevgilisine ulaşması ne güzeldir.

(6) Amma nakledenler öyle anlatırlar ki Yusuf aleyhisselam (7) Mısır'da aziz olunca şöhreti dünyaya yayıldı. Bunu Kenan etrafı işitmişti. (8) "Mısır azizi öyle adilmiş." deyip dört bir taraftan halka halka (9) ziyaret için gelirlerdi. Amma Şam ile Kenan (10) vilayetine bu haber ulaştığında onlar kıtlık içindeydi. Yakup (11) aleyhisselam bunu duydu ve evlatlarını çağırıp (12) söyledi: "Ey çocuklarım! […] Mısır vilayeti fazlasıyla toktur. (13) Padişahları adilmiş. Her türlü kişiye dostluk edermiş. (14) Ne olur sizler de varıp padişahı görün, dostluk (15) eder, inşallah." dedi. Oğlanları söyledi: "Bizlerde başarılı

56b

(1) insan ve iyi sermaye yok, varıp padişaha ağlasak ve iste- (2) sek." dediler. Yakup aleyhisselam söylediler: "Her ne varsa heybenizde alıp (3) gidin. Kabul etse de etmese de. Amma ecdadınızı anlatın. Onun (4) bereketinden sizleri iyi karşılayıp dostluk yapar." diye (5) söylediler. Oğlanlarına bu söz makul geldi. Biraz yün ve biraz (6) yiyecek alıp gittiler. Yakup aleyhisselam nasihat (7) edip söylediler: "Aman padişahın hizmetine girdiğinizde "Ey soylu kimseler!" (8) Uzaktan geldiniz; oturun, oturun demedikçe oturmayın. (9) Soruncaya kadar konuşmayın. Her ne olursa onun fermanına göre hareket (10) edin ve yine benim Yusuf'umdan haber sorun." dedi. Bir gazel okudu:

(11) Ey Mısır şahı! Benim kaybolan kuzumdan bir haber verin. Yusuf isimli, servi boylu, gören gözümden bir haber verin.

(12) Ey şahım! Kırk yıldır evlat ayrılığını çekiyorum. Yüzü güneş ve ay gibi olan oğlumdan bir haber verin.

(13) Ayrılık derdinden ağladığım için gözüm kör olmuştur. Sabahım akşam gibi karanlık oldu, gündüzümden bir haber verin.

(14) Yakup'un dilinde methi, sözünde zikri Yusuf'tur. Canımın huzuru, benim şirin sözümden bir haber verin.

(15) Eyvah eyvah! Gücüm kalmadı, hasretim sonsuzdur. Zühre yıldızı gibi olan sevgilimden bir haber verin.

57a

(1) Yakup aleyhisselam bu haberi oğlanlarıyla gönderdi. Oğlanları (2) atasından dua alıp yola koyuldular. Nice yol geçip Mısır şehrine (3) ulaştılar. Yusuf aleyhisselamın şehrin dört tarafına bekçi koymuş- (4) tu. Her nerede tüccar varsa onun yazısını Yusuf aleyhisselama (5) gösterirlerdi. Amma Yusuf aleyhisselamın bütün (6) kardeşleri gelip geçtiler. Bekçiler söylediler: "İzinsiz padişaha (7) sizleri göndermeyiz." dediler. -el-kıssa- Yazılarını Yusuf (8) aleyhisselama verdiler. Kenan'dan on kişi gelmiştir. Her biri (9) Rüstem gibidir. Birer birer anlattı. Yusuf aleyhis- (10) selam bu bir "haberdir" deyip düşündü. Cebrail aleyhisselam gelip (11) haber verdiler: "Seni satan kardeşlerin geldi. Güzel şeyler (12) söyledi." Yusuf, veziri çağırıp bir gazel okudu:

(13) Vezir, Kenan şehrinden benim kardeşlerim gelmiş. (14) Mısır şehrinden gezerek benim kardeşlerim gelmiş.

(15) Aldatarak ava götüren, cefa kılıcını cana vuran

57b

(1) kardeşlikten yüz çeviren, benim kardeşlerim gelmiş.

(2) Yatırıp elimi bağlayan, gömleğimi kana bulayan, (3) Seddad'ın kuyusunda taşlayan, benim kardeşlerim gelmiş.

(4) Mısırlılarına ülkesine satan, kurt yedi diye yalan söyleyen, (5) kardeşlik hakkından geçen, benim kardeşlerim gelmiş.

(6) Yusuf, "Vezir kaderin işine bak, (7) feleğin çarkı döndü. Benim kardeşlerim gelmiş." diyerek ağlar.

(8) -el-kıssa- Bu sözden sonra Yusuf aleyhisselam: (9) "Ey vezir! Bu sırrı gizli tut. Hiç kimse bilmesin." dedi. (10) "Gelsinler." diye kişi gönderdi. Gidip alıp geldiler. Yehuda (11) Şemun, Rubil ve on kardeşi gelip saraya girdiler. Bir nice zaman (12) dinlendiler. Ondan sonra Yusuf aleyhisselam huzuruna (13) çağırdı. Yusuf aleyhisselam cihana layık bir padişah- (14) tır. Yüz örtülü tutsağın ve dokuz esirin (15) arkasından yüzünün parıltısı şimşek gibi çakar. Sağ tarafında

58a

(1) canlar, sol tarafında hikmetli vezirler ve yine etrafında (2) nice mahrem kişiler. Onları görünce kardeşlerinin aklı başından gitti. (3) Bir esir gelip büyük bir saygıyla yer öpüp el pençe divan durup (4) itaat ederek Arap dili ile selam verdi. Yusuf

aleyhisselam (5) cevapladılar. Yusuf aleyhisselamın gözleri kardeşlerine (6) düştü. Perde arkasından inleyerek ilkbahar bulutu gibi ağlıyordu. (7) […] (8) Sonra kardeşlik sevgisi kalbine düşüp ağlıyordu. Sonra onlara (9) Arap dili ile soru sordu: "Hangi bağın gülüsünüz? (10) Hangi gül bahçesinin bülbülüsünüz? Hangi kuş yuvasından uçup hangi gül bahçesine (11) konarsınız?" Onlar yerinden kalkıp söylediler: "Ey şah! (12) Devletin var olsun. Hizmetinize arz olunur ki bir olan Allah'a kuluz. (13) İbrahim ve İsmail peygambere köleyiz ve Yakup (14) peygamberin oğlanlarıyız. Vilayetimiz Şam ile (15) Kenan'dır" diye söylediler. Yusuf aleyhisselam söylediler: "Yakup

58b

(1) aleyhisselamın kaç oğlu vardır?" Onlar söylediler: "On iki (2) oğlu vardı. Şimdi on biri var." Yusuf aleyhisselam söylediler: (3) "Biri nerededir?" Onlar söylediler: "Kurt yedi. Babamız (4) onun ayrılığından ağladığı için iki gözü kör oldu. Gece gündüz, sabah akşam belki (5) aralıksız ağladı. Sizin güzel adınızı işitip size (6) mektup gönderdi." Mektubu çıkarıp verdi. Yusuf aleyhisselam perde arkasında mektubu (7) okuyunca aklı başından gitti. Akıl başına geldiğinde söyledi: "Ey Yakup'un (8) çocukları! Babanızın mektubunda Yusuf'u kurt yediğine dair (9) bir şey yoktur." Onlar söylediler: "Bizler koyunların (10) yanındaydık. Kurt yedi. Kurdu atamızın hizmetine (11) götürdük." diye yemin ettiler. Yusuf aleyhisselam söylediler: (12) "Biz işitmiştik. Peygamberin eti canavarlara haramdır. (13) Nasıl kurt yer?" Onlar söylediler: "Biz de şüphelendik." (14) dediler. -el-kıssa- Yusuf aleyhisselam söyledi: "Kardeşinizin adı nedir?" (15) Onlar cevap verdiler: "Yusuf'tu ve bir kız kardeşi ile İbni Yemin isimli

59a

(1) kardeşi vardı. O üçü bir anadandı. Şimdi İbni Yemin (2) vardır. Atamız Yusuf'u severdi. Şimdi İbni Yemin'i (3) sever." Yusuf aleyhisselam söylediler: "Peygamber oğlu ise (4) nasıl kurt yedi?" Onlar söylediler: "Hırsız ve yalancıydı. (5) O sebepten olur." Yusuf aleyhisselam sinirlenip (6) söyledi: "Ey yalancılar! Vay zalimler! Bir kurt (7) yedi dersiniz, bir eşkıya öldürdü dersiniz. Yoksa siz casus (8) musunuz?

Benim şehrimin iyisini kötüsünü öğrenmek (9) için geldiniz. Yakup peygamberin oğlu olamazsınız. (10) Sözü nasıl söylerseniz söyleyin anlaşıldı (11) ki yalan söylersiniz." dedi. "Şöyle ki (12) bunları kervansaraya gönderin." Askerler gönderdiler. Yusuf, (13) onlara güzel iyi muamelede bulunun. Her ne yemek olursa verin." diye buyurdu. (14) Yusuf aleyhisselamın iki oğlu vardı. Büyüğünün adı (15) İbrahim'di. Küçüğünün adı Mişam'dı.[?] Söylediler:

59b

(1) "Gidin! Onların hepsi atanızdır. Babanızı kuyuya (2) salıp on sekiz akçeye satan onlardı." Orada onlar (3) söyledi: "Öyleyse onlara niçin kötülük yapmayıp dostluk (4) edersiniz?" Yusuf aleyhisselam söylediler: "Cefa yerine vefa (5) göstermek gerek. Gidin! Onların hizmetine girin. Su yerine (6) şerbet verin. Ne isterlerse gönülden kabul edin." (7) deyip gönderdi. "Atalarınızın huzuruna gidip, emre uyun." (8) Yusuf aleyhisselam bir nice vakit sakladı. Onlar ile (9) gelen tüccar dönüyordu. Ağabeyleri konuşuyorlardı. (10) Bir gün Yusuf aleyhisselam huzuruna çağırıp sordu: "Siz- (11) ler peygamber çocuğuysanız nasıl yalan söylersiniz? Bizim (12) içimize şüphe düştü. Eğer sizler sözünüze sadıksanız (13) birinizi bırakıp gidin. Atanızın mektubunu alıp gelin. (14) İyice bakın. Gerçek ortaya çıksın, yoksa sizleri (15) bu söz ile bırakmam." dedi. Onlar cevap verdiler: "Ey hükümdar!

60a

(1) Bizim genç evlatlarımız var. Onlar açtır ve yine (2) bizim altımıza izin veriniz." Yusuf aleyhisselam söyledi: "Söz (3) birdir." deyince ağabeyleri plan yapıp Şemun'u gönderdiler. (4) Gelip padişaha haber verdiler. Şemun'u hizmetinize koyun. (5) Mübarek mektubunuzu verirseniz atamız inanır, yoksa (6) bizlere inanmazlar." Yusuf aleyhisselam yazı yazdılar: (7) "İlk olarak Allah'ın, ikinci olarak İbrahim Halilullah'un, üçüncü olarak Yakup (8) peygamberin adıyla. Biz oğlanlarınıza inanmadık. İlk önce Yusuf'u kurt yedi dediler. (9) Sonra hırsız olduğunu söylediler: Bu sözlerini (10) yalan bulduk ve onları alıkoyduk. (11) Hatırı şeriflerinize üzüntü

gelmesin. İnşallahutaala Yusuf'u buluruz. (12) Hiç üzülmeyin. İbni Yemin'i buraya gönderin." deyip bir gazel okudu:

(13) Yakup nebi Allah'a tevekkül et. Sabret, kuzun Yusuf güvendedir. (14) Allah'tan gelen emre razı ol. Gül yüzlü Yusuf güvendedir.

(15) Geceleri felek oynayıp gider, âşık olan muradına erer.

60b

(1) Bu şekilde her karanlık biter. Sabreyle, gören gözün Yusuf güvendedir.

(2) Yusuf benim gören gözümün aydınlığıdır. Gül bahçesinde açılan gül gibi tazedir. (3) Hizmetinizde cüppesini giyer. Yusuf güvendedir.

(4) Üzülme, Yusuf güvendeymiş. Babasının yüzünün özlemine ağlamaktaymış. (5) Onda Allah'ın tecellisi varmış. Güzel talihli yıldızın Yusuf güvendedir.

(6) Mısır şahının övgüsünü iyi işit. O hiç kimseden vefasını sakınmaz. (7) Yakup'un günahını affeylesin. Üzülme, gündüzün Yusuf güvendedir.

(8) -el-kıssa- Şemun aleyhisselamı gönderip Yusuf aleyhissela- (9) mın mektubunu alıp Kenan'a doğru yola koyuldular. Bir nice menzil (10) aşıp Kenan'a ulaştılar. Gidip atalarını ziyaret ettiler. (11) Başından geçenleri anlatarak mektubu çıkarıp verdiler. Mektubu açıp (12) koklayarak söylediler: "Ey çocuklarım! Bu mektuptan Yusuf'un kokusu (13) gelir." Yine okuyup feryat ile ağlayıp söylediler. Şemun'un kızı: (14)

“Mısır azizi inanmadı. Şemun’u yanına aldı. Sizler (15) casussunuz. Gidin atanızın mektubunu alıp gelin

61a

(1) ve küçük kardeşinizi alıp gelin. Her ne isteğiniz olursa benden alın.” (2) dediğini söyledi. “Acayip padişahtır. Dokuz kat perdenin arkasından yüzünün (3) nuru parlar.” deyip tarif ettiler. Verdiği mahsulleri (4) açıp gördüklerinde kendilerinin ona götürdüğü şeyleri (5) gönderdiğini gördüler. Onu görünce şaşırıp söylediler: (6) “Meğer Mısır azizi beğenmemiştir.” -el-kıssa- Yakup aleyhis- (7) selam oğullarına nasihat edip İbni Yemin’i görevlendirip (8) gönderdi. Yakup aleyhisselam söyledi: “Ey oğlanlarım! (9) Sizleri ve İbni Yemin’i Allah’a emanet ettim. Bunu da (10) Yusuf gibi kaybedip gelmeyin. Bedduama uğramayın (11) ve padişahtan sorun. Yusuf’tan bir şey bilmiyorsa (12) böyle söylemezdi.” Mektup yazıp oğullarıyla gönderdi.

(13) Babam İbrahim, atam İshak’tır. Elli yıldır bana memleket zehir oldu. (14) Yusuf’un nerede olduğunu bilmiyorum, uzaktadır. Mektubunu işitince gönlüm hoş oldu.

(15) Elli yıldır ayrılığına dayanamıyorum. Hiç kimseye gönlümü açamadım.

61b

(1) Gece gündüz kaygı ile geziyorum. Hüzünler evinde gözüm yaş oldu.

(2) Yüreğimdeki kanı gözümden akıtıp ağlarım. Ayrılık ateşi ile yüreğimi yakarım. (3) Ölünceye kadar beklerim. Eziyetler yüreğimde taş oldu.

(4) Ayrılık derdi, kötü derttir. Gece gündüz ayrılığına […] olur. (5) Gece gündüz şiddetli ahlar çekti. Her gece dert ile arkadaş oldu.

(6) Mısır azizi sözün şeker midir, bal mıdır? "Yusuf yaşıyor." dediğin yalan mıdır? (7) Yoksa dediğin dedikodu mudur? Yakup mektubunuzu görünce hoş oldu.

(8) Yakup aleyhisselam mektupta şöyle dediler: "Ey alemlerin hükümdarı! (9) Güzel adınızı işitiyoruz. Evvel duam budur ki Yusuf'tan (10) haber verin. Ondan sonra oğullarıma dostluk edin. (11) Özellikle İbni Yemin'i hizmetinize gönderdim. Yusuf aleyhisselam- (12) dan ayrıldıktan sonra benim yakınım İbni Yemin'dir. Ondan (13) beni ayırmayın. Ecdadımızın hürmeti için çabucak (14) gönderesiniz." deyip oğlanlarını yola koydular ve yine (15) söylediler: "Ey evlatlarım! Her biriniz bir kapıdan girin.

62a

(1) yoksa gözden kaybolursunuz." diye nasihat ettiler. (2) -el-kıssa- Bir nice yeri geçip Mısır'a vardılar. Yol üstünde (3) duran koruyuculara ulaştılar. Onlar Mısır azizine haber verdiler. "Kenan'dan (4) tüccar geldi." dediler. Padişahın izni ile Şemun ve ağabeyleri (5) huzura çıkmak için şehre ulaştıklarında babalarının nasihatini hatırladılar. (6) Her ikisi bir kapıdan girdi. İbni Yemin tek kalınca ağabeyini hatırlayıp bir gazel okudu:

(7) Ağabeyim can Yusuf'um olsaydı misafirlikte bana cambazlık ederdi. (8) Ağabeyim can Yusuf'um olsaydı bana cambazlık eylerdi.

(9) Kılavuzsuz nereye gideceğim? Ancak garip olarak giderim. (10) Benim evim revan oldu. Nerede can Yusuf'um? Keşke yanımda olsaydı.

(11) Gidip kimden soracağım? Bu yerlerde tuzak var. (12) Canımı fena yaralayacak. Keşke gül bahçesi gibi olan can Yusuf'um yanımda olsaydı.

(13) Yalnız kalınca harap oldum; ayrılıktan yanıp tutuştum. (14) Ağabeylerimden ıstırap çektim. Yusuf'um olsaydı şifa bulurdum.

(15) İbni Yemin bu gazeli okuyup ağladı. Allahutaala

62b

(1) Cebrail'e buyurdu: "Git! Yusuf aleyhisselama söyle. (2) Kardeşi yalnız kaldı, gidip onu beraberinde alıp gelsin." diye buyurdu. (3) Cebrail gelip Yusuf aleyhisselama söyledi: "Ey Yusuf! (4) Allah'ın buyruğudur. İbni Yemin kapıda yalnız kaldı. Ağabeylerinin (5) her ikisi bir kapıdan girdiler. O tek kaldığı için nereye gideceğini (6) bilmez. Onu alıp gel." deyince Yusuf aleyhisselam yerinden kalktı. (7) Gözlerinden yaş dökerek bir deveye binip fakirler gibi (8) giyinip İbni Yemin'in huzuruna çıktılar. Görür ki kapının tarafında olan bir (9) yiğit nereye gideceğini bilmez, ağlardı. Yusuf aleyhisselam deve (10) üstünden Arap diliyle selam verdi. İbni Yemin selamına cevap verdi. (11) Yusuf aleyhisselam sordular: "Ey yiğit! Hangi bağın (12) gülüsün? Hangi çimenin bülbülüsün?" deyince İbni Yemin'in gözden (13) yaş aktı ve cevap verdi: "Bir olan Allah'a, İbrahim (14) İsmail ve İshak peygambere köleyim. Yakup peygamberin oğluyum. (15) Benim adım İbni Yemin'dir." Yusuf aleyhisselam sordular:

63a

(1) “Yakup nebinin kaç oğlu vardır?” Cevap verdi: “On iki idi. (2) Şimdi on biri durur. Her ikisi bir anadandır. Onlar ağabey (3) kardeş gittiler. Ben tek kaldım. Hiç kimse sözüme değer vermez. Elhamdülillah, (4) mübarek yüzünüzü gördüm. Benim sözüme değer verirsiniz.” dedi ve ekledi: (5) “Benim bir ağabeyimi geceleyin kurt yedi.” deyip feryatla ağladı. Yusuf (6) aleyhisselam söylediler: “Çok ağlama. Allahutaala seninle ağabeyini buluştursa (7) şaşılmaz.” deyip (8) “İçten bir şekilde, seni ağabeyinin yanına alıp varayım.” (9) deyip yola koyuldu ve yine söyledi: “Ağabeyinin adı nedir?” Cevap verdi: “Yusuf’tu; benim sığınağımdı.” deyip bir ah çekin- (10) ce Yusuf aleyhisselamın aklı başından gidip deveden düştü. (11) Sonra aklı başına geldi. Yusuf aleyhissela- (12) mın altından olan bir yüzüğü vardı. Onu İbni Yemin’e (13) verdi. “Bunu kimseye verme, iyi bir şeydir.” İbni Yemin (14) konuşmaya devam etti. “Bu ne işe yarar?” Yusuf aleyhisselam cevap verdiler: (15) “Bu kıymetli bir şeydir.” deyip İbni Yemin’in eline takıp hareme

63b

(1) gönderdiler ve yine “Onlar gelmedi.” deyip oturmuştu. Ağabeyleri dört bir yandan (2) ulaştılar. Yusuf aleyhisselam veda edip kendi makamına gitti. (3) İbni Yemin’in ağabeyleri o vakit söyledi: “Sen nasıl (4) burayı buldun?” İbni Yemin olan olayı anlattı verilen (5) yüzüğü ağabeylerine gösterdi. Yehuda söyledi: “Bunu sen sakla- (6) ma. Ben saklayayım.” deyip eline aldığında bir müddet sonra gördü ki yüzük (7) İbni Yemin’in elindedir. -el-kıssa- On ağabeyi beraber alıp (8) sakladılar. Onlarda durmaz. Sonra çaresizce İbni Yemin’e (9) bıraktılar. -el-kıssa- Ağabey, kardeş toplanıp kervansaraya gittiler. (10) Orada nice vakit dinlendiler. Ondan sonra Yusuf (11) aleyhisselam yemekler hazırlatıp ağabeylerini çağırıp (12) huzurlarına aldı. On biri gelip Yusuf aleyhisselamın sarayında (13) tevazu ile el pençe divan durmuşlardır. Yusuf aleyhisselam (14) perde arkasından İbni Yemin’i görüp feryat ile ağladı. (15) Sonra kendine sakinleştirip onlardan sordu: “Atanızın

64a

(1) mektubunu alıp geldiniz mi? Küçük kardeşinizi getirdiniz mi?" dedi. (2) "Onlar alıp geldik." deyip mektubu çıkarıp verdiler. Yusuf aleyhisselam (3) okuyup söylediler: "Atanız Yusuf nasıldır? demiştir. Siz (4) kurt yedi dersiniz. Doğru söyleyin! Eğer yaşıyorsa (5) ona göre plan yapalım. Onlar söylediler: "Bizlerin sözüne (6) inanmazsanız İbni Yemin'den sorun." dedi. Yusuf aleyhisselam (7) söyledi: "Kardeşiniz adı nedir?" Cevap verdiler: "İbni Yemin." İbni Yemin söyledi: "Ey şahım! (8) Ağabeyim peygamber çocuğuydu. Kurt onu nasıl yedi, bilmiyoruz. (9) Ağabeylerim ile sahraya gitmişti. Nasıl olduysa (10) dönüp gelmedi." Yusuf aleyhisselam söyledi: "Ağabeyin (11) hırsız ve yalancı mıydı?" İbni Yemin cevap verdi: "Asla ömründe (12) bir yalan söz söylediği yoktu ve her ne bulsa dilencilere verir- (13) di. Öyle iyi amel ederdi." deyip bir ah çekti. (14) Yusuf aleyhisselam söyledi: "Öyleyse ağabeylerin (15) yalancıymış." Bu sözü ağabeyleri işitince İbni Yemin'e

64b

(1) sinirli bir şekilde bakıyorlardı. Seni Yusuf'tan daha kötü belaya (2) uğratırız." dediler. Amma Yusuf aleyhisselam: "Bunları (3) filan saraya atın." diye buyurdu. Alıp gönderdiler. Yusuf (4) aleyhisselam bir saray yaptırmıştı. Dört bir tarafına suret (5) yaptırmıştı. Kendini köle gibi yapmıştı. Boynunda zincir, bütün ağabey- (6) lerinin kolunda hançer vardı. Onu öldürmeye teşebbüs ediyorlardı. Yusuf (7) aleyhisselam ise kaçarak bütün ağabeylerine yalvarıyordu ve her biri ona vurarak (8) bakıyorlardı. Onları bu saraya gönderdiler. On ağabeyi ve İbni Yemin'i (9) bu saraya gönderdiler. Onlar bu sureti incelediklerinde çekinip (10) ve utanıp yaptıkları işleri hatırlayıp yüzü koyun (11) yıkıldılar. Ne söyleyeceklerini bilemediler. İbni Yemin (12) bu sureti gördüğünde şaşıp kaldı, ağladı ve sonra çıkarıp (13) bir saatten sonra yemek getirdiler. Her ikisine bir tabak (14) koydular. İbni Yemin tek kaldı. Ona bir tabak koydular. (15) Ağabeyleri birbirleriyle ilgilenip yemeğe uzandılar.

65a

(1) İbni Yemin onları çift olarak gördüğünde hatırına Yusuf (2) ağabeyi geldiği için feryatla ağladı. Yemeğe bakmadı. Yusuf aleyhisselam söyledi: (3) Ey Kenanlı! Nasıl bir oğlansın? Niçin yemeğe bakmazsın? (4) Yoksa divane misin?" İbni Yemin sözü işitip ilkbahar bulutu gibi feryatla ağlayıp gazel okudu:

(5) Azizim, bu garibi ayıplamayın. Felek atamın ömrünü tamamlamıştır. (6) Aynı memeden süt emdiğim, gecem gündüzüm, gören gözüm Yusuf ağabeyim gitmiştir.

(7) Yakup oğlu bu yerde ağlamayın. Maksadını söyle, gönlünü alayım. (8) Padişah olan her derde deva olur. Ağlama, ağabeyin olayım.

(9) Ağabey kardeş bunların hepsinin başı beladadır; yaptıkları işi bilirler. (10) Beni ayıplamayın, ahir zamandır. Gören gözüm Yusuf ağabeyim gitmiştir.

(11) Bu dünyanın cefasını kim görürse sonunda vefasını da görecek. (12) Huzuruma gel, dünyanın bu zevk ve cefasını gör. Üzülme, Yusuf ağabeyin olayım.

(13) Ben bugün anladım, ağabeyimsiniz. Ne zaman aynı memeden süt emdiğim Yusuf olacaksınız? (14) Gariplere dostluk yaparsınız. Ben ağlarım, Yusuf ağabeyimsiniz.

(15) Ağabeyin nasıldır? Huyunu ve güzel yüzünü bana anlat.

65b

(1) Şayet, ümit edip ağabeyin […]. İbni Yemin bugün ağabeyin olayım.

(2) Ağabeyimin yaradılışı meleklerden iyidir. Padişahlar yüzünü görse piyade olur. (3) Mısır azizim, burada yalan söz yoktur. Gönlüm yanar, Yusuf ağabeyim gitmiştir.

(4) "Ağabeyim zordadır." diye ağlama. Hicran ateşi ile yüreğini yakma. (5) Ümit et, kötü söz söyleme. Beri gel, ben Yusuf ağabeyin olayım.

(6) Onun atasının ağlamasına dayanamam. Ablasının da gözünde ve bağrında yaş var. (7) Onun çektiği cefa haddinden fazladır. İbni Yemin, "Ağabeyim gitmiştir." diye ağlar.

(8) Kenanlı genç oğlan senin ne isteğin varsa Mısır azizi sana versin; (9) dünyanın bütün serveti sana hediye olsun. Üzülme, Yusuf ağabeyin olayım.

(10) Bu cevabı söyleyip İbni Yemin'i çadır içine aldı. Yehuda ve Şemun, […] (11) kıskandılar. Aralarında konuştular: "Rahel'den olan (12) oğlan her yerde sorundur." dediler. -el-kıssa- Yusuf aleyhisselam (13) İbni Yemin ile yemek yedi. İbni Yemin'in gözü daldı. (14) Bir ah çekip ağlamaya başladı. Yusuf aleyhisselam söyledi: "Sen nasıl bir (15) oğlansın? Ağabeylerinin karşısında yemek yemezsin.

66a

(1) Mısır aziziyim, ne şanslısın ki benim ile aynı tabaktan yemek yiyorsun." (2) İbni Yemin söyledi: "Ey padişah! Bakışınız var olsun. Bana saadet vaktidir; (3) lakin siz yemeğe kolunuzu uzatırsınız. Mübarek kolunuzu Yusuf (4) ağabeyimin koluna benzetirim. Bu sebepten ağlarım." Yusuf aleyhisselam söylediler: "Yeme-(5) ğe

mukayyet ol. Yakındır, ağabeyinin yüzünü görürsün." Ansızın saray içinde bir (6) rüzgâr belirdi. Yusuf aleyhisselamın yüzünden perdeyi alıp attı. (7) Yüzünün ışığından her yer güneş gibi parladı. İbni Yemin ağabeyinin yüzünü (8) görünce o anda aklı başından gitti. Yusuf aleyhisselam İbni Yemin'in başını (9) dizlerine alıp oturttu. Kendine geldikten sonra içeri harem (10) bölümüne götürüp kucaklaşıp tüm benliğini vererek ağlaştılar. (11) Melekler, arş ve kürsü titredi; Yusuf aleyhisselam ağabeylerinin yaptığı cefa- (12) ları İbni Yemin'e anlatıp bu gazeli okudular:

(13) İbni Yeminciğim, Kenan şehrinden ayrı düştüğüm için çok ağladım. (14) İbni Yeminciğim, bir nice gün ağabeylerimin zorbalığından viran oldum.

(15) [Eksik]. Sonra bir kuyuya atıp taşladılar. İbni Yeminciğim, köle oldum.

66b

(1) Kaşım, kızıl gül gibi kana bulaştı. Dalaşıp öldürmeye kastettiler. (2) İbni Yeminciğim, memleketi aşıp cemiyetten ayrı düştüm ve çok ağladım.

(3) Ağabeylerin düşmanlığını bildirdi. Kara gözümü toprak ile doldurdu. (4) Cefalı gül harmanımı buldurdu. İbni Yeminciğim, sararıp soldum.

(5) […] uzak yerden işaret koyup eşeler. (6) Dönüp gelerek "Esirimdir." deyip sattılar. İbni Yeminciğim, yüreğim yandı.

(7) Yusuf, "Uzun yıllar ayrılıktan yanıp kül oldum. (8) Mısır iline nice zaman kul olduktan sonra sultan oldum." der.

(9) Bu sözden sonra Yusuf söyledi: “Ey İbni Yeminciğim! Gücüne (10) gitmesin. Seni bir hile ile ağabeylerinden alacağım.” (11) deyip plan yapıp dışarı çıktı. İbni Yemin ağa- (12) beylerinden bu sırrı gizledi. Yusuf aleyhisselam (13) buyurdular: “Kenanlılara yiyecek verin.” Padişahın altın bir (14) bardağı vardı. Lal, inci, yakut, firuze (15) gibi taşlarla süslü olan bardak ile ölçüp yiyecek verdiler.

67a

(1) verdiler. İbni Yemin yükünün arasına sakladılar. -el-kıssa- (2) Onlar yüklerini tedarik edip Kenan’a doğru yola koyuldular. Bir iki menzil yol yürümüş- (3) lerdi. Kırk atlı arkalarından gelip uygun şekilde söylediler: “Sizler (4) o bardağı çaldınız.” dediler. Yehuda ve Şemun ikisi feryat ettiler. (5) söylediler: (6) “Asla böyle bir şey yapmadık. İnanmazsanız yüklerimize bakın.” Giden muhafız ilk önce Yehuda’nın yüküne baktı. Ondan sonra tek tek (7) hepsinin yüküne baktılar. Nihayetinde İbni Yemin’in yükünden çıktı. (8) Muhafızlar İbni Yemin’i bağlayıp aldılar. Ağabeylerinin hepsi (9) feryat edip gittiler. Yusuf aleyhisselam sordular: “Ey Kenanlı- (10) lar! Sizler peygamber oğluysanız bu hırsızlık nedir?” Onlar feryat ettiler: (11) “Bu iş bizden olmamıştır. Bu genç oğlanın işidir. (12) Yusuf ağabeyimiz de böyle iş yapardı.” dediler ve yine (13) söylediler: “Bizleri mahcup etmeyin. Her nasıl olduysa atamızın hatırı (14) için evladının günahını bağışlayın.” dediler. Padişah (15) sinirlenip söyledi: “Ne söylüyorsunuz, sizin bu kardeşinizi öldürmek

67b

(1) gerek.” deyip emrettiler. Gizli bir yere hürmetle bıraktılar. (2) Ağabeyleri feryat edip söylediler: “Ey şah! Onu öldürmeyin. Bizim atamızın (3) şeriatı budur ki her kim hırsızlık yapsa sahibine köle olur. Atamızın hürmeti için (4) atamıza gidip olan olayı beyan edene kadar onu köle olarak saklayın, olmazsa (istediğinizi yapın.)” Padişaha (5) da hoş gelip kabul etti. Yehuda ve Rubil plan yaptı. Yehuda söyledi: (6) “Her biriniz bir sokağa gitsin. Şemun zindana gitsin. Ben padişahın (7) huzuruna gidip bir nara atarım. Sonra benim naramı işitince sokak sokak (8) her tarafı taşlayın. Bu

mertebede yine Mısır azizini koyarım. (9) Şemun benim naramı işitince zindana girip İbni Yemin ile kılıç vuruş- (10) sun." deyip padişahın huzurunda bir nâra attı. Bu sırdan (11) Yusuf aleyhisselam haberdardı. Anladı ki Yehuda nâra atsa şehri yıkar- (12) dı. Bunlar sinirlendiğinde Yakup nebinin evladından bir kimse arkasını (13) sıvazlasa siniri geçip azaları gevşeyip dermanı kalmazdı. Yusuf (14) aleyhisselam oğluna: "Amcana varıp arkasını sıvazla." dediklerinde (15) onlar gidip sıvazladılar. Hiç söz söylemeye mecali kalmadı.

68a

(1) Yakup aleyhisselam evladından biri olabilir diye şüphe etti. Kardeşleri (2) korkup bir, iki saat durdular. Yehuda'dan hiç ses çıkmadı (3) ve dönüp Yehuda'nın yanına geldiler. Yehuda bu sırdan haberdardı. Bu şehirde (4) Yakup'un soyundan olan bir oğlan var. Gelip arkamı sıvazla- (5) dığı için bütün kuvvetim gitti, ses etmeye mecalim kalmadı. Gelin! (6) İbni Yemin'in yanında duralım, her nasıl olsa zaten atamız inanmayacak. "Onu da Yusuf (7) gibi yok ettiniz." diye serzeniş edecek diyerek plan yaptılar. (8) Şemun aleyhisselam söyledi: "Ben İbni Yemin'in yanında kalayım." (9) Toplanıp Mısır azizinin huzuruna gelip söylediler: "Ey alemin sah ve sultanı! Ey kerem sahibi! (10) İbni Yemin'in yanına Şemun'u koyarız. Sizin de mübarek (11) mektubunuzu verelim. Babamız […] inanmazlar." deyip hepsi ağladı. (12) Yusuf aleyhisselam hoş görüp mektup yazdı. Bütün olanları (13) anlatıp İbni Yemin'in padişahın bardağını çaldığını, (14) bunlara dostluk ile yaklaşıp eksiklerini tamamladığını ve İbni Yemin'in (15) yükünün arasına değerli taşları koyduğunu büyük bir hürmetle ifade edip mektubu uzattılar.

68b

(1) Nice menzil geçip Kenan'a ulaşarak Mısır azizinin mektubunu atasına verdiler. (2) Okuduğunda İbni Yemin'in hırsızlık yaptığını gördü. Yakup aleyhis- (3) selam iyice araştırınca mektuptan Yusuf 'un kokusunun geldiğini gördü. "Bu Mısır azizi (4) Yusuf'umdur." diye şüphelendiği için İbni Yemin'in orada kalmasına üzülmedi. (5)

Ondan sonra yüklerini açıp baktıklarında İbni Yemin'in (6) yükünde cevherler olduğunu gördü. -el-kıssa- Bir nice günden sonra yine (7) mektup yazıp oğlanla gönderdi. Mektubu şöyle yazdılar: (8) "Evvel benamullah, ikinci olarak İbrahim Halilullah, üçüncü İshak, dördüncü ben fakir Yakup nebiyim. (9) Ey Mısır azizi! Benim Yusuf'umdan (10) haber verin. Sizin mektubunuzdan Yusuf'umun kokusu gelir. (11) Takatim kesilir. İbni Yemin hırsızlık yapacak kişi (12) değildir. Ondan şüphelenmeyin. Benim yakınım İbni Yemin'dir. (13) Onu çabucak gönderin, hayır duamı alacaksınız." deyip (14) oğlanlarıyla gönderdiler. Oğlanları bir nice menzil geçip (15) Mısır'a ulaşırlar. Atalarının mektubunu verdiler.

69a

(1) Yusuf aleyhisselam okuyup gizlice ağladı. Ağabeylerinden sordu: (2) "Ey Yakup'un evlatları! Atanızın mektubunda ne diyor? (3) Sizler kurt yedi dersiniz. Yoksa siz mi cefa çektirdiniz?" Onlar yemin (4) ettiler. "Yusuf'u kurt yedi." dediler. Yusuf aleyhisselam söyledi: (5) "Bizde bir yazı vardır. Onda ne yazıyorsa kabul edecek misiniz?" (6) Onlar söylediler: "Edeceğiz." Yusuf aleyhisselam buyurdular. "Filan yerdeki (7) yazıyı alıp gelin." Alıp gelip okudular. Yehuda, Şemun, Rubil ve on (8) ağabeyi söylerler: "Bir Arap kul, Kenanlı Yusuf, özü (9) kaçak ve yalancı. On sekiz kara tengeye Malik Bin (10) Zar'a sattık. Hiç kimsenin davası olmasın." deyince ağabeyleri bizim (11) bir kulumuz vardı. Adı Yusuf'tu dediler. Yusuf aleyhisselam (12) söyledi: "Ey İbni Yemin! Yusuf diye kötü, hırsız kulunuz var mıydı?" (13) İbni Yemin söyledi: "Öyle hırsız kulumuz yoktu." Bu söz (14) ile yalancılık üzerlerinde kaldı. Söylediler: "Ey Kenanlılar! (15) Nasıl bu kadar yalan söylüyorsunuz?" Bende eskiden kalan bardak var.

69b

(1) Her kimse ömründe her ne iş yaptıysa tek tek beyan eder. Onu kabul eder (2) misiniz?" Onlar söylediler: "Elbette kabul ederiz. Oraya bardağı getirip ona (3) bir defa vurdu. "Ey bardak! Kenanlılar kardeşine nasıl cefa etti? Doğruyu (4) söyle." Bu

Kenanlıların bardağıdır. Yusuf aleyhisselam bir defa vurdu. Bardak (5) ses çıkardı. Yusuf aleyhisselam: "Ey Kenanlılar bardak konuşur. Yusuf düş (6) gördü. Ağabeyleri kıskanıp sahraya götürüp öldüreceklerdi. (7) Yehuda ağabeyi bırakmadı. Sonra kuyuya indirdi." diye söyledi. (8) Bardağa bir defa daha vurdu. Bardak ses çıkardı: "Yakup'un oğlanları (9) bardak konuşur: "Yusuf'u kuyuya indirdikten sonra bir oğlağı boğarak (10) gömleğini kana buladılar. Kurt yedi diye yalan söyleyip atasına (11) gidip ant içtiler. Allah'a başkaldırdılar." Yusuf aleyhisselam (12) söyledi: "Ey Kenanlılar! Bardak konuşur. Malik Bin Zar'a kuyudan çıkar- (13) dıktan sonra ağabeyleri gelip […] on sekiz tenge- (14) ye sattılar diye söyler." deyince ağabeyleri ellerini (15) başlarına vurup sakallarını yolup feryat ettiler. Söylediler:

70a

(1) "Yusuf meğer senmişsin. Bizim utanılacak işimizin günahını affet. (2) Allah'ın hürmeti için İbrahim, İsmail ve İshak atamın hürmeti (3) için." dediler. On ağabeyi yerinden kalkarak Yusuf aleyhissela- (4) ma secde etti. Feryat ettiler. Bütün melekler, yabaniler, kuşlar, insan, (5) cinler ve herkes ağladı. Yehuda, Şemun, Rubil; hepsi secde edip gazel [okudu]:

> (6) Yehuda, "Yusufçuğum kardeşim." diye ağladı. Her ne günah ettiysek bugün bağışlayın. (7) Şefkatli kardeşim, utanılacak iş yaptık; affedin. Her ne kötülük ettiysek bugün bağışlayın.
>
> (8) Seni cefa ile belaya bıraktık. Sabrettin, kadere razı oldun. (9) Bu yaptığımız iş ile Allah'a asi olduk. Her ne kötülük ettiysek bugün bağışlayın.
>
> (10) Bir olan Allah'ın birliği, İbrahim, İsmail atamın yakınlığı, (11) atam Yakup nebinin değeri için her ne kötülük ettiysek bugün bağışlayın.

(12) Çektiğin cefayı hatırlama. Biz gariplere sevgini ve vefanı göster. (13) Cefamız yerine iyilikte bulun. Her ne kötülük ettiysek bugün bağışlayın.

(14) Utancımızdan kızıl yüzümüz solsun. Kıyamete kadar hasret kalalım. (15) Yehuda kapında kulun olsun. Her ne kötülük ettiysek bugün bağışlayın.

70b

(1) Amma Yusuf aleyhisselamın gönlünde şüphe yok- (2) tu. Lakin feryat ile inleyip ağabeylerine Yusuf aleyhisselam gazel [okudu]

(3) Ağabeylerim hatırıma eziyet ettiğiniz gelirse hüzünler evinde olurum, gezemem. (4) Serzeniş ederek ayıplamayın. Sizi affetsem de asla yaptıklarınıza dayanamıyorum.

(5) Her eşikte beni dilenci ettiniz. Hicran ateşinde yakıp eziyet ettiniz. (6) Kırk yıl atamıza cefa ettiniz. Ağabeylerim sizi affetsem de yaptıklarınıza dayanamıyorum.

(7) Kardeşliğe uygun davranmadınız. Atanızın hakkını yerine getirmediniz. (8) Allah'tan korkmadınız. Ağabeylerim sizi affetsem de yaptıklarınıza dayanamıyorum.

(9) Şüphe ederek beni […]. Atalarının bağrını dağladın. (10) Ne sebepten el ayağımı bağladın. Ağabeylerim sizi affetsem de yaptıklarınıza dayanamıyorum.

(11) Yalancı ve hırsız deyip zan altında bıraktınız. Babanızın evini viran ettiniz. (12) “Yusuf görmez.” diye düşündünüz. Sizi bugün affetsem de yaptıklarınıza dayanamıyorum.

(13) Amma ağabeyleri Yusuf’un bu sözünü işittiklerinde canlarından (14) ümitlerini kesip yaptıkları işlerine pişman oldular. Hepsi yüzü (15) koyun yıkılarak feryat edip ağladılar. Mısır halkı ve Malik Reyyan da

71a

(1) ağladı. Yusuf’un kardeşlerinin günahını affetmesi için Züleyha bir gazel okudu:

(2) Züleyha perde arkasından feryat ediyor. Mısır azizi ağabeylerinizi sevindirin. (3) Kul kaçsa efendisi onu affeder. Mısır azizi ağabeylerinizi sevindirin.

(4) Allahutaala’nın ve sonrasında Âdem atanızın hürmeti için arzum budur. (5) Mısır azizi! Şiş ve Lût nebilerin hürmeti için ağabeylerinizi sevindirin.

(6) Mısır azizi! İdris, Nuh, İbrahim ve İsmail peygamberlerin hakkı için ağabeylerinizi sevindirin. (7) Mısır azizi, atan İshak ve baban Yakup’un hakkı için ağabeylerinizi sevindirin.

(8) Bunlar ağlayarak ellerini açıp Allah’a dua etse halin harap olur. (9) Mısır azizi, onlar sizin yüreğinizi yaksa da siz onları affedin; ağabeylerinizi sevindirin.

(10) Kötülüğe iyilik farzdır. Badelere [?] kerim sıfat farzdır. (11) Mısır azizi bu Züleyha'nın isteğidir. Yusufçuğum, ağabeylerinizi sevindirin.

(12) Züleyha bu cevabı söylediğinde Allahutaala, Cebrail'e buyurdu: Git! (13) Yusuf'a söyle! Ağabeyleri cefa etse de o etmesin. Büyük cemaattir, her yere ulaşır." (14) dedi. Cebrail aleyhisselam haber verdi: "Ey Yusuf! (15) Allah'ın […] cefa eden olsa da benim takdirimin

71b

(1) dışına çıkamaz. Onların günahını affedip atasına gömleğini göndersin. (2) Gözüne değdirse gözü açılır. Bütün akrabalarını (3) Mısır'a getirsin." diye buyurdu. Yusuf aleyhisselam (4) Allah'ın emrini işitip yerinden kalkıp "Ey ciğerimin köşeleri! (5) Benim sizlerden […] yok. Bu işler Allah'ın takdiri iledir. (6) Bulunduğunuz yerinizden kalkın. Her ne cefa gördüysem Allah'ın rızası (7) için affettim." deyince hepsi yerinden kalkıp Yusuf (8) aleyhisselamın ayağına kapandılar. Yusuf aleyhisselam her biriyle kucaklaşıp (9) görüşüp ağlaştılar. Hâl hatır sordular. Mısır (10) şehrinde tören düzenleyip çalgı çaldırıp seyrettiler. (11) Yedi kat göğün melekleri eğlendi- (12) ler. Yusuf Aleyhisselam öylesine sevinmiştir (13) ki başka hiçbir şey hatırına gelmemişti. Ağabeyleri ile (14) plan yapıp söyledi: "Biri atamıza gidip bu haberi söyleyip benim (15) gömleğimi gönderiverse ve atamız bu gömleği mübarek gözlerine sürse gözleri

72a

(1) açılır. Ondan sonra evlatları ile göçüp gelsinler. (2) Allah'ın fermanı böyledir." deyince bütün ağabeyleri söyledi: "Ben giderim." (3) Yusuf aleyhisselam söylediler: "Beşir gitsin, gömleğimi atama (4) götürüp versin; gözlerine sürtsünler." deyip Beşir'i çağırdı. (5) Bu sözleri söyleyip, yazı yazıp, olan olayları birer birer Beşir'e (6) anlattı. Amma Beşir, Yakup nebinin memleketine (7) satılmıştı. Beşir'in anası oğlunun satılmasından sonra ağlayıp (8) münacat etmişti: Ey Allah'ım! O beni Beşir'imden ayırdı. (9) Onu da sevdiği oğlundan ayır." dedi. Yaratıcıdan ses (10) geldi. "Kulum

üzülme. Onu da sevdiğinden ayıracağım. (11) Sen Beşir'ine kavuşuncaya kadar onu da oğlunu kavuş- (12) turmayacağım." Bu sebepten Yusuf'u atasından ayırdı. (13) -el-kıssa- Beşir, Mısır vilayetine gelmiş, Yusuf aleyhisselama (14) rastlamıştı. Bir nice yol gidip Kenan'a vardı. (15) Yakup aleyhisselamın haremini buldu.

72b

(1) "Şimdi burada kimden sorarım." deyip üzülüyordu. Bir kocakarı (2) kolunda koza ile suya geldi. Beşir'i görüp selam verdi, söyledi: (3) "Ey ata! Yakup aleyhisselam nerededir?" Kocakarı söyledi: "Ne (4) yapacaksın?" Beşir söyledi: "Oğlu Yusuf'tan müjde getirdim." Kocakarı (5) söyledi: "Kurt yiyeli kırk yıl oldu, ne haber getirdin?" Beşir söyledi: (6) "Mısır'da padişahtır. Ağabeyleri ile de tanıştılar. Beni (7) gönderdiler." deyince ol kocakarı söyledi: "Meğer yalancıymışsın. (8) Allahutaala benim ile sözleşmişti. Beşir'ini bulun- (9) caya kadar ona Yusuf'unu göstermem demişti. Allahutaala'nın sözü (10) doğrudur." dedi. "Şimdi ben oğlumu görmeden Yusuf'u atası (11) nasıl görür." diye söyledi. "Ben oğlunum." deyip (12) attan atlayıp atası ile kucaklaşıp haykırarak ağladılar. (13) Hâl hatır sorup Yakup aleyhisselamın huzuruna geldiler. (14) Yakup aleyhisselam Beşir'i kucaklayınca aklı başından gitti. Sonra aklı başına (15) geldiğinde açıkça sordular. Yusuf aleyhisselamın mübarek

73a

(1) gömleğini çıkarıp verdi. Yakup aleyhisselam gömleği alıp gözlerine (2) sürdü. Gözleri açıldı. Evvelkinden ziyade aydınlandı. (3) Azaları iyileşti. Sanki yirmi beş yaşındaki gibi (4) sağlıklıydı. Yusuf'un yüzünü görme arzusuyla dolup bir muhammes okudular:

> (5) Şükürler olsun ki gül yanaklımdan haber geldi. Kırk yıldır ayrı düştüğüm ilkbaharımdan haber geldi. (6) Gücümü kesen sabır ve huzurumdan haber geldi. Ayrılığından kan ağladığım gece ve gündüzümden haber geldi. (7) Al yüzlü narımdan, Yusuf'umdan haber geldi.

(8) Bu olay gerçek mi yoksa hayal mi bilmiyorum. Yüzünü görünceye kadar takatim gelmez. (9) Yüce Allah'ım ben onu sana emanet etmiştim. Şükürler olsun, Allah'ım onu yüzünü gösterecek. (10) Al yüzlü narımdan, Yusuf'umdan haber geldi.

(11) Allah'ın lütfu olmasa bu haber nereden gelir? O, hidayet etmese kimse maksadına ulaşamaz. (12) İbrahim, İsmail ve İshak'tan şefaat olmasa, düşmanlardan da işaret olmasa kimse maksadına ulaşamaz. (13) Al yüzlü narımdan, Yusuf'umdan haber geldi.

(14) Ayrılık olmadan hiç kimse kavuşamaz. Çekmedi, hiç kimse bir derdine derman olmadı. (15) Hane viran olmadan bayındır olamaz. Dostlarım gönlümde birazcık bile pişmanlık yoktur.

73b

(1) Ey Yakup! Kaygı gidip sevinç geldiği için Allah'a şükret. Allahutaala Yusuf'umun ömrünü uzatsın. (2) Allah'tan başkasına güvenilmemesi en doğrusudur. Sabredip Allah'a güvendim. (3) Al yüzlü narımdan, Yusuf'umdan haber geldi.

(4) -el-kıssa- Yakup aleyhisselam bu cevabı söyleyip Yusuf aleyhisselamın (5) yüzünü öyle çok arzuladı. "Oğlanları ne zaman gelecek?" diye düşünüp (6) gözleri yolda kaldı. -el-kıssa- Yusuf aleyhisselam Beşir'i (7) Kenan yoluna koyup Yakup aleyhisselamın bir nice ehil evladı (8) olsa […]. Mektup yazıp bu yere doğru deveyi yola çıkarıp getirmesi için bir mektup yazdı.

(9) Ey ata! Bize Allah'ın emridir. Kendim gelip yüzünü göremedim. (10) Günahımız varsa affedin. Mazur görün, kendim gelemedim.

(11) Huzurunuzda ağabeylerim ağladı. Beni alıp el ayağımı bağladı. (12) Kuyuya saldı. Mazur görün, kendim gelemedim.

(13) Bir nice gün kuyu mekânım oldu. Gönlümün ağlamasını hiç kimse işitmedi. (14) Allah yine zorluğumu kolaylaştırdı. Sığınağım, kendim gelemedim.

(15) Ağabeylerim gelip beni tuttular. On sekiz kara tenge sattılar.

74a

(1) Beni Mısır ülkesine gönderdiler. Kâbem, atam! Kendim gelemedim.

(2) Tüccar beni götürüp pazarlığa koydu. Mısır azizi beni tüccardan aldı. (3) Kaygı ile iki gözüm sır oldu. Nurum, kendim gelemedim.

(4) Mısır azizi töhmet ile ben garibi zindana attı. (5) Aman dememe bakmadan elimi bağladı. Nurum, kendim gelemedim.

(6) Zindan içinde kırk yıl dinlendim. Allah, lütfedip merhamet etti. (7) Benim çektiklerim nihayete erdi. Sığınağım, kendim gelemedim.

(8) Ayrılık acısı hepsinden daha kötüdür. Senden ayrıldığımdan beri işim feryat etmektir. (9) Babacığım, ayrılığın son zamanlarıdır. Mazur görün, kendim gelemedim.

(10) Yusuf sizin günden güne artan duanızın hürmetine muradına erer. (11) Aramızda yine ne sır olduğunu bilmem. Canım atam, kendim gelemedim.

(12) -el-kıssa- Yusuf aleyhisselam bu mektubu söyledi. Ağabeyleri Kenan'a (13) doğru yola koyuldu. Bir nice yol geçtiler. Ağlayarak boyun eğip (14) tövbe istiğfar edip gittiler. Yakup aleyhisselam onları tek tek kucakladı ve (15) yaptıklarını affetti. Yusuf aleyhisselamın mektubunu

74b

(1) okuyunca onun çektiklerine ağladı. Mihnetten rahata (2) çıkmasına sevindi. -el-kıssa- Yakup aleyhisselam (3) evlatlarıyla göçmek üzere Mısır'a doğru yola koyuldular. Yusuf aleyhis- (4) selama haber ulaştı. "Atanız geliyor." Hepsi karşılamaya çıksın." diye şehir halkına buyurdu. "Güruh güruh genç oğlanlar (5) bir taife, (6) yiğitler bir taife, yaşlılar bir taife, ulemalar bir taife, (7) hikmetli vezirler bir taife, […] ile hepsi eğlendiler. (8) Yakup aleyhisselamın huzuruna karşılamak için çıktıklarında (9) bir toz peyda oldu. Toz içinde atlı gelip Yakup aleyhisselama büyük bir (10) saygı göstererek yerini öpüp "Merhaba" dediler. Yakup aleyhisselam (11) sordular: "Nereden gelirsiniz?" Söylediler: "Yusuf aleyhis- (12) selam bizleri kendilerinden önce gönderdiler. Onlar da (13) en kısa zamanda gelecek." diye cevap verdiler ve yine bir toz oluştu. (14) Toz içinde nice atlı ortaya çıktı. Attan inip Yakup (15) aleyhisselama büyük bir saygı göstererek onunla konuştular. Yakup

75a

(1) aleyhisselam sordular: “Bunlar kimdir?” Onlar cevap verdiler: “[…] (2) dır.” İleriye doğru yürüdüler. Yine bir toz oluştu. Yakup aleyhisselam (3) sordular: “Kimlerdir?” Cevap verdiler: “Bunlar da ulemalardır.” Gelip Yakup (4) aleyhisselam ile görüştüler. Yine bir toz oluştu. Yakup aleyhisselam (5) sordular: “Kimlerdir? Yusuf’um bunlar içinde var mı?” Cevap verdiler: “Bular falcı ve müneccimlerdir.” (6) -el-kıssa- Yakup aleyhisselam, Yusuf (7) aleyhisselamın yüzüne öyle aşıktır ki gözleri kimseyi görmez. Yine (8) bir toz oluştu; sordular: “Kimlerdir?” Cevap verdiler: “Yusuf aleyhisselamın (9) oğlanlarıdır.” Yine bir toz oluştu. Toz içinde nice atlı (10) sancak ve bayrak tutup, gürültülü bir alay, bir padişah çadırı, (11) dört bir tarafta parlak ay ve güneş, alemin reisi, (12) yüz çeşit şan şevket, huri sıfat, melek yüz, hidayet nuru, zikir ve sena vardı. Aşkından bütün insanlar etrafındaydı. Can (13) sultanlar, bir nice hoş nağmeli hafızlar, çeşitli sesler vardı. Tüm bunlar ile kelime-i şerif (14) söylendi. Yusuf aleyhisselam Tumag adlı atını bindi. Yüzünden örtüsünü çıkardı. Etrafına (15) bakarak insanları mest etti. Harikulade güzellikteki yüzü, insanları

75b

(1) etkisi altına alıp yere düşürdü. Yedi kat göğün kapıları açıldı. (2) Melekler seyredip arş, kürsü, levha ve kalem; baba ve oğlunu (3) övdü. Yabaniler ve kuşlar oynuyordu. Allahutaala rahmetini (4) aleme doldurup aydınlattığında Yakup aleyhisselamın (5) gözü ansızın Yusuf aleyhisselama düştü. “Bu gelen (6) kimdir?” Söylediler: “Gözünüzün nuru Yusuf aleyhisselamdır” deyince (7) Yakup aleyhisselamın aklı başından gitti. Yakınları gelip indirdiler. (8) Yusuf aleyhisselamın gözleri atasına düşünce aklı başından (9) gittiği için attan inmeyi unuttu. Ansızın (10) Cebrail aleyhisselam gelip söyledi: “Ey Yusuf! Babandan niçin (11) utanmazsın?” deyince at üstünden atlayıp (12) atasının boyuna sarıldı. Feryat ile insanlara seslenerek (13) selam verip bu cevabı söylediler. Yusuf aleyhisselamın gazeli:

> (14) Elli yıl önce kaçmış olan kulun konuşur. Efendim, başımın üstüne hoş geldiniz. (15) Dostlar gülüp düşmanlarım kavga eder. Efendim, başımın üstüne hoş geldiniz.

76a

(1) Yakup aleyhisselamın cevabı:

(2) Şahinimi kaçıralı elli yıl oldu. Ceylan gözlü maralımız sen misin? (3) Ya düşüm ya ya hayalimdir. Yusuf adlı sevgilimiz sen misin?

(4) Yusuf aleyhisselam cevabı:

(5) Bir oktum; uzak yere atıldım. Köle olup kuldan kula satıldım. (6) Allah'a şükür, duanızla kurtuldum. Efendim, başımın üstüne hoş geldiniz.

(7) Yakup aleyhisselamın cevabı:

(8) Senden ayrıldığımdan beri eğlenmedim. Kan ağladım, gözden yaşımı silmedim. (9) Sevdiğim kuzum […] bilmedim. Taze bağım, gül yanaklım sen misin?

(10) Yusuf aleyhisselamın cevabı:

(11) Nice gün kuyuda yaşadım. Günbegün yerimi değiştirdim. (12) Ayıplamayın sizin gönlünüzü kırdım. Efendim, başımın üstüne hoş geldiniz.

(13) Yakup aleyhisselamın cevabı:

(14) Senin ayrılığın beni yakıp kebap etti. Allah'ım emredip azap etti. (15) "Yusuf deyip durma." diye harap etti. Allah'tan gelen sevdiğim sen misin?

76b

(1) Yusuf aleyhisselamın cevabı:

(2) Yusuf "Oynayıp gülüp gezmedim. İzinsiz hiçbir şey yapmadım. (3) Kâbe'm, atam ayrılığında koşmadım. Efendim, başımın üstüne hoş geldiniz." der.

(4) Yakup aleyhisselamın cevabı:

(5) Yakup'un dilinde övgüsü sensin. Cemşit'in cihanı gösteren kadehi sensin. (6) Elli yıldır devası sensin. Sabır ve huzurumuz gitti, sen misin?

(7) -el-kıssa- Baba ve oğul bu cevapları söyleyerek birbirine hâl hatır (8) sorup Mısır'a doğru yola koyuldular. Bu bölüm oğlunun Mısır'a varması, merasim düzenlemesi ve sevinçli (9) olmasının beyanındadır. İnsanlar güruh güruh, yığın yığın Mısır'a gidip merasim (10) düzenledi. Nice gece gündüz eğlendiler. Yakup aleyhisselama tabi olarak (11) Müslüman oldular. Allahutaala'ya şükrederek methiyeler düzdüler. Mısır, öyle huzur içinde (12) oldu ki hiç kimse birbirine kötülük etmedi. -el-kıssa- Bu şekilde elli yıl (13) geçti. Yakup aleyhisselam ile Yusuf aleyhisselam Allahutaala'nın emir ve yasaklarını (14) insanlara bildirdi. Bütün insanlar fermana uyup Allahutaala'ya (15) şükrettiler. Elli yıl sonra Allahutaala, Cebrail aleyhisselama

77a

(1) buyurdu: “Yakup’a söyle Mısır şehrinden azgınlar geçmiştir. (2) Burada düşmanlar yaşar. Burada çok durmasın; ömrü son bulacaktır. Kenan’a (3) gitsin. Büyüklerinin geçtiği yere göçsün.” dedi. Cebrail (4) aleyhisselam bu haberi Yakup aleyhisselama verdi. Yakup aleyhisselam, Yusuf (5) aleyhisselama haber verdi. Yusuf aleyhisselam, Allahutaala’nın emrini işitince (6) babası ile bütün Mısır halkı, Yakup Aleyhisselam ve bütün cemaati ile (7) Kenan’a göçtü. Bütün Kenan halkı ve Şam halkı Yakup aleyhisselam ile görüştü. (8) Bir nice vakit Allahutaala’nın emir ve yasaklarını insanlara söyledi. Sonra geçici alemden ahirete (9) göçtü. Eûzû billâh-i mine’ş şeytâni’r-racîm ḳâlû innâ lillâhive innâ ileyhî (10) râciʿûn. İnsanlar onu defnettiler. Doğrusunu Allah bilir.

(11) Vefasız dünyaya gönül verme, şerri var. Onun sözüne aldanma, yüz bin dikeni var.

(12) Engerek yılanıdır ki ondan kork. Zararsızdır deme, onun yedi başı var.

(13) Nice yer gezip eğlensen de bir gün ecel deryasından geçişin olacak.

(14) Gaflet beni sarhoş etti, sitem etme. Biraz eğlenmenin bile yüz bin zehri var.

(15) Ha Şah Feridun’un kadehi ha İskender’in. Onun konuşmasına aldanma, yüz bin kahrı var.

77b

(1) Her kim gece gündüz her an Allah'ı zikretse gönlünde Allah'ın nuru olur. (2) Ey Andelîb! Dünya köhne hana benzer. Ecel geldiğinde öteki aleme seferin olur.

(3) Amma anlatanlar öyle söyler ki Yusuf aleyhisselamın ataları Kenan'a (4) gittikten sonra Mısır halkına adaletli davranıp Allah'ın emir ve yasaklarını anlat- (5) mıştır. İnsanlar orada huzur içinde yaşamıştır. Bir nice yıldan sonra Cebrail (6) aleyhisselam ferman ile Yusuf aleyhisselama ölüm haberini verdi. (7) "Yusuf aleyhisselam ölüm yaklaşmıştır, ahiret hazırlığını yap." demiştir. Yusuf (8) aleyhisselam, ölüm haberini Züleyha'ya söyledi: "Züleyha biz dünyadan sefer ede- (9) riz." dedi. Çocukları da ölüm haberini işitince ağlamıştır. (10) Yusuf aleyhisselam Züleyha ile konuşup veda edip gitmiştir.

(11) Züleyhacığım, fani dünyaya her kim gelse gider. Hoşça kal, bu dünyadan oylanmadan gitmeliyim. (12) Kim gelse yine fani dünyadan gider. Canım hoşça kal, gitmeliyim.

(13) Yusufçuğum, hicran yarasını açma. Oyalan, biraz daha sırdaş olalım. (14) Fani dünya bağını seyredelim. Sonra ahirette yoldaş olalım.

(15) Züleyha herkes kendi gününde gider. Baba oğul birbirinden temizdir.

78a

(1) Işık saçan imanım yoldaşımdır. Canım hoşça kal, gitmeliyim.

(2) Sen gittiğinde inleyerek ağlarım. Hicran ateşi ile yüreğimi yakarım. (3) Ben sen olmazsan bu aziz canı neylerim. Sabret, ahirette yoldaş olalım.

(4) Her kime ecel hazanı gelse oyalanmadan gider. (5) Ben giderim, zerre şüphe yoktur. Canım hoşça kal, gitmeliyim.

(6) Sen olmasan kara gözü neylerim. Şirin sözlü ağzını neylerim. (7) Kırmızı elma gibi olan yanağını ve yüzünü neylerim. Sabret, ahirette yoldaş olalım.

(8) Ben gittiğimde kendine cefa etme. Feryat etme, yine eziyete kalma. (9) Sen emniyette ol, seni Allah'a emanet etmişim. Canım hoşça kal, gitmeliyim.

(10) Sen olmazsan dünyaya göz değdirmem. Elimi uzatıp da beyaz ve kırmızı (gül) almam. (11) Sen gidersen ben senden ayrılıp burada duramam. Sabret, ahirette yoldaş olalım.

(12) Yusuf Allah'ın emrine teslim oldu. Züleyhacığım, Yusuf için ağladı. (13) Ölüm bütün insanları yaktı. Canım hoşça kal, gitmeliyim.

(14) Züleyha "İyiyi de kötüyü de görüp dünyada çaresiz zaman geçirdim. (15) Şimdi gidersen kalmam, ben de gelirim. Sabret, ahirette yoldaş olalım." der.

78b

(1) -el-kıssa- Yusuf aleyhisselam bu sözleri söyleyip Züleyha ve ve oğlan- (2) ları ile vedalaşıp Allah'ın sözüne teslim oldu. Hazreti Azrail (3) aleyhisselam gelip Allahutaala'nın fermanı ile Yusuf aleyhisselamın (4) mübarek ruhlarını teslim aldı. Mısır halkı öğrendiğinde feryat edip onu tahtıravana (5) koydular. Herkes "eyvah"

diyerek çaresizce (6) ağlıyordu. İnsan ve cinler, vahşiler ve kuşlar matem tuttular. (7) Züleyha tabutun etrafını dolaşıp feryat etti, bu cevabı söyledi:

(8) Aziz bedenimden tatlı canım çıkıyor. Söz olmasa kızıl dili neylerim. (9) Ecel yeli imaretimi yıkmıştır. Sevgili olmasa boyu posu neylerim.

(10) Şimdi bana boyum posum gerekmez. Tatlı suyum zehroldu. (11) Yusufçuğum yüzümün güzelliğini görmeyecekse gözde nergisi, yüzde beni neylerim.

(12) Ondan ayrı kalacaksam gül renkli şarabı, sürmeli gözü, pembelik olan yüzü, (13) sümbül kokan saçı, altın gerdanlık olan boynu neylerim.

(14) Bağda bahçıvan olmasa viran olur. Sultan olmasa mülkü harap olur. (15) Deryalarda akan su olmasa bülbül olmasa gülü neylerim.

79a

(1) Züleyha söze ihanet etme. Bu canını ver; beş günlük sana emanetti. (2) Hak yardım ederse kavuşursun. Yar olmasa can ve gönlü neylerim.

(3) -el-kıssa- Züleyha bu cevabı söyleyip iki gözünü oyup birini tabu- (4) tun baş ucuna bıraktı ve bir gözünü ayak ucuna bıraktı. Bu şekilde (5) Yusuf aleyhisselamı defnettiler. Züleyha dönüp gelip cariyelere (6) "Bana yer yapın." diye buyurdu. Cariyeler yer yaptılar. Züleyha (7) Allahutaala'ya dua edip hiç kimse ile konuşmadı. İmana mukayyet (8) Hazreti Azrail, Allahutaala'nın emri ile gelip Züleyha'nın ruhunu (9) teslim aldılar. Eûzû billâh-i mine'ş şeytâni'r-racîm. Kâlū innâ lillâhive innâ ileyhî (10) râciûn.

♦

Daima uyanık olan Tanrı’nın yardımıyla bu kitap cuma günü tamamlandı.

♦

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
DİZİN

4.1. Gramatikal Dizin

āb : [Far.] Su, içecek.
ā.- ı revān bol- 078b/15
ā.- ı şeker 078b/10
ā.- ı zülāl 006b/03, 038a/08
ā.- u ṭaʿām 002a/04, 021a/12, 048a/08, 049b/15

ābāʾ : [Ar.] Atalar, cetler, ileri gelenler.
ā. 061b/13, 077a/03

ābādlıḳ : Bayındır, imarlı.
ā. 073a/15

ʿ**acāyib** : [Ar.] Acayip, garip, sıra dışı.
ʿa.- ü ġarāyib 006a/06
ʿa. 021a/06, 040a/02

ʿ**aceb** : [Ar.] Acaba.
ʿa. 033b/07, 033b/11, 049b/01, 061a/02
ʿa. bol- 045a/06
ʿa. ér- 063a/07
ʿa. ḳal- 044b/01

acırġa - : Acıkmak.
a.- p 020b/05

ʿ**āciz** : [Ar.] Aciz, gücü yetmeme durumu.
ʿā. kél- 046b/02

aç - : I. Açmak.
a.- ar 029b/09
a.- ın͡g 027a/11
a.- ıp 060b/11, 061a/04, 068b/05
a.- ıpdur 023a/07

aç - : II. Açmak; yardımcı fiil.
él a.- dı 054a/11

aç : Aç; yemek yeme isteği bulunan.
a. bolup tur- 048b/10
a. ḳal- 048b/15

açıl - : Açılmak.
a.- dı 035a/14
a.- ġanda 003a/11
a.- ġay 024a/04
a.- ıban 012b/07
a.- ıp 005b/06, 006a/07, 020a/13, 025b/01, 060b/02, 075b/01
a.- man 011b/12
a.- mas 037b/01
a.- mayan 016a/08
a.- maz 019a/09
a.- mış bol- 005b/15
a.- sun 020a/11
a.- ur 043a/05

açıt - : Acıktırmak.
a.- man͡g 008a/01

açlıġ : Açlık; aç olma durumu.
a.+ ı 050b/06

ad : krş. at. Ad, isim.
a.+ a ḳal- 008a/06
a.+ ıma 005a/09

ʿ**adālet** : [Ar.] Adalet.
ʿa. 016a/10

ʿ**adāletlıḳ** : Adalet, adaletli.

ʿa. 036a/14

ādem : [Ar.] İnsan, beşer.
ā. 007a/06, 040b/08
ā.+ din 005a/07
ā.+ ning 016a/06

- **ādem-zād** : [Far.] İnsan oğlu.

ā.+ dın 002a/07

ʿ**adil** : [Ar.] Adil, adaletli.
ʿa. ér- 056a/08, 056a/13

ʿ**adl** : [Ar.] Adalet, hakkaniyet.
ʿa.- ü dād ḳıl- 051b/02, 077b/04

afa : Abla, kız kardeş.
a.+ dın 028a/03
a.+ m 018b/10
a.+ sı 008b/04, 065b/06
a.+ sıġa 009a/02

āferīn : [Far.] Beğenme, takdir etme.

taḥsīn-ü ā. ḳal- 048a/03
taḥsīn-ü ā. ḳıl- 033b/10

āfet : [Ar.] I. Afet, musibet.
ā. 002b/06
ā.+ din 050b/11
ā.+ ler 055b/13

āfet : [Ar.] II. Çok güzel olan kimse.
ā.- i cān 026b/05

āfitāb : [Far.] Güneş.
ā.- ı zühre 056b/15
ā. 017b/11, 020b/10, 020b/13
miṣl-i ā. dek bol- 047b/15
ā. tut- 019b/09

ʿ**afv** : [Ar.] Bağışlama, mâzur görme.

ʿa. ét- 053a/01, 070a/07
ʿa. eyle- 060b/07

aġa : Ağabey, kardeş.
a. 011a/07, 063a/02, 063b/09, 064a/08, 065a/09, 070b/06, 070b/07
a.+ lar 070b/03
a.+ ları 005a/04, 005b/02, 010a/12, 010b/01, 013b/04, 014a/09, 016a/09, 016a/15, 017b/01, 018a/01, 018a/12, 019b/06, 043a/15, 057a/06, 059b/09, 060a/03, 062a/04, 062b/04, 063b/01, 063b/03, 064a/15, 064b/15, 067a/08, 067b/02, 069a/10, 069b/06, 069b/13, 069b/14, 070b/13, 071a/13, 071a/15, 071b/13, 072b/06, 074a/12
a.+ larıdın 069a/01
a.+ larıġa 008a/10, 058a/05, 063b/05, 070b/02
a.+ larım 005a/10, 005a/13, 006a/14, 006b/05, 007a/01, 007a/08, 010a/15, 011b/04, 011b/04, 011b/05, 011b/07, 011b/09, 011b/11, 011b/13, 011b/13, 013b/08, 014a/01, 018b/09, 042b/14, 057a/13, 057a/14, 057b/01, 057b/03, 057b/05, 057b/07, 064a/09, 066b/03, 070b/08, 070b/10, 073b/11, 073b/15
a.+ larındın 066b/11
a.+ larıng 003b/14, 045b/15, 057a/11, 064a/14
a.+ laringdın 013b/09, 066b/10
a.+ larını 063b/11
a.+ larınıng 058a/02, 064b/05, 065b/15
a.+ larnıng 007a/11, 018b/02, 018b/04, 019a/01, 066a/11, 066a/14
a.+ m 010b/13, 010b/15, 011a/05, 011b/10, 018b/06, 057b/01, 062a/07, 062a/08, 065a/06, 065a/06, 065a/10, 065a/13, 065a/14, 065b/02, 065b/03, 065b/04, 065b/07
a.+ mdın 062a/14
a.+ mız 067a/12
a.+ mnı 063a/05, 066a/04
a.+ mnıng 010a/03

a.+ n͡g 064a/10, 065a/08, 065a/12, 065a/15, 065b/01, 065b/01, 065b/05, 065b/09
a.+ n͡gızını 071a/02, 071a/03, 071a/05, 071a/07, 071a/09, 071a/11
a.+ n͡gını 063a/06, 063a/07, 063a/08, 066a/05
a.+ sı 012a/11, 057b/11, 062a/06, 063b/07, 064b/08, 065a/02, 069a/08, 069b/07, 070a/03, 072a/02
a.+ sıġa 010b/09, 010b/10, 018b/05, 064b/07
a.+ sınıng͡ 066a/07

āgāh : [Far.] Haberdar, uyanık, vâkıf.
ā. bol- 048b/08, 051a/02
ā. ḳıl- 050a/12

aġalıḳ : Ağabeylik, kardeşlik.
a. 011a/05, 057b/05

aġı : Değerli mal, eşya.
a.+ yem 038a/08

aġır : Ağır.
a. 017b/04, 027b/06

aġu : Zehir.
a. 003a/08, 061a/13

aġyār : [Ar.] Düşmanlar.
a. 032b/11
düşmen-ü a.+ dın 073a/12

aġız: Ağız.
a.+ dın çıḳ- 044b/15
a.+ ıdın (aġzıdın) 047a/10, 053b/05
a.+ ıġa (aġzıġa) 021a/12, 040a/13, 053b/04
a.+ ımnı. tut- (aġzımnı. tut-) 016b/13
a.+ ın͡g (aġzın͡g) 041b/09
a.+ ıngdın çıḳ- (aġzıngdın çıḳ-) 040a/12
a.+ ını (aġzını.) 016b/06
a.+ larındın 064b/11

āh : Ah.
ā.- ı seḥer 077b/01
ā.- ı ser 012b/05
ā.- ı serd 061b/05
ā.- ı zār 051b/08
ā.- u efġān 007b/04, 015b/02
ā.- u feryād ét- 015a/11
ā.- u fiġān ét- 002a/12
ā.- u fiġān tart- 021a/14
ā.- u nāle 023b/11
ā.- u zār 015a/06, 019b/03, 021a/06, 045b/10, 054a/01
ā.- u zār ér- 041b/03
ā.- u zār ol- 004b/01
ā. 003a/04, 055a/09
ā. bol- 039b/04
ā. tart- 015b/06, 019b/14, 021b/01, 021b/13, 023b/05, 028a/07, 032b/12, 035a/12, 052a/07, 065b/14
ā. tartdı ér- 063a/09
ā. ur- 053b/05, 064a/13
miḥnet-ü ā.+ ı 002b/05
ā.+ ım 008a/07, 039b/01

aḫbār : [Ar.] Haberler.
a. 031b/08
rāviyān-ı a. 001b/01

āhī : [Far.] Bir ah.
ā. tart- 003b/09

āḫir : [Ar.] Son.
ā. 009a/14, 018b/11, 018b/12, 029b/06, 029b/10, 029b/12, 065a/10, 074a/09
ā. bol- 051b/12
ʿömr-i ā. bol- 044a/01, 077a/02
ā.+ inde 038a/08, 065a/11, 067a/07

āḫīr : [Ar.] Sonra, en sonuncu.

ā. 008b/09, 016a/11, 017b/10, 029b/15, 034a/03, 035b/09, 039a/10, 040a/01, 044a/08,
049a/08, 052b/05, 058a/08, 063b/08, 066a/15, 066b/08, 069b/07
ā.+ ġaça 029a/01

āḫiret : [Ar.] Ahiret.
ā. 077b/07
ā.+ de 052b/08
ā.+ im 028a/11
ā.+ ning 017a/13

āhū : [Far.] Ceylan; iri ve güzel gözlü.

ā. 056a/04

aḥvāl : [Ar.] Hâller, hadiseler.
ḥāl-ü a. +i 006b/13
ḥāl-ü a. 071b/09, 072b/13, 076b/07

aḥzān : [Ar.] Hüzünler.
külbe-i a.+ da 017a/05, 032a/13, 043b/08, 055a/05, 055a/10, 061b/01
külbe-i a.+ da bol- 070b/03
külbe-i a.+ ı 022b/09

aḳ - : Akmak, damlamak.
a.- an 006b/11, 010a/08, 022b/06
a.- ar 051b/09
a.- ıp 061b/02

aḳ : Ak, beyaz.
a. 040a/13, 078a/10

aḳa : Kardeş.
a. 019a/08

ʿ**aḳd** : [Ar.] Anlaşma, sözleşme.
ʿa. ét- 055b/10

ʿ**āḳıbet** : [Ar.] Son, nihayet, başına gelen hâl.
ʿā. 043a/12, 052b/05

ʿ**āḳıl** : [Ar.] Akıllı.
ʿā.- u dānā 047b/09, 048a/03

aḳız - : Akıtmak, damlatmak.
a.- ıp 024a/01

ʿ**aḳl** : [Ar.] Akıl.
ʿa.- 011b/02
ʿa.- ı ḥayrān 004a/04
ʿa.- u hūş 021b/15
ʿa. 073b/02
ʿa.+ ı 006a/01
ʿa.+ ı ḥayrān ḳıl- 048a/01
ʿa.+ ıdın 021b/11
ʿa.+ ım 008a/08, 022b/10, 026a/03
ʿa.+ ımı 022a/02, 022b/07
ʿa.+ ın 017b/14

aḳrabā : [Ar.] Akraba.
a. 043a/15

al - : I. Almak.
a. 039a/15, 039b/03, 039b/06, 039b/09, 039b/12
a.- a bil- 017b/09
a.- andur 045b/09
a.- dı 002a/10, 016b/12, 018a/11, 021a/08, 021b/15, 022a/02, 022a/02, 027b/07, 028/14, 045a/03,
062b/10, 065b/10, 074a/02
a.- dı ér- 063b/06
a.- dılar 017b/11, 018a/03, 055b/10, 057b/13, 058a/05, 063b/12
a.- dıng 043b/05
a.- duḳ 015b/05
a.- ġan 019b/05, 025a/05
a.- ġanım 043b/05
a.- ġıl 031a/10, 031a/10, 031b/13, 031b/15, 039a/12, 042a/11
a.- ıng 061a/01
a.- ıp 002b/12, 004b/14, 007b/14, 008b/07, 009b/02, 009b/05, 009b/08, 010a/13, 010b/07,

012a/09, 014a/01, 014a/14, 014b/01, 014b/11, 015b/02, 016b/05, 016b/06, 016b/14, 017a/04,
017a/11, 017b/13, 019a/02, 020a/15, 021b/03, 023b/02, 025a/01, 025a/06, 025a/11, 026b/15,
027a/08, 027a/10, 027a/13, 027b/08, 032b/01, 033b/12, 034b/10, 034b/13, 043b/15, 044b/05,
044b/11, 044b/13, 045a/07, 045a/08, 045a/08, 047a/09, 049b/15, 050a/01, 050b/02, 050b/13, 052a/03,
053b/08, 056b/02, 056b/06, 057b/10, 059b/13, 060a/10, 060b/09, 060b/14, 060b/15, 061a/01,
061a/04, 062b/02, 062b/06, 063a/07, 063b/07, 064a/01, 064a/02, 064b/03, 066a/09, 066b/10,
067a/08, 069a/07, 069a/07, 073a/01, 073b/11, 079a/03
a.- ıp bol- 044a/03
a.- ıpdur 018b/07
a.- ıpmen 020a/09
a.- ıpsen 020a/06
a.- ma 013a/07
a.- madım 010a/04
a.- maḳ 033a/05
a.- manam 078a/10
a.- sun 025a/07, 055b/03
a.- ur 009a/07, 045b/11
a.- ur ér- 018a/01
a.- urmen 018a/10, 021a/02, 027a/10, 043a/07
a.- ursen 017a/12, 032a/07

al - : II. Çıkarmak.
a.- dı ér- 036a/11
a.- ıp 022b/02, 066a/06, 075a/13

al - : III. Almak; yardımcı fiil.
kön͡gülün͡gni a.- ayın 065a/07
boyunıġa a.- dı 047b/04
él a.- dı 009a/08
sél a.- dı 009a/06, 009a/14
yel a.- dı 009a/05
yol a.- dı 009a/12
duʿā-yı ḫayrımnı a.- ġaysiz 068b/13
duʿā a.- geysiz 008a/02
naṣiḥatim a.- ın͡g 008a/04
pendim a.- ın͡glar 005b/11
satġun a.- ın͡glar 025b/10, 025b/14
fātiḥa a.- ıp 057a/02
ḫidmetinġa a.- ıp 058b/10
icāzet a.- ıp 006a/08, 040b/06
peyāmnı a.- ıp 043a/09
şikār a.- ıp 043a/15, 057a/15
yādıġa a.- ıp 064b/10
pend-ü naṣiḥatim a.- masa 009a/09
élim a.- masan͡g 010a/02
ḫaber a.- saḳ 015b/04

al : I. Al, kırmızı.
a. 078b/13

al : II. krş. élig, él. El.
a. ḳavşur- 058a/03

āl : Hile.
a. 005a/11
mekr-ü ā. 061b/06

ʿ**alāmet** : [Ar.] Alamet, işaret, iz.
ʿa. 073a/12
ʿa.+ ler 055b/14
ʿa.+ ni 039b/11

alar : krş. olar. Onlar; çokluk III. şahıs zamiri.
a. 007a/01, 015a/15, 015b/03, 015b/13, 033a/07, 040a/01, 040b/02, 043b/14, 045b/11,
046b/02, 049a/08, 050a/11, 053a/15, 056a/10, 057a/06, 058a/11, 058b/01, 058b/03, 058b/09,
058b/13, 058b/15, 059a/04, 059b/08, 059b/15, 060a/01, 062a/03, 063a/02, 063b/01, 064a/02,
064a/05, 065a/01, 067a/02, 067a/10, 067b/15, 069a/03, 069a/06, 069b/02, 071a/09, 074b/12,

075a/01
a.+ da 063b/08
a.+ dın 014a/13, 018a/03, 024b/05, 045b/09, 058a/08, 063b/15
a.+ ġa 014b/02, 046b/02, 047b/08, 059a/13, 059b/03, 077a/10
a.+ ge 049a/03
a.+ nı 023a/01, 024b/02, 058a/02
a.+ nıng̃ 004b/08, 014b/15, 036a/01, 036a/04, 036b/13, 059b/01, 059b/05, 071a/01, 071b/01

ālāt : [Ar.] Aletler, araçlar.
ā.+ ġa 044a/04

ālāy : [Far.] Alay, topluluk, merasim.
ā.- ı debdebe 075a/10

alda - : Aldatmak, kandırmak.
a.- p 006a/08, 014a/01, 037b/09, 055a/02, 057a/15
a.- p ér- 034a/11

aldan - : Aldanmak, kanmak.
a.- ma 077a/11, 077a/15

aldı : Ön, huzur.
a.+ ġa 004b/14, 015b/02, 057b/12, 059b/10, 062a/05, 074b/08
a.+ ġa çıḳ- 062b/08
a.+ larıġa 024b/01
a.+ mda 004a/08
a.+ nda 017a/08, 036b/04, 037a/02, 059b/07
a.+ n̂gızda 073b/11

ʿ**aleʾd-devām** : [Ar.] Devamlı, sürekli.
ʿa. 017a/06, 030a/07, 055a/07, 058b/05

ʿ**ālem** : [Ar.] Kainat, evren.
ʿā.- i ʿulvī 054a/15
ʿā.- i süflī 054a/14
ʿā. 032b/08, 040a/14, 075a/11
şāh-ı ʿā. 044a/06, 068a/09
şehryār-ı ʿā. 028b/05, 044a/09, 046b/14, 061b/08
ʿā.+ e 004a/14, 038a/06
ʿā.+ ġa 040a/09, 044a/15, 050b/02, 075b/04
ʿā.+ ni 005b/03, 020a/13, 051a/03, 056a/07
şehryār-ı ʿā.+ ni 050b/15

aleʿṣ-ṣabāḥ : [Ar.] Sabahleyin, sabah vakti.
a. 046a/09

alıs : Uzak.
a. 076a/05

alla - : Kandırmak.
a.- r ér- 033a/11

alma : Elma.
e. 078a/07

altı : Altı.
a. 037b/13, 049a/09, 050a/06
a.+ mızġa 060a/02

altun : Altın.
a. 025b/06, 027a/12, 048a/06, 066b/13

amān : [Ar.] I. Emin olma, güven, emniyet.
a. 018b/10, 041a/05, 041a/07, 041a/10, 041a/14, 041b/03, 041b/07, 041b/07, 060b/04
a. bol- 018b/06, 018b/07, 018b/09, 018b/10, 018b/13, 018b/15, 077b/12, 078a/01, 078a/05,
078a/09, 078a/09, 078a/13
a. eyle- 006a/03, 028a/04
a. ḳal- 024a/10
a. ol- 004a/06
a.+ dur 009a/13, 014a/07, 060a/13, 060a/14, 060b/01, 060b/03, 060b/05, 060b/07, 065a/09
a.+ ım 022a/05

a.+ turur 024a/10

amān : [Ar.] II. Aman.
a. 010a/10, 029b/11, 029b/11
a.+ a 043b/02, 074a/05
a.+ dur 036b/04
a.+ ı 030b/12

ammā : [Ar.] Ama, fakat.
a. 001b/01, 001b/03, 001b/05, 001b/09, 002a/01, 002a/03, 006a/04, 007b/07, 009b/04,
011a/14, 017a/06, 017b/15, 019a/01, 019a/03, 019b/04, 020b/12, 034a/10, 034a/12, 036b/13,
037a/04, 043b/08, 043b/10, 046a/07, 049a/10, 051a/08, 051a/11, 056a/06, 056a/09, 056b/03,
057a/05, 064b/02, 064b/03, 070b/01, 070b/13, 072a/06, 077b/03

ana : Ana, anne.
a.+ dın ér- 001b/06, 001b/08, 059a/01
a.+ dınturur 063a/02
a.+ ların 019a/04
a.+ m 019a/14
a.+ sı 001b/08, 004b/05, 019a/03, 072a/07, 072b/12

ʿanāṣır : [Ar.] Unsurlar.
ʿa.+ dın 021b/04

‘anber : [Ar.] Amber, güzel koku.
‘a. 025a/08

ança : Öylece, anca.
a. 043a/01, 070b/15, 077b/05

anda : Orada; ol zamirinin bulunma hâli.
a. 004b/11, 006a/15, 012b/15, 019b/12, 030b/03, 031a/10, 031b/08, 033a/07, 040b/03,
041a/11, 050a/15, 053b/12, 059b/02, 063b/10, 069b/02

andaġ : krş. andaḳ. Öyle, onun gibi, o şekilde.
a. 002b/06, 007b/11, 012a/04, 020b/08, 021b/06, 025a/04, 026b/01, 028a/11, 030a/04,
031a/09, 035a/04, 040a/14, 043b/10, 044a/15, 045a/13, 047a/, 048a/12, 048a/15, 049a/03,
050b/08, 050b/11, 050b/13, 051b/04, 054a/12, 054b/15, 056a/06, 056a/08, 059b/03, 064a/13,
064a/14, 066a/10, 068b/07, 069a/13, 071b/10, 071b/12, 073b/05, 076b/11, 077b/03
a. ér- 002a/03, 002a/06, 021a/11

andaḳ : krş. andaġ. Öyle, onun gibi, o şekilde.
a. 075a/07

‘andelīb : [Ar.]Bülbül, Nurmuhammed Andelib.
‘a. 002a/13, 002b/08, 009a/01, 015a/10, 056a/05, 77b/02, 078b/15
‘a.+ ni 054a/05

andın : Ondan; ol zamirinin ayrılma hâli.
a. 006a/13, 008b/02, 009a/11, 009b/15, 010b/11, 011a/15, 012a/08, 025b/09, 025b/11,
026b/13, 034a/13, 041b/01, 042b/09, 046b/15, 047a/04, 047b/05, 048b/01, 052b/07, 057b/12,
057b/13, 061b/10, 061b/12, 063b/10, 067a/06, 068b/05, 068b/12, 072a/01, 073a/09, 073a/11,
074b/14, 077a/12, 078b/12

a͡nga : Ona; onun için, onun üzerine; ol zamirinin yönelme hâli.
a. 010b/04, 012b/09, 018a/12, 018b/11, 026b/08, 026b/12, 027b/13, 028b/09, 032b/04,

035a/07, 036a/13, 036a/15, 039b/14, 040a/11, 055b/15, 060b/05, 064b/14, 066b/14, 070b/04,
070b/12

an͡gla - : Anlamak, idrak etmek.
a.- mas 041b/06, 041b/06, 041b/07

anı : Onu; ol zamirinin yükleme hâli.

a. 004b/12, 016b/10, 018b/08, 030a/05, 030b/14, 031a/01, 031a/12, 032b/09, 037a/13,
038a/15, 043b/01, 051b/15, 061a/05, 062b/02, 062b/06, 063a/12, 067/04, 067b/02, 068a/06,
069b/01, 073a/09

anın͡g : Onun; ol zamirinin ilgi hâli.
a. 001b/13, 002a/10, 002b/05, 005a/07, 005a/08, 005a/10, 005a/12, 005a/14, 005b/01,
009a/08, 010b/14, 011b/08, 013a/08, 015a/10, 015a/12, 016b/12, 017a/04, 017a/08, 017a/12,
017b/09, 022a/04, 022b/07, 022b/10, 025b/04, 026a/15, 027a/03, 027b/14, 028a/02
030b/09, 030b/15, 031a/12, 032a/02, 033a/13, 035b/10, 037b/15, 040a/10, 041b/04, 044a/15,
047a/04, 047a/15, 047b/01, 048a/11, 050a/10, 051a/10, 053a/07, 056b/03, 056b/09, 057a/04,
058b/03, 060a/10, 065b/06, 072a/09, 072a/10, 072a/11, 072b/09, 077a/11, 077a/15
a.+ dur 029b/08

ansız : Onsuz, o olmadan.
a. 008a/06

ant : Ant, yemin.
a. iç- 004b/10, 053a/15, 053b/11, 069b/11

ʿār : [Ar.] Ar, utanma, hayâ.
ʿā.+ a 051b/15
nāmūs-u ʿā.+ ım 055a/11

ara : Ara, arasında.
a.+ da 065b/03, 074a/11
a.+ dın 021b/07, 041a/14, 055a/13
a.+ sında 012a/07, 024a/09, 055b/02, 067a/01

ārā : [Far.] Süsleyen, bezeyen.
ā. 006a/12

ārām : [Far.] Huzur, rahat.
ā. bol- 003a/03, 034b/15, 039a/04, 039a/08, 039a/09
ā. ḳal- 045a/15
ā. + ı 028b/13

arı : Temiz, pak.
a. 018a/07

ārī̄ : [Far.] Elbette, evet.
ā. 069b/02

arıḳ : Düşkün, zayıf.
a. 046a/13

ʿarıż : [Ar.] Yanak.
ʿa.+ ın 021a/07

arḳa : Arka.
a.+ larıdın 067a/03
a.+ mnı 068a/04
a.+ sıdın 018b/05, 035a/14, 036b/09, 057b/15
a.+ sın 067b/12, 067b/14

arḳan : Halat, ip.
a.+ ı 012a/10, 012a/11

armān : [Far.] Deva, derman.
a. 054a/07, 062a/14, 065b/08
a. eyle- 054a/06
a.+ ın͡g é- 032b/09

ārmān : [Far.] Hasret, arzu.
ā. 041a/12
ā. ḳal- 009a/02, 053b/14, 070a/14
ā. ḳalmas ér- 013a/14
ā.+ da 042a/14
ā.+ ı 031a/03
ā.+ ı çek- 002b/07
ā.+ ım 015a/07, 019a/13
ā.+ ım é- 031a/12
ā.+ ına 055b/14, 056a/03

armānsız : Devasız, dermansız.
a. 078a/14

ʿ**arş** : [Ar.] Göğün en yüksek katı.
ʿa.- u kürsī 011a/10, 011a/12, 043a/01, 066a/11, 075b/02

art : Art, arka.
a.+ ıdın 035a/13, 055a/02
a.+ ınça 035b/01
a.+ ındadur 036b/05
a.+ ın͡gça 007a/14

artıḳ : Artık, bundan sonra.
a. 072b/01

artuḳ : Çok fazla.
a. 005a/14, 007b/15, 009a/12, 015a/05

artuḳsı : Artığı, çoğu, fazlası.
a. 039b/05

artur - : Artırmak, çoğaltmak.
a.- ma 007b/04

ʿ**arż** : [Ar.] Sunma, saygı ile anlatma.
ʿa.- ı dil 019a/06
ʿa.- ı ḥāl 022b/03, 049a/12
ʿa. 044a/06, 058a/12
ʿa. ér- 071a/11
ʿa. eyle- 032b/06
ʿa.+ ım 018b/14, 039a/13, 071a/04
ʿa.+ ımnı 031b/15, 045a/05
ʿa.+ ın 022a/08, 022b/11
ʿa.+ ını 036b/01

ārzū : [Far.] Arzu, istek.
ā.- yı cemāli bol- 073a/04
ā.- yı dil 037b/10
ā. 054a/06

as - : Asmak, idam etmek.
a.- arlar 044b/12

āsān : [Far.] Kolay.
ā. ḳıl- 073b/14

āṯār : [Ar.] Eserler.
nāḳilān-ı ā. 001b/01

āsāyiş : [Far.] Rahat, huzur.
ā.+ im 003a/09
ā.+ liḳa çıḳ- 050b/08

ʿ**āṣī** : [Ar.] Asi, isyankâr.
ʿā. bol- 069b/11, 070a/09

asıl - : Asılmak, sarılmak.
a.- ıp 075b/12

aṣīlzāde : [Far.] Soylu kimse.
a. 020a/07

aṣl : [Ar.] Gerçek, hakikat.
a.- ı eşkāl 037b/01
a.- ı Kenʿān 018a/13
a.- ı pāk 036b/03
a.- ı zād 022a/07
a.- ı zāt 025b/13, 027b/12, 041b/06
a. 005a/09
a.+ ı 054b/09
a.+ ımnı 025b/09, 027b/10
a.+ ın͡gda 025b/07
a.+ ını 027b/11

āsmān : [Far.] Gök, gökyüzü.
ā. 043a/01

ā.+ dın 003b/03, 009b/08, 044b/10, 047a/05, 048b/12, 049a/04, 050b/09
ā.+ ġa 019b/08, 019b/14
ā.+ nı 011a/09
ā.+ nın͡g 025b/01, 071b/11, 075b/01

aş : Yemek.
a. 048b/15
nān-u a. 050a/11
a. éd- 011b/08
a.+ ı 041b/03
a.+ ıma 003a/08, 006b/12

aş - : Aşmak, geçmek.
a.- ıp 066b/02

ʿ**āşıḳ** : [Ar.] Aşık.
ʿā. 029a/12, 053a/02, 055b/10
ʿā. bol- 023a/04, 060a/15
ʿā. é- 054b/11
ʿā.+ turur 029a/15
ʿā.+ tursen 029a/14

āşikār : [Far.] Açık, meydanda, ayan.
ā. 026b/06
ā. ḳıl- 005b/01

āşinā : [Far.] Aşina, bildik, tanıdık.
ā. eyle- 052b/13

āşiyān : [Far.] Kuş yuvası.
ā.+ dın 058a/10
ā.+ nın͡g 020b/15

aşlıġ : Açlık, aç olma durumu.
a.+ turur 060a/01

aşur - : Aşırmak, geçirmek.
a.- dum 008a/07

at : krş. ad. Ad, isim.
a.+ ı 001b/13, 001b/15, 018a/14, 022b/07, 028a/01, 030b/15, 031b/08, 031b/14, 032b/04, 041b/14, 051a/12, 052a/01, 056b/11, 058b/14, 059a/15, 059a/15, 063a/08, 064a/07, 069a/11
a.+ ım 062b/15
a.+ ımnu 042a/04
a.+ ın 032a/15
a.+ ın͡gızını 058b/05
a.+ ın͡gzını 061b/09
a.+ ını 020b/11, 030b/06, 042a/03, 055b/07, 055b/08, 055b/08

at : krş. aṭ Binek hayvanı.
a. 023a/07, 075b/11
a. ḳoy- 018a/02
a.+ ge 050b/02, 051a/12
a.+ ın 047b/10, 075b/09
a.+ ını 052a/04
a.+ nın͡g 051a/15

aṭ : krş. at. Binek hayvanı.
a. 047b/14, 047b/14, 052b/02
a.+ dın 072b/12
a.+ ını 075a/13
a.+ ınnı 051b/14
a.+ nın͡g 052a/13

at - : I. Atmak.
a.- ın͡g 064b/03
a.- ıp 038b/03
a.- tılar 045a/09

at - : II. Atmak; yardımcı fiil.
tan͡g a.- ḳunça 004b/13, 015b/06
tan͡g a.- mas 018b/14

ata : Ata, ecdat, dede, baba.
a. 003b/12, 004b/05, 004b/07, 005b/06, 006b/04, 007b/02, 008b/05, 008b/07, 019a/08, 022b/03, 025a/12, 033a/04, 040b/08, 043a/01, 052b/03, 073b/09, 074a/09, 075b/02, 076b/07, 077b/15
a.+ dın 003a/14, 019b/02, 028a/03, 041a/13
a.+ ları 001b/05, 077b/03

a.+ larıdın 007b/06
a.+ larıġa 006a/08, 008a/10
a.+ ların 015b/02, 060b/10, 068b/15
a.+ m 005a/13, 010a/04, 010a/06, 012b/03, 012b/11, 013a/02, 013a/05, 014a/07, 014a/14, 018b/10, 018b/15, 027b/13, 027b/14, 029b/06, 034b/03, 036a/03, 040a/03, 065a/05, 070a/11, 074a/01, 074a/11, 076b/03
a.+ mdur 061a/13
a.+ mġa 010b/14, 018b/14, 072a/03
a.+ mız 004b/11, 005a/07, 058b/03, 059a/02, 060a/05, 068a/06, 068a/11
a.+ mıza 070b/06
a.+ mızġa 014b/01, 014b/10, 067/04
a.+ mızge 071b/14
a.+ mızını 033a/08, 042b/12, 058b/10, 067a/13, 067b/02
a.+ mıznın͡g 067b/03
a.+ mnı 010a/11, 011a/02, 013a/06
a.+ n͡g 071a/07
a.+ n͡gdın 075b/10
a.+ n͡gız 007b/15, 064a/03, 070b/07, 074b/04
a.+ n͡gızını 058b/08, 059b/13, 060b/15, 063b/15, 069a/02, 070b/11, 071a/04
a.+ n͡gnı 059b/01
a.+ nın͡g 011a/06, 018b/12, 028a/04
a.+ sı 003b/11, 009b/03, 016a/06, 020b/11, 021b/01, 033a/05, 040b/07, 062a/05, 065b/06, 072b/10, 077a/06
a.+ sıdın 006a/10, 009b/04, 057a/02, 072a/12
a.+ sıġa 005a/05, 005b/05, 008b/05, 009b/10, 014a/12, 022a/11, 022b/02, 035a/11, 042b/14, 068b/01, 069b/10, 071b/01
a.+ sıġa tüş- 075b/08
a.+ sın 015b/01, 075b/12
a.+ sına 060b/04
a.+ sını 052b/09
a.+ sının͡g 030a/07

ʿ**aṭā** : [Ar.] Af, bağışlama.
ʿa.+ nı 070a/13

āteş : [Far.] Ateş.
ā.- i dūzaḫ 010b/04
ā.- i hicrān tüş- 003a/04
ā.+ i 021a/10, 039b/08
ā.+ idin 039b/07
ā.+ ini 040a/04

atıl - : Atılmak.
a.- dım 026a/01, 076a/05

atlan - : Ata binmek, sefere çıkmak.
a.- ıp 051b/01
a.- ur 051a/14

atlıġ : Adlı, isimli.
a. 051a/12, 076a/03

atlıġ : krş. aṭlıġ. Atlı; ata binmiş olan.

a. 067a/03

aṭlıġ : krş. atlıġ. Atlı; ata binmiş olan.

a. 074b/09, 074b/14, 075a/09
a. bol- 047b/11

av : Av.
a. 052a/15
a.+ lar 017a/15

āvām : [Ar.] Halk, halkın alt tabakası.
ā. 024a/13

āvāz : [Far.] Ses, seda.
ā.- ı ġulġule 051b/06
ā.- ı ġulġule-ü zelzele 075a/12
ā. 002a/02, 008a/14, 008a/15, 010b/02, 010b/05, 015a/15
ā. ḳıl- 014b/06, 042a/01

ā.+ ı 022b/01
ā.+ ıdın 012b/14
ā.+ ını 039a/07

avçı : Avcı.
a.+ m 038a/09, 038a/09
a.+ m ér- 038a/09

avla - : Avlamak.
a.- ġıl 053a/11
a.- p tur- 052a/15

ay : I. Ay, kamer.
a. 003b/07, 031a/15, 032a/14, 054a/13, 056b/12
ontört keçelik a. dek bol- 008a/09

ay : II. Ay; yılın on iki bölümünden her biri.
a. 008b/01, 018b/09, 045a/15, 045b/05, 046b/03, 049a/09, 050a/06, 066b/07

ay : III. krş. ey. Ey; seslenme edatı.
a. 042a/15, 052b/03

ay - : krş. té-. Demek, söylemek.
a.- dı 003b/11, 003b/12, 003b/13, 004a/01, 004b/11, 004b/11, 004b/12, 007b/05, 008b/05, 009b/09,
010a/15, 011b/01, 011b/10, 011b/15, 012a/02, 013a/12, 013a/15, 013b/07, 013b/08, 013b/09,
014a/13, 014a/14, 014b/06, 014b/07, 016b/08, 016b/15, 017a/01, 017a/04, 017a/11, 017b/05,
017b/07, 018a/05, 018a/08, 018a/10, 018a/11, 018b/03, 019b/05, 019b/12, 019b/15, 021a/01,
021b/03, 021b/05, 022a/13, 023b/04, 023b/04, 023b/05, 023b/07, 023b/12, 024b/02, 024b/06, 025b/06,
026a/09, 026a/14, 026a/14, 026a/15, 026b/02, 027a/01, 027a/07, 027a/08, 027b/09, 028a/08, 028a/10,
028a/11, 028b/03, 028b/05, 029a/12, 029a/13, 029a/15, 029b/13, 030a/01, 030b/03, 030b/07,
031a/07, 031a/08, 031a/09, 031b/11, 032a/02, 032a/04, 032a/08, 032a/09, 033a/01, 033a/02,
033a/03, 033a/14, 033b/02, 033b/15, 034a/05, 034a/07, 034a/15, 034b/02, 034b/04, 034b/06,
034b/07, 034b/10, 034b/14, 034b/15, 035a/10, 035b/03, 035b/05, 035b/08, 036b/09, 036b/11,
037a/11, 037b/13, 038a/13, 038b/15, 039a/08, 039a/10, 040a/08, 040b/01, 040b/03, 040b/11,
041a/03, 042a/04, 042b/14, 043a/05, 043a/06, 043b/05, 043b/07, 044a/05, 044a/05, 044a/06, 044a/07,
044a/09, 044b/04, 044b/08, 044b/09, 044b/14, 044b/15, 045a/04, 045b/02, 045b/15, 046b/03,
046b/07, 046b/09, 046b/13, 047a/09, 047a/09, 047a/11, 047a/11, 047b/02, 047b/07, 047b/09, 048a/05, 048a/12,
048b/09, 049a/12, 049a/14, 049a/15, 049b/10, 049b/11, 049b/12, 049b/13, 049b/14, 050a/01,
050a/02, 052a/09, 052a/10, 052a/11, 052b/03, 052b/07, 052b/09, 053a/09, 053a/14, 053b/02,
053b/09, 054a/08, 054b/03, 055b/02, 056a/12, 056a/15, 057b/08, 058a/09, 058b/07, 058b/14,
059a/06, 059b/03, 060a/02, 061a/08, 062b/03, 062b/13, 063a/01, 063a/04, 063a/08, 063a/09,
063b/03, 063b/05, 064a/07, 064a/07, 064a/11, 064a/14, 065a/02, 065b/14, 066a/02, 066b/09, 067a/15,
067b/05, 067b/14, 068a/08, 069a/04, 069a/12, 069a/13, 069b/12, 071b/14, 072a/02, 072b/02,
072b/03, 072b/04, 072b/05, 072b/05, 072b/07, 072b/11, 075b/10
a.- dı ér- 036b/08, 037b/08, 038a/11, 071a/12

a.- dılar 005b/05, 006a/05, 006a/09, 006a/09, 007b/07, 008a/14, 009b/01, 010b/01, 011a/09, 012a/04, 014b/02, 014b/09, 015b/03, 015b/09, 015b/12, 015b/14, 016a/02, 016b/04, 016b/11, 016b/14, 017b/14, 018a/04, 018a/09, 018a/11, 018b/01, 019b/12, 021b/04, 021b/09, 025b/08, 027a/05, 027b/01, 027b/05, 032a/08, 033a/01, 033a/04, 033b/11, 033b/12, 034a/01, 037a/10, 037b/09, 037b/12, 038a/12, 040b/02, 042b/06, 042b/08, 042b/10, 043b/04, 043b/12, 044a/01, 044a/02, 044b/06, 044b/11, 046b/12, 047a/01, 047a/02, 047b/11, 048a/09, 048b/07, 050a/05, 050b/15, 051a/01, 051a/05, 051a/05, 052a/15, 053b/08, 056b/02, 056b/05, 056b/07, 057a/06, 057a/07, 058a/11, 058a/15, 058a/15, 058b/01, 058b/02, 058b/03, 058b/09, 058b/11, 058b/13, 058b/14, 058b/15, 059a/03, 059a/04, 059a/15, 059b/04, 059b/15, 060a/08, 060a/09, 060b/12, 060b/13, 060b/14, 061a/05, 061b/15, 063a/06, 063a/14, 064a/03, 064a/05, 064a/07, 065b/12, 066a/04, 067a/03, 067a/05, 067a/13, 067b/02, 068a/09, 069a/06, 069a/14, 069b/02, 069b/15, 072a/03, 074b/11, 074b/13, 075a/01, 075a/03, 075a/05, 075a/08, 075a/09, 075b/06, 075b/13, 077b/08, 078b/07

a.- dılar ér- 006b/14

a.- ġan 019b/06, 043b/04, 045a/12, 045a/12, 046b/09

a.- geç 024a/06

a.- gen 009a/10, 044b/03, 064a/12

a.- gendin 006a/04

a.- gensizler 059a/11

a.- ġıl 005a/01, 017b/05, 025b/03, 025b/07, 040a/07, 041a/04, 042a/05, 043a/03, 044a/07, 044b/09, 045a/05, 047b/07, 050a/10, 053a/06, 062b/01, 071a/13, 077a/01

a.- mağıl 004b/03

āyā : [Far.] Acaba.

ā. 050a/02

ayaġ : krş. ayaḳ. Ayak.

a.+ ıdın 020a/15

a.+ ım 070b/10, 073b/11

a.+ ımayaġ 014a/02

a.+ ın 009b/13, 035b/06, 038b/15, 039a/02

a.+ ınayaġ 010a/14, 010b/07, 019a/02

ayaḳ : krş. ayaġ. Ayak.

a. 079a/04

a.+ ıġa 020a/01, 020a/01, 020a/14, 046b/09

a.+ ınġa tüş- 071b/08

ʿ**ayān** : [Ar.] Ayan, açık, meydanda.

ʿa. 072b/15

ʿa. ét- 002a/09

ʿa. eyle- 027b/13

ʿa. ḳıl- 065a/15

ʿa.+ dur 065a/09

ʿ**ayb** : [Ar.] Ayıp, kusur.

ʿa. 018a/09

ʿa. ét- 037b/04, 039b/04

ʿa. éter ér- 037a/10

ʿa. eyle- 021a/09, 021a/10, 065a/05, 065a/10, 076a/12

ʿa. ḳıl- 070a/07

āyīn : [Far.] Merasim.

ā. 071b/10

ā. bağla- 023a/11, 023a/15, 076b/08, 076b/09

āyīne : [Far.] Ayna.

ā. 002a/03, 024a/15

ā.+ de 017b/07

ayır - : Ayırmak, uzaklaştırmak.
a.- ġaysen 072a/09
a.- ma 034b/04
a.- man͡g 005b/12
a.- mas 004b/12
a.- mas ér- 002b/10, 028b/12

aylandur - : Döndürmek.
a.- ap 057b/07

ayra : Ayrı, uzak.
a. ḳıl- 016a/07, 049b/07
a. sal- 015a/04, 028a/03
a. tüş- 009a/14, 041a/13, 073a/05

ayralıġ : krş. ayralıḳ. Ayrı olma, ayrılık.
a. 018b/12, 041a/09
a.+ ın͡g 010a/06

ayralıḳ : krş. ayralıġ. Ayrı olma, ayrılık.
a. 003a/06, 003a/12, 003a/14, 030b/13, 043b/02, 045b/12, 061b/04, 074a/09
a.+ dın 022a/09
a.+ nı 003a/08, 008b/12, 029b/07

ayrıl - : Ayrılmak.
a.- dım 014a/05
a.- ġalı 074a/08, 076a/08
a.- ıp 003a/14, 008a/08, 014b/05, 019b/02, 031b/02, 078a/11, 078b/05
a.- ma 006b/07, 006b/08, 006b/10, 006b/12, 006b/13
a.- madı 040b/05
a.- mam 005b/11
a.- man 005b/14, 005b/16, 006a/02
a.- ur bol- 015a/03

ayru : Ayrı.
a. 078b/12

ʿ**ayş** : [Ar.] Yaşama, yaşayış.
ʿa.- u ʿişret 020b/07, 047a/, 049b/09
ʿa.- u ʿişret birle bol- 048a/15
ʿa.- u ʿişretde bol- 046a/11
ʿa.+ ına 077a/14

ayt - : krş. té-. Demek, söylemek.
a. -05a/07, 05a/08, 05a/10, 05a/12, 05a/14, 05b/01,
a. - 016b/03
a.- ay 019a/06
a.- ayın 004a/02, 028b/10, 029b/01, 044a/07, 044b/09
a.- ġaç 028a/07, 054a/08
a.- ġandın 030a/06
a.- ın͡g 016a/04, 018a/10, 064a/04
a.- ın͡gdın 010a/12
a.- ın͡glar 016a/05
a.- ıp 009a/04, 009a/15, 013b/02, 015a/14, 019b/04, 023b/07, 024a/15, 026b/10, 031b/06, 031b/06,
031b/15, 039b/13, 041b/10, 042a/06, 042b/06, 047b/06, 047b/11, 049b/12, 055a/13, 065b/10,
071b/14, 072a/05, 072a/05, 073b/04, 074a/12, 075a/13, 076b/07, 077a/08, 078b/01, 079a/03
a.- ıp ér- 029b/13, 045a/11
a.- ıptururlar 069a/08
a.- kendin 026a/07
a.- keymiş 030b/13
a.- ma 076a/15
a.- madı 009a/02
a.- maġay ér- 061a/12
a.- mageysen 003b/14
a.- mam 016b/15
a.- masa 028b/11
a.- sa 005a/05
a.- sam 003b/13, 016b/15, 037a/13, 041b/06, 042a/04, 053b/10
a.- sun 025a/06
a.- tı 003b/11, 041b/14
a.- tı ér- 045b/14, 052a/03, 053a/06
a.- tılar 011a/08

a.- ur 007b/01, 007b/03, 010a/10, 011a/11, 011b/12, 014a/07, 015a/12, 016b/02, 018b/15,
020a/10, 028a/06, 029b/11, 042b/05, 043b/02, 045b/12, 066b/07, 069b/05, 069b/05, 069b/07, 069b/09,
069b/12, 069b/14, 070b/12, 076b/02
a.- ur ér- 002a/08, 021a/12, 037b/10, 065b/11
a.- urdı 040b/07
a.- urdur 009a/13
a.- urlar 015b/07, 020b/08, 077b/03
a.- urmen 041b/08
a.- ursen 014b/02, 052a/14, 072b/05
a.- ursizler 059a/06, 059a/07, 059a/10

aytuş - : Konuşmak.
a.- dılar ér- 004b/05
a.- up 077b/10

aʿżā : [Ar.] Organ.
a.+ ları 009b/15, 067b/13, 073a/03
a.+ larımge 034b/14
a.+ larımnı 004a/01
a.+ ların 035a/02

ʿaẕāb : [Ar.] Azap, acı.
ʿa. ber- 033b/01
ʿa. ét- 029a/11, 039b/05
ʿa. eyle- 076a/14
ʿa. ol- 056a/03
ʿa.+ lar körer ér- 020b/05

āzād : [Far.] Serbestlik, serbest bırakma.
ā. eyle- 071a/03
ā. ḳıl- 025b/08, 050a/04, 050a/05, 051a/01, 051a/03, 051a/07

ʿaẓīm : [Ar.] Büyük, ulu.
şehr-i ʿa. 003b/05

ʿazīz : [Ar.] Yüce, kıymetli.
ʿa. 015a/04, 016a/15, 020a/02, 020a/03, 020a/05, 020a/07, 020a/09, 020a/11, 035b/08,
037b/04, 041a/01, 048a/04, 049b/01, 054a/04, 054a/07, 078a/03, 078b/08
ʿa. bol- 028a/13, 056a/07
ʿa.+ i 023a/14, 025a/05, 026b/11, 027b/07, 028b/07, 034b/08, 035b/01, 035b/03, 046a/08,
056a/08, 060b/14, 061a/06, 061b/06, 065b/08, 068b/03, 068b/09, 071a/02, 071a/03, 071a/05,
071a/07, 071a/09, 071a/11, 074a/02, 074a/04
Mışır ʿa.+ i bol- 066a/01
ʿa.+ iġa 035b/01, 038a/13, 043b/09, 045a/05, 062a/03
ʿa.+ im 022a/08, 029a/07, 036a/13, 036a/14, 036b/01, 036b/03, 036b/05, 036b/07, 065a/05,
065b/03
ferzend-i ʿa.+ im 022a/13
ʿa.+ ini 038b/14, 067b/08
ʿa.+ ining 068a/09, 068b/01

bāb : [Ar.] Bölüm, konu, mesele.
b.+ ıda 002a/06

baba : Baba, ata.
b. 072b/03
b.+ larım 038a/06, 045b/11
b.+ larımdın 052b/03
b.+ larıng 070b/09
b.+ larınıng 059b/07
b.+ m 036a/01, 036a/03, 045b/08, 061a/13, 070a/10
b.+ mnıng 070a/02
b.+ ng 071a/06, 071a/07
b.+ ngnı 067b/14
b.+ ngturur 059b/01

bā-berk : [Far.] Kuvvetle.
b. 009b/07

bād : [Far.] Rüzgar, yel.

b.- ı ecel 078b/09
b.- ı ḫazān 019a/09
b.- ı ṣabā 022a/06

bāde : [Ar.] Bade, içki, mey.
b.+ lere 071a/10

bāġ : [Far.] Bağ, bahçe.
b.- ı hicrān 073a/14
b. 006a/12, 015a/13, 033b/07, 039a/13, 050b/10
b.+ a 043a/13, 078b/14
b.+ dan 021b/15
b.+ ı 010a/07, 033b/05, 039a/14
b.+ ıdın 033b/05
b.+ ım 009a/06, 055a/08, 076a/09
b.+ ımda 015a/08
b.+ ını 077b/14
b.+ ıyem 038a/07
b.+ ḳa 033b/06
b.+ nıng͡ 020b/15, 058a/09, 062b/11
b.+ turur 033b/07

bāġbān : [Far.] Bahçıvan.
b.- ı pākīze 034a/05
b.+ lar 033b/10, 034a/01, 078b/14

bāġbānlıḳ : Bahçıvanlık.
b. ḳıl- 034a/05

bāġī : [Ar.] Asi, eşkiya.
b.+ ler 077a/01

baġır : Bağır, kalp, gönül.
b.+ ı (baġrı) 013a/02, 013a/09, 030b/12, 041a/09, 056a/02, 066b/06
b.+ ım (baġrım) 029a/03, 065b/03
b.+ ımnı (baġrımnı) 039b/05
b.+ ın (baġrın) 003a/13, 039a/04, 070b/09
b.+ ında (baġrında) 065b/06
b.+ ını (baġrını) 037b/06

baġla - : I. Bağlamak.
b. 018b/01
b.- dı 073b/11, 074a/05, 078a/12
b.- dıng͡ 070b/10
b.- gen 057b/02
b.- p 007b/10, 009b/07, 010a/14, 012a/10, 014a/02, 018b/01, 019a/02, 025a/10, 035b/06,
038b/03, 039a/02, 050b/01, 067a/08, 071b/10
āyīn b.- p 023a/15
b.- ram 061b/03
b.- sam 022a/05

baġla - : II. Bağlamak; yardımcı fiil.
bél b.- dım 073b/02
āyīn b.- p 023a/11, 076b/08, 076b/09
bél b.- p 048a/14

baġlı : krş. baġlu. Bağlı, düğümlü.
b. 030b/11, 031a/15, 031b/13, 033a/02, 041b/15
b.+ yam 041a/09

baġlik : Bağlı, bahçeli.
b. 010a/07

baġlu : krş. baġlı. Bağlı, düğümlü.
b. 019a/12

bahā : [Ar.] Değer.
b. ḳoy- 026b/14
b.+ mnı 017b/07
b.+ sı 018a/11, 027a/02
b.+ sın 017b/05, 018a/10, 025a/06, 025b/04, 027a/06

bahār : [Far.] Bahar.
faṣl-ı b. 005b/06, 006a/07
b.+ ım 039a/14
faṣl-ı b.+ ım 021a/10
faṣl-ı b.+ ımġa 006a/12

bā-heybet : [Far.] Heybet ile.
b. 005b/04

baḫş : [Far.] Bağış, ihsan.
b. éd- 020a/02, 020a/03, 020a/05, 020a/07, 020a/09, 020a/11, 070a/06, 070a/07, 070a/09,
070a/11, 070a/13, 070a/15
b. ét- 067a/14
b. eyle- 070b/04, 070b/06, 070b/08, 070b/10, 070b/12

baḫt : [Far.] Baht, talih.
b.+ ıdur 004a/10
b.+ ım 003a/12, 023b/06, 024a/03, 049b/05
b.+ ın 010b/14

baḳ - : Bakmak, dikkat etmek.
b.- ar ér- 015b/04, 026b/10, 026b/12, 064b/01, 064b/08
b.- arlar 015a/01
b.- ın͡gız 059b/14
b.- ıp 007b/13, 016a/02, 019b/08, 022b/02, 024b/14, 038b/14, 040b/09
b.- ıp tur- 041a/08
b.- madı 035a/07, 035b/10, 065a/02
b.- madılar 010b/04
b.- may 074a/05
b.- maz 052b/01
b.- sa 002a/03, 024a/15
b.- tı 005a/03, 010b/10
b.- up 049a/01

baḳçe : [Far.] Bahçe.
b.+ larım 009a/14

bāḳī : [Ar.] Bâki, ebedi, ölümsüz.
b. 077b/14, 078a/03, 078a/07, 078a/11, 078a/15

baḳış : Bakış.
b.+ nı 039a/14

bal : Bal.
b. 061b/06

bala : Yavru, küçük çocuk.
b.+ m 004a/06, 016a/14, 028a/01
b.+ mnı 016b/10
b.+ sını 017a/03

bar : Var, mevcut.
b.- u yoḳ 043a/10
b. 005a/07, 005a/08, 009a/07, 011b/04, 011b/05, 011b/07, 011b/09, 011b/10, 011b/11,
011b/13, 013b/15, 014a/02, 014a/03, 014a/05, 014a/08, 014b/07, 019a/06, 019a/07, 019a/09,
019a/11, 019a/13, 019b/01, 019b/03, 021a/06, 021a/06, 021a/07, 021a/08, 021a/10, 022b/15, 028b/04,
031a/15, 031b/02, 031b/02, 031b/03, 031b/03, 032a/08, 032b/03, 039b/04, 040b/12, 041a/01, 044a/07, 047b/08,
053b/02, 061b/06, 069a/15, 075a/05, 077a/11, 077a/12, 077a/13, 077a/14, 077a/15, 077b/01,
077b/02
bir-ü b. 016a/05
b. bol- 032a/03, 032a/07, 058a/12, 066a/02
b. é- 042a/05
b. ér- 001b/06, 012a/07, 027a/09, 033b/05, 036a/09, 046a/10, 048a/07, 051a/12, 059a/01,
059a/14, 060a/01, 060b/04, 060b/05, 063a/12, 066b/14, 069a/11, 069a/12
b. érdi ér- 046a/07
b.+ dur 007a/08, 011b/03, 030b/09, 030b/10, 030b/12, 030b/14, 031a/01, 031a/03, 031a/05,
051b/15, 074a/11
b.+ ı 026b/15, 043b/03
b.+ ın͡gız 045b/10, 045b/11
b.+ ını 010a/05
b.+ mış 041b/02
b.+ turur 006a/06, 015b/11, 018a/09, 058b/01, 058b/02, 059a/02, 063a/01

bar - : Varmak, gitmek, ulaşmak.
b. 025b/03, 025b/07, 072a/13
b.- a bil- 073b/10, 073b/12, 073b/14, 074a/01, 074a/03, 074a/05, 074a/07, 074a/09, 074a/11
b.- aturġan 025a/13
b.- ayın 014a/14, 063a/07, 072a/02
b.- dı 004b/06, 017b/13, 025a/07, 031a/10, 063b/03
b.- dılar 018b/02, 045a/07, 049a/02, 053b/08, 062a/01, 067a/09, 074a/14
b.- duḳ 058b/11
b.- ġan 061a/04, 067a/06
b.- gen 057a/15
b.- ġıl 013a/15, 017b/05, 018b/04, 027b/02, 031b/11, 035a/08, 040a/07, 043a/02, 046b/08, 047a/09, 047b/07, 050a/09, 053a/10, 059b/01, 059b/05, 062b/01, 071a/12
b.- ġum 062a/09, 062a/09, 062a/10
b.- ıban 031b/02
b.- ın͡g 007b/07, 056b/03, 060b/15
b.- ın͡glar 014a/15
b.- ıp 004b/09, 004b/14, 005b/05, 005b/09, 006a/03, 006a/10, 009b/04, 009b/06, 010a/13, 014a/10, 014b/03, 014b/06, 016b/05, 017a/11, 019b/08, 022b/14, 023a/03, 024b/03, 026b/13, 027a/13, 027b/02, 028b/03, 030a/13, 031a/10, 031b/05, 033b/06, 033b/09, 034a/04, 039a/04, 040b/02, 041b/08, 043b/13, 044a/06, 046a/09, 046b/08, 047a/06, 047a/11, 047b/02, 047b/08, 047b/12, 048a/06, 049a/14, 052b/03, 055a/03, 055a/05, 055b/05, 056a/14, 056b/01, 057b/10, 059b/07, 060b/10, 062b/02, 067/04, 067b/06, 067b/07, 067b/14, 067b/15, 069b/11, 071b/14, 073b/09, 073b/15, 076b/08
b.- ıp tur- 067b/06
b.- ıpturur 061a/06
b.- sa 030a/11
b.- sam 031a/05
b.- san͡g 041b/02
b.- san͡gız 056b/07
b.- sun 030a/11, 049b/15, 050a/01, 053a/07, 072a/03, 077a/03
b.- ur bol- 014a/12
b.- ur ér- 044b/10, 063a/11
b.- urın 062b/05, 062b/09
b.- ursen 017a/12, 030b/03

bār : [Far.] Dert.
b. 003a/07

bārān : [Far.] Yağmur.
b. 050b/09

barça : Bütün, hep.
b. 002a/10, 002b/09, 025b/14, 027a/05, 037a/08, 046b/04, 047b/08, 048b/10, 048b/11, 049a/08, 051a/04, 053b/05, 070a/05, 078a/13
b.+ ġa 004b/04
b.+ ları 042b/10, 059b/01
b.+ nın͡g 016a/06, 067a/07
b.+ sı 004b/07, 006a/04, 014b/12, 018a/01, 023b/08, 070b/14
b.+ sıdın 074a/08
b.+ sıġa 048a/02
b.+ sın 052b/08

bārgāh : [Far.] Makam, huzur.
b.+ ıġa 049a/02, 050a/07, 067b/07, 067b/10
b.+ ına 050b/14
b.+ ında 049a/13

bārī̄ : [Far.] Tümü, hepsi.
b. 042b/04

barmaḳ : Parmak.
b.+ larını 035a/09

bas - : Basmak; ayağı ağırlığını verecek şekilde yere koymak.
b.- ıp 052a/01
b.- ḳan 051a/15
b.+ ın͡ga 007a/11

baş : I. Baş, kafa.
b. 046a/14, 075b/14, 075b/15, 076a/06
b. ḳaldur- 050b/05
b. ḳoy- 046b/09
b. ur- 037a/11, 051a/01
b.+ da 016a/11, 037a/15
b.+ ıdın 035b/07, 046a/15, 058a/02
b.+ ıġa 007b/10, 020b/01, 025a/09, 025a/10
b.+ ım 076a/12, 076b/03
b.+ ın 009b/08, 052a/13, 057b/07
b.+ ınıı 011b/08, 066a/08
b.+ larıġa 020b/03, 069b/15
b.+ nı 052a/08
b.+ nı tuman sal- 011a/15

baş : II. İnsanın kendi şahsı, zatı.
b.+ a 022b/12
b.+ ıġa 007a/13, 011a/10, 015a/12, 018b/12, 030a/11, 030b/04
öz b.+ ıġa bol- 019b/11
öz b.+ ıġa bolur ér- 025a/15
b.+ ıġa tüş- 013a/04
b.+ ım 003a/06, 025b/12, 025b/13, 025b/15, 026a/02, 026a/04, 026a/06
b.+ ıma 003a/07, 006b/11, 011a/04, 018b/08
b.+ ımda 026a/05
b.+ ımġa 006b/01, 021a/08, 031a/11, 039b/10
b.+ ına 055b/15
cān-u b.+ ın͡g 011a/07

baş : III. Bir şeyin veya yerin etrafı, yakını.
b.+ ı 079a/04
b.+ ında 020b/12

baş : IV. Bir şeyin veya yerin en üst kısmı.
b.+ dın 053b/15

baş - : Basmak.
b.- ıp 010b/07

başla - : I. Başlamak.
b.- dı 019b/09, 065b/14
b.- dılar 028/14
b.- p 036b/14

başla - : II. Yol göstermek, kılavuzluk yapmak.
b.- p 035a/10

batıl - : Gömülmek.
b.- gen 031b/03

bāver : [Far.] İnanma, doğru bulma.
b. ét- 027b/14
b. eyle- 036b/06
b. ḳıl- 016b/04, 053b/03, 060a/05, 064a/06, 069b/01

baydaġ : Bayrak.
b. 075a/10

bāz : [Far.] Yırtıcı bir kuş; doğan.
b.+ ım 006b/10

bāz : [Far.] Tekrar, yeniden.
b. 008b/03, 009b/12, 013a/12, 020b/14, 021b/11, 031a/07, 032b/13, 042a/08, 058b/07,
060a/09, 063a/11, 072b/14

bāzār : [Far.] Pazarlık.
b.+ a sal- 074a/02
b.+ ġa 026a/13, 044b/10
b.+ ına 026a/04
b.+ turur 025b/04

bāzgeşt : [Far.] Geri dönme, vazgeçme.

b. ḳıl- 028a/09

bāzī : [Far.] Eğlence, oyun.
b. ḳıl- 074b/07, 075b/03, 076b/10
b. ḳılur ér- 071b/11

becā : [Far.] Uygun, münasip.
b. ḳıl- 070b/07

bed : [Far.] Kötü, fena.
duʿā-yı b.+ imġa 061a/10

beden : [Ar.] Beden, vücut.
b.+ imge 034b/14
b.+ imni 024b/07, 024b/07
b.+ inde 001b/12
b.+ leri 002a/04
b.+ leridin 009b/14

bedḫāh : [Far.] Başkasının kötülüğünü isteyen.
b. bol- 044a/05
b. ḳıl- 043b/09

bég : Bey.
b.+ i 023b/01
bégler b.+ i ḳıl- 044b/07, 045a/10
b.+ ler bégi ḳıl- 044b/07, 045a/10

bégzāde : [Far.] Beyzade.
b. 023b/01
b.+ si 046a/08

behāne : [Far.] Bahane.
b. ḳıl- 038b/13

beher : [Far.] Her bir.
b.+ i 006a/07

bél : Bel; insan vücudunun bir bölgesi.
b. baġla- 048a/14, 073b/02
b.+ ige 007b/10, 25a/10
b.+ im 061b/03
b.+ in 078a/12

belā : [Ar.] Bela, musibet, dert.
b.- yı cān 036b/05
b. 007a/02, 007a/07, 015a/13, 039b/08
b.+ ġa 003b/14, 036a/05, 039a/11, 040b/03, 064b/01
b.+ ġa sal- 070a/08
b.+ larġa 024a/05
b.+ large 028a/02
b.+ lı 041a/12
b.+ m 003b/10
b.+ sı 006b/08, 048b/09
b.+ sın 003a/12
b.+ sınġa 053b/14
b.+ sını 003b/09
b.+ ya ḳal- 012b/11

belī : [Far.] Evet.
b. 018b/08

belki : [Far.] Belki.
b. 015a/06, 017a/06, 028b/06, 030a/07, 036b/04, 055a/07, 055a/08, 058b/04

benām : [Far.] Adlı, namlı.
b.- ı Allāh 060a/07

bend : [Far.] Bağ.
b. ḳıl- 034b/09
b.+ in 020a/15

bende : [Far.] Kul, köle.
b.- i niḳāb 057b/14
b.- i zindān ol- 066a/15
b. 031b/14, 033a/01, 049a/15, 049b/06, 067/04
b. bol- 058a/12, 058a/13, 062b/13, 067b/03, 076a/05
b. ḳıl- 040a/11
b.+ dür 031a/15, 031b/05, 031b/06
b.+ ge 013a/15
b.+ ler 049a/15
b.+ leriṅgizni 050b/15

b.+ mtururs̲en 033b/01
b.+ n͡gturur 050a/03, 050a/03
b.+ ni 044a/06, 047a/09
b.+ si ol- 049a/09
b.+ tururmen 049b/11

bendelıġ : krş. bendelik. Kölelik.
b. 025b/07

bendelik : krş. bendelıġ. Kölelik.
b.+ iġa 025b/11

bende-vār : [Far.] Köle gibi.
b. 020b/04, 044a/13, 048a/13
b. tur- 050b/14

benī : [Ar.] Oğullar.
b. 041a/10

bér - : I. Vermek.
b. 039a/13, 039a/13, 039a/14, 039a/14, 039a/15, 039b/03, 039b/06, 039b/09, 039b/12, 042b/05, 079a/01
b.- di 002a/05, 023a/03, 027b/03, 031b/15, 032b/15, 037a/03, 054b/07, 058b/06, 063a/13, 073a/01
b.- diler 023a/11, 027b/04, 044b/06, 045a/09, 045a/09, 049a/10, 050a/05, 057a/08, 060b/11, 064a/02, 067a/01, 068b/01, 068b/15, 077a/04
b.- eyin 031a/09
b.- gen 061a/03
b.- gil 042a/09, 042a/10, 042a/11, 042a/12, 042a/14, 042b/01, 042b/03, 042b/05, 059b/06
b.- in͡g 010a/15, 018a/12, 049b/15, 066b/13
b.- ip 018a/11, 031b/11, 047b/05, 072a/06
b.- ip ér- 002a/06
b.- megil 063a/13
b.- mek 068a/11
b.- mes ér- 020b/11
b.- se 022a/05, 027a/04, 071b/15
b.- sem 031a/07
b.- sen͡giz 060a/05
b.- sün 044a/01, 072a/04
b.- ür 031a/08
b.- ür ér- 064a/12
b.- ürmen 027a/04

bér - : II. Vermek; yardımcı fiil.
ḫaber b. 056b/11, 056b/11, 056b/12, 056b/13, 056b/14, 056b/15
cevāb b.- di 048a/02
cilā b.- di 061a/03, 066a/07
ḫaber b.- di 053a/09, 055b/01, 071a/14
ḳanāʿatni b.- di 049a/03
mühlet b.- di 046b/03
ṣabr b.- di 039b/14
selām b.- di 013b/06, 062b/10, 072b/02
tesellī b.- di 029b/14
yıġlay b.- di 009b/03
yördi b.- di 030a/12
cān b.- diler 048b/11
cevāb b.- diler 038b/06
güvāhlıḳ b.- diler 047b/03
ḫaber b.- diler 021a/13, 022a/11, 023a/15, 025b/05, 051b/07, 053a/13, 057a/11, 060a/04, 062a/03, 077/05, 077b/06
ıda b.- diler 007b/11
selām b.- diler 058a/04
serzeniş b.- diler 014b/09
ruḫṣat b.- dim 007b/03
ʿaẕāb b.- ermen 033b/01
cevāb b.- eyin 041a/04
ḫaber b.- gil 043a/09, 043a/10, 043a/12, 043a/14, 043b/01, 043b/03
ṣabr b.- gil 039a/12
ḫaber b.- in͡g 061b/10, 068b/10
ḫaberi b.- in͡g 052b/05
ruḫṣat b.- in͡g 006b/04
taşlay b.- in͡g 067b/08
icāzet b.- in͡giz 060a/02
bil b.- ip 033b/01
güvāhlik b.- ip 036a/12
kön͡gül b.- ip 013a/01, 063a/07
naṣiḥat b.- ip 038a/13

selām b.- ip 075b/13
teskīn b.- ip 009b/03, 063b/15
cilve b.- ipturur 034a/12, 035a/04
kön͡gül b.- me 077a/11
cevāb b.- medi 021b/02
icāzet b.- meseler 006a/09
körünüş b.- mez 055a/06
icāzet b.- se 047b/08
ruḫṣat b.- sem 006a/01
icāzet b.- sen͡giz 006a/11, 006b/15
ḫaber b.- ürler 001b/04
cevāb b.- ürmen 037b/13
cevāb b.- ürmiz 016a/01

berāber : [Far.] Beraber, birlikte.
b. 027a/14, 063b/07
b.+ ide 027a/04

berbād : [Far.] Berbat, kötü, perişan.
b. ḳıl- 028/15, 038a/01, 039b/02

berdār : [Far.] Asılmış.
b. 023b/02, 023b/02, 027b/08
b. ḳıl- 027b/08

berde : [Far.] Esir, köle.
b. 010b/07, 058a/03
b.+ nin͡g 057b/14

bereket : [Ar.] Bereket.
b.+ idin 017a/08, 017a/13, 020b/06, 027b/06, 038b/10, 056b/04

ber-ḥaḳḳ : [Far.] Hak üzere.
b. 036a/03, 051a/04, 052b/10

beri : Beri, öte.
b. 013b/12, 017a/15, 037b/15, 042b/11, 049b/13, 053a/11, 053b/03, 065b/05
b. tur- 027a/04

berḳ : [Ar.] Şimşek.
b. ur- 042a/02, 057b/15
b. urar ér- 041a/03

ber-rıżā : [Far.] Rıza üzere.
b.- yı Ḫüdā 050a/05, 050b/15, 051a/02, 051a/07

béş : Beş.
b. 047b/03, 051b/10, 079a/01

béşlençi : Beşinci.
b. 049a/07

beter : [Far.] Beter, çok kötü.
b. 040b/03, 041b/01, 064b/01

beyābān : [Far.] Çöl.
çöl-ü b. 009b/05

beyān : [Ar.] Beyan, açıklama.
b.- ı ġazel 004a/03
b. 072b/15
b. eyle- 027b/12
b. ḳıl- 004a/02, 004a/03, 004b/10, 005a/02, 017a/11, 022a/14, 022b/02, 025b/09, 027b/10, 027b/11, 028b/10, 028b/15, 029a/01, 031a/06, 041b/12, 041b/13, 042a/07, 042b/08, 042b/09, 043a/08, 043b/14, 044a/08, 046b/02, 046b/12, 047b/02, 047b/06, 047b/13, 048a/09, 049a/13, 053a/11, 053b/09, 055b/04, 055b/05, 056b/03, 057a/09, 060b/11, 063b/04, 065a/15, 066a/12, 067/04, 068a/13, 069b/01, 077b/04
b. ḳıldı ér- 004b/08, 047a/07
b. ḳılmasan͡g ér- 028a/08
b. ḳılur ér- 059b/09
b. ol- 004a/07
b.+ ıda 046a/07
b.+ ıdaturur 043b/10
b.+ ındaturur 076b/09

bezirgān : [Far.] Tüccar, tâcir.
b. 031a/06

bī-ārām : [Far.] Rahatsız, huzursuz.

b. bol- 008b/03, 030b/06, 054b/02
b. ér- 003b/01

bī-cān : [Far.] Cansız.
b.+ ım 040a/02

bıçaḳ : Bıçak.
b. 009b/08, 010a/14, 034b/10, 037a/03, 037a/05
b.+ nı 034b/13

bī-çāre : [Far.] Çaresiz, aciz.
b. 006b/04
b.+ dur 005a/15
b. 011a/06
b.+ ler 045b/02, 047b/11

bīdār : [Far.] Uyanık.
b. bol- 021b/13

bī-dil : [Far.] Gönülsüz, isteksiz.
b. eyle- 040a/03, 076a/12

bīgāne : [Far.] Yabancı, aşina olmayan.
b. bol- 021b/11

bī-ġaraż : [Far.] Tarafsız.
b. bol- 028b/02

bī-gümān : [Far.] Şüphesiz.
b. 02a,14, 029a/07, 045b/09

bī-günāh : [Far.] Günahsız.
b. 047a/14

bī-ḥadd : [Far.] Sınırsız, hudutsuz.
b. 030b/13, 056b/15

bīḫūd : [Far.] Kendinden geçmiş.
b. ḳıl- 026a/09

bī-hūş : [Far.] Aklı başından gitmiş, baygın, sersem.
b. bol- 008b/02, 015b/06, 020b/14, 031a/06, 032b/12, 035a/12, 042a/07, 050b/06, 058b/07, 063a/10, 066a/08, 072b/14, 075b/07, 075b/08
b.+ ıġa 032b/13

bī-icāzet : [Far.] İzinsiz, müsaadesiz.
b. 023b/04, 057a/06, 076b/02

bī-iḫtiyār : [Far.] İstemsizce.
b. 021b/13

bī-ḳarār : [Far.] Huzursuz, rahatsız.
b. 031b/08
b. bol- 003b/01, 014b/14
b. ol- 004b/01
b.+ dur 033a/02

bī-maḥal : [Far.] Yersiz, yerinde olmayan.
b. 003a/11

bīmār : [Far.] Hasta.
b.+ ıngnı 029a/09

bīmārlik : Hastalık.
b. 022a/14

bī-melāl : [Far.] , Kedersiz, sıkıntısız.
b. 073a/08

bīnā : [Far.] Gözleri gören kimse.
b. bol- 071b/02, 072a/01, 073a/02
b.+ sıġa 071b/12

bī-nevā : [Far.] Nasipsiz.
b. 035b/14
b. bol- 019a/10
b. ḳıl- 013a/06
ġarīb-ü b. ḳıl- 049b/09
b.+ durmen 036a/05

bī-ṭāḳat : [Far.] Halsiz, güçsüz, takatsiz.
b. 054b/02
b. bol- 003a/03, 021a/05, 034a/03, 040a/07, 043a/03, 050a/08, 055a/07, 068b/04

b. bolur ér- 029b/15

bīzār : [Far.] Bıkmış, rahatsız.
b. 029a/15
b.+ men 033b/05, 034b/02

biḥaḳḳın : [Ar.] Hakkıyla, tam anlamıyla.
b. 013b/13

bil - : I. Bilmek, anlamak.
b. 022b/12
b.- di 005a/05, 015a/02, 029a/12, 034b/12, 035a/01, 035b/10, 036b/09, 040b/15, 044a/09,
047b/09, 048a/05, 053b/06, 054b/08, 067b/11, 067b/15
b.- diler 005b/02, 010b/08
b.- dim 029a/14, 052b/09, 052b/10
b.- em 014a/07
b.- eyin 029b/05, 041a/07, 051b/15
b.- gen 061a/11
b.- gey 038a/13
b.- geysiz 008a/04
b.- inçe 022b/05
b.- inḡ 036b/05
b.- inḡiz 051a/04
b.- inḡler 002a/15, 051a/02
b.- ip 004b/06, 036b/03, 059a/08, 074b/01, 078b/04
b.- medi 019b/11, 040b/06
b.- medim 010a/05, 076a/09
b.- mem 031a/12
b.- men 003a/07, 006b/11, 015a/13, 015a/13, 028a/02, 029b/04, 041a/14, 055a/09, 061a/14, 074a/11
b.- menem 018b/08, 018b/09, 026a/03, 029b/03, 043b/01, 073a/08
b.- mes 005a/06, 007a/06, 007a/06, 007a/06, 017b/08, 027a/06, 029b/10, 032a/15, 045b/05, 046b/15, 047a/02,
047a/05, 051b/12
b.- mes é- 011b/09
b.- mese 022b/09, 046b/04
b.- mesün 027b/05, 057b/09
b.- mesünler 029b/11
b.- meysen 005a/01
b.- mez 038b/13, 062b/09
b.- mezturur 062b/06
b.- se 033b/04
b.- sün 022a/07, 025b/04
b.- ür 010a/05, 016b/14, 030b/07, 041b/07
b.- ür ér- 046b/07
b.- ürmen 011a/13, 016b/15, 018b/14, 030b/08, 065a/13
b.- ürsen 043a/10

bil - : II. Bilmek; yardımcı fiil.
ala b.- medi 017b/09
bara b.- medim 073b/10, 073b/12, 073b/14, 074a/01, 074a/03, 074a/05, 074a/07, 074a/09, 074a/11
köre b.- medim 073b/09
yaḫşı köre b.- medim 042a/03
nāṭāḳat ḳıla b.- mediḡ 037a/12
turmas b.- mem 030b/05
keze b.- men 030b/13
… b.- menem 016a/13
keter b.- menem 016a/13
uza b.- menem 016a/14
yāde b.- menem 020a/06

bil : Tarım aracı, alet.
b. 33b/1
b.+ ni 033b/12

bildür - : Bildirmek, anlatmak.
b.- di 066b/03
b.- mey 014a/14
b.- sün 052a/02
b.- ürmen 040a/12

bile : krş. birlen, bilen, birle, ile; İle, birlikte.
b. 005a/11, 015a/10, 036a/14, 038a/10, 061b/01

bilen : krş. birlen, birle, ile; İle, birlikte.

b. 012b/09, 032b/05

bilin - : Bilinmek. [Tr]
045b/05

bir : I. Bir; zamir.
b.+ ler 070a/05
b.+ ni 046b/12

bir : II. Bir; sıfat.
b. 001b/06, 001b/07, 001b/08, 001b/09, 002a/06, 002a/12, 002b/10, 002b/11, 002b/12,
003a/06, 003a/13, 003b/04, 003b/05, 003b/06, 003b/09, 003b/14, 004a/03, 004a/04, 004a/08,
004a/09, 004b/07, 004b/11, 004b/12, 004b/15, 005a/07, 005b/04, 005b/10, 005b/12, 006a/05,
006a/10, 006a/11, 006b/06, 006b/07, 006b/10, 006b/11, 007a/02, 007a/07, 007b/13, 007b/13, 008a/12,
008b/08, 009a/02, 009a/04, 009b/05, 009b/08, 010a/08, 010a/10, 010a/13, 010a/15, 010b/06,
010b/07, 010b/09, 011b/03, 011b/07, 012a/06, 012a/07, 012a/11, 012a/14, 012b/05, 012b/14,
013b/03, 013b/14, 014a/04, 014a/10, 014a/11, 014a/13, 014a/15, 014b/03, 015a/02, 015a/03,
015a/06, 015a/15, 015b/04, 015b/08, 015b/10, 015b/11, 016a/04, 016b/01, 016b/05, 016b/10,
017a/02, 017a/05, 017a/07, 017a/07, 017a/08, 017a/12, 017b/03, 017b/03, 017b/06, 017b/09, 017b/11, 017b/11, 018b/03, 018b/03,
019a/02, 019a/05, 019a/14, 019b/07, 019b/07, 019b/08, 019b/09, 019b/13, 019b/13, 020a/01, 020a/06, 020b/01,
020b/02, 020b/13, 021a/04, 021a/05, 021a/06, 021a/10, 021b/08, 022a/05, 022b/14, 023a/02,
023a/08, 023a/13, 023b/07, 023b/11, 023b/12, 023b/14, 024a/08, 024a/09, 024a/11, 024a/14,
024b/09, 025a/03, 025a/11, 025b/06, 026a/08, 026a/12, 026b/04, 026b/05, 026b/05, 026b/06, 027a/01, 027a/01,
027a/02, 027a/03, 027a/13, 027b/02, 027b/03, 028a/07, 028b/06, 028b/14, 029a/01, 029a/15,
029b/01, 029b/02, 029b/05, 029b/15, 029b/15, 030a/05, 030a/06, 030a/08, 030b/08, 030b/09, 030b/15,
031a/02, 031a/07, 031a/09, 031a/10, 031b/13, 032a/03, 032a/06, 032a/07, 032a/11, 032a/11, 032a/13,
032b/02, 032b/03, 032b/12, 033a/05, 033a/14, 033b/05, 034a/08, 034b/10, 034b/13, 035a/03,
035a/12, 035a/12, 036a/10, 036a/12, 036b/11, 037a/02, 037a/02, 037a/12, 037b/01, 037b/07, 038b/06, 038b/07,
038b/08, 038b/08, 038b/14, 039a/05, 039a/09, 039a/11, 039a/13, 039b/04, 039b/14, 039b/15, 039b/15, 040a/01, 040a/01,
040a/04, 040a/13, 040b/04, 040b/08, 040b/09, 040b/10, 040b/11, 040b/12, 041a/10, 041b/02,
041b/11, 043a/14, 043b/08, 043b/14, 044a/06, 044a/09, 044b/01, 044b/08, 045a/14, 045a/14, 045a/15,
045b/12, 046a/07, 046a/10, 046b/03, 046b/05, 048a/07, 048b/04, 048b/04, 049a/11, 049a/13, 049a/15,
049b/05, 049b/14, 050a/11, 050a/13, 051a/03, 051a/12, 051b/05, 052a/01, 052a/15, 052b/12,
053b/05, 053b/05, 053b/12, 054a/10, 054b/04, 055a/03, 055a/05, 055a/07, 055a/15, 055b/07, 055b/08,
056b/10, 056b/11, 056b/11, 056b/12, 056b/13, 056b/14, 056b/15, 057a/12, 057b/11, 058a/01, 058a/01, 058a/03,
058b/15, 059a/06, 059a/07, 059b/08, 059b/10, 059b/13, 060b/09, 061b/15, 062a/02, 062a/06,

062b/07, 062b/08, 063a/05, 063a/09, 063a/12, 063b/04, 063b/06, 064a/12, 064a/13, 064b/04, 064b/13, 064b/13, 064b/14, 065b/14, 066a/03, 066a/14, 066a/15, 066b/08, 066b/10, 066b/13, 067b/01, 067b/06, 067b/07, 067b/10, 067b/12, 068a/02, 068a/04, 068b/06, 068b/14, 069a/05, 069a/08, 069a/11, 069a/15, 069b/09, 071a/01, 072a/14, 072b/01, 073a/04, 073a/14, 073a/15, 073b/07, 073b/08, 073b/08, 073b/10, 073b/13, 074a/13, 074b/06, 074b/06, 074b/06, 074b/06, 074b/07, 074b/09, 074b/13, 075a/02, 075a/04, 075a/08, 075a/09, 075a/12, 076a/05, 077a/08, 077a/12, 077a/13, 077b/02, 077b/05, 077b/11, 077b/13, 079a/04

bir : III. Aynı, bir, tek, ortak.
b.- ü bar 016a/05
b. 051a/04, 052b/09, 058a/12, 059a/01, 061a/09, 062b/05, 062b/13, 063a/02, 070a/10
b. bol- 068a/01
b.+ turur 060a/03

bir : IV. Defa, kez.
b. 006a/02, 010a/13, 011b/01, 026a/01, 031a/04, 033a/08, 038b/13, 069b/03, 069b/04, 069b/08

birāder : [Far.] Erkek kardeş.
b. 038a/05
b.+ iġa 009b/10
b.+ leri 012a/01

biraz : Biraz.
b. 056b/05, 056b/05

bir bir : Tek tek, birer birer.
b. 021b/15, 027b/12, 042b/08, 042b/09, 044a/08, 044b/11, 047a/07, 047b/02, 047b/13, 057a/09, 067a/06, 069b/01, 072a/05, 074a/14

birbirev : Birbiri.
b.+ de 048b/13
b.+ ge 045b/07, 076b/07
b.+ leriġa 049a/01

birbiri : Birbiri.
b. 041b/12
b.+ ge 015b/06, 064b/15
b.+ ndin 077b/15
b.+ ne 009a/08, 065a/09
b.+ n͡g 008a/04
b.+ ni 019b/10

birbirleri : Birbirleri.
b.+ ġa 004b/08

birden : Birlikte, aynı zamanda.
b. 016a/01, 018a/02, 042b/10, 045b/01, 047b/08, 047b/14

birev : Her biri, bir kimse.
b. 076b/12
b.+ ge 076b/12

birge : Beraberce, birlikte.
b. 062b/02, 062b/02

biri : Herhangi biri.
b. 002b/13, 007a/08, 010a/08, 011b/10, 015b/08, 028b/01
b.+ n 079a/03
b.+ n͡giz 058b/03, 061b/15
b.+ ngizdin 048b/10
b.+ nin͡g 001b/13, 001b/14, 037b/12

birle : krş. birlen, bilen, bile, ile; İle, birlikte.
b. 001b/07, 002a/02, 002a/09, 002a/10, 002a/13, 003b/06, 003b/07, 004b/13, 005a/13, 005b/05, 006b/09, 007b/06, 007b/12, 008b/15, 009a/06, 009b/04, 009b/05, 012a/07, 012a/12,

014a/11, 014a/12, 014b/08, 015a/08, 015b/02, 016a/09, 016a/15, 017a/14, 017b/03, 018b/01,
020b/07, 021a/12, 023a/05, 023a/09, 023a/12, 023a/14, 024a/07, 024a/09, 024a/11, 026b/02,
026b/10, 026b/12, 027a/01, 028a/03, 028a/13, 029a/08, 030a/03, 030a/08, 030a/15, 032a/13,
033a/11, 033a/12, 033a/12, 033a/15, 033b/06, 034a/06, 034a/09, 034a/11, 034a/14, 035b/02, 035b/06,
037a/02, 037a/05, 037a/13, 037a/14, 037b/07, 037b/09, 037b/11, 038b/03, 041a/01, 043a/05,
043b/09, 043b/11, 043b/12, 043b/13, 043b/14, 043b/15, 044a/01, 044a/03, 044a/06, 044a/11,
044a/14, 045a/04, 045a/05, 046a/02, 047a/14, 047b/07, 048a/02, 048a/04, 048a/10, 048b/05,
049a/13, 051a/11, 051b/01, 051b/05, 051b/06, 052b/13, 053a/09, 053b/07, 055a/01, 055a/06,
055b/06, 056a/09, 058a/03, 058a/09, 058a/14, 059b/06, 059b/15, 062a/04, 062b/10, 063b/13,
064a/09, 064b/01, 065b/04, 065b/13, 066a/01, 066b/10, 066b/15, 067a/03, 067b/01, 067b/09,
068a/14, 068a/15, 069a/14, 070a/08, 071b/05, 071b/13, 072a/01, 072b/06, 072b/08, 072b/12,
074a/03, 074b/03, 074b/07, 074b/10, 074b/15, 075a/04, 075a/12, 076b/13, 078a/02
ʿayş-u ʿişret b. bol- 048a/15
b. ḳılur ér- 037b/15

birlen : krş. birle, bilen, bile, ile; İle, birlikte.
b. 005b/12, 023a/08, 059b/08, 061b/02, 075b/12, 077a/06, 077a/06, 077a/07, 077b/06, 077b/10,
078b/01, 078b/02, 078b/03, 079a/05, 079a/07, 079a/08

birlig : Birlik, teklik.
b.+ ini 070a/10

biryān : [Far.] Kebap.
b.- u ot tüş- 004b/08

bisāt : [Ar.] Mecazi olarak dünya, heybe.
b.+ ıng͡ızda 056b/02

bisyār : [Far.] Çok.
b. 048b/03
s̱enā-ı b. ḳıl- 025b/05

biş - : Pişmek, olgunlaşmak.
b.- ip 033b/07

bitāb : [Far.] Bitkin, halsiz.
b. ét- 039b/05

bitür - : Bitirmek.
b.- ür 068b/11

biz : Çokluk I. şahıs zamiri.
b. 017b/14, 018a/13, 019b/12, 026a/14, 058b/12, 060a/02, 060a/08, 070a/12, 077b/08
b.+ din 067a/11
b.+ e 009a/14, 018b/07, 073b/09
b.+ ge 007a/04, 022b/10, 023a/01, 059b/11, 064a/08, 069a/05
b.+ ler 012a/03, 014b/10, 015b/04, 016a/01, 033b/13, 037a/10, 037b/10, 037b/11, 058b/09
b.+ lerde 056a/15
b.+ lerġa 005a/02
b.+ lerge 005b/07, 005b/08, 015b/15, 034a/02, 060a/06
b.+ lerni 040b/02, 064a/05, 067a/13, 074b/12
b.+ lerning͡ 060a/01
b.+ ni 014b/01, 045b/09, 070a/01
b.+ ning͡ 018a/03, 029a/08, 047b/07, 054b/07, 067b/02, 069a/10

boġaz : Boğaz.
b.+ ıġa 010a/14

boġuzla - : Boğazlamak, öldürmek.
b.- p 069b/09

bol - : I. Olmak, meydana gelmek, gerçekleşmek, zuhur etmek.
b. 050b/13
b.- an 004a/08, 036b/02
b.- andur 045b/08
b.- ayın 029b/05, 065a/08, 065a/12, 065b/01, 065b/05, 065b/09
b.- dı 003b/10, 014b/14, 015a/02, 015a/06, 017b/04, 017b/15, 021b/03, 024a/09, 025a/04,
029a/02, 040b/01, 042b/06, 043a/12, 043b/03, 045a/13, 048a/15, 049a/03, 050b/12, 051b/10,
054a/12, 054a/14, 058b/13, 064a/09, 072b/05, 073b/13
b.- dılar 039b/15
b.- ġan 019b/14, 042b/14, 050b/01, 050b/15, 063a/12, 063b/04, 067/04, 072a/05
ḳıyāmet b.- ġan dek bol- 025a/15
b.- ġay 005b/07, 023b/07, 046b/13, 047a/, 048a/09, 049a/12, 052b/08, 056a/14
b.- gen 065b/11, 071b/06
b.- gey 059a/05
b.- ġıl 047a/
b.- ġusı 070a/15
oġulı b.- maġaysizler 059a/09
b.- mas 008a/05, 028a/10, 043b/02, 048a/11
b.- masa 025b/07, 029b/14, 034b/14, 052a/01, 073a/11, 073a/12, 073a/12, 078b/08, 078b/14, 078b/15
b.- masa͡ng 078a/06, 078a/10
b.- masun 007a/02, 007a/07, 007a/11, 007a/15, 007b/04, 018a/15, 069a/10
b.- maz 021a/12
b.- sa 001b/12, 007b/02, 010a/06, 011a/01, 012a/04, 018a/06, 018a/10, 021b/06, 022a/14, 022a/14,
022a/15, 023b/05, 026b/15, 027a/12, 028a/11, 028b/02, 028b/15, 029b/01, 031a/09, 036b/04,
043a/10, 047a/15, 047b/01, 048a/12, 053b/08, 053b/11, 054a/02, 056b/02, 056b/09, 057a/04,
059a/13, 059b/03, 061a/01, 062a/07, 062a/08, 062a/10, 062a/12, 062a/14, 064a/08, 064a/14,
067a/13, 068a/06, 069a/05, 069b/01, 073b/08, 073b/10, 077b/01
b.- sam 032a/09
b.- sa͡ng 032b/13, 034b/03
b.- sun 028b/15, 030a/04, 048b/02
b.- up 024b/15, 026a/01
b.- up ér- 017b/01
b.- updur 037a/11
b.- uptur 041b/15, 056b/15
b.- upturur 006a/07, 052a/11
b.- ur 010a/09, 027a/07, 029b/14, 047a/04, 047b/12, 048a/10, 071a/14
b.- urmiz 069a/06
b.- ursiz 065a/13, 065a/13, 065a/14

bol - : II. Olmak; yardımcı fiil.
amān b. 018b/06, 018b/07, 018b/09, 018b/10, 018b/13, 018b/15, 077b/12, 078a/01, 078a/05, 078a/09, 078a/09, 078a/13
ʿāṣıḳ b.- an 060a/15
pādişāh b.- an 065a/08
bīnā b. 071b/02
sırdaş b.- alı 077b/13
āḫir b.- dı 051b/12
ārām b.- dı 003a/03, 039a/09
bī-ārām b.- dı 030b/06
bīdār b.- dı 021b/13
bī-hūş b.- dı 015b/06, 032b/12, 035a/12, 042a/07, 058b/07, 066a/08, 072b/14
bīnā b.- dı 073a/02

bī-ṭāḳat b.- dı 034a/03
cāh b.- dı 040a/15
cārī b.- dı 062b/13
cerāḥat b.- dı 009b/15
dāḫil b.- dı 030a/14
dek b.- dı 045a/12
derġażab b.- dı 035b/11
dernāle b.- dı 043a/02
ége b.- dı 027b/07
ferāġat b.- dı 076b/11
ġayb b.- dı 009b/12, 021a/03
gümān b.- dı 059b/12, 064a/08
ḫarāb b.- dı 051a/10
ḫare b.- dı 021b/12
ḫarīdār b.- dı 027a/01
ḥāṣıl b.- dı 026b/04
ḥayrān b.- dı 048a/05
ḥayrān-u serāsīme b.- dı 021b/07, 034a/15
ḥāżır b.- dı 020b/13, 035a/09, 045b/15
ḫidmet b.- dı 003b/06
ḫoş b.- dı 014b/02
ḳabāḥat b.- dı 005a/05
ḳabūl b.- dı 067b/05
ḳara b.- dı 023b/06, 024a/02, 024a/03
késer b.- dı 009b/08, 010a/14
keter b.- dı 014b/12
kifāyet b.- dı 074a/07
kirer b.- dı 024b/04
kör b.- dı 051a/10, 058b/04
körer b.- dı 005b/13
közleri yolda b.- dı 073b/06
ʿīd b.- dı 046a/09
maḥv b.- dı 050b/06
maʿḳūl b.- dı 056b/05
maʿlūm b.- dı 059a/10
meşġūl b.- dı 039b/13, 055a/04
muḳayyed b.- dı 078b/02
müselmān b.- dı 045a/02
naʿre tartar b.- dı 067b/10
ʿāşıḳ b.- dı 023a/04
ʿazīz b.- dı 028a/13
pādişāh b.- dı 051b/04
pāre b.- dı 024a/02, 035a/15
peydā b.- dı 003b/04, 009b/09, 049a/05, 050b/10, 066a/06, 074b/09, 074b/13, 074b/14, 075a/02, 075a/04, 075a/08, 075a/09
rāżı b.- dı 046b/05
revāne b.- dı 019a/03, 030b/06, 032a/11, 041b/10, 050b/09, 053a/12, 063a/08
rūşen b.- dı 040a/14, 073a/02
seyr-i ṣaḥrā ḳılur b.- dı 008a/11
turġuzur b.- dı 032a/01
yaḳın b.- dı 053a/07
yer b.- dı 065b/13
yiberür b.- dı 061a/08, 068b/07
ziyāde b.- dı 074a/10
tamām b.- dı ér- 050b/08
barur b.- dılar 014a/12
bī-hūş b.- dılar 075b/07
cemʿ b.- dılar 050a/15
dép urar b.- dılar 042b/13
ferāġat b.- dılar 057b/12, 077b/05
ḫarāb ḳılġu dek b.- dılar 005b/03
iş ḳılur b.- dılar 033b/09
keter b.- dılar 027b/08, 056b/06
ḳoyar b.- dılar 060a/03
maṣlaḥatda b.- dılar 004b/13
meşġūl b.- dılar 038b/06
muṭīʿ-u fermānberdār b.- dılar- 051a/08
müselmān b.- dılar 051a/06
müselmānlar b.- dılar 038b/11
müştāḳ b.- dılar 024b/01
ʿāşī b.- dılar 069b/11
ʿayş-u ʿişret birle b.- dılar 048a/15
ʿayş-u ʿişretde b.- dılar 046a/11
öldürür b.- dılar 069b/06
öter b.- dılar 057a/06
revāne b.- dılar 014b/12, 017a/05, 020b/02, 023a/13, 024b/14, 050b/03, 051b/06, 052a/14, 057a/02, 060b/09, 067a/02, 074b/03, 076b/08
ayrılur b.- dım 015a/03
öler b.- dım 022a/09
ʿāşī b.- duḳ 070a/09

āh b.- dum 039b/04
cüdā b.- dum 019a/08
ketmeli b.- dum 077b/11, 077b/12, 078a/01, 078a/05, 078a/09, 078a/13
rāżı b.- dun͡g 070a/08
edā b.-dum 039b/04
bī-nevā b.- ġan 019a/10
tamām b.- ġan 068a/12
kem b.- ġan ér- 028b/06
ṣādır b.- ġan ér- 067a/11
cüdā b.- ġandın 061b/12
pādişāh b.- ġandın 049a/11
şād-u ḫürrem b.- ġanının͡g 076b/08
ārām b.- ġay 034b/15, 039a/08
bar b.- ġay 032a/03, 032a/07
bir b.- ġay 068a/01
ḥāṣıl b.- ġay 017a/15
rāst b.- ġay 073a/08
şād b.- ġay 005b/09
yetken b.- ġay 069a/03
Yaʿḳūbnın͡g evlādıdın b.- ġay 068a/04
Yūsufım b.- ġay 068b/04
ziyāde b.- ġay 035a/05
nebī b.- ġaymen 068b/09
sen b.- ġaysen 070a/01
yalġançı b.- ġaysen 072b/07
cānsūz b.- ġaysizler 059a/07
ḫāmūş b.- ġıl 023b/07
muḳayyed b.- ġıl 066a/05
rāżı b.- gil 060a/14
edā b.- ġunça 050b/07
ẓāhir b.- ınça 022b/06
sitemger b.- ma 077a/14
bī-ṭāḳat b.- madı 068b/04
cebr-ü sitem b.- madı 076b/12
edā b.- madı 050b/13
ḥāṣıl b.- madı 017a/14
nām-u nişānı b.- madı 002b/14
özge b.- mas 007a/12
ṣadā b.- madı 052b/08
hemṭabaḳ b.- maḳ 066a/01
tebdīl b.- mas 045a/01
turarım b.- mas 008a/06
āb-ı revān b.- masa 078b/15
ʿināyet b.- masa 073a/11
bī-ṭāḳat b.- masun 040a/07, 043a/03
daʿvāsı b.- masun 018a/12
éşitken b.- masun 030a/04
nāḥaḳḳ b.- masun 012a/05, 035b/09
iḫtiyār b.- maz 005a/15
açılmış b.- sa 005b/15
bende b.- sa 067b/03
bī-ġaraż b.- sa 028b/02
cefā ḳılgen b.- sa 071a/15
dése b.- sa 028b/10
eẕā b.- sa 050a/01
günāhım b.- sa 053a/01
ḳoyar b.- sa 051a/13
mihribān b.- sa 065b/08
naṣībim b.- sa 021a/06
ʿömr-i āḫir b.- sa 044a/01
pādişāh b.- sa 047a/13
peyġamberzāde b.- sa 059a/03
piyāde b.- sa 047b/12
tirig b.- sa 064a/04
ḫaberdār b.- salar 037a/08
aṭlıġ b.- sam 047b/11
bedḫāh b.- sam 044a/05
cüdā b.- sam 007a/14
derkār b.- sam 021a/03
keter b.- sam 018b/08
ḳul b.- sam 017b/07
Mışır ʿazīzi b.- sam 066a/01
kéder b.- san͡g 078a/15
peyġamberzāde b.- san͡gız 059b/11
öltürür b.- san͡gızlar 010b/06
peyġamberzāde b.- san͡gızlar 067a/10
ṣādıḳ b.- san͡gızlar 059b/12
bar b.- sun 058a/12, 066a/02
ḫoş b.- sun 025b/03
maʿlūm b.- sun 059b/14
maʿmūr b.- sun 028a/12
mübārek b.- sun 005a/02
müzeyyen b.- sun 030a/02
rāżı b.- sun 043a/04
ḥāẓır b.- sunlar 048b/07

āgāh b.- un͡glar 048b/08, 051a/02
… b.- up 045b/03
alıp b.- up 044a/03
ārām b.- up 039a/04
ārzū-yı cemāli b.- up 073a/04
bende b.- up 076a/05
bī-ārām b.- up 008b/03, 054b/02
bīgāne b.- up 021b/11
bī-hūş b.- up 008b/02, 020b/14, 031a/06, 050b/06, 063a/10, 075b/08
bī-ḳarār b.- up 014b/14
bī-ṭāḳat b.- up 003a/03, 021a/05, 050a/08, 055a/07
cā b.- up 021a/05
cemʿ b.- up 004b/07, 004b/13, 049a/01, 050b/14, 063b/09, 068a/09
cılavdār b.- up 025a/11
dek b.- up 032a/14
derġażab b.- up 035b/05
derḳahr b.- up 001b/09, 005b/03, 012a/03, 032a/01, 052a/13, 059a/05, 067a/15
efġān b.- up 002b/07
ferāġat b.- up 073a/04
fermānberdār b.- up 076b/14
ġarīb b.- up 043a/11
gurūh b.- up 056a/08
gümāndār b.- up 044a/10
ḥayrān b.- up 005a/03
ḥayrān-u serāsīme b.- up 005a/06
ḥāžır b.- up 007b/06, 021b/09
ḫoşvaḳt b.- up 023a/11, 032a/10, 055b/03
icābet b.- up 054a/12
intiẓār b.- up 015a/01
ḳarangu b.- up 019b/10
ḳıyāmet bolġan dek b.- up 025a/15
ḳul b.- up 066b/08
küfr-ü ḍalāletde b.- up 052b/15
kül b.- up 066b/07
külbe-i aḥzānda b.- up 070b/03
mecnūn b.- up 021a/14
mest b.- up 025a/13, 046a/11
miṣl-i āfitāb dek b.- up 047b/15
muṭīʿ b.- up 038b/11
müselmān b.- up 076b/11
müştāḳ b.- up 073b/05
nābīnā b.- up 032a/14
nāçār b.- up 014b/12, 063b/08
nāmaḥrūm b.- up 006a/04
nāümīd b.- up 011b/01, 043b/08
ʿazīz b.- up 056a/07
ontört keçelik ay dek b.- up 008a/09
ölüg dek b.- up 022a/13
ölügler dek b.- up 021b/01
öz başıġa b.- up 019b/11
özge b.- up 006b/06, 022a/10
pişmān b.- up 070b/14
pişmānde b.- up 046a/05
rāżı b.- up 039a/11
revāne b.- up 011b/15
selāmet b.- up 073a/03
seyyāḥ b.- up 008b/13
süst b.- up 067b/13
şādmān b.- up 028b/07
şermende b.- up 064b/10
ṣūretide b.- up 035a/08
şādmān b.- up 017a/10
vehmnāk b.- up 002b/15
yegirme yaşındaki dek b.- up 073a/03
yıḳıla b.- up 040a/01
yıl b.- up 066b/07
yiberür b.- up 007b/09, 073b/08
zindānda b.- upturur 047a/12
ziyāde b.- up 021b/14
dilteng b.- up ér- 040a/01
pinhān b.- up ér- 049a/11
taʿḳīl b.- up ḳal- 024b/11
aç b.- up tur- 048b/10
düşmen b.- updur 011b/13
bī-ḳarār b.- uplar 003b/01
ġarīb b.- upmen 050a/02
ḳayda b.- uptur 061a/14
kör b.- uptur 056b/13
ziyāde b.- uptur 028b/05, 028b/07
reng-i zaʿferān dek b.- upturdı 018a/04

ġavġa b.- upturur 018a/03
ʿömr-i āḫir b.- upturur 077a/02
revāne b.- upturur 005b/07
bīnā b.- ur 072a/01
ḥamrāʾ b.- ur 056a/04
ḫarāb b.- ur 053b/10, 071a/08
ḫarīdār b.- ur 026b/15
ḳızar b.- ur 028b/10
maʿmūr b.- ur 017a/13
ʿaceb b.- ur 045a/06
peydā b.- ur 034a/02, 048b/09, 048b/09
piyāde b.- ur 065b/02
ṣādır b.- ur 035a/11
şermsār b.- ur 027b/01
şeydā b.- ur 006a/13
ṭaḳ b.- ur 068b/11
tāze b.- ur 006a/07, 060b/02
unut b.- ur 045b/06
yalġançı b.- ur 005a/06
öz başıġa b.- ur ér- 025a/15
rūşenī b.- ur é- 002a/12
bī-ṭāḳat b.- ur ér- 029b/15
çāk b.- ur ér- 015b/09
dek b.- ur ér- 044b/03
ẓāhir b.- ur ér- 002a/04
zer b.- ur ér- 017a/09
siyāset b.- urdı 059a/11
bende b.- urmen 062b/13
ġammāz b.- urmen 016b/15
oġulı b.- urmen 062b/14
ḳurbān b.- urmış 030b/15
bende b.- urmiz 058a/13, 058a/12
müselmān b.- urmiz 051a/05
oġlanları b.- urmiz 058a/14
iḳrār b.- urmusiz 069a/05
sulṭān b.- ursen 004a/14
giriftār b.- ursiz 010b/04

bol : Çok, fazla.
b. ér- 001b/13

bostān : [Far.] Bostan.
b. 050b/10
muḥaddiṯān-ı dāstān-ı b. 001b/01
b.+ ı 002a/13
b.+ ım 015a/13
faṣl-ı b.+ ım 020a/03

boş : Boş.
b. ḳoy- 038b/15

boya - : Boyamak.
b.- p 016b/06, 069b/10

boyun : Boyun.
b. sun- 058a/03, 074a/13
b. sunup ḳıl- 023b/08
b.+ ı (boynı) 033a/01
b.+ ıda 064b/05
b.+ ıġa (boynıġa) 018b/01, 039a/03, 052a/06, 054b/03, 075b/12
b.+ ıġa al- (boynıġa al-) 047b/04
b.+ ımdadur (boynımdadur) 019a/12
b.+ larıge tüş- 069a/14

bögür - : Böğürmek, bağırarak ağlamak.
b.- di 035a/13

böri : Kurt.
b. 002b/12, 008b/06, 009b/01, 014a/11, 015b/05, 015b/09, 016a/03, 016b/07, 016b/08,
017a/01, 017a/04, 030b/14, 033a/05, 042b/11, 048a/10, 058b/03, 058b/08, 058b/10, 058b/13,
059a/04, 059a/06, 060a/08, 063a/05, 064a/04, 069a/03, 069a/04, 069b/10, 072b/05
b. é- 064a/08
b.+ dür 015b/10
b.+ leridin 016b/11
b.+ lerini 015b/12
b.+ lerni 002b/13
b.+ ni 016b/04, 016b/05, 058b/10

böyle : Böyle, bunun gibi.

b. 007a/15, 010a/06, 012b/03, 012b/11, 016a/11, 018b/07, 020a/08, 022b/12, 038a/03,
060b/01

bu : krş. mu. I. Bu; sıfat.
b. 002b/14, 003a/04, 003a/07, 003a/08, 003a/10, 003a/12, 003a/15, 003b/08, 004a/04,
004a/05, 004a/05, 004a/06, 004a/07, 004b/04, 004b/05, 004b/06, 005a/06, 005a/11, 005a/11, 005a/13, 005b/02,
005b/05, 006a/04, 006b/06, 006b/08, 006b/14, 007a/03, 007b/05, 008a/06, 008a/08, 008a/09,
008b/06, 009a/10, 009a/15, 009b/01, 009b/11, 009b/15, 010a/01, 010a/02, 010a/11, 010a/12,
010b/12, 011a/03, 011a/08, 011a/10, 011a/14, 012a/14, 012b/02, 012b/04, 012b/04, 012b/05, 012b/05, 012b/06, 012b/06,
012b/12, 013a/01, 013b/08, 013b/10, 014a/03, 014a/12, 014b/02, 014b/04, 015a/14, 015b/07,
015b/10, 016a/11, 016a/13, 016b/04, 017a/10, 017a/13, 018a/08, 018b/05, 018b/11, 018b/13,
019a/01, 019a/06, 019a/14, 019b/03, 019b/04, 020a/12, 020a/14, 020b/05, 021b/06, 022a/06,
022a/12, 022b/01, 022b/05, 022b/09, 022b/09, 022b/13, 023b/04, 023b/09, 023b/13, 024a/03, 024a/06,
024a/11, 024b/06, 024b/07, 024b/15, 025a/07, 025b/04, 025b/07, 026a/06, 026a/07, 026b/06,
027a/02, 027a/05, 027b/03, 027b/15, 028a/05, 028a/07, 028a/08, 028b/03, 029a/05, 029a/09,
029a/11, 029a/12, 029a/15, 029b/06, 029b/13, 029b/14, 030b/04, 030b/13, 031a/06, 031b/11,
031b/15, 032b/01, 032b/12, 033a/03, 033a/05, 034a/14, 034a/15, 034b/01, 035a/07, 035b/08,
035b/11, 035b/13, 035b/15, 036a/02, 036a/07, 036b/08, 036b/09, 036b/13, 037a/12, 037a/13,
037b/07, 037b/08, 037b/13, 038a/02, 038a/11, 038b/10, 038b/11, 039a/15, 039b/03, 039b/06,
039b/09, 039b/10, 039b/12, 039b/13, 040a/06, 041a/08, 041a/12, 041b/06, 041b/10, 042a/08,
042b/06, 042b/08, 043a/08, 043b/04, 043b/08, 043b/09, 044a/05, 045b/07, 045b/14, 046a/04,
046a/06, 046a/15, 046b/12, 046b/13, 046b/14, 047b/09, 047b/11, 048a/05, 048b/05, 048b/08,
049a/03, 049b/03, 049b/03, 049b/10, 050a/02, 050a/12, 051a/11, 051b/12, 051b/15, 052a/03, 052b/04,
052b/07, 052b/14, 053a/04, 054a/04, 054a/08, 055a/08, 055a/10, 055a/13, 055b/02, 055b/04,
056a/10, 056b/05, 057a/01, 057b/08, 057b/09, 058a/12, 059b/15, 060a/09, 060b/12, 061b/09,
062a/15, 063a/14, 063a/15, 064a/15, 064b/12, 065a/07, 065a/11, 065a/12, 065a/13, 065b/01,
065b/10, 066a/04, 066a/12, 066b/09, 066b/12, 067a/10, 067a/11, 067a/11, 067a/15, 067b/08, 067b/10,
068a/03, 068a/03, 069a/13, 069b/04, 070a/07, 070a/09, 070b/12, 070b/13, 071a/12, 071b/05, 071b/06,
071b/14, 072a/05, 072b/01, 073a/11, 073b/13, 074a/12, 075b/05, 075b/13, 076b/07, 076b/12,
077a/04, 077b/10, 078a/03, 078b/01, 078b/07, 079a/01, 079a/03, 079a/04
b. ér- 002a/01
b.+ dur 037a/15
b.+ turur 012a/05, 067b/03

bu : II. krş. bul. Bu; İşaret zamiri.
b.+ dur 026b/08, 036b/06, 071a/04

buġday : Buğday.
b. 046a/14
b.+ nı 046a/14

bul İşaret zamiri.
b. 002b/13, 011a/05, 042a/11, 054b/08, 073a/08
b. ér- 072a/12

bulaḳ : Pınar, memba.
b.+ lar 005b/06, 033b/08

bular : Bunlar.
b. 014b/05, 065a/09, 071a/08, 075a/01, 075a/03, 075a/05, 075a/05
b.+ da ér- 037a/06
b.+ ġa 010b/13, 068a/14
b.+ nı 038a/11, 053a/02, 059a/12, 064b/02
b.+ nıng͡ 001b/08, 006a/10, 036b/15, 067b/12

bulaş - : Bulaşmak.
b.- ıp 066b/01

buldur - : Buldurmak.
b.- dı 066b/04

bulġa - : Bulamak.
b.- gen 057b/02
b.- p 014a/11

bulut : Bulut.
b. 020b/02

bur - : Bükmek, eğmek.
b.- up 052a/13

burada : Burada.
b. 031b/08

burāḳ : [Ar.] Binek.
b.+ ıng͡ız 032a/09

burc : [Ar.] Kule.
b.+ ları 030a/01

burun : Önce, evvel.
b. 074b/12

būse : [Far.] Öpme, öpüş, öpücük.
b. ḳıl- 003a/02

buyruġ : Buyruk, emir.
b.+ ımġa 043a/04

buyur - : Buyurmak, emretmek.
b.- dı 023a/06, 030a/05, 033b/06, 037a/03, 038b/02, 044b/08, 044b/13, 045a/07, 046b/07, 048b/07, 059a/13
b.- dılar 064b/02, 066b/13, 069a/06
b.- salar 059b/06

buz : Buz.
b. 036b/10

bülbül : [Far.] Bülbül.
b.- i şeydā 006a/15, 023b/12
b. é- 015a/08
b. ér- 011a/02
b. eyle- 040a/05
b.+ isiz 020b/15, 058a/10
b.+ ler 005b/06
b.+ sen 062b/12

bülend : [Far.] Yüksek.
b.- 010b/07

büt : [Far.] Put.
b.+ leriġa 052b/03, 052b/06

bütele - : Bitmek, filizlenmek, büyümek.
b.- p 006a/06

cā : [Far.] krş. cāy. Yer, mahal.
c. bol- 021a/05
c. ḳıl- 030a/06
c.+ de 012b/06

cāh : [Ar.] Makam, mevki, yer.
c. 012b/02

c. bol- 040a/15
c.+ ı 002b/06

cām : [Far.] Kadeh, bardak.
c.- ı Cemşīd-i cihānnümā 076b/05
c.- ı mey 029b/09
c. 066b/15, 069a/15, 069b/03, 069b/04, 069b/05, 069b/08, 069b/09, 069b/12
c.+ ı 066b/14, 077a/15
c.+ ın 068a/13
c.+ ını 006b/02
c.+ nı 067a/04, 069b/02, 069b/02, 069b/04, 069b/08

cāme : [Far.] Elbise, kıyafet.
c.+ larıġa 025a/08

cān : [Far.] Can.
c.- u baş 011a/07
c.- u dil 079a/02
c.- ü dil 055b/06
c. 002b/03, 003a/01, 006a/06, 008b/13, 011b/15, 013b/13, 016a/05, 016a/08, 016a/12,
016a/13, 022a/06, 029a/02, 029b/06, 031b/14, 034b/12, 037a/13, 039a/01, 043b/14, 046b/03,
049b/05, 049b/09, 054a/03, 054a/03, 054a/04, 059b/06, 062a/07, 062a/08, 062a/10, 062a/12, 066a/13,
066a/14, 066a/15, 066b/02, 066b/04, 066b/06, 066b/08, 066b/09, 070a/06, 074a/09, 075a/11,
077b/11, 077b/13, 078a/03, 078a/12, 078b/11
āfet-i c. 026b/05
c. ber- 048b/11
c. çıḳ- 051b/11
c.+ a 014a/01, 018b/11, 038a/05, 057a/15
c.+ da 003a/09
c.+ dın 005b/11, 005b/12, 005b/14, 005b/16, 006a/02, 007b/15, 009a/12, 015a/05, 019a/08,
039b/11, 040a/03
dil-ü c.+ dın 037b/05
belā-yı c.+ dur 036b/05
c.+ ı 006b/06, 011a/03, 026b/09, 031b/06, 056a/02
c.+ ıdın 042b/13
c.+ ıġa 004b/08, 047a/07
c.+ ım 004a/07, 006b/04, 006b/12, 007b/03, 007b/14, 010a/07, 011a/05, 015a/04, 015a/11, 016a/05,
016a/06, 019b/01, 022a/04, 026b/08, 040a/05, 040a/05, 041a/06, 041b/04, 041b/09, 055a/08, 056b/14,
071a/11, 074a/11, 077b/12, 078a/01, 078a/05, 078a/09, 078a/13
dil-ü c.+ ım 021a/09
c.+ ım çıḳ- 078b/08
c.+ ım é- 031a/11
c.+ ıma 010a/08
c.+ ımda 026b/07
c.+ ımdur 016a/12
c.+ ımge 052b/14
c.+ ımnı 039a/12, 039b/07, 062a/12
c.+ ımnın͡g 008b/05
c.+ ın 002b/04, 043b/05, 043b/05, 054a/07
c.+ ın͡g 004a/06, 079a/01
c.+ ın͡g é- 032b/04
c.+ ını 002a/08, 011b/11
c.+ lar 037b/04, 037b/04, 058a/01
c.+ larıdın 070b/13

cānān : [Far.] Sevgili.
c.+ ına 055b/11
c.+ ın͡g é- 032b/03

cānbāzlıḳ : Cambazlık.
c. 062a/07
c. eyle- 062a/08

cānsūz : [Far.] Casus.
c. 043b/13, 043b/13, 060b/15
c. bol- 059a/07

cānvār : [Far.] Canavar, canlı, zalim insan.

c. 015b/12, 016b/15
c.+ larġa 058b/12

cārī̄ : [Ar.] I. Geçerli, yürürlükte olan.
c. ḳıl- 076b/14
c. ḳıldur- 050a/13

cārī̄ : [Ar.] II. Akan.
c. bol- 062b/13

cāy : [Far.] krş. cā. Yer, mahal.
c. 030a/01, 079a/06, 079a/06
c. ér- 077a/02
c.+ de 014b/03
c.+ ġa 055a/03, 063b/02, 067b/01
c.+ ıġa 022b/14
c.+ ımız 054b/09
c.+ ımnı 076a/11
c.+ ında 050a/06
c.+ i 017a/01
c.+ large 050a/02
c.+ larnı 063b/04

cebbār : [Ar.] Güçlü, tuttuğu şeyi koparan.
c. 005a/15

cebr : [Ar.] Zorlama, zor kullanma.
c.- ü cefā 045b/06, 061b/03
c.- ü cefā ḳıl- 049b/01
c.- ü sitem bol- 076b/12
c. eyle- 070a/07, 070a/09, 070a/11, 070a/13, 070a/15
c.+ i 016a/15, 049b/03
c.+ idin 014a/04, 019a/13, 020a/06, 066a/14
c.+ indin 010a/05
cefā-u c.+ ni çek- 055a/11

cefā : [Ar.] Cefa, eziyet.
c.- u cebrni çek- 055a/11
c. 007a/04, 012b/03, 014a/01, 031a/11, 057a/15, 059b/04, 069a/03, 070a/08
cebr-ü c. 061b/03
cevr-ü c. çek- 055b/12
c. eyle- 036b/01
c. ḳıl- 010b/03, 011a/01, 032a/07, 034a/07, 052b/14, 054b/04, 069b/03, 070b/06, 071a/13
cebr-ü c. ḳıl- 049b/01
cerr-i c. ḳıl- 071a/13
c. ḳılgen bol- 071a/15
c. kör- 020b/07, 071b/06
c.+ larnı 066a/11
c.+ mız 070a/13
cebr-ü c.+ mız 045b/06
c.+ n͡gız 005b/14, 070b/03
c.+ n͡gız çek- 005b/13
c.+ n͡gnı tart- 052a/12
c.+ nı 070a/12
c.+ sı 065b/07
derd-ü c.+ sıdın 039b/11
c.+ sın 030b/13, 065a/11, 074b/01
z̲evḳ-ü c.+ sın 065a/12
c.+ sını tart- 055a/14
c.+ ya sal- 078a/08

cefākeş : [Far.] Cefa çeken.
c. 049b/11

cefālı : Cefalı, cefa çeken.
c. 041a/08, 066b/04

celāl : [Ar.] Yücelik, büyüklük.
c.+ im 038a/06

cellād : [Ar.] Cellat.
c. 035b/05
c.+ ġa 038b/01
c.+ lar 038b/02

cemʿ : [Ar.] Toplanma, bir araya gelme.
c. 020a/13, 050b/05, 051a/07
c. bol- 004b/07, 004b/13, 049a/01, 050a/15, 050b/14, 063b/09, 068a/09

cemāʿat : [Ar.] Topluluk, insan kalabalığı.
c. 024b/07, 071a/13

cemāl : [Ar.] Güzellik, yüz güzelliği.

c. 002a/12, 073a/09
c.+ i 075a/14
ārzū-yı c.+ i bol- 073a/04
c.+ iġa 073b/05, 075a/07
c.+ ige 052b/13
c.+ im 038a/03
ḥüsn-ü c.+ im 078b/11
ḥüsn-ü c.+ imġa 006a/14
c.+ imni 050b/04
c.+ in 006a/02
c.+ ine 060b/04
müştāḳ-ı c.+ inḡ ér- 013b/12
c.+ inġa 050b/06
c.+ inge 054b/11
c.+ ingi 013b/10
c.+ ingizni 063a/04
c.+ ingni 013b/11, 031b/12
c.+ ini 002a/11, 013a/09, 021b/10, 026a/15, 032a/05, 039a/04, 049a/12, 050a/10, 054b/13, 066a/05
ḥüsn-i c.+ ini 065a/15
c.+ iningg 061a/02

cemīʿ : [Ar.] Bütün, hep.
c. 038a/01, 050b/13, 077a/06, 077a/06, 077a/07

cemre : [Ar.] Cemre.
c.+ ler 022a/05

cenān : [Ar.] Yürek, kalp.
c.+ ı 002a/14

cengcal : Kavga, gürültü.
c.+ i 037b/12

cennet : [Ar.] Cennet.
c. 016a/14, 042b/04
ḥūr-ı c. 021a/07
c.+ dür 054b/09

cerāḥat : [Ar.] Yara.
c. bol- 009b/15

cerān : Ceylan.
c. 038a/09, 076a/02

cerr : [Ar.] Çekme.
c.- i cefā ḳıl- 071a/13

cevāb : [Ar.] Cevap.
c.- ı iʿzāz 068a/15
c.- ı ḳāṣıd 032b/02
c. 006b/14, 029b/01, 058a/05, 064a/04, 074b/13, 076a/01, 076a/04, 076a/07, 076a/10, 076a/13, 076b/01, 076b/04
c. ber- 016a/01, 021b/02, 037b/13, 038b/06, 041a/04, 048a/02
c.+ larnı 061a/12, 076b/07, 078b/01
c.+ nı 006a/04, 007b/05, 009a/15, 010a/12, 011a/08, 011a/14, 019a/01, 022a/12, 022b/13, 026b/10, 028a/07, 029a/12, 029b/13, 036b/08, 037b/08, 038a/11, 039b/13, 041b/10, 042b/06, 043b/04, 045b/14, 047b/09, 049b/10, 052a/03, 054a/08, 055a/13, 065b/10, 071a/12, 073b/04, 075b/13, 077b/10, 078b/07, 079a/03

cevāhir : [Ar.] Cevherler.
c.+ din 004a/08, 023a/07, 050b/01
la'l-ü c.+ din 027a/03, 027a/12
laʿl-ü c.+ din 066b/14
teʿayyün-i c.+ din 034a/09
c.+ ni 025a/10
dür-ü c.+ ni 068a/15
laʿl-ü c.+ turur 068b/06

cevlān : [Ar.] Cevelan, gezme, gezinti, dolaşma.
c. ḳıl- 002b/01, 004a/14

cevr : [Ar.] Cefa, eziyet, zulüm.
c.- ü cefā çek- 055b/12

cılavdār : [Far.] Seyis.
c. bol- 025a/11

ciger : [Far.] Ciğer.
c.+ i 032b/01

ciger-gāh : [Far.] En can alacak yer.
naʿre-i c.+ dın tart- 015b/11

ciger-küşe : [Far.] Çok sevilen kimse, ciğerpâre.
c.- lerim 071b/04
c.+ m 004a/02

cihān : [Far.] Cihan, kâinat, dünya.
c. 002a/09, 002b/02, 019b/10, 028a/06, 029a/06, 032b/04, 077a/13
şāh-ı c. 030b/15
rüsvā-yı c. eyle- 039b/01
seyr-i c. eyle- 006a/03
c. ol- 004a/11
c.+ a 005b/15
c.+ ġa 057b/14
c.+ ı 001b/15, 004a/13, 017b/12, 020b/13
ḫūrşīd-i c.+ ım 016b/03
c.+ nıng͡ 020b/10, 048b/11

cihān-nümā : [Far.] Cihanı gösteren.
cām-ı Cemşīd-i c.+ sı 076b/05

cihān-perver : [Far.] Cihanı koruyan.
şāh-ı c. 021a/14

cihān-perverā : [Far.] Ey cihanı koruyan.
c. 058a/11

cilā : [Ar.] Parıltı, parlaklık.
c. ber- 061a/03, 066a/07

cilve : [Ar.] Cilve, naz.
c. 033a/11
nāz-u c. 034a/11
c. ber- 034a/12, 035a/04

cin : [Ar.] Cin.
ins-ü c. 002a/08, 002b/02, 007b/11, 025a/14, 078b/06
ins-ü c.+ ler 070a/04

cinān : [Ar.] Cennetler.
ḥüsn-i c. 002a/10

civān : [Far.] Genç, yakışıklı.
c.+ ı 026a/10
ḳız-u c.+ ı 026b/12

cūş : [Far.] Coşma, taşma.
c. ḳıl- 026b/02
c.+ ı 016a/12
c.+ ını 060b/03

cübbe : [Ar.] Cübbe.
c. 060b/03

cüdā : [Far.] Ayrı düşmüş, ayrı, uzak.
c. bol- 007a/14, 019a/08, 061b/12
c. eyle- 003a/05, 003a/10, 036b/06
c. ḳıl- 061b/13, 072a/08, 072a/10, 072a/12
c. tüş- 066a/13

cüdālıḳ : krş. cüdālik. Ayrılık.
c. 031a/02
c.+ da 066b/07
c.+ dın 062a/13

cüdālik : krş. cüdālıḳ. Ayrılık.
c.+ nin͡g 032b/01

cüft : [Far.] Çift.
c. 065a/01, 065a/01

cümle : [Ar.] Bütün, hep, herkes, bütün insanlar.
c. 005b/15, 023b/10, 032b/04

çāder : [Far.] Çadır.
ç. 065b/10

çaġ : Çağ, dönem, vakit. [Moğ.]

ç.+ ında 003a/11, 017a/15

çaġla - : Çağlamak.
ç.- ma 065b/05
ç.- r 037b/07

çaġlıḳ : Gibi.
ç. 064b/05

çāh : [Far.] Kuyu, çukur.
ç.- ı zindān 040a/02, 040a/03
ç. 029b/08
ç.+ ġa 014a/04
ç.+ ına 057b/03
ç.+ ge 013b/08, 014a/02

çāk : [Far.] Yırtık, yarık.
ç.- i giribān eyle- 039b/02
ç. 036b/04
ç. bolur ér- 015b/09
ç. ét- 019b/02
ç. ḳıl- 008b/04
ç.+ i 036b/09
ç.+ ine 036b/02

çaḳır - : Çağırmak.
ç.- ıp 006a/05

çaḳır : İçki, şarap.
ç. 046a/11

çaḳla - : I. krş. çaġla-. Çağlamak.
ç.- dé- 073b/12

çaḳla - : II. krş. çaġla-. Çağlamak; yardımcı fiil.
duʿā ç.- sa 071a/08

çaḳur - : Çağırmak.
ç.- dı 044a/08, 055b/04
ç.- up 033a/03, 037a/01, 045a/03, 047b/02, 056a/11, 057a/12, 057b/13, 059b/10, 063b/11, 072a/04

çal - : Vurmak, çarpmak.
ç.- dılar 014a/01

çaldur - : Çalgı çaldırmak.
ç.- up 071b/10

çāre : [Far.] Çare, deva.
ç. 028a/10, 043b/02
ç. tap- 038b/13

çarḫ : [Far.] Felek, dünya.
ç.- ı keyvān 004a/13

çaş - : Şaşırmak, yoldan çıkmak.
ç.- armen 006a/01
ç.- ıp 026a/03
ç.- urdum 008a/08

çehār : [Far.] Dört.
ç. 010a/07, 021b/04, 030a/03, 033b/05, 051b/02, 056a/08, 064b/04
ḫūrşīd-ü māh-ı ç.+ da 075a/11
ç.+ ın 041a/02

çehārem : [Far.] Dördüncü.
ç. 068b/08

çehār-mīḫ : [Far.] Çarmıh, darağacı.
ç. 035b/06

çehre : [Far.] Çehre, sima.
ç.+ leri 032a/14
ç.+ si 056b/12

çek - : I. Çekmek; kendine doğru hareket ettirmek.
ç.- er ér- 017b/04

çek - : II. Çekmek, katlanmak, yaşamak.
ç.- digim 061b/05
ç.- keymiş 030b/13
ç.- medi 073a/14
ç.- mişem 056b/12

çek - : III. Çekmek; yardımcı fiil.
ḫançer ç.- er 010a/08
dem ç.- ermen 023b/14

ç.- ip 002b/05
ārmānı ç.- ip 002b/07
cevr-ü cefā ç.- ip 055b/12
ḥasret ç.- ip 049b/04
ʿişret ç.- ip 011b/06
renç-ü meşaḳḳatlar ç.- ip 055b/13
cefā-u cebrni ç.- ti 055a/11
cefā͡ngız ç.- tim 005b/13

çemen : [Far.] Çimen.
ç. 053b/15
ç.+ de 009a/01
ç.+ nin͡g 062b/12

çerāġ : [Far.] Mum ve meşale gibi ışık veren şey.
ç.+ ı 010a/06
ç.+ ım 009a/11

çeşm : [Far.] Göz.
ç.- i giryān 031a/01
ç.+ i 016a/15
ç.+ im 026b/06

çeşme : [Far.] Çeşme.
ç.+ lerim 009a/10

çıġanı :Başlık.
ç. 025a/10

çıḳ - : I. Çıkmak; bir şeyin üstüne çıkmak.
ç.- ıp 013b/05, 015b/11, 048a/07
ç.- ıp- 003b/05

çıḳ - : II. Çıkmak; dışarı çıkmak, gitmek.
ç. 037a/07
ç.- arda 045a/03
ç.- dı 027a/10, 034a/03, 035a/13, 035b/01, 039a/03, 045a/04, 049a/01
ç.- dı- 066b/11
ç.- dılar 006a/04, 024b/13, 037a/07
ç.- ıp 031a/04, 032a/11, 039a/06, 049a/11, 073b/11
ç.- saḳ 047b/08
ç.- sun 025a/06

çıḳ - : III. Çıkmak; önüne çıkmak.
ç.- ıp 014b/15

çıḳ - : IV. Çıkmak; yükselmek.
ç.- ar 016b/02

çıḳ - : V. Çıkmak; ortaya çıkmak, belirmek, oluşmak.
ç.- dı- 068b/02
ç.- ıp 050b/10
ç.- ıp- 053b/05
ç.- madı- 068a/02
ç.- sun 074b/05
ç.- tı- 067a/07

çıḳ - : VI. Çıkmak; yardımcı fiil.
cānım ç.- adur 078b/08
ağızın͡gdın ç.- an 040a/12
yādlarıdın ç.- ar 050a/11
ç.- ar ér- 026a/11
ç.- dı 027b/06, 032b/02
aġızdın ç.- dı 044b/15
ç.- dılar 024b/01
rāḥatġa ç.- dılar 050b/11
pişvāz ç.- dılar ér- 074b/08
pişvāz ç.- ıp 023a/10, 023b/01, 048a/01, 062a/05
rāḥatġa ç.- ıp 074b/01
taḫtke ç.- ıp 021b/06
ṣadā ç.- madı 008b/02, 052b/07
cān ç.- maḳḳa 051b/11
meydānġa ç.- sun 050a/14
āsāyişliḳa ç.- tı 050b/08
ḫāṭır-ı şerīfleridin ç.- tı 075b/09
aldıġa ç.- tılar 062b/08

çıḳar - : Çıkarmak.
ç.- arġa 046a/03
ç.- ayın 014a/13
ç.- ġandın 069b/12

ç.- ıp 010a/13, 014b/09, 031b/15, 039a/07, 044b/12, 058b/06, 060b/11, 064a/02, 064b/12,
073a/01
ç.- masun 043a/06
ç.- ur 044b/07

çīn : [Far.] Büklüm, kıvrım.
ç. 022a/02

çıyan : Çıyan, böcek.
ç. 029b/08
ç. ér- 012b/13
ç.+ dur 014a/08

çök - : Çökmek.
ç.- di 030a/14, 030b/05

çöl : Çöl.
ç.- ü beyābān 009b/05
ç. 042a/13
ç. ol- 009a/10
ç.+ ler 016a/07
ç.+ lerde 043a/13

çulġa - : Örtmek, kaplamak.
ç.- p 025a/09

çen : Zan, tahmin, sanma.
ç. 076a/03

çün : [Far.] Çünkü, gibi.
ç. 002b/08, 007b/13, 008b/08, 010a/01, 010b/12, 026b/07, 039b/08, 049b/12, 056a/05,
058a/06, 065a/04

çünki : [Far.] Çünkü, zira.
ç. 003b/15

çüst-çābük : [Far.] Çabucak.
ç. 023a/05, 035a/13, 041b/10, 053a/15

çüst-çābüklik : Hızlı bir şekilde.
ç. 030a/12

dād : [Far.] I. Adalet, doğruluk.
ʿadl-ü d. ḳıl- 051b/02, 077b/04

dād : [Far.] II. Şikâyet, sızlanma.
d.- ü feryād eyle- 051b/08
d.+ e 020a/06
d.+ ıġa 047b/01
d.+ ıma 053a/01
d.+ ımı 022a/06
d.+ ımız 054b/07
d.+ ın 049a/14

dāġ : [Far.] Yara.
d.- ı ḥasret 049b/08
d.- ı hicrān 019a/10, 074a/08
d.- ı ʿışḳ 049b/07
d. 051b/10, 051b/10
d. eyle- 062a/12
d.+ ı 052b/10
d.+ ını 013a/06, 077b/13
d.+ ını sal- 055a/12
d.+ ıyem 038a/07
d.+ ige 016a/13

dāġla - : Yakmak.
d.- dı 078a/13
d.- dı͡ng 070b/09
d.- ma 065b/04
d.- p 006b/09
d.- r 037b/06
d.- ram 061b/02, 078a/02
d.- sa 071a/09

dāġlı : Yaralı.
d. 030b/12, 031a/15, 031b/13, 033a/02, 041b/15, 049b/11
d.+ dur 019a/12
d.+ yam 041a/09

dāḫil : [Ar.] İç, içinde.
d. bol- 030a/14
d. ḳıl- 030a/13

dāʾim : [Ar.] Daima, sürekli.
d. 039b/10, 039b/11, 040a/06, 051a/08, 053a/04

dal : Dal.
d.+ ı 078b/09

dalaş - : Dalaşmak, kavga etmek.
t.- ıp 075b/14

ḍalālet : [Ar.] Yoldan çıkma, sapkınlık.
küfr-ü ḍ. 052b/10
küfr-ü ḍ.+ de bol- 052b/15

dānā : [Far.] Akıllı, bilgin.
ʿāḳıl-u d. 048a/03
ʿāḳıl-u d.+ turur 047b/09

danış - : krş. tanış-. Tanışmak.
d.- ur 075b/14

dār : Dar ağacı. [Far.]
d.+ ġa 044b/12
d.+ ġa tart- 045a/11

dārü'l-beḳā : [Ar.] Ebedi alem, ahiret.
d.+ ġa 019a/03, 077a/08

dārü'l-fenā : [Ar.]Geçici alem, dünya.
d. 077a/08
d.+ dın 019a/03

dāstān : Destan.
muḥaddiṣān-ı d.- ı bostān 001b/01
d.+ ı 002a/11, 031a/05
d.+ ım 016b/01, 019a/11

daş - : krş. taş-. Taşmak, dışarı çıkmak.

d.- tım 026a/03

daʿvā : [Ar.] Dava.
d.+ sı 018a/15, 069a/10
d.+ sı bol- 018a/12

dāye : [Far.] Dadı.
d. 023b/05, 023b/06
d.+ ler 023a/12, 023b/04

dé - : krş. té-. Demek, söylemek.
d. 027a/08, 041b/02
d.- di 003b/12, 003b/14, 004a/01, 004a/02, 004b/03, 005a/06, 005b/10, 008a/13, 010b/04,
011b/02, 011b/14, 012a/01, 012a/01, 012a/02, 012a/11, 014b/02, 017a/13, 017b/08, 022b/01, 025b/08,
025b/09, 027a/04, 027b/11, 028a/09, 028b/07, 030b/08, 031a/08, 033a/03, 033a/07, 033b/05,
034b/05, 034b/06, 034b/07, 034b/09, 034b/11, 035b/05, 036b/12, 037a/03, 037a/07, 037b/13,
039a/12, 040b/02, 043a/07, 043b/06, 044a/07, 044b/06, 044b/09, 046b/04, 053b/10, 059b/15,
061a/02, 064a/01, 064a/06, 071a/14, 072a/09, 072b/10
d.- di ér- 023b/04, 026b/03, 038b/01
d.- diging͡ 061b/07
d.- diler 004a/09, 010b/02, 018a/10, 018b/04, 018b/04, 022a/11, 022b/08, 027a/06, 027b/05, 028b/01,
028b/02, 033b/14, 033b/14, 034a/01, 034a/02, 037b/12, 042b/07, 044b/09, 046b/12, 052b/01, 057b/09,
061b/08, 067a/04, 067a/12, 067a/14, 069a/04
d.- diler ér- 005a/02, 005a/04, 067b/14
d.- dim 011b/04, 011b/05, 011b/07, 011b/09, 011b/10, 011b/11, 011b/13, 074a/03, 074a/05
d.- din͡gizler 016a/03
d.- geç 005b/09, 009b/11, 010b/07, 011a/14, 014b/11, 015b/05, 017a/03, 021a/01, 021a/15,
021b/04, 021b/05, 027a/08, 030b/07, 032a/03, 032b/14, 033a/06, 035a/11, 039a/01, 042b/15,
044a/08, 052a/12, 058b/15, 060a/03, 062b/06, 062b/12, 069a/10, 069a/12, 069b/14, 071b/07,
072a/02, 072b/07, 075b/06, 075b/11

d.- gen d. 008a/14, 008a/15, 008b/01032b/02
d.- gende 010a/04
d.- gening 061b/06
d.- geysen 018a/05
d.- geysiz 018b/10, 018b/11, 018b/11
d.- gil 004a/07, 041a/12, 054a/09
d.- kin 065a/07
d.- medim 040a/02
d.- mege 077a/12
d.- megînçe 056b/08
d.- mese 005a/11
d.- messiz 003b/12
d.- p 002a/07, 003b/01, 003b/10, 004a/03, 005b/03, 006a/08, 006a/08, 006a/09, 007b/09, 008b/08,
009a/07, 009a/07, 009a/08, 009b/03, 009b/12, 012a/03, 012a/06, 013a/03, 013b/10, 013b/13, 014a/12,
014b/03, 015a/01, 015b/02, 015b/11, 016a/01, 016a/04, 016b/05, 017a/05, 017a/15, 017b/14,
018a/04, 018a/15, 018b/02, 019b/06, 019b/15, 020a/09, 021a/03, 021b/06, 023b/01, 023b/06,
023b/11, 024a/14, 024b/08, 025a/02, 025a/06, 025a/07, 026b/04, 027a/09, 027a/10, 028a/01,
028b/11, 029a/01, 029a/01, 029a/04, 029b/02, 030a/05, 031a/10, 031b/08, 032a/03, 032a/09, 032b/08,
033a/02, 033a/09, 033b/12, 034b/15, 035a/05, 035b/07, 036a/14, 036b/10, 037a/03, 037a/11,
037a/12, 037b/06, 038a/02, 038b/02, 039a/02, 039a/08, 040a/05, 040a/13, 040b/09, 041a/01,
042a/06, 042b/08, 042b/12, 043a/03, 043a/05, 043a/06, 043b/07, 044a/05, 044b/08, 045a/06,
045b/03, 046b/07, 046b/10, 047a/02, 047a/09, 047a/10, 047b/01, 047b/03, 047b/06, 047b/12,
048a/13, 048b/07, 048b/14, 049a/01, 049a/15, 049b/01, 050a/04, 050a/05, 050a/12, 050a/14,
051a/01, 051a/05, 051a/14, 051a/15, 052a/14, 052b/06, 052b/08, 052b/11, 053a/11, 053a/13,
053a/14, 053a/15, 053b/12, 054b/04, 056a/08, 056b/04, 057a/07, 057a/10, 057b/04, 057b/10,
060a/11, 060a/12, 061b/14, 062a/01, 062a/04, 062b/02, 063a/09, 063a/15, 063b/01, 063b/06,
064a/02, 064a/13, 064b/02, 064b/03, 065b/04, 066b/06, 067b/01, 068a/01, 068a/07, 068a/11,
068b/04, 069b/10, 069b/14, 070b/11, 071b/03, 072b/01, 072b/11, 073b/05, 074b/05, 074b/13,
076a/15, 077a/03, 077b/07, 077b/09, 078b/05, 079a/06
Yaʿḳūb-ı d.- p 051a/06
d.- p ér- 027b/10, 029a/13, 034b/04, 072b/09
d.- p urar bol- 042b/12
d.- pturur 064a/03
d.- pturursizler 069a/02
d.- r 004b/01, 006a/03, 008a/07, 026a/05, 029a/10, 033a/03, 036b/06, 060b/02, 064a/04,
078a/14
d.- r ér- 020b/12
d.- rin 005a/06
d.- rler 005a/09, 022b/07, 030b/11, 030b/11, 030b/12
d.- rsen 010b/02, 012a/02
d.- rsizler 069a/03
d.- se bol- 028b/10
d.- sem 005a/09, 005a/09, 029a/15, 057b/01
d.- seng 033a/09, 041b/07
d.- sengiz 051a/05
d.- yeyin 022b/03
d.- ying 045b/02
d.- yingler 045b/04
d.- yorsen 041b/04

debdebe : [Ar.] İhtişam, şatafat.

d. 051b/06
ālāy-ı d. 075a/10
ʿışābe-yi d. 051b/06

defʿa : [Ar.] Defa, kere.
d. 020b/05

defn : [Ar.] Defin.
d. ḳıl- 077a/10, 079a/05

defter : [Far.] Defter.
rāviyān-ı d. 001b/03

dehān : [Far.] Ağız.
d. 039a/13
d.+ de 008b/15
d.+ ı 078a/06

dek : krş. teg. Gibi.
d. 001b/14, 001b/15, 002a/03, 002b/05, 005b/08, 011b/04, 011b/05, 011b/07, 011b/09,
011b/11, 011b/13, 017b/11, 019a/10, 024a/15, 024b/10, 026b/01, 026b/05, 035b/14, 036b/10,
040a/04, 041a/10, 041b/02, 041b/03, 058a/07, 061a/10, 064a/08, 066a/07, 066b/01, 068a/07
d. bol- 032a/14, 045a/12
ḫarāb ḳılġu d. bol- 005b/03
ḳıyāmet bolġan d. bol- 025a/15
miṣl-i āfitāb d. bol- 047b/15
ontört keçelik ay d. bol- 008a/09
ölüg d. bol- 022a/13
ölügler d. bol- 021b/01
reng-i zaʿferān d. bol- 018a/04
yegirme yaşındaki d. bol- 073a/03
d. bolur ér- 044b/03
d. ḳıl- 054a/13

deli : Deli, çılgın.
d. 056a/02

dem : [Far.] Nefes, soluk; an.
d. 027b/13, 068a/02, 077b/01
her d. 039b/08
d. çek- 023b/14
d. ur- 011a/15, 067b/15, 068a/05
d.+ de 010b/06
her d.+ de 039b/11

dem-ā-dem : [Far.] Her an, daima.
d. 029a/06

dem-be-dem : [Far.] Daima.
d. 003a/03, 022b/04, 028b/12, 055a/12

deng͡: Denk, eş.
♦ **deng͡ duş:** Akran, yaşıt.
d.+ im 011b/06

derd : [Far.] Dert, sıkıntı, zorluk.
d.- i firāḳ 022b/11, 032b/09, 056b/13
d.- i ḥāl 013a/08, 051b/09
d.- i ʿışḳ 022b/02
d.- ü cefā 039b/11
d.- ü ġam 056a/01
d.- ü ġam ḳıl- 035b/15
d.- ü miḥnet 049b/08, 052b/15, 053b/14
d. 012b/06, 012b/06, 022a/10, 022a/14, 039b/08, 061b/04
d.+ e 004a/05, 012b/04, 031a/11, 065a/08
d.+ ge ḳal- 029a/15
d.+ i 018b/12, 022a/15, 061b/04
d.+ idin 041a/09, 043b/02
d.+ ige 073a/14
d.+ ile 061b/05
d.+ im 016a/12
d.+ ime 026b/08, 035b/15, 041b/06
d.+ imġa 053a/03
d.+ imi 022b/05
d.+ imiz 022b/03, 054b/06
d.+ imni 022b/09
d.+ ing͡ 022a/14

derddaş : Aynı dertten muztarip.

d. ol- 061b/05

derd-nāk : [Far.] Dertli, kederli.
d.+ indin 035b/13
d.+ ine 036b/02

dergāh : [Far.] Dergah, tekke, kapı.
d.+ ına 020a/02
d.+ ı͡nga 013b/15

der-ġażab : [Ar.] Öfke içinde olma.
d. bol- 035b/05, 035b/11

derḥāl : [Ar.] Derhal, hemen.
d. 027b/02, 045a/09

der-ḳahr : [Ar.] Kahır içinde, sinirli.
d. bol- 001b/09, 005b/03, 012a/03, 032a/01, 052a/13, 059a/05, 067a/15

derkār : [Far.] Belli, aşikâr.
d. bol- 021a/03

dermān : [Far.] Derman, çare.
d. 041b/06
d. eyle- 027b/15
d. ol- 073a/14
d.+ dur 026b/08
d.+ ı 004a/05, 022b/09, 067b/13
d.+ ım 016a/12, 031a/11
d.+ ına 056a/01
d.+ ı͡ng é- 032b/06

der-nāle : [Far.] İnler hâlde olmak.
d. bol- 043a/02

dervāze : [Far.] Kale ve şehirlerin giriş kapısı.
d.- i Mışır 030a/10
d.+ de 062b/04
d.+ din 030b/04, 061b/15, 062a/06, 062b/05, 062b/08

deryā : [Far.] Deniz.
d.- yı ecel 077a/13
d. 026a/03
d.+ dın 024b/09, 046a/12
d.+ ġa 024b/02, 024b/03
d.+ lar 050b/09
d.+ larda 078b/15
d.+ larnı͡ng 048b/13, 049a/04

destār : [Far.] Sarık.
d.+ ın 014b/06

destūr : [Far.] İzin, müsaade.
d. tile- 006a/10

devā : [Ar.] Çare, deva.
d. 035b/15
d. eyle- 053a/03
d. ḳıl- 065a/08
d.+ nı tap- 054b/06
d.+ sı 076b/06

devām: [Ar.] Devam.
d. 021b/07

devāsız : Çaresiz, devasız.
d. 029a/14

devāt : [Ar.] Divit, kalem konulan alet.
d. 027b/02

devlet : [Ar.] I. Devlet.
d.+ i͡ng 058a/12

devlet : [Ar.] II. Saadet, talih.
d. 004a/11, 066a/01

devlet : [Ar.] III. Uğurlu, kutlu.
d.+ ni 026b/09

devir : [Ar.] Zaman.
d. sür- 016a/10, 029a/08
d.+ i 049b/02
d.+ ni͡ng 011a/13

devrān : [Ar.] Zaman, çağ.
d. 029b/12
d. sür- 078a/14
d.+ ı 030b/09

dīdār : [Far.] Görünüş, tecelli.
d.- 008b/09, 008b/10, 008b/12, 008b/14, 009a/01, 009a/03
d.+ ı 067b/09
d.+ ımız 076a/15

dīde : [Far.] Göz.
d.- i giryān ol- 066b/02
nūr-ı d.+ n͡giz 075b/06

dīn : [Ar.] Din.
d.+ ig͡e 039b/13
d.+ in͡gni 034b/07

dıraḫt : [Far.] Ağaç.
d. 008a/13, 008a/15, 038b/07
d.+ dın 008a/12, 008a/13, 008b/02
d.+ nı 008a/12

dīv : [Far.] Şeytan.
d.- ü perī 002a/08

dīvāne : [Far.] Divane, mecnun.
d. 065a/04

dīvār : [Far.] Duvar.
d.+ ġa 034a/13
d.+ nın͡g 030a/03

diger : [Far.] Diğer, öteki.
d. 054a/02
namāz-ı d. 014b/14
d.+ ge 073b/02

dihḳānçılıḳ : Çiftçilik.
d. 048b/03

dil : I. Dil.
şān-u d.- i şevket 075a/11
d.+ idin 045b/10
d.+ imde 010a/10
d.+ inde 030b/10

dil : [Far.] II. Gönül, yürek.
d.- ü cān 021a/09, 037b/05
ārzū-yı d. 037b/10
cān-ü d. 055b/06
d.+ i ér- 011a/03
ḥāl-i d.+ im 008b/10
ʿarż-ı d.+ im 019a/06
şerḥ-i d.+ im 037a/13, 061a/15
zār-ı d.+ im 073b/13
cān-u d.+ ni 079a/02

dél - : Delmek.
d.- ınçe 022b/05

dilber : [Far.] Güzel.
d. 038a/05

dildār : [Far.] Sevgili.
d. 004b/03, 032b/09
d.+ e 051b/09

dil-teng : [Far.] Canı sıkkın, gönlü daralmış.
d. bolup ér- 040a/01

dirīġ : [Far.] Kıyamama, esirgeme.
d. ét- 060b/06

diyār : [Ar.] Memleket, ülke.
d.+ ıġa 074b/03
d.+ ımdın 014a/05
d.+ ına 074a/01

doġra - : Doğramak.
d.- yor 003a/13

doġrı : Doğru.
d. 053a/03

dol - : krş. tol-. Dolmak.
d.- ıp 026a/03

dost : [Far.] Dost.
d.+ lar 022a/03, 075b/15
d.+ larım 073a/15

döz - : krş. töz-. Dayanmak, katlanmak.
d.- e bil- 016a/13
d.- men 22a/03, 040a/03

d.- menem 061a/15, 065b/06, 070b/04, 070b/06, 070b/08, 070b/10, 070b/12

duʿā : [Ar.] Dua.
d.- yı bed 061a/10
d.- yı ḫayrımnı al- 068b/13
d. 045b/04
d. al- 008a/02
d. çaḳla- 071a/08
d. ḳıl- 013a/12, 017a/02, 017a/04, 020a/11, 020a/12, 028a/11, 028a/12, 032a/10, 033b/14,
040b/04, 042a/05, 054a/10
d. ḳıldılar ér- 054a/11
d.+ ları 028a/13
d.+ larını 032a/06
d.+ m 061b/09
d.+ mnı 031a/09, 031b/12
d.+ n͡gızdın 034a/01, 074a/10
d.+ n͡gzdın 076a/06
d.+ sın 024b/09, 031a/10
d.+ sını 013a/15, 053a/03

duş : Denk, eş.
♦ **den͡g duş:** Akran, yaşıt.
d.+ ım 011b/06

dūzaḫ : [Far.] Cehennem.
āteş-i d.+ ge 010b/04
d.+ turur 017a/01

dü-cihān : [Far.] İki âlem, iki dünya, ahiret.
d. ét- 002a/09
maṭlab-ı d.+ ıturur 026b/04

dünyā : [Ar.] Dünya.
d.- yı vefāsız 077a/11
d. 004a/06, 006a/13, 006b/15, 012b/09, 017a/13, 028a/11, 028b/01, 034b/06, 045b/11,
077b/02, 077b/14
māl-ı d. 065b/09
d.+ da 003a/06, 008a/06, 015a/05, 052b/07, 078a/14
d.+ dın 001b/08, 077b/08, 077b/11
d.+ ġa 005a/11, 026b/01, 078a/10
d.+ nı 012b/09, 065a/11

dür : [Ar.] İnci.
d.- ü cevāhir 068a/15
d.- ü yāḳūt 027a/03, 027a/12
d. 022b/15, 066b/14
d.+ ni 040a/13

düş : krş. tüş. Düş, rüya.
d.+ imde 026a/05
d.+ ime 003a/07
d.+ in 027b/14
d.+ ine 012b/03

düş - : I. Kötü bir sebepten dolayı istemeden bir yerde bulunmak durumunda kalmak.
d.- ip 026a/04

düş - :II. Kavuşmak.
d.- keysen 017a/05

düş - : III. krş. tüş-. Düşmek; yardımcı fiil.
ġam odına d.- ermen 006a/01

düşmen : [Far.] Düşman.
d.- ü aġyār 073a/12
d. bol- 011b/13
d. ol- 011b/08
d.+ in 011b/10
d.+ ine 005a/12
d.+ leri 007a/09
d.+ lerim 075b/15

düşmenlik : Düşmanlık.
d.+ in 066b/03

düşnām : [Far.] Sövme.
d. ḳıl- 015b/07

düv̄im : [Far.] İkinci.

d. 060a/07, 068b/08

düz - : Düzmek.
d.- medim 076b/03

é - : I. krş. ér- İmek; yardımcı fiil.
é.- di 031a/11
ārmānım é.- di 031a/12
böri é.- di 064a/08
bülbül é.- di 015a/08
cānım é.- di 031a/11
ḫırāmānım é.- di 031a/13, 031b/01, 031b/04, 031b/07, 031b/10
kün é.- di 079a/01
mihmānım é.- di 031a/12
rūşenī bolur é.- di 002a/12
sayrar é.- di 015a/08
yoḳ é.- di 054b/10
gül é.- dim 014a/04, 029b/04, 045b/12
ʿāşıḳ é.- dim 054b/11
oḳ é.- dim 076a/05
pişmān ḳılmas é.- dim 054a/05
bar é.- gen 042a/05
bilmes é.- ken 011b/09
rāst é.- ken 019b/06
salgen érmes é.- ken 047a/14
ḫaṭā ḳılıp é.- kenmiz 037a/10
armānın͡g é.- mes 032b/09
cānānın͡g é.- mes 032b/03
cānın͡g é.- mes 032b/04
dermānın͡g é.- mes 032b/06
élçisi é.- mes 038a/09
vīrānın͡g é.- mes 032b/11

é - : II. krş. ye-. Yemek yemek.
é.- di 058b/10

émes : krş. érmes. Değil.
armānın͡g é.- mes 032b/09
cānānın͡g é.- mes 032b/03
cānın͡g é.- mes 032b/04
dermānın͡g é.- mes 032b/06
élçisi é.- mes 038a/09
vīrānın͡g é.- mes 032b/11

ebr : [Far.] Bulut.
e.- i nevbahār 007b/13, 008b/08, 010a/01, 010b/12, 049b/12, 058a/06, 065a/04

ecdād : [Ar.] Cedler, atalar.
e.- ı öt- 077a/03
e.+ ın͡gızını 056b/03
e.+ mızının͡g 061b/13

ecel : [Ar.] Ecel, ömrün son anı.
e. 022a/05, 043a/11, 078a/04
bād-ı e. 078b/09
deryā-yı e. 077a/13
e.+ i 012a/06
e.+ nin͡g 077b/02

éd - : krş. ét-. Etmek; yardımcı fiil.
aş é.- er 011b/08
baḫş é.- in͡g 020a/02, 020a/03, 020a/05, 020a/07, 020a/09, 020a/11, 070a/06, 070a/07, 070a/09, 070a/11, 070a/13, 070a/15

edā : [Ar.] Ödeme, verme.
e. bol- 039b/04050b/07, 050b/13
e. eyle- 052b/15
e. ḳıl- 007b/15, 070b/07

edeb : [Ar.] Edep.
edeb saḳla-: Utanmak, çekinmek. maysen 075b/11

efʿā : [Ar.] Engerek yılanı.
e. 077a/12

efendi : Efendi, sahip, kendisine uyulan kimse.
e.+ m 075b/14, 075b/15, 076a/06, 076a/12, 076b/03

efġān : [Far.] Figan, feryat, haykırış.
āh-u e. 015b/02
nāle-vü e. 002b/04
e. bol- 002b/07
e. eyle- 040a/05
e. ḳıl- 052a/08

āh-u e.+ ım 007b/04
e.+ ımıza 055a/09

efzūn : [Far.] Fazla, çok.
e. 056a/01

ége : Sahip.
é. bol- 027b/07
é.+ m 010a/02, 016a/11
é.+ si 015a/11
é.+ sige 067b/03

eger : [Far.] Eğer, şâyet, ister… ister…
e. 001b/15, 002a/04, 010b/05, 015b/09, 016b/04, 016b/15, 017b/07, 021a/02, 023a/01,
028b/10, 028b/11, 028b/15, 029a/15, 033a/14, 034b/06, 036b/05, 037b/14, 040b/01, 044a/01,
044a/07, 047b/01, 053b/03, 053b/09, 059b/12, 064a/04

égin : Omuz.
é.+ i 012a/09

égirme : Yirmi.
é. 018a/11

eglen - : Oyalanmak, zaman geçirmek.

e. 077b/13
e. - ıp 009a/09
e.- mey 077b/11
e.- meyin 078a/04

ehl : [Ar.] I. Sahip, mâlik.
e.- i ferāġat 047a/
e.- i ḥikmet 058a/01, 074b/06
e. 077a/06

ehl : [Ar.] II. Maharetli, muktedir, yeterli kimse.
e. 072a/01, 073b/07, 074b/02

ejder : [Far.] Masal canavarı, büyük yılan.
e. 012b/05, 024b/09
e.+ ġa 024b/10, 037b/13

ék - : Ekmek, toprağa tohum atmak.
é.- diler 050b/12

ekābir : [Ar.] Büyükler, büyük adamlar.
e.+ ler 043b/11

éki : İki.
é. 009b/07, 012a/09, 014b/15, 017a/04, 018b/03, 021b/07, 028a/06, 028b/01, 028b/02,
045b/11, 046b/03, 052b/11, 054a/09, 055b/10, 058b/04, 059a/14, 067a/02, 068a/02, 074a/03,
079a/03
é.+ m köz tut- 013b/15
é.+ miz 034b/01
é.+ si 001b/06, 062a/06, 062b/05, 063a/02, 067a/04
é.+ sige 064b/13
é.+ sini 045a/03

ékinçi : İkinci.
é. 049a/05

eknūn : [Far.] Şimdi, hâlâ.
e. 023b/07, 046b/10

él : I. krş. élig. El.
é. 014a/02, 039a/02, 063b/13, 070b/10, 071a/08, 073b/11
é. aç- 054a/11
é. sal- 054b/03
é.+ i 030b/11, + i͡nge 066b/08
é.+ idin 013a/07, 028a/04, 051b/08
é.+ ige 017a/09
é.+ im 019a/12, 053a/01, 057b/02, 066b/05, 074a/05
é.+ im al- 010a/02
é.+ imdeki 009a/11, 022a/04
é.+ inde 010b/07

él : II. Memleket, ülke, halk.

i. 016b/01, 031a/05, 061a/13, 066b/02
i.+ din 029b/07, 031b/08
i.+ e 029b/07
i.+ ge 031b/08
i.+ im 018b/13
i.+ imde 010a/10
i.+ inde 010a/03, 030b/09
i.+ i͡nge 066b/08
i.+ ini 040a/11

él : III. El, yabancı.
é. al- 009a/08

elbette : [Ar.] Elbette, mutlaka.
e. 026a/15, 031a/08, 047a/02, 047a/13

elcūʿ : [Ar.] Açlık, Yiyecek bulamama hâli.
e. 048a/11

élçi : Elçi.
é. 023a/01, 023a/02, 023a/09
é.+ si é- 038a/09

elem : [Ar.] Elem, keder, gam.
e. 021b/05, 035b/13
e. ḳıl- 035b/13
e. tart- 013a/02
e.+ i 021b/05
e.+ iġa 003b/09
e.+ li 049b/11

elḥān : [Ar.] Nağmeler, melodiler.
e.+ lar 075a/12

élig : krş. el. I. El.
é.+ in 035b/06
é.+ ni 009b/07
é. 076b/06, 076b/12
é.+ in (élgin) 041b/08

élig : II. Elli.
é.+ dür 061a/13
é. 061a/15, 075b/14, 076a/02, 076b/15

1, 079a/03

elmās : [Ar.] Elmas.
e. 9b/08, 034b/10, 037a/02

élt - : İletmek, göndermek.
é.- ermen 031a/08
é.- i͡ng 026b/03, 051b/14, 059a/12
é.- ip 012a/09, 012a/13, 014b/01, 014b/10, 023b/10, 032a/06, 052a/04, 066a/10, 066a/15,
067b/01, 069b/06, 071b/15, 072a/04, 074a/02
é.- se 003b/02
é.- ti 025a/12, 074b/04
é.- tiler 026b/03, 034a/10, 059a/12, 063b/01, 064b/08, 064b/09, 074a/01
é.- üp 031a/08

elvān : [Ar.] Renkler.
e. 015a/08, 037b/02, 075a/11
e.+ ı 004a/09

el-vedāʿ : [Ar.] Vedalaşma.
e. ét- 078b/02

ém - : Emmek.
é- medim 22a/01

emānet : [Ar.] Emanet.
e. 079a/01
e.+ i͡ng 042a/11
e.+ ni 039a/15, 039b/03, 039b/06, 039b/09, 039b/12

émdi : Şimdi, halen.
é. 004b/02, 005b/13, 007b/01, 008b/13, 009a/12, 011b/02, 012a/02, 016a/13, 016b/12,
018b/06, 021a/02, 022a/03, 023b/06, 024a/11, 026a/09, 026b/04, 027b/10, 027b/15, 028a/10,

029a/14, 029a/14, 029b/04, 030b/05, 033a/10, 037b/13, 039b/05, 043b/06, 044b/15, 054a/07, 059a/02, 070a/06, 072b/10, 078a/15, 078b/10

émikdaş : Aynı memeden emen.
e.+ ım 018b/10

emr : [Ar.] Emir, buyruk.
e.- ü nehy 076b/13, 077b/04
e. ét- 076a/14
e. ḳıl- 040a/09
e. ol- 051b/11
e.+ i 077a/08, 079a/08
e.+ idir 073b/09
e.+ in 053a/12, 071b/04, 077/05
e.+ ine 078a/12
e.+ ni 051b/03

émüş - : Karşıklıklı süt emmek.
é.- ken 065a/06, 065a/13

enār : [Far.] Nar.
e. 013b/03
e.+ dın ér- 013b/04
e.+ ım 039a/13
e.+ ımdın 073a/07, 073a/10, 073a/13, 073b/03

encümen : [Far.] Topluluk, cemiyet.
e. 054a/01

endek : [Far.] Az.
e. 003a/03, 039a/04, 039a/09, 049a/03

endīşe : [Far.] Endişe, kuruntu, tasa.
e. 044a/05
e. ḳıl- 035b/09, 039a/10, 044a/04

enīs : [Ar.] Dost, arkadaş.
e. ét- 022b/09

enver : [Ar.] Çok nurlu, parlak, aydınlık.
e. 075a/11

ér - : krş. é- İmek; yardımcı fiil.
rāst é. 014b/04
aldap é.- di 034a/11
allar é.- di 033a/11
alur é.- di 018a/01
anadın é.- di 001b/06, 001b/08, 059a/01
andaġ é.- di 002a/03, 002a/06, 021a/11
ārmān ḳalmas é.- di 013a/14
ayırmas é.- di 002b/10, 028b/12
aytıp é.- di 045a/11
aytmaġay é.- di 061a/12
aytur é.- di 002a/08, 021a/12
baḳar é.- di 026b/10, 064b/01
baḳıp é.- di 009b/13
bar é.- di 001b/06, 012a/07, 027a/09, 033b/05, 036a/09, 046a/10, 048a/07, 051a/12, 059a/01, 059a/14, 060a/01, 063a/12, 066b/14, 069a/11, 069a/12
barur é.- di 063a/11
berip é.- di 002a/06
berḳ urar é.- di 041a/03
bermes é.- di 020b/11
berür é.- di 064a/12
beyān ḳılmasang̃ é.- di 028a/08
bī-ārām é.- di 003b/01
bī-ṭāḳat bolur é.- di 029b/15
bilür é.- di 046b/07
bol é.- di 001b/13, 072a/12
bolup é.- di 017b/01
bu é.- di 002a/01
bularda é.- di 037a/06
çāk bolur é.- di 015b/09
çeker é.- di 017b/04
çıḳar é.- di 026a/11
çıyan é.- di 012b/13
dek bolur é.- di 044b/03
dép é.- di 034b/04, 072b/09
dilteng bolup é.- di 040a/01
enārdın é.- di 013b/04
fedā ḳılur é.- di 002a/08
fermānıda é.- di 051b/04
ġamda é.- di 032b/01

giryān é.- di 026a/11
ḫaberdār é.- di 004b/06, 024b/05, 067b/11
İbrāhīm é.- di 059a/15
içlerinde é.- di 004b/15
islep é.- di 051a/15
iş ḳılur é.- di 067a/12
ḳaḥṭlik é.- di 056a/10
ḳalmas é.- di 067b/13
ḳalur é.- di 002a/02
ḳarārı étmes é.- di 028b/09
ḳaytur é.- di 030a/09, 040b/13, 051b/03, 059b/09
kélür é.- di 017a/14, 023b/03
késer é.- di 001b/14
keter é.- di 025a/04
ketip é.- di 036a/10, 064a/09
ḳızı é.- di 020b/09
kişi é.- di 040b/05
ḳolında é.- di 012a/10
ḳoyup é.- di 057a/03
kökermes é.- di 047a/05
körer é.- di 002a/04, 003b/02
körgizip é.- di 013b/03
körgüzer é.- di 033a/12
körsetür é.- di 035a/02
köyer é.- di 028b/11, 051a/09
ḳuduḳ é.- di 012a/08
ḳulaḳ salmaz é.- di 033a/13
ḳulımız é.- di 018a/03
lāş ḳılur é.- di 001b/15
mecāli ḳalmadı é.- di 067b/15
mekān ḳılıp é.- di 013b/02
Mişām? é.- di 059a/15
münācāt ḳılıp é.- di 072a/08
münevver ḳılıp é.- di 020b/13
naḳş étilgen é.- di 034a/09
nāle ḳılur é.- di 017b/02
nālezāy ḳılur é.- di 017a/06
ʿaleyhiʾsselāmda é.- di 037a/04
oġrı é.- di 060a/09
olar é.- di 059b/02
olturup é.- di 030a/08, 030a/15, 035b/02, 040b/10, 053a/05, 055a/15, 063b/01
onéki é.- di 063a/01
öter é.- di 001b/12, 012a/08, 019a/04
öz başıġa bolur é.- di 025a/15
pinhān bolup é.- di 049a/11
püşt-ü penāhım é.- di 063a/09
Raḥal é.- di 001b/09
reşk éter é.- di 020b/10
rıḥlet é.- di 001b/08
rıḥlet ḳılıp é.- di 019a/03
rū é.- di 020b/09
Rūbil é.- di 001b/15
saḳlar é.- di 028b/09
saldurup é.- di 034a/08, 055b/08, 064b/04
satıp é.- di 072a/07
sāye ḳılur é.- di 020b/03
sever é.- di 059a/02
ṣūret é.- di 020b/09
ṣūret ḳıldurup é.- di 064b/05
şāne ḳılur é.- di 028b/13
Şemʿūn é.- di 001b/13
tartar é.- di 003a/04
temāşā ḳılur é.- di 026b/11, 028b/14
tilenür é.- di 020b/11
tolḳanur é.- di 058a/08
ṭoy ḳılur é.- di 023a/15
tüşige salıp é.- di 036a/10
tüşüp é.- di 012a/14, 072a/14
vaʿde ḳılıp é.- di 072b/08
vaṣiyet ḳılıp é.- di 034b/03
yaḫşı körer é.- di 002b/10
yalġançı é.- di 059a/04, 064a/11
yanıpturur é.- di 072b/01
yarılur é.- di 001b/11
yatur é.- di 003a/02, 046a/12
yemez é.- di 021a/13
yep é.- di 058b/03
yese é.- di 015b/09
yeter é.- di 047a/14
yıġlap turup é.- di 062a/15
yıġlar é.- di 003a/15, 012b/10, 012b/12, 015a/14, 019b/04, 021b/08, 030a/07, 038b/12, 039a/05, 040a/06, 051a/11, 051b/01, 053a/04, 055a/07, 055a/13, 058a/08, 062b/09, 069a/01, 074b/01

yıḳılur é.- di 025a/14
yoḳ é.- di 028b/12, 069a/13, 070b/01
Yūsuf é.- di 049b/06, 058b/15, 063a/09, 069a/11
yüz ḳaytarıp é.- di 034a/13
ẓāhir bolur é.- di 002a/04
zemīn é.- di 029a/04
zer bolur é.- di 017a/09
bar é.- di ér- 046a/07
yıġlap é.- di ér- 063b/14
aytur é.- diler 037b/10, 065b/11
baḳar é.- diler 026b/12, 064b/08
bāzī ḳılur é.- diler 071b/11
beyān ḳılur é.- diler 059b/09
dér é.- diler 020b/12
éşitür é.- diler 051a/13
étür é.- diler 064a/13
ḥayrān é.- diler 026b/12
ḫidmet ḳılur é.- diler 020b/04, 044a/13
kélür é.- diler 052a/05, 056a/09
ḳulaḳ salmaz é.- diler 051a/10
medḥ-ü s̱enā ḳılur é.- diler 025b/02
melāmet éter é.- diler 036b/14
mübārız é.- diler 005b/04
nāle-vü feryād ḳılur é.- diler 025a/12
neẕẕārede é.- diler 027a/14
ʿaz̲āblar körer é.- diler 020b/05
reşk éter é.- diler 065b/11
şükr-ü s̱enā ḳılur é.- diler 076b/15
taʿbīr éter é.- diler 044b/03
temāşā ḳılur é.- diler 007b/12
turar é.- diler 057a/05
yıġlar é.- diler 014b/14, 037a/09, 058a/06, 064b/12, 078b/06
yürüp é.- diler 067a/02
barur é.- dim 044b/10
birle ḳılur é.- dim 037b/15
bülbül é.- dim 011a/02
dép é.- dim 029a/13
dili é.- dim 011a/03
firāḳında é.- dim 016b/13
işni ḳılmas é.- dim 028a/09
kélür é.- dim 016b/11
Kenʿāndın é.- dim 026a/02, 030b/03
körgen érmes é.- dim 048a/04
ḳulı é.- dim 011a/02
men é.- dim 049b/06
müştāḳ-ı cemāliṉg é.- dim 013b/12
öter é.- dim 042a/01
pinhān é.- dim 049b/14
tilep é.- dim 013b/09
yatur é.- dim 009b/01
dép é.- diṉg 027b/10
ḳayda é.- diṉg 049b/13
ḳılıp é.- diṉg 015b/07
vaʿde ḳılıp é.- diṉg 027b/09
baḳar é.- dük 015b/04
éşitip é.- dük 058b/12
ḳaçurup é.- dük 018a/04
ḳaşıda é.- dük 058b/10
ʿayb éter é.- dük 037a/10
mīʿād é.- ince 014a/15
miḳdār é.- ken 017b/06
yalġançı é.- ken 064a/15
lāyıḳ é.- meṉg 033b/13
āh-u zār é.- miş 041b/03
bar é.- miş 060b/04, 060b/05
giriftār-ı zindān é.- miş 042a/01
körer é.- miş 024a/15
mihribānlıḳ ḳılur é.- miş 056a/13
ʿadil é.- miş 056a/08, 056a/13
şermende ḳılur é.- miş 014b/11
yatar é.- miş 012b/15
Yūsuf é.- miş 030b/15
zār é.- miş 060b/04
ziyāde é.- miş 024a/14
āh tartdı é.- se 063a/09
aldı é.- se 036a/11, 063b/06
aydı é.- se 036b/08, 037b/08, 038a/11, 071a/12
aydılar é.- se 006b/14
aytıp é.- se 029b/13
ayttı é.- se 045b/14, 052a/03, 053a/06
aytuşdılar é.- se 004b/05
bar érdi é.- se 046a/07

beyān ḳıldı é.- se 004b/08, 047a/07
dédi é.- se 023b/04, 026b/03, 038b/01
dédiler é.- se 005a/02, 005a/04, 067b/14
duʿā ḳıldılar é.- se 054a/11
éşitip é.- se 030b/06
ḳaradı é.- se 041a/02, 054b/01
kéldi é.- se 030a/10
kélip ḳıldı é.- se 021b/11
kéltürdi é.- se 024a/12
ḳoydı é.- se 052a/04
kördi é.- se 003a/01, 068b/02
köz tüşdi é.- se 052a/05
münācāt ḳıldı é.- se 019b/09
münevver ḳıldı é.- se 054b/01, 075b/04
naẓar ḳıldı é.- se 034a/04
naẓar ḳıldılar é.- se 050b/06
nehārī ḳılıpturur é.- se 050b/04
örtedi é.- se 053b/06
ötti é.- se 046b/05, 048b/05
perveriş ḳıldı é.- se 025a/03
pişvāz çıḳdılar é.- se 074b/08
saldı é.- se 027a/13
sıfadı é.- se 068a/04
sordı é.- se 047b/03
tamām boldı é.- se 050b/08
taşladılar é.- se 013b/05, 044a/12
tefaḥḥuṣ ḳıldı é.- se 017b/12
tüşdi é.- se 024b/11
yeşdi é.- se 035a/05, 035a/06
yettiler é.- se 062a/05
yetüşdi é.- se 036b/15
yıġlap érdi é.- se 063b/14
yoḳ é.- se 008b/07, 018a/05, 027a/04, 033a/15, 037b/11, 039a/12, 043a/06, 059b/14, 060a/05, 061a/12, 062a/01, 067/04
avçım é.- ür 038a/09
cāy é.- ür 077a/02
faḳr é.- ür 028b/02
farż é.- ür 071a/10, 071a/10
gümāna é.- ür 005b/16
imānım é.- ür 078a/01
ʿarż é.- ür 071a/11

ér : Erkek, yiğit.
é. 005a/11

éri - : Erimek.
é.- p 032b/01, 034b/15

érmes : krş. émes. Değil.
ḫūb é.- mes 044a/05
kélgen é.- mes 044a/15
kem bolġan é.- mes 028b/06
kişi é.- mes 023b/06, 068b/11
ʿaceb é.- mes 063a/07
ṣādır bolġan é.- mes 067a/11
taşarı é.- mes 071b/01
tüşing é.- mes 046b/12
yalġan é.- mes 015b/08
salgen é.- mes é- 047a/14
körgen é.- mes ér- 048a/04
rāżı é.- mesmen 038a/02
rāżı é.- mesmiz 005a/04

ért - : I. Geçmek.
é.- er 009b/14

érte : Sabah, yarın, önce.
é. 004b/13, 015b/07, 027a/07

érteng : Sabah, o sabah.
é. 050a/13

ervāḥ : [Ar.] Ruhlar.
e.+ larım 010a/09

esb : [Far.] At.
e.- i tāzī 025a/11

esbāb : [Ar.] Sebepler.
e.- ı maṣlaḥat ḳıl- 064a/05
e. 072a/15

esīr : [Ar.] Esir, tutsak.
e.+ im 066b/06

esrek : İçki.

müşk-i e. 22a/01

éşik : Eşik, kapı.
é. 035a/14
é.+ de 007b/05, 031a/15, 055a/04, 070b/05
é.+ din 024a/06
é.+ e 035a/14
é.+ i 043a/05
é.+ ide 030a/08, 031b/02
é.+ in (éşikin) 023a/06, 027a/11, 029b/09
é.+ ingde 033b/08, 070a/15
é.+ leri 025b/01, 075b/01
é.+ ni 055a/03

éşit - : İşitmek, duymak.
é. 022a/08, 022b/03, 036b/01, 049b/05
é.- ey 047a/10
é.- ing 024a/11, 033a/10, 060b/06
é.- ip 003b/14, 005b/02, 005b/05, 006b/06, 016b/04, 022a/12, 022b/13, 023a/10, 027a/05,
032b/12, 039a/01, 039a/07, 039a/09, 042a/07, 043a/08, 058b/05, 061a/14, 065a/04, 070b/13,
071b/04, 077/05, 077b/09
é.- ip ér- 030b/06, 058b/12
é.- iptururmiz 061b/09
é.- keç 019a/01, 022b/01, 025a/07, 053a/12, 064a/15, 067b/07, 067b/09
é.- ken bol- 030a/04
é.- mes 012b/04, 073b/13
é.- meseng 022b/11
é.- sem 040b/09
é.- sün 022a/06
é.- ti 052a/08, 056a/07
é.- tiler 024a/13, 036b/14
é.- tim 042b/08
é.- ür 003b/15
é.- ür ér- 051a/13

éşitken : İşiten, duyan.
é. 002b/04
é.+ lerning 001b/11

eşkāl : [Ar.] Dış görünüş.
aṣl-ı e.+ im 037b/01

eşyā : [Ar.] Eşya.
e.+ ndın 006b/10

ét - : I. Etmek, yapmak, yerine getirmek.
é.- düm 020a/02
é.- er 038a/03
é.- medi 009a/03, 017b/10
e.- meng 008a/01
é.- ür ér- 064a/13

ét - : II. Etmek, yapmak; yardımcı fiil.
āh-u feryād é. 015a/11
ʿafv é. 070a/07
ṣabr é. 060b/01, 078a/03, 078a/07, 078a/11, 078a/15
ṣād é. 015a/10
şükr é. 073b/01
kış é.- dim 020a/03
seyr é.- eli 077b/14
reşk é.- er 021a/07
zaḫm é.- er 039b/07
melāmet é.- er ér- 036b/14
ʿayb é.- er ér- 037a/10
reşk é.- er ér- 020b/10, 065b/11
taʿbīr é.- er ér- 044b/03
temāşā ḳılġalı é.- erġa 021a/07
ḳaṣd é.- erler 066b/01
enīs é.- ermen 022b/09
ṣabr é.- ermen 039a/11
pinhān é.- esin 028a/05
nūş é.- eyin 077a/14
ṣabr é.- eyin 039a/11
şükr é.- eyin 012b/02
raḥm é.- gil 010b/15
baḫş é.- ing 067a/14
şād é.- ing 071a/02, 071a/03, 071a/05, 071a/07, 071a/09, 071a/11
… é.- ip 048b/11
çāk é.- ip 019b/02
elvedāʿ é.- ip 078b/02

emr é.- ip 076a/14
feryād é.- ip 019b/05, 021b/08, 034a/05, 035b/03, 049a/14, 051b/07, 070b/15
fısḳ é.- ip 044a/02
fiġān é.- ip 009a/01
fikr é.- ip 034a/08
gümān é.- ip 068b/04
ḫançer é.- ip 039b/07
ḳabūl é.- ip 023b/11
ḳahr é.- ip 052b/01
ḳufl é.- ip 055a/03
ʿaḳd é.- ip 055b/10
otın é.- ip 045b/09
remil é.- ip 021b/04
reşk é.- ip 069b/06
ṣabr é.- ip 073b/02
ṣayd é.- ip 016b/12
s̱enā é.- ip 075b/03
söz é.- ip 046a/03
şitāb é.- ip 041a/05
şükr-ü s̱enā é.- ip 012b/01
ümīd é.- ip 065b/01
vaʿaẕ-u pend-ü naṣiḥat é.- ip 051b/03
yād é.- ip 015a/10, 030b/14
ẕikr-ü s̱enā é.- ip 079a/07
tamām é.- ipdür 065a/05
isnād é.- ken 057b/04
ḫalāṣ é.- key 042a/06
yamanlıḳ é.- key 007a/04
ziyān é.- key 062a/01
ʿafv é.- kin 053a/01
bitāb é.- me 039b/05
ḫarāb é.- me 039b/04
iʿtimād é.- me 012b/08
ʿayb é.- me 039b/04
ʿaẕāb é.- me 039b/05
rivāyet é.- me 036a/14
şād é.- me 012b/09
şikāyet é.- me 036a/13
ṭaʿne é.- me 036b/14
yād é.- me 012b/08
şād é.- medi 023b/14
bāver é.- medim 027b/14
gümān é.- meng 068b/12
ḫacālet é.- meng 005a/13
ḫıyānet é.- meng 005a/13
rivāyet é.- meng 005a/14
ümīd é.- meng 038a/07
ʿayb é.- mengiz 037b/04
dirīġ é.- mes 060b/06
ḳarārı é.- mes ér- 028b/09
raḥm é.- meseng 029a/11, 045b/13
ġam é.- mesün 040a/09
ḫazān é.- mey 039a/14
ẓāhir é.- mey 022b/04
raḥm é.- mezler 010a/08
naṣīb é.- se 029b/10
āh-u fiġān é.- ti 002a/12
dücihān é.- ti 002a/09
fikr é.- ti 057a/10
ġıdār é.- ti 046b/11
ʿayān é.- ti 002a/09
ʿitāb é.- ti 046a/04
suʾāl é.- ti 052a/08
ṭalāḳ é.- ti 047b/05
yarılurġa é.- ti 028b/15
feryād é.- tiler 050a/08
ḳarār é.- tiler 043b/08, 063b/10
vaʿde é.- tiler 043a/15
ḫarāb é.- ting 029a/02
ıṣṭırāb é.- ting 029a/07
ʿaẕāb é.- ting 029a/11
s̱evāb é.- ting 029a/09
şarāb é.- ting 029a/05
tenhā é.- ting 029a/03
gümān é.- tingiz 070b/11, 070b/12
vīrān é.- tingiz 070b/11
günāh é.- tük 070a/06

ét - : krş. yet-. Yetmek, ulaşmak.
é.- ip 025b/15, 041b/11, 043a/11
é.- se 012a/06, 025a/07, 055b/11, 055b/12, 078a/04

éti : krş. yeti. Yedi.
é. 046a/13, 046a/13, 046a/14

étil - : Edilmek; yardımcı fiil.
naḳş é.- gen 034a/14, 066b/15

naḳş é.- gen ér- 034a/09

étiş : krş. étüş-, yetiş-. Yetişmek, ulaşmak.
é. 022b/08

étkür - : Yetiştirmek, ulaştırmak.
é. 022a/06, 031a/11

étkür- [?]
é. - medüging 005a/07, 005a/08, 005a/10, 005a/12, 005a/14, 005b/01

eṭrāf : [Ar.] Etraflar, yanlar.
e.- ı Kenʿān 056a/07
e.+ dın 056a/08
e.+ ıġa 030a/03
e.+ ın 064b/04
e.+ ında 058a/01, 075a/11
e.+ ını 051b/02

étür - : Yetiştirmek, ulaştırmak.
é.- se 053b/13

étüş - : krş. étiş-, yetiş-.Yetişmek, ulaşmak.
i.- mes 038a/08

evḳāt : [Ar.] Vakitler, zamanlar.
e. ḳıl- 049a/06

evlād : [Ar.] Evlat, çocuk, fert.
e.+ ı 072a/01, 073b/07, 074b/03, 077a/06
e.+ ıdın 067b/12, 068a/01
Yaʿḳūbnıng e.+ ıdın bol- 068a/04

evvel : [Ar.] Önce, ilk olarak.
e. 02a/09, 012a/01, 012a/02, 016a/11, 028a/08, 037b/12, 039b/07, 041a/14, 052a/02, 060a/07,
060a/08, 061b/09, 067a/06, 068b/08
e.+ din 029a/01, 044a/08
e.+ ġıdın 021b/14, 044b/07, 054a/13
e.+ ḳı 050a/06
e.+ ḳıdın 073a/02

evvelā : [Ar.] İlk önce, ilk olarak.
e. 006a/15, 020a/04

ey : krş. ay. Ey; seslenme edatı.
e. 003b/12, 003b/13, 004a/01, 004b/15, 005b/06, 006a/05, 007b/07, 008a/13, 008a/15,
008b/05, 008b/07, 009b/09, 010a/15, 010b/02, 010b/05, 011a/09, 011a/11, 011a/12, 011a/12, 011b/15,
013a/13, 013b/07, 014a/14, 015b/12, 016a/02, 016b/07, 018a/07, 018b/01, 018b/03, 019b/05,
022a/13, 023b/05, 024b/02, 025b/06, 025b/12, 027b/09, 028a/08, 028b/05, 029a/13, 030b/02,
030b/07, 031b/03, 032a/02, 032a/05, 033a/04, 033a/07, 033a/08, 033a/14, 033b/12, 034a/05,
034a/07, 034a/15, 034b/02, 034b/10, 035a/04, 035a/10, 035b/05, 036a/04, 036b/11, 037b/14,
039a/12, 039a/13, 039b/10, 041a/03, 042b/11, 044a/06, 044a/09, 045a/04, 045b/02, 046b/09,
046b/14, 047a/09, 047b/07, 048b/08, 050b/15, 051a/02, 052b/09, 053a/10, 053b/01, 053b/02,
053b/03, 053b/08, 053b/09, 054a/09, 054b/03, 055a/12, 055b/01, 056a/12, 056b/11, 056b/12,
057b/09, 058b/07, 059a/06, 059b/15, 060b/12, 061a/08, 061b/08, 061b/15, 062b/03, 062b/11,
064a/07, 065a/03, 066a/02, 066b/09, 067a/09, 067b/02, 068a/09, 068a/09, 068b/09, 068b/12, 069a/02,
069a/12, 069a/14, 069b/03, 069b/05, 069b/12, 071b/04, 072a/08, 072b/03, 073b/09, 077b/02

eyle - : Eylemek, yapmak, etmek; yardımcı fiil.

… e. 053a/02
āşinā e. 052b/13
devā e. 053a/03
edā e. 052b/15
ezber e. 007a/02
ġarīb e. 070a/12
ḫaẕer e. 077a/12
hedā e. 052b/14
muḳayyed e. 052b/13
ʿayān e. 027b/13
revā e. 053a/01
ümīd e. 065b/05
yād e. 010a/02
serzeniş e.- ban 070b/04
armān e.- di 054a/06
cefā e.- di 036b/01
fedā-yı yār e.- di 054a/07
güvāh e.- di 036a/15
ḫarāb e.- di 076a/15
iẓhār e.- di 054a/06
ʿarż e.- di 032b/06
ʿaẕāb e.- di 076a/14
raḥm e.- di 074a/06
s̱enā e.- di 036a/15
tenhā e.- di 076a/14
bī-dil e.- dim 076a/12
menzil e.- dim 076a/11
tebdīl e.- dim 076a/11
ṣabr e.- dinḡ 070a/08
cebr e.- dük 070a/07, 070a/09, 070a/11, 070a/13, 070a/15
ṭaḳ e.- gen 073a/06
raḥm e.- gil 006b/11
ṣabr e.- gil 012b/08, 029b/12, 041b/08, 060a/13
cüdā e.- me 003a/05, 003a/10
gedā e.- me 003a/06
ḳara e.- me 003a/12
revā e.- me 003a/08, 003a/14
sūd e.- medi 039b/01
giryān e.- menḡ 011a/06
īẕā e.- menḡ 038a/03
ʿayb e.- menḡ 021a/09, 021a/10, 065a/05, 065a/10, 076a/12
rāżı e.- menḡ 038a/04
ḳabūl e.- mese 055a/09
pervāz e.- mey 002a/02
ṣabr e.- nḡ 045b/06
ümīd e.- nḡ 045b/05
bāver e.- ngiz 036b/06
cüdā e.- ngiz 036b/06
ḫūrşīd-i ḫāver e.- ngiz 036b/07
çāk-i giribān e.- p 039b/02
efġān e.- p 040a/05
fiġān e.- p 039b/01
gümān e.- p 070b/09
ḳan e.- p 039b/02
menzil e.- p 040a/02
nāle-vü fiġān e.- p 002a/13
naẓar e.- p 052a/01
rüsvā-yı cihān e.- p 039b/01
sinān e.- p 039b/07
bī-dil e.- pmen 040a/03
bülbül e.- pmen 040a/05
ḳandīl e.- pmen 040a/04
tebdīl e.- pmen 040a/02
ġażab e.- r 036a/13
perveriş e.- r 029a/13
cānbāzlıḳ e.- rdi 062a/08
yād e.- rem 019b/01
medḥin e.- rmen 037b/02
amān e.- se 006a/03
ḫelālim e.- se 038a/04
ʿināyet e.- se 079a/02
rūşenī e.- se 053b/15
seyr-i cihān e.- se 006a/03
baḫş e.- sem 070b/04, 070b/06, 070b/08, 070b/10, 070b/12
temāşā e.- sem 006a/13, 006b/15
ʿişret e.- senḡ 077a/13
ʿafv e.- sün 060b/07
yād e.- sün 032b/06
dāġ e.- y 062a/12
inʿām e.- y 065b/09
soraġ e.- y 062a/11
tuzaġ e.- y 062a/11
amān e.- yin 028a/04
beyān e.- yin 027b/12
dād-ü feryād e.- yin 051b/08
dermān e.- yin 027b/15
ḫaber e.- yin 041a/05

maʿmūr e.- yin 028a/06
revān e.- yin 028a/02
ṣabr e.- yin 012b/07
āzād e.- yor 071a/03
peryād e.- yor 071a/02

eyyām : [Ar.] Günler.
e. 023a/02, 046b/05
e.+ dın 044b/02

eẕā : [Ar.] Eziyet, sıkıntı.
e. 049b/15
e. bol- 050a/01
e. ḳıl- 011a/05, 049b/01, 051b/10, 070b/05
e.+ ya 012b/10
e.+ ya ḳal- 078a/08

ezber : [Far.] Ezber.
e. eyle- 007a/02
e. ḳıl- 005a/04

ezvāc : [Ar.] Eşler, karı kocalar.
e.- ı peyġamber 024a/10

faḳīr : [Ar.] Fakir, yoksul.
f. ḳıl- 048a/11

faḳirāne : [Far.] Fakirlere yakışır şekilde.
f. 062b/07

faḳr : [Ar.] Fakir, yoksul.
f.- u fuḳarā 046a/08
f. 047a/02, 047a/06, 068b/09
f. ér- 028b/02

fānī : [Ar.] Fani, ölümlü.
f. 077b/11, 077b/14
f.+ din 077b/12
f.+ dur 004a/06

farż : [Ar.] Farz; şart, gerekli.
f. ér- 071a/10, 071a/10

faṣl : [Ar.] Mevsim.
f.- ı bahār 005b/06, 006a/07, 006a/12, 021a/10
f.- ı bostān 020a/03
f.- ı yaz 006a/02
f. ér- 071a/10, 071a/10

faż̇l : [Ar.] Lütuf, kerem.
f. +ımnı 041b/01

fedā : [Ar.] Feda, uğruna verme.
f.- yı yār eyle- 054a/07
f. ḳıl- 011b/11, 022a/04
f. ḳılur ér- 002a/08

felek : [Ar.] Dünya, devran, baht.
f. 003a/13, 006b/12, 011a/04, 015a/04, 023b/14, 028a/03, 049b/02, 055b/15,
057b/07, 060a/15, 065a/05
f.+ ni 049b/01

fenā : [Ar.] Fena, kötü.
f. 062a/12
f.+ dur 032b/07

ferāġat : [Ar.] Huzur, rahatlık.
f. 026b/07, 048a/09, 074a/06
f. bol- 057b/12, 073a/04, 076b/11, 077b/05
ehl-i f.+ de 047a/

ferāmūş : [Far.] Unutma, hatırdan çıkarma.
f. ḳıl- 045a/13, 046b/10

ferd : [Ar.] Fert.
f. ol- 063a/04
f. ol- 061b/04

ferīşān : [Far.] Perişan, kederli.
f. 042b/02

ferişte : [Far.] Melek.
f.- ü ḥūr-u ġılmān 002a/11
f. 002a/06, 075a/11
f.+ din 065b/02

f.+ ler 007b/11, 011a/09, 025b/01
f.+ leri 071b/11

fermān : [Far.] Buyruk, emir.
f. 012a/12, 026b/08, 041b/06, 042a/03, 053a/09, 077b/06, 078b/03
f. ḳıl- 012a/12, 020b/02, 025b/02, 035a/07, 036a/08, 040a/07, 043a/02, 050a/01, 050a/12,
053a/06, 062b/01, 062b/02, 067b/01, 071a/12, 071b/03, 074b/04, 077a/01, 079a/06
f.+ a 043b/02
f.+ ı 072a/02
f.+ ıda ér- 051b/04
f.+ ın 055b/05
f.+ ınça 056b/09
f.+ ıturur 053a/10, 062b/04
f.+ turur 053a/08

fermān-berdār : [Far.] Fermana uyan, emre uyan.
f. bol- 076b/14
muṭīʿ-u f. bol- 051a/08

fermān-berdārlıḳ : Fermana uyma, emre uyma.
f. ḳıl- 059b/07

fermānlıḳ : Fermanlı.
f.+ turur 043b/06

feryād : [Far.] Feryat, figan, haykırış.
f. 032b/11
f. ét- 019b/05, 021b/08, 034a/05, 035b/03, 049a/14, 050a/08, 051b/07, 070b/15
āh-u f. ét- 015a/11
dād-ü f. eyle- 051b/08
f. ḳıl- 032b/13, 040b/15, 042b/07, 045b/01, 072b/12, 078b/07
nāle-vü f. ḳılur ér- 025a/12
f. ur- 002a/02
f.+ ıma 010b/15
f.+ ımnı 022a/06

ferzend : [Far.] Oğul, çocuk.
f.- i ʿazīz 022a/13
f. 003b/13, 013a/06
f.+ leri 010b/03, 010b/05, 058b/08, 069a/02
f.+ lerim 056a/12, 060b/12, 061b/15

fezāʿlı : Korkudan dolayı inleyip sızlama.
f. 041a/06

fīrūze : [Far.] Firuze.
f. 030a/02, 066b/14

fısḳ : [Ar.] Fenalık, ahlaksızlık.
f. ét- 044a/02

fiġān : [Far.] Figan, feryat, haykırış.
nāle-vü f. 075b/12
f. ét- 009a/01
āh-u f. ét- 002a/12
f. eyle- 039b/01
nāle-vü f. eyle- 002a/13
f. ḳıl- 055a/04, 078a/08
nāle-ü f. ḳıl- 039a/05, 039a/07, 039a/09, 078b/04
nāle-vü f. ḳıl- 044b/15
f. köter- 042b/10, 044b/14, 049a/02, 067a/04, 067a/09, 067a/10, 067b/02, 069b/15, 070a/04
nāle-vü f. köter- 025a/14
āh-u f. tart- 021a/14
f.+ dur 074a/08
f.+ ı 002b/06, 030b/14
f.+ ım 016b/02, 019a/06

fikr : [Ar.] Fikir.
f. ét- 034a/08, 057a/10
f. ḳıl- 014a/13, 029b/15, 033a/14

fiʿl : [Ar.] Fiil, davranış, eylem.
f.+ in 064a/13
ḫulḳ-u f.+ in 065a/15

filān : [Ar.] Falan, filan.

f. 064b/03, 069a/06

fiʾl-ḥāl : [Ar.] O anda, şimdi, hemen.
f. 012a/13, 023a/06, 024b/12, 042a/03, 050b/10, 058b/02, 059a/01, 063a/02, 066a/08

firāġ : [Ar.] krş. firāḳ. Ayrılık, ayrılma.
f.+ ı 010a/06
f.+ ıdın 022a/09

firāḳ : [Ar.] krş. firāġ. Ayrılık, ayrılma.
f. 040a/04
derd-i f.+ ı 032b/09
f.+ ıdın 022a/03, 022a/05, 031b/03
derd-i f.+ ıdın 022b/11, 056b/13
f.+ ım 019a/11
f.+ ımdın 031a/13, 031b/01, 031b/04, 031b/07, 031b/10
f.+ ın 056b/12
f.+ ına 061a/15, 061b/04
f.+ ında 030a/07, 031a/01, 040a/05, 058b/04, 076b/03
f.+ ında ér- 016b/13
f.+ ın͡gda 007a/15

firāvān : [Far.] Çok, bol, aşırı.
f. 048b/02, 065b/09

fuḳarā : [Ar.] Fakirler, yoksullar.
f. 024a/13
şāh-u gedā-u f. 026b/11
faḳr-u f.+ sı 046a/08

furṣat : [Ar.] Fırsat.
f. 006b/04, 049b/05

füzūn : [Far.] Çok, fazla.
f. ol- 022b/03, 022b/04

ġabġab : Gerdan. [Ar.]
ġonça-ı ġ. 024a/04

ġāfil : [Ar.] Etrafından habersiz olan kimse.
ġ. ol- 008b/11

ġaflet : [Ar.] Gaflet, dalgınlık, gerçeği görememe hâli.
ġ. 077a/14

gāh : [Far.] Zaman, vakit.
g. 021b/01, 033a/11, 033a/12, 058a/07

ġalle : [Ar.] Ürün, mahsül.
ġ. 048b/02, 048b/05, 066b/13, 066b/15
ġ.+ lerni 049a/05, 061a/03

ġam : [Ar.] Kaygı, tasa.
ġ.- u ġuṣṣa tut- 041b/04
ġ. 006a/01, 007a/07, 018b/07, 023b/14, 045b/08, 050b/12, 060a/12, 065a/12
derd-ü ġ. 056a/01
ġ. ét- 040a/09
derd-ü ġ. ḳıl- 035b/15
zīr-i ġ. ḳıl- 036a/06
ġ. sal- 010b/14
ġ. ye- 060b/04, 060b/07, 065b/09, 072a/10
ġ.+ da 015a/13, 031b/14
ġ.+ da ér- 032b/01
ġ.+ da ḳoy- 013a/05

ġam-ḫār : [Far.] Gam çeken, üzülen.
ġ. 004b/04

ġammāz : [Ar.] Söz taşıyan.
ġ. bol- 016b/15
ġ.+ larnın͡g 017a/01

ġanimet : [Ar.] Kazanç.
ġ.+ turur 027a/06

ġarāyib : [Ar.] Şaşılacak tuhaf şeyler.
ʿacāyib-ü ġ. 006a/06

ġarīb : [Ar.] Garip, zavallı, aciz.
ġ.- ü bī-nevā ḳıl- 049b/09
ġ.- ü nātüvān 062a/09

ġ. 025b/12, 025b/13, 025b/15, 026a/02, 026a/04, 026a/06
ġ. bol- 043a/11, 050a/02
ġ.+ din 008a/02
ġ. +e 070a/12
ġ.+ in͡g 036a/02
ġ.+ ler 045b/02
ġ.+ lerge 065a/14
ġ.+ ni 065a/05, 074a/04

ġarībī : [Ar.] Gariplere ait.
ġ. 019a/11

ġavġa : [Far.] Kavga.
ġ. 007a/11, 015a/12, 017b/15
ġ. bol- 018a/03
ġ. ḳıl- 007a/09, 013a/04
ġ. yap- 018a/01

ġayb : [Ar.] Kayıp, görünmez olma.
ġ. bol- 009b/12, 021a/03
ġ. ḳıl- 024b/08, 034a/03

ġayibāne : [Far.] Gizlice.
ġ. 023a/04

ġażab : [Ar.] Öfke, kızgınlık.
ġ. eyle- 036a/13
ġ. ḳıl- 035b/07, 046b/02, 046b/15
ḳahr-u ġ.+ ıdın 009b/10

ġazel : [Ar.] Gazel.
ġ.- i Yūsuf 075b/13
ġ. 004a/03, 006a/10, 006b/06, 006b/14, 007b/13, 008b/08, 009a/04, 011b/03, 012b/01,
015a/03, 016a/04
beyān-ı ġ. 004a/03
ġ.+ ni 003a/04, 010b/12, 018b/05, 019a/05, 020a/01, 021a/05, 021b/14, 025b/11, 026b/04,
029a/01, 029b/02, 030b/08, 036a/12, 037a/12, 038a/02, 040a/01, 041a/04, 049a/15, 051b/07,
052b/12, 053b/12, 054b/04, 055a/07, 055b/10, 056b/10, 057a/12, 060a/12, 062a/06, 062a/15,
065a/04, 066a/12, 070a/05, 070b/02, 071a/01

gedā : [Far.] Dilenci, yoksul.
şāh-u g.- u fuḳarā 026b/11
şāh-u g. 024a/13, 026b/08
g. eyle- 003a/06
g. ḳıl- 011a/07, 070b/05

ger : [Far.] krş. eger. Eğer, şâyet, ister… ister…
g. 029a/05, 055a/09

gerd : [Far.] Toz, toprak.
g.- ü ġubār 020a/13
g. 074b/09, 074b/09, 074b/13, 074b/14, 075a/02, 075a/04, 075a/08, 075a/09, 075a/09
g.+ ini 031a/02

gerdā-gird : [Far.] Fırdolayı, çepeçevre.
g. 078b/07

gerdān : [Far.] Gerdan, boyun kısmı.
g.+ ıma 045b/13

gerdiş : [Far.] Dönme, dönüş.
g.+ i 049b/01

gerdūn : [Far.] Dünya, felek.
g. 011a/04, 055b/15

ġıdār : [Ar.] Vefasızlık etme, hainlik etme.
ġ. ét- 046b/11

ġılmān : [Ar.] Cennette hizmet eden delikanlılar, köleler.
ġ. 002b/01
ferişte-ü ḥūr-u ġ.+ lar 002a/11

girān : [Far.] Ağır, sıkıcı.
g. kél- 066b/10

giribān : [Ar.] Elbise yakası.
g. 019b/02
çāk-i g. eyle- 039b/02

giriftār : [Far.] Tutulmuş, yakalanmış.
g.- ı zindān ér- 041b/15
g. 031b/06, 041a/15
g. bol- 010b/04
g. ḳıl- 003b/14, 040b/03, 064b/01, 075a/14
g. ol- 028a/01

giryān : [Far.] Ağlayan, ağlayıcı.
g. ér- 026a/11
g. eyle- 011a/06
dīde-i g. ol- 066b/02
çeşm-i g.+ ı 031a/01

giyāh : [Far.] Ot.
g. 047a/05, 048b/12, 049a/04, 050b/10

ġonça : [Far.] I. Gonca, tomurcuk.
ġ.- ı ġabġab 024a/04
ġ.- ı ʿömr 011b/12
ġ. 010a/07, 019a/09, 041b/07
ġ.+ sı 003a/11

ġonça : [Far.] II. Sevgilinin ağzı.
ġ. 008b/15, 039a/13

göl : Göl.
g.+ lerde 043a/13

ġubār : [Ar.] Toz, toprak.
ġ. 031a/03
gerd-ü ġ. 020a/13
ġ.+ ı 070b/01

ġulām : [Ar.] Köle, esir.
ġ. 023a/07

ġulġule : [Far.] Gürültü, velvele.
āvāz-ı ġ.- ü zelzele 075a/12
āvāz-ı ġ. 051b/06
ġ. sal- 075b/12

gūnāgūn : [Far.] Renk renk, çeşit çeşit.
g. 028b/13, 034a/10
mīve-i g. 050b/10

ġusl : [Ar.] Yıkama, temizleme.
ġ. ḳıl- 024b/12

ġuṣṣa : [Ar.] Gam, keder.
ġam-u ġ. tut- 041b/04

gūş : [Far.] Kulak.
g.+ ın͡gnı 044b/12

gūşt : [Far.] Et.
g. 037a/02
g.+ ı 015b/15, 058b/12

gūyā : [Far.] Güya, sanki, sözde.
g. 003a/13, 009a/10, 009a/12, 017b/11, 020a/03, 025a/15, 048b/04, 073a/03

gūze : [Far.] Koza.
g. 072b/02

gül : [Far.] Gül.
g. 002a/13, 003a/11, 005b/15, 016a/08, 019a/09, 020b/15, 021a/07, 021b/15, 022a/01,
022a/02, 022a/02, 022a/09, 029a/08, 037b/05, 039a/14, 040a/05, 041b/02, 053b/15, 060a/14, 060b/02,
066b/01, 066b/04
g. é- 014a/04, 029b/04, 045b/12
g.+ i 078b/15
g.+ isen 062b/12
g.+ isiz 058a/09
g.+ ler 005b/06, 006a/07, 012b/07, 041b/07
g.+ lerni 005b/09
g.+ üm 015a/07

gülāb : [Far.] Gül suyu.
g. 034a/11, 078b/12

gülgūn : [Far.] Gül renkli, pembe.

g. 078b/12

gülistān : [Far.] Gül bahçesi.
g. 062a/12
g.+ ım 015a/09, 016a/08

gülʿiẕār : [Ar.] Gül yanaklı.
g. 054b/06
g. ol- 004b/02
g.+ a 051b/11
g.+ e 054a/05
g.+ ım 021a/07, 055a/08, 076a/09
g.+ ımda 015a/08
g.+ ımdın 073a/05

gül-levn : [Ar.] Gül renkli.
g. ol- 022b/06

gül-nār : [Far.] Nar çiçeği.
g.+ ım 055a/10

gülşen : [Far.] Gül bahçesi, gülistan.
g.+ im 060b/02

gülzār : [Far.] Gül bahçesi, gülistan.
g.+ ġa 058a/10
g.+ nı 058a/10

gümān : [Far.] Zan, şüphe.
g. 002a/15, 058b/13
g. bol- 059b/12, 064a/08
g. ét- 068b/04, 068b/12, 070b/11, 070b/12
g. eyle- 070b/09
g. ḳıl- 068a/01
g.+ a 043b/03, 074a/04
g.+ a ér- 005b/16
g.+ dār bol- 044a/10
g.+ dur 009a/13, 014a/07, 018b/13
g.+ ı 078a/05

günāh : [Far.] Günah.
g. 035b/08, 036a/14, 036b/05, 036b/09, 044a/09, 047b/03
g. ét- 070a/06
g. ḳıl- 019b/12
g.+ ım 011a/01, 020a/02, 020a/03, 020a/05, 020a/07, 020a/09, 020a/11
g.+ ım bol- 053a/01
g.+ ımız 073b/10
g.+ ın 047b/04, 060b/07, 067a/14, 070a/01, 071a/01, 071b/01
g.+ ı͡ngnı 034b/05
g.+ larım 020a/10
g.+ ların 074a/15

gürūh : [Far.] Güruh, topluluk, cemaat.
- **gürūh gürūh**: Bölük bölük, takım takım:
g. 050a/07, 056a/08, 074b/05, 076b/09, 076b/09
ḫalāyıḳ-ı g. 050a/07
g. bol- 056a/08

güvāh : [Far.] Şahit, delil.
g. 022b/12
g. eyle- 036a/15

güvāhlıġ : krş. güvāhlik, güvāhlıḳ. Şahitlik.
g.+ ım 036b/06

güvāhlıḳ : krş. güvāhlik, güvāhlıġ. Şahitlik.
g. ber- 047b/03

güvāhlik : krş. güvāhlıġ, güvāhlıḳ. Şahitlik.
g. ber- 036a/12

güẕār : [Far.] Geçme, geçiş.
g.+ 041b/14
g.+ ı 077a/13
g.+ ım 007b/02

ḫaber : [Ar.] Haber.
ḫ. 018a/01, 031a/14, 032b/03, 040b/09, 041a/06, 041a/11, 042b/15, 056a/10, 056b/10,

072b/05, 073a/05, 073a/05, 073a/06, 073a/06, 073a/07, 073a/10, 073a/11, 073a/13, 073b/03, 074b/04

ḫ. al- 015b/04

ḫ. ber- 001b/04, 021a/13, 022a/11, 023a/15, 025b/05, 043a/09, 043a/10, 043a/12, 043a/14,

043b/01, 043b/03, 051b/07, 053a/09, 053a/13, 055b/01, 056b/11, 056b/11, 056b/12, 056b/13, 056b/14,

056b/15, 057a/11, 060a/04, 061b/10, 062a/03, 068b/10, 071a/14, 077/05, 077b/06

ḫ. eyle- 041a/05

ḫ.+ ge 024a/10

ḫ.+ i ber- 052b/05

ḫ.+ in 061a/11, 077b/08, 077b/09

ḫ.+ leri 037a/06

ḫ.+ ni 071b/14, 077a/04

ḫaberdār : [Far.] Haberi olan, vakıf olan.

ḫ. bol- 037a/08

ḫ. ér- 004b/06, 024b/05, 067b/11

ḫ. ḳıl- 068a/03

ḫ. ol- 006b/05

ḫacālet : [Ar.] Utanma, mahçup olma.

ḫ. ét- 005a/13

ḫ. tart- 027a/15

ḫ.+ din 070a/14

ḥācet : [Ar.] İhtiyaç, gerek duyulan şey.

ḥ.+ imni 017a/02

ḥ.+ iṅgizni 017a/02

ḥ.+ turur 063a/14

ḥadd : [Ar.] Sınır.

ḥ.+ in 065b/07

ḥ.+ ini 008a/07

ḥāfıẓ : [Ar.] Hafız.

ḥ.- ı ḫoş 075a/12

ḫāh : [Far.] İsteme, isteyiş.

- **ḫāh … ḫāh…:** İster … ister …:

ḫ. 007b/02, 007b/02, 022a/14, 022a/14, 038b/09, 042a/13, 042a/13

ḥaḳīḳat : [Ar.] Hakikat, gerçek.

ḥ. 025b/03, 047a/13

ʿışḳ-ı ḥ. 053b/06

ḥ. ol- 054b/05

ḥaḳīḳī : [Ar.] Hakiki, gerçek.

ḥ.+ ġa 047a/15

ḥakīm : [Ar.] Hâkim, egemen.

ḥ. ḳıl- 004a/12

ḥākīm : [Ar.] Hâkim, her şeyin mahiyetini bilen.

ḥ. ḳıl- 044a/02

Ḥaḳḳ : [Ar.] I. Allah, Tanrı.

ḥ. 012b/07, 022b/12, 030b/11, 036a/04, 038a/04, 053b/15, 073b/01, 078a/12, 079a/02

ḥ.+ a 008a/07

ḥ.+ a 054b/07

ḥ.+ dın 006b/13, 027b/13

ḥ.+ dın 012b/08, 045b/05, 045b/09, 060a/14, 073a/11, 073b/02, 076a/15

ḥ.+ ġa 071a/08

ḥ.+ nı 008a/02

ḥ.+ nı 011a/02, 043a/09, 060b/05

ḥ.+ nıṅg 038a/09

ḥ.+ nıṅg 020a/02, 036b/07

ḥaḳḳ : [Ar.] II. Sarfedilen emeğin karşılığı olarak manevi yetki.

ḥ.+ ı 016a/05, 016a/06

ḥ.+ ıdın 036a/04, 057b/05, 071a/06, 071a/06, 071a/07

ḥ.+ ımġa 028a/11

ḥ.+ ını 070b/07

ḥ.+ nı 007b/15, 011a/05

haḳla - : Hak etmek.
h.- n͡g 008a/04

ḥāl : [Ar.] Hâl, durum.
ḥ.- i dil 008b/10
ḥ.- ü aḥvāl 006b/13, 071b/09, 072b/13, 076b/07
ḥ. 039b/10
ḥ.+ i 028a/04
ḥ.+ im 009a/11, 029a/02, 029a/05, 037a/15, 051b/12, 053b/10
derd-i ḥ.+ im 051b/09
ʿarż-ı ḥ.+ im 022b/03
ḥ.+ imdin 029b/08
ḥ.+ ime 008a/08
ḥ.+ imġa 006b/05, 010b/15, 019a/14, 029a/11, 052a/12
ḥ.+ imni 023b/10, 053b/02
ʿarż-ı ḥ.+ imni 049a/13
ḥ.+ in 011a/13
ḥ.+ in͡g 041b/08, 053b/02, 071a/08
ḥ.+ in͡gni 041a/12
derd-i ḥ.+ ini 013a/08
ḥ.+ ini sal- 054b/13

ḫāl : [Far.] Yüzdeki ben.
ḫ.+ in͡ge 054b/11

ḫāl : [Ar.] Boş, ıssız.
ḫ.+ i 078b/11

ḥālā : [Ar.] Hâlâ, henüz.
ḥ. 025a/02, 028a/09

ḫāla : [Ar.] Teyze, hala.
ḫ.+ sını 036a/09

ḫalāṣ : [Ar.] Kurtulma, kurtuluş.
ḫ. ét- 042a/06

ḫalāyıḳ : [Ar.] İnsanlar, yaratılanlar.
ḫ.- ı gurūh 050a/07
ḫ.- ı heme 027a/14, 076b/14
ḫ.- ı tamām 024b/04
ḫ. 024a/15, 024b/02, 024b/06, 024b/14, 025a/05, 025a/12, 025b/10, 025b/14, 026b/14,
038a/14, 048a/10, 048b/06, 048b/08, 050a/13, 050a/14, 050b/03, 050b/05, 050b/08, 051a/02,
051a/08, 051b/02, 076b/09, 077a/10, 077b/05
ḫ.+ ġa 049a/04, 075b/12, 076b/14, 077a/08
ḫ.+ ı 003b/06
ḫ.+ ḳa 002a/06, 004a/12, 051b/02
tamām-ı ḫ.+ lar 075a/11
ḫ.+ nı 002a/14, 024b/10, 026a/09, 038a/15, 048b/14, 075a/14, 075a/14, 078a/13
ḫ.+ nın͡g 055b/02

ḥālet : [Ar.] Hâl, durum.
ḥ.+ ni 009b/15

ḫālī̇ : [Ar.] Boş, ıssız.
ḫ. ḳal- 015a/09
ḫ. ḳoy- 048b/01

ḫālıḳ : [Ar.] Yaratıcı, yaratan.
ḫ.+ dın 011a/12, 035a/03, 072a/09

ḫalḳ : [Ar.] Halk, topluluk; yaratılanlar.
ḫ.+ ı 020a/14, 023b/01, 024a/13, 028/14, 048b/03, 049a/01, 050a/03, 050b/13, 070b/15,
077a/06, 077a/07, 078b/04
ḫ.+ ıġa 050a/10, 074b/04, 077b/04
ḫ.+ ım 018b/13
ḫ.+ ın 051a/07
ḫ.+ ını 046a/07

ḫalḳa : [Ar.] Halka, yüzük.
ḫ.+ nı 063b/05

ḫām : [Far.] Ham, olgunlaşmamış.
ḫ. 011b/04

ḥamle : [Ar.] İleriye doğru atılma, atılış.
ḥ. ḳıl- 002b/12, 009b/02, 012a/03

ḥamrāʾ : [Ar.] Kırmızı, kızıl.
ḥ. bol- 056a/04

ḫāmūş : [Far.] Susmuş, sessiz.
ḫ. bol- 023b/07

ḫān : Devlet ve beylik başkanı, emir.
ḫ.- u sulṭān 067b/08
ḫ. 023a/14, 036b/13
ḫ.+ ı 023b/01

ḫançer : [Ar.] Hançer.
ḫ. 026b/05, 064b/06
ḫ. çek- 010a/08
ḫ. ét- 039b/07

ḫandān : [Far.] Gülen, neşeli.
ḫ.+ ına 056a/05

ḫāne : [Far.] Hane, ev.
ḫ.- i vīrān ol- 066a/14
ḫ. 062a/10, 070b/11, 073a/15
ḫ.+ ġa 066a/10

ḫānlıḳ : Hanlık.
ḫ. ḳıl- 028b/01

ḫānmān : [Far.] Ev, yuva.
ḫ.+ ımdın 015a/05

ḫān-sālār : [Far.] Aşçı.
ḫ. 043b/08, 044a/03, 044a/03, 044a/14, 044b/08, 044b/13, 045a/01
ḫ.+ ġa 043b/12, 043b/13
ḫ.+ ge 043b/15
ḫ.+ ları 044a/01
ḫ.+ nı 044a/11, 045a/10
ḫ.+ nıng̃ 045a/08

ḫār : [Far.] Diken.
ḫ.- u muġaylan 009b/05
ḫ.+ a 015a/07
ḫ.+ ı 077a/11

ḫarāb : [Ar.] Harap, perişan.
ḫ. bol- 051a/10, 053b/10, 071a/08
ḫ. ét- 029a/02, 039b/04
ḫ. eyle- 076a/15
ḫ. ḳılġu dek bol- 005b/03
ḫ. ol- 013a/03, 056a/02, 062a/13, 078b/14

ḥarām : [Ar.] Yasak, doğru olmayan.
ḥ.+ turur 015b/15, 058b/12

ḥarām-zāde : [Far.] Haram yiyen, ahlaksız.
ḥ. 033a/07, 033a/08, 042b/11

ḫare : [Far.] Bulanık.
ḫ. bol- 021b/12

ḥarem : [Ar.] Harem, mahrem yer.
ḥ. 066a/09
ḥ.+ ġa 063a/15
ḥ.+ imni 009a/05
ḥ.+ leridin 072a/15

ḫarīdār : [Far.] Müşteri, alıcı.
ḫ. bol- 026b/15, 027a/01

ḫarman : [Far.] Harman.
ḫ.+ ı 016a/08
ḫ.+ ım 066b/04

ḥāṣıl : [Ar.] Meydana gelen, ortaya çıkan.
ḥ. bol- 017a/14, 017a/15, 026b/04
ḥ. ḳıl- 033a/15, 034b/07, 034b/08, 034b/11, 036b/12, 037b/09, 037b/11, 054a/10, 055a/10

ḫāṣiyet : [Ar.] Meziyet, özellik.
ḫ.+ i 001b/13, 002a/01

ḥasret : [Ar.] Hasret, özlem.
ḥ. 049b/03, 051a/11
ḥ. çek- 049b/04
dāġ-ı ḥ.+ de 049b/08
ḥ.+ im 056b/15

ḥaşerāt : [Ar.] Yılan, akrep gibi küçük hayvanlar, böcekler.
ḥ. 012b/14

ḫaṭā : [Ar.] Hata, yanlış.
ḫ. 073b/10
ḫ. ḳıl- 020a/09, 052b/14
ḫ. ḳılıp é- 037a/10

ḫāṭır : [Ar.] Hatır.
ḫ.- ı şerīf 060a/10, 067a/13
ḫ.- ı şerīfleridin çıḳ- 075b/09
ḫ.+ ıġa kél- 071b/13

ḫaṭṭ : [Ar.] Yazı.
ḫ. 018a/12, 018a/13, 060a/06, 069a/05, 073b/08
ḫ. ḳıl- 072a/05
ḫ.+ ın 057a/04, 064a/01
ḫ.+ ını 059b/13
ḫ.+ ların 057a/07
ḫ.+ nı 018a/15, 069a/07

ḫattā : [Ar.] Hatta, bile.
ḥ. 027a/01

ḫātūn : [Far.] Kadın, hanım, zevce.
ḫ.+ dın 047b/03
ḫ.+ lar 037a/08, 037b/08
ḫ.+ ları 036b/14
ḫ.+ larnı 037a/01
ḫ.+ larnın͡g 037a/04

havā : [Ar.] Gökyüzü, semâ.
h. 020a/11, 020a/13
h.+ dağı 025a/13
h.+ deki 002a/02

ḫāver : [Far.] Güneşin doğduğu taraf, doğu.
ḫūrşīd-i ḫ. 038a/06, 056b/12, 066a/07
ḫūrşīd-ü ḫ. 032b/07
ḫūrşīd-i ḫ. eyle- 036b/07

hay : Hey, vay.
h. 040b/11, 040b/11

ḫay : [Far.] Hey.
ḫ. ur- 027a/15, 033a/07

ḫayāl : [Ar.] Hayal, düş.
ḫ. 005a/08, 051b/15, 073a/08
ḫ. ḳıl- 014b/05
ḫ.+ i 076a/03
ḫ.+ im 037a/15
ḫ.+ imġa 006a/11

ḫayme : [Ar.] Çadır.
ḫ.- ü serāperde 075a/10

ḫayr : [Ar.] Hayır, iyilik, ihsan.
duʿā-yı ḫ.+ ımnı al- 068b/13

ḫayrān : [Ar.] Hayran kalma, beğenme, şaşırma.
ḥ.- u serāsīme 019b/11, 064b/12
ḥ.- u serāsīme bol- 005a/06, 021b/07, 034a/15
ḥ. 002b/02, 002b/08, 011a/06, 022b/08
zār-u ḥ. 016a/07
ḥ. bol- 005a/03, 048a/05
ḥ. ér- 026b/12
ḥ. ḳal- 002a/07
ḥ. ḳıl- 022b/07
ʿaḳlı ḥ. ḳıl- 048a/01
zār-u ḥ. ol- 066a/13
ḥ. tur- 046a/13
ḥ.+ dur 032b/04
ʿaḳl-ı ḥ.+ ı 004a/04

ḫazān : [Far.] Güz, sonbahar.
ḫ. ét- 039a/14
reng-i ḫ. ol- 066b/04
ḫ. ur- 003a/11, 009a/05, 009a/14, 015a/13

ḫ.+ ı 078a/04
bād-ı ḫ.+ ım 019a/09

ḥaẕer : [Ar.] Sakınma, çekinme.
ḥ. eyle- 077a/12

ḫazı̄ne : [Ar.] Hazine.
ḫ.+ de 028b/04
ḫ.+ din 028b/06
ḫ.+ ninḡ 023a/06, 027a/11
ḫ.+ sin 028/15, 038a/01

ḫazı̄ne-dār : [Far.] Hazineden sorumlu olan kimse.
ḫ. 027a/11, 028b/04, 028b/05
ḫ.+ ġa 023a/06, 027a/15, 028b/03

ḥāżır : [Ar.] Hazır; bir işi yapmak için gerekli olan şeyleri tamamlamak, bir yerde mevcut olan.
ḥ. 054b/03, 070b/08
ḥ. bol- 007b/06, 020b/13, 021b/09, 035a/09, 045b/15
ḥ. ḳıl- 015b/12
ḥ. kör- 008a/02

ḥāẓır : [Ar.] Hazır, bizzat bulunan, mevcut olan.
ḥ. 034b/04
ḥ. bol- 048b/07

ḥaẓı̄re : [Ar.] Mezarlık.
ḥ. + din

ḥażret : [Ar.] Saygı ifade etmek amacıyla şahıs veya kutsal kabul edilen varlık isimlerinin önüne gelerek Farsça isim tamlaması yapar.
ḥ.- i Cebrāʾı̄l 012b/13, 055b/01
ḥ.- i İbrāhı̄m 007b/09
ḥ.- i Lūt 012a/13
ḥ.- i ʿAzrāʾı̄l 078b/02, 079a/08
ḥ.- i Şı̄ş 013a/10
ḥ.- i Yaʿḳūb 001b/04, 009a/15
ḥ.- i Yūsuf 002a/05, 002b/09, 003a/01, 010a/12, 010b/08, 015a/10, 024a/12, 028a/13, 029a/12,
034b/02, 048a/14
ḥ. 055a/15

hedā : [Ar.] Gönderme, yollama.
h. eyle- 052b/14

helāk : [Ar.] Mahvolma, perişan etme, ölme.
h. ḳıl- 008b/08, 012a/14, 029b/01, 042b/12

ḥelāl : [Ar.] Helal, iyi, hoş.
ḥ. ḳıl- 055b/02
ḥ.+ im eyle- 038a/04
ḥ.+ imġa 029a/10
ḥ.+ ini 054b/14

hem : [Far.] hem… hem, da, de.
h. 002a/09, 003b/03, 003b/06, 010b/09, 010b/10, 011a/02, 011a/03, 011b/01, 015a/15,
017a/02, 017a/05, 017b/10, 017b/13, 017b/14, 019a/07, 019a/08, 020a/01, 022a/08, 026a/14, 026a/14,
026b/08, 026b/12, 027a/01, 028a/09, 028b/02, 031b/06, 031b/08, 032a/02, 032a/06, 032a/07,
033b/09, 035a/07, 035a/10, 035b/01, 039a/11, 039b/11, 040a/15, 040b/03, 042b/09, 044b/06, 044b/08,
044b/11, 045a/02, 045a/06, 047b/04, 048a/10, 050a/03, 050b/05, 050b/06, 050b/11, 051a/03,
051b/04, 055b/07, 056a/14, 057b/14, 059a/04, 060a/05, 061a/09, 064b/10, 067a/12, 067b/05,
068a/06, 068a/10, 069a/09, 072a/09, 072a/10, 072a/11, 072b/06, 074b/12, 075a/03, 077b/01,
077b/09

heme : [Far.] Bütün, hep, cümle.

h. 004a/15, 011a/14, 020b/03, 024a/13, 025a/14, 026a/13, 032b/08, 037a/11,
042b/06, 045b/01, 047b/03, 047b/10, 047b/14, 051a/01, 051a/06, 057a/05, 065a/09, 067a/08,
068a/11, 070a/05, 071b/07, 074b/04
ḫalāyıḳ-ı h. 027a/14, 076b/14
h.+ ler 024b/11
h.+ si 016a/01

hemīşe : [Far.] Daima, her zaman.
h. 005b/08, 020b/04, 026a/13, 033a/02, 048a/15, 049b/08, 052b/15

hemrā : [Far.] krş. hemrāh. Yoldaş, yol arkadaşı.
h. 009a/13
h. ḳıl- 044a/04

hemrāh : [Far.] krş. hemrā. Yoldaş, yol arkadaşı.
h. 014b/11
h. ḳıl- 005b/07

hemşeri : [Far.] Hemşeri.
h.+ m 014a/08

hemṭabaḳ : [Far.] Aynı tabaktan yiyen.
h. bol- 066a/01

henüz : [Far.] Henüz, şimdi.
h. 010b/02, 033a/04, 043b/05, 052a/13, 052a/14

her : [Far.] Hep, bütün.
h. 001b/06, 001b/09, 001b/12, 002a/03, 002b/04, 002b/08, 002b/12, 004b/14, 005a/15,
005b/03, 005b/04, 005b/07, 006a/07, 007a/08, 010a/08, 010a/13, 011b/07, 011b/10, 012a/06,
014a/06, 017a/09, 017a/14, 018a/01, 018a/06, 018a/10, 018b/05, 019b/07, 019b/10, 020a/04,
020a/10, 021a/12, 022a/13, 023b/14, 024a/14, 025a/04, 025a/06, 025a/12, 025a/15, 026a/01,
026a/09, 026a/15, 026b/12, 026b/14, 026b/14, 027a/03, 027a/12, 027b/13, 028b/15, 029a/06, 029b/01,
030a/11, 030b/14, 030b/15, 031a/04, 031a/11, 032b/08, 032b/13, 033b/08, 034a/07, 034b/03,
036b/12, 037a/02, 040a/01, 040a/12, 041b/05, 042a/13, 043a/04, 044b/02, 045a/11, 048a/13,
048b/02, 049a/08, 049b/15, 050a/11, 050b/12, 051b/01, 053a/07, 053b/08, 053b/11, 056a/13,
056b/02, 056b/09, 057a/04, 059a/10, 059a/13, 059b/06, 060b/01, 061a/01, 061a/03, 061b/05,
061b/15, 062a/06, 062b/05, 063a/02, 063b/01, 064a/12, 064b/05, 064b/07, 064b/07, 064b/13, 065a/08,
065b/12, 067a/13, 067a/15, 067b/03, 067b/05, 067b/06, 068a/05, 069b/01, 069b/01, 069b/03, 070a/06,
070a/07, 070a/09, 070a/11, 070a/13, 070a/15, 070b/05, 071b/06, 072a/02, 074b/07, 075a/13,
077a/13, 077a/14, 077b/01, 077b/15, 078a/04
h. dem 039b/08, 039b/11

her biri : Her biri.
h. 037b/08, 057a/08
h.+ n 071b/08

her-çend : [Far.] Her ne kadar, her ne zaman, her zamanki.
h. 017b/09, 021b/02, 030a/10, 030b/01, 039b/01, 055a/04

hergiz : [Far.] Asla, hiçbir şekilde.
h. 012b/09, 016b/09, 018b/14, 033a/13, 037a/05, 038a/02, 040a/04, 044b/14, 045a/01,
048a/03, 064a/11, 067a/05, 070b/04

hevl : [Ar.] Korku, korkma, ürkme.
h.+ idin 003a/01, 034b/12, 039a/01

hīç : [Far.] Hiç.
h. 003a/12, 003b/13, 005a/01, 005a/03, 009b/09, 011b/09, 012b/04, 012b/04, 013b/11, 014a/14,
015b/08, 017a/14, 018a/12, 018a/15, 021a/04, 021a/12, 021b/05, 026b/07, 027a/05, 027b/05,
028b/04, 028b/11, 030a/13, 032a/13, 034b/14, 040b/04, 040b/06, 040b/08, 045a/15, 046b/14,
047a/04, 050a/06, 050b/13, 051a/10, 051b/12, 052a/09, 054b/10, 055a/06, 057b/09, 060a/12,
060b/06, 061a/15, 063a/03, 067b/15, 068a/02, 069a/10, 073a/14, 073a/14, 073b/13, 079a/07

hīç bir : Hiçbir.
h. 071b/13

ḥīle : [Ar.] Hile, tuzak.
ḥ. 005b/05, 009b/05, 066b/10
ḥ. ḳıl- 004b/12, 006a/05

ḫırāmān : [Far.] Salınarak yürüyen.
ḫ.+ ım é- 031a/13, 031b/01, 031b/04, 031b/07, 031b/10

ḫıyānet : [Ar.] İhanet etme.
ḫ. ét- 005a/13
ḫ. ḳıl- 079a/01

hicr : [Ar.] Ayrılık.
h. 028a/04, 039b/07, 039b/08, 070b/05
h.+ idin 002b/07, 024a/02, 073a/06
h.+ inḡ 076a/14
h.+ inḡdin 031b/09

hicrān : [Ar.] Ayrılık, ayrılık acısı.
h. 006b/09, 009a/12, 015a/11, 038a/07, 055a/12, 061b/02, 065b/04, 077b/13, 078a/02
bāġ-ı h. 073a/14
dāġ-ı h. 074a/08
tīġ-ı h. 022b/05
āteş-i h. tüş- 003a/04
dāġ-ı h.+ da 019a/10
h.+ ı 004b/02
h.+ ıġa 040a/03

hidāyet : [Ar.] Hidayet, doğru yol.
h. 073a/11
nūr-ı h.+ inte 075a/11

ḫidmet : [Ar.] Hizmet.
ḫ. 059b/06
ḫ. bol- 003b/06
ḫ. ḳıl- 003b/06, 033b/14
ḫ. ḳılur ér- 020b/04, 044a/13
ḫ.+ de 048a/13
ḫ.+ iġa 056b/07
ḫ.+ ige sal- 025b/15
ḫ.+ imde 027a/08, 054a/01
ḫ.+ inde 037a/03
ḫ.+ inde ḳoy- 036b/10
ḫ.+ inde tur- 059b/05
ḫ.+ inġa 045a/07
ḫ.+ inġa al- 058b/10
ḫ.+ inḡde 054a/04, 060b/03
ḫ.+ inḡizġa 058a/12, 061b/11
ḫ.+ inḡizge 046b/10, 047a/01

ḥikāyet : [Ar.] Hikâye.
ḥ. 026b/07, 043b/08
ḥ. ḳıl- 034b/13
ḥ.+ inḡ ḳıl- 020a/04

ḥikmet : [Ar.] Hikmet, gizli sebep.
ḥ. 006b/11, 015b/10, 023b/07, 049b/01
ehl-i ḥ. 058a/01, 074b/07
ḥ.+ e 003a/13
ḥ.+ lerni 046b/01
ḥ.+ ni 040a/14
ḥ.+ turur 011a/10, 030b/05, 049a/15

hikmetli: Hikmetli.
ḥ.+ lik 016a/11

ḫilāf : [Ar.] Ters, aykırı, yalan.
ḫ. 060a/10

ḥimāyet : [Ar.] Doğru yol.
ḥ. ol- 045b/11

ḥişşe : [Ar.] Hisse, pay.
ḥ. ḳıl- 002a/05
ḥ.+ sin 002a/05, 002a/06

ḥissiyet : [Ar.] Duygu.
ḥ. 028b/01

ḫoş : [Far.] Güzel, iyi, latif.
ḫ. 002a/01, 002a/03, 020b/09, 020b/09, 022b/01, 038a/07, 038b/01, 055b/11, 060b/05, 075b/15, 076a/12, 076b/03, 077b/12, 078a/01, 078a/05, 078a/09, 078a/13
ḥāfıẓ-ı ḫ. 075a/12
ḫ. bol- 014b/02, 025b/03
ḫ. ḳal- 018b/06, 041b/09, 077b/11
ḫ. kél- 067b/05, 075b/14, 076a/06
ḫ. kör- 068a/12
ḫ. ol- 016b/01, 061a/14, 061b/07

ḫoşla - : Veda etmek.
ḫ.- p 045a/04

ḫoşlaş - : Vedalaşmak.
ḫ.- ıp 009a/02, 063b/02

ḫoşvaḳt : [Ar.] Mutlu, sevinçli.
ḫ. 033a/15
ḫ. bol- 023a/11, 032a/10, 055b/03

ḫoşvaḳtçilik : Mutlu olma.
ḫ. 029b/09, 043a/04

ḫūb : [Far.] Güzel.
ḫ. 014b/02, 021a/09, 025a/03, 057a/11, 060b/06
ḫ. ér- 044a/05

ḫuften : [Far.] Uyumak.
ḫ.+ ġaça 015a/01

ḫulḳ : [Ar.] Yaratılış, tabiat.
ḫ.- u fiʿl 065a/15
ḫ.+ ı 065b/02

ḫūn : [Far.] Kan.
ḫ. 012a/05, 035b/09

ḥūr : [Ar.] Cennet kızı, çok güzel olan dişi.
ḥ.- ı cennet 021a/07
ferişte-ü ḥ.- u ġılmān 002a/11
ḥ.- u perī 024a/14
ḥ. 042b/04, 075a/11
melāʾik-ü ḥ. 002b/01

ḫursende : [Far.] Kanaatkâr, gözü tok, nasibine razı olan.
şāh-ı ḫ. 049b/06

ḫūrşīd : [Far.] Güneş.
ḫ.- i cihān 016b/03
ḫ.- i ḫāver 038a/06, 056b/12, 066a/07
ḫ.- i ḫāver eyle- 036b/07
ḫ.- ü ḫāver 032b/07
ḫ.- ü māh-ı çehār 075a/10

ḥusūsen : [Ar.] Hususen, özellikle.
ḥ. 061b/11

hūş : [Far.] Akıl, şuur.
h. 035b/07, 046a/15, 058a/02
h.+ ıġa 008b/03, 013a/12, 020b/14, 021b/11, 031a/07, 042a/08, 063a/11, 072b/14
h.+ ınġa 058b/07
ʿaḳl-u h.+ um 021b/15

ḫuşe : [Far.] Başak demeti, salkım

ḫ. 001b/02

ḥükm : [Ar.] Hüküm, emir.
ḥ.+ i 007a/12
ḥ.+ idür 007a/03

hümāy : [Far.] Efsanevi bir kuş.
h. 042a/15

ḥürmet : [Ar.] Hürmet, saygı.
ḥ.- i zāt 055a/10
ḥ.+ i 050a/04, 061b/13, 067b/03, 070a/02, 070a/02, 071a/04, 074a/10
ḥ.+ in ḳıl- 036a/01

ḫürrem : [Far.] Sevinçli, şen.
şād-u ḫ. bol- 076b/08

ḥüsn : [Ar.] Güzellik.
ḥ.- i cemāl 065a/15
ḥ.- i cinān 002a/10
ḥ.- i raʿnā 002a/14
ḥ.- ü cemāl 006a/14, 078b/11
ḥ. 002a/06
ḥ.+ i 002a/05, 002b/01, 054a/12, 054a/14
ḥ.+ ige 044a/15

ḫᵛāce : [Far.] Efendi, sahip.
ḫ.+ si 071a/03

ḫᵛāh : [Far.] Hah, isteme, isteyiş.
ḫ. 077a/15

ḫᵛatūn : [Far.] Kadın, hanım.
ḫ.+ lar 023b/01

ḫᵛīş : [Far.] Akraba, soy sop.
ḫ.- ü tebār 071b/02

ıd - : Göndermek, sevk etmek.
ı.- a ber- 007b/11

ʿīd : [Ar.] Bayram.
ʿı. bol- 046a/09

ʿīdgāh : [Far.] Bayram yeri.
ʿı.+ ġa 046a/08
ʿı.+ sı 046a/07

Iġla- : krş. yıġla-. Ağlamak
ı. 021a/09

ılan : krş. yılan. Yılan.
ı. 012b/13, 014a/08, 029b/08, 058a/07

il : krş. yıl. Yıl, sene.
ı. 049a/05, 049a/06, 049a/07, 051b/10, 052a/11

ına - : İnanmak.
ı.- mazlar 068a/06

ınan - : İnanmak.
ı. 036b/07
ı.- ıp 006a/10, 011b/04
ı.- madı 060b/14
ı.- madım 012b/03
ı.- madük 060a/08
ı.- mageyler 068a/11
ı.- masaŋ͡gız 067a/05
ı.- maslar 060a/06

ıŋ͡gra - : İnlemek, dertli dertli ağlamak.

ı.- yıp 078a/02

ıraġ : krş. ıraḳ, yıraḳ. Uzak.
ı.+ lar 031a/04

ıraḳ : krş. ıraġ, yıraḳ. Uzak.
ı. tüş- 066b/02

ısla - : Koklamak.
ı.- p 060b/12

ışṭırāb : [Ar.] Istırap, azap, acı.
ı. ét- 029a/07
ı. ol- 013a/05, 062a/14

ışan - : İnanmak, itimat etmek.
ı.- sun 053a/02

ʿışābe : [Ar.] Sarık.
ʿı. yi debdebe. – 051b/06

ʿışḳ : [Ar.] Aşk.
ʿı.- ı ḥaḳīḳat 053b/06
ʿı. 002a/13, 021a/10, 021b/05, 022a/15, 022b/04, 029a/03, 037a/14, 039a/06, 051b/15,
053b/03, 053b/13, 055a/08, 055b/13
ʿı.+ a 022b/04
ʿı.+ dın 052a/14
tīr- ʿı.+ dın 025a/12
ʿı.+ ı 002b/02, 021b/14, 028b/14, 055a/07
tīr- ʿı.+ ı 021a/05, 021a/06
ʿı.+ ıda 039b/01, 049b/04
dāġ-ı ʿı.+ ıda 049b/07
ʿı.+ ıdın 021a/11, 026a/11, 051b/08
tīr- ʿı.+ ıdın 054b/02
ʿı.+ ıma 022b/12
ʿı.+ ımız 054b/05
ʿı.+ ın 028b/10
ʿı.+ ındın 075a/11
ʿı.+ ın͡g 029a/06, 051a/09, 054a/02
derd-i ʿı.+ nı 022b/02

īzā : [Ar.] Mihnete uğratma, korkutma.
i.+ dın 028a/04

īẕā : [Ar.] Eziyet, sıkıntı.
i. eyle- 038a/03
i.+ dın 041a/13
i.+ sıdın 037a/09

īẕālı : Eziyet çeken, sıkıntılı.
i. 041b/01

ibā : [Ar.] Çekinme, razı olmama.
i. ḳıl- 070b/08

ʿibādet : [Ar.] İbadet.
ʿi.+ iġa 055a/03

icābet : [Ar.] Uyma, kabul etme.
i. bol- 054a/12
i. ḳıl- 053a/03
i. ol- 045b/04

icāzet : [Ar.] İzin, müsaade.
i. al- 006a/08, 040b/06
i. ber- 006a/09, 006a/11, 006b/15, 047b/08, 060a/02
i.+ i 062a/04

iç : İç, dâhil, ara, bölüm.
i.+ de 004a/07, 004b/04, 028a/05, 041a/12
i.+ de ḳal- 015a/07
i.+ i 030a/02
i.+ ide 070a/14
i.+ idin 066a/05
i.+ ige 032b/01, 033b/07, 065b/10
i.+ imde 013a/14, 037a/12
i.+ inde 008b/13, 016b/01, 029b/08, 038b/05, 038b/07, 074b/09, 074b/14, 075a/05, 075a/09
i.+ ini 048b/05
i.+ lerinde ér- 004b/15

iç - : I. İçmek.
i.- en 003a/08, 006b/12
i.- er 029b/09, 048a/10
i.- erler 038b/09
i.- ip 006b/03, 046a/11, 048b/11

iç - : II. İçmek; yardımcı fiil.
ant i.- diler 053a/15, 053b/11, 069b/11
ant i.- ip 004b/10

içim : Yudum.
i. 010a/15

içkeri : İçeri, içe doğru.
i. 032b/13, 055a/02, 066a/09

içḳur : Uçkur.
i.+ dın 034b/09, 035a/03

içre : İçine, içinde.
i. 002a/09, 002a/10, 006b/12, 012b/10, 012b/13, 014a/08, 017b/02, 026b/05, 031b/06,
037b/04, 039a/13, 041a/09, 041a/13, 041b/03, 042b/04, 074a/06

içür - : İçirmek.
i.- düm 008b/12

ifşā : [Ar.] Açığa çıkarma.
i. 016b/01

igen : Haber.
i. 057a/10

iḫtiyār : [Ar.] I. Seçme, tercih etme.
i. ḳıl- 036b/12, 040b/01
i.+ a 052a/02
i.+ e 053b/14
i.+ ı ḳal- 052a/07
i.+ ım 055a/12
i.+ ı͡ng 048a/13

iḫtiyār : [Ar.] II. Katlanma, razı olma.
i. 054b/05, 054b/12
i. bol- 005a/15
i. ḳıl- 054b/10, 054b/14

iḫtiyārī : [Ar.] Mecburi olmayan.
i. 040b/01

iḳlīm : [Ar.] Durum, vaziyet.
i.+ ni 041b/13

ikrām : [Ar.] Ağırlama, misafirperverlik gösterme.
iʿzāz-u i. 067b/01

iḳrār : [Ar.] İtiraf etme, kabul etme.
i. bol- 069a/05

ʿilāc : [Ar.] İlaç.
ʿi.+ ın 047a/08

ildam : Seri, çabuk.
i. 054a/02

ile : krş. birlen, bilen, birle, bile; İle, birlikte.
i. 002b/01, 011b/06, 023b/13, 032b/11, 036a/13, 038a/09, 039b/04, 039b/08, 039b/08, 039b/10,
041a/11, 055a/09, 066b/03, 071a/06, 074a/04, 077b/01

ilgeri : Ön, ön taraf, ileri.
i. 075a/02
i.+ dür 036b/03

ilkün : İnsan, cemiyet, topluluk.
i.+ din 066b/02

iltifāt : [Ar.] İltifat, ilgilenme.
i. ḳıl- 064b/15

ʿimāme : [Ar.] Sarık.
ʿi.- i zernigār 025a/09
ʿi. 007b/11

imān : [Ar.] İman, Allah'a inanma.
i. 046a/01, 046a/01, 046a/02
i. kéltür- 045a/01, 051a/04
i.+ ġa 079a/07
i.+ ım ér- 078a/01

ʿimāret : [Ar.] Bulunduğu yeri bayındır durumu getiren her türlü yapı.
ʿi.+ im 009a/06, 078b/09

imdād : [Ar.] İmdat, yardım.
i. ḳıl- 053a/03

in - : İnmek.
i.- ip 031a/03

inʿām : [Ar.] Lütuf, ihsan, iyilik.
i. eyle- 065b/09

ʿināyet : [Ar.] Lütuf, ihsan.
ʿi. bol- 073a/11
ʿi. eyle- 079a/02
ʿi. ḳıl- 053a/03, 074a/06

inçke : ?
i. 077a/14

ini : Kardeş, küçük kardeş.
i. 063a/03, 063b/09, 065a/09
i.+ leri 068a/01
i.+ m 004b/15, 018a/05, 029b/06, 040a/03, 040a/05, 040b/08, 070a/06, 070a/07, 070a/09,
070a/11, 070a/13, 070a/15
i.+ mlerim 014a/14
i.+ n͡gizge 010b/03
i.+ n͡gizni 058b/14, 061a/01, 064a/01, 064a/07, 067a/15
i.+ si 059a/01, 062b/02
i.+ siġa 069b/03

inilik : Kardeşlik.
i.+ ni 070b/07

ins : [Ar.] İnsan.
i.- ü cin 002a/08, 002b/02, 007b/11, 025a/14, 070a/04, 078b/06

intiḳāl : [Ar.] Geçme, göçme.
i. ḳıl- 077a/03

intiẓār : [Ar.] Bekleme, bekleyiş.
i. 031b/09, 041a/15
i. bol- 015a/01
i.+ e 051b/13
i.+ ım 019a/07, 021a/08

ér : krş. yer. Yer, mahal.
i. 074b/10
i.+ de 013b/03, 013b/07, 015b/04, 018a/13
i.+ ge 039a/05

is : Koku.
i. 032b/14
i.+ i 023a/04, 052a/06, 060b/12, 068b/03, 068b/10

isle - : Koklamak.
i.- p ér- 051a/15

ism : [Ar.] İsim, ad.
i.- i şerīfe 001b/09

isnād : [Ar.] Dayandırma, atfetme, iftira etme.
i. ét- 057b/04

iste - : İstemek.
i.- p 019b/13, 020a/05, 024a/05

istiġfār : [Ar.] Tövbe etme, bağışlanma dileme.
i. ḳıl- 074a/14

iş : İş, hareket, eylem.
i. 005a/05, 007a/03, 015a/06, 020a/02, 033b/04, 035a/10, 037b/14, 047a/11, 052b/04,
067a/11
i. ḳıl- 029b/08, 033b/03, 033b/06, 033b/11, 036b/03, 039a/02, 042a/09, 056b/09
i. ḳıldur- 033b/01
i. ḳılur bol- 033b/09
i. ḳılur ér- 067a/12
i. tüş- 006a/11
i.+ di 003a/06
i.+ din 033b/04, 034b/02, 046a/05
i.+ e 038a/04
i.+ i 032a/13, 065a/09, 069b/01
i.+ idin 007a/10
i.+ ige 019b/03
i.+ im 074a/07, 074a/08
i.+ imni 033b/15
i.+ in 014b/08, 057b/06
i.+ ine 012b/02
i.+ ini 011b/09
i.+ ge 038a/02
i.+ ler 071b/05
i.+ lerge 033b/13
i.+ leriġa 058a/07
i.+ lerige 070b/14
i.+ lerin 064b/10
i.+ lerni 011a/03
i.+ ni 015b/07, 046a/15

i.+ ni ḳıl- 035a/07
i.+ ni ḳılmas ér- 028a/09
i.+ turur 009b/11

işāret : [Ar.] İşaret.
i. ḳıl- 037a/06, 048a/07

işen - : İnanmak, güvenmek.
i.- sün 016a/04

işile - : Eşelemek.
i.- r 066b/05

ʿ**işret** : [Ar.] İçki içme, eğlenme.
ʿi. 016a/09
ʿayş-u ʿi. 020b/07, 047a/
ʿayş-u ʿi. birle bol- 048a/15
ʿi. çek- 011b/06
ʿi. eyle- 077a/13
ʿi. ḳıl- 076a/08
ʿayş-u ʿi.+ de 049b/09
ʿayş-u ʿi.+ de bol- 046a/11
ʿi.+ lerini 044b/01

ʿ**işve** : [Ar.] İşve, naz, cilve.
nāz-ü kirişme-ü ʿi. 055a/01

it : Köpek.
i.+ ge 045a/09
i.+ lere 011b/08

ʿ**itāb** : [Ar.] Azarlama, paylama.
ʿi. ét- 046a/04

i ʿ**tiḳād** : [Ar.] İnanma, inanç.
i. ḳıl- 073b/02

i ʿ**timād** : [Ar.] Güvenme.
i. ét- 012b/08
i. ḳıl- 073b/02

itür - : krş. yétür-. Kaybetmek.
i.- gen 041b/05

iz : İz, belirti, emâre.
i.+ i 051a/15

i ʿ**zāz** : [Ar.] Saygı gösterme, ağırlama.
i.- u ikrām 067b/01
cevāb-ı i. 068a/15

iẓhār : [Ar.] Açığa çıkarma, meydana çıkarma.
i. eyle- 054a/06

izle - : İzlemek,seyretmek.
i.- p 016b/11
i.- sem 008b/13

ḳabāḥat : [Ar.] Kabahat, suç, kusur.
k. bol- 005a/05
k.+ turur 033b/04, 065b/12

ḳabr : [Ar.] Mezar.
k.+ ıġa 019a/04
k.+ ını 019a/05
k.+ nı 019b/07

ḳabristān : [Far.] Mezarlık.
k.+ dın 019a/03, 019b/13

ḳabūl : [Ar.] Kabul, razı olma.
k. 033a/15, 045b/10
k. bol- 067b/05
k. ét- 023b/11
k. eyle- 055a/09
k. ḳıl- 013a/15, 023a/01, 023a/01, 023a/08, 024a/07, 024b/09, 034b/07, 036b/13, 040a/12, 042a/12, 043b/14, 046a/06, 048a/14, 053a/08, 053b/10, 055b/06, 056b/03, 056b/03, 059b/06, 069b/02

ḳabż : [Ar.] Teslim alma.
k. ḳıl- 077/09, 078b/04, 079a/09

ḳaç - : Kaçmak.
k.- arlar 044b/13
k.- dı 042b/13
k.- ġan 075b/14
k.- ıp 007a/12, 012b/14, 064b/07
k.- ıpdur 019b/06
k.- masun 018b/01

k.- sa 071a/03
k.- tı 055a/02
k.- tım 026a/01
k.- urdum 021b/15
k.- urmışam 076a/02
k.- urup ér- 018a/04

ḳaçan : Soru zamiri; ne zaman.
k. 008a/13, 008a/15, 012a/06, 015a/01, 037b/07, 065a/13, 073b/05

ḳaçḳaḳ : Kaçak, firar eden.
k. 018a/14, 069a/09

ḳaçḳur : Kaçak, firar eden.
k. 031b/02

ḳad : [Ar.] Boy.
k.- u kemāl 006b/01, 013a/08, 078b/10
k.+ ı 056a/04, 078b/09

ḳadem : [Ar.] Ayak.
k. ḳoy- 038b/05

ḳader : [Ar.] Kader, alın yazısı.
k.+ iġa 037b/06

ḳadīm : [Ar.] Kadim, eski zaman.
k.+ dim 069a/15

ḳādir : [Ar.] Güç ve kudret sahibi, muktedir.
k. 003a/05, 010a/02, 013b/15, 014a/02, 014a/03, 014a/05, 014a/08

ḳadr : [Ar.] Değer, kıymet.
k.+ ın 031a/12
k.+ ını 008a/04
k.+ nı 024a/07

ḳafes : [Far.] Kafes.
k. 031b/06
k.+ de 006a/15

kāfirḳıran : Kafir-kıran.
k. ol- 007a/05

kāġıd : [Far.] Kâğıt.
k.+ ge 027b/03
k.+ nı 027b/04

ḳahbe : [Ar.] Kahpe.
k. 003a/13

ḳahḳa : [Ar.] Kahkaha.
k. ur- 011b/01

ḳahr : [Ar.] Kahır, zorlama, baskı.
k.- u ġażab 009b/10
k. 039b/04, 052b/07, 058a/07, 064b/01, 067b/13
k. ét- 052b/01
k. kél- 067b/12
k.+ ı 038a/11, 077a/15
k.+ ıdın 015b/13

ḳaḥṭ : [Ar.] Kıtlık.
k.+ dın 050a/06

ḳaḥṭçılıḳ : krş. ḳaḥṭlik. Kıtlık.
k. 047a/04, 048b/03

ḳaḥṭçılıḳ : Kıtlık.
k. 050b/08

ḳaḥṭlıḳ : krş. ḳaḥṭlik. Kıtlık.
k. 048a/10, 050b/07

ḳaḥṭlik : krş. ḳaḥṭlık. Kıtlık.
k. 048b/08
k. ér- 056a/10

kākül : [Far.] Kâkül.
k.+ i 022a/02
k.+ iġa 025a/08
k.+ lerin 028b/13

ḳal - : I. Kalmak.
k. 010a/04
k.- an 005a/07
k.- dı 012b/10, 043a/11, 043a/13, 043a/13, 045a/14, 049a/09, 049b/02, 050a/06, 060b/14

k.- duḳ 060a/10
k.- ġan 052b/04, 053a/11
k.- ġanıġa 068b/04
k.- gen 007b/10, 069a/15
k.- ıng͡lar 005b/12
k.- ıp 007a/07, 009a/11
k.- ıpmen 020a/08
k.- madı 049b/04, 050a/07, 050b/12, 068a/05
mecāli k.- madı 005a/03
k.- man 078a/15
k.- manam 078a/11
k.- mang͡ 061a/10
k.- mas 048b/13
k.- mas ér- 067b/13
k.- mışam 055a/10
k.- ur 010a/02
k.- ur ér- 002a/02
k.- urmen 006b/09, 066b/10

kal - : II. Ayrılmak.
k.- ıp 014a/13

ḳal - : III. Kalmak; yardımcı fiil.
ḫoş k. 018b/06, 041b/09, 077b/11
amān k.- dı 024a/10
ārmān k.- dı 009a/02
ḳıyāmetke k.- dı 008b/09, 008b/10, 008b/12, 008b/14, 009a/01, 009a/03
ḫālī̄ k.- dı 015a/09
içde k.- dı 015a/07
meyūs k.- dı 052b/01
taḥsī̄n-ü āferī̄n k.- dı 048a/03
taʿḳī̄l bolup k.- dı 024b/11
télmüre k.- dı 032b/08
tenhā k.- dı 062b/02, 062b/04, 064b/14
otlamaḳdın k.- dılar 078b/06
pinhān k.- dılar 067a/01
taḥsī̄n k.- dılar 061a/05
belāya k.- dım 012b/11
derdge k.- dım 029a/15
tenhā k.- dım 063a/03
ada k.- geysiz 008a/06
ārmān k.- ġusı 070a/14
aç k.- ıp 048b/15
ḥayrān k.- ıp 002a/07
ʿaceb k.- ıp 044b/01
taḥsī̄n k.- ıp 065b/11
taʿaccüb k.- ıp 044a/14
tenhā k.- ıp 013a/01, 013b/13, 023b/09, 062a/06, 062a/13, 062b/05
eẕāya k.- ma 078a/08
ārām k.- madı 045a/15
iḫtiyārı k.- madı 052a/07
ḳarārı k.- madı 045b/01
ṭāḳat k.- madı 040a/04
ṭāḳati k.- madı 021b/12
yüz k.- madı 008b/15
mecāli k.- madı ér- 067b/15
yıġlap k.- madım 010a/04
ārmān k.- mas 053b/14
ārmān k.- mas ér- 013a/14
sözing͡ k.- masun 041a/12
télmürüp k.- sam 007a/14
kéç k.- sang͡ız 008a/07
miskī̄n k.- ur 010a/11
tilenip k.- urmen 006a/01

ḳāl : [Ar.] Söz, laf.
ḳī̄l-ü k. 061b/07

ḳaldur - : Kaldırmak; yardımcı fiil.
baş k.- up 050b/05

ḳalem : [Ar.] Kalem.
k. 027b/02, 043a/02
levḥ-ü k. 011a/12, 075b/02

ḳalem-rev : [Ar.] Yer, ülke.
k.- i Mışır 051a/13

ḳalender : [Far.] Alçak gönüllü, iyi huylu.
k. ol- 012b/11
k.+ men 037b/01

ḳamçı : Kamçı.
k.+ nı 053b/04, 053b/06

ḳamer : [Ar.] Ay.
k. 017a/08

şems-ü k. 022a/02, 031b/05

ḳan - : Kanmak, doymak.
k.- sun 006b/03, 029a/10

ḳan : Kan.
k. 026b/06, 029a/05, 031a/01, 042b/03, 073a/06, 076a/08
k. eyle- 039b/02
k. ḳıl- 016b/13
k.+ a 057b/02, 066b/01
k.+ ġa 016b/06, 069b/10
k.+ ıġa 014a/10
k.+ ım 061b/02
k.+ ımnı 044a/07
k.+ ını tök- 011b/10
k.+ lar 010a/04, 022b/06

ḳanāʿat : [Ar.] Kanaat, iktisatlı davranma.
k.+ ni 039b/10, 039b/10
k.+ ni ber- 049a/03

ḳand : [Far.] Şeker.
k. 044a/04

ḳandīl : [Ar.] Işık veren aydınlatma aleti.
k. eyle- 040a/04

ḳandur - : Kandırmak, aldatmak.
k.- up 055a/02

ḳanı : Soru zamiri; hangi, nerede.
k. 008b/06, 016a/05, 016a/06, 016a/08, 016a/10, 016a/12, 016a/14, 016b/01, 016b/03,
020b/15, 020b/15, 058a/09, 058a/09, 058a/10, 058a/10, 062a/10

ḳanlı : Kanlı, kan bulaşmış.
k. 015b/01, 051b/09

kār : [Far.] Kâr, fayda.
k. ḳıl- 045a/10

ḳar : Bir doğa olayı; kar.
k. 019b/09

ḳara : I. Kara.
k. 039a/14, 066b/03, 069a/09, 073b/15, 078a/06

ḳara : II. Kötü, uğursuz.
k. 029a/03
k. bol- 023b/06, 024a/02, 024a/03
k. eyle- 003a/12
k. ḳıl- 010b/14, 049b/05
- **ḳara teng͡e:** Kara para. 018a/15

ḳara - : Bakmak, nazar etmek.
k.- dı 034a/13
k.- dı ér- 041a/02, 054b/01
k.- dıar 067a/06
k.- dılar 067a/07
k.- ng͡ 067a/05
k.- ng͡lar 050b/03
k.- p 019b/14
k.- r 036b/02

ḳarabaş : Karabaş, çoban köpeği.
k.+ ların 049a/06

ḳarabet : [Ar.] Yakınlık, akrabalık.
k. 045b/07

ḳaraġla - : Bakmak.
k.- r 031a/04

ḳaraḳçı : Eşkıya, çapulcu, talancı.
k. 059a/07

ḳarandaş : krş. ḳarındaş. Kardeş.
k.+ ımdın 040b/08

ḳaranġu : Karanlık.
k. 012b/02, 045b/05, 054b/01, 056b/13
k. bol- 019b/10

ḳarār : [Ar.] Rahat, huzur.
k.- u ṣabr 021a/08

ṣabr-u k. 055a/11
k. ét- 043b/08, 063b/10
k.+ ı étmes ér- 028b/09
k.+ ı ḳal- 045b/01
k.+ ım 007b/01, 008a/05, 012b/06
ṣabr-u k.+ ım 039a/15, 039b/03, 039b/06, 039b/09, 039b/12, 055a/09
ṣabr-u k.+ ımdın 073a/06
k.+ ımız 054b/10
ṣabr-u k.+ ımız 076b/06

ḳaravul : Bekçi, koruyucu. [Moğ.]
k. 057a/03
k.+ larġa 062a/03

ḳarı : Yaşlı, ihtiyar.
k. 041a/10
k.+ lar 074b/06

ḳarındaş : Kardeş.
k.+ ım 018b/13

ḳarındaşlıḳ : Kardeşlik.
k. 058a/08

kārvān : [Far.] Kervan.
k. 020b/05
k.+ ı 017b/13, 018a/07

kārvānī : [Far.] Kervancı
k. 041a/05

kārvānsarāy : [Far.] krş. kervānsarāy. Kervansaray; kervanların konakladığı yer.
k.+ ġa 063b/09

ḳaṣd : [Ar.] Niyet, amaç.
k. ét- 066b/01
k. ḳıl- 064b/06
k.+ ın 021a/10

ḳāse : [Far.] Kâse.
k. 044b/05

ḳasem : [Ar.] Yemin, ant.
k. 004b/10, 016a/02, 033a/06, 044a/10, 058b/11, 069a/03

ḳāṣıd : [Ar.] Haber götüren, ulak.
k. 032b/10, 032b/14, 042a/07
cevāb-ı k. 032b/02
k.+ ın͡g 031b/11
k.+ men 031a/05

ḳāṣıdā : [Far.] Ey haber götüren, ey ulak.
k. 031a/11, 031a/14

ḳāṣıdī : [Far.] Ey haber götüren, ey ulak.
k. 031b/05

ḳaş : I. Ön, karşı, huzur.
k.+ ıda ér- 058b/10
k.+ ıdın 028b/12
k.+ ıġa 004b/14, 014a/10, 014a/14, 053a/07, 068a/03, 068a/09, 068a/10
k.+ ıma 065a/12
k.+ ında 065b/15, 068a/06, 068a/08

ḳaş : II. Gözün üstünde bulunan kıllar.
k.+ ı 026b/05, 029b/12
k.+ ım 066b/01

kāşī : [Far.] Her türlü mâmulat.
k. + ler 026a/05

ḳaşındaġı : ?
k. 052a/03

ḳat : I. Kat, derece, seviye.
k. 011a/08, 025b/01, 043a/01, 071b/11, 075b/01

ḳat : II. Huzur, yan.
k.+ ında 009a/09

ḳat - : Katmak, eklemek.
k.- tı 048a/05

ḳaṭʿ : [Ar.] Geçme, yol alma.
k. 023a/02
k. ḳıl- 068b/14, 072a/14, 074a/13

ḳatla : Defa, kere.
k.+ 039a/09

ḳatar : [Ar.] Dizi, sıra.
k.+ ı 010a/09

ḳaṭre : [Ar.] Damla.
k.- i nem 049a/04
k. 011b/14, 011b/15, 032a/03, 032a/03, 047a/05

ḳavış - : Kavuşmak.
k.- dılar 017a/04

ḳavl : [Ar.] Söz, kelam.
k.+ ide 039b/15, 039b/15

ḳavla - : Kovmak, kovalamak.
k.- dılar 033a/10, 042b/15
k.- rdı 010b/11

ḳavm : [Ar.] Kavim, halk.
k.+ ini 012a/13

ḳavşur - : Kavuşturmak, bir araya getirmek; yardımcı fiil.
al k.- up 058a/03
k.- up tur- 063b/13

ḳavuştur - : Kavuşturmak.
k.- up 054a/01

ḳay - : Dönmek.
k.- ıp 026a/01, 064a/10, 066b/06, 068b/14

ḳayan : Nere, nereye.
k. 062a/09, 062b/05

ḳayda : Nerede, nereye.
k. 030a/11, 030b/03, 042a/13, 043a/10
k. bol- 061a/14
k. ér- 049b/13
k.+ turur 058b/03, 072b/03

ḳaydın : Nereden.
k. 003b/01, 030b/03, 052b/08, 073a/11, 074b/11

ḳayġu : Kaygı.
k.- u külfet 030a/08, 030a/15
k. 009a/06, 009b/04, 050b/12, 061b/01, 073b/01, 074a/03

ḳayġulı : Kaygılı.
k. 022a/03, 031b/14, 049b/11

ḳaysı : Hangi, hangisi, biri.
k. 002b/12, 004b/14, 005b/03, 005b/04, 006b/10, 010a/13, 011b/07, 025a/12, 043a/13, 043a/13, 043a/13, 043a/13,
043a/14, 043a/14, 062b/11, 062b/12, 064b/07
k.+ ġa 073b/08
k.+ n͡gz 067b/06
k.+ nın͡g 037a/02

ḳayt - : I. Dönmek, dönüp gitmek.
k.- ıp 055a/05, 068a/03, 079a/05
k.- tı 013a/01
k.- tılar 008a/11, 043b/07, 053a/05
k.- ur ér- 030a/09, 040b/13, 051b/03, 059b/09

ḳayt - : II. Kayt-; yardımcı fiil.
yüz k.- ırıp 011b/01

ḳaytar - : I. Geri döndürmek.
k.- dı 009b/03

ḳaytar - : II. Döndürmek; yardımcı fiil.

♦ **yüz ḳaytar-** : Yüz çevirmek.
k.-ıp ér- 034a/13

ḳaz - : Kazmak.
k.- ġan 013b/01

ḳaża : [Ar.] Allah tarafından tayin edilen kaderin gerçekleşmesi.
k.+ ġa 060a/14, 070a/08

ḳazdur - : Kazdırmak.
k.- ġan 012a/08

kāze : [Far.] Kulübe, gölgelik.
k.+ siġa 052b/03
k.+ sinde 053a/04

kéç - : I. Geçmek.
k.- er 006b/13, 009a/11, 077b/12
k.- ermen 015a/05
k.- ipdür 041a/14
k.- ti 028a/04

kéç - : II. Geçmek, affetmek.
k.- in͡g 073b/10

kéç : Geç vakit.
k. ḳal- 008a/07

kéçe : Gece.
k. 002a/12, 002b/11, 003a/07, 003a/10, 003b/01, 004b/13, 005a/08, 015a/09, 017a/07,
019a/07, 021a/08, 021b/08, 024a/01, 031b/09, 046a/11, 048b/08, 049b/01, 051b/13, 058b/04,
061b/01, 061b/04, 061b/05, 065a/06, 076b/10
k.+ din 048b/08, 048b/10
k.+ ler 002a/12, 028a/01
k.+ leri 060a/15
ontört k.+ lik ay dek bol- 008a/09
k.+ likde 063a/05
k.+ ni 054b/01

kéçil - : Geçilmek.
k.- sün 020a/10

kéçelik : Gece.
k. 054a/13

kéd - : krş. két-. Gitmek.
k.- ende 078a/08
k.- er 077b/15, 078a/04
k.- er bol- 078a/15
k.- erem 078a/05
k.- ersen 078a/11

kedḫüdā : [Far.] Kethüda, kâhya.
k.+ m 054a/03

kél - : I. Gelmek.
k. 007b/04, 036b/12, 065a/12, 065b/05
k.- di 008a/14, 008a/15, 010b/02, 010b/05, 011a/12, 015a/15, 017a/15, 017b/09, 017b/10,
019a/02, 021b/03, 022b/01, 023a/04, 023b/01, 026b/01, 026b/05, 026b/05, 026b/06, 026b/07, 026b/08,
026b/09, 035a/04, 035a/05, 035a/06, 035a/14, 038b/01, 043a/05, 048b/15, 048b/15, 057a/11, 062a/04,
072a/10, 072b/02, 073a/05, 073a/07, 073a/10, 073a/13, 073b/01, 073b/03
k.- di ér- 030a/10
k.- dik 064a/02
k.- diler 014a/01, 016b/06, 016b/14, 057b/10, 068a/03
k.- dim 039a/01, 043b/02, 046b/10, 047a/01
k.- din͡g 041a/07
k.- din͡giz 064a/01
k.- e ḳıl- 013b/11
k.- edür 074b/04
k.- endür 045b/08
k.- etur 053a/13
k.- eturur 051b/07
k.- gen 030a/09, 059b/09, 060a/14, 075b/05
k.- gen ér- 044a/15
k.- gendin 066a/09

k.- geni 052a/03
k.- geysiz 007b/14
k.- gil 006a/08, 034a/06, 047a/10, 062b/06
k.- inçe 008b/14
k.- in͡g 045a/07, 045a/08, 059b/13, 060b/15, 061a/01, 068a/05, 069a/07
k.- in͡gler 025b/10, 025b/14, 040b/02
k.- ip 003b/06, 003b/06, 003b/07, 004a/08, 008a/12, 008b/03, 010a/02, 010a/09, 012a/11, 013a/12,
014b/01, 014b/09, 015b/08, 016a/09, 017a/04, 017a/08, 018a/02, 020b/02, 020b/14, 021a/15,
022a/12, 026b/12, 026b/14, 026b/15, 027a/05, 027a/11, 030b/03, 030b/04, 031a/07, 032b/13,
033a/08, 033b/12, 035a/12, 038a/11, 040a/08, 040b/08, 040b/13, 042a/08, 042b/06, 044b/11,
044b/12, 045a/08, 046a/13, 046a/14, 047b/06, 050a/01, 050a/08, 050a/12, 050b/14, 052b/07,
053b/01, 055b/01, 057a/06, 057a/10, 057b/11, 058a/03, 058a/07, 058b/07, 060a/04, 062b/03,
063a/11, 063b/12, 066b/06, 067a/03, 068a/04, 068a/09, 069a/07, 069b/13, 072a/13, 072b/15,
074b/09, 075a/03, 075b/07, 075b/10, 077a/07, 078b/03, 079a/05, 079a/08
k.- ip ḳıldı ér- 021b/11
k.- ipsen 020a/06
k.- ipsiz 075b/15, 076a/12, 076b/03
k.- ipturur 048b/03, 057a/08
k.- maḳdın 021a/01
k.- medi 015a/04, 015a/05, 015a/07, 015a/09, 015a/11, 015a/13, 027a/14, 063b/01, 064a/10
k.- mediler 014b/15, 015a/01
k.- mek 018b/13, 073b/08
k.- mekdin 021a/02
k.- menem 018b/08
k.- men͡g 061a/10
k.- mese 009a/09
k.- mesün 060a/11
k.- miş 057a/13, 057a/14, 057b/01, 057b/03, 057b/05, 057b/07
k.- mişem 029a/04, 029b/03
k.- se 021a/12, 031a/11, 077b/12
k.- seler 072a/01
k.- sün 047b/10, 062b/02
k.- sünler 047b/06, 057b/10
k.- üp 066b/05
k.- ür 003b/01, 009a/07, 009a/13, 015a/01, 023b/04, 027b/13, 032b/14, 060b/03, 060b/13,
068b/03, 068b/10, 073a/11, 073b/05, 074b/13
k.- ür ér- 016b/11, 017a/14, 023b/03, 052a/05, 056a/09
k.- ürdim 020a/05
k.- ürdin 005b/16
k.- ürler 024b/03
k.- ürmiz 016b/05
k.- ürsen 043a/09
k.- ürsizler 074b/11

kél - : II. Gelmek; yardımcı fiil.
ʿāciz k.- diler 046b/02
ḫoş k.- ip 067b/05
tilge k.- ip 015b/13, 016b/08
ḫoş k.- ipsiz 075b/14, 076a/06
ḫāṭırıġa k.- mes 071b/13
girān k.- mesün 066b/10
ḳahr k.- se 067b/12

kélme : Gelmek işi.
k.+ si 005b/16

kélmes : Gelmeyiş.
k.+ i 005b/1

kélmeslig : Gelmeyiş.
k.+ i 009a/13

kélmiş : Gelme işi; yaşanmış olan.
k.+ i 016a/11

kelābe : [Far.] Büyük iplik çilesi.
k.+ ı 027b/01

kelām : [Ar.] Söz, ifade.
k.+ ı 022b/15
k.+ nı 054a/02

kelīm [?] : [Ar.]
k.+ 071b/05

kelime : [Ar.] Kelime.
k.- i şerīf 027b/03, 027b/06, 075a/12
k. 018b/03

kéltür - : I. Getirmek.
k. 027b/02
k.- di 027b/02
k.- di ér- 024a/12
k.- diler 023b/02
k.- dim 072b/04
k.- düngiz 064a/01
k.- gen 042b/15
k.- miş 024a/14
k.- mişem 031a/14
k.- sün 071b/03
k.- üp 019b/15, 026a/12, 027b/05, 069b/02
k.- üptür 033a/03
k.- ür 032a/05

kéltür - : II. Getirmek; yardımcı fiil.
imān k.- di 045a/01
imān k.- üp 051a/04

kem : [Far.] Az, eksik.
k. bolġan ér- 028b/06

kemāl : [Ar.] Olgunluk.
k.+ im 038a/10
ḳad-u k.+ im 078b/10
ḳad-u k.+ imġa 006b/01
ḳad-u k.+ ini 013a/08

kemān : [Far.] Yay, kavisli.
k. 026b/05, 029b/12

kemer : [Far.] Kemer.
k. 025a/10
k.+ ni 007b/10, 050b/01

kemfīr : [Far.] Yaşlı kimse.
k. 027a/01

kenīz : [Far.] Cariye.
k. 038b/14, 072a/10
k.+ ler 021a/13, 023a/13, 079a/06
k.+ lerge 079a/05

kenīzek : [Far.] Küçük cariye.
k. 003b/06, 023a/08

ker - : Germek.
k.- ip 035b/06

kerāmet : [Ar.] Keramet, hârikulâde hâl.
k. 020a/14
k.+ ni 038b/10, 046b/13

kerek : Gerek, lazım.
k. 016b/12, 023b/05, 026a/15, 028b/01, 038a/12, 059b/05, 067b/01
k.- mesdür 078b/10

kerem : [Ar.] Cömetlik, ihsan, iyilik.
k. 067b/02, 068a/10

kerīm : [Ar.] Kerem sahibi, cömert.
k. 071a/10

kerīmā : [Far.] Ey aziz, ey kerem sahibi.
k. 035b/12

kernāy : Bir müzik aleti. [Far.[?]]
k. 051b/06

kervān : [Far.] Kervan.
k. 014a/15, 020a/13, 020b/03
k.+ ı 012a/07
k.+ ımı 008b/11

kervān-sarāy : [Far.] Kervansaray; kervanların konakladığı yer.
k.+ ġa 059a/12

kés - : Kesmek.
k.- di 012a/11
k.- er 011b/08
k.- er bol- 009b/08, 010a/14
k.- er ér- 001b/14
k.- ilmes 051b/12

keşākeş : [Far.] Istırap, acı.
k. ḳıl- 038b/03

két - : Gitmek.
k.- en 008b/14
k.- ende008a/01, 078a/02
k.- endür 060a/15
k.- er 010a/09
k.- er bol- 014b/12, 018b/08, 027b/08, 056b/06
k.- er ér- 025a/04
k.- erde 006b/09
k.- ermen 018b/06, 041b/09
k.- ermiz 014b/11
k.- in͡gler 059b/13
k.- ip 009b/05, 016a/07, 020a/13, 035a/03, 067b/13, 068a/05
özidin k.- ip 013a/12
k.- ip ér- 036a/10, 064a/09
k.- ipdur 065a/10, 065b/03, 065b/07
k.- ipdür 065a/06
k.- kendin 077b/04
k.- keniġa 018b/02
k.- medi 009a/02
k.- mek 032a/01, 059a/08
k.- mekdin 018b/13
k.- meli bol- 077b/11, 077b/12, 078a/01, 078a/05, 078a/09, 078a/13
k.- se 005b/15
k.- ti 014b/03, 022a/04, 025a/02, 026b/01, 035a/01, 046a/06, 046a/15, 052b/01, 054b/09, 073b/01, 076b/06
k.- tiler k.- tiler 008b/03, 008b/07, 009b/11, 010b/07, 014b/05, 023b/09, 038a/13, 040b/06, 043a/15, 044a/03, 044b/11, 063a/03, 067a/08, 077b/10

kétür - : Getirmek.
k.- üp 008a/03, 032b/10

kevkebe : [Ar.] Debdebe, gösteriş.
naẓar-ı k. 075b/05

kéy - : Giymek.
k.- en 022b/06
k.- ip 034a/11, 038b/14, 047b/15, 050b/01, 060b/03, 062b/08 003b/05

kéydür- : Giydirmek.
k.- üp 007b/10, 007b/11, 020b/01, 024b/13, 025a/09, 028b/14

kéyin : Arka, geri.
k. 036b/03
k.+ din 058a/06, 058b/06, 061a/02, 063b/14

keyvān : [Far.] Zuhal gezegeni.
çarḫ-ı k.+ ı 004a/13

kéz - : Gezmek, dolaşmak.
k.- e bil- k. 016a/13, 030b/13
k.- er bol- 071a/14
k.- ip 052a/15, 057a/14, 077a/13
k.- medim 076b/02
k.- menem 061b/01, 070b/03

ḳıble-gāh : [Far.] Sığınak yer, sığınak.
k.+ ım 073b/14, 074a/07

ḳıl - : I. Yapmak, etmek.
k. 024a/08, 030a/12
k.- ayın 053b/12
k.- dı 017b/09, 025b/10, 036b/11, 050a/06
ziyāde k.- dı 054a/13
k.- dılar 024a/11, 048b/03
k.- dın͡gız 015b/03

k.- ġan 014b/08, 046a/05, 058a/07, 064b/10, 065a/09, 066a/11, 069b/01, 070b/14
k.- ġanımız 067a/05
k.- ġıl 046b/12
k.- ıng͡ 070a/13
k.- ıp 050b/08
k.- ıp ér- 015b/07
k.- mışdın 012b/11
k.- sa 005a/15
k.- sam 037b/14
k.- sang͡ 048a/13
k.- ur 009b/10
k.- urın 019b/11
k.- urmen 036b/12, 047a/08
k.- ursen 072b/03

ḳıl - : II. Kılmak, yapmak; yardımcı fiil.

bedḫāh k. 043b/09
beyān k. 065a/15
endīşe k. 039a/10, 044a/04
ġayb k. 034a/03
ḥāṣıl k. 034b/07, 037b/09, 037b/11, 055a/10
hemrā k. 044a/04
icābet k. 053a/03
imdād k. 053a/03
iş k. 033b/06, 036b/03
maṣlaḥat k. 043b/12
mesken k. 010a/11031a/02
naṣiḥat k. 048b/14
naẓar k. 036b/02
ʿayān k. 065a/15
ʿināyet k. 053a/03
tevekkül k. 060a/13
beyān k.- a 067/04
ṭaʿne k.- a 028/14
nāṭāḳat k.- a bil- 037a/12
rüsvā k.- a kör- 023b/13
esbāb-ı maṣlaḥat k.- alı 064a/05
mekān k.- ar 012b/15
beyān k.- ay 004a/03
āzād k.- ayın 025b/08
bāzgeşt k.- ayın 028a/09
beyān k.- ayın 029a/01
duʿā k.- ayın 017a/02, 040b/04, 054a/10
ḥīle k.- ayın 004b/12
ḳabūl k.- ayın 034b/07
münācāt k.- ayın 045b/03
ṣadaḳa k.- ayın 034b/05
sürme k.- ayın 051b/14
āgāh k.- dı 050a/12
āsān k.- dı 073b/14
āvāz k.- dı 042a/01
ayra k.- dı 016a/07, 049b/07
bend k.- dı 034b/09
berbād k.- dı 038a/01
beyān k.- dı 004b/10, 017a/11, 022b/02, 027b/11, 041b/12, 042a/07, 042b/08, 042b/09, 043a/08, 043b/14, 044a/08, 046b/02, 046b/12, 047b/02, 047b/06, 047b/13, 048a/09, 053a/11, 055b/04, 055b/05, 057a/09, 063b/04
bī-ḫūd k.- dı 026a/09
boyun sunup k.- dı 023b/08
cā k.- dı 030a/06
cebr-ü cefā k.- dı 049b/01
cūş k.- dı 026b/02
cüdā k.- dı 072a/08, 072a/12
duʿā k.- dı 028a/12
emr k.- dı 040a/09
eẕā k.- dı 049b/01, 051b/10
ferāmūş k.- dı 045a/13
fermān k.- dı 012a/12, 020b/02, 025b/02, 035a/07, 036a/08, 040a/07, 043a/02, 050a/01, 050a/12, 062b/01, 062b/02, 071a/12, 071b/03, 074b/04, 077a/01, 079a/06
feryād k.- dı 032b/13, 040b/15
fiġān k.- dı 055a/04
fikr k.- dı 033a/14
ġarīb-ü bī-nevā k.- dı 049b/09
ġażab k.- dı 035b/07, 046b/02
gümān k.- dı 068a/01
ḫaberdār k.- dı 068a/03
ḥayrān k.- dı 022b/07
ḥelāl k.- dı 055b/02
ḫidmet k.- dı 003b/06
ḥikāyet k.- dı 034b/13
işāret k.- dı 037a/06, 048a/07

ḳabūl k.- dı 024a/07, 024b/09, 046a/06, 055b/06
ḳabż k.- dı 078b/04
ḳara k.- dı 049b/05
ḳulluḳ k.- dı 023a/05
maḥrem k.- dı 028b/08, 033b/03
meyl k.- dı 035a/01
mübtelā k.- dı 049b/03
münācāt k.- dı 050a/09
münevver k.- dı 020a/13
naġme-i sūzān k.- dı 002b/03
nāle k.- dı 049a/14
nāle-vü fiġān k.- dı 039a/09
nāle-vü fiġān k.- dı 044b/15
naṣiḥat k.- dı 023b/07
nevāziş k.- dı 057a/11
nidā k.- dı 013b/02
ʿināyet k.- dı 074a/06
ʿuruc k.- dı 054a/15
pāre k.- dı 021a/06
peydā k.- dı 024b/10, 038b/07, 038b/08, 038b/09
revāne k.- dı 023a/02
ṣadā k.- dı 021b/02, 069b/05, 069b/08
ṣenā-ı bisyār k.- dı 025b/05
sitem k.- dı 049b/02
siyāset k.- dı 038b/15
şāne k.- dı 025a/08
taʿrīf k.- dı 026b/01
ṭayyār k.- dı 044a/04
tefaḥḥuṣ k.- dı 015a/15
teslīm k.- dı 013b/13
tevbe k.- dı 020a/01
ülfet k.- dı 024a/08
yād k.- dı 033a/06, 044a/10
yapa k.- dı 048b/04
żiyāfet k.- dı 037a/01
zor k.- dı 028b/14
beyān k.- dı ér- 004b/08, 047a/07
kélip k.- dı ér- 021b/11
münācāt k.- dı ér- 019b/09
münevver k.- dı ér- 054b/01, 075b/04
naẓar k.- dı ér- 034a/04
perveriş k.- dı ér- 025a/03
tefaḥḥuṣ k.- dı ér- 017b/12
ʿayb k.- dıḳ 070a/07
āzād k.- dılar 051a/07
bégler bégi k.- dılar 045a/10
beyān k.- dılar 053b/09, 077b/04
defn k.- dılar 077a/10, 079a/05
duʿā k.- dılar 020a/12, 032a/10
evḳāt k.- dılar 049a/06
fermān k.- dılar 067b/01
feryād k.- dılar 045b/01, 072b/12
ḥamle k.- dılar 012a/03
ḳabūl k.- dılar 043b/14, 048a/14
ḳabż k.- dılar 077/09, 079a/09
maṣlaḥat k.- dılar 010b/08, 012a/06, 068a/07
münācāt k.- dılar 049a/03
münādī k.- dılar 050b/03
münāẓara k.- dılar 017b/15
naṣiḥat k.- dılar 037b/09
nūş k.- dılar 044b/05
pādişāh k.- dılar 049b/13
pāre k.- dılar 037a/05
pişmān k.- dılar 019a/01
revāne k.- dılar 061b/14, 074a/13
rıḥlet k.- dılar 077/09
rivāyet k.- dılar 072a/06
secde k.- dılar 003b/08, 070a/04
şükr-ü şenā k.- dılar 076b/11
taḥsīn-ü āferīn k.- dılar 033b/10
taʿrīf k.- dılar 061a/03
temāşā k.- dılar 071b/10
tevbe k.- dılar 046a/05
yād k.- dılar 016a/02, 058b/11, 069a/04
yürüş k.- dılar 027a/07, 050a/15
zindegānçılıḳ k.- dılar 038b/12
ziyāret k.- dılar 060b/10
duʿā k.- dılar ér- 054a/11
naẓar k.- dılar ér- 050b/06
āzād k.- dım 050a/05, 051a/03
cefā k.- dım 052b/14
ferāmūş k.- dım 046b/10
fermān k.- dım 053a/06
ḥakīm k.- dım 004a/12

ḫaṭā k.- dım 052b/14
iʿtiḳād k.- dım 073b/02
ḳabūl k.- dım 023a/08
mübtelā k.- dım 052b/14
pişmān k.- dım 052b/10
rızḳ-u rūzī k.- dım 050a/10
yaḫşı k.- dım 071b/07
maḥrem k.- dın͡g 035b/03
vaʿde k.- dın͡g 012a/02
cefā k.- dın͡gız 070b/06
eẕā k.- dın͡gız 070b/05
gedā k.- dın͡gız 070b/05
günāh k.- duḳ 019b/12
temāşā k.- ġalı ét- 021a/07
helāk k.- ġan 012a/14
oġurluḳ k.- ġan 068b/11
sefer k.- ġanda 020b/04
iş k.- ġanım 039a/02
ḫāṣıl k.- ġay 054a/10
meyli k.- ġay 030a/05
mihribānlıḳ k.- ġay 052b/06, 056a/14
revā k.- ġay 017a/03
faḳīr k.- ġaymen 048a/11
ġayb k.- ġaysen 024b/08
raḥm k.- ġaysen 011a/11
beyān k.- geç 031a/06
cefā k.- gen 069b/03
vaʿde k.- gen 045b/07
cefā k.- gen bol- 071a/15
edā k.- geysiz 007b/15
raḥm k.- geysiz 008a/08
beyān k.- ġıl 004a/02, 005a/02, 022a/14, 041b/13
duʿā k.- ġıl 033b/14
ḫāṣıl k.- ġıl 036b/12
ḫürmetin k.- ġıl 036a/01
ḳabūl k.- ġıl 042a/12, 059b/06
mekān k.- ġıl 013b/01
naẓar k.- ġıl 034b/15
revā k.- ġıl 017a/02
yaraġını k.- ġıl 077b/07
ḫarāb k.- ġu dek bol- 005b/03
bāġbānlıḳ k.- ġunça 034a/05
duʿā k.- ın͡g 020a/11, 028a/11
fermānberdārlıḳ k.- ın͡g 059b/07
iş k.- ın͡g 056b/09
meded k.- ın͡g 052b/05
mihribānlıġ k.- ın͡g 061b/10
pervā k.- ın͡g 059a/13
āzād k.- ın͡gız 051a/01
beyān k.- ın͡glar 056b/03
naẓar k.- ın͡glar 050b/04
… k.- ıp 055b/05, 070b/02
āvāz k.- ıp 014b/06
bāzī k.- ıp 074b/07, 075b/03, 076b/10
berbād k.- ıp 028/15, 039b/02
berdār k.- ıp 027b/08
beyān k.- ıp 060b/11, 066a/12, 068a/13
būse k.- ıp 003a/02
cārī k.- ıp 076b/14
çāk k.- ıp 008b/04
dek k.- ıp 054a/13
duʿā k.- ıp 013a/12, 017a/04
düşnām k.- ıp 015b/07
ezber k.- ıp 005a/04
feryād k.- ıp 078b/07
fikr k.- ıp 014a/13, 029b/15
giriftār k.- ıp 075a/14
ġusl k.- ıp 024b/12
ḫaṭā k.- ıp 020a/09
ḫaṭṭ k.- ıp 072a/05
ḫayāl k.- ıp 014b/05
ḫāżır k.- ıp 015b/12
ḫīle k.- ıp 006a/05
ḫişşe k.- ıp 002a/05
iltifāt k.- ıp 064b/15
istiġfār k.- ıp 074a/14
ḳabūl k.- ıp 013a/15
ḳan k.- ıp 016b/13
ḳaṣd k.- ıp 064b/06
ḳaṭʿ k.- ıp 068b/14, 072a/14, 074a/13
keşākeş k.- ıp 038b/03
lāş k.- ıp 067b/08
maṣlaḥat k.- ıp 014a/10, 060a/03, 066b/11, 067b/05, 071b/14
menzil k.- ıp 023a/02, 057a/02
münācāt k.- ıp 024b/06, 052b/12
müsaḥḥar k.- ıp 075b/01
naġme k.- ıp 002a/02

nāle k.- ıp 009a/05, 012b/10, 055a/15, 071a/01
nāle-vü fiġān k.- ıp 039a/05, 078b/04
nāme k.- ıp 068b/07
naṣiḥat k.- ıp 061a/07
naẕar k.- ıp 075a/14
neẕẕāre k.- ıp 011a/09, 075b/02
nigāh k.- ıp 026a/09
ʿadl-ü dād k.- ıp 051b/02, 077b/04
pend-ü naṣiḥat k.- ıp 056b/06, 062a/01
pervāz k.- ıp 058a/10
revāne k.- ıp 073b/07
sāz soḥbet k.- ıp 023a/13
secde k.- ıp 052b/03, 070a/05
sevdā k.- ıp 027b/07, 040b/13
seyr k.- ıp 051b/02, 051b/05
seyr-i ṣaḥrā k.- ıp 053a/05
suʾāl k.- ıp 058a/09
şerbet k.- ıp 044b/05
ṭahāret k.- ıp 054a/09, 054a/10
ṭahāretin k.- ıp 052b/11
tamām k.- ıp 068a/14
taʿlīm k.- ıp 051b/03
taʿẕīm-i tevāżuʿ k.- ıp 044a/06
ṭay k.- ıp 023a/14, 060b/09, 062a/02, 068b/01
ṭayyār k.- ıp 073b/08
tebeʿiyyet k.- ıp 076b/10
tefaḥḥuṣ k.- ıp 068b/03
tevbe k.- ıp 039b/13, 052b/09
toy k.- ıp 055b/03
ṭoy k.- ıp 023a/12, 028b/08, 055b/09
vaʿde k.- ıp 009a/08
vedāʿ k.- ıp 077b/10
yād k.- ıp 004b/10
yaraġın k.- ıp 023a/08
zor k.- ıp 039a/06, 055a/07
ḫaṭā k.- ıp é- 037a/10
mekān k.- ıp ér- 013b/02
münācāt k.- ıp ér- 072a/08
münevver k.- ıp ér- 020b/13
rıḥlet k.- ıp ér- 019a/03
vaʿde k.- ıp ér- 027b/09, 072b/08
vaṣiyet k.- ıp ér- 034b/03
neẕẕāre k.- ıpturdı 024b/04
ġażab k.- ıpturur 046b/15
maḥrem k.- ıpturur 038a/14
münevver k.- ıpturur 017b/12
ʿaḳlı ḫayrān k.- ıpturur 048a/01
pāre k.- ıpturur 037a/08
yaşlıġ k.- ıpturur 047a/12
nehārī k.- ıpturur ér- 050b/04
bī-nevā k.- ma 013a/06
cefā k.- ma 011a/01, 054b/04
derd-ü ġam k.- ma 035b/15
elem k.- ma 035b/13
eẕā k.- ma 011a/05
fiġān k.- ma 078a/08
gedā k.- ma 011a/07
ḫıyānet k.- ma 079a/01
ḳara k.- ma 010b/14
lācerem k.- ma 035b/12
mübtelā k.- ma 010b/13
nem k.- ma 036a/04
revā k.- ma 011a/03
sitem k.- ma 036a/02
zīr-i ġam k.- ma 036a/06
dāḫil k.- madı 030a/13
ḳabūl k.- madı 036b/13
kār k.- madı 045a/10
… k.- madım 042b/01
ʿişret k.- madım 076a/08
becā k.- madın͡g 070b/07
edā k.- madın͡g 070b/07
ibā k.- madın͡g 070b/08
iʿtimād k.- maġay 073b/02
kéle k.- maġaysen 013b/11
ṭamaʿ k.- maġıl 034a/07
zinā k.- maġıl 035a/04, 035a/06
vefā k.- maḳ 059b/04
cüdā k.- man͡g 061b/13
cefā k.- man͡glar 010b/03
işni k.- mas 035a/07
raḥm k.- mas 015b/10
ṣabr k.- mas 007a/13
söz k.- mas 034b/06
pişmān k.- mas é- 054a/05
işni k.- mas ér- 028a/09

beyān k.- masa 028b/15
ḳabūl k.- masa 056b/03
bāver k.- masa͡ng 053b/03
ḥāṣıl k.- masa͡ng 034b/11
ḳabūl k.- masa͡ng 053b/10
beyān k.- masa͡ng ér- 028a/08
bāver k.- masa͡ngız 016b/04, 064a/06
ḳabūl k.- masmen 023a/01
manẓūr k.- massen 065a/03
cefā k.- masun 071a/13
şermende k.- masun 014b/01
giriftār k.- masunlar 003b/14
sitem k.- may 059b/03
şermende k.- may 067a/13
pesend k.- maz 061a/06
raḥm k.- maz 009b/10
raḥm k.- mazsen 052a/12
teraḥḥum k.- mazsen 033a/14
beyān k.- sa 028b/10
cerr-i cefā k.- sa 071a/13
ġavġa k.- sa 007a/09
iş k.- sa 029b/08, 033b/11
ḳabūl k.- sa 056b/03
oġrılıḳ k.- sa 067b/03
rūzī k.- sa 041b/08
sevdā k.- saḳ 056b/01
temāşā k.- saḳ 026a/14
beyān k.- sam 049a/13
fedā k.- sam 022a/04
iḫtiyār k.- sam 036b/12
ḳurbān k.- sam 054a/04
sürme k.- sam 022a/07
… k.- sa͡ng 044a/07
āzād k.- sa͡ng 050a/04
cefā k.- sa͡ng 034a/07
endīşe k.- sa͡ng 035b/09
ḥāṣıl k.- sa͡ng 033a/15
iḫtiyār k.- sa͡ng 054b/10, 054b/14
iş k.- sa͡ng 042a/09
ḳabūl k.- sa͡ng 023a/01
ṣadaḳa k.- sa͡ng 034b/06
vefā k.- sa͡ng 027b/11
vīrāne k.- sa͡ng 013a/13
hemrāh k.- sa͡ngız 005b/07
iḫtiyār k.- sa͡ngız 040b/01
duʿā k.- sun 042a/05
ḥāṣıl k.- sun 034b/08
intiḳāl k.- sun 077a/03
ḳabūl k.- sun 053a/08
nāle-vü fiġān k.- sun 039a/07
ṣabr k.- sun 043a/03
ziyāde k.- sun 073b/01
āşikār k.- ur 005b/01
bāver k.- ur 060a/05, 069b/01
bégler bégi k.- ur 044b/07
behāne k.- ur 038b/13
beyān k.- ur 069b/01
cevelān k.- ur 002b/01, 004a/14
cüdā k.- ur 072a/10
devā k.- ur 065a/08
fedā k.- ur 011b/11
ġavġa k.- ur 013a/04
ḥamle k.- ur 002b/12
ḫānlıḳ k.- ur 028b/01
helāk k.- ur 029b/01
ḳabūl k.- ur 040a/12
mihribānlıḳ k.- ur 009a/08, 056b/04
pervā k.- ur 006a/14
pervā k.- ur 007a/01
raḥm k.- ur 015b/10
rivāyet k.- ur 056a/06
serzeniş k.- ur 068a/07
ṭāḳat k.- ur 012b/05
temāşā k.- ur 026a/13
vīrān k.- ur 067b/11
yeksān k.- ur 007a/09
żiyāfet k.- ur 050a/14
zorlıḳ k.- ur 035b/04
iş k.- ur bol- 033b/09
seyr-i ṣaḥrā k.- ur bol- 008a/11
bāzī k.- ur ér- 071b/11
beyān k.- ur ér- 059b/09
birle k.- ur ér- 037b/15
fedā k.- ur ér- 002a/08
ḫidmet k.- ur ér- 020b/04, 044a/13
iş k.- ur ér- 067a/12
lāş k.- ur ér- 001b/15
medḥ-ü ṣenā k.- ur ér- 025b/02
mihribānlıḳ k.- ur ér- 056a/13
nāle k.- ur ér- 017b/02

nāle-vü feryād k.- ur ér- 025a/12
nālezāy k.- ur ér- 017a/06
sāye k.- ur ér- 020b/03
şāne k.- ur ér- 028b/13
şermende k.- ur ér- 014b/11
şükr-ü şenā k.- ur ér- 076b/15
temāşā k.- ur ér- 007b/12, 026b/11, 028b/14
ṭoy k.- ur ér- 023a/15
zinā k.- urda 046a/01
ḥikāyeting k.- urdım 020a/04
ḥamle k.- urlar 009b/02
melāmet k.- urlar 038a/14
rivāyet k.- urlar 043b/11
żayiʿ k.- urlar 018a/06
bende k.- urmen 040a/11
beyān k.- urmen 025b/09, 027b/10
ḥākīm k.- urmen 044a/02
helāk k.- urmen 008b/08
iş k.- urmen 033b/03
mihribānlıġ k.- urmen 065a/14
nebī k.- urmen 040a/10
sulṭān k.- urmen 040a/10
giriftār k.- urmiz 064b/01
ḫidmet k.- urmiz 033b/14
ḳabūl k.- urmiz 069b/02
sefer k.- urmiz 077b/08
temāşā k.- urmiz 005b/09
cefā k.- ursen 032a/07
efġān k.- ursen 052a/08
helāk k.- ursen 042b/12
serāsīme k.- ursen 033a/08
teʾḫīr k.- ursen 021b/09
yaḫşı k.- ursen 014b/10
feryād k.- ursiz 042b/07
giriftār k.- ursiz 040b/03
mihribānlıḳ k.- ursiz 059b/03
pişmān k.- ursiz 035b/09
ṭamaʿ k.- ursiz 033a/04
sāz k.- urup 046a/10

ḳīl : [Ar.] Söz, kelam.
- **ḳīl ü ḳāl**: Boş söz, dedikodu. 061b/07

ḳıldur - : Kıldırmak, yaptırmak; yardımcı fiil.
cārī k.- dı 050a/13
münādī k.- dı 048b/06
münādī k.- dılar 048b/01
ṭayyār k.- ıp 063b/11
ṣūret k.- up ér- 064b/05
iş k.- urmen 033b/01

kīle : [Ar.] Bir tür ölçek.
k.+ siġa 027a/02, 027a/03, 027a/13

ḳılıç : Kılıç.
k. 001b/14
k. ur- 067b/09

ḳılmış - : Yapılan iş, eylem.
k. 070a/09

kīne : [Far.] Kin.
k.+ leri 004b/14

ḳırıl - : Kırılmak, parçalanmak.
k.- dım 014a/04

ḳırḳ : Kırk.
k. 002b/06, 008a/14, 008a/14, 008a/15, 008a/15, 008b/01, 008b/01, 008b/01, 020a/05, 036a/09, 045a/15, 045a/15, 045b/04, 047a/12,
051b/10, 052a/11, 053a/10, 053b/03, 053b/13, 055a/11, 055a/14, 055a/14, 055a/14, 056b/12, 067a/03, 070b/06,
072b/05, 073a/05, 074a/06

ḳırmızı : Kırmızı.
k. 073a/07, 073a/10, 073a/13, 073b/03

ḳısmet : [Ar.] Kısmet, nasip.
k.+ ime 010a/05
k.+ imde 026a/06
k.+ ni 043a/12

ḳıṣṣa : [Ar.] Kıssa.

k.+ sın 002a/13, 013a/11

kış : Kış mevsimi.
k. 019a/07
k. ét- 020a/03

ḳıyāmet : [Ar.] Kıyamet.
k. 032a/09, 045b/13, 051b/13, 070a/14
k. bolġan dek bol- 025a/15
k.+ e 016a/01
k.+ ġaça 012b/15
k.+ ge ḳal- 008b/09, 008b/10, 008b/12, 008b/14, 009a/01, 009a/03

ḳıymetli : Kıymetli, değerli.
k. 063a/15

ḳız : I. Dişi cinsten olan evlat.
k. 005b/08, 058b/15
k.+ ı 001b/07, 020b/12, 046a/10, 060b/13
k.+ ı ér- 020b/09
k.+ ıdın 022b/13
k.+ ınıng 022a/12
k.+ ları 009b/01
k.+ larıge 009a/04

ḳız : II. Dişi cins.
k.- u civān 026b/11
k. 026a/10
k.+ lar 023b/08

ḳız - : Kızmak, sinirlenmek.
k.- ar bol- 028b/10

ḳızıl : Kızıl, kırmızı.
k. 009a/06, 016b/06, 066b/01, 070a/14, 078a/07, 078a/10, 078b/08, 078b/13

ki : krş. kim. Ki; bağlama edatı.
k. 002b/03, 002b/04, 002b/06, 002b/07, 006b/03, 006b/04, 013a/06, 018b/01, 019a/10, 019b/03, 022b/04, 024a/02, 032b/04, 039a/08, 039b/01, 053a/03, 055b/13, 068b/09, 077a/12

kibi : Gibi.
k. 026a/03
k.+ turur 057a/09

kiçik : Küçük, ufak.
k. 061a/01, 064a/01
k.+ ini 059a/15

kifāyet : [Ar.] Yeterli olma, kâfi olma.
k. bol- 074a/07

kim : krş. ki. I. Ki; bağlama edatı.
k. 001b/04, 001b/14, 002a/01, 002a/03, 002a/10, 002a/10, 004b/11, 004b/15, 005a/05, 007a/13, 007b/11, 008a/14, 010a/02, 010b/02, 010b/05, 010b/08, 011a/12, 011b/06, 012a/05, 014b/07, 015a/02, 017b/01, 017b/04, 017b/11, 018a/02, 018a/13, 019b/07, 020b/08, 020b/15, 021a/11, 021a/14, 021b/01, 022a/11, 022a/12, 023a/15, 024a/13, 024b/10, 025a/04, 026a/12, 026b/01, 026b/03, 026b/03, 027a/02, 027b/01, 029a/12, 030a/04, 030b/10, 031a/12, 031b/01, 031b/04, 031b/06, 031b/07, 031b/10, 034a/12, 034b/12, 035a/01, 035a/04, 035a/06, 035b/10, 036b/09, 037b/15, 038a/14, 039a/09, 039b/04, 040a/09, 040b/15, 042b/07, 043a/01, 043b/11, 044a/09, 046a/01, 046b/03, 047a/04, 047b/09, 048a/15, 048b/06, 049a/03, 049a/05, 050b/12, 050b/13, 053b/06, 054a/12, 055a/01, 056a/03, 056a/06, 056a/10, 057a/10, 058a/12, 059a/11, 059a/11, 059a/13, 061b/08, 061b/09, 062b/08, 066a/01, 067b/03, 067b/11, 067b/15, 068b/07, 069a/08, 070b/15, 071b/11,

071b/13, 072a/10, 072a/12, 073a/05, 074b/04, 075a/07, 076b/12, 077a/14, 077b/01, 077b/03

kim : II. Kim; Soru zamiri.
k. 007a/04, 013b/08, 022b/08, 052a/08
k.+ din 007a/04, 052a/09
k.+ dür 023b/04
k.+ im 013b/15, 014a/02, 014a/03, 014a/05, 014a/08
k.+ ingdür 029b/03, 029b/04, 029b/06, 029b/10
k.+ lerturur 075a/01, 075a/03, 075a/05, 075a/08
k.+ sen 041a/06, 041b/04, 049b/10, 052a/10
k.+ turur 075b/06
k.+ tursen 013b/06

kim : III. Kim; kimse.
k. 002a/03, 003a/12, 011b/09, 012b/04, 012b/04, 012b/09, 019b/10, 025a/04, 025a/15, 026a/15,
026b/12, 026b/14, 027a/03, 027a/05, 027b/05, 029b/05, 029b/05, 029b/09, 029b/10, 030b/15, 032b/11,
032b/13, 040b/04, 040b/06, 044b/02, 046b/14, 047a/04, 051a/10, 051b/12, 063a/03, 067b/03,
073a/14, 074b/07, 077b/15, 079a/07
k.+ din 013b/11, 062a/11, 072b/01
k.+ ge 003b/13, 012b/05, 014a/14, 028b/01
k.+ ige 061a/15
k.+ ni 018a/12, 025a/06, 026b/15, 069a/10
k.+ ning 018a/15

kimerse : krş. kimse. Kimse, kişi.
k. 013b/02, 013b/07, 013b/09, 021a/12, 024a/14, 027b/02, 027b/05, 030b/08, 033a/06,
040b/12, 042b/13, 067b/12, 069b/01
k.+ ge 027b/04
k.+ ning 013a/14

kimse : Krş. kimerse. Kimse; olumsuz cümlelerde hiçbir insan.
k. 011b/08, 022b/05, 065a/11, 077b/12
k.+ din 060b/01, 060b/06
k.+ dür 007a/05
k.+ ye 078a/04

kir - : I. Girmek.
k.- di 024a/06, 055a/03, 062a/06
k.- diler 025a/01, 062b/05
k.- er bol- 024b/04
k.- gil 024b/02, 032b/14
k.- ing 061b/15
k.- ip 010b/11, 013b/02, 032b/15, 052a/06, 067b/09, 076b/09
k.- se 033b/07

kir - : II. Girmek; yardımcı fiil.
lerzeġa k.- ip 011a/11, 066a/11

kirām : [Ar.] Soylu, şerefli, soyu temiz kimseler.
k. 056b/07

kirişme : Cilve, naz.
nāz-ü k.- ü ʿişve 055a/01

kişi : İnsan, kişi, kimse.
k. 006a/07, 013b/05, 017a/03, 017b/08, 017b/10, 025a/05, 027a/09, 032a/13, 033a/03,
033a/05, 039a/06, 041a/10, 046b/03, 047a/01, 055a/06, 055b/11, 056b/01, 057a/08, 057b/09,
057b/10, 073a/11, 073a/14, 073b/13
k. ér- 023b/06, 040b/05, 068b/11
k.+ din 007a/10, 012b/04, 024a/10, 052a/09

k.+ ge 004b/03, 031b/05, 031b/14, 047b/14, 056a/13, 063a/13
k.+ ler 047b/08, 055b/12, 066b/05
k.+ n͡gizni 059b/13
k.+ ni 042b/15
k.+ turur 026b/03

kişne - : Kişnemek.
k.- p 051a/13

kitāb : [Ar.] Kitap.
k. 079a/10
k.+ ın 013a/11

kitābet : [Ar.] Yazı yazma, katiplik.
k. 079a/13

kizle - : Gizlemek, saklamak.
k.- sem 008b/13

ḳoġa : Kova.
k. 017b/04
k.+ ġa 017b/05, 017b/08

ḳol : Kol, el.
k. 008b/05, 010a/14, 010b/07, 019a/02, 020a/15, 038b/15, 054a/01, 064b/15, 066a/03,
078a/10
k.+ ı 031a/15, 031b/13, 041b/15
k.+ ıda 040b/01
k.+ ıdın 033b/12, 034b/13
k.+ ıġa 009b/07, 010a/13, 031b/11, 034b/10, 063a/15, 063b/06, 066a/04
k.+ ında 036a/09, 064b/06, 072b/02
k.+ ında ér- 012a/10
k.+ ındaturur 063b/07
k.+ ın͡ga 033b/01
k.+ larıġa 015b/01, 037a/02
k.+ ların 037a/05, 038b/02, 069b/14
k.+ larının͡g 037a/08
k.+ umdaġı 008b/11
k.+ un͡gdaki 053b/04
k.+ un͡gizni 066a/03

ḳoldaş : Arkadaş.
k.+ ım 018b/09

ḳoltuġ : Kolun bedenle birleştiği yer.
k.+ ıġa 010b/11

ḳon - : Konmak, konaklamak.
k.- arsiz 058a/11

ḳorḳ - : Korkmak.
k.- aram 003a/07, 007a/10, 051b/11, 061b/07
k.- madın͡g 016b/08
k.- magen 007a/06
k.- maġıl 011b/15
k.- mas 015b/13
k.- maz 010b/03
k.- un͡g 009b/11
k.- up 009b/02, 010b/07, 032a/15, 034b/09, 042b/13, 049a/11, 049b/14, 068a/02

ḳorḳunc : Korku veren.
k.+ ıdın 046a/15
k.+ ısı 007a/10

ḳoş - : Katmak, katılmak.
k.- un͡g 005b/08
k.- up 061a/07
ḳoşu : : Eş.
k.+ ġa 017b/13

ḳoşul - : I. Eklenmek, katılmak.
k.- up 008a/10

ḳoşul - : II. Kavuşmak, kavuşturmak.
k.- up 055b/10
k.- ursen 079a/02

ḳoy - : I. Koymak, bırakmak.
k.- ar bol- 051a/13
k.- armen 067b/08
k.- armiz 068a/10

k.- dı 025b/06, 030a/11, 079a/04, 079a/04
k.- dı ér- 052a/04
k.- dılar 063b/09, 064b/14, 064b/14, 067b/01
k.- dım 030b/04
k.- ġıl 018b/03, 027b/05
k.- ma 039b/02
k.- madı 069b/07
k.- madılar 005a/04
k.- mang 008a/01
k.- masmen 012a/01, 012a/04, 059b/15
k.- masmiz 012a/03
k.- mayturur 002b/13
k.- sangız 027a/08
k.- ung 005a/10, 029b/05
k.- up 010a/14, 015b/04, 037a/02, 039a/05, 059b/13, 060b/08
k.- up ér- 057a/03

ḳoy - : II. Vermek.
k.- a 060a/04
k.- ar bol- 060a/03
k.- dı 055b/07, 055b/09

ḳoy - : III. Koymak; yardımcı fiil.
bahā k.- dı 026b/14
ḫidmetinde k.- dı 036b/10
ḳadem k.- dılar 038b/05
boş k.- dıngız 038b/15
ġamda k.- maġıl 013a/05
ḫālī k.- mang 048b/01
köngül k.- masa 005a/11
at k.- up 018a/02
baş k.- up 046b/09
nişān k.- up 066b/05

ḳoy : Koyun.
k. 048a/10
k.+ lar 006a/06
k.+ larnı 014a/10, 015b/04, 058b/09

ḳoyuḳ : Koyu, yoğun, aşırı.
k. 026a/05

ḳoyul - : Koyulmak, geçilmek.
k.- mas 007a/12

ḳoyun : Koyun, göğüs.
k. 064b/10, 070b/14
k.+ nı (ḳoynı) 017a/09

ḳozıla - : Kuzulamak, doğurmak.
k.- p 006a/06

köç - : Göç etmek.
k.- er 009a/12
k.- üp 072a/01, 073b/08, 074b/03, 077a/07

köçür - : Göç ettirmek.
k.- düm 008b/11
k.- üp 071b/02

kög : Gök.
k.+ e 016b/02

köhne : [Far.] Köhne, eski.
miṣl-i k. 077b/02

köker - : Bitmek, yeşermek.
k.- medi 049a/04
k.- mes ér- 047a/05
k.- mez 048b/13

kōlek : krş. köylek. Gömlek.
k.+ imni 072a/03
k.+ in 073a/01

köngül : Gönül.
k. 003a/09, 005a/10, 005b/09, 006a/13, 026b/05, 031a/03, 032b/01, 038a/07, 040a/04,
042b/02, 051b/10, 054b/08, 055b/14, 056a/05
k. ber- 013a/01, 063a/07, 077a/11
k. ḳoy- 005a/11
k.+ de 005a/08, 019a/13, 031a/12
k.+ dekin (köngüldekin) 052a/02

k.+ i (köngüli) 025b/03, 034b/15, 040a/14
k.+ ide (köngülide) 053b/08
k.+ ige (köngülige) 009b/03
k.+ ime (köngülime) 014a/07, 022a/03
k.+ in (köngülin) 053a/11
k.+ inde (köngülinde) 040a/15, 077b/01
k.+ ine (köngüline) 010a/03
k.+ ing (köngüling) 012b/09
k.+ inge (köngülinge) 055a/12
k.+ inge (köngülinge) 066b/09
k.+ lerinde 070b/01
k.+ üm (köngülüm) 016a/04, 016a/14, 034b/15, 039a/08, 051b/13, 052b/13, 061a/14
k.+ ümde (köngülümde) 027a/09, 054b/12, 073a/15
k.+ ümdekin (köngülümdekin) 053b/09
k.+ ümge (köngülümge) 039b/05
k.+ ümning (köngülümning) 016a/12
k.+ üngi (köngülüngi) 015a/10
k.+ üngni al- (köngülüngni al-) 065a/07

köp : Çok fazla, pek çok.
k. 007a/02, 017a/11, 017b/15, 020b/05, 022b/15, 023b/06, 027a/15, 029a/09, 031b/12,
040a/07, 043a/03, 047b/07, 049b/15, 050a/08, 060a/10, 063a/06, 068b/04, 077a/01, 077a/02
k.+ tür 006b/08

kör - : I. Görmek.
k. 005a/07, 005a/08, 005a/10, 005a/12, 005a/14, 005b/01, 023b/06, 057b/06, 074b/01
k.- di 017b/11, 019b/07, 021b/01, 022a/12, 026b/03, 027b/01, 028b/04, 034a/12, 036b/08,
039a/04, 046b/14, 054b/14
k.- di ér- 003a/01, 068b/02
k.- diler 015b/08, 018a/02, 044a/12
k.- ding 05a/07, 05a/08, 05a/10, 05a/12, 05a/14, 05b/01, 041b/13
k.- dingizler 038a/03
k.- düm 004a/04, 013b/11, 016a/11, 021a/06, 026a/05, 031a/15, 031b/05, 031b/13, 032b/07,
041a/06, 041a/08, 041a/12, 041b/01, 041b/05, 041b/09, 041b/15, 042b/12, 063a/04
k.- düng 032a/06, 033a/01
k.- e bil- 073b/09
k.- en 003a/07, 006b/08, 012b/03, 027b/14, 065b/07
k.- ende 011b/07
k.- er 003b/15, 005b/12, 005b/14, 006b/08, 008a/13, 031a/14, 056b/11, 060b/01, 060b/02,
062b/08, 065a/06, 065a/10, 072b/11
k.- er bol- 005b/13
k.- er ér- 002a/04, 003b/02, 024a/15
k.- ermen 008a/15
k.- ersen 060a/14, 066a/05
k.- eyin 013b/09
k.- geç 021a/07, 039b/08
k.- gen 005b/02, 017b/13, 026b/01, 045b/06, 048a/08, 052b/11
tüşinde k.- gen 026b/03
k.- gen érmes ér- 048a/04
k.- genim 033a/06
k.- genimiz 027a/06
tüş k.- genin 004b/08
k.- genlerin 042b/09
k.- genni 048a/01
k.- gil 028b/04
k.- medi 019b/10
k.- mediŋ 05a/07, 05a/08, 05a/10, 05a/12, 05a/14, 05b/01,
k.- mediler 024b/12
k.- medim 008b/09, 016b/09
k.- megelik 024b/07
k.- megünçe 073a/08
k.- mek 023b/03, 024b/03, 024b/05, 026a/15, 038b/13

k.- meḳa 024b/01
k.- mes 070b/12, 075a/07
k.- mese 029b/15, 078b/11
k.- mesem 006b/07, 008a/05
k.- mey 013a/04, 022a/09, 025a/01, 042a/10, 072b/10
k.- mez 021a/04
k.- se 002a/08, 006a/07, 019b/04, 025a/04, 026a/15, 050a/11, 063b/06, 065a/01, 065b/02, 068b/03
k.- seler 032b/11, 061a/04, 064b/09, 068b/05
k.- sem 006a/02, 008b/13, 013a/14, 013b/10, 027b/15
k.- seng͡ 029a/08
k.- sengiz 056a/14
k.- sün 053a/02
k.- ü 009b/15, 020b/03, 022b/14
tüş k.- ü 020b/12
k.- üp 002a/07, 002a/11, 002b/01, 002b/06, 002b/15, 003b/08, 011b/05, 013a/11, 014b/08, 015b/01, 017b/07, 017b/13, 020a/04, 020a/15, 021b/10, 024b/02, 025a/12, 028b/05, 030a/04, 030a/05, 030b/15, 032a/06, 033b/10, 034a/15, 038b/11, 044a/14, 046a/15, 046b/13, 049a/12, 055b/14, 056a/01, 058a/02, 061b/07, 063b/14, 064b/12, 066a/08, 072b/02
tüş k.- üpsen 005a/01
k.- ür 061a/05

kör - : II. Yaşamak.
k. 065a/12
k.- düm 039b/11
k.- er 065a/11
k.- gen 032b/05
k.- mesün 003a/12
k.- mişem 078a/14
k.- se 065a/11
k.- sün 012a/06
k.- üp 047a/

kör - : III. Anlamak, idrak etmek.
k.- sün 017b/06

kör - : IV. Görmek; yardımcı fiil.
tüş k.- di 002a/12, 003b/03, 017a/07, 021b/08, 044b/02, 046a/12, 069b/05
cefā k.- düm 071b/06
tüş k.- düm 008b/06, 044b/09, 046b/10
yaḫşı k.- e bil- 042a/03
ʿaẕābla̱r k.- er ér- 020b/05
yaḫşı k.- er ér- 002b/10
revā k.- ermen 034a/01
tüş k.- gen 046b/06
tüş k.- genim 044b/14
tüş k.- genin 043b/10
tüş k.- genini 046a/07
rüsvā ḳıla k.- me 023b/13
cefā k.- mey 020b/07
tüş k.- se 044b/02
ḥāżır k.- üp 008a/02
ḫoş k.- üp 068a/12
tüşni k.- üp 017a/10
yaḫşı k.- üp 056b/04
tüş k.- üpsen 046b/11

kör : [Far.] Kör, âmâ.
k. bol- 051a/10, 056b/13, 058b/04

körgiz - : krş. körgüz. Göstermek.
k.- di 021a/08, 063b/05
k.- ip 057a/05
k.- ip ér- 013b/03

körgüz - : krş. körgiz. Gözükmek, göstermek.
k.- er ér- 033a/12
k.- mem 072b/09
k.- sün 050a/11
k.- ür 073a/09

körset - : Göstermek.
k. 013a/09
k.- in͡g 008b/07
k.- ür ér- 035a/02

körünüş : Görüşme.
k. ber- 055a/06

körüş - : Görüşmek, karşılaşmak, karşılıklı konuşmak.
k.- ti 075a/04
k.- tiler 074b/10, 074b/15
k.- üp 048a/06, 071b/09, 076b/07, 077a/07

köşk : [Far.] Köşk.
k. 004a/09

köter - : I. Kaldırmak, yükseltmek.
k.- ip 008b/05, 009b/07, 023b/02, 051a/05, 071a/08, 071b/07

köter - : II. Kaldırmak, bertaraf etmek.
k.- gil 036a/08

köter - : III. Kaldırmak, yükseltmek; yardımcı fiil.
fiġān k.- diler 042b/10, 049a/02, 067a/10, 069b/15, 070a/04
fiġān k.- ip 044b/14, 067a/04, 067a/09, 067b/02
nāle-vü fiġān k.- ip 025a/14

köy - : Yanmak, tutuşmak.
k.- di 021a/09, 032b/08
k.- er 038a/01, 040a/05
k.- er ér- 028b/11, 051a/09
k.- eturur 010b/01
k.- eyin 022b/04
k.- üp 003b/10, 007a/15, 029b/06, 037a/14, 039b/01, 066b/07

köydür - : Yakmak, yandırmak.
k. 021a/10
k.- me 009a/05

köylek : Gömlek.
k. 036b/02
k.+ i 015b/09
k.+ im 057b/02
k.+ imni 071b/15
k.+ in 012a/09, 014a/11, 015b/01, 015b/05, 036b/08, 069b/10, 071b/01
k.+ ine 015b/10
k.+ ni 007b/10, 015b/08

köz : Göz.
k. 022a/07, 030a/04
k. sal- 078a/10
k. tut- 014a/03
ékim k. tut- 013b/15
k. tüşdi ér- 052a/05
k. yaş 039b/02
k.+ de 018b/06, 045b/04, 076a/08, 078b/11, 078b/12
k.+ den 022b/06, 051b/09
k.+ din 006b/11, 010a/08, 057b/06, 061b/02, 062a/01, 062b/12
k.+ ġa 072a/04
k.+ i 021b/12, 023b/03, 024b/10, 026b/10, 030b/01, 030b/12, 031b/14, 032a/14, 035b/01, 035b/02, 037a/06, 037b/05, 041b/01, 051a/09, 055b/12, 056a/04, 058b/04, 064b/01, 071b/02, 078a/06
k.+ i tüş- 020b/14, 035a/01, 035a/11, 065b/13
k.+ idin 003a/02, 024b/08, 032a/03, 034a/03
k.+ ige 071b/02
k.+ im 061b/01, 065a/06, 065a/10
k.+ imde 049b/02
k.+ imdin 024a/01
k.+ in 079a/03, 079a/04
k.+ inde 065b/06
k.+ ine 031a/03
k.+ iṅg 060b/01
k.+ ler 075a/07
k.+ leri 010a/11, 019a/04, 037a/04, 042b/02, 071b/15, 073a/02, 075b/08
k.+ leri tüş- 040b/14, 058a/05
k.+ leri yolda bol- 073b/06
k.+ leridin 009b/14, 030b/06, 062b/07

k.+ lerige 019a/01, 071b/15, 073a/01
k.+ lerim 053b/15
k.+ lerin 014b/15
k.+ lerini 003b/02, 054a/13
k.+ üm 003b/15, 005b/12, 005b/14, 009a/07, 010b/13, 056b/13, 060b/02, 066b/03, 074a/03
k.+ ümdin 056b/11
k.+ üm tut- 023b/11
k.+ ümizning͡ 006a/05
k.+ ümni 015a/02, 036a/04
k.+ ümning͡ 003a/09, 007b/14
k.+ üng͡din 031a/14

közle - : Gözetlemek, dikkatle bakmak.
k.- sem 008b/14

közli : Gözlü, gözü olan.
k. 039a/14, 076a/02

ḳucaḳla - : Kucaklamak.
k.- dı 003b/10
k.- p 019a/05, 071b/08, 072b/14, 074a/14

ḳucaḳlaş - : Kucaklaşmak.
k.- ıp 066a/10, 072b/12

ḳuç - : Kucaklamak, sarılmak.
k.- ar 029b/10
k.- up 019b/07

kūçe : [Far.] Sokak, ince yol.
k.+ ge 030a/12, 041a/03, 067b/06

kūçe-be-kūçe : [Far.] Sokak sokak.
k. 067b/07

kūdek : [Far.] Çocuk.
k. 036b/06, 036b/08

kūy: [Far.] Sevgilinin bulunduğu yer.
k. +inde 039b/02

ḳudretli : Güçlü, kuvvetli.
k. 005a/15

ḳuduḳ : Kuyu.
k. 012a/07, 012b/10, 017b/02, 073b/13
k. ér- 012a/08
k.+ da 013b/13, 076a/11
k.+ dın 014a/13, 069b/12
k.+ ġa 066a/15
k.+ ḳa 012a/05, 012a/09, 012a/10, 012a/14, 013b/02, 013b/05, 013b/10, 014a/09, 017b/01, 017b/04, 059b/01, 069b/07, 069b/09, 073b/12
k.+ nı 014b/05
k.+ nıng͡ 012b/13, 013b/01

ḳufl : [Ar.] Kilit.
k. ét- 055a/03

ḳul : Kul, köle.
k.- ı yetīm 033b/06, 033b/08
k. 017a/12, 017b/03, 017b/09, 017b/09, 018a/07, 018a/13, 019b/04, 019b/05, 019b/06, 019b/07, 020a/01, 020a/09, 22a/02, 024a/14, 026a/12, 027a/02, 029b/08, 049a/06, 064b/05, 069a/08, 071a/03
k. bol- 017b/07, 066b/08
k.+ a 076a/05
k.+ dın 076a/05
k.+ dur 025b/12, 025b/13, 025b/15, 026a/02, 026a/04, 026a/06
k.+ ı 019b/12, 020a/06
k.+ ı ér- 011a/02
k.+ ıdın 043a/07
k.+ ıġa 014b/04
k.+ ımız 069a/11, 069a/13
k.+ ımız ér- 018a/03
k.+ ımızını 018a/09
k.+ ın 017b/03, 019a/02
k.+ ıng͡ 075b/14
k.+ ıngız 069a/12
k.+ lar 070a/15
k.+ larıng͡ızını 018a/08

k.+ men 013b/15, 018a/05, 018a/07, 025b/09
k.+ nı 019b/15, 025a/06, 027a/08, 035b/03, 035b/04, 038a/14
k.+ un͡gnı 035b/12

ḳulaġ : krş. ḳulaḳ. Kulak.
k.+ ıġa 022b/01, 026a/12

ḳulaḳ : krş. ḳulaġ. Kulak.
k. 030a/04
k. sal- 009a/10, 032b/02, 055a/05
k. salmaz ér- 033a/13, 051a/10
k.+ ıġa 015a/14, 028b/03, 036b/15, 056a/11
k.+ ım 003b/15

ḳulavuzsız : Kılavuzsuz, rehbersiz.
k. 062a/09

ḳulluḳ : Kul olma durumu.
k. ḳıl- 023a/05

ḳur - : Kurmak.
k.- magen 016a/09
k.- up 046a/09

ḳurʿa : [Ar.] Kura, ad çekme.
ḳurʿa taşla-: Fal bakma, ad çekme. 021b/03

ḳurʿa-endāz : [Ar.] Kura çeken, ad çeken, fal bakan.
k. 046b/01, 075a/06

ḳurbān : [Ar.] Bir amaç uğruna feda edilen.
k. 004a/15, 011a/07
k. bol- 030b/15
k. ḳıl- 054a/04
k.+ dur 026b/08

ḳurbet : [Ar.] Akrabalık, yakınlık.
k. 049b/04
k.+ i 070a/10, 070a/10, 071a/04

ḳurt : Kurt.
k. 057b/04

ḳuru - : Kurumak.
k.- dı 049a/04
k.- mas 045b/04
k.- p 009a/10
k.- r 048b/13

ḳuruḳ : Kuru.
k. 046a/14

ḳūs : [Far.] Kös, büyük davul.
k. 071b/10

ḳuş : Kuş.
k. 009b/08, 009b/12
k.+ lar 002a/02, 025a/13, 044b/10, 044b/12
k.+ umnı 054a/03

kūşe : [Far.] Köşe.
k.+ de 038b/06

ḳūt : [Ar.] Rızık, yaşamak için gerekli olan yiyecek.
k. 056b/06

ḳutul - : Kurtulmak, selamete çıkmak.
k.- dum 076a/06
k.- up 050b/11

ḳuvan - : Güvenmek.
k.- ıp 011b/05

ḳuvvet : [Ar.] Kuvvet, güç.
k. 034a/02
k.+ i 004a/01, 008b/05, 046a/03
k.+ im 003a/09, 068a/05

ḳuzı : krş. ḳuzu. Kuzu, yavru.
k. 003a/14, 031b/02
k.+ m 076a/09
k.+ n͡g 060a/13
k.+ nı 042a/05
k.+ sı 041b/05

ḳuzu : krş. ḳuzı. Kuzu, yavru.
k.+ m 003a/10, 006b/07, 006b/08, 007a/02, 007a/14, 009a/09
k.+ mdın 056b/11
k.+ n͡gdın 031a/14

küç : Güç, kuvvet.
k.+ i 025a/06

küçli : Güçlü, kuvvetli.
k. 005a/15

küfr : [Ar.] Küfür; Allah'ın varlığına, birliğine ve dinin esaslarına inanmama.
k.- ü ḍalālet 052b/10
k.- ü ḍalāletde bol- 052b/15

kühen : [Far.] Köhne, eski.
k. 001b/02

kühen-sāl : Eski, köhne. [Far.]
pīr-ü k. 032b/06

kükre - : Kükremek, bağırmak.
k.- se 001b/15

kül - : Gülmek.
k.- di 011b/01
k.- dürsün 052a/01
k.- ermen 011b/14
k.- ersen 011b/02
k.- gil 034a/06
k.- ip 075b/15
k.- sek 034b/01
k.- üp 076b/02

kül : Kül.
k. bol- 066b/07

külbe : [Far.] Kulübe.
- **külbe-i aḥzān:** Hüzünler kulübesi. Hz. Yakup'un oğlu Hz. Yusuf için ağlayarak gözlerini kaybettiği yere verilen isim. 017a/05, 022b/09, 032a/13, 043b/08, 055a/05, 055a/10, 061b/01
k.- i aḥzānda bol- 070b/03

külfet : [Ar.] Sıkıntı, zahmet, zorluk.
ḳayġu-u k. 030a/08, 030a/15

külgen : Gülme, gülüş.
k.+ imni 011b/03

küllī : [Ar.] Bütün, hep.
vāhid-i k. 039b/10

kümüş : Gümüş.
k.+ din 027a/12

kün : I. Güneş.
k. 003b/07

kün : II. Gün.
k. 003a/08, 003a/10, 003a/12, 004a/04, 005a/13, 008b/01, 008b/06, 010a/02, 010a/10, 011a/05, 012a/06, 012b/02, 012b/05, 014a/03, 017b/01, 017b/06, 018a/01, 018b/11, 019a/06, 022a/05, 022a/10, 022b/03, 025a/03, 025b/04, 028b/14, 029a/05, 029a/09, 029b/05, 029b/14, 030a/08, 036b/11, 037a/13, 039a/05, 040a/01, 042b/08, 043b/09, 045b/07, 051b/05, 052b/04, 055a/07, 055a/14, 055a/15, 059b/10, 065a/13, 065b/01, 066a/14, 070a/07, 070b/12, 073b/13, 074a/10, 076a/11, 077a/13, 077b/02, 077b/13
k. é- 079a/01
k.+ de 028a/04, 030b/14, 031a/04, 050a/11, 051b/01, 055a/14
k.+ din 021a/14, 022a/10, 022b/03, 044b/06, 044b/12, 045a/02, 068b/06, 074a/10
k.+ dür 003a/07, 055b/11
k.+ i 012b/08
k.+ ine 077b/15
k.+ lerde 017b/06

k.+ lik 036a/09
k.+ lük 051b/10
k.+ turur 016b/10

- **kün-be-kün** : Günden güne, her gün. 076a/11

kündüz : Gündüz.
k. 003a/10, 003b/01, 005a/08, 015a/09, 019a/07, 021a/08, 024a/01, 031b/09, 046a/11, 049b/01, 051b/13, 058b/04, 061b/01, 061b/04, 076b/10
k.+ im 065a/06
k.+ imdin 056b/13
k.+ ing 060b/07

kürsī : [Ar.] Kürsü.
k. 025b/06
ʿarş-u k. 011a/11, 011a/12, 043a/01, 066a/11, 075b/02

lā-cerem : [Ar.] Ayrılması mümkün olmayan.
l. ḳıl- 035b/12

laçin : Şahin, doğan.
l.+ im 006b/10, 076a/02, 076a/03

laḫẓa : [Ar.] An.
l. 007b/01, 032b/08, 078a/04

- **laḫẓa-be-laḫẓa** : Anbean. 055a/12

laʿl : [Ar.] Kırmızı renkli kıymetli taş.
l.- ü cevāhir 027a/03, 027a/12, 066b/14, 068b/06

lāş : [Far.] İtibarsız, değersiz.
l. ḳıl- 067b/08
l. ḳılur ér- 001b/15

lā-şey : [Ar.] Önemsiz, değersiz.
l. ol- 016a/15

lāyıḳ : [Ar.] Uygun, münasip.
l. 047b/12, 057b/14
l. ér- 033b/13

leb : [Far.] Dudak.
l.+ i 054b/12
l.+ leri 022a/01

lerze : [Far.] Titreme, titreyiş.
l.+ ġa kir- 011a/11, 066a/11

leş : [Far.] Leş.
l.+ ini 011b/08

leşker : [Far.] Asker.
l. 004a/15, 051b/01, 051b/05

levḥ : [Ar.] Levha.
l.- ü ḳalem 011a/12, 075b/02

leyl : [Ar.] Gece.
l.- ü nehār 073a/06

līk : [Far.] Lakin.
l. 058b/03

līkin : [Far.] Lakin.
l. 004b/14, 016b/15, 018a/09, 026a/11, 029b/14, 042a/03, 066a/03, 070b/02

libās : [Ar.] Kıyafet, giysi.
l. 020a/15, 050b/01, 062b/07
l.+ ı 028b/13, 034a/10
l.+ ın 035a/03
l.+ lar 003b/05, 024b/13
l.+ larıdın 001b/12
l.+ larım 022b/06
l.+ ların 038b/14

maġara : [Ar.] Mağara.
m. 031a/02

maġrib : [Ar.] Batı tarafında bulunan ülkeler.
m. 020b/08, 029a/04, 043b/11

māh : [Far.] Ay.

ḫūrşīd-ü m.- ı çehār 075a/11
m.- ı ṭalʿat 017b/11

maḥal : [Ar.] Mahal, yer.
m. 039a/09

maḥbūb : [Ar.] Sevgili.
m.+ ın 029b/10

maḥrem : [Ar.] Mahrem, dost.
m. 027b/08, 049a/13, 053b/07, 058a/02
m. ḳıl- 028b/08, 033b/03, 035b/03, 038a/14
m. tüş- 075b/07
saḳa-ı m.+ i 043b/12
m.+ ler 023a/09, 023a/12

maḥv : [Ar.] Yok olma, harap olma.
m. bol- 050b/06

maḳṣad : [Ar.] Maksat, amaç.
m. 032a/07
m.+ a 073a/11
m.+ ı 032a/03
m.+ ım 054a/03
m.+ ınça 047b/04
m.+ ın͡g 022a/15, 065a/07
m.+ ın͡gnı 054a/10

maḳṣūd : [Ar.] İstenilen, amaç.
m. ım 023b/12, 026b/04
m.+ um 055a/10

maḳṣūdlı : İstekli bir şekilde.
m. 026b/05

maʿḳūl : [Ar.] Mantıklı, akla uygun.
m. bol- 056b/05

māl : [Ar.] Mal, varlık.
m.- ı dünyā 065b/09
m. 027b/05, 027b/06, 047b/05, 067b/03
m.+ ġa 027b/07
m.+ ıġa 017a/09
m.+ ını 034b/06
m.+ ları 020b/06
m.+ larını 049a/05

maʿlūm : [Ar.] Malum, bilinen.
m. 044a/09
m. bol- 059a/10, 059b/14

maʿmūr : [Ar.] Gelişip güzelleşme, bayındır durumu gelme.
m. bol- 017a/13, 028a/12
m. eyle- 028a/06

man͡ga : Bana; birinci teklik şahıs zamirinin yönelme hâli.
m. 003a/08, 004a/09, 005a/13, 006b/05, 007a/01, 007a/04, 011a/01, 011a/04, 012b/03,
012b/05, 026b/07, 027b/09, 029a/11, 029a/14, 030a/01, 032a/07, 033a/14, 035b/03, 035b/04,
035b/14, 036b/11, 037a/11, 039a/12, 039b/05, 043b/03, 044b/06, 045b/13, 049b/06, 052b/04, 052b/04,
052b/06, 052b/14, 061a/13, 062a/08, 065a/10, 066a/02, 076a/15, 079a/06

manẓūr : [Ar.] Bakılan, görülen.
m. ḳıl- 065a/03

maral : Dişi geyik.
m. 038a/09

marar : Maral, dişi geyik. [Moğ.]
m.+ ımız 076a/02

masḫāra : [Ar.] Maskara; alaya almak.
m. tut- 053a/14

maşlaḥat : [Ar.] İş, mesele, plan.
m. 012a/04
m. ḳıl- 010b/08, 012a/06, 014a/10, 043b/12, 060a/03, 066b/11, 067b/05, 068a/07, 071b/14
esbāb-ı m. ḳıl- 064a/05
m.+ da bol- 004b/13

mātem : [Ar.] Matem, yas.
m. tut- 078b/06

maṭlab : [Ar.] Talep edilen, istek.
m.- ı dücihān 026b/04

mażmūn : [Ar.] Kastedilen anlam, meal.
m.- ı nāme 022b/14

maʿẕūr : [Ar.] Mazereti olan.
m. tut- 073b/10, 073b/12, 074a/09

mecāl : [Ar.] Güç, takat, derman.
m.+ i ḳal- 005a/03
m.+ i ḳalmadı ér- 067b/15
m.+ im 068a/05

mecāz : [Ar.] Mecaz.
m.+ e 054b/05

meclis : [Ar.] Meclis, toplantı.
m. 016a/09

mecnūn : [Ar.] Divâne, çıldırmış.
m. bol- 021a/14
m. ol- 022b/10

meded : [Ar.] Yardım, imdat.
m. ḳıl- 052b/05

meded-kār : [Far.] Yardımcı.
m.+ imsen 014a/06

medḥ : [Ar.] Övme, övgü, senâ.
silsile-i m.- ü s̱enā 002a/11
m.- ü s̱enā ḳılur ér- 025b/02
m. 075b/02
m.+ in eyle- 037b/02

meger : [Far.] Meğer, oysa ki, halbuki.
m. 015a/07, 015a/12, 019b/14, 021b/05, 041b/05, 046b/13, 047a/02, 047a/06, 048a/11, 052a/02, 052a/10, 059a/05, 059a/07, 061a/06, 061a/11, 065a/04, 068a/03, 069a/03, 070a/01, 072b/07

mekān : [Ar.] Mekan, mevki, yer.
m. ḳıl- 012b/15, 013b/01
m. ḳılıp ér- 013b/02
m.+ ı 022b/10
m.+ ımdur 041a/11
m.+ ıngnı 041a/07
m.+ iġa 046a/06

mekr : [Ar.] Hile, aldatma.
m.- ü āl 061b/06
m. 014a/11
m.+ ine 006a/10

melāḥat : [Ar.] Güzellik, şirinlik.
m.+ turur 025b/07

melāʾik : [Ar.] Melekler.
m.- ü ḥūr 002b/01
m. 011a/13, 070a/04
m.+ ler 075b/02

melāʾike : [Ar.] Melekler.
m. 066a/11

melāl : [Ar.] Keder, hüzün.
m. 060a/11

melāmet : [Ar.] Ayıplama, kınama.
m. éter ér- 036b/14
m. ḳıl- 038a/14
m.+ i 038b/01

melek : [Ar.] Melek.
m. 056a/04

men : Teklik I. şahıs zamiri.
m. 003b/13, 004b/02, 004b/12, 005a/09, 006b/09, 008a/02, 008a/06, 010a/11, 010b/06, 011a/02, 011a/13, 013a/13, 014a/13, 014a/15, 015a/09, 016b/09, 016b/09, 016b/10, 017a/02, 017b/07,

018b/06, 018b/14, 019b/01, 021a/01, 021a/02, 021a/07, 021b/10, 023a/01, 023b/05, 025b/08,
027a/09, 029a/13, 029a/15, 029b/03, 031a/05, 031a/07, 031a/09, 031a/14, 032a/05, 033b/02,
033b/03, 033b/04, 033b/15, 034b/02, 034b/05, 034b/07, 035b/04, 035b/08, 036a/02, 039a/01,
039b/04, 039b/11, 040a/02, 040b/04, 041a/04, 042a/01, 043b/04, 044a/05, 044b/08, 044b/14,
045b/03, 046b/09, 047a/08, 047a/10, 047b/11, 050a/02, 050a/03, 051b/11, 052a/11, 054a/10,
063a/03, 063b/06, 065a/05, 065a/13, 065b/05, 065b/06, 067b/06, 068a/08, 072a/02, 072b/10,
072b/11, 073a/09, 074a/04, 078a/05, 078a/08, 078a/11
m. ér- 049b/06
m.+ de 022b/15, 029b/07, 032b/03, 069a/15
m.+ din 031a/05, 034a/07, 037b/14, 038a/07, 041a/06, 041a/11, 047a/15, 055a/11, 061a/01
m.+ em 038a/05
m.+ i 003a/05, 003b/15, 005b/11, 006a/14, 006b/01, 006b/07, 007a/06, 009a/11, 010a/11,
010b/05, 011a/07, 011b/03, 012a/01, 013a/04, 013a/13, 016b/07, 016b/09, 017a/02, 021a/09,
022a/04, 022a/06, 023b/13, 024b/07, 024b/07, 028a/05, 029a/13, 029b/01, 029b/05, 031a/09, 031a/11,
031b/12, 033b/01, 036a/15, 037a/12, 037b/04, 038a/04, 039b/02, 039b/10, 043a/03, 043a/06,
047a/14, 047a/15, 050a/02, 051b/14, 052a/01, 053a/14, 056b/10, 056b/14, 061b/13, 067b/07,
067b/09, 070b/05, 070b/09, 071a/15, 072a/08, 072b/06, 073b/15, 074a/01, 074a/02, 074a/02
m.+ i 077a/14
m.+ iki 021b/10
m.+ im 062a/10
m.+ i͡ng 003a/12, 008a/08, 008b/05, 010b/15, 011b/11, 012b/11, 013a/02, 014a/06, 014a/06, 017b/07,
018b/14, 019a/06, 019a/10, 019b/14, 022b/05, 025b/12, 025b/13, 025b/15, 026a/02, 026a/04,
026a/06, 027a/08, 027b/12, 028a/01, 028a/03, 028a/11, 029a/02, 030a/03, 031b/14, 034a/06,
034b/14, 035b/14, 037b/15, 038a/01, 038a/10, 041a/01, 041b/06, 042a/11, 045a/04, 045b/11,
051b/08, 051b/12, 051b/13, 052a/12, 053a/08, 053b/02, 056b/11, 057a/13, 057a/14, 057b/01,
057b/03, 057b/05, 057b/07, 059a/08, 061b/12, 062b/15, 063a/04, 063a/05, 063a/09, 066a/01,
068b/09, 068b/10, 068b/12, 071b/05, 071b/14, 072b/08, 074a/07, 076b/06

menār : [Ar.] İşaret, nişâne.
m. 024b/10

menzil : [Ar.] İkamet edilen yer, varılacak yer.
m. 060b/09, 067a/02, 068b/01, 068b/14, 072a/14, 074a/13
m.+ de 011b/07, 032a/11
m. eyle- 040a/02, 076a/11
m. ḳıl- 023a/02, 057a/02
m.+ din 009b/05
m.+ im 073b/13
m.+ ine 009a/12
m.+ lerni 062a/02

merātib : [Ar.] Mertebeler.
m.+ de 067b/08

merd : [Far.] Yiğit, mert.
m. 055b/02

merdān : [Far.] Yiğitler, mertler.
m. 026b/11
zenān-u m. 026a/13

merḥabā : [Ar.] Merhaba.
m. 074b/10

mertebe : [Ar.] Mertebe, kademe, derece.
m. 050a/11

mesken : [Ar.] Ev, ikamet edilen yer.
m. ḳıl- 010a/11, 031a/02
m.+ im 016b/09

mest : [Far.] Kendinden geçmiş.
m. bol- 025a/13, 046a/11

mestān : [Far.] Kendinden geçenler, sarhoşlar.
m. 042b/02
m.+ ına 055b/12

mestāne : [Far.] Sarhoş olan kimseye yakışır biçimde, sarhoşçasına.
m.+ ler 037b/05

meşaḳḳat : [Ar.] Zorluk, zahmet, eziyet.
m.+ de 052b/15
renç-ü m.+ lar çek- 055b/13

meşām : [Ar.] Burun.
m.+ imġa 032b/14

meşġūl : [Ar.] Meşgul.
m. bol- 038b/06, 039b/13, 055a/04

metāʿ : [Ar.] Meta, eşya, mal.
m. 056b/01
m.+ ların 049a/06

mey : [Far.] Bade, şarap, içecek.
cām-ı m. 029b/09
ṭaʿām-u m.+ in 048b/11

meydān : [Ar.] Meydan.
m.+ da 025b/06
m.+ ġa 025a/06, 025a/11, 026b/02, 027a/13, 050a/15, 050b/03
m.+ ġa çıḳ- 050a/14

meyl : [Ar.] Meyil; gönül vermek.
m. 035a/05
m. ḳıl- 035a/01
m.+ i ḳıl- 030a/05

meyūs : [Ar.] Ümitsiz, üzgün, karamsar.
m. ḳal- 052b/01

mezeli : Tatlı, lezzetli.
m. 041b/05

mı : krş. mu, mü. Soru edatı.
m. 016a/07, 016a/07, 016a/08, 041a/05, 041a/07, 041a/10, 041a/14, 041b/03, 041b/07, 043a/11, 043a/11, 043a/12
m.+ dur 061b/06, 061b/06, 061b/07

mīʿād : [Ar.] Tanınan süre.
m. ér- 014a/15

mīrzā : [Far.] Beyzade, bey oğlu.
m.+ larımġa 018b/03
m.+ mtururlar 018a/08

mīve : [Far.] Meyve.
m.- i gūnāgūn 050b/10
m.+ ler 006a/06, 033b/07

mihmān : [Far.] Misafir, konuk.
m. 041a/11
m.+ ı 026b/09
m.+ ım 022a/04
m.+ ım é- 031a/12
m.+ lar 037b/04

miḥnet : [Ar.] Zorluk, sıkıntı, eziyet.
m.- ü āh 002b/05
derd-ü m. 053b/14
derd-ü m.+ de 049b/08, 052b/15

m.+ din 074b/01
m.+ durur 005b/01

mihr : [Far.] Sevgi, dostluk.
m.- ü muḥabbet 048b/13
m.- ü vefā 065a/11, 070a/12
m.+ i 035a/01, 058a/08
m.+ inḡ sal- 039b/05

mihribān : [Far.] Dost.
m. 070a/07
m. bol- 065b/08
m.+ dur 007a/01
m.+ ım 007b/03, 007b/15, 015a/05
m.+ ımdın 015a/04

mihribānlıġ : krş. mirhibānlıḳ. Dostluk.
m. ḳıl- 061b/10, 065a/14

mihribānlıḳ : krş. mihribānlıġ. Dostluk.
m. 068a/14
m. ḳıl- 009a/08, 052b/06, 056a/14, 056b/04, 059b/03
m. ḳılur ér- 056a/13

miḳdār : [Ar.] Değer, kıymet.
m. ér- 017b/06
m.+ ı 017b/06

min - : Binmek.
m. 004a/09
m.- gen 040b/10
m.- ip 047b/14, 050b/02, 052a/05, 062b/07, 075a/13

mindür - : Bindirmek.
m.- üp 019a/03, 020b/01, 025a/11, 032a/10

miṅ : Bin.
m. 005a/08, 007a/13, 009a/09, 013a/04, 040b/04, 047b/14, 056a/03
m.+ i 040b/05

miṅ iki yüz élig : Bin iki yüz elli.
m. 013b/12

miṣl : [Ar.] Aynı, benzer.
m.- i āfitāb dek bol- 047b/15
m.- i köhne 077b/02
m.- i semender 037a/14

miṣlī : [Ar.] Misli gibi olan.
m. 031b/05

miṭhara : [Ar.] Matara.
m.+ daki 010b/01

mu : I. krş. bu. Bu; zamir.
m.+ nda 014b/03, 016a/01, 020b/15, 023b/07, 028b/02, 029b/04, 031a/09, 032a/07, 035b/04, 060a/12, 077a/02
m.+ ndın 005a/14, 016a/07, 017a/12, 018b/08, 040b/02, 043b/06, 067b/07
m.+ nga 029a/15
m.+ nı 013b/10, 018a/13, 020b/03, 028b/05, 047a/01, 061a/09
m.+ nıṅ 027a/05, 047a/08

mu : II. krş. mı, mü. Mu; soru edatı.
m. 008b/01, 008b/02, 009b/10, 016b/08, 028b/04, 031b/02, 031b/02, 031b/03, 031b/03, 035a/11, 039a/01, 043b/05, 052b/06, 075a/05
m.+ nı 063a/13, 063b/05, 063b/06
m.+ sen 014b/07, 018a/07
m.+ sizler 069b/01

muʿaf : [Ar.] Bağışlanmış, affedilmiş.
m.+ ġa sal- 053b/07

muġaylan : [Far.] Deve dikeni.
ḫār-u m.+ ġa 009b/06

muḥabbet : [Ar.] Sevgi, dostluk.
m. 021a/09, 023a/04, 026b/10, 053a/02
mihr-ü m. 048b/13

m.+ din 029b/09

muḥaddiṣān : [Ar.] Hadis rivayet edenler, hadisçiler.
m.- ı dāstān-ı bostān 001b/01

muḫammes : [Ar.] Muhammes; beşli kıtalardan oluşan nazım şekli.
m. 031a/10
m.+ ni 073a/04

muḫanneṣ : [Ar.] Korkak, alçak.
m.+ dür 007a/13

muḳayyed : [Ar.] Bağlı, kayıtlı.
m. 079a/07
m. bol- 066a/05, 078b/02
m. eyle- 052b/13

munça : Bunca, bunun gibi.
m. 036a/04, 037a/11, 038a/03, 039b/04, 041a/05, 042b/07, 055b/03, 069a/15

mundaġ : Böyle, bu şekilde, bunun gibi.
m. 002a/07, 009b/10, 010b/03, 011a/01, 011a/07, 012a/02, 013b/07, 021a/10, 028a/09,
033b/04, 033b/11, 033b/13, 034b/02, 035a/10, 037b/14, 038a/14, 039a/02, 039a/10, 044a/14,
044b/14, 048a/03, 061a/12, 067a/05, 067a/12
m.+ turur 072a/02

murād : [Ar.] Murat, istek, amaç.
m. 017a/14, 037b/11
m.+ a 012b/07, 074a/10
m.+ ıġa 055b/10
m.+ ım 017a/15, 021a/02, 023b/12, 027b/15, 029a/08, 033a/15, 034b/07, 034b/11, 036b/12,
053a/02, 053b/13
m.+ ımız 054b/07
m.+ ına 060a/15
m.+ ın͡g 032a/08, 053b/11
m.+ ın͡ga 028a/06
m.+ ın͡gız 061a/01
m.+ ın͡gnı 034b/08
m.+ ını 009a/03

muṣāhib : [Ar.] Sohbet arkadaşı.
m.+ ler 006b/02, 055b/11

muşt : [Far.] Yumruk.
m. 010b/09

muʿteber : [Ar.] Saygı gören, itimat edilen.
m. 001b/04

muṭīʿ : [Ar.] Uyan, itaat eden.
m.- u fermānberdār bol- 051a/08
m. 076b/14
m. bol- 038b/11

mūy : [Far.] Tüy, kıl.
m.+ ge 001b/12

muzdār : [Ar.] Istırap ve sıkıntı içinde bulunan.
m.+ ımġa 047a/13

mü : krş. mı, mu. Mü; soru edatı.
m. 008b/01, 014b/04, 018a/08, 032b/03, 032b/03, 032b/04, 032b/06, 032b/09, 032b/11, 046a/03,
050a/02, 064a/01, 064a/01, 064a/11, 069a/13, 069a/15
m.+ sen 016b/14, 030b/07, 031a/08, 065a/04, 076a/02, 076a/03, 076a/09, 076a/15, 076b/06

mübārek : [Ar.] Mübarek, hayırlı.
m. 009b/14, 013b/10, 013b/11, 024b/04, 031b/12, 032a/05, 035a/09, 038b/02, 039a/03,
042a/02, 049a/12, 050b/06, 060a/05, 063a/04, 066a/03, 068a/10, 071b/15, 072b/15, 078b/04
m. bol- 005a/02

mübārız : [Ar.] Savaşan, dövüşen.
m. ér- 005b/04

müberrā : [Ar.] Arınmış, arındırılmış.
m. 077b/15

mübtelā : [Ar.] Tutulmuş, düşkün.
m. 007a/15
m. ḳıl- 010b/13, 049b/03, 052b/14
m.+ durmen 036a/05

mücellā : [Ar.] Parlak.
m. 078a/01

müddet : [Ar.] Müddet, süre.
m. 043b/14
m.+ de 030a/05

mühlet : [Ar.] Mühlet, süre.
m. ber- 046b/03

mühr : [Far.] Mühür.
m.+ ni 036a/08, 036a/11

müjde : [Far.] Müjde.
m. 031a/14, 031a/14, 031a/15, 031a/15, 072b/04

müjgān : [Far.] Kirpik.
m. 039b/07
m.+ ları 026b/05

mükedder : [Ar.] Kederli, üzgün.
m.+ men 037b/05

mülk : [Ar.] Mülk.
m.+ i 078b/14
m.+ imni 015a/11

mülūkāne : [Far.] Padişahlara yakışır şekilde.
m. 025a/09

münācāt : [Ar.] Münacat.
m. 011a/09, 045b/03
m. ḳıl- 024b/06, 045b/03, 049a/03, 050a/09, 052b/12
m. ḳıldı ér- 019b/09
m. ḳılıp ér- 072a/08
m.+ nı 003a/15, 010a/01, 012b/12, 013a/01, 013b/14, 023b/09, 035b/11, 036a/07, 040a/06, 042a/08, 053a/04

münādī : [Ar.] Tellal, davetçi.
m. 025b/10
m. ḳıl- 050b/03
m. ḳıldur- 048b/01, 048b/06

münāẓara : [Ar.] Tartışma, karşılıklı konuşma.
m. ḳıl- 017b/15

müneccim : [Ar.] Müneccim, astrolog.
m.+ lerni 021b/03, 046b/01
m.+ lertururlar 075a/06

münevver : [Ar.] Aydınlatılmış, nurlu.
m. ḳıl- 017b/12, 020a/13
m. ḳıldı ér- 054b/01, 075b/04
m. ḳılıp ér- 020b/13
m. ol- 012b/02

mürde : [Far.] Ölü, ölmüş.
m.+ ler 010a/09

müsāfir : [Ar.] Misafir.
m.+ men 014a/05, 029a/13, 029b/03
m.+ tururmen 016b/09

müsāfirlıḳ : Misafirlik
m.+ da 062a/07

müsaḫḫar : [Ar.] Büyülenmiş, etkisi altına alınmış.
m. 004a/13
m. ḳıl- 075b/01
m.+ men 037b/07

müselmān : [Ar.] Müslüman.
m. 035a/07, 045a/02

m. bol- 045a/02, 051a/05, 051a/06, 076b/11
m.+ lar 021a/09, 025b/12
m.+ lar bol- 038b/11

müşk : [Far.] Misk.
m. 025a/08
müşk-i e. 22a/01

müşkil : [Ar.] Müşkül, zorluk, güçlük.
m. 074a/07
m.+ im 073b/14

müştāḳ : [Ar.] Arzu eden, gönülden isteyen.
m.- ı cemāli͡ng ér- 013b/12
m. bol- 024b/01, 073b/05
m.+ tururlar 075a/07

müyesser : [Ar.] Nasip olma.
m. ol- 004a/10, 012b/03, 054b/06

müzeyyen: [Ar.] Süslenmiş, bezenmiş.
m. 034a/09
m. bol- 030a/02

nā-bīnā : [Far.] Kör, âmâ.
n. bol- 032a/14

nāçār : [Far.] Çaresiz.
n. 009a/02, 018b/10, 018b/15, 028a/03
n. bol- 014b/12, 063b/08

nafaḳa : [Ar.] Geçinmek için gerekli olan yiyecek, içecek ve para.
n. 049a/10

nāfile : [Ar.] Boşuna, beyhude.
n. 049a/10

nāgāh : [Far.] Ansızın, birdenbire.
n. 002b/13, 003b/01, 003b/03, 003b/07, 009b/01, 009b/05, 009b/08, 015a/14, 015b/04, 018a/01, 019b/07, 022b/11, 023b/03, 026a/12, 030b/01, 046a/12, 051b/05, 066a/05, 072a/15, 075b/05, 075b/09

naġme : [Ar.] Nağme, ses.
n.- i sūzān ḳıl- 002b/03
n. ḳıl- 002a/02

nā-ḥaḳḳ : [Far.] Haksız, boşuna.
n. bol- 012a/05, 035b/09

nāʾil : [Ar.] Muradına eren.
n. 031a/05

nāḳilān : [Ar.] Nakledenler, anlatanlar.
n.- ı āṣār 001b/01
n.- ı şīrīn 001b/03

naḳḳāre : [Ar.] Vurmalı saz, küçük davul.
n. 071b/10

naḳş : [Ar.] Duvar, tavan gibi yerleri süslemek amacıyla yapılan resim veya şekil.
n. étil- 034a/14, 066b/15
n. étilgen ér- 034a/09

nālān : [Far.] İnleyen.
n. 036a/08

nāle : [Far.] İnleme, inilti.
n.- ü fiġān 075b/12
n.- ü fiġān ḳıl- 039a/05, 039a/07, 039a/09, 078b/04
n.- vü efġān 002b/04
n.- vü feryād ḳılur ér- 025a/12
n.- vü fiġān eyle- 002a/13
n.- vü fiġān ḳıl- 044b/15
n.- vü fiġān köter- 025a/14
n. 032b/05
n.- nāliş ḳılıp 070b/02
n. ḳıl- 009a/05, 012b/10, 049a/14, 055a/15, 071a/01
n. ḳılur ér- 017b/02
n.+ mi 012b/04

āh-u n.+ mni 023b/11
n.+ sin 024a/07

nāliş : [Far.] İnleme, inilti.
n.- i͡ngni 041a/06
nāle n.- ḳılıp 070b/02

nālezāy : [Far.] İnleyen.
n. ḳılur ér- 017a/06

nām : [Far.] İsim, ad, ün.
n.- u nişān 016b/02
n.- u nişānı bol- 002b/14

nā-maḥrūm : [Far.] Mahrum olmayan.
n. bol- 006a/04

namāz : [Far.] Namaz.
n.- ı diger 014b/14
n. 034a/04, 052b/12, 054a/09
n.+ a 038b/06

nāme : [Far.] Mektup.
n. 022b/14, 023a/02, 023a/08, 031a/05, 031a/07, 032a/06, 032b/05, 032b/10, 058b/05,
061a/12, 068a/12, 073b/08
mażmūn-ı n. 022b/14
n. ḳıl- 068b/07
n.+ de 061b/08
n.+ din 023a/03, 060b/12, 068b/03
n.+ n͡gizdin 068b/10
n.+ n͡gizni 060a/05, 061b/07, 068a/11
n.+ n͡gni 061a/14
n.+ ni 023a/03, 023a/10, 058b/06, 060b/11, 060b/11, 064a/02, 068b/07, 074a/12
n.+ sidin 058b/08
n.+ sin 032a/12, 060b/09, 060b/15, 068b/01, 068b/15, 074a/15
n.+ sinde 069a/02

nāmūs : [Ar.] Namus, iffet.
n.- u ʿār 055a/11
n. 051b/15

nān : [Far.] Ekmek.
n.- u aş 050a/11
n. 044b/10, 048b/15

naʿre : [Ar.] Nara, yüksek sesle bağırma, haykırma.
n.- i cigergāhdın tart- 015b/11
n. tart- 040b/11, 067b/07, 067b/11
n. tartar bol- 067b/10
n. ur- 001b/09, 012b/14
n.+ mni 067b/07, 067b/09

nā-sāz : [Far.] Uygunsuz.
n. 033a/12

nāsere : [Far.] Değersiz, ayarı bozuk para.
n. 059b/02

naṣīb : [Ar.] Nasip.
n. ét- 029b/10
n.+ im bol- 021a/06

naṣiḥat : [Ar.] Nasihat, öğüt.
n. ber- 038a/13
vaʿaẓ-u pend-ü n. ét- 051b/03
n. ḳıl- 023b/07, 037b/09, 048b/14, 061a/07
pend-ü n. ḳıl- 056b/06, 062a/01
n.+ i 062a/05
n.+ im al- 008a/04
pend-ü n.+ im al- 009a/09
n.+ im tut- 028a/05
pend-ü n.+ in 010a/04
pend-ü n.+ in tut- 027b/14

nā-şāheste : [Far.] Uygun olmayan, yakışmayan.
n. 033b/03

nā-ṭāḳat : [Far.] Takatsiz, güçsüz.
n. ḳıla bil- 037a/12

nā-tüvān : [Far.] Güçsüz, kuvvetsiz.
ġarīb-ü n. 062a/09

nā-ümīd : [Far.] Ümitsiz.
n. bol- 011b/01, 043b/08

nāz : [Far.] Naz, cilve.
n.- u cilve 034a/11
n.- ü kirişme-ü ʿişve 055a/01
serv-i n.+ a 054a/03
serv-i n.+ ım 006b/12

naẓar : [Ar.] Bakma, bakış.
n.- ı kevkebe 075b/05
n. eyle- 052a/01
n. ḳıl- 034b/14, 036b/02, 050b/04, 075a/14
n. ḳıldı ér- 034a/04
n. ḳıldılar ér- 050b/06
n. sal- 019a/14
n.+ ıng͡ız 066a/02

nāzenīn : [Far.] Nazlı, narin.
n. 002b/05, 017b/11, 027b/09, 033b/11, 044a/15, 048a/03
n.+ ler 037b/14, 038a/03

nāẓır : [Ar.] Bakan, nazar eden.
n.+ turur 034b/04, 054b/03

nāzük : Nazik, narin.
n.+ dür 008a/03

né : Ne, nasıl, hangi,
n. 003a/07, 003b/10, 003b/12, 004a/11, 005a/01, 005a/06, 005b/07, 005a/15, 006b/01, 006b/11, 006b/13, 007a/05, 009a/11, 009a/15, 010a/05, 011a/10, 011b/02, 011b/06, 012a/02, 012b/11, 015a/12, 015a/13, 015b/03, 015b/13, 016a/01, 016a/03, 016b/07, 017b/06, 018a/10, 018b/08, 019b/11, 019b/12, 021a/12, 021b/03, 021b/09, , 022a/13, 026b/01, 026b/01, 027a/07, 027a/12, 028a/04, 028b/15, 030b/02, 030b/05, 032a/07, 032a/08, 033a/01, 033a/03, 033a/07, 034a/07, 036b/11, 036b/12, 037b/13, 038b/13, 040a/12, 041a/07, 042b/06, 042a/09, 042b/14, 043a/04, 045a/11, 046b/11, 048a/13, 048b/06, 049a/12, 049a/15, 049b/03, 049b/03, 051a/05, 051b/15, 053a/07, 053b/02, 053b/08, 053b/02, 053b/11, 055b/11, 056a/14, 056b/02, 059a/13, 059b/03, 059b/06, 059b/11, 061a/01, 061a/03, 061a/11, 062a/11, 062a/14, 064a/03, 064a/09, 065a/03, 065a/03, 066a/01, 067b/08, 069b/01, 069b/03, 069a/02, 069a/05, 070a/06, 070a/07, 070a/09, 070a/11, 070a/13, 070a/15, 071b/06, 074a/11, 70b/10, 072b/03, 075b/10
n.+ dür 004a/05
n.+ turur 012a/04, 021a/01, 041b/14, 058b/14, 063a/08, 064a/07

nebī : [Ar.] Nebi, peygamber.
n. 003a/13, 004b/03, 031a/10, 032a/13, 032b/02, 032b/03, 032b/12, 033a/02, 036a/03, 041a/15, 060a/13, 070a/11, 071a/05, 071a/06
n. bol- 068b/09
n. ḳıl- 040a/10
n.+ ġa 031b/15
Yaʿḳūb- n.+ ġa 031a/07
n.+ ni 032a/06
n.+ nin͡g 013a/10, 063a/01, 067b/12, 071a/05, 072a/06

néçe : Nice, çok, pek çok.
n. 005b/13, 007a/05, 009b/05, 010a/10, 012a/06, 013b/01, 014a/11, 017b/03, 018b/09, 018b/09,

021a/14, 022a/05, 023a/02, 023a/07, 023a/07, 023a/08, 023a/09, 023a/12, 023a/13, 025a/03, 026b/06, 027a/01, 029b/05, 030a/05, 030b/09, 032a/11, 034b/13, 037a/15, 037b/15, 038a/15, 039a/09, 039a/11, 039b/14, 040a/02, 041a/13, 041a/14, 042b/11, 043b/14, 044b/01, 045a/14, 046a/11, 046b/05, 048a/02, 048a/07, 049b/07, 052a/15, 052b/14, 054a/06, 057a/02, 057b/11, 058a/02, 058b/01, 059b/08, 060b/09, 062a/02, 063a/01, 063b/10, 066a/14, 066b/07, 066b/08, 067a/15, 068a/15, 068b/01, 068b/06, 068b/14, 072a/14, 073b/07, 073b/13, 074a/13, 074b/14, 075a/09, 075a/12, 076a/11, 076b/10, 077a/08, 077a/13, 077b/05, 077b/13
n.+ ler 027b/08, 053b/07, 058a/02
n.+ n͡giz 005b/12

néçük : Nasıl, niçin.
n. 004b/12, 009b/11, 015a/04, 015a/13, 015b/10, 017b/04, 018a/06, 020a/07, 028a/02, 028b/09, 029b/01, 033b/03, 033b/15, 041b/13, 047a/08, 047b/12, 048b/09, 056a/13, 058b/13, 059a/04, 059a/10, 063b/03, 064a/08, 065a/15, 065b/14, 067a/10, 067a/13, 068a/05, 072b/11

nefs : [Ar.] Nefis.
n.- ü şeyṭān 005a/12

nége : Neden, niçin.
n. 063a/14

nehār : [Ar.] Gündüz, gün.
leyl-ü n.+ ımdın 073a/06

nehārī : [Ar.] Gündüzle ilgili.
n. ḳılıpturur ér- 050b/04

nehy : [Ar.] Yasak etme, menetme.
n.+ in 077a/08
emr-ü n.+ in 076b/13, 077b/04

nem : [Far.] Nem.
n. 011b/12, 047a/05, 048b/12
ḳaṭre-i n. 049a/04
n. ḳıl- 036a/04

néme : I. Çok, ne kadar çok.
n. 058a/01, 058a/01

néme : II. Soru zamiri; nasıl.
n. 003a/06

némerse : Nesne, şey.
n. 002a/07, 017a/09, 021a/04, 028b/04, 028b/06, 033a/05, 050a/07, 064a/12, 071b/13
n.+ ler 017a/11
n.+ lerni 061a/04
n.+ ni 031b/13
n.+ turur 063a/13, 063a/15

nemli : Nemli, ıslak.
n. 031b/14

neng : Şöhret, ün.
n.+ in͡gide 004a/11

ner : [Far.] Erkek, er; deve.
şīr-i n. 011b/04, 011b/05, 011b/07, 011b/09, 011b/11, 011b/13

nergis : [Far.] Nergis çiçeği.
n. 078b/11

nét - : Ne etmek, ne yapmak.
n.- ey 007b/03, 013a/03, 019a/09, 019b/03, 024a/03, 036a/06
n.- eyler 043b/01

nev : [Far.] Yeni.
n. 046a/14

nevʿ : [Ar.] Tür, türlü.
n. 074b/05, 074b/05

nevāziş : [Far.] İltifat etme, gönül alma.
n. ḳıl- 057a/11

nevbahār : [Far.] İlkbahar
ebr-i n. 007b/13, 008b/08, 010a/01, 010b/12, 049b/12, 058a/06, 065a/04
n.+ ım 055a/08
n.+ ımdın 073a/05

nevbet : [Far.] Nöbet.
n.+ i 077b/02

néyle - : Ne eylemek, ne yapmak.
n.- rem 078a/03, 078a/06, 078a/06, 078a/07, 078b/08, 078b/09, 078b/11, 078b/13, 078b/15, 079a/02
n.- y 013a/03, 019a/09, 019b/03, 036a/06
n.- yin 008b/09, 008b/10, 008b/12, 008b/14, 009a/01, 009a/03, 051b/09, 055a/09

neẕẓāre : [Ar.] Bakma, seyretme.
n. ḳıl- 011a/09, 024b/04, 075b/02
n.+ de ér- 027a/14

nidā : [Ar.] Seslenme, çağırma.
n. 011a/12, 035a/03, 035a/05, 035a/06, 050b/03, 072a/09
n. ḳıl- 013b/02

nigāh : [Far.] Bakma, bakış.
n. ḳıl- 026a/09

nigār : [Far.] Resim, nakış.
n.+ ım 039a/14
n.+ ımız 076a/03

nigīn : [Far.] Yüzük.
n. 063a/12

nihān : [Far.] Gizli, saklı.
n. 004b/15, 026b/06
n. ol- 004b/04
n.+ turur 004a/07

niḳāb : [Ar.] Örtü, peçe.
bende-i n. 057b/14
n. tart- 026b/13
n.+ ın 022b/02, 075a/13
n.+ ların 050b/02
n.+ nı 025a/11

niʿme : [Ar.] Ne güzel, ne iyi.
n. 046a/10

nişān : [Far.] İşaret, iz, alamet.
n. ḳoy- 066b/05
nām-u n.+ ı bol- 002b/14
nām-u n.+ ım 016b/02
n.+ ın 031a/04

nişāne : [Far.] İşaret, iz, alamet.
n.+ si 058b/09

nūr : [Ar.] Nur, ışık, ziyâ.
n.- ı dīde 075b/06
n.- ı hidāyet 075a/11
n. 042b/04, 074a/03, 074a/05, 077b/01
n.+ dı 030b/10
n.+ ġa 004a/13
n.+ ı 002a/09, 002a/10, 002a/15, 010b/13, 038a/06, 041b/09, 049b/02
n.+ ıdın 002b/03
n.+ ıdur 038a/10
n.+ ıge 026b/14
n.+ ın͡g 031b/12, 052b/14
n.+ ını 022a/03, 050b/02, 054b/08
n.+ ının͡g 002a/15

nūş : [Far.] İçme, içiş.
n. ét- 077a/14
n. ḳıl- 044b/05
n. ol- 061a/13

nuṭḳ : [Ar.] Söz, konuşma.
n.+ ımız 008b/15
n.+ ına 077a/15

o : krş. bol, ol. 3. Tekil şahıs zamiri.
o. 012b/13, 018a/07

od : Ateş.
o.+ ına 006a/01

oġlaḳ : Oğlak.
o.+ nı 014a/10, 069b/09

oġlan : Çocuk, oğul, erkek evlat.
o. 005b/08, 017a/08, 017b/12, 017b/13, 033b/12, 036a/08, 036a/12, 049a/07, 065b/08,
065b/12, 068a/04, 077b/09
o.+ ı 036a/09
o.+ ım 016b/03
o.+ ın 068b/07
o.+ ınturur 067a/11
o.+ lar 007b/14, 007b/15, 074b/05
o.+ ları 007b/05, 009b/09, 015a/15, 015b/06, 033a/04, 042b/06, 056a/15, 057a/01, 069b/08,
073b/05, 078b/01
o.+ ları bol- 058a/14
o.+ larıdın 002b/09, 057a/01
o.+ larıġa 016a/02, 056b/05, 061a/07, 061a/12
o.+ larıge 007b/12
o.+ larım 005b/11, 007b/07, 009a/07, 016a/03, 016a/06, 061a/08
o.+ larımġa 061b/10
o.+ ların 014b/13, 061b/14, 068b/14, 068b/14
o.+ larıng͡ız 016b/13
o.+ larıng͡ızge 060a/08
o.+ larını 033a/02
o.+ larıturur 075a/09
o.+ mız 060a/01
o.+ nıng͡ 036a/11, 067a/14
o.+ sen 065a/03, 065b/15

oġrı : Hırsız.
o. 018a/14, 059a/04, 064a/11, 069a/12, 069a/13, 070b/11
o. ér- 060a/09

oġrılıḳ : Hırsızlık.
o. ḳıl- 067b/03

oġul : Çocuk, oğul, erkek evlat.
o. 004b/05, 004b/07, 043a/01, 056b/12, 076b/07, 077b/15
o.+ ı (oġlı) 001b/06, 030b/11, 031b/03, 038a/05, 041a/15, 058b/01, 058b/02, 059a/14, 063a/01,
065a/07, 072b/04, 076b/08
o.+ ı bol- (oġlı bol-) 059a/09, 062b/14
o.+ ıdın (oġlıdın) 072a/09
o.+ ıġa (oġlıġa) 067b/14
o.+ ın (oġlın) 030b/14, 072a/11
o.+ ıng͡ (oġlıng͡) 031b/09
o.+ ını (oġlını) 072a/07, 075b/02
o.+ ınıng͡ (oġlınıng͡) 031a/04
o.+ ıyam (oġlıyam) 041a/10
o.+ larıġa 005b/10
o.+ ların 056a/11
o.+ larnıng͡ 001b/09
o.+ umnı (oġlumnı) 072b/10
o.+ ung͡ tur- (oġlung͡ tur-) 072b/11

oġul - : Çalmak.
o.- ıpsizler 067a/04

oġula - : Çalmak.
o.- ġanın 068a/13

oġulug : Hırsızlık.
o. 067a/10

oġurluḳ : krş. oġrılıḳ. Hırsızlık.
o. ḳıl- 068b/11
o.+ ı 068b/02

oẖşa - : Benzemek, … gibi olmak.
o.- dım 010a/02, 010a/03, 010a/05, 010a/07, 010a/09, 010a/11
o.- r 040b/11

oẖşat - : Benzetmek.

o.- urmenem 066a/04

oḳ : Ok.
o. 026a/01
o. é- 076a/05
o.+ ı 006b/09

oḳı - : Okumak, yüksek sesle kıraat etmek.
o.- dı 070b/02

oḳu - : I. Okumak, yüksek sesle kıraat etmek.
o.- dı 003a/04, 004a/03, 006b/06, 006b/14, 007b/13, 008b/08, 010a/01, 012b/01, 013a/01, 018b/05, 019a/05, 020a/01, 021a/05, 023b/09, 025b/11, 026b/04, 029a/01, 029b/02, 030b/08, 036a/07, 036a/12, 037a/12, 038a/02, 040a/01, 041a/04, 042a/08, 045b/03, 049a/15, 051b/07, 052b/12, 053b/12, 054b/04, 055a/07, 055b/10, 056b/10, 057a/12, 062a/06, 065a/04, 070a/05, 071a/01
o.- dılar 009a/04, 010b/12, 011b/03, 013b/14, 015a/03, 016a/04, 021b/14, 035b/11, 066a/12, 069a/07, 073a/04
o.- p 002a/11, 003a/15, 012b/12, 013a/11, 023a/11, 031a/10, 040a/06, 053a/04, 058b/07, 060a/12, 060b/13, 062a/15, 064a/03, 068b/02, 069a/01, 074b/01
o.- r 006a/10

oḳu - : II. Kılmak; yardımcı fiil.
o.- p 034a/04, 052b/12, 054a/09

ol : krş. bol, o. 3. Tekil şahıs zamiri.
o. 002b/03, 004a/09, 004b/06, 009b/11, 009b/12, 010b/02, 010b/09, 010b/10, 011a/03, 013a/12, 013a/14, 013a/15, 013a/15, 013b/02, 013b/03, 013b/04, 013b/05, 013b/07, 013b/09, 016b/15, 017a/04, 019b/15, 026b/08, 026b/09, 027a/01, 027b/02, 027b/04, 027b/05, 027b/09, 030a/13, 030a/14, 030b/08, 031a/08, 031a/11, 032b/04, 032b/06, 032b/10, 033a/01, 033a/06, 035b/04, 036a/11, 037a/01, 037b/08, 039a/14, 040b/12, 042b/13, 047a/13, 047b/02, 049a/05, 051a/13, 051b/09, 053a/02, 055b/07, 055b/08, 059a/01, 059a/05, 062b/05, 071a/04, 071a/13, 072b/07, 073a/05
o.+ dur 005a/11, 052b/15, 073b/02

ol - : I. krş. bol. Olmak.
o.- alım 078a/03
o.- dı 012b/05, 020a/05, 045b/04, 053b/13, 056b/12, 056b/13, 073a/05
o.- ġandın 028b/04, 028b/06, 045a/10
o.- ġay 045b/05, 045b/07, 045b/09, 045b/13
o.- gen 016a/15
o.- madı 073a/14
o.- masa 078b/09, 078b/14, 079a/02
o.- masun 078b/12, 078b/12, 078b/13
o.- maz 073a/14
o.- mış 031b/09
o.- sa 018b/14, 053b/15, 054a/02, 054a/03
o.- sun 038b/01
o.- unça 022b/10
o.- up 005b/06, 074a/06
o.- ur 022b/10, 045b/10, 061b/04, 061b/05
o.+ turur 027a/02

ol - : II. krş. bol. Olmak; yardımcı fiil.

ḫoş o. 016b/01
kāfirḳıran o. 007a/05
lāşey o. 016a/15

yoldaş o.- alı 077b/14
yoldaş o.- alım 078a/07, 078a/11, 078a/15
çöl o.- dı 009a/10
derddaş o.- dı 061b/05
emr o.- dı 051b/11
ḥaḳīḳat o.- dı 054b/05
ḫarāb o.- dı 013a/03
ḫoş o.- dı 061a/14, 061b/07
ışṭırāb o.- dı 013a/05
ḳalender o.- dı 012b/11
münevver o.- dı 012b/02
müyesser o.- dı 012b/03, 054b/06
nūş o.- dı 061a/13
pīç-ü tāb o.- dı 013a/07
sır o.- dı 012b/09, 074a/03
taş o.- dı 061b/03
tenhā o.- dı 013a/02, 013a/09
ter o.- dı 012b/07
yaş o.- dı 061b/01
zaʿferān o.- dı 022a/09
zehir o.- dı 015a/06, 078b/10
ziyāde o.- dı 012b/06
bendesi o.- dılar 049a/09
āh-u zār o.- dım 004b/01
bī-ḳarār o.- dım 004b/01
gülʿiẕār o.- dım 004b/02
bende-i zindān o.- dum 066a/15
dīde-i giryān o.- dum 066b/02
ḫāne-i vīrān o.- dum 066a/14
ḫarāb o.- dum 062a/13
ışṭırāb o.- dum 062a/14
reng-i ḫazān o.- dum 066b/04
sulṭān o.- dum 066b/08
tenhā o.- dum 062a/13
yanan o.- dum 066b/06
zār-u ḥayrān o.- dum 066a/13
giriftār o.- ġan 028a/01
yār o.- ġan 028a/02
zār o.- ġan 028a/01
ḥimāyet o.- ġay 045b/11
icābet o.- ġay 045b/04
dermān o.- madı 073a/14
vīrān o.- madı 073a/15
zebūn o.- mışam 045b/12
düşmen o.- sa 011b/08
ḫaberdār o.- sa 006b/05
ḫarāb o.- sa 056a/02
müyesser o.- sa 004a/10
ʿaẕāb o.- sa 056a/03
taḳdīr o.- sa 029b/12
tenhā o.- sa 056a/02
amān o.- sun 004a/06
beyān o.- sun 004a/07
cihān o.- sun 004a/11
nihān o.- sun 004b/04
ṣāḥibḳırān o.- sun 004a/15
ġāfil o.- up 008b/11
mecnūn o.- updur 022b/10
füzūn o.- uptur 022b/03, 022b/04
güllevn o.- uptur 022b/06
rāhnümūn o.- uptur 022b/08
sevdālıḳın o.- uptur 022b/12
ferd o.- ur 061b/04
ḫarāb o.- ur 078b/14
vīrān o.- ur 078b/14
zebūn o.- ur 065b/04

olar : krş. alar. Onlar; çokluk III. şahıs zamiri.
o. 059b/02, 070b/09
o. ér- 059b/02

olca - : Ganimet almak.
o.- p 027a/04

oltur - : Oturmak.
o.- dı 003b/05, 004b/07, 017a/08
o.- dılar 008a/12, 009b/04, 066a/09
o.- dım 004a/12
o.- maŋ 056b/08
o.- uŋ 056b/08, 056b/08
o.- up 012a/15, 033b/14, 053b/12
o.- up ér- 030a/08, 030a/15, 035b/02, 040b/10, 053a/05, 055a/15, 063b/01
o.- upturur 034a/05
o.- urlar 048a/07

olturġuz - : Oturtmak.
o.- dé- 026a/08, 027a/10

on : On.
o. 002a/05, 002b/12, 003b/07, 008b/06, 009b/01, 011b/10, 039b/15, 057a/08, 057b/11,
063b/07, 064b/08, 069a/07, 070a/03

on béş : On beş.
o. 054a/02

on bir : On bir.
o.+ i 004b/10, 063b/12
o.+ iturur 058b/02, 063a/02

on éki : On éki.
o. 001b/06, 058b/01
o. ér- 063a/01

on sekiz : On sekiz.
o. 018a/11, 018a/14, 059b/02, 069a/09, 069b/13, 073b/15

on sekiz mi͡ng : On sekiz.
o. 051a/03

on tört : On dört.
o. 054a/02, 054a/12
o. keçelik ay dek bol- 008a/09
o.+ de 054a/14

orta : Orta.
o.+ ġa 008b/06
o.+ ge 002b/12, 009b/02
o.+ n͡gızda 005b/14

orun : Yer.
o.+ ıġa (ornıġa) 059b/04, 059b/05, 070a/13

ot : Ateş.
o. 018b/07, 037a/12, 053b/05
o. tüş- 003a/05, 047a/08
biryān-u o. tüş- 004b/09
o.+ ġa 019a/11
o.+ ı 022b/04, 029a/03, 029b/07, 031b/06, 037a/14, 051b/15, 061b/02, 065b/04, 078a/02
o.+ ıdın 021a/09, 045b/12, 070b/05
o.+ ıġa 053a/02, 053b/03, 055a/08
o.+ ıma 006b/02
o.+ ımġa 038a/01
o.+ ın 032b/01
o.+ ın ét- 045b/09
o.+ ına 053b/13
o.+ ını 003a/14, 018b/12
o.+ luġ 019a/06

otla - : Yakmak, alevlemek.
o.- maḳdın ḳal- 078b/06

oy - : Oymak.
o.- up 079a/03

oyna - : Oynamak.
o.- p 011b/06, 034a/06, 034b/01, 060a/15, 076b/02

öç - : Sönmek, kül olmak.
ö.- er 009a/11

öf - : Öpmek.
ö.- üp 052b/02, 058a/03, 074b/10

ögür - : Çevirmek.
ö.- gen 057b/01

öl - : Ölmek.
ö.- di 045a/09
ö.- er 012a/06
ö.- er bol- 022a/09
ö.- erġa 038a/01
ö.- ermen 029a/07, 042a/10
ö.- gendin 018a/06
ö.- geyler 048a/11
ö.- günçe 035b/06
ö.- mekke 022a/11
ö.- mekke yat- 022a/10
ö.- sün 012a/11

ö.- ünçe 061b/03
ö.- ünçe 037b/03
ö.- ür 010a/03, 022b/11
ö.- ürsün 047a/15

ölce - : Ölçmek.
ö.- p 066b/15

öldür - : krş. öltür. Öldürmek.
ö. 045b/15
ö.- geli 002b/13, 011b/15, 012a/04
ö.- geni 008b/07, 066b/01
ö.- geyler 002b/12, 009b/02
ö.- geymen 016b/12
ö.- mek 067a/15
ö.- meseng͡ 035b/04
ö.- miz 004b/12, 009b/12
ö.- sün 052a/01
ö.- sünler 012a/01
ö.- ür 034b/12
ö.- ür bol- 069b/06
ö.- ürde 046a/02
ö.- ürler 010b/09
ö.- ürmen 034b/11
ö.- ürmiz 004b/11, 010b/01

öltür - : krş. öldür. Öldürmek.
ö.- di 059a/07
ö.- mekke 064b/06
ö.- meng͡ 067b/02
ö.- se 026b/08
ö.- ür bol- 010b/06

ölüg : Ölü.
ö. dek bol- 022a/13
ö.+ ler dek bol- 021b/01

ölüm : Ölüm.
ö. 011b/02, 077b/07, 077b/08, 077b/09, 078a/13
ö.+ din 077b/06
ö.+ iġa 046b/05

ʿ**ömr** : [Ar.] Ömür.
ʿö.- i āḫir bol- 044a/01, 077a/02
ʿö. 039a/10
ʿö. öt- 031b/02
ʿö.+ e 054a/05
ʿö.+ idin 052b/10
ʿö.+ ige 039a/14
ʿö.+ im 049b/01, 051b/12, 052b/15, 054a/04, 054a/04
ġonça-ı ʿö.+ im 011b/12
ʿö.+ imni 013a/13, 039b/02, 051b/10
ʿö.+ in 065a/05
ʿö.+ inde 064a/11, 069b/01
ʿö.+ ni 073b/01

ön : Ön.
ö.+ ideki 044b/01
ö.+ ige 014b/05

öng͡ : Ön.
ö.+ im 076a/03

ʿ**örf** : [Ar.] Örf, âdet, gelenek.
ʿö. 055b/02

ört - : Yakmak.
ö.- edi ér- 053b/06
ö.- er 002a/13, 002a/14, 002a/15, 002b/02, 002b/04, 002b/06, 002b/08, 029a/06, 029a/06, 029a/07, 039b/08, 039b/08

örül - : Onarmak, tamir etmek.
ö.- mes 051b/13

ös - : Uzamak, büyümek.
ö.- üp 032a/14

öt - : I. Affetmek, bağışlamak.
ö.- er 034b/05
ö.- ġıl 070a/01
ö.- gil 011a/01
ö.- üng͡iz 071a/09
ö.- üp 071b/01, 074a/15

öt - : II. Geçmek, aşmak.
ö.- er bol- 057a/06
ö.- er ér- 001b/12, 012a/08, 019a/04, 042a/01
ö.- kenturur 077a/01

ö.- key 007a/05
ö.- medi 030a/10, 030a/11, 030b/04
ö.- üp 009b/05

öt - : III. Zaman geçirmek, yaşamak.
ö.- di 076b/13
ö.- en 038a/06, 070b/09
ö.- endür 060b/01
ö.- gen 070a/12
ö.- ken 052b/10, 054a/05
ecdād-ı ö.- ken 077a/03
ö.- se 054a/04
ö.- ti 021b/07, 055a/14
ö.- ti ér- 046b/05, 048b/05
ö.- üp 052b/15

öt - : IV. Geçmek; yardımcı fiil.
ö.- en 057b/05
ʿömr ö.- ergen 031b/02

öten : Geçen, giden.
012b/08

ötker - : Geçirmek, aşırmak, devam ettirmek.
ö.- di 039a/10

ötün : Rica, istek.
045b/09.

öy : Ev.
ö. 034a/08, 055b/08
ö.+ de 005b/08
ö.+ din 034a/03
ö.+ ge 004b/06, 008b/03, 009b/04, 025a/01, 028b/03, 033b/03, 039a/04, 052a/05
ö.+ idin 039a/06
ö.+ lerige 014b/14
ö.+ leringizge 040b/02
ö.+ ni 055b/07, 055b/08

öyük : Delik, mağara.
ö. 048b/05

öz : İnsanın zatı, kendisi.
ö. 002a/03, 014a/07, 017b/05, 022b/12, 024a/07, 025b/11, 026b/14, 029b/08, 030a/11,
030a/13, 030b/04, 033b/15, 039a/10, 039b/13, 046b/15, 047b/10, 048b/14, 049a/12, 050a/03,
063b/02, 077b/15
ö. başıġa bol- 019b/11
ö. başıġa bolur ér- 025a/15
ö.+ din 025a/04
ö.+ i 017b/10, 018a/14, 021b/06, 025a/11, 028/15, 033a/01, 036a/10, 041a/15, 041a/15, 048a/13,
067b/10, 069a/08
ö.+ idin ket- 013a/12
ö.+ ige 029b/14, 034a/08, 035a/12, 039a/10, 049a/12
ö.+ im 073b/09
ö.+ in 002b/08, 032a/15, 033a/12
ö.+ ine 031a/02, 038a/14
ö.+ inġ 078a/08
ö.+ inge 063b/15, 066a/09
ö.+ ini 019a/05, 034b/12, 042a/03, 064b/05
ö.+ ining 002a/09, 034a/13
ö.+ leri 014a/09, 020b/07, 049a/10, 061a/04
ö.+ leridin 037a/05, 037a/08, 074b/12
ö.+ leriġa 075b/11
ö.+ lerige 015b/08, 026b/14, 027a/05
ö.+ lerin 049a/08, 053b/07
ö.+ lerini 044b/01
ö.+ lerni 009b/03
ö.+ üm 020a/08, 047a/10, 073b/10, 073b/12, 073b/14, 074a/01, 074a/03, 074a/05, 074a/07,
074a/09, 074a/11
ö.+ üm tut- 023b/10, 024a/05
ö.+ ümni 008b/07, 034b/11, 040a/03, 040a/05, 044b/04, 052b/14
ö.+ ün 038a/12
ö.+ ün sal- 066a/10
ö.+ ünge 054b/04
ö.+ üngni 014b/10

özge : Başka, gayri.
ö. 009b/12, 013b/15, 014a/02, 014a/03, 014a/05, 014a/08, 024a/10, 026b/07
ö. bol- 006b/06, 007a/12, 022a/10
ö.+ lere 012b/08

pādişāh : [Far.] Padişah.
p. 016b/12, 021b/05, 022a/11, 023a/10, 027a/15, 027b/01, 028/15, 033b/03, 035b/05,
035b/10, 036b/02, 036b/08, 044a/07, 044a/10, 045a/02, 045a/07, 046b/02, 046b/15, 047a/09,
047b/02, 048a/06, 049a/15, 056a/13, 057a/06, 067a/14
p. bol- 047a/13, 049a/11, 051b/04, 065a/08
p. ḳıl- 049b/13
p.+ dın 061a/11
p.+ ġa 017a/03, 028/14, 028b/01, 47b/07, 056b/01, 060a/04, 067/04
p.+ ı 043b/11
p.+ ıdurmen 021a/02
p.+ ım 020a/02, 020a/03, 020a/05, 020a/07, 020a/09, 020a/11
p.+ ın 056a/14
p.+ lar 022b/15, 049a/15
p.+ larġa 044b/05
p.+ ları 020b/11
p.+ larnı 044a/08
p.+ nı 020b/08, 028b/03
p.+ nıng͡ 030a/14, 041b/14, 045a/06, 056b/07, 062a/04, 066b/13, 067b/06, 067b/10, 068a/13
p.+ turur 057b/13, 061a/02, 072b/06

pāk : [Far.] Temiz.
p. 013a/13, 027b/09, 028a/08, 039b/08, 046b/09
aṣl-ı p.+ ine 036b/03
zāt-ı p.+ ing͡din 035b/12
p.+ tururmen 035b/08

pākā : [Far.] Ey temiz.
p. 011a/10, 024b/06

pākīze : [Far.] Temiz, pak.
bāġbān-ı p. 034a/05

parçe : [Far.] Parça.
p. 027b/03

pāre : [Far.] Parça.
p. 035a/15, 037a/05, 037a/08
p. bol- 024a/02, 035a/15
p. ḳıl- 021a/06, 037a/05, 037a/08

pehlivān : [Far.] Pehlivan.
p. 005b/04, 007a/08

penāh : [Far.] Sığınak.
p. 023b/10, 035b/14
p.+ dın 078b/05
püşt.- ü p.- 078b/05
püşt-ü p.+ ım ér- 063a/09

pencere : [Far.] Pencere.
p.- i zindān 042a/02
p.+ sidin 040b/09

pend : [Far.] Öğüt, nasihat.
p.- ü naṣiḥat 010a/04
vaʿaẓ-u p.- ü naṣiḥat ét- 051b/03
p.- ü naṣiḥat ḳıl- 056b/06, 062a/01
p.- ü naṣiḥatim al- 009a/09
p.- ü naṣiḥatin tut- 027b/14
p.+ im al- 005b/11, 09a/07
p.+ in tut- 031a/12

perde : [Far.] Perde.
p. 024a/09, 026b/02, 058a/06, 058b/06, 063b/14
p.+ de 071a/02
p.+ ni 061a/02, 066a/06

perī : [Far.] Peri.
p. 021a/06

dīv-ü p. 002a/08
ḥūr-u p.+ din 024a/14
p.+ ning 024a/08

- **perī-peyker**: [Far.] Peri Yüzlü 021b/15, 39b/07

perī-zād : [Far.] Peri gibi güzel kadın.
p.+ 002b/02

pervā : [Far.] Korku, çekinme, sakınma.
p. ḳıl- 006a/14, 007a/01, 059a/13

pervāne : [Far.] Kılavuz, rehber, yol gösteren.
p. 040a/04

pervāy : [Far.] Takat, güç.
p. 055a/01

pervāz : [Far.] Uçma, uçuş.
p. eyle- 002a/02
p. ḳıl- 058a/10

perverde : [Far.] Beslenmiş, yetiştirilmiş.
p. 008a/03

perveriş : [Far.] Besleme, yetiştirme.
p. 06a/03
p. eyle- 029a/13
p. ḳıldı ér- 025a/03

peryād : Feryat.
p. eyle- 071a/02

pesend : [Far.] Beğenme, takdir.
p. ḳıl- 061a/06

peşīmān : [Far.] Pişman.
p. ḳılmas é- 054a/05

peşīn : [Far.] Önceden, daha önce.
p. 008a/03

peyām : [Far.] Haber.
p. 033a/03, 042b/08
p.+ ım 031a/11
p.+ nı 031b/11, 031b/15, 032b/15, 041b/12, 057a/01
p.+ nı al- 043a/09

peydā : [Far.] Aşikâr, zahir.
p. bol- 003b/04, 009b/09, 034a/02, 048b/09, 048b/09, 049a/05, 050b/10, 066a/06, 074b/09, 074b/13,
074b/14, 075a/02, 075a/04, 075a/08, 075a/09
p. ḳıl- 024b/10, 038b/07, 038b/08, 038b/09

peyġamber : [Far.] Peygamber.
p. 002a/10, 060a/07, 062b/14
ezvāc-ı p. 024a/10
p.+ dur 030b/09
p.+ dür 027b/13
p.+ ġa 058a/13, 062b/14
p.+ i 052b/10
p.+ ler 041a/14
p.+ likni 043a/07
p.+ ni 051a/04, 058b/12
p.+ ning 012a/13, 013a/10, 015b/15, 030b/11, 035a/08, 038a/07, 058a/13, 059a/09

peyġamber-zāde : [Far.] Peyġamber oğlu.
p. 009b/09, 064a/08
p. bol- 059a/03, 059b/11, 067a/10
p.+ din 035a/10
p.+ tururmen 033b/04

peymāne : [Far.] Kadeh.
p.+ si 016a/07, 043a/11

pīç : [Far.] Kıvrım, büklüm.
p.- ü tāb ol- 013a/07

pīr : [Far.] Yaşlı kimse.
p.- ü kühensāl 032b/06

pīre-zen : [Far.] İhtiyar kadın, kocakarı.
p. 072b/01, 072b/03, 072b/04, 072b/07

pinhān : [Far.] Gizli, saklı.
p. 014b/03, 021b/06, 036b/10, 037b/10, 055a/03, 066b/12, 067b/01, 069a/01
p. bolup ér- 049a/11
p. ér- 049b/14
p. ét- 028a/05
p. ḳal- 067a/01
p. tut- 057b/09

piste : [Far.] Sevgilinin ağzı.
p. 078a/06

pişmān : [Far.] krş. Peşīmān. Pişman.
p. 073a/15
p. bol- 070b/14
p. ḳıl- 019a/01, 035b/09, 052b/10
p. ḳılmas é- 054a/05

pişmānde : [Far.] Pişman.
p. bol- 046a/05

pişvāz : [Far.] Karşılama.
p. 024b/01
p. çıḳ- 023a/10, 023b/01, 048a/01, 062a/05
p. çıḳdılar ér- 074b/08

piyāde : [Far.] Yaya savaşan asker, yaya.
p. 008a/01, 024b/15, 029b/07
p. bol- 047b/12, 065b/02
p.+ ler 059a/12

poşt : [Far.] Tüylü hayvan derisi.
p.- 046b/04

pūşt : [Far.] Arka.
p.- 040a/10

püşt : [Far.] Sığınak.
p.- ü penāh- 078b/05

p.- ü penāhım ér- 063a/09

rāh : [Far.] Yol.
r.+ da 077a/13
r.+ ıġa 030a/13

rāḥat : [Ar.] Rahat, huzur.
r. 026b/07
r.+ ġa çıḳ- 050b/11, 074b/01
r.+ ı 008b/06, 056b/14
r.+ ım 003a/09, 016a/12

raḥm : [Ar.] Merhamet, acıma.
r. ét- 010a/08, 010b/15, 029a/11, 045b/13
r. eyle- 006b/11, 074a/06
r. ḳıl- 008a/08, 009b/10, 011a/11, 015b/10, 015b/10, 052a/12
r. sal- 010a/03, 036a/02

raḥmet : [Ar.] Merhamet, acıma.
r.+ i 020a/10
r.+ in 075b/03
r.+ inge 014a/03

rāh-nümūn : [Far.] Yol gösteren, kılavuz.
r. ol- 022b/08

raḳīb : [Ar.] Rakip.
r.+ ler 006b/02, 010a/05, 019a/13

raʿnā : [Ar.] Güzel, hoş, latif.
ḥüsn-i r.+ sı 002a/14

rāst : [Far.] Doğru.
r. 005a/01, 016a/04, 016a/05, 033a/09, 059b/14, 064a/04, 069b/03
r. bol- 073a/08
r. é- 019b/06
r. ér- 014b/04
r.+ ın 016b/03
r.+ turur 005b/02, 033a/06, 053a/15, 072b/10

rāvī̄ : [Ar.] Nakleden, haber veren.
r.+ ler 020b/08, 043b/10, 056a/06, 077b/03

rāviyān : [Ar.] Rivayet edenler, anlatanlar.
r.- ı aḫbār 001b/01
r.- ı defter 001b/03

rāżı : [Ar.] Rıza gösteren, hoşnut olan, kabul eden.
r. 038a/04
r. bol- 039a/11, 043a/04, 046b/05, 060a/14, 070a/08
r. ér- 005a/04, 038a/02
r. eyle- 038a/04
r.+ men 038a/02
r.+ nıng͡ 034a/08

rekʿat : [Ar.] Rekat.
r. 052b/11, 054a/09

remil : [Ar.] Fal.
r. ét- 021b/04

remmāl : [Ar.] Falcı, fal bakan.
r.+ lar 021b/04

rencūr : [Far.] İncinmiş, rahatsız.
r.+ turur 025a/02

renç : [Far.] Eziyet, ıstırap.
r.- ü meşaḳḳatlar çek- 055b/13

reng : [Far.] Renk.
r.- i ḫazān ol- 066b/04
r.- i zaʿferān dek bol- 018a/04

- **reng-be-reng** : Renk renk. 038b/09

resūl : [Ar.] Peyġamber, nebi.
r.+ i 030b/10
r.+ idür 036b/07
r.+ ing͡dür 036a/03
r.+ ler 002a/10

reşk : [Far.] Kıskanma, haset.
r. ét- 021a/07, 069b/06
r. éter ér- 020b/10, 065b/11
r.+ inde 032b/07

revā : [Far.] Layık, uygun.
r. 007a/03
r. eyle- 003a/08, 003a/14, 053a/01
r. ḳıl- 011a/03, 017a/02, 017a/03
r. kör- 034a/01

revān : [Far.] Giden, yürüyen, akan.
r. 062a/10
rūḥ-ı r. 026b/07
āb-ı r. bol- 078b/15
r. eyle- 028a/02
r.+ ım 009a/12

revāne : [Far.] Giden, yürüyen.
taḫt-ı r. 078b/04
r. bol- 005b/07, 011b/15, 014b/12, 017a/05, 019a/03, 020b/02, 023a/13, 024b/14, 030b/06, 032a/11, 041b/10, 050b/03, 050b/09, 051b/06, 052a/14, 053a/12, 057a/02, 060b/09, 063a/08, 067a/02, 074b/03, 076b/08
r. ḳıl- 023a/02, 061b/14, 073b/07, 074a/13

reviş : [Far.] Gidiş, yol, üslup.
r. 079a/04
r.+ de 024b/15, 038b/11, 048b/05, 076b/12

rıḥlet : [Ar.] Sefer, göç.
r. ér- 001b/08
r. ḳıl- 077/09
r. ḳılıp ér- 019a/03

rıżā : [Ar.] Rıza, hoşnutluk.
r.+ durmen 036a/06, 042a/09
r.+ men 040a/03

rıżālıġ : Razı olma, isteme.
r.+ ı 071b/06

rızḳ : [Ar.] Rızık, nimet.
r.- u rūzī 005b/16, 006b/13, 013b/03
r.- u rūzī ḳıl- 050a/10
r. 039b/10

ribāṭ : [Ar.] Konak, han, kervansaray.
r.+ dur 077b/02

ridā : [Ar.] Örtü, şal.
r. 045b/13

rivāyet : [Ar.] I. Bir söz ve olayı anlatma.
r. ét- 005a/14, 036a/14
r. ḳıl- 043b/11, 056a/06, 072a/06

rivayet : [Ar.] II. Söylenen söz, söylenti.
r.+ de 045a/14, 045a/15

rū : [Far.] Yüz, çehre.
r. ér- 020b/09

rūḥ : [Ar.] Ruh.
r.- ı revān 026b/07
r.+ ın 079a/08
r.+ ların 078b/04

ruḫṣat : [Ar.] İzin, müsaade.
r. ber- 006b/04, 007b/03
r. bér- 006a/01

rūşen : [Far.] Parlak, aydınlık.
r. bol- 040a/14, 073a/02
r.+ dur 038a/06
r.+ i 003a/09, 006a/05, 007b/14, 015a/02
r.+ idin 015a/03
r.+ im 060b/02

rūşenī : [Far.] Parlaklık.
r. bolur é- 002a/12
r. eyle- 053b/15

rūy : [Far.] Yüz, çehre.
r.+ ında 002a/03

rūz : [Far.] Gün, gündüz.
r.- u şeb 041b/01, 077b/01
r. 017b/09
şeb-ü r. 038b/12, 061b/05
r.+ ı 079a/13

rūzī : [Far.] I. Rızık, azık.
rızḳ-u r. ḳıl- 050a/10
rızḳ-u r.+ m 005b/16, 006b/13
rızḳ-u r.+ si 013b/03

rūzī : [Far.] II. Nasip, kısmet.
r. ḳıl- 041b/08

rüsvā : [Far.] Rezil, kepâze.
r.- yı cihān eyle- 039b/01
r. ḳıla kör- 023b/13

rüzgār : [Far.] Rüzgar.
yel-i r. 024a/11

saʿādet : [Ar.] Saadet, mutluluk, bahtiyarlık.
vaḳt-i s.+ dur 066a/02

sāʿat : [Ar.] Saat, zaman, vakit.
s. 002b/10, 014a/15, 029b/15, 034b/09, 036a/10, 068a/02, 068a/02
s.+ de 023a/09
s.+ dın 035a/12
s.+ din 064b/13
- **sāʿat-be-sāʿat** : Saat saat, sürekli. 003a/03, 028b/12
- **sāʿat-sāʿat** : Saat saat, sürekli. 040a/02

ṣabā : [Ar.] Tan yeli.
bād-ı ṣ. 022a/06

ṣabr : [Ar.] Sabır.

ṣ.- u ḳarār 039a/15, 039b/03, 039b/06, 039b/09, 039b/12, 055a/09, 055a/11, 073a/06, 076b/06
ṣ. 029b/09, 043a/05
ṣ. ber- 039a/12, 039b/14
ṣ. ét- 039a/11, 039a/11, 060b/01, 073b/02, 078a/03, 078a/07, 078a/11, 078a/15
ṣ. eyle- 012b/07, 012b/08, 029b/12, 041b/08, 045b/06, 060a/13, 070a/08
ṣ. ḳıl- 007a/13, 043a/03
ḳarār-u ṣ.+ ım 021a/08

saç : Saç; başta yer alan kıllar.
s.+ ım 078b/13
s.+ ın 008b/04
s.+ ları 032a/13

saç - : Saçmak, yaymak, dağıtmak.
s.- dı 025a/08

saçıl - : Yayılmak, dağılmak.
s.- sun 020a/10

saçra - : Sıçramak, atlamak.
s.- p tur- 003a/01
s.- pturdı 021a/04

ṣād : [Far.] Farsça yüz sayısı.
ṣ. 021b/14

ṣadā : [Ar.] Ses, avaz.
ṣ. 032b/02
ṣ. bol- 052b/08
ṣ. çıḳ- 008b/02, 052b/07
ṣ. ḳıl- 021b/02, 069b/05, 069b/08

ṣadaḳa : [Ar.] Sadaka.
ṣ. ḳıl- 034b/05, 034b/06

ṣādıḳ : [Ar.] Sadık, sadakatli.
ṣ. bol- 059b/12

ṣādır : [Ar.] Ortaya çıkan, beliren.
ṣ. bol- 035a/11
ṣ. bolġan ér- 067a/11

ṣafā : [Ar.] Rahat, huzur.
ṣ. sür- 010a/10
z̲evḳ-ü ṣ. sür- 011b/06
z̲evḳ-ü ṣ.+ mız 045b/06

ṣafḥa : [Ar.] Merhale, evre.
ṣ. 054b/11

saġ : I. Yön olarak solun zıddı.
s. 057b/15

saġ : II. Sağ, diri.
s. 014b/07

ṣāḥib-ḳırān : [Ar.] Dünya ve ahiret saadetine erişmiş kimse.
ṣ. ol- 004a/15

ṣaḥrā : [Ar.] Kır, ova.
ṣ. 005b/09, 014b/13, 064a/09
seyr-i ṣ. ḳıl- 053a/05
seyr-i ṣ. ḳılur bol- 008a/11
ṣ.+ da 006a/06
ṣ.+ ġa 016b/05, 069b/06
ṣ.+ larnı 052a/15

saḫt : [Far.] Sağlam, muhkem.
s. 004a/08

sāʾil : [Ar.] Dilenci.
s.+ larġa 064a/12

saḳa : [Ar.] Saka, sucu.
s.- ı maḥrem 043b/12
s. 043b/13, 043b/15, 044a/01, 044a/03, 044a/04, 044a/11, 044a/14, 044b/02, 044b/04,
045a/02, 045a/03, 045a/04, 045a/06, 045a/07, 045a/12, 046b/08, 046b/13, 047a/06, 047a/09,
047a/10, 047b/02, 047b/06, 047b/07, 047b/08, 047b/12
s.+ dın 043b/09, 046a/03
s.+ dınturur 044a/09

s.+ nı 045a/06, 045a/10, 046b/07, 047a/06, 047a/10, 047b/01, 047b/05, 047b/12
s.+ nın͡g 046b/05

saḳal : Sakal.
s.+ ların 069b/15

sākin : [Ar.] Sakin, hareketsiz, sessiz.
s. 034b/13

saḳla - : I. Saklamak, korumak.
s. 042a/13, 073a/09
s.- dı 046a/01, 046a/01, 046a/02, 059b/08, 066b/12
s.- dılar 063b/08
s.- ġıl 036b/10
s.- man͡g 063b/05
s.- n͡g 008a/03, 021b/06, 067/04
s.- r ér- 028b/09
s.- rsiz 005b/08
s.- yın 063b/06

saḳla - : II. Saklamak; yardımcı fiil.
maysen 075b/11

sal - : I. Bırakmak, salmak.
s. 014b/06, 023a/12
s.- dı 013b/08, 013b/08, 016a/11, 022a/03, 027b/06, 040a/13, , 074a/04
s.- dı ér- 027a/13
s.- dılar 014a/02
s.- durdı 069b/07
s.- ġandın 069b/09
s.- ġanı 017b/02
s.- ġanın 045a/05
s.- gen érmes é- 047a/14
s.- ġıl 038a/15, 038b/02
s.- ıp 002b/07, 017b/04, 039a/03, 044b/10, 059b/01, 061a/05
s.- ıpturur 026a/13
s.- ma 003a/08, 013a/06, 039b/10
s.- maġıl 077b/13
s.- maḳ 038a/12
s.- maḳa 073b/12
s.- masun 004b/02
s.- mışam 045b/13

sal - : II. Yapmak, inşa etmek.
s.- dılar 079a/06
s.- dım 034b/01
s.- durdı 055b/07
s.- durup ér- 055b/08, 064b/04
s.- ın͡g 030a/01, 030a/04, 079a/06
s.- urmen 012a/05, 027a/02, 027a/03

sal - : III. Koymak, eklemek, katmak.
s.- dı 006b/12, 051b/10
s.- ıp 068a/15
s.- sunlar 048b/02

sal - : IV. Salmak; yardımcı fiil.
ayra s.- dı 015a/04, 028a/03
başnı tuman s.- dı 011a/15
bāzāra s.- dı 074a/02
él s.- dı 054b/03
ḫālini s.- dı 054b/13
ḳulaḳ s.- dı 032b/02
sevdā s.- dı 021a/08
belāġa s.- duḳ 070a/08
naẓar s.- ġıl 019a/14
raḥm s.- ġıl 036a/02
ḫidmetige s.- ın͡glar 025b/15
ġam s.- ıp 010b/14
ġulġule s.- ıp 075b/12
mihrin͡g s.- ıp 039b/05
muʿafġa s.- ıp 053b/07
özün s.- ıp 066a/10
vāveylā s.- ıp 078b/05
tüşige s.- ıp ér- 036a/10
s.- ıpmen 020a/08
cefāya s.- ma 078a/08
dāġını s.- ma 055a/12
ḳulaḳ s.- madı 055a/05
yādin͡ge s.- magil 070a/12
köz s.- manam 078a/10
ḳulaḳ s.- masa 009a/10
raḥm s.- masan͡g 010a/03

ḳulaḳ s.- maz ér- 033a/13, 051a/10
yādıġa s.- sun 042a/05

saldur - : Yaptırmak, inşa ettirmek.
s.- up- ér- 034a/08

salṭanat : [Ar.] Hükümdarlık, sultanlık.
s. 004a/10

salṭanatlıġ : Hükümdarlık, sultanlık.
s. 051b/04

sān : San, ün.
s.+ ını 011b/10

şanʿat : [Ar.] Sanat, ustalık.
ṣ.+ ı 002a/09

sancaḳ : Sancak.
s. 075a/10, 075a/10

sanç - : Takmak, yerleştirmek.
s.- ıp 020b/01, 025a/10

sa͡nga : Sana; ikinci teklik şahıs zamirinin yönelme hâli.
s. 004a/11, 004a/15, 004b/02, 007a/02, 027b/12, 032b/03, 033b/01, 039a/13, 048a/12,
052a/08, 052a/09, 052b/01, 055b/02, 065b/08, 065b/08, 066a/01, 073a/09

s̲ānī̄ : [Ar.] İkinci.
s̲. 071a/04

sansız : Hesapsız, sayısız.
s. 029a/11

sarar - : Sararmak, solmak.
s.- mış 041b/02

sarāy : [Far.] Saray.
s. 066a/05
s.+ da 034b/01
s.+ dın 049a/01
s.+ ġa 023a/10, 023b/02, 023b/04, 024a/08, 034a/10, 048a/06, 057b/11, 064b/03, 064b/04,
064b/08, 064b/09
s.+ ıġa 022a/12, 030a/14
s.+ ında 063b/12
s.+ nı 034a/15, 055b/07

sat - : Satmak.
s.- armiz 018a/09
s.- arsizler 018a/08
s.- dılar 073b/15
s.- duḳ 069a/09
s.- duḳlar 069b/14
s.- ġan 057a/11, 059b/02
s.- ġıl 025b/09
s.- ıp 049a/05, 049a/06, 049a/07, 049a/07
s.- ıp ér- 072a/07
s.- ḳandın 027b/10, 072a/07
s.- sa 025a/06
s.- tılar 049a/08, 066b/06
s.- tuḳ 018a/15

satġun : Satış.
s. al- 025b/10, 025b/14

satıl - : Satılmak.
s.- dım 026a/02, 076a/05
s.- gen 031b/03
s.- ıpdur 031b/08
s.- mışam 029b/07

ṣavmaʿa : [Ar.] İbadet yeri, tapınak.
ṣ. 013b/05

savsan : Zambak. [?]
s. 008b/15

savuḳ : Soğuk.
s. 024a/04, 039a/05

ṣayd : [Ar.] Av, avlama.
ṣ. ét- 016b/12

sāye : [Far.] Gölge.

s. ḳılur ér- 020b/03

sayra - : Ötmek, şakımak.
s.- p 005b/06
s.- r é- 015a/08

sāz : [Far.] Her türlü çalgı, sohbet.
s. 033a/12
s. ḳıl- 046a/10
s. soḥbet ḳıl- 023a/13

sebeb : [Ar.] Sebep.
s. 011b/03, 072a/12

♦ **ol sebebdin:** Bundan dolayı.
s.+ din 027b/15, 046a/04, 059a/05, 066a/04, 070b/10

secde : [Ar.] Secde.
s. ḳıl- 003b/08, 052b/03, 070a/04, 070a/05

sefer : [Ar.] I. Yolculuk.
s. ḳıl- 020b/04, 077b/08
s.+ i 077b/02

sefer : [Ar.] II. Defa, kez.
s.+ ġa 037a/12

seḥer : [Ar.] Seher vakti.
āh-ı s.+ i 077b/01

sél : [Far.] Sel.
s. al- 009a/06, 009a/14

selām : [Ar.] Selam.
s. 018b/11, 032b/08
s. ber- 013b/06, 058a/04, 062b/10, 072b/02, 075b/13
s.+ ıġa 038b/05

selāmet : [Ar.] Sağlıklı olma, esenlik.
s. 014b/07, 064a/03
s. bol- 073a/03
s.+ tururmen 014b/07

semen : [Far.] Yasemin.
s.+ de 008b/15

semender : [Far.] Ateşte yanan bir masal hayvanı.
miṣl-i s.+ men 037a/14

semiz : Besili, etli.
s. 046a/13, 047a/02

semrü - : Artmak, çoğalmak.
s.- p 020b/06

sen : Teklik II. şahıs zamiri.
s. 003b/15, 003b/15, 003b/15, 005a/01, 006b/09, 010b/02, 011a/01, 014a/06, 014b/03, 014b/09, 014b/11,
015b/07, 018b/01, 019b/12, 020a/07, 021b/10, 023a/01, 033b/13, 046a/03, 049b/10, 052a/10,
053a/01, 060b/02, 063b/03, 063b/05, 065b/14, 076a/02, 076a/03, 076a/09, 076a/15, 076b/06,
078a/02, 078a/06, 078a/09, 078a/10, 078a/11
s. bol- 070a/01
s.+ de 025b/07
s.+ din 005a/04, 007a/14, 013b/15, 014a/02, 014a/03, 014a/05, 014a/08, 016a/14, 032b/14,
040b/12, 041a/05, 052a/10, 074a/08, 076a/08
s.+ i 006b/10, 007a/06, 010b/01, 012a/01, 013b/07, 013b/10, 014a/03, 014b/11,
019b/01, 021a/02, 024b/02, 025b/08, 028a/06, 029a/04, 032a/05, 034b/01, 034b/05, 034b/08,
037a/10, 041a/07, 041a/08, 041b/01, 044b/07, 044b/11, 045b/15, 046a/02, 046a/04, 049b/13,
050a/03, 050a/03, 050a/05, 052a/08, 052a/11, 052b/09, 057a/11, 063a/07, 064b/01, 066b/10, 070a/08
s.+ iki 021b/10
s.+ inḡ 004a/06, 013b/09, 025b/07, 029a/06, 031b/09, 033b/02, 033b/13, 041a/06, 041a/12,

041b/02, 046b/12, 072a/11, 072b/08, 076a/14
s.+ ingdür 029b/06, 029b/12
s.+ sen 004a/01, 041b/05, 076b/05, 076b/05, 076b/06
s.+ siz 026b/07, 035b/14

ṣenā : [Ar.] Övme, övüş, medih.
ṣ.- ı bisyār ḳıl- 025b/05
ṣ. 030b/10, 030b/10
ẕikr-ü ṣ. 075a/11
ṣ. ét- 075b/03
şükr-ü ṣ. ét- 012b/01
ẕikr-ü ṣ. ét- 079a/07
ṣ. eyle- 036a/15
şükr-ü ṣ. ḳıl- 076b/11
medḥ-ü ṣ. ḳılur ér- 025b/02
şükr-ü ṣ. ḳılur ér- 076b/15
ṣ.+ sı 056b/14, 076b/05
ṣ.+ sın 060b/06
silsile-i medḥ-ü ṣ.+ sın 002a/11

ṣenālı : Övgülü, öven.
ṣ. 041b/09

sensiz : Sen olmadığın halde, sen bulunmadıkça.
s.+ in 078a/03

ser : [Far.] Baş, önder, doruk, zirve.
āh-ı s.+ de 012b/05
s.+ i 077a/12
s.+ ler 041a/10

serā : [Far.] krş. sarāy. Saray.
s. 026b/02

serāperde : [Far.] Padişah çadırı, otağ.
s. 046a/09
ḫayme-ü s. 075a/10

serāsīme : [Far.] Sersem, şaşkın.
ḫayrān-u s. 019b/11, 064b/12
ḫayrān-u s. bol- 005a/06, 021b/07, 034a/15
s. ḳıl- 033a/08

serd : [Far.] Şiddetli, soğuk.
āh-ı s. 061b/05

sergerdān : [Far.] Başı dönen, sersemleşmiş kimse.
zār-u s. 031a/01
s.+ e 020a/08

ser-pāy : [Far.] Baştan ayağa kadar.
s. 025a/09

serv : [Far.] Uzun boylu sevgili.
s.- i nāz 006b/12, 054a/03
s.- ü yār 014a/06
♦ **serv-ḳad** : Servi boylu, sevgili. 022a/01, 026b/09, 056b/11, 078b/09

server : [Far.] En ileri gelen, reis.
s. 075a/11

serzeniş : [Far.] Serzeniş, sitem.
s. ber- 014b/09
s. eyle- 070b/04
s. ḳıl- 068a/07

sesken - : Uykudan sıçrayıp uyanmak, uykuda korkmak.
s.- i 003b/02

sev - : Sevmek.
s.- di 012b/09
s.- digin 013a/07
s.- dügüm 053b/13
s.- er 003a/10, 030b/14, 059a/03, 072a/09, 076a/09
s.- er ér- 059a/02
s.- eridin 072a/10
s.- ermen 037a/13

ṣevāb : [Ar.] Sevap.
ṣ. ét- 029a/09

sevdā : [Ar.] Sevda, aşk, istek.
s. 006b/01, 007a/13, 013a/04, 015a/12

s. ḳıl- 027b/07, 040b/13, 056b/01
s. sal- 021a/08
s.+ sın 026a/05
s.+ sına 020a/08

sevdā-ger : [Far.] Tüccar.
s. 017b/03, 030a/09, 030a/13, 030b/03, 031b/15, 040b/12, 041b/10, 041b/14, 042b/09,
057a/04, 059b/09, 062a/04

sevdālıḳ : Sevdalık.
s.+ ın ol- 022b/12

seyr : [Ar.] Gezip, dolaşma.
s.- i cihān eyle- 006a/03
s.- i ṣaḥrā ḳıl- 053a/05
s.- i ṣaḥrā ḳılur bol- 008a/11
s. ét- 077b/14
s. ḳıl- 051b/02, 051b/05

seyyāḥ : [Ar.] Gezgin.
s. bol- 008b/13

şıddıḳ : [Ar.] Sözünün eri, sadık.
Yūsuf-ı ṣ. 053a/02
Yūsuf-ı ṣ.+ ımġa 050a/09
ṣ.+ ımturur 040a/09

şıdḳ : [Ar.] Her türlü kötülükten uzak olma durumu.
ṣ.- 045b/10
Yūsuf-ı ṣ.+ ım 011a/13

sıfa - : Sıvazlamak, okşamak.
s. 067b/14
s.- dı ér- 068a/04
s.- dılar 067b/15
s.- sa 067b/13

şıfat : [Ar.] Nitelik, vasıf.
ṣ. 014a/12, 024a/11, 049a/03, 071a/10, 075a/11

şıġır : Sığır.
ṣ. 046a/13
ṣ.+ nı 046a/13

sīmā : [Ar.] Yüz, çehre.
s. 011b/12, 056a/04

sına - : Sınamak, anlamaya çalışmak.
s.- dı 030b/02
s.- maḳ 014b/04

sındur - : Kırdırmak.
s.- up 016b/06

sır : [Ar.] Sır.
s. 004a/07, 004b/04, 005a/11, 074a/11
s. ol- 012b/09, 074a/03
s.+ dın 050a/12, 067b/10, 068a/03
s.+ ġa tüş- 004a/05
s.+ ın 009a/02
s.+ ını 054a/06
s.+ larnı 028a/05
s.+ nı 005b/01, 021b/06, 036b/09, 057b/09, 066b/12

sırdaş : Sır saklayan.
s. bol- 077b/13

sīret : [Ar.] Bir kimsenin dışa yansıyan davranışı, hayat tarzı, karakteri.
s. 075a/11

sil - : Silmek.
s.- medim 076a/08

silsile : [Ar.] Silsile, birbiri ardına gelen sıra, dizi.
s.- i medḥ-ü s̱enā 002a/11

sinān : [Ar.] Mızrak.
s. eyle- 039b/07

sipāriş : [Far.] Beğenme, takdir etme, onaylama.
s.+ in͡g 076b/02

sitem : [Far.] Eziyet, cefa.
s. 052a/09, 052a/09
cebr-ü s. bol- 076b/12
s. ḳıl- 036a/02, 049b/02, 059b/03
s.+ de 031b/14
s.+ iden 025a/02
s.+ idin 032b/05

sitemger : [Far.] Eziyet eden, sitem eden.
s. bol- 077a/14

sivum : [Far.] Üçüncü.
s. 060a/07, 068b/08

siyāset : [Ar.] Siyaset, amacına uygun olacak şekilde hareket etme.
s. 067a/03
s. bol- 059a/11
s. ḳıl- 038b/15

siz : Çokluk II. şahıs zamiri.
s. 033b/14, 060a/04, 066a/03, 071a/09
s.+ din 007a/05, 007b/02, 033a/05
s.+ ġa 076a/12
s.+ ge 058b/05
s.+ inḡ 046b/15, 068b/10
s.+ ler 014a/15, 016a/03, 037a/12, 045b/02, 051a/03, 056a/14, 059a/07, 059a/08, 059a/09,
059b/10, 059b/12, 060b/14, 064a/03, 064a/04, 067a/03, 067a/10
s.+ lerdin 031b/13, 052b/07, 069a/03, 071b/05
s.+ lere 038a/08
s.+ lerġa 007b/08, 050b/04
s.+ lerge 033b/15
s.+ lerile 005b/15
s.+ lerni 005b/13, 007b/08, 008a/07, 010b/06, 051a/02, 056b/04, 057a/07, 059b/14, 061a/09,
067a/15
s.+ ni 017a/02, 020a/05, 020a/09, 032b/05, 071a/09
s.+ niṅg 032a/09, 034a/01, 045b/10, 058b/05, 074a/10

soḥbet : [Ar.] Sohbet.
sāz s. ḳıl- 023a/13

sol - : Solmak.
s.- an 012b/07
s.- dı 016a/08
s.- durma 009a/06
s.- ġusı 070a/14
s.- masun 003a/11
s.- mışam 029b/04, 045b/12
s.- updur 011b/12
s.- ur 010a/07

sol : Yön olarak sağın zıddı.
s. 058a/01

soṅg : Sonra.
s. 006a/04, 008a/09, 008b/02, 010a/12, 010b/11, 012a/01, 013b/02, 020a/12, 025b/09,
025b/11, 026a/07, 026b/13, 027b/10, 032a/12, 035a/12, 042b/09, 043b/04, 044b/02, 044b/07,
045a/02, 047a/04, 047b/05, 048a/08, 048a/08, 048a/10, 048b/01, 048b/08, 048b/10, 049a/11, 057b/08,
057b/12, 057b/13, 061b/10, 061b/12, 064b/13, 066a/09, 067a/06, 067b/07, 068b/05, 068b/06,
069b/09, 069b/13, 072a/01, 072a/07, 076b/15, 077b/04, 077b/05
s.+ dın 024b/15

soṅgra : Sonra.
s. 009b/15, 063b/10, 077b/14

sor - : Sormak.
s.- a tur- 041a/01
s.- armen 072b/01
s.- arsen 009a/15, 041a/06, 053b/02
s.- dı 013b/06, 020b/15, 048a/02, 049b/10, 059b/10, 069a/01
s.- dı ér- 047b/03

s.- dılar 004b/09, 004b/14, 004b/15, 008a/13, 008b/01, 009a/15, 015b/03, 016b/07, 041b/13,
046b/11, 053b/01, 062b/11, 062b/15, 064a/10, 067a/09, 072b/15, 074b/11, 075a/01, 075a/03,
075a/05, 075a/08
s.- dum 016b/11, 042a/03
s.- ġıl 046b/08
s.- ın͡g 056b/10
s.- madım 008b/10
s.- maġıl 043b/06
s.- maġınça 056b/09
s.- masan͡g 029a/05
s.- san͡g 029a/09, 041a/11, 041a/15
s.- un͡g 061a/11

sora - : Sual etmek, hatır sormak.
s.- dı 018a/07
s.- dım 043b/05
s.- ġanda 015a/09
s.- man͡glar 025b/13
s.- n͡g 064a/06
s.- tayın 018b/04

soraġ : Soru, haber, bilgi.
s. eyle- 062a/11

soraġla - : Haber vermek, bildirmek.

s.- p 006b/10
s.- r 031a/05

soraş - : krş. soruş-. Karşılıklı olarak sual etmek, hatır sormak.
s.- tın͡g 026a/10

sorat - : Sordurmak.
s.- tılar 063b/15

sorul - : Sorulmak, öğrenilmek.
s.- mas 051b/13

soruş - : krş. soraş-. Karşılıklı olarak sual etmek, hatır sormak.
s.- tılar 071b/09
s.- up 072b/13, 076b/07

soydur - : Soydurmak, çekip çıkarttırmak.
s.- urmen 046b/04

söyle - : Söylemek, demek.
s. 036a/14

söz : Söz.
s. 005a/01, 005a/06, 005a/07, 005b/10, 008a/01, 014b/02, 017a/07, 021a/12, 024a/11,
026a/03, 028b/03, 033a/10, 037b/07, 043b/08, 046a/06, 048a/05, 052a/14, 056b/05, 059b/15,
060a/02, 064a/12, 065b/03, 069a/13, 078b/08
s. ét- 046a/03
s. ḳıl- 034b/06
s.+ de 056b/14
s.+ din 008a/09, 020a/12, 048a/07, 057b/08, 066b/09
s.+ i 019b/06, 036b/15, 065b/05, 078a/06
s.+ ige 033a/13, 035b/10, 051a/10
s.+ imdin 056b/14
s.+ ime 005a/07, 005a/08, 005a/10, 005a/12, 005a/14, 005b/01, 009a/10
s.+ imġa 063a/04
s.+ imge 063a/03
s.+ imizni 064a/05
s.+ in 053a/08
s.+ ine 011b/04, 031a/02, 077a/11
s.+ in͡g 041b/05, 061b/06
s.+ in͡g ḳal- 041a/12
s.+ in͡giz 060b/03
s.+ in͡gizdin 059a/10
s.+ in͡gizni 046b/09
s.+ ler 003b/15, 005b/11, 006b/08, 022a/08
s.+ leridin 060a/09
s.+ lerin 047a/07, 047b/13, 064b/11

s.+ leriṅgze 059b/12
s.+ lerini 072a/05
s.+ lerni 004b/06, 028a/08, 045a/12
s.+ ni 004b/05, 005b/02, 005b/05, 006b/06, 006b/14, 015a/14, 016b/04, 019b/04, 022b/01,
024a/06, 025a/07, 026a/07, 027a/05, 031a/06, 032b/12, 036b/13, 040a/12, 043a/08, 044a/08,
059a/10, 064a/15, 065a/04, 070b/13
s.+ üm 004a/01, 005b/11, 006b/08, 022a/08

sözle - : Söylemek, demek.
s. 041a/07, 041b/04
s.- gil 031b/05, 069b/04
s.- me 05a/07, 05a/08, 05a/10, 05a/12, 05a/14, 05b/01,
s.- meṅ 056b/09
s.- p 033a/05, 033a/07, 042b/12, 069b/10
s.- r 067a/15
s.- rge 005a/03
s.- rmen 037b/02
s.- rsiz 016a/03, 059b/11, 069a/15

sözleş - : Söyleşmek, konuşmak, anlaşmak.
s.- iben 008b/10
s.- medi 079a/07
s.- mes 055a/06

su : Su.
s. 001b/14, 010a/15, 010b/02, 048a/10, 059b/05
s.+ ġa 017b/03, 024b/04, 024b/12, 072b/02
s.+ nı 010b/01
s.+ yı 048b/13, 049a/04

suʾāl : [Ar.] Sual, soru.
s. 048a/02
s. ét- 052a/08
s. ḳıl- 058a/09
s.+ im 040b/12, 041a/01
s.+ iṅni 041a/04

ṣubḥ : [Ar.] Sabah.
ṣ. 017a/06, 028b/08, 030a/07, 031b/03, 033a/10, 041b/01, 055a/06, 056b/13, 058b/04

sūd : [Far.] Fayda, kâr.
s.- u ziyān 029b/04
s. eyle- 039b/01

ṣuffe : [Ar.] Sofa.
ṣ.+ ni 035b/02

sula - : Sulamak, su vermek.
s.- p 012a/08

sulṭān : [Ar.] Sultan, hükümdar.
s. 003a/06, 023a/14, 068a/10, 078b/14
s. bol- 004a/14
s. ḳıl- 040a/10
s. ol- 066b/08
s.+ ı 023b/01
s.+ ım 016a/10
s.+ lar 075a/12
ḫān-u s.+ ların 067b/08

sun - : I. Sunmak, sergilemek.
s.- dum 044b/05
s.- sun 006b/02

sun - : II. Sunmak; yardımcı fiil.
boyun s.- up 058a/03, 074a/13
boyun s.- up ḳıl- 023b/08

südre - : Sürmek.
s.- r 09b/13

ṣūret : [Ar.] Yüz, çehre.
ṣ. 030a/03, 034a/14, 034a/14, 064b/09
ṣ. ér- 020b/09
ṣ. ḳıldurup ér- 064b/04
ṣ.+ de 033a/01
ṣ.+ i 040b/10, 042a/15

ṣ.+ ide bol- 035a/08
ṣ.+ in 030a/03
ṣ.+ inde 024a/08
ṣ.+ indin 040b/15
ṣ.+ ni 034a/14, 064b/12

surnāy : [Far.] Zurna.
s. 051b/06

susa - : Susamak.
s.- p 020b/05

susat - : Susatmak.
s.- mang͡ 008a/01

sūz : [Far.] Yanma, yanık, ıstırap, acı.
s.+ ıng͡ 021b/12

sūzān : [Far.] Yakan, yakıcı.
naġme-i s. ḳıl- 002b/03

süçük : Tatlı, lezzetli.
s. 078b/08

süflī : [Ar.] Aşağıda, alçakta bulunan.
ʿālem-i s.+ din 054a/15

süḫan : [Far.] Söz, kelam.
s. 001b/02
s.+ dur 001b/03

süḫanver : [Far.] Güzel konuşan kimse.
s.+ durmen 037b/03

sünbül : Sümbül çiçeği.
s. 078b/13

sür - : Sürmek; yardımcı fiil.
ẕevḳ-ü ṣafā s.- ende 011b/06
devr s.- megen 016a/10
ṣafā s.- mey 010a/10
devrān s.- mişem 078a/14
devr s.- seng͡ 029a/08

sürʿat : [Ar.] Hızlı, çabukluk.
s. 014b/08

sürme : Sürme, kirpik diplerine sürülen boya.
s. 078b/12
s. ḳıl- 022a/07, 051b/14

sürt - : Sürtmek.
s.- se 071b/02, 071b/15
s.- sünler 072a/04
s.- ti 073a/02
s.- üp 034a/11

süst : [Far.] Güçsüz, gevşek.
s. bol- 067b/13

süt : Süt.
s. 065a/06, 065a/13

süvāre : [Far.] Atlı asker, atlı.
s. 024b/15

şād : [Far.] Sevinçli, memnun.
ş.- u ḫürrem bol- 076b/08
ş. 073b/01
ş. bol- 005b/09
ş. ét- 012b/09, 015a/10, 023b/14, 071a/02, 071a/03, 071a/05, 071a/07, 071a/09, 071a/11
ş.+ ıma 005a/10
ş.+ ımız 054b/08

şādmān : [Far.] Sevinçli, memnun.
ş. bol- 017a/10, 028b/07

şāh : [Far.] Şah, hükümdar.
ş.- ı cihān 030b/15
ş.- ı cihānperver 021a/14
ş.- ı ḫursende 049b/06
ş.- ı ʿālem 044a/06, 068a/09
ş.- u gedā 024a/13, 026b/08
ş.- u gedā-u fuḳarā 026b/11
ş. 020b/12, 021a/15, 021b/02, 021b/02, 022b/11, 022b/13, 067b/02, 077a/15
ş.+ a 023b/12
ş.+ ġa 021a/13

ş.+ ı 002b/05, 022b/07, 022b/15, 056b/11
ş.+ ıġa 023a/04
ş.+ ım 006b/15
ş.+ ınıng 060b/06

şāḫ : [Far.] Dal, budak.
ş.+ asıdın 014a/04
ş.+ ıdın 038b/08, 038b/08

şāhā : [Far.] Ey şah, hükümdar.
ş. 058a/11

şāhī : [Far.] Şahlık, hükümdarlık.
ş. 04a/10

şāhāne : [Far.] Şahane.
ş. 003b/05, 020a/15, 024b/13, 050b/01

şām : [Far.] Akşam.
ş. 017a/06, 028b/09, 030a/07, 031b/03, 033a/11, 041b/01, 055a/06, 056b/13, 058b/04

şān : [Ar.] Şan, azamet, ululuk.
ş.- u dil-i şevket 075a/11

şāne : [Far.] Tarak.
ş. ḳıl- 025a/08
ş. ḳılur ér- 028b/13

şarāb : [Ar.] Şarap.
ş. 078b/12
ş. ét- 029a/05
ş.+ ını 008b/12

şaş - : Şaşırmak, hayret etmek.
ş.- ıpturur 033b/08

şaʿşaʿa : [Ar.] Şâşaa; gösteriş, debdebe.
ş. 075a/14

şāyed : [Far.] Şayet, eğer.
ş. 029b/01, 030a/05, 032a/02, 034b/15, 039a/08, 065b/01

şeb : [Far.] Gece.
ş.- 035b/01
ş.- ü rūz 038b/12, 061b/05
rūz-u ş. 041b/01, 077b/01
ş.+ de 009b/01, 015a/04

şebḫūn : [Far.] Gece baskını.
ş. 011a/04, 055b/15

şebnem : [Far.] Çiy.
ş. 006a/12, 024a/01

şefāʿat : [Ar.] Şefaat.
ş. 045b/05, 045b/09, 073a/12
ş.+ ni 039b/11

şeh : [Far.] Padişah, hükümdar.
ş.+ im 056b/12
ş.+ ler 065b/02

şehinşāh : [Far.] Şahlar şahı.
ş.+ men 022a/07

şehr : [Far.] Şehir.
ş.- i Kenʿān 066a/13
ş.- i ʿaẓīm 003b/05
ş. 048b/04, 074b/04
ş.+ de 068a/03
ş.+ ge 023a/11, 024b/14, 025a/01, 062a/05, 071b/10
ş.+ i 031b/03
ş.+ ideki 048b/04
ş.+ idin 032b/10, 057a/13, 057a/14
ş.+ imize 026b/09
ş.+ imni 059a/08
ş.+ inde 016a/10
ş.+ indedür 031b/05
ş.+ indin 077a/01
ş.+ ingize 029b/03
ş.+ ni 067b/11

şehr-yār : [Far.] Hükümdar, padişah.
ş.- ı ʿālem 028b/05, 044a/09, 046b/14, 050b/15, 061b/08
ş. 059b/15, 066a/02

şeker : [Far.] Şeker.
ş. 022a/01, 054b/12, 061b/06
āb-ı ş. 078b/10
ş.+ din 041b/05

şekl : [Ar.] Şekil.
ş.- ü şemāʾil 011b/05

şemʿ : [Ar.] Mum.
ş. 040a/04

şemāʾil : [Ar.] Dış görünüş.
şekl-ü ş.+ in 011b/05

şems : [Ar.] Güneş.
ş.- ü ḳamer 022a/02, 031b/05

şerbet : [Ar.] Şerbet.
ş. 038b/08, 038b/09, 059b/06
ş. ḳıl- 044b/05
ş.+ din 045a/09
ş.+ in 045a/07

şerḥ : [Ar.] Açıklama, yorumlama.
ş.- i dil 037a/13, 061a/15

şerīʿat : [Ar.] Doğru yol, düzen, kanun.
ş.+ ı 067b/03

şerīf : [Ar.] Mübarek, değerli.
kelime-i ş.+ ġa 075a/12
ḫāṭır-ı ş.+ leri 067a/13
ḫāṭır-ı ş.+ leridin çıḳ- 075b/09
ḫāṭır-ı ş.+ leriġa 060a/10
kelime-i ş.+ ni 027b/03, 027b/06

şerīfe : [Ar.] Şerefli, değerli, mübarek.
ism-i ş.+ leri 001b/09

şerīk : [Ar.] Arkadaş, ortak.
ş.+ miz 017b/14

şermende : [Far.] Utangaç, mahçup.
ş. bol- 064b/10
ş. ḳıl- 014b/01, 067a/13
ş. ḳılur ér- 014b/11
ş.+ lerni 070a/01

şermendelik : Utanılacak iş yapma.
ş. 020a/08

şermsār : [Far.] Utangaç.
ş. bol- 027b/01

şerr : [Ar.] Kötülük, fenalık.
ş.+ i 077a/11

şevḳ : [Ar.] Arzu, istek, heves.
ẕevḳ-u ş. 071b/12
ẕevḳ-ü ş. 054b/15
ẕevḳ-ü ş.+ iġa 075a/14

şevket : [Ar.] Büyüklük, ululuk.
şān-u dil-i ş. 075a/11

şeydā : [Far.] Meczup, divane.
ş. 006a/15, 056a/05
bülbül-i ş. 006a/15, 023b/12
ş. bol- 006a/13

şīr : [Far.] Aslan.
ş.- i ner 011b/04, 011b/05, 011b/07, 011b/09, 011b/11, 011b/13
ş. 001b/15
ş.+ ler 041b/03

şīrīn : [Far.] Şirin, tatlı.
ş. 014a/01, 016b/01, 056b/14, 078a/06
nāḳilān-ı ş. 001b/03

şikār : [Far.] Av.
ş. al- 043a/15, 057a/15

şikāyet : [Ar.] Şikayet, sızlanma.
ş. ét- 036a/13

şimāl : [Ar.] Rüzgar, yel.
ş. 066a/06

şitāb : [Far.] Acele, çabukluk.
ş. ét- 041a/05

şul : krş. uşul. O, bu, şu.
ş. 018a/13, 022a/12, 022b/15, 023b/05, 024a/08

şöhret : [Ar.] Şöhret, ün.
ş.+ i 056a/07

şöyle : Şöyle, şunun gibi.
ş. 030b/10, 043a/12

şu : Şu; işaret sıfatı.
ş. 007b/02, 007b/04, 011b/14

şuʿle : [Ar.] Ateş, ışık, parıltı.
ş.+ si 041a/02, 054b/01, 057b/15, 061a/03, 066a/07
ş.+ sidin 002a/12, 021b/12
ş.+ sindin 042a/02
ş.+ sini 032b/07

şūle : [Ar.] Işık, parıltı.
ş.+ sidin 020b/10

şūm : [Far.] Uğursuz.
ş. 010a/05, 011b/12

şūmlıġ : Uğursuzluk.
ş.+ ımdın 019b/14

şundaġ : Şöyle, şu şekilde, şunun gibi.
ş. 033a/09

şunḳar : Şahin.
ş.+ ıdın 031b/02
ş.+ ım 006b/10
ş.+ ımı 008b/11

şükr : [Ar.] Şükür.
ş.- ü s̲enā ét- 012b/01
ş.- ü s̲enā ḳıl- 076b/11
ş.- ü s̲enā ḳılur ér- 076b/15
ş. 073a/05
ş. ét- 012b/02, 073b/01

tā : [Far.] İçin, diye, zira.
t. 003b/14, 005b/16, 008b/09, 008b/14, 012a/05, 014b/14, 015a/01, 015b/06, 017a/15,
018a/12, 018b/01, 019b/01, 021a/09, 022b/04, 022b/09, 022b/10, 025b/03, 029a/01, 034b/01,
035b/09, 037b/03, 038a/12, 039a/07, 043b/06, 044a/08, 051b/13, 056b/08, 056b/08, 056b/09, 059b/14,
063a/13, 067/04, 070a/14, 072a/11, 072b/08, 073a/08, 073a/15

taʿaccüb : [Ar.] Hayret etme, şaşırma.
t. ḳal- 044a/14

ṭaʿām : [Ar.] Yemek, yiyecek.
ṭ.- u mey 048b/11
ṭ. 059a/13, 065b/13, 065b/15
āb-u ṭ. 002a/04, 021a/12
ṭ. tart- 064b/13
ṭ.+ dın 045a/08
āb-u ṭ.+ dın 048a/08, 049b/15
ṭ.+ ġa 065a/02, 065a/03, 066a/03, 066a/04
ṭ.+ ge 064b/15
ṭ.+ ın 045a/08
ṭ.+ lar 038b/09, 063b/11

ṭāʿat : [Ar.] Allah'ın emirlerini yerine getirme, ibadet.
ṭ.+ ġa 039b/13

tāb : [Far.] Güç, kuvvet.
pīç-ü t. ol- 013a/07

ṭabaḳ : [Ar.] Tabak.
ṭ. 037a/02, 064b/13, 064b/14

taʿbīr : [Ar.] Yorma, yorumlama.
t. éter ér- 044b/03
t.+ din 046b/02
t.+ in 003b/13, 040a/11, 040a/15, 046b/03, 046b/08, 046b/14, 047a/01
t.+ ni 003b/11, 003b/12, 004a/02

taʿbīrçi : Yorumlayan.
t. 017a/11, 046b/01
t.+ ġa 017a/11
t.+ ler 046b/04

tābūt : [Ar.] Tabut.
t.+ nı 078b/07
t.+ nıng 079a/03

tāc : [Far.] Taç.
t.- ı zerrīn 020b/01

taf - : krş. tap. Bulmak.
t.- ıp 015b/05, 019b/13
t.- tı 072a/15

tafıl - : Bulunmak.
t. 08b/13

tafşur - : krş. tap. Buldurmak.
t.- ġunça 072b/08
t.- mışam 073a/09

taġ : Dağ.
t. 001b/14
t.+ dın 010b/02
t.+ ı 036b/10

ṭahāret : [Ar.] Temizlik, temiz olma.
ṭ. ḳıl- 054a/09, 054a/10
ṭ.+ in ḳıl- 052b/11

taḥḳīḳ : [Ar.] Şüphesiz, muhakkak.
t. 010b/08, 053a/02

taḥsīn : [Ar.] Beğenme, güzel bulma.
t.- ü āferīn ḳal- 048a/03
t.- ü āferīn ḳıl- 033b/10
t. 007b/12
t. ḳal- 061a/05, 065b/11

taḫt : [Far.] Taht.
t.- ı revāne 078b/04
t. – ı şāhī 04a/10
t. 003b/04, 003b/04, 004a/08, 004a/12, 004a/14, 012a/15
t.+ dur 004a/10
t.+ ı 048a/06
t.+ ge çıḳ- 021b/06
t.+ nıng 026a/08

ṭāʾife : [Ar.] Tayfa, topluluk, cemaat.
ṭ. 074b/06, 074b/06, 074b/06, 074b/06, 074b/06, 074b/07

ṭaḳ : Eksilme, azalma.
ṭ. bol- 068b/11
ṭ. eyle- 073a/06

ṭāḳat : [Ar.] Takati güç, kuvvet.
ṭ. 039b/05
ṭ. ḳal- 040a/04
ṭ. ḳıl- 012b/05
ṭ.+ i ḳal- 021b/12
ṭ.+ im 006b/07, 012b/06, 041a/13, 056b/15, 068b/11, 073a/06, 073a/08

taḳdīr : [Ar.] Allahutaala'nın ezeli kararı, kader.
t.- i Ḫüdā 030b/12
t. 011b/09, 011b/13, 019b/03, 045a/13
t. ol- 029b/12
t.+ din 007a/12
t.+ e 023b/08, 028a/10
t.+ i 071b/05
t.+ imdin 071a/15
t.+ ning 057b/06

taʿḳīl : [Ar.] Akıllı olma.
t. bolup ḳal- 024b/11

ṭalāḳ : [Ar.] Boşama, nikâhın sona ermesi.
ṭ. ét- 047b/05

talan : Yağma.
t.+ a tüş- 010a/07

talaş - : Dalaşmak, kavga etmek.
t.- ıp 066b/01

ṭalʿat : [Ar.] Yüz, çehre.

ṭ. 020b/13
māh-ı ṭ. 017b/11

taʿlīm : [Ar.] Öğretme, belletme.
t. ḳıl- 051b/03

ṭāliʿ : [Ar.] Talih, baht.
ṭ. 024a/03, 060b/05

ṭamaʿ : [Ar.] Tamah, aç gözlülük.
ṭ. ḳıl- 033a/04, 034a/07
ṭ. tut- 037b/14

tamām : [Ar.] Tamam, bütün, hepsi.
t.- ı ḫalāyıḳ 075a/11
t. 002a/06, 003b/05, 004a/01, 009b/14, 012b/13, 012b/14, 021a/07, 023a/14, 023b/01,
024a/15, 025a/05, 026a/10, 028/15, 030a/01, 035a/02, 037a/05, 038b/05, 040a/14, 044a/13,
046a/08, 046a/10, 046b/01, 050a/03, 051a/07, 068a/05, 068b/06, 070a/04, 071b/02
ḫalāyıḳ-ı t. 024b/04
t. bol- 068a/12
t. boldı ér- 050b/08
t. ét- 065a/05
t. ḳıl- 068a/14
t.+ ı 014b/08, 015b/11

tan - : Bilmek.
t.- may 031a/04

ṭaʿne : [Ar.] Kötüleme, yerme, çekiştirme.
ṭ. 070b/04
ṭ. ét- 036b/14
ṭ. ḳıl- 028/14

tang : Şafak, tan, fecir.
t. at- 004b/13, 015b/06, 018b/14

tangla : Sabahleyin, ertesi gün.
t. 007b/02, 007b/04, 029b/10, 029b/14

tanı - : Tanımak, bilmek, anlamak.
t.- masun 040b/04

tanış - : Tanışmak.
t.- tılar 072b/06

tap - : krş. taf. I. Bulmak.
t.- armiz 060a/11
t.- dıng 063b/04
t.- duḳ 060a/10
t.- sa 064a/12

tap - : II. Bulmak; yardımcı fiil.
devānı t.- dı 054b/06
tesellī t.- ġay 029b/01
çāre t.- madı 038b/13

tapşur - : Ulaştırmak, teslim etmek.
t.- dılar 043b/15
t.- dum 007b/08, 007b/08, 008a/07, 048a/12, 061a/09
t.- maġaymen 072a/11
t.- maġunça 072a/11
t.- mışam 078a/09
t.- urdı 048a/14

tār : [Far.] İp, iplik, tel.
t. 077a/12, 077a/12

ṭarab : [Far.] Şenlik, mutluluk.
ṭ. 071b/11, 074b/07, 075b/03, 076b/10

ṭaraf : [Ar.] Taraf, yön.
ṭ. 062b/08
ṭ.+ dın 063b/01
ṭ.+ ġa 005b/07, 019b/07, 026a/09, 033b/08, 075a/13
ṭ.+ ıġa 027b/05, 027b/06, 053a/12, 057a/03
ṭ.+ ında 057b/15, 058a/01

taʿrīf : [Ar.] Tarif, anlatma.
t. ḳıl- 026b/01, 061a/03

tarıl - : Saçılmak, dağılmak.
t.- dım 014a/04

tart - : I. Çekmek; kendine doğru hareket ettirmek.
t. 035a/15
t.- ıp 052a/08

tart - : II. Kontrol etmek, dikkatlice incelemek.
t.- armen 033a/09
t.- ılġan 064b/09
t.- ıp 024b/14, 041a/02

tart - : III. Ah çekip, inlemek, sızlanmak.
t.- saḳ 056b/01

tart - : IV. Çekmek; yardımcı fiil.
āh t.- ar 021b/01
āh-u fiġān t.- ar 021a/14
naʿre t.- ar bol- 067b/10
t.- ar ér- 003a/04
cefā͡ngnı t.- armen 052a/12
naʿre t.- armen 067b/07
cefāsını t.- dı 055a/14
ḫacālet t.- dı 027a/15
āh t.- dı ér- 063a/09
āh t.- ıp 015b/06, 021b/13, 023b/05, 035a/12, 065b/14
elem t.- ıp 013a/02
naʿre t.- ıp 040b/11
naʿre t.- sa 067b/11
āh t.- tı 019b/14, 028a/07, 032b/12, 052a/07
āhī t.- tı 003b/09
naʿre-i cigergāhdın t.- tı 015b/11
niḳāb t.- tı 026b/13
dārġa t.- tılar 045a/11
ṭaʿām t.- tılar 064b/13

taş - : krş. daş-. Taşmak, dışarı çıkmak.
t.- ıp 001b/12, 033b/08

taş : I. Dış.
t.+ ı 030a/02

taş : II. Taş.
t. 012a/14
t. ol- 061b/03
t.+ ḳa 012a/11
t.+ larıdın 012a/14
t.+ nı 001b/14

taşarı : krş. taşḳarı. Dışarı.
t. ér- 071b/01

taşḳarı : krş. taşarı. Dışarı.
t. 034a/03, 035a/13, 037a/07, 037a/07, 066b/11
t.+ da 032b/11

taşla - : I. Atmak, fırlatmak.
t.- dı 066a/06
t.- dılar 038b/03, 066a/15
t.- dılar ér- 013b/05, 044a/12
t.- gen 057b/03
t.- p 014a/09
t.- turmiz 037b/11
t.- y ber- 067b/08

taşla - : II. Dışarı gitmek, def etmek.
t.- p 019a/05, 072b/12, 075b/11

taşla - : III. Atmak; yardımcı fiil.
kurʿa taşla- : Kura çekmek, fal bakmak.
kurʿa t.- n͡g 021b/03

ṭavḳ : [Ar.] Kolye, gerdanlık.
ṭ.- ı zerrīn 078b/13
ṭ. 025a/10

ṭay : [Ar.] Aşma, geçme.
ṭ. 023a/13
ṭ. ḳıl- 023a/14, 060b/09, 062a/02, 068b/01

tayaḳ : Destek, dayanak.
t. 010a/13

tayaḳla - : Dövmek.
t.- sun 039a/07

tayança : Dayak, değnek.
t. ur- 019b/08, 019b/13

ṭayyār : [Ar.] Uçan, uçucu.
ṭ. ḳıl- 044a/04, 073b/08
ṭ. ḳıldur- 063b/11

tāze : [Far.] Taze.
t.- ü ter 037b/03
t. 009a/06, 015a/07, 016a/08, 021b/15, 055a/08, 076a/09
t. bol- 006a/07, 060b/02

tazelen - : Tazelenmek, yenilenmek.
t.- di 010a/06

tāzī : [Far.] Arap.
esb-i t.+ ġa 025a/11

taʿẓīm : [Ar.] Hürmet etme, saygı gösterme.
t.- i tevāżuʿ 023a/05, 058a/03, 074b/15
t.- i tevāżuʿ ḳıl- 044a/06

té - : krş. dé-. Demek, söylemek.
t.- di 041a/04, 055b/03
t.- meng̃iz 070b/04
t.- p 026a/14, 030a/12, 037b/11, 038a/13, 038b/05, 042a/04, 044b/13, 044b/15, 047a/06,
048a/11, 049a/13, 050a/01, 052a/09, 053a/08, 058a/15, 058b/11, 058b/13, 059b/07, 060b/15,
061a/03, 063a/05, 063a/07, 063a/08, 065b/12, 066b/11, 067b/10, 068a/07, 068a/08, 068b/13,
069b/07, 070a/03, 072a/04, 072b/11, 074b/10
t.- pturur 044a/09

teʿayyün : [Ar.] Meydana çıkma, belirme.
t.- i cevāhir 034a/09

tebār : [Far.] Soy, nesil.
ḫvīş-ü t.+ ın 071b/02

tebdīl : [Ar.] Değiştirme.
t. bol- 045a/01
t. eyle- 040a/02, 076a/11

tebeʿiyyet : [Ar.] Tabi olmuş.
t. ḳıl- 076b/10

tecellī : [Ar.] Görünme, belirme, ortaya çıkma.
t. 052b/13
t.+ si 060b/05

tedārik : [Ar.] Tedarik, elde etme.
t.+ i 048a/11
t.+ in 047a/04

tefaḥḥuş : [Ar.] İyice araştırma.
t. ḳıl- 015a/15, 068b/03
t. ḳıldı ér- 017b/12

teg : krş. dek. Gibi.
t. 002b/12, 009b/02

tég - : krş. teg. Değmek, dokunmak, ulaşmak.
t.- di 026a/12
t.- ip 012a/11
t.- mesün 024a/04

teġannī : [Ar.] Zengin olma, muhtaç olmama.
t. 051a/03

tegredaş : Dost, arkadaş.
t.+ ım 018b/07

teh : [Far.] Dip, çukur.
t.+ inde 012b/15, 013b/01

teʾḫīr : [Ar.] Geciktirme, erteleme.
t. ḳıl- 021b/09

teʾkidle- : [Ar.] Sağlamlaştırmak, pekiştirmek.
t.- p 04b/09, 042b/01

tek : Sessiz, suskun.
t. tur- 011a/14

télmür - : Ümit ve hasretle bakmak.
t.- e ḳal- 032b/08
t.- üp 018b/05, 020a/04, 041a/08
t.- üp ḳal- 007a/14

temāşā : [Far.] Seyretme, gezme.
t. eyle- 006a/13, 006b/15
t. ḳıl- 005b/09, 026a/13, 026a/14, 071b/10
t. ḳılġalı ét- 021a/07
t. ḳılur ér- 007b/12, 026b/11, 028b/14
t.+ ġa 026a/10

temmet : [Ar.] Bitti, tamamlandı.
t. 079a/10

ten : [Far.] Vücut, beden
t.+ de 003a/09, 019b/01, 021a/09
t.+ dedür 031b/06
t.+ din 078b/08
t.+ iġa 052a/06
t.+ ige 005b/10
t.+ im 010a/07
t.+ imde 049b/04
t.+ imdeki 053b/15
t.+ imġa 053b/03

teng͡ : Denk.
t. 018b/09

teng͡duş : Denk olan, arkadaş.
t.+ ım 018b/15

teng͡e : Bir para birimi.
t. 018a/11, 018a/11, 073b/15
ḳara t. 018a/15
t.+ ge 059b/02, 069a/09, 069b/13

tenhā : [Far.] Tek, yalnız.
t. 065b/03
t. ét- 029a/03
t. eyle- 076a/14
t. ḳal- 013a/01, 013b/13, 023b/09, 062a/06, 062a/13, 062b/02, 062b/04, 062b/05, 063a/03, 064b/14
t. ol- 013a/02, 013a/09, 056a/02, 062a/13

ter : [Far.] Islak, yaş.
t. ol- 012b/07
tāze-ü t.+ men 037b/03

teraḥḥum : [Ar.] Merhamet etme, acıma.
t. ḳıl- 033a/14

terāzū : [Far.] Terazi.
t.+ nıng 027a/02, 027a/13

terāzū-dār : [Far.] Teraziyi tartan kişi.
t.+ ġa 027b/01

teri : Deri.
t.+ din 046b/04

teselli : [Ar.] Teselli, avuntu.
t. ber- 029b/14
t. tap- 029b/01

teskīn : [Ar.] Yatıştırma.
t. ber- 009b/03, 063b/15

teslīm : [Ar.] Teslim, hükmü yerine getirme, emaneti yerine verme.
t. ḳıl- 013b/13

teşne : [Far.] Susamış.
t.+ ler 006b/03

tevāżuʿ : [Ar.] Alçakgönüllülük.
t. 007b/06, 063b/13, 074b/10
taʿẓīm-i t. 023a/05, 058a/03, 074b/15
taʿẓīm-i t. ḳıl- 044a/06

tevbe : [Ar.] Tövbe.

t. 074a/14
t. ḳıl- 020a/01, 039b/13, 046a/05, 052b/09
t.+ sini 046a/05

téve : Deve.
t. 030a/10, 030a/12, 030a/13, 030b/04, 032a/01, 032a/03, 032a/08, 032a/10, 040b/10,
062b/09, 073b/08
t.+ din 019a/05, 063a/10
t.+ ge 019a/03, 020b/01, 030a/13, 062b/07
t.+ lerge 023a/07
t.+ ni 009b/06, 019b/04, 030a/11, 030a/15, 030b/02, 032a/01, 041a/01

tevehhüm : [Ar.] Kuruntuya kapılma, vehme düşme.
t.+ ġa 024b/11

tevekkül : [Ar.] Tevekkül, işlerini Allah'a bırakma.
t. ḳıl- 060a/13

tevfīḳ : [Ar.] Allah'ın yardımı.
t. 079a/12

tez : [Far.] Çabuk.
t. 008a/03, 021a/03, 022b/08, 047b/06, 074b/13

tezraḳ : Çabuk, çabucak.
t. 007b/14, 061b/13, 068b/13

tīġ : [Far.] Kılıç, bıçak.
t.- ı hicrān 022b/05
t.+ ın 014a/01, 057a/15

ṭılā : [Ar.] Altın yaldız.
ṭ. 025a/10, 025a/10
ṭ.+ dın 030a/02

tın - : Durmak, kesilmek.
t.- mas 018b/06
t.- may 015a/09

ṭınāb : [Ar.] Çadır ipi.
ṭ. 078b/13

tīr : [Far.] Ok.
t.- ʿışḳ 021a/05, 021a/06, 025a/12, 054b/02

tik - : Dikmek; dikkatlice bakmak.
yolıġa t.- ip 015a/01

tiken : Diken.
t.+ ler 009b/14

til : Dil.
t. 005a/11, 015a/08, 048a/02, 048a/04
t.+ de 022a/08, 037b/02, 054a/02
t.+ ge kél- 015b/13, 016b/08
t.+ i 041a/01, 058a/09, 062b/10
t.+ ide 056b/14
t.+ idin 036a/08, 036a/11
t.+ idur 048a/05
t.+ iġa 058a/04
t.+ inde 076b/05
t.+ ni 078b/08

tile - : I. Dilemek, istemek.
t.- diler 007b/07
t.- p 006b/14, 071a/01
t.- p ér- 013b/09

tile - : II. İstemek; yardımcı fiil.
destūr t.- p 006a/10

tilek : Dilek, arzu, talep.
t.+ imni 053a/01

tilen - : Dilenmek, yalvararak istemek.

t.- ip ḳal- 006a/01
t.- ür ér- 020b/11

tilet - : İstetmek.
t.- ür 022b/15

tirig : Diri, canlı.
t. 049a/05
t. bol- 064a/04

tiriglig : Dirilik, canlılık.
t.+ im 014a/07

tiş : Diş.
t.+ lerini 016b/06

titretme : Titreme.
t. tüş- 005b/10

tiz : Diz.
t.+ lerige 066a/09

ṭof : krş. ṭop. Top, yığın.
ṭof ṭof: Yığın yığın. 050a/15, 050a/15, 076b/09, 076b/09

tofraġ : krş. tofraḳ. Toprak.
t. 066b/03

tofraḳ : krş. tofraġ. Toprak.
t.+ ıdın 022a/07

toġ- :Doğmak.
t.- ar ér- 002a/07

toḫm : [Far.] Tohum.
t. 048b/02
t.+ dın 048b/02
t.+ ıdın 050b/12

toḳçılıḳ : Tokluk.
t. 047a/02, 056a/12

toḳuz : Dokuz.
t. 002a/05, 057b/14, 061a/02

tol - : krş. dol-. Dolmak.
t.- a 026b/06, 031a/03
t.- dı 016a/07, 029a/03, 043a/11
t.- up 019a/01
t.- updur 011b/12

toldur - : Doldurmak.
t.- dı 048b/05, 050b/02, 066b/03
t.- dım 004a/13
t.- up 075b/04

tolḳan - : Dolanmak.
t.- ur ér- 058a/07

ṭop : krş. ṭof. Top, yığın.
ṭ. 049a/01, 049a/01

toy : krş. ṭoy. Ziyafet, şölen.
t. 023a/08
t. ḳıl- 055b/03
t.+ nın 016a/09

toy - : Doymak.
t.- madı 049a/01
t.- massiz 048b/11

ṭoy : krş. toy. Ziyafet, şölen.
ṭ. ḳıl- 023a/12, 028b/08, 055b/09
ṭ. ḳılur ér- 023a/15

toz : Toz, ince toprak.
t.+ ınnı 051b/14

töhmet : [Ar.] Suçlama.
t. 036a/13, 045a/05, 046a/02, 074a/04
t.+ din 036b/04, 036b/06

tök - : I. Dökmek
t.- üp 010b/01

tök - : II. Dökmek; yardımcı fiil.
ḳanını t.- er 011b/10
yaş t.- üp 032a/03, 062b/07
yaşın t.- üp 057b/06

tön - : Dönmek.
t.- üp 023b/03

töpe : Tepe, üst.
t.+ de 008a/12
t.+ ge 012a/13

tört : Dört.
t. 057a/03

törtlençi : Dördüncü.
t. 049a/06

tört yüz : Dört yüz.
t. 040b/05
t.+ i 040b/05

töz - : krş. döz-. Dayanmak, katlanmak.
t.- menem 055a/08

tuman : Duman.
başnı t. sal- 011a/15

tur - : I. Durmak.
t. 041a/05
t.- a 055a/09
t.- arım 007b/01
t.- arım bol- 008a/06
t.- ayın 014a/15, 051b/14, 068a/08
t.- dılar 014b/03, 068a/02
t.- dum 004a/05
t.- ġan 052b/02, 062a/03
t.- ġıl 014b/03, 037a/03, 040b/12
t.- madı 030b/01, 032a/01
t.- mas bil- 030b/05
t.- masun 077a/02
t.- maz 063b/08
t.- mış 004a/08
t.- saḳ 068a/06
t.- sun 067b/06
t.- up 055a/04, 072b/13
t.- ur 024b/07

tur - : II. Durmak; yardımcı fiil.
t.- ar ér- 057a/05
baḳıp t.- arsen 041a/08
aç bolup t.- arsiz 048b/10
t.- dı 041a/02
t.- dılar 046a/09
saçrap t.- dı 003a/01,
avlap t.- dılar 052a/15
ḳavşurup t.- dılar 063b/13
tek t.- dılar 011a/14
ḫidmetinde t.- ġıl 059b/05
sora t.- ġıl 041a/01
barıp t.- ın͡g 067b/06
beri t.- sun 027a/04
bendevār t.- up 050b/14
ḥayrān t.- up 046a/13
yıġlap t.- up ér- 062a/15
oġulun͡g t.- urmen 072b/11

tur - : III. Ayağa kalkmak.
t. 051b/07
t.- dı 053b/01
t.- dum 009b/02
t.- un͡g 071b/06
t.- up 003b/08, 010b/10, 017a/10, 021a/15, 022b/02, 022b/13, 023a/05, 048b/15, 058a/11, 070a/03, 071b/04

ṭurfe : [Ar.] Tuhaf, görülmemiş.
ṭ. 021a/08, 032b/03

turġuz - : Durdurmak.
t.- ur bol- 032a/01

tut - : I. Tutmak.
t.- a 032a/15
t.- armen 041b/08
t.- dum 024a/03
t.- ġıl 012a/12, 035a/08, 053b/04
t.- gil 053a/01
t.- tılar 053b/05, 073b/15
t.- up 009b/13, 016b/05, 035a/15, 035b/06, 075a/10

tut - : II. Ulaşmak, varmak.
t.- tı 056a/07

tut - : III. Tutmak; yardımcı fiil.
ġam-u ġuṣṣa t.- arsen 041b/04
masḫāra t.- arsiz 053a/14
naṣiḥatim t.- asın 028a/05

köz t.- dım 014a/03
közüm t.- dum 023b/11
özüm t.- dum 023b/10, 024a/05
yüzüm t.- dum 023b/13, 024a/01, 042a/12
pinhān t.- ġıl 057b/09
pend-ü naṣiḥatin t.- madım 027b/14
pendin t.- madım 031a/12
ṭamaʿ t.- mang 037b/14
ékim köz t.- tım 013b/15
maʿẕūr t.- ung 073b/10, 073b/12, 074a/09
āfitāb t.- up 019b/09
ağızımnı t.- up 016b/13
mātem t.- up 078b/06

ṭūṭī : [Far.] Bir tür papağan, dudu kuşu.
ṭ. 031b/06

tutul - : Tutulmak.
t.- dı 008b/15
t.- dım 026a/01

ṭuyūr : [Ar.] Kuşlar.
ṭ. 002a/08, 007b/11, 025a/14, 070a/04, 078b/06
vuḥūş-u ṭ. 075b/03

tuz : Tuz.
t.+ ımnı 008a/04
t.+ ın 044a/05
t.+ ungnı 033b/02

tuzaġ : Tuzak.
t. eyle- 062a/11

tüccār : [Ar.] Tüccar.
t. 074a/02
t.+ dın 074a/02

tügme : Düğme.
t.+ sin 035a/03
t.+ sini 035a/05, 035a/06

tüken - : Tükenmek, bitmek.
t.- mes 019a/07, 037a/15
t.- mez 029a/09

tün : Gece.
t. 024b/14, 024b/15

türlüg : Türlü, çeşitli.
t. 048b/02

tüş : krş. düş. Düş, rüya.
t. 007a/11, 022b/14, 046b/12
t. kör- 002a/12, 003b/03, 004b/08, 005a/01, 008b/06, 017a/07, 020b/12, 021b/08, 043b/10,
044b/02, 044b/02, 044b/08, 044b/14, 046a/07, 046a/12, 046b/06, 046b/10, 046b/11, 069b/05
t.+ din 005a/14
t.+ i 005b/02, 016a/11, 046b/13
t.+ ige salıp ér- 036a/10
t.+ imde 020a/04, 044b/10
t.+ imdin 004b/01
t.+ imdür 076a/03
t.+ inde 002b/11, 003b/03, 017a/07, 017b/12, 020b/12, 046a/12
t.+ inde kör- 026b/03
t.+ ing ér- 046b/12
t.+ ini 046b/01
t.+ ining 040a/11, 040a/15
t.+ lerini 003b/11
t.+ ni 044b/04, 046b/14
t.+ ni kör- 017a/10
t.+ ning 046b/08
t.+ ümde 023b/05
t.+ ümni 003b/12, 006b/08
t.+ ümning 046b/03
t.+ üng 005a/02
t.+ üngdin 007a/11
t.+ üngni 004a/02

tüş - : I. krş. düş-. Düşmek; yukarıdan aşağıya kontrolsüz bir şekilde düşmek, inmek.
t.- di 040b/14
t.- maḳ 075b/09
t.- tiler 075b/01
t.- üp 012a/14, 074b/14

t.- üptür 006a/12

tüş - : II. Ortaya çıkmak, meydana gelmek, peyda olmak, düçar olmak.
t.- ti 054b/15, 058a/08
t.- üpdür 006a/15, 052b/04
t.- üpturur 071b/13

tüş - : III. Yolu düşmek, gelmek, …e girmek.
t.- di 072a/14
t.- diler 048a/06, 063b/09
t.- erġa 038a/02
t.- tiler 057b/11
t.- üp 017b/03, 043b/10

tüş - : IV. Yağmak.
t.- medi 049a/04
t.- mes 047a/05, 048b/12

tüş - : V. Uğramak, kapılmak, tutulmak.
t.- mişem 053b/13

tüş - : VI. İlgi göstermek.
t.- ersiz 063a/04
t.- mes 063a/03

tüş - : VII. Rastlamak.
t.- üp 072a/14

tüş - : VIII. Düşmek; yardımcı fiil.
başıġa t.- di 013a/04
köz t.- di 052a/05
közi t.- di 030b/02, 035b/01, 065b/13
közleri t.- di 058a/05
ot t.- di 003a/05
yādıġa t.- di 046b/05
yanar ot t.- di 047a/08
közi t.- di ér- 024b/11
ayra t.- düm 041a/13
ayra t.- ken 073a/05a
sırġa t.- medim 004a/05
ayra t.- se 009a/14
başıġa t.- se 007a/13
başıma t.- se 018b/08
élige t.- se 017a/09
başıġa t.- ti tüş- 015a/12
başıma t.- ti 006b/11
maḥrem t.- tiler 075b/07
cüdā t.- tüm 066a/13
ırakḥ t.- tüm 066b/02
t.- üp 020a/01
āteş-i hicrān t.- üp 003a/04
başıġa tüşti t.- üp 017a/09
közi t.- üp 020b/14, 035a/01, 035a/11
közleri t.- üp 019a/05, 040b/14, 075b/08
ot t.- üp 004b/09
tevehhümġa t.- üp 024b/11
titretme t.- üp 005b/10
yādıġa t.- üp 040b/07, 062a/06
yādınġa t.- üp 065a/01
yādlarıġa t.- üp 062a/05
ḫayālimġa t.- üptur 006a/11
ḫatṭ t.- üpturur 069a/05
talana t.- üptür 010a/07

tüşür - : Düşürmek, getirmek.
t.- di 023a/10
t.- diler 075b/05

tüz - : Düzmek, düzenlemek.
t.- üp 016a/09

uç - : Uçmak.
u.- tı 058a/02
u.- up 025a/13, 035b/08

uç : Uç.
u.+ unda 079a/04, 079a/04

uçur - : Uçurmak.
u.- dum 008b/11

uġra - : Uğramak, maruz kalmak.
u.- dı 015a/06, 015a/06, 015a/07
u.- yor 003a/13

uḳ - : Anlamak, idrak etmek.
u.- up 027a/06

ʿulemā : [Ar.] Ulema, âlimler, bilginler.
ʿu.+ lar 074b/06
ʿu.+ larturur 075a/03

uluġ : Büyük.
u. 010b/13, 048b/04, 071a/13
u.+ ınıng͡ 059a/14
u.+ turur 047a/11

ʿulvī : [Ar.] Yüce, yüksek.
ʿālem-i ʿu.+ ġa 054a/15

unut - : Unutmak.
u. bol- 045b/06
u.- mas 018b/15
u.- masun 043a/04
u.- tılar 044b/01

ur - : I. Vurmak, çarpmak.
u.- arsen 030b/02
u.- dı 011a/04, 030a/11, 030b/01, 032a/02, 069b/03, 069b/08
u.- dılar 039a/08, 069b/04
u.- gen 057a/15
u.- maġıl 032a/02
u.- sa 001b/14, 055b/15
u.- un͡g 035b/06
u.- up 009b/07, 010a/13, 010b/10, 010b/11, 032a/15, 033a/10, 042b/15, 064b/07, 069b/15

ur - : II. Vurmak; yardımcı fiil.
berḳ u.- ar 042a/02, 057b/15
dép u.- ar bol- 042b/13
berḳ u.- ar ér- 041a/03
dem u.- arġa 067b/15, 068a/05
āh u.- dı 053b/05, 064a/13
ḥay u.- dı 027a/15
ḫazān u.- dı 015a/13
naʿre u.- dı 012b/14
tayança u.- dı 019b/08
baş u.- dılar 037a/11, 051a/01
ḥay u.- dılar 033a/07
yaş u.- dılar 068a/11
tayança u.- dum 019b/13
ḳılıç u.- geysen 067b/09
ḫazān u.- masun 003a/11
feryād u.- sa 002a/02
naʿre u.- sa 001b/09
ḫazān u.- up 009a/05, 009a/14
ḳahḳa u.- up 011b/01

ʿuruc : [Ar.] Yükselme, yukarı çıkma.
ʿu. ḳıl- 054a/15

uruş : Kavga, dövüş.
u. 018a/03

usta : [Far.] Usta.
u.+ lar 030a/05
u.+ ların 030a/01

uşaḳ : Çocuk.
u.+ ları 077b/09
u.+ larını 049a/07

uşat - : Ufalamak, parçalamak.
u.- dı 052b/08

uşul : krş. şul. O, bu, şu.
u. 003b/04, 004a/12, 012a/09, 012a/15, 013a/13, 017b/03, 019a/03, 019b/08, 024b/10,
026b/02, 027a/07, 027b/06, 033b/06, 033b/07, 034a/10, 034b/09, 036a/10, 038b/07, 040b/04,
047a/09, 049b/13, 051a/12, 053a/04, 053b/05, 063b/03, 064b/08, 064b/09, 066b/15, 068b/03,
077a/12
u.+ da 069a/05
u.+ turur 068b/13

uy - : Uymak.
u.- ma 005a/12
u.- man͡g 008a/02

uyan - : Uyanmak.
u.- ġıl 054b/04

uyḳu : Uyku.
u. 003b/02

u.+ dın 021b/13

uz - : Koparmak, kesmek.
u.- a bil- 016a/14

uzaḳ : Uzak.
u. 041b/09, 066b/05

uzat - : Uzatmak.
u.- ıp 078a/10
u.- tılar 045a/06, 064b/15, 068a/15
u.- ursiz 066a/03

üç : Üç
ü. 016b/10, 017b/01, 017b/10, 043a/02, 044b/06, 044b/12, 045a/02
ü.+ üsi 059a/01

üçlençi : Üçüncü.
ü. 049a/06

üçün : İçin.
ü. 002a/13, 003b/12, 009a/08, 009a/15, 011b/02, 011b/11, 012b/11, 013a/02, 013b/10,
014b/04, 015b/13, 016a/03, 016b/07, 021b/09, 022b/10, 023b/03, 024b/03, 024b/05, 024b/07,
028a/01, 028a/02, 029b/06, 030b/02, 032a/01, 032a/07, 032b/10, 033a/05, 033a/07, 033b/13,
034b/01, 037b/15, 038b/13, 041a/15, 041b/02, 041b/04, 050a/04, 051a/09, 055a/10, 055b/06,
056a/09, 059a/09, 059b/03, 059b/11, 061b/13, 065a/03, 067a/14, 067b/03, 070a/02, 070a/03,
071b/07, 073b/08, 075b/10, 078a/12

ülfet : [Ar.] Yakın, dost, ahbap.
ü. 006b/05, 006b/05, 012b/05
ü. ḳıl- 024a/08
ü.+ im 003a/10, 061b/12, 068b/12

ülke : [Far.] Ülke, memleket.
ü.+ de 016a/13, 020a/04, 030b/13, 043a/11, 043a/14

ümīd : [Far.] Ümit.
ü. 017a/13, 021a/10, 051b/12, 052b/15
ü. ét- 038a/07, 065b/01
ü. eyle- 045b/05, 065b/05
ü. üz- 070b/14
ü.+ im 009a/07

ümmet : [Ar.] Ümmet.
ü.+ ing 005a/04

ünde - : Çağırmak.
ü.- p 021b/03

üst : Üst.
ü.+ ide 026a/08, 051b/14, 052a/08
ü.+ idin 009b/07, 040b/13, 051b/05, 062b/10, 075b/11
ü.+ imde 010b/06
ü.+ imizde 007a/09
ü.+ inde 018a/02, 019b/05, 035b/02, 062a/02
ü.+ ine 012b/06, 051b/10, 075b/14, 075b/15, 076a/06, 076a/12, 076b/03
ü.+ ünde 042a/01

üz - : I. Kesmek, koparmak.
ü.- mey 021b/15
ü.- üp 044b/13, 044b/13

üz - : II. Kesmek; yardımcı fiil.
ümīd ü.- üp 070b/14

üzre : Üzerine, üstüne, üzerinde.
ü. 003b/04, 004a/12, 004a/14, 012a/15, 040a/04, 040a/04

vā : [Ar.] Vah, yazık.
v. 015a/02, 015b/02

vaʿaẓ : [Ar.] Vaaz, dini konuşma.

v.- u pend-ü naṣiḥat ét- 051b/03

vaʿde : [Ar.] Söz, ahit.
v. 045b/08
v. ét- 043a/15
v. ḳıl- 009a/08, 012a/02, 045b/07
v. ḳılıp ér- 027b/09, 072b/08
v.+ ġa 027b/11
v.+ ge 079a/01
v.+ si 072b/09

vāhid : [Ar.] Tek, benzersiz.
v.- i küllī 039b/10

vāḳıʿa : [Ar.] I. Olmuş olan, olay.
v. 015a/02, 021b/03, 042b/06, 064a/09, 073a/08
v.+ larnı 060b/11, 068a/13, 072a/05

vāḳıʿa : [Ar.] II. Rüya.
v. 003b/10, 004a/04
v.+ mda 044b/04
v.+ nı 002b/14, 003b/08, 055b/04
v.+ sın 046b/06, 048a/08
v.+ nı 042b/14, 063b/04, 067/04

vaḳt : [Ar.] Vakit, zaman.
v.- i saʿādet 066a/02
v.- i vefā 005b/13
v. 004a/09, 019b/08, 030b/09, 039a/11, 045b/08, 053a/07, 057b/11, 059b/08, 063b/03,
063b/10, 066b/08, 077a/08
v.+ de 040b/04
v.+ ide 046a/01
v.+ idur 004a/11
v.+ ige 067b/12
v.+ iturur 011b/02
v.+ ge 049b/13, 049b/15, 066a/03
v.+ nı 008a/03
v.+ ni 037b/07

vaṣiyet : [Ar.] Vasiyet, nasihat.
v. ḳılıp ér- 034b/03

vāṣl : [Ar.] Kavuşma, vuslat.
v. 073a/14

vāveylā : [Ar.] Çığlık, feryat.
v. sal- 078b/05

vāy : [Far.] Eyvah, yazık.
v. 031a/12, 031a/13, 031b/01, 031b/04, 031b/07, 031b/10, 042a/15, 046b/03, 056b/15, 056b/15,
059a/06

ve : [Ar.] krş. u, ü. Ve, dahi, hem, ile.
v. 001b/01, 001b/01, 001b/02, 001b/07, 001b/12, 001b/13, 002a/06, 002a/08, 002b/13, 003a/02,
003b/05, 003b/06, 004a/01, 004b/07, 004b/15, 005b/04, 006a/04, 006a/07, 007b/06, 008b/05,
008b/09, 009b/03, 009b/05, 009b/12, 009b/14, 009b/14, 010b/05, 010b/07, 010b/10, 011a/12, 011a/12, 011a/15,
011b/06, 012a/06, 012a/11, 013b/01, 015a/02, 016b/13, 016b/14, 017a/01, 017a/06, 017a/09,
017a/11, 017a/15, 017b/09, 017b/14, 018a/09, 018a/14, 019a/02, 019b/09, 019b/11, 020b/14,
020b/15, 023a/06, 023a/07, 023a/12, 023a/13, 023b/01, 024a/13, 026a/10, 026b/01, 027a/03,
028a/11, 028b/02, 030a/02, 030a/03, 030b/03, 031a/07, 032a/06, 033a/12, 034a/01, 034a/12,
034b/04, 034b/14, 035a/05, 036b/10, 036b/13, 036b/14, 038a/02, 038b/08, 040a/10, 040a/11, 040a/11,
040a/15, 040b/08, 042b/09, 043a/01, 045a/15, 046a/08, 046a/13, 046b/01, 046b/01, 047b/01, 048b/12,
049a/02, 049a/07, 051a/02, 051b/06, 053b/08, 054b/02, 054b/03, 056a/11, 056b/01, 056b/01, 056b/05,

056b/10, 057b/10, 058a/01, 058a/08, 058a/09, 058a/09, 058a/10, 058a/10, 058a/13, 058a/13, 058a/13, 058b/15, 059a/04, 059a/07, 059a/11, 060a/01, 060a/10, 060b/13, 061a/01, 061a/09, 061a/10, 061a/11, 061b/14, 062b/12, 063a/04, 063a/08, 063b/01, 064a/01, 064a/11, 064a/12, 064b/07, 064b/12, 067a/12, 068a/03, 068a/09, 069a/09, 069b/10, 070a/02, 070a/02, 072b/14, 074b/13, 075a/02, 075b/02, 075b/03, 077a/03, 077a/06, 077a/08, 079a/04

vech : [Ar.] Sebep, vesile.
v. 026b/12

vedāʿ : [Ar.] Veda, ayrılık.
v. ḳıl- 077b/10

vedāʿlaş - : Vedalaşmak.
v.- ıp 008a/10

vefā : [Ar.] Vefa, sadakat.
v. ḳıl- 027b/11, 059b/04
v.+ mız 045b/07
vaḳt-i v.+ n͡gız 005b/13
mihr-ü v.+ nı 070a/12
v.+ sın 060b/06
mihr-ü v.+ sın 065a/11

vefāsız : Vefasız, sadakatsiz.
dünyā-yı v.+ ġa 077a/11

vehm : [Ar.] Evham, kuruntu.
v. 049a/05

vehm-nāk : [Far.] Evhamlı, kuruntulu, şüpheli.
v. 013b/07
v. bol- 002b/15

velī : [Far.] Lâkin, ama, şöyle ki.
v. 002b/02

velīkin : [Far.] Lâkin, ama, fakat.
v. 003a/03, 053a/14

vezīr : [Ar.] Vezir.
v. 036b/13, 057a/13, 057b/06, 057b/09
v.+ ler 058a/01, 074b/07
v.+ ni 057a/12

vīrān : [Far.] Yıkılmış, harap.
v. ét- 070b/11
v. ḳıl- 067b/11
v. ol- 073a/15, 078b/14
ḫāne-i v. ol- 066a/14
v.+ ı͡ng é- 032b/11

vīrāne : [Far.] Yıkılmış, harap.
v. ḳıl- 013a/13

vilāyet : [Ar.] Vilayet, il, memleket.
v. 058a/14
v.+ i 056a/12, 076b/11
v.+ iġa 056a/10, 057a/02, 072a/13
v.+ ni 057a/03

viṣāl : [Ar.] Vuslat, kavuşma.
v.+ ını 039b/08

vuḥūş : [Ar.] Vahşiler,yabaniler.
v.- u ṭuyūr 075b/03
v. 002a/08, 007b/11, 025a/14, 070a/04, 078b/06

vücūd : [Ar.] Vücut, beden.
v.+ 02a/10, 039b/04
v.+ ım 039b/04

yā : [Far.] I. Ya da, yahut veya.
y. 008b/01, 008b/01, 014b/04, 024a/04, 028b/04, 039a/15, 039a/15, 039b/03, 039b/03, 039b/06, 039b/06, 039b/09, 039b/09, 039b/12, 039b/12, 041b/05, 042a/11, 042a/11, 052a/01, 052a/01, 052b/06, 073a/08, 073a/08, 076a/03, 076a/03

yā : [Far.] II. Ey.

y. 011b/02, 015b/15, 016b/08, 017a/01, 035b/08, 040a/08, 045b/15, 050a/01, 050b/03,
056b/07, 067b/02, 068a/10, 071a/14, 073a/09, 075b/10

yaban : Issız yer.
y.+ a 005b/15

yād : [Far.] Hatırlama, anma.
y. 043a/11
y. ét- 012b/08, 015a/10, 030b/14
y. eyle- 010a/02, 019b/01, 032b/06
y. ḳıl- 004b/10, 016a/02, 033a/06, 044a/10, 058b/11, 069a/04
y.+ e bil- 020a/06
y.+ ıdın 043a/06, 045a/12
y.+ ıġa al- 064b/10
y.+ ıġa sal- 042a/05
y.+ ıġa tüş- 040b/07, 046b/05, 062a/06
y.+ ıma tüş- 070b/03
y.+ ınġa tüş- 065a/01
y.+ ıng͡da 031b/09
y.+ ıng͡dın 034b/04
y.+ ing͡e sal- 070a/12
y.+ larıdın çıḳ- 050a/11
y.+ larıġa tüş- 062a/05

yaġ - : Yağmak.
yaġmur y.- a 019b/09
y.- ıp 050b/09

yaġı : Düşman, yabancı.
y.+ lar 077a/02

yaġmur : Yağmur.
y. yaġ- 019b/09

yaḫşı : Güzel, iyi.
y. 008a/02, 008a/04, 020b/01, 029b/03, 029b/11, 032b/14, 035b/09, 036b/03, 037b/13,
042a/05, 050b/04, 054a/01, 054b/13, 056a/15, 056b/01, 058b/05, 059a/08, 059a/13, 061b/09,
063a/13, 064a/13, 077a/13, 078a/14
y. ḳıl- 014b/10, 071b/07
y. kör- 056b/04
y. köre bil- 042a/03
y. körer ér- 002b/10
y.+ dur 029b/05

yaḫşıçılıḳ : İyilik, güzellik.
y. 071a/10

yaḫşıraḳ : Daha güzel, daha iyi.
y.+ miz 037b/10
y.+ turur 018a/06

yaḳ - : Yakmak.
y.- ıp 070b/05, 076a/14

yaḳa : Yaka.
y.+ sı 035a/15
y.+ sıdın 035a/15
y.+ sın 008b/04, 013a/03

yaḳın : Yakın.
y. 048b/03, 052a/04
y. bol- 053a/07
y.+ dur 045b/06
y.+ turur 040a/08, 066a/05, 077b/07

yaḳīn : [Ar.] Kesin sağlam bilgi.
y. 022b/12

yāḳūt : [Ar.] Yakut.
y. 030a/02, 066b/14
dür-ü y. 027a/03, 027a/12

yalbar - : Yalvarmak.
y.- ıp 064b/07

yalġan : Yalan.
y. 005a/01, 016a/03, 033a/05, 033a/07, 042b/12, 044b/08, 059b/11, 064a/12, 065b/03,

069a/15, 069b/10
y. ér- 015b/08

yalġançı : Yalancı.
y. 005a/09, 018a/14, 042b/11, 059a/11, 069a/09, 070b/11
y. bol- 005a/06, 072b/07
y. ér- 059a/04, 064a/11, 064a/15
y.+ lar 059a/06
y.+ turur 018a/09

yalġançılık : Yalancı olma durumu.
y. 069a/14

yaman : Kötü, fena.
y. 006a, 03, 008a/01, 008a/06, 008b/06, 020a/02, 029b/03, 029b/11, 054a/01, 061b/04, 065b/05, 068b/12, 069a/12, 078a/14
y.+ dur 005a/09, 018b/12, 029b/05, 036b/04, 074a/08
y.+ durur 015a/11
y.+ ın 059a/08

yamanlıḳ : Kötülük, fenalık.
y. 007a/03
y. ét- 007a/04
y.+ a 071a/10

yan : Yan, taraf.
y. 020a/10
y.+ dın 004b/12
y.+ ı 020b/12
y.+ ıda 043a/15
y.+ ıdın 002b/10
y.+ ıġa 063a/07
y.+ ıma 010a/09
y.+ ında 028b/09

yan - : I. Yanmak, tutuşmak.
y.- adur 055a/08, 055a/08, 055a/09, 055a/10, 055a/11, 055a/12
y.- an 009a/11
y.- an ol- 066b/06
y.- ar 037a/12, 047a/08, 053b/03
y.- ayın 029b/06
y.- dı 031a/13, 031b/01, 031b/04, 031b/07, 031b/10
y.- ġan 019a/11
y.- ıp 018b/03, 021a/10, 032b/01, 039b/01, 039b/04, 040a/04, 056a/02, 066b/07
y.- ıpturur ér- 072b/01
y.- mışam 053b/14
y.- sam 007a/15
y.- sun 006b/02

yan - : II. Dönmek.
y.- ıp 014b/14

yana : Yine, tekrar, daha, bir kere daha.
y. 001b/07, 001b/13, 002b/13, 003a/06, 003b/05, 003b/06, 004a/01, 004a/09, 004b/15, 006a/04, 006a/07, 006a/12, 007a/07, 007b/06, 008a/15, 009a/07, 009a/13, 009b/03, 010a/06, 010b/05, 010b/07, 010b/10, 012a/06, 012a/11, 013a/09, 013b/01, 016b/14, 017a/01, 017a/15, 017b/09, 018b/13, 019b/11, 021b/08, 021b/13, 023a/07, 026a/01, 030a/03, 032a/06, 033a/08, 034a/01, 035a/05, 036b/10, 040a/10, 040a/11, 040a/11, 042b/09, 043b/07, 045a/14, 046a/13, 046b/10, 046b/15, 047b/01, 048b/12, 050a/02, 053b/08, 053b/15, 056a/01, 056b/10, 058a/01, 058a/08, 058b/03, 058b/13, 058b/15, 060a/01, 060b/13, 061b/14, 063a/04, 063a/08, 063b/01, 063b/15, 064b/12, 065a/15, 066b/05, 067a/12, 067b/08, 068b/06, 069b/08, 073a/12, 073b/12, 073b/14, 074a/04, 074a/11, 074b/13, 075a/02, 075a/04, 075a/07, 075a/09, 077b/12, 078a/08

yandur - : Yakmak, tutuşturmak.
y.- dı 026b/09

y.- mış 032b/09

yan͡gaḳ : Yanak.
y. 078a/07
y. +ıdın 022a/01

yan͡glıġ : Gibi.
y. 017a/08, 031b/06, 039a/13, 056b/15

yap - : I. Yapmak, inşa etmek.
y.- a ḳıl- 048b/04

yap - : II. Yapmak, etmek; yardımcı fiil.
ġavġa y.- arturur 018a/01

yapış - : krş. yapuş-. Yapışmak.
y.- dılar 017b/08
y.- ıp 017b/05

yapuş - : krş. yapış-. Yapışmak.
y.- tı 010b/09, 010b/10

yār : [Far.] Sevgili.
y.- ı şāh 020a/02, 020a/03, 020a/05, 020a/07, 020a/09, 020a/11
y. 022a/03, 022a/05, 022a/07, 022a/09, 051b/10, 053b/13, 079a/02
fedā-yı y. eyle- 054a/07
y. ol- 028a/02
y.+ a 015a/06
y.+ e 051b/08, 054a/07
y.+ im 021a/06, 026b/06, 039a/13
serv-ü y.+ imsen 014a/06

yaraġ : Hazırlık.
y.+ ın ḳıl- 023a/08
y.+ ını ḳıl- 077b/07

yārān : [Far.] Dostlar.
y.+ lar 025b/12, 031b/03, 053b/07

yarat - : Yaratmak.
y.- ġan 023b/10

yarıl - : Yarılmak, parçalanmak, açılmak.
y.- ur ér- 001b/11
y.- urġa ét- 028b/15

yarım : Yarım.
y. 048b/08, 048b/10

yasavıl : Zabıta memuru, çavuş.
y. 067a/06
y.+ lar 067a/08

yaş : I. Göz yaşı.
y. 011b/15, 019a/01, 030b/06, 062b/13, 065b/06, 065b/06
y. ol- 061b/01
y. tök- 032a/03, 062b/07
y. ur- 068a/11
y.+ ım 018b/06, 028a/02, 045b/04, 051b/09, 054a/02, 076a/08
köz y.+ ım 039b/02
y.+ ıma 006b/11, 010a/08
y.+ ın tök- 057b/06

yaş : II. Doğuştan itibaren geçen zaman.
y.+ ı 054a/14
yegirme y.+ ındaki dek bol- 073a/03

yaş : III. Islak, nemli, taze.
y. 046a/14

yaş : IV. Çocuk, genç.
y. 060a/01, 065b/08, 067a/11, 074b/05
y.+ dur 005b/14

yaşa - : Yaşamak.
y.- rmen 006a/02

yaşlı : krş. yaşlıġ. I. Gözün yaşla dolması.
y. 030b/12

yaşlıġ : krş. yaşlı. I. Gözün yaşla dolması.
y. 071a/01

yaşlıġ : II. Yaşı ilerlemiş olan.
y. ḳıl- 047a/12

yat - : Yatmak, uzanmak.
y.- ar ér- 012b/15
y.- ġan 044a/11
y.- gen 041a/03
y.- ḳan 002b/15
y.- sun 038a/15
y.- tı 022a/11
ölmekke y.- tı 022a/10
y.- tılar 039b/15
y.- ur 019b/08, 021b/01
y.- ur ér- 003a/02, 009b/01, 046a/12
y.- urdur 022a/13
y.- urmen 047a/13

yatḳur - : Yatırmak.
y.- up 057b/02

yavuz : Kötü.
y. 03a/07

yay - : Yaymak.
y.- ıp 008b/04

yayıl - : Yayılmak.
y.- dı 052a/07

yaz : Yaz mevsimi.
y. 019a/07
faṣl-ı y.+ ım 006a/02

yaz - : I. Yazı yazmak.
y.- dı 022b/14, 073b/08
y.- dılar 018a/13, 027b/04, 060a/06, 068a/12, 068b/07
y.- ıp 023a/02, 023a/08, 032b/05, 061a/12, 073b/08

yaz - : II. Açmak.
y.- manam 061a/15

yé - : I. krş. é- Yemek yemek.
y.- di 014a/12, 016a/03, 046a/13, 046a/14, 048b/15, 048b/15, 057b/04, 059a/07, 060a/09, 063a/05,
064a/04, 069a/03, 069a/04, 069b/10
y.- diler 049a/05, 049a/06, 049a/07, 049a/08
y.- dim 033b/02
y.- di͡ng 016b/08
y.- di͡ngizler 015b/13
y.- gen 016b/04, 016b/04, 042b/11, 053b/07
y.- geni 033a/06, 058b/08, 072b/05
y.- geymiş 030b/14
y.- megil 065a/12
y.- mekin 045b/08
y.- mes 065b/15
y.- mesünler 060a/12
y.- mez ér- 021a/13
y.- p 016a/01, 044a/05
y.- p ér- 058b/03
y.- pturur 015b/05, 058b/13
y.- r 059a/04
y.- r bol- 065b/13
y.- se ér- 015b/09
y.- seler 002a/04, 038b/09

yé - : II. krş. é-. Yemek; yardımcı fiil.

ġam y.- me 060b/07
ġam y.- megil 060b/04, 065b/09, 072a/10

yégirme : krş. égirme. Yirmi.
y. yaşındaki dek bol- 073a/03

yeksān : [Far.] Aynı seviyede, düz.
y. ḳıl- 007a/09

yél : Yel, rüzgar.
y.- i rüzgār 024a/11
y. 024a/04
y. al- 009a/05

yen͡g : Yeni.
y.+ i 054b/14

yér : krş. ir. Yer, mahal.
y. 002b/14, 012b/15, 058a/03
y.+ de 004b/07, 004b/15, 009b/12, 010a/11, 012b/04, 014a/06, 015b/11, 034b/03, 036a/10, 043a/13,
049a/11, 049b/14, 057a/04, 065a/07, 065b/12, 077a/03
y.+ deki 069a/06
y.+ den 016a/05, 048b/12, 050b/09, 051a/04
y.+ din 002b/15, 003b/08, 009b/11, 016b/05, 047a/05, 049a/04, 066b/05
y.+ e 076a/05
y.+ ge 005a/03, 017b/03, 030a/14, 030b/04, 036a/10
y.+ i 042b/04
y.+ idin 017a/10, 021a/04, 048b/15, 058a/11, 062b/06, 067a/08
y.+ im 029a/04
y.+ imde 037b/03
y.+ imdin 009b/02
y.+ inden 022b/13
y.+ indin 021a/15, 022b/02, 023a/05, 053b/01, 070a/03, 071b/04, 071b/07
y.+ ine 057b/04
y.+ in͡gizdin 071b/06
y.+ ler 041a/05, 041a/07
y.+ lerde 062a/11
y.+ lerdin 041a/07
y.+ leri͡nge 048b/14
y.+ lerni 052b/02

yeş - : Çözmek, açmak.
y.- di 035a/03
y.- di ér- 035a/05, 035a/06

yeşit - : Çözdürmek, açtırmak.
y.- kin 013a/08

yét - : krş. ét-. I. Yetmek, ulaşmak.
y. 069a/03
y.- en 006b/13
y.- endür 060a/15
y.- er 028b/03
y.- er ér- 047a/14
y.- erler 068b/15
y.- esin 028a/06
y.- ip 026a/14, 035a/15, 042a/06, 047b/10, 068b/01
y.- ipdur 021b/05
y.- ken 052a/09
y.- ken bol- 069a/03
y.- key 007a/04
y.- keysen 021a/03
y.- gil 010b/15
y.- kin 053a/01
y.- medim 027b/15
y.- megeçe 022b/08
y.- mez 073a/11
y.- se 055b/14, 056a/01, 056a/03, 056a/05, 077b/02
y.- sün 047a/15, 047b/01
y.- ti 032a/11, 032a/13, 052a/09
y.- tiler 020b/07, 055b/10, 057a/03, 062a/02
y.- tiler ér- 062a/05
y.- üp 009b/06

yét - : II. Yetmek, kâfi gelmek.
y.- mes 046a/03

yét - : III. Kaybolmak.
y.- ken 031b/13, 042a/05, 056b/11

yetīm : [Ar.] Yetim.
ḳul-ı y. 033b/06, 033b/08

yéti : Yedi.
y. 011a/08, 025b/01, 029a/02, 034b/09, 039b/15, 041a/09, 041b/15, 043a/01, 046a/14,
047a/02, 047a/02, 047a/04, 048a/09, 048a/10, 048a/15, 048b/05, 048b/12, 071b/11, 075b/01, 077a/12

yétilençi : Yedinci.
y. 035a/06

yétiş - : krş. yétüş. Yetişmek, ulaşmak.

y.- mes- 018b/14

yétker : krş. étkür-, yétkür-. Yetirmek, ulaştırmak.

y.+ ip 030a/09, 067a/02

yétkür - : krş. étkür-, yetker-. Yetirmek, ulaştırmak.

y.- geyler 050a/02
y.- gil 031b/12
y.- ürmen 022a/15

yétür - : I. Ulaştırmak.

y.- mes 051b/08, 051b/09, 051b/11, 051b/15, 052a/02
y.- se 053b/14, 054a/01, 054a/03, 054a/05, 054a/07
y.- sün 012b/07

yétür - : II. krş. étür-. Yitirmek, kaybetmek.

y.- diler 017b/14, 064b/11
y.- düm 004a/04
y.- gen 031b/02
y.- üpmen 016b/10

yétüş - : krş. yetişmek. Yetişmek, ulaşmak.

y.- di 018b/07, 023a/09, 054b/07
y.- di ér- 036b/15
y.- diler 023a/14, 062a/03, 063b/02
y.- kençe 052b/13
y.- ti 056a/10, 056a/11
y.- tiler 060b/10

yıġ - : Yığmak, toplamak.

y.- ıp 030a/01, 046a/10

yıġla - : Ağlamak.

y.- ban 056b/13
y.- dı 023b/06, 024b/08, 031b/06, 045a/01, 050a/04, 053a/14, 063a/05, 073b/11, 078a/12
y.- dılar 070b/15
y.- gin 006a/09
y.- ma 065b/04
y.- magil 063a/06, 065a/08
y.- maḳdın 031a/03
y.- mangız 065a/07
y.- p 006b/09, 007b/13, 008a/11, 008b/08, 010a/01, 010b/09, 010b/12, 013b/14, 018b/05,
019a/05, 023b/09, 025b/11, 026b/06, 026b/06, 035b/11, 040b/07, 040b/10, 042a/08, 043a/08, 045b/13,
052b/03, 052b/06, 054a/08, 058b/04, 060b/13, 072a/07, 074a/13
y.- p érdi ér- 063b/14
y.- p ḳal- 010a/04
y.- p turup ér- 062a/15
y.- r 019b/02, 031b/08, 031b/09, 037b/06, 049b/12, 058b/05, 065a/02, 065b/06, 065b/07
y.- r ér- 003a/15, 012b/10, 012b/12, 014b/14, 015a/14, 019b/04, 021b/08, 030a/07, 037a/09,
038b/12, 039a/05, 040a/06, 051a/11, 051b/01, 053a/04, 055a/07, 055a/13, 058a/06, 058a/08,
062b/09, 064b/12, 069a/01, 074b/01, 078b/06
y.- ram 019b/01, 061b/02, 065a/14, 078a/02
y.- rmen 066a/04
y.- rsen 065b/15
y.- sa 071a/08
y.- sam 008a/06
y.- sangız 045b/10
y.- y 065b/14
y.- y ber- 009b/03
y.- yor 003a/14, 041b/01

yıġla - : II. Ağlamak; yardımcı fiil.

ḳan y.- dım 076a/08
ḳan y.- gen 031a/01, 073a/06
ḳan y.- p 026b/06

yıġlaş - : Karşılıklı ağlamak.

y.- tılar 043a/01, 077b/09

yığlaşla - : Karşılıklı ağlamak.
y.- dılar 066a/10
y.- tılar 070a/05, 071b/09

yığlat - : I. Ağlatmak.
y.- ıp 006b/07

yığlat - : II. Ağlatmak; yardımcı fiil.
ḳan y.- adur 042b/03

yıḳ - : Yıkmak.
y.- ıpdur 078b/09
y.- tılar 020a/01

yıḳıl - : Yıkılmak.
y.- a bol- 040a/01
y.- dı 008b/03, 011a/04, 020b/14, 021b/11, 063a/10
y.- dılar 015b/03, 020a/14, 064b/11
y.- dım 053a/01
y.- gende 014a/06
y.- ıp 021b/13, 070b/14
y.- sa 055b/15
y.- ur ér- 025a/14

yıl : krş. ıl. Yıl, sene.
y. 002b/06, 005b/13, 008b/02, 020a/05, 021b/07, 029a/02, 037a/11, 038a/15, 039b/14,
039b/15, 039b/15, 040a/02, 041a/14, 041b/15, 045a/14, 045a/15, 045b/04, 045b/05, 047a/02, 047a/02, 047a/04,
047a/12, 048a/09, 048a/15, 048b/05, 049b/07, 053b/13, 055a/11, 056b/12, 070b/06, 072b/05,
073a/05, 074a/06, 076b/12
y. bol- 066b/07
y.+ da 017a/14
y.+ dın 013b/01, 013b/12, 037b/15, 042b/11, 048a/10, 053a/10, 053b/03, 076b/15, 077b/05
y.+ dur 037a/15, 041a/09, 052b/14, 054a/06, 061a/15, 075b/14, 076a/02, 076b/06
y.+ lar 018b/09, 041a/13

yılan : krş. ılan. Yılan.
y.+ dur 077a/12

yıllıġ : Yıllık, üzerinden … yıl geçmiş.
y. 055a/14

yıraḳ : krş. ıraḳ, ırağ. Uzak.
y. 061a/14
y.+ dın 015a/15

yırt - : Yırtmak.
y.- ıp 008b/04, 013a/03

yiber - : Göndermek, yollamak.
y.- di 017b/03, 023a/09, 027a/09, 032b/05, 039a/06, 042a/06, 043b/13, 047a/06, 047a/10,
047b/01, 047b/05, 047b/10, 047b/12, 047b/14, 050a/09, 055b/05, 057a/01, 058b/06, 059b/07,
060a/12, 061a/12
y.- diler 006a/08, 012a/10, 025a/05, 048b/14, 057b/10, 064b/03, 068b/14, 072b/07, 074b/12
y.- dim 061b/11
y.- ding 046a/04
y.- geysiz 061b/14
y.- gil 023a/02
y.- ip 014b/13, 017a/03, 019a/02, 043b/15, 068b/13
y.- mesmiz 057a/07
y.- sün 071b/01
y.- sünler 060a/12
y.- ür bol- 007b/09, 061a/08, 068b/07, 073b/08
y.- ürturur 061a/05

yigit : Yiğit, delikanlı.
y. 030b/02, 030b/07, 031a/08, 033b/11, 041a/04, 041b/02, 044a/15, 062b/09, 062b/11
y.+ ler 018a/07, 074b/06

yoḳ : Yok, mevcut olmama.

y. 007a/10, 007b/01, 007b/01, 007b/02, 012b/06, 014b/04, 019b/05, 021b/05, 026b/07, 026b/07, 026b/07, 028b/02,
028b/04, 032a/13, 037a/06, 039a/02, 039b/05, 040b/08, 041a/13, 044b/14, 052a/10, 052b/06,
055a/01, 055a/11, 056b/01, 056b/01, 056b/15, 064a/12, 065b/03, 071b/05
y. é- 054b/10
y. ér- 008b/07, 018a/05, 027a/04, 028b/12, 033a/15, 037b/11, 039a/12, 043a/06, 059b/14,
060a/05, 061a/12, 062a/01, 067/04, 069a/13, 070b/01
y.+ dı 073a/15
y.+ ı 043b/03
bar-u y.+ ın 043a/10
y.+ tur 006b/07, 012b/04, 019a/10, 031b/08, 035b/14, 035b/14, 035b/15, 038a/04, 038a/10, 042a/04,
054a/07, 054b/05, 054b/12, 073a/08, 078a/05
y.+ turur 028a/10, 043b/06, 058b/09, 067a/05

yoḳat - : Yok etmek, ortadan kaldırmak.
y.- ıp 061a/10
y.- tın͡gız 068a/07

yoḳsa : Yoksa, aksi takdirde.
y. 077a/12

yol : I. Yol.
y. 041b/11, 042a/01, 051b/14, 052a/08, 053a/03, 057a/14, 062a/02, 067a/02
y. al- 009a/12
y.+ da 008b/03, 009a/07
közleri y.+ da bol- 073b/06
y.+ ġa 063a/08
y.+ ge 040b/09
y.+ ı 019a/03
y.+ ıġa 014b/15, 041b/10, 052a/14
y.+ ıġa tik- 015a/01
y.+ ıge 052a/04
y.+ ım 041b/09
y.+ ımda 010a/11
y.+ ın 008b/14
y.+ ında 061b/03
y.+ larda 043a/14
y.+ larnı 051a/15
y.+ nı 023a/13, 031a/04
y.+ nın͡g 025a/02

yol : II. Maksat, amaç, uğur.
y.+ ıda 022a/04, 049b/03
y.+ ımda 038a/01
y.+ ında 030b/11, 055b/13, 056a/03
y.+ ınġa 034b/05
y.+ ın͡gda 037b/01

yol - : Yolmak.
y.- up 069b/15

yolçı : Yolcu.
y.+ sı 038a/10

yoldaş : Yol arkadaşı, dost.
y. 078a/03
y. ol- 077b/14, 078a/07, 078a/11, 078a/15
y.+ ım 078a/01

yoluḳtur - : Buluşturmak, karşılaştırmak.
y.- sa 063a/06

yor - : Yormak, yorumlamak.
y.- anda 011b/06
y.- mışam 078a/15

yora - : Yormak, yorumlamak.
y.- turdum 022a/08

yür - : Yürümek, hareket etmek.
y.- di ber- 030a/12
y.- diler 075a/02
y.- megen 016a/09

yürü - : Yürümek, hareket etmek.
y. 041b/11
y.- di 063a/14
y.- düng͡ 056b/08
y.- p 062a/11
y.- p ér- 067a/02

yürüş : Sefer.
y. ḳıl- 027a/07, 050a/15

yön : Yön, izlenen yol.
y.+ de 054a/04, 072b/01

yöre : Yöre, etraf.
y. +nde 011b/06

yulduz : Yıldız.
y. 003b/07
y.+ ım 024a/03
y.+ ımdın 056b/15
y.+ ıng͡ 060b/05

yurt : Yurt, vatan, memleket.

y.+ ıdın 066a/13
y.+ ta 077b/14, 078a/03, 078a/07, 078a/11, 078a/15

yut - : Yutmak, yok etmek, kaybetmek.

y.- armen 010b/06
y.- tu 002b/14

yügür - : Koşmak, hareket etmek.
y.- diler 019b/07

yük : Yük.
y.+ idin 067a/07
y.+ ige 068a/15
y.+ in 030a/09, 067a/01, 067a/07
y.+ inde 068b/06
y.+ lerimizni 067a/05
y.+ lerin 067a/02, 068b/05
y.+ lerini 068a/14

yükle - : Yüklemek.
y.- p 023a/07

yüng͡ : Yün.
y. 056b/05

yüreg : Yürek, kalp.
y. 061b/02, 061b/02, 065b/04, 078a/02
y.+ i 003b/09, 013a/07, 018b/02, 028b/11, 028b/15, 031a/15, 031b/13, 033a/02, 041b/15
y.+ ige 003a/04, 021a/05
y.+ im 006b/09, 008b/05, 010a/15, 019a/12, 022b/05, 024a/02, 029a/05, 042a/14
y.+ imde 007a/07, 035b/13, 061b/03
y.+ ime 003a/05
y.+ imi 009a/05
y.+ ge 029a/03
y.+ ni 021a/06

yüz : I. Yüz, çehre.
y. 003a/02, 009b/14, 057b/01, 064b/10, 070b/14
y. ḳal- 008b/15
y. ḳayt- 011b/01
y. ḳaytarıp ér- 034a/13
y.+ de 054b/11, 078b/11, 078b/12
y.+ din 075a/13
y.+ dür 031b/05
y.+ i 016a/15, 020a/11, 022a/01, 037b/05, 041b/02, 056a/04, 078a/07
y.+ idin 066a/06
y.+ ige 002a/03, 019b/13, 024a/15, 024b/14, 026b/13, 028b/14, 034a/11
y.+ im 029a/08, 041a/08
y.+ imdin 056b/12
y.+ imge 034b/14
y.+ in 002a/03, 008b/04, 009b/13, 017b/07, 021a/08, 024a/15, 024b/05, 025a/04, 027b/15,
065b/02, 066a/07, 066a/08, 073a/08

y.+ ine 022a/02
y.+ inḡ 041b/09, 060a/14
y.+ inḡdin 031a/15, 031a/15
y.+ inḡe 054b/01
y.+ inḡni 041a/08
y.+ ini 032b/07, 039b/08
y.+ iniṅg 020b/10, 042a/02, 054b/01, 066a/07
y.+ ler 070a/14
y.+ leridin 025a/10, 050b/02
y.+ lüg 073a/07, 073a/10, 073a/13, 073b/03
y.+ niṅg 057b/15
y.+ üm 009a/06, 022a/09
y.+ üm tut- 023b/13, 024a/01, 042a/12
y.+ ümni 016b/13
y.+ üṅg 073b/09

yüz : II. Rakam olarak yüz, yüzlerce.

y. 002a/11, 002b/05, 002b/07, 005b/05, 007a/07, 013a/05, 015a/07, 015a/08, 015b/02,
023b/14, 024a/02, 032b/05, 033a/11, 037b/02, 039b/11, 049b/04, 055a/01, 056a/01, 057b/14,
075a/11, 075b/12

yüzli : Yüzlü, yüzü olan.
y. 039a/14

yüz miṅg : Yüz bin, binlerce.
y. 004a/15, 006a/02, 006b/03, 010b/14, 019a/13, 031a/03, 034a/11, 042a/14, 055b/14,
077a/11, 077a/14, 077a/15

zād : [Ar.] krş. zāt. Zat.
z.+ ıma 005a/09
aṣl-ı z.+ ımı 022a/07

zaʿferān : [Ar.] Safran.
z. 032a/14
reng-i z. dek bol- 018a/04
z. ol- 022a/09

zāġ : [Far.] Karga.
z. 023b/13

zāhid : [Ar.] Sofu.
ẓ. 013a/12

ẓāhir : [Ar.] Meydanda, görünür, aşikâr.
ẓ. bol- 022b/06
ẓ. bolur ér- 002a/04
ẓ. ét- 022b/04

zaḫm : [Far.] Yara.
z. ét- 039b/07

ẓālim : [Ar.] Zalim, acımasız.
ẓ. 035b/13
ẓ.+ ġa 036a/02
ẓ.+ ler 010a/03, 014a/04, 043b/01, 059a/06

zamān : [Ar.] Zaman, vakit.
z. 002b/04, 002b/08, 004b/11, 006b/07, 018b/03, 018b/11, 023b/14, 026b/06, 026b/06, 026b/09,
026b/11, 029a/06, 038b/07, 049b/05, 063b/06, 077b/11
z.+ dın 032a/11
z.+ dur 009a/14, 018b/12, 065a/10, 074a/09
z.+ ı 078a/04
z.+ ıda 013a/10

zār : [Far.] Ağlama, inleme.
z.- ı dil 073b/13
z.- u ḥayrān 016a/07
z.- u ḥayrān ol- 066a/13
z.- u sergerdān 031a/01
z.- u zār 031b/09
z. 006b/07, 006b/09, 007b/13, 007b/13, 008a/11, 008a/11, 008b/08, 008b/08, 010a/01, 010a/01, 010b/12, 010b/12, 013b/14, 013b/14, 018b/05, 018b/05,
019a/05, 019a/05, 023b/09, 023b/09, 025b/11, 031b/08, 035b/11, 035b/11, 040b/07, 040b/07, 042a/08,

042a/08, 043a/08, 043a/08, 049b/12, 049b/12, 052b/06, 052b/06,
058a/06, 058a/06, 060b/13, 060b/13, 063a/05, 063b/14, 063b/14, 065a/02, 065a/04, 074a/13, 078a/02
zār-u z. 031b/09
z. ér- 060b/04
āh-u z. ér- 041b/03
z. ol- 028a/01
āh-u z. ol- 004b/01
āh-u z.+ a 015a/06
āh-u z.+ e 054a/01
āh-ı z.+ ım 051b/08
āh-u z.+ ım 019b/03, 021a/06
z.+ ımız 054b/09
āh-u z.+ ıng͡ız 045b/10

zāt : [Ar.] krş. zād. Zat.
z.- ı pāk 035b/12
z. 027b/09, 028a/08, 046b/09
aṣl-ı z.+ ım 025b/13, 027b/12, 041b/06
ḥürmet-i z.+ tıng͡ 055a/10

żayiʿ : [Ar.] Ziyan olma, kayıp.
ż. ḳıl- 018a/06

zeberced : [Ar.] Cam parlaklığında olan bir çeşit taş.
z.+ din 066b/15

zebūn : [Ar.] Aciz, zayıf.
z. 038a/04
z. ol- 045b/12, 065b/04

zehir : [Far.] Zehir.
z. 006b/12
z. ol- 015a/06, 078b/10
z.+ i 077a/14
z.+ ni 043b/15, 044a/03, 044a/04

zehr : [Ar.] Çiçek.
z. 030a/02

zehre : Öd, safra.
z.+ si 001b/11

zelzele : [Ar.] Zelzele.
āvāz-ı ġulġule-ü z. 075a/12

zemīn : [Far.] Mekan, yer, ülke.
z. 043b/11
z. ér- 029a/04
z.+ lerge 072a/06
z.+ ning 020b/08

zenān : [Far.] Kadınlar.
z.- u merdān 026a/13
z.+ nı 046a/10

zenbīl : [Far.] Zembil.
z.+ ġa 044b/10

zencīr : [Far.] Zincir.
z. 018b/01, 019a/12, 035b/06, 038b/03, 039a/03, 064b/05

zer : [Far.] Altın.
z. bolur ér- 017a/09
z.+ din 063a/12

zer-nigār : [Far.] Altınla işlenmiş.
ʿimāme-i z. 025a/09

ẕerre : [Ar.] Çok az, çok küçük.
ẕ. 039b/04, 050b/12, 073a/15, 078a/05

zerrīn : [Far.] Altından yapılmış.
z. 003b/04, 026a/08
tāc-ı z. 020b/01
ṭavḳ-ı z. 078b/13

ẕevḳ : [Ar.] Zevk, eğlence.
ẕ.- u şevḳ 071b/12
ẕ.- ü cefā 065a/12
ẕ.- ü ṣafā 045b/06
ẕ.- ü ṣafā sür- 011b/06
ẕ.- ü şevḳ 054b/15, 075a/14
ẕ.+ i 035a/02

zībā : [Far.] Güzel, süslü.
z. 056a/04

zīnet : [Ar.] Süs.
z.+ i 070a/11, 071a/05

zīr : [Far.] Alt, aşağı.
z.- i ġam ḳıl- 036a/06

ẕikr : [Ar.] Zikir, anma.
ẕ.- ü s̱enā 075a/11
ẕ.- ü s̱enā ét- 079a/07
ẕ. 077b/01
ẕ.+ i 015a/10
ẕ.+ idür 056b/14
ẕ.+ iġa 078b/02

zinā : [Ar.] Zina.
z. ḳıl- 035a/04, 035a/06, 046a/01

zindān : [Far.] Zindan.
z. 014a/08, 038b/05, 038b/07, 040b/13, 041a/09, 041a/13, 041b/03, 074a/06
pencere-i z. 042a/02
giriftār-ı z. ér- 042a/01
bende-i z. ol- 066a/15
z.+ a 074a/04
z.+ da 038b/12, 039b/14, 041a/03, 042a/13, 045a/14, 045b/05, 046b/06, 047b/07
çāh-ı z.+ da 040a/02
z.+ da bol- 047a/12
z.+ dın 039a/08, 041a/02, 042a/01, 042a/06, 044b/07, 045a/03, 046a/02, 049a/10
z.+ ġa 037b/11, 038a/12, 038a/15, 038b/02, 038b/03, 038b/05, 038b/14, 039a/06, 041a/02,
043b/09, 044a/12, 045a/05, 047a/14, 067b/09
çāh-ı z.+ ġa 040a/03
z.+ ġa tüş- 038a/02
z.+ ıda 041b/14
z.+ nın͡g 040b/09

zindānī : [Far.] Mahkûm.
z. 039a/01
z.+ ler 038b/05, 038b/10, 044a/13
z.+ lerge 040b/01
z.+ lerni 045b/01

zindegānçılıḳ : Dirilik, canlılık, yaşayış.
z. ḳıl- 038b/12

zinhār : [Far.] Asla, sakın.
z. 004b/03, 018a/05, 018b/01, 042a/04, 056b/07

zirāʿat : [Ar.] Ziraat.
z. 050b/12

ziyā : [Ar.] Işık.
z.+ sı 002a/15

ziyāde : [Ar.] Fazla, çok
z. 020b/09, 029b/07, 029b/08, 033b/05, 034a/03, 035b/15, 043b/06, 044b/07, 045a/10,
047b/09, 051a/10, 056a/12, 065b/02, 073a/02
z. bol- 021b/14, 028b/05, 028b/07, 035a/05, 074a/10
z. ér- 024a/14
z. ḳıl- 054a/13, 073b/01
z. ol- 012b/06
z.+ dur 065b/07

ziyāderaḳ : Ziyadesiyle, fazlasıyla.
z. 004b/10, 030a/06

żiyāfet : [Ar.] Ziyafet.
ż. ḳıl- 037a/01, 050a/14

ziyān : [Far.] Ziyan, zarar.
z. 029b/10
sūd-u z. 029b/04
z. ét- 062a/01
z.+ ı 030b/10

ziyāret : [Ar.] Ziyaret.
z. 056a/09
z. ḳıl- 060b/10

z.+ ıdın 051a/09

zor : [Far.] Güç, kuvvet.
z. ḳıl- 028b/14, 039a/06, 055a/07

zorlıḳ : Zorluk.
z. ḳıl- 035b/04

zühre : [Far.] Zühre.
āfitāb-ı z. 056b/15

zülāl : [Ar.] Tatlı su.
z.+ im 078b/10
āb-ı z.+ im 038a/08
z.+ imġa 029a/10
āb-ı z.+ imġa 006b/03
z.+ inge 054b/12

zülf : [Far.] Zülüf, saç lülesi.
z.+ i 022a/02
z.+ im 078b/13

4.2. Özel İsimler Dizini

Ādem : [Ar.] Hz. Adem.
ā. 071a/04

Allāh : [Ar.] Allah, Tanrı.
A. 013b/03, 013b/15, 014a/02, 014a/03, 014a/05, 014a/08, 017b/05, 039a/13, 040a/08
benām-ı A. 060a/07
A.+ nıng͡ 038a/10

ʻAndelīb : [Ar.] Nurmuhammed Andelib.
ʻa.+ ā 077b/02

ʿ**Arabī** : [Ar.] Arap dili, Arapça.
ʿA. 018a/13, 058a/04, 058a/09, 062b/10, 069a/08

ʿ**Azrāʾīl** : [Ar.] Allahutaala'nın emriyle can almakla görevli melek.
ḥażret-i ʿA. 078b/02, 079a/08
ʿA.+ din 043b/04

Beşīr : [Ar.] Hz. Yakup'un hizmetkârının oğlunun adı. Hz. Yusuf'un gömleğini gözlerine sürmesi için Hz. Yakup'a götüren kişi.
B. 072a/03, 072a/06, 072a/13, 072b/04, 072b/05
B.+ ġa 072a/05
B.+ imdin 072a/08
B.+ ing͡ni 072a/11, 072b/08
B.+ ni 072a/04, 072a/07, 072b/02, 072b/14, 073b/06

Beytü'l-kirām : [Ar.] Züleyha'nın Hz. Yusuf için yaptırdığı sarayın ismi.
b. 055b/08

Beytü'l-ṣabāḥ : [Ar.] Hz. Yusuf'un Züleyha için yaptırdığı sarayın ismi.
b. 055b/07

Cebrāʾīl : [Ar.] Allahutaala'nın emriyle peygamberlere vahiy getirmekle görevli melek.
C. 012a/12, 012b/14, 012b/15, 025b/04, 027b/13, 035a/08, 036a/11, 040a/08, 043a/05,
043a/09, 043a/10, 043a/12, 043a/14, 043b/01, 043b/03, 043b/04, 043b/07, 045b/14, 046a/06,
050a/12, 053a/08, 057a/10, 062b/03, 071a/14, 077a/03, 077b/05

ḥażret-i C. 012b/13, 055b/01
C.+ ġa 012a/12, 017b/04, 025b/02, 035a/07, 036a/07, 040a/06, 043a/02, 043a/08, 050a/12,
053a/06, 062b/01, 071a/12
C.+ ni 050a/09

Cem : [Far.] krş. Cemşīd. İran'ın dördüncü hükümdarı.
C. 077a/15

Cemşīd : [Far.] İran'ın dördüncü hükümdarı.
cām-ı C.- i cihānnümā 076b/05

Cibrīl : [Ar.] krş. Cebrāʾīl. Allahutaala'nın emriyle peygamberlere vahiy getirmekle görevli melekk.
C. 075b/10, 076b/15

Fātiḥa : [Ar.] Fatiha suresi.
f. al- 057a/02

Ḥaḳḳ : [Ar.] Allah, Tanrı.
ḥ. 012b/07, 022b/12, 030b/11, 036a/04, 038a/04, 053b/15, 073b/01, 078a/12, 079a/02
ḥ.+ a 008a/07
ḥ.+ a 054b/07
ḥ.+ dın 006b/13, 027b/13
ḥ.+ dın 012b/08, 045b/05, 045b/09, 060a/14, 073a/11, 073b/02, 076a/15
ḥ.+ ġa 071a/08
ḥ.+ nı 008a/02
ḥ.+ nı 011a/02, 043a/09, 060b/05
ḥ.+ nıng 038a/09
ḥ.+ nıng 020a/02, 036b/07

Ḫalīl : [Ar.] Halilullah, Hz. İbrahim Peygamber.
Ḫ. 027b/12

Ḫalīlullāh : [Ar.] Halilullah, Hz. İbrahim Peygamber.
Ḫ. 060a/07, 068b/08

Ḫüdā : [Far.] Hüda, Allah, Tanrı.
ḫ. 002a/04
ḫ. 002a/09, 007a/12, 012a/12, 013a/14, 013b/10, 017a/02, 020b/02, 024a/07, 024b/06,
024b/08, 025b/02, 028a/13, 034b/04, 035a/07, 036a/07, 038b/07, 039b/14, 040a/06, 040a/12,

042a/06, 042a/12, 043a/02, 045a/13, 046a/04, 046a/05, 050a/09, 050b/04, 052b/12, 053a/06,
053a/09, 054a/14, 054b/03, 054b/15, 062a/15, 063a/06, 071a/12, 072b/08, 072b/09, 073b/14,
074a/06, 075b/03, 076b/11, 076b/13, 076b/14, 076b/15, 077/05, 077a/08, 077b/01, 077b/01, 078b/02,
078b/03, 079a/07, 079a/08, 079a/12
berrıżā-yı Ḫ. 050a/05, 050b/15, 051a/02, 051a/07
ḫ.+ dın 004b/09, 007a/03, 007a/06, 010b/03, 016b/08, 018b/07, 032a/15
ḫ.+ dur 004b/04
ḫ.+ ġa 007b/08, 025b/05, 051a/04, 058a/12, 060a/13, 061a/09, 062b/13, 069b/11, 070a/09,
073b/02
ḫ.+ ge 011a/09, 012b/01, 012b/10, 049a/03, 054b/09, 073b/01
taḳdīr-i Ḫ.+ ge 030b/12
ḫ.+ larım 052b/04
ḫ.+ mnı 012b/02
ḫ.+ n͡gnı 034b/05
ḫ.+ nı 015b/12, 020a/10, 034b/03, 053a/12, 070a/02
ḫ.+ nın͡g 002b/03, 009b/10, 016a/05, 030b/10, 050a/04, 051b/03, 053a/10, 055a/03, 055b/05,
062b/04, 070a/10, 071a/04, 071a/15, 071b/04, 071b/05, 071b/06, 072a/02, 073b/09, 077b/04
ḫ.+ sı 039a/12, 052b/09
ḫ.+ ya 078a/09

Ḫüdāvend : [Far.] Hüda, Allah.
Ḫ.+ 052b/13

Ḫüdāy : [Far.] Hüda, Allah.
Ḫ.+ ım 006a/03, 076a/14
Ḫ.+ ımdın 051b/11
Ḫ.+ ına 036a/15
Ḫ.+ ın͡gdın 070b/08

Ḫüdāyā : [Far.] Ey Hüda, ey Allah.
Ḫ. 013a/05, 036a/05, 042a/09, 042a/10, 042a/14, 042b/01, 042b/03, 042b/05, 053a/01,
055a/12

İbni Yemīn : [Ar.] Hz. Yakup'un oğullarından biri.
İ. 001b/07, 018b/11, 018b/15, 019a/08, 028a/03, 038a/05, 040a/03, 040a/05, 041b/07,
042b/14, 058b/15, 059a/01, 061b/12, 062a/06, 062a/15, 062b/04, 062b/10, 063a/13, 063b/03,
063b/04, 063b/07, 064a/07, 064a/11, 064b/11, 064b/14, 065a/01, 065a/04, 065b/01, 065b/07,

065b/13, 066a/02, 066a/07, 066a/12, 066a/13, 066a/14, 066a/15, 066b/02, 066b/04, 066b/06,
066b/08, 066b/09, 066b/11, 067b/09, 068a/13, 069a/12, 069a/13
İ.+ de 063b/08
İ.+ din 064a/06
İ.+ ge 063a/12, 064a/15
İ.+ ni 059a/02, 060a/12, 061a/07, 061a/09, 061b/11, 062b/08, 062b/12, 063a/15, 063b/14,
064b/08, 065a/01, 065b/10, 066a/08, 067a/08, 068a/06, 068a/08, 068a/10, 068a/14, 068b/04,
068b/05, 068b/11
İ.+ ning͡ 065b/13, 067a/01, 067a/07, 068b/02
İ.+ turur 062b/15

İbrāhīm : [Ar.] Hz. İbrahim Peygamber.
İ. 027b/12, 036a/01, 045b/08, 058a/13, 060a/07, 062b/13, 068b/08, 070a/02, 070a/10,
071a/06, 073a/12
İ. ér- 059a/15
İ. ʿaleyhiʾsselām èr- 001b/05
ḥażret-i İ.+ din 007b/09
İ.+ dur 061a/13

İdrīs : [Ar.] Hz. İdris Peygamber.
İ. 071a/06

İlāhī : [Ar.] Ey Rab.
İ. 017a/04

İsḥāḳ : [Ar.] Hz. İshak Peygamber.
İ. 030b/11, 036a/03, 061a/13, 062b/14, 068b/08, 070a/02, 071a/07
İ.+ dın 073a/12

İskender : Büyük İskender.
İ. 077a/15

İsmāʿīl : [Ar.] Hz. İsmail Peygamber.
İ. 036a/01, 045b/08, 058a/13, 062b/14, 070a/02, 070a/10, 071a/06, 073a/12

İsraʾīl : [Ar.] Hz. Yakup'un lakabı .
İ. 041a/10

Kaʿbe : [Ar.] Kâbe.
k.+ m 006a/11, 074a/01, 076b/03

Kenʿān : Hz. Yakup'un memleketi.

K. 012a/07, 017a/12, 030b/09, 041a/11, 056a/09, 060b/09, 077a/07
aṣl-ı K. 018a/13
eṭrāf-ı K. 056a/07
şehr-i K. 066a/13
K.+ a 032a/11, 067a/02, 073b/07, 074a/12
K.+ da 029b/04, 030b/07, 041a/10
K.+ dın 017a/12, 019b/05, 024a/13, 025a/05, 026a/12, 030a/09, 031b/03, 040b/08, 040b/12,
057a/08, 062a/03
K.+ dın ér- 026a/02, 030b/03
K.+ ġa 017a/14, 032a/11, 041b/11, 060b/10, 068b/01, 072a/14, 077a/02, 077a/07, 077b/03
K.+ nın͡g 016a/10, 016b/1, 057a/13
K.+ tur 058a/15

Kenʿānī : [Far.] Kenanlı.
K. 015b/12, 027a/08, 030a/15, 030b/06, 032a/02, 032a/05, 032a/10, 035b/03, 035b/04,
038a/05, 038a/14, 041a/01, 041a/03, 048a/05, 065a/03, 065b/08, 068b/12, 069a/08
K.+ ġa tüş- 030b/02
K.+ larġa 040b/10
K.+ ler 067a/09, 069a/14, 069b/03, 069b/05, 069b/12
K.+ lerġa 066b/13
K.+ leri 069b/04
K.+ turur 040b/15

Lūt : [Ar.] Hz. Lūt Peygamber.
L. 071a/05
ḥażret-i L. 012a/13

Mālik : [Ar.] I. Mısır şehrinden olan ve Hz. Yusuf'u satın alan tüccar.
M. 017a/07, 017a/13, 017b/02, 018a/08, 018a/10, 018a/11, 018b/01, 018b/03, 018b/04,
019a/02, 019b/12, 020a/01, 020a/10, 020a/14, 024a/13, 024b/01, 024b/13, 025a/01, 025b/06, 025b/06,
025b/10, 026a/07, 026a/12, 026b/13, 027b/09, 027b/12, 028a/05, 028a/07, 028a/11
M.+ din 025b/14
M.+ e 017b/14, 018b/03
M.+ ge 025a/05
M.+ ni 017a/09, 019b/04, 028a/12
M.+ nin͡g 017b/10

Mālik : [Ar.] II. Malik Reyyan; Mısır ülkesinin padişahı.
M. 026a/15, 026b/02, 027a/08, 033b/02, 035b/10, 047b/04, 048a/03, 048a/05
M.+ ge 028b/05

M.+ ninḡ 046a/10

Mālik bin Zaʿr : [Ar.] Mısır şehrinden olan ve Hz. Yusuf'u satın alan tüccar.
M. 024a/12, 025a/07, 027b/07
M.+ ġa 027a/09, 069a/09, 069b/12

Mālik Reyyān : [Ar.] Mısır ülkesinin padişahı.
M. 023b/02, 023b/05, 024a/06, 027a/11, 028/14, 036b/11, 046a/12, 046b/07, 046b/13,
046b/14, 047a/12, 047b/09, 047b/13, 048a/01, 048a/08, 048a/12, 048b/09, 048b/14, 050b/13,
055b/05, 070b/15
M.+ a 022b/07, 046a/01
M.+ ġa 023a/03, 026a/14, 027a/07, 038b/01, 044a/01, 046a/03, 046b/07, 048a/04
M.+ nı 023a/03, 030a/08, 055b/04, 055b/04
M.+ nınḡ 024a/08, 024a/09, 036a/08, 043b/12, 046a/06, 046a/15, 047a/07

Mālik Zaʿr : [Ar.] Mısır şehrinden olan ve Hz. Yusuf'u satın alan tüccar.
M.+ dın 017a/07

Medīne : [Ar.] Medine şehri.
M.+ m 019a/14

Mekke : [Ar.] Mekke şehri.
M.+ m 019a/14

Mevlā : [Ar.] Tanrı, Allah.
m.+ n 003a/05

Mışır : [Ar.] Mısır ülkesi.
M. 012a/07, 019a/03, 021a/01, 022b/07, 022b/15, 023a/14, 023b/01, 024a/13, 025a/05,
026a/04, 026b/10, 027b/07, 028/14, 028b/07, 029a/04, 031b/05, 032b/10, 034b/08, 035b/01, 035b/01,
035b/03, 036a/13, 036b/03, 038a/13, 038b/14, 040a/11, 041b/14, 043b/09, 045a/05, 046a/07,
046a/08, 048b/03, 048b/04, 049a/01, 050a/03, 050a/10, 050b/13, 051a/07, 056a/08, 056a/12,
056b/11, 057a/02, 057a/14, 060b/06, 060b/14, 061a/06, 061b/06, 062a/03, 065b/03, 065b/08,
066b/08, 067b/08, 068a/09, 068b/01, 068b/03, 068b/09, 070b/15, 071a/02, 071a/03, 071a/05,
071a/07, 071a/09, 071a/11, 071b/09, 072a/13, 074a/02, 074a/04, 074b/03, 076b/11, 077a/01,
077a/06, 077b/04, 078b/04
ḳalemrev-i M. 051a/13

M. ʿazīzi bol- 066a/01
M.+ da 022b/08, 040b/13, 041a/11, 056a/07, 072b/06
M.+ daturur 016b/10
M.+ dın 032a/10
M.+ ġa 020b/07, 022b/14, 023a/02, 023a/03, 023a/15, 062a/02, 068b/15, 071b/03, 076b/08, 076b/08,
076b/09
M.+ ge 021a/03, 044a/02
dervāze-i M.+ ge 030a/10
M.+ ıġa 023a/13, 024a/12
M.+ nı 030a/01, 048a/12
M.+ nıng͡ 026a/10, 074a/01

Mışrī : [Ar.] Mısır ülkesine ait, Mısırlı.
M. 057b/04

Mişām [?] : [Ar.] Hz. Yusuf'un küçük oğlunun ismi.
M. ér- 059a/15

Muḥammed : [Ar.] Hz. Muhammet.
m. 002a/09

Nūh : [Ar.] Hz. Nuh Peygamber.
N. 071a/06

Perīdün : [Far.] Şah Feridun.
P. 077a/15

Perverdigār : [Far.] Tanrı, yaratan.
p. 013a/13
p.+ ım 072a/08
p.+ ıngnı 020a/06

Perverdigārā : [Far.] Ey Tanrı, ey yaratan.
p. 011a/10, 011a/11, 024b/06

Rāb : [Ar.] Allah, Tanrı.
R. 024a/04

Rāḥal : [Ar.] Hz. Yakup'un eşi ve Hz. Yusuf'un annesinin ismi.
R.+ din 065b/11
R. ér- 001b/09

Resūlullāh : [Ar.] Allah'ın resulü.
r. 016b/08, 017a/01

Rıḍvān : [Ar.] Cennet meleği.
r.+ ım 016a/14

Rūbil : [Ar.] Hz. Yakup'un oğullarından biri.
R. 004b/06, 004b/12, 009b/13, 010b/09, 042b/10, 057b/11, 067b/05, 069a/07, 070a/05
R. ér- 001b/15

Rüstem-i dāstān : [Far.] İran'ın efsanevi kahramanlarından biri.
R. 007a/08, 057a/09

Şām : [Ar.] Şam şehri.
Ş. 012a/07, 018b/14, 041a/11, 056a/09, 058a/14, 077a/07

Şeddād : [Ar.] Ad kavmi hükümdarlarındandır.
Ş. 012a/08, 013b/01, 057b/03

Şemʿūn : [Ar.] Hz. Yakup'un oğullarından biri.
Ş. 004b/07, 009b/06, 010b/10, 014b/08, 041b/03, 042b/10, 057b/11, 060b/08, 060b/13,
062a/04, 065b/10, 067a/04, 067b/06, 067b/09, 068a/08, 068a/10, 069a/07, 070a/05
Ş. ér- 001b/13
Ş.+ ı 060b/14
Ş.+ nı 060a/03, 060a/04
Ş.+ nıng 004b/05

Şeyṭān : [Ar.] Şeytan, İblis.
ş. +a 008a/02
nefs-ü ş. 005a/12

Şīş : [Ar.] Hz. Şiş Peygamber.
Ş. 013a/10, 071a/05
ḥażret-i Ş. 013a/10

Ṭaymūs : [Ar.] Mağrip ülkesinin padişahı, Züleyha'nın babası.
Ṭ. 020b/11, 021a/13, 021b/02, 021b/02, 022b/13, 023a/10

Tengri : Tanrı, Allah.
T. 007a/10, 036a/13, 036a/15

Ṭumaġ : [Ar.] Hz. Yusuf'un atı.
Ṭ. 050b/02, 051a/12, 052a/04, 075a/13

Yaʿḳūb : [Ar.] Hz. Yakup Peygamber.
Y.- nebī 031a/07
Y.- ı dé- 051a/06
Y. 001b/05, 002b/07, 002b/09, 002b/11, 002b/15, 003a/13, 003a/15, 003b/09, 003b/13,
004b/03, 005b/10, 006a/03, 006b/06, 006b/14, 007b/03, 007b/05, 007b/07, 007b/12, 008a/07,
008a/11, 008a/12, 008a/14, 008b/01, 008b/02, 009a/04, 009a/13, 014b/13, 014b/15, 015a/02,
015a/12, 015a/14, 015b/03, 015b/05, 015b/07, 015b/15, 016a/02, 016b/02, 017a/03, 017a/05,
028a/01, 030b/09, 031a/10, 031b/09, 031b/12, 031b/15, 032a/06, 032a/12, 032a/13, 032b/02,
032b/03, 032b/12, 032b/15, 033a/02, 035a/08, 036a/03, 038a/05, 041a/14, 041a/15, 041b/04,
041b/07, 041b/08, 041b/12, 041b/12, 042a/04, 042a/07, 042b/05, 042b/07, 043a/02, 043a/05, 043a/07,
043b/02, 043b/07, 051a/04, 056a/10, 056b/02, 056b/06, 057a/01, 058a/13, 058a/15, 059a/09,
060a/07, 060a/13, 061a/06, 061a/08, 061b/07, 061b/08, 063a/01, 065a/07, 067b/12, 068a/01,
068b/02, 068b/09, 070a/11, 071a/07, 072a/06, 072a/15, 072b/03, 072b/13, 073a/01, 073b/04,
073b/07, 074a/14, 074b/02, 074b/08, 074b/09, 074b/10, 074b/14, 074b/15, 075a/02, 075a/03,
075a/04, 075a/06, 075b/04, 075b/07, 076a/01, 076a/07, 076a/13, 076b/04, 076b/10, 076b/13,
077a/04, 077a/04, 077a/06, 077a/07
ḥażret-i Y. 009a/15
Y.+ a 031a/14, 032b/10, 041b/02
Y.+ ā 073b/01
Y.+ ġa 077a/01
Y.+ nı 006b/13, 030b/07, 060b/07
Y.+ nıng̃ 009b/09, 010b/03, 010b/05, 056b/14, 058b/07, 069a/02, 069b/08, 076b/05
ḥażret-i Y.+ nıng̃ 001b/04
Y.+ nıng̃ evlādıdın bol- 068a/04
Y.+ ning̃ 062b/14

Yehūdā : [Ar.] Hz. Yakup'un oğullarından biri.
Y. 001b/09, 004b/06, 004b/11, 011a/15, 011b/01, 012a/03, 012a/04, 014a/12, 014b/04,

014b/05, 014b/08, 014b/12, 016b/03, 018a/05, 018b/06, 041b/03, 042b/10, 057b/10, 063b/05,
065b/10, 067a/04, 067b/05, 067b/05, 067b/11, 068a/03, 069a/07, 069b/07, 070a/05, 070a/06, 070a/15
Y.+ dın 068a/02
Y.+ ġa 014b/09
Y.+ nıng͡ 010b/11, 011b/14, 012a/10, 067a/06

Yūsuf : [Ar.] Hz. Yusuf Peygamber.
Y.- ı bīçāre 011a/06
Y.- ı ṣıddıḳ 050a/09, 053a/02
Y.- ı ṣıdḳ 011a/13
Y. 001b/07, 002a/01, 002a/13, 002b/11, 002b/14, 003a/02, 003b/02, 003b/03, 003b/04,
003b/07, 003b/08, 003b/10, 003b/11, 004a/02, 004b/01, 004b/09, 005a/03, 005a/05, 005a/15,
005b/04, 005b/11, 005b/12, 005b/12, 005b/14, 005b/14, 005b/15, 005b/16, 006a/02, 006a/03, 006a/05, 006a/09,
006b/14, 007b/01, 007b/06, 007b/09, 008a/09, 008b/04, 009a/13, 009b/04, 009b/06, 010a/01,
010a/10, 010a/15, 011a/08, 011a/14, 011b/03, 011b/12, 011b/15, 012a/09, 012a/15, 012b/10,
012b/12, 013a/01, 013a/03, 013a/09, 013a/11, 013b/04, 013b/05, 013b/06, 013b/07, 013b/08,
013b/13, 014a/07, 014a/09, 014a/11, 015b/01, 015b/02, 015b/04, 016a/05, 016a/06, 016a/08,
016a/12, 016a/13, 016b/07, 017b/01, 017b/02, 017b/06, 017b/08, 017b/15, 018a/04, 018a/07,
018a/14, 018b/02, 018b/04, 018b/10, 018b/15, 019a/04, 019b/02, 019b/14, 019b/15, 020a/01,
020a/12, 020a/14, 020b/02, 020b/03, 020b/06, 021a/01, 021a/04, 021a/11, 021b/08, 021b/10,
022a/06, 023b/11, 024b/02, 024b/03, 024b/05, 024b/08, 024b/12, 025a/01, 025a/02, 025a/03,
025b/02, 025b/05, 025b/05, 025b/07, 025b/08, 025b/11, 026a/05, 026a/07, 026a/08, 027a/10, 027a/14,
027b/01, 027b/03, 027b/03, 027b/07, 027b/11, 028a/06, 028a/07, 028a/10, 028a/12, 028a/13, 028b/07,
029a/02, 029a/10, 029a/13, 029b/02, 029b/11, 029b/13, 030a/06, 030b/01, 030b/05, 031a/06,
031a/09, 031b/11, 031b/14, 032a/02, 032a/05, 032a/08, 032a/09, 032a/12, 032a/15, 032b/04,
032b/10, 032b/15, 033a/11, 033a/12, 033a/14, 033b/02, 033b/06, 033b/09, 033b/10, 033b/15,
034a/04, 034a/06, 034a/09, 034a/12, 034a/15, 034b/05, 034b/08, 034b/10, 034b/12, 035a/02,

035a/04, 035a/10, 035a/14, 035b/07, 035b/10, 036a/07, 036a/15, 036b/04, 036b/11, 036b/12,
037a/04, 037a/07, 037b/06, 037b/08, 037b/12, 038a/10, 038a/11, 038b/04, 038b/06, 038b/10,
039a/03, 039a/11, 039b/11, 039b/14, 040a/05, 040a/06, 040a/08, 040a/09, 040a/13, 040a/13, 040a/15,
040b/03, 040b/05, 040b/06, 040b/11, 040b/14, 041a/04, 041a/15, 041b/11, 043a/03, 043a/06,
044a/11, 044a/12, 044a/13, 044b/03, 044b/04, 044b/06, 044b/09, 044b/11, 044b/15, 045a/03,
045a/04, 045a/11, 045a/13, 045b/01, 045b/12, 045b/14, 045b/15, 046a/04, 046b/06, 046b/08,
046b/11, 047a/01, 047a/06, 047a/11, 047b/05, 047b/06, 047b/09, 047b/11, 047b/13, 047b/15,
048a/02, 048a/04, 048a/09, 048b/01, 048b/04, 048b/06, 048b/07, 048b/10, 049a/02, 049a/02, 049a/08, 049a/08,
049a/09, 049a/10, 049a/13, 049a/14, 049b/01, 049b/05, 049b/09, 049b/10, 049b/12, 049b/14,
050a/01, 050a/04, 050a/07, 050a/08, 050a/13, 050a/14, 050b/01, 050b/05, 050b/07, 050b/14,
051a/01, 051a/06, 051a/08, 051a/11, 051a/14, 051a/14, 051b/01, 051b/05, 051b/07, 052a/04, 052a/06,
052a/07, 052a/10, 052a/12, 052b/01, 052b/02, 052b/05, 053a/05, 053a/09, 053a/10, 053a/11,
053a/13, 053b/01, 053b/02, 053b/03, 053b/04, 053b/06, 053b/09, 053b/10, 054a/03, 054a/04,
054a/08, 054a/11, 054a/15, 054b/02, 055a/01, 055a/01, 055a/02, 055a/04, 055a/05, 055a/12, 055a/13,
055b/01, 055b/01, 055b/03, 055b/06, 055b/09, 056a/06, 056b/11, 056b/14, 057a/03, 057a/04, 057a/05,
057a/07, 057a/09, 057a/12, 057b/06, 057b/08, 057b/12, 057b/13, 058a/04, 058a/05, 058a/15,
058b/02, 058b/06, 058b/11, 058b/14, 059a/03, 059a/03, 059a/05, 059a/12, 059a/14, 059b/04, 059b/08,
059b/10, 060a/02, 060a/06, 060a/13, 060a/14, 060b/01, 060b/02, 060b/03, 060b/04, 060b/05,
060b/07, 060b/08, 061a/10, 061a/14, 061b/06, 061b/11, 062b/01, 062b/03, 062b/03, 062b/06, 062b/09,
062b/11, 062b/15, 063a/05, 063a/10, 063a/11, 063a/14, 063b/02, 063b/10, 063b/12, 063b/13,
064a/02, 064a/03, 064a/06, 064a/10, 064a/14, 064b/02, 064b/03, 064b/06, 065a/01, 065a/02,
065a/06, 065a/10, 065a/12, 065a/13, 065a/14, 065b/03, 065b/05, 065b/09, 065b/12, 065b/14,
066a/03, 066a/04, 066a/06, 066a/08, 066a/11, 066b/07, 066b/09, 066b/12, 067a/09, 067a/12,

067b/11, 067b/13, 068a/06, 068a/12, 068b/03, 068b/12, 068b/15, 069a/01, 069a/04, 069a/06,
069a/08, 069a/11, 069a/12, 069b/04, 069b/05, 069b/05, 069b/08, 069b/11, 070a/01, 070a/03, 070a/06,
070b/01, 070b/02, 070b/12, 071a/11, 071a/14, 071b/03, 071b/07, 071b/08, 071b/12, 072a/03,
072a/13, 072b/15, 073a/07, 073a/10, 073a/13, 073b/03, 073b/04, 073b/06, 074a/10, 074a/12,
074a/15, 074b/03, 074b/11, 075a/06, 075a/08, 075a/13, 075b/05, 075b/06, 075b/08, 075b/10,
076a/03, 076a/04, 076a/10, 076a/15, 076b/01, 076b/02, 076b/13, 077/05, 077a/04, 077b/03,
077b/06, 077b/07, 077b/07, 077b/10, 077b/13, 078a/12, 078a/12, 078b/01, 078b/03, 078b/11, 079a/05
ġazel-i Y. 075b/13
ḥażret-i Y. 010a/12, 029a/12, 034b/02, 048a/14
Y. ér- 030b/15, 049b/06, 058b/15, 063a/09, 069a/11
Y.+ a 036b/01
Y.+ da 036a/14
Y.+ dan 072b/04
Y.+ dın 008a/08, 016b/02, 033a/03, 042b/08, 042b/15, 052b/05, 052b/11, 061b/09, 064b/01
ḥażret-i Y.+ dın 024a/12
Y.+ dur 031b/08
Y.+ ġa 011a/11, 014b/06, 015b/10, 017b/05, 025b/03, 035b/02, 040a/07, 053a/06, 071a/13
ḥażret-i Y.+ ġa 002a/05, 010b/08
Y.+ ı 006b/04
Y.+ ım 008a/03, 008b/05, 016a/10, 016a/14, 016b/01, 016b/03, 024a/05, 042a/09, 042a/10,
042a/11, 042a/12, 042a/14, 042a/15, 042a/15, 042a/15, 042b/01, 042b/01, 042b/02, 042b/02, 042b/03, 042b/03, 042b/04, 042b/04, 042b/05, 042b/05, 062a/07,
062a/08, 062a/10, 062a/12, 062a/14, 075a/05
Y.+ ım bol- 068b/04
Y.+ ıma 015a/12
Y.+ ımdın 003a/05, 043a/09, 043a/10, 043a/12, 043a/14, 043b/01, 043b/03, 056b/10, 068b/09
Y.+ ımnı 007b/14, 008a/05, 008a/13, 008a/15, 008b/06, 008b/07, 008b/09, 009b/01, 010b/05,
012a/12, 016b/07, 068b/10, 073b/01
Y.+ ın 017a/05
Y.+ nı 002a/10, 003a/10, 004b/11, 005b/07, 006a/05, 007b/08, 008a/01, 012a/05, 013a/14,
014a/11, 014a/13, 014b/01, 014b/09, 015b/03, 015b/13, 016b/09, 016b/14, 018a/15, 019b/12,
025a/12, 027a/02, 028b/08, 034a/02, 034b/15, 035a/08, 036a/06, 036b/07, 037a/03, 038a/12,

038b/02, 039a/06, 039a/08, 042a/10, 042a/13, 042b/11, 052b/09, 052b/13, 054b/10, 054b/14, 058b/08,
059a/02, 060a/09, 060a/11, 060b/12, 069a/04, 069b/09, 070b/13, 072a/12, 072b/09, 072b/10
ḥażret-i Y.+ nı 002b/09, 003a/01, 015a/10, 028a/13
Y.+ nın͡g 002a/14, 004b/13, 009b/13, 011a/10, 018a/02, 019a/03, 026a/11, 026b/13, 030a/03,
035a/11, 035b/05, 036b/01, 036b/02, 037b/02, 038b/15, 039a/02, 039a/12, 039a/13, 043b/05,
052b/09, 061a/11, 073a/04
Y.+ tur 054b/03

Ẕü'l-celāl : [Ar.] Celal sahibi, Allah.
ẕ. 073a/09

Züleyḫā : [Ar.] Hz. Yusuf'un eşi.
Z. 002a/12, 002a/13, 020b/08, 021a/03, 021a/11, 021a/14, 021b/07, 022a/11, 022b/01,
023a/15, 023b/05, 023b/08, 023b/09, 024a/05, 024a/06, 024a/09, 024a/10, 026a/11, 026a/14,
026b/03, 026b/10, 027a/07, 028b/08, 029a/10, 029a/12, 029a/12, 029a/13, 029b/11, 029b/11, 029b/12, 029b/13,
030a/06, 033a/10, 033a/13, 033b/05, 034a/02, 034a/07, 034a/08, 034a/09, 034a/10, 034a/12,
034a/15, 034b/02, 034b/04, 034b/07, 034b/10, 034b/13, 035a/01, 035a/04, 035a/13, 035a/14,
035b/01, 035b/02, 035b/03, 036b/01, 036b/04, 036b/11, 037a/01, 037a/10, 037a/11, 037b/06,
037b/08, 037b/09, 037b/15, 038a/13, 038b/12, 039a/09, 039b/13, 045a/05, 047b/04, 049a/10,
049a/15, 049b/08, 049b/10, 049b/11, 049b/11, 049b/13, 050a/01, 050a/05, 051a/08, 051a/14, 051b/07,
052a/03, 052a/10, 052b/01, 053a/04, 053a/12, 053a/14, 053a/15, 053b/02, 053b/02, 053b/08, 053b/09,
053b/12, 054a/06, 054a/08, 054a/09, 054a/10, 054b/03, 054b/13, 055a/03, 055a/11, 055b/06, 055b/06,
055b/07, 071a/01, 071a/02, 071a/12, 077b/08, 077b/10, 077b/11, 077b/15, 078a/12, 078a/14,
078b/01, 078b/07, 079a/01, 079a/03, 079a/05, 079a/06
Z.+ da 047b/01
Z.+ dın 026a/10, 033a/10, 036b/05, 037b/10, 047b/03, 071a/11
Z.+ dınturur 035b/08, 036b/09
Z.+ ġa 023a/04, 028b/08, 039a/06, 047b/04, 049b/15, 051b/07, 052a/05, 052a/15, 053a/03,
053a/06, 053a/10, 053a/13, 054b/15, 077b/08

Z.+ nı 020b/13, 021a/05, 021a/10, 021a/15, 022a/10, 023b/03, 026b/01, 026b/02, 026b/09,
036b/10, 038a/08, 046a/01, 047b/02, 049b/07, 052a/02, 052a/07, 054b/01, 055b/02, 055b/09
Z.+ nıng 021b/04, 022a/08, 022b/11, 023b/03, 024a/07, 034a/14, 035a/01, 036b/15, 037a/06,
051b/05, 052a/05, 052b/07, 053a/07, 054a/12, 054a/14, 055a/14, 079a/08
Z.+ tururmen 052a/11

4.3. Dua ve İbareler Dizini

ʿ**aleyhiʾs-selām** : [Ar.] Selam onun üzerine olsun.

ʿa. 001b/07, 002b/09, 002b/14, 002b/15, 003a/02, 003a/15, 003b/03, 003b/04, 003b/08,
003b/09, 003b/10, 003b/11, 003b/13, 004a/03, 004b/09, 005a/03, 005a/05, 006a/10, 006b/06,
006b/14, 006b/14, 007b/05, 007b/07, 007b/12, 008a/09, 008a/11, 008a/12, 008a/14, 008b/01, 008b/02,
009a/04, 009b/06, 010a/01, 010a/15, 010b/08, 011a/08, 011a/14, 011b/03, 012a/03, 012a/15,
012b/12, 012b/13, 012b/15, 013a/01, 013b/06, 013b/08, 013b/13, 014a/12, 014b/13, 014b/15,
015a/02, 015a/14, 015b/03, 015b/05, 015b/08, 015b/15, 016a/02, 016b/07, 017a/03, 017a/05,
017b/02, 017b/06, 017b/08, 018a/04, 018b/02, 018b/04, 019a/03, 020a/01, 020a/12, 021a/01,
021b/09, 021b/10, 024b/03, 024b/05, 024b/09, 025b/04, 025b/05, 025b/08, 025b/11, 026a/07,
026a/09, 027b/01, 027b/03, 027b/11, 027b/12, 028/14, 028a/07, 028a/10, 028a/12, 028b/08,
029b/02, 029b/13, 030a/06, 030a/15, 030b/05, 031a/06, 031a/09, 031b/11, 032a/02, 032a/08,
032a/09, 032b/15, 033a/13, 033b/02, 033b/07, 033b/09, 033b/15, 034a/04, 034a/06, 034a/12,
034b/06, 034b/08, 034b/12, 035a/08, 035a/14, 036a/07, 036a/11, 036b/13, 037b/12, 038a/11,
038b/04, 038b/06, 039b/14, 040a/06, 040a/08, 040a/15, 040b/03, 040b/11, 041a/04, 041b/12,
042a/07, 042b/07, 043a/05, 043a/07, 043b/04, 043b/07, 043b/07, 044a/11, 044b/03, 044b/06, 044b/09,
044b/11, 044b/15, 045a/04, 045a/11, 045a/13, 045b/02, 045b/14, 046a/04, 046a/06, 046b/06,
046b/11, 047a/01, 047a/11, 047b/06, 047b/09, 047b/11, 047b/13, 047b/15, 048a/04, 048a/09,
048b/01, 048b/04, 048b/06, 048b/07, 049a/02, 049a/02, 049a/10, 049a/13, 049a/14, 049b/10, 049b/12,
049b/14, 050a/05, 050a/08, 050a/13, 050a/14, 050b/01, 050b/07, 051a/01, 051a/07, 051a/09,
051a/14, 051b/01, 051b/07, 052a/04, 052a/07, 052a/10, 052a/13, 052b/01, 053a/05, 053a/08,
053a/12, 053a/13, 053b/01, 053b/04, 053b/06, 053b/11, 054a/08, 054a/11, 054a/15, 054b/02,
055a/02, 055a/04, 055a/05, 055a/13, 055b/06, 055b/09, 056a/06, 056b/02, 056b/06, 057a/01,
057a/03, 057a/09, 057a/10, 057b/08, 057b/12, 057b/13, 058a/04, 058a/15, 058b/02, 058b/06,

058b/11, 058b/14, 059a/03, 059a/05, 059b/04, 059b/08, 059b/10, 060a/02, 060a/06, 061a/06,
061a/08, 061b/08, 062b/06, 062b/09, 062b/11, 062b/15, 063a/06, 063a/10, 063a/14, 063b/02,
063b/10, 063b/13, 064a/02, 064a/06, 064a/10, 064a/14, 064b/02, 064b/04, 064b/07, 065a/02,
065b/12, 065b/14, 066a/04, 066a/08, 066a/11, 066b/12, 067a/09, 067b/11, 067b/14, 068a/01,
068a/08, 068a/12, 068b/02, 069a/01, 069a/04, 069a/06, 069a/11, 069b/04, 069b/11, 070b/02,
071a/14, 071b/03, 071b/08, 071b/08, 071b/12, 072a/03, 072b/03, 073a/01, 073b/04, 073b/06, 074a/12,
074a/14, 074b/02, 074b/08, 074b/09, 074b/11, 074b/15, 075a/02, 075a/04, 075a/04, 075a/06, 075b/04,
075b/05, 075b/07, 075b/10, 075b/13, 076a/01, 076a/04, 076a/07, 076a/10, 076a/13, 076b/01,
076b/04, 076b/13, 076b/13, 077/05, 077a/04, 077a/04, 077a/07, 077b/06, 077b/07, 077b/08, 077b/10, 078b/01,
078b/03
İbrāhīm ʿa. èr- 001b/05
ʿa.+ da ér- 037a/04
ʿa.+ dın 005b/05, 014b/04, 040b/05, 048a/02, 055a/01, 061b/11
ʿa.+ ġa 003b/07, 007b/09, 013b/06, 020b/04, 025a/03, 025b/02, 025b/05, 027a/14, 027b/03,
031b/12, 032a/05, 032a/12, 037a/07, 041b/12, 042a/04, 043a/06, 044a/13, 044b/04, 049a/08,
053a/09, 055b/01, 057a/04, 057a/08, 062b/01, 062b/03, 070a/03, 072a/13, 074b/03, 074b/14,
076b/10, 076b/15, 077/05, 077a/04, 077a/06, 077b/06
ʿa.+ nı 002b/11, 002b/11, 003b/02, 005b/10, 007b/06, 008b/04, 009b/04, 012a/09, 012b/14, 013b/04,
014a/09, 014a/11, 017b/01, 020a/14, 020b/02, 024b/12, 025a/01, 025a/08, 027a/10, 027b/08,
032a/12, 032b/15, 033a/11, 033b/10, 035a/02, 035b/07, 037b/09, 040a/13, 040a/14, 040b/06,
040b/14, 041b/11, 044a/12, 046b/08, 047a/06, 049a/09, 051a/12, 051a/14, 055a/02, 058a/05,
060b/08, 073b/04, 075a/08, 077b/03, 079a/05
ʿa.+ nıng̑ 001b/05, 002a/01, 013a/11, 015b/01, 017b/15, 019a/04, 019b/15, 020b/06, 021a/04,
021a/11, 030b/01, 038b/10, 039a/03, 050a/07, 050b/05, 050b/14, 052a/06, 052b/02, 056a/11,
057a/05, 058a/15, 059a/14, 060b/08, 063a/11, 063b/12, 066a/06, 070b/01, 072a/15, 072b/13,
072b/15, 073b/07, 074a/15, 075a/07, 075b/08, 078b/03
ʿa.+ tururlar 075b/06

ʿ**aleyk** : [Ar.] Aleyküm selam ifadesinin kısa hâli.
ʿa. 062b/10

āmīn : [Ar.] Dualardan ve iyi dileklerden sonra "Allah kabul etsin" anlamında kullanılan söz.
ā. 045b/02, 045b/04, 054a/09

ān kitābet rūz-ı cumā şenbe [?] **tamām** : [Far.] Bu yazı cuma günü tamamlandı.
ā. 079a

benāmu'llāh : [Ar.]?
b. 068b/08

bi ʿavni'l meliki'l-vehhāb : [Ar.] Allah'ın yardımıyla.
b. 079a/11

bismi'llāḥi'rraḥmāni'rraḥīm : [Ar.] Esirgeyen ve bağışlayan Allah'ın adıyla.
b. 038b/04

dirīġā : [Far.] Eyvahlar olsun!
d. 015a/02

el-ġaraż : [Ar.] Sözün kısassı, maksadıyla.
e. 002b/10

el-ḥamdü liʾllāh : [Ar.] Allah'a şükürler olsun.
e. 013b/11, 014b/07, 038b/04, 063a/03

el-ḳıṣṣa : [Ar.] Hulâsa, sözün kısası.
e. 002b/09, 003a/15, 004b/05, 005b/02, 005b/04, 006a/09, 006b/06, 007b/05, 008a/09,
009a/15, 010a/12, 011a/08, 011b/14, 012a/07, 012b/12, 013a/10, 013b/04, 014a/09, 014b/13,
016b/04, 017a/07, 017a/15, 017b/08, 018a/06, 020a/12, 021a/11, 021a/13, 021b/07, 021b/10,
022a/10, 022a/11, 022b/13, 023a/02, 023a/09, 024a/06, 024a/11, 024b/13, 025a/02, 025a/04,
025b/09, 026a/07, 026b/10, 027a/01, 027a/06, 027a/10, 028a/07, 031a/06, 033a/13, 034a/02,
034b/10, 035a/06, 036a/07, 036b/08, 037a/09, 037b/08, 038b/11, 039b/14, 040b/06, 041b/10,
042b/06, 043b/04, 043b/14, 044a/02, 044a/10, 045a/02, 045a/11, 045a/14, 045b/14, 048a/06,
048a/15, 048b/05, 050a/06, 050b/07, 050b/08, 054a/08, 055a/13, 055b/09, 057a/07, 057b/08,
058b/14, 060b/08, 061a/06, 062a/02, 063b/07, 063b/09, 065b/12, 067a/01, 068b/06, 072a/13,

073b/04, 073b/06, 074a/12, 074b/02, 075a/06, 076b/07, 076b/12, 078b/0

eʿūzū billāhi mine'ş şeyṭāni'rracīm : [Ar.] Kovulmuş Şeytan'ın şerrinden sana sığınırım.
e. 77a/9, 79a/9

eyyühe'l : [Ar.] Ey, ya anlamlarına gelen ifade.
e. 025b/10, 050b/03

inşāʾallāh : [Ar.] Allah'ın izniyle.
i.- u taʿālā 060a/11
i. 022a/15, 045b/07, 047a/02, 048a/12, 056a/15

ḳālū innā lillāhi ve innā ileyhī rāciʿūn : "Doğrusu biz Allah'a aidiz ve kuşkusuz ki O'na döneceğiz." (Bakara Suresi-156)
ḳ. 077a/10

ḳışaşü'l-enbiyā : [Ar.] Peygamberler kıssası.
k.+ dın 001b/04

lā ilahe illāllāh : [Ar.] Allah'tan başka ilah yoktur.
l. 027b/04, 051a/05

lā ilâhe illāllāhū vaḥdehū lā şerīke leh elḥamdü ve hüve ʿalā kullī şey'in ḳadīr : [Ar.] Allah'tan başka ilah yoktur, o birdir, ortağı yoktur, mülk onundur, hamd ona aittir, o kâdirdir.
l. 032a/04

lā ilâhe illāllāhū vaḥdehū lā şerīke leh lehü'l mülkü ve lehü'l ḥamdü ve hüveʿalā küllī şeyʿin ḳadīr : [Ar.] Allah'tan başka ilah yoktur, o birdir, ortağı yoktur, mülk onundur, hamd ona aittir, o kâdirdir.
l. 015b/14

şod tevfīḳ-i Ḫüdāy-ı lā-yenām : [Far.] Uyumayan Tanrı'nın yardımıyla tamamlandı.
ş. 079a

şükrüliʾllāh : [Ar.] Allah'a şükürler olsun.
ş. 073a/05, 073a/09, 076a/06

teʿālā : [Ar.] Şanı yüce olsun.
t. 002a/04, 012a/12, 013a/14, 013b/03, 013b/10, 017a/02, 017b/05, 020b/02, 024a/07,
024b/08, 025b/02, 028a/13, 035a/07, 036a/07, 038b/07, 039b/14, 040a/06, 040a/09, 042a/06,
043a/02, 046a/04, 046a/05, 050a/09, 053a/06, 054a/14, 062a/15, 063a/06, 071a/12, 072b/08,
072b/09, 073b/01, 075b/03, 076b/15

inşāʾallāh-u t. 060a/11
t.+ ġa 024b/06, 076b/11, 076b/14, 079a/07
t.+ ge 052b/12
t.+ mız 050b/04
t.+ nı 045a/13
t.+ nıng͡ 054b/15, 076b/13, 077/05, 077a/08, 078b/03, 079a/08

temmetü'l-kitāb : [Ar.] Kitap tamamlandı.
t. 079a/10

va'llāhu aʿlem bi'ṣ-ṣavāb : [Ar.] Doğrusunu Allah bilir.
v. 077a/10

vā-ḥasretā : [Ar.] Çok yazık.
v. 08b/009, 009a/03, 015b/02, 049a/01, 078b/05

SONUÇ

Doktora tez çalışmasına başlarken Berlin Devlet Kütüphanesi Hartmann 1 kataloğunda Ms. or. quart. 1284 numarasıyla ve Qisas al-anbiya' ismiyle kayıtlı olan yazma konu olarak seçilmişti. Seçilen eserin kütüphane kayıtlarında tarihi ve yazarına ait herhangi bir bilgi bulunmamaktaydı. Çalışma neticesinde gerek metin transkripsiyonu gerekse dizin ve dil incelemeleri ile şu sonuçlara ulaşıldı:

1. Öncellikle müellifi, müstensihi ve istinsah tarihi bilinmeyen bu Yusuf kıssasının 77[b] sayfasının ikinci satırında bulunan "Ey ʿAndelībā dünyā miṣl-i köhne ribāṭ-dur/ yetse ecelning͡ nevbeti bir kün seferi bar" dizesinde geçen "'ʿAndelībā" ifadesinden hareketle Andelîb mahlaslı şairler hakkında araştırma yapılmıştır. Bu araştırma neticesinde eserin Nurmuhammed Andelîb'e ait olduğu tespit edilmiştir. Nurmuhammed Andelîb'in Yusuf Kıssasının Kiril harfli nüshaları hakkında çalışmalar yapılmış, kaynaklarda bilgiler verilmiştir. Ancak araştırmacılar Arap harfli nüshanın nerede olduğu bilgisinden bahsetmemişlerdir. Bu çalışma ile Nurmuhammed Andelîb'in yazdığı Yusuf Kıssalarının en eskisi olduğu düşünülen Arap harfli yazması ortaya çıkarılmıştır.
2. Metnin dil özellikleri incelendiğinde, Doğu Türkçesi ile yazıldığı ve manzum kısımlarda ise Oğuzca unsurların da yer aldığı görülmektedir. Bu durum imlada bir ikiliğe yol açmıştır ve bu ikilik de eserin aslında "karışık dillilik" veya "karışık lehçelilik" özelliği gösterdiğini ortaya koymaktadır. Karışık lehçe özelliklerini yansıtan bu ikili kullanımlardan bazıları şunlardır:

	Doğu Türkçesi	Batı Türkçesi
Yönelme Hâli Eki	+GA, ḳa: 221	+A: 107
Ayrılma Hâli Eki	+dIn: 262	+dAn: 18
Bol-/ Ol-	Bol-: 554	Ol-: 115

Ér-/ É-	Ér-: 365	É-: 31
Kelime başında t > d değişimi	Té-: 38 Teg: 2 Töz- 1 Tüş: 54 Tüş- 73	Dé-: 367 Deg: 40 Döz-: 8 Düş: 5 Düş-: 2
Kelime başında y>Ø değişimi	Yılan: 1 Yıl: 4 Yıraḳ: 2 Yétür-: 5	Ilan: 4 İl: 4 Iraḳ: 1 İtür-: 1
Öğrenilen geçmiş zaman kipinin teklik I. şahıs çekimi	-pdur/tur, -p turur, -GAn turur, - mIş: 83	-mIşAm: 18
Geniş zamanın olumsuz çekimi	-mAs: 89	-mAz: 22
Geniş zamanın 1. tekil şahıs çekimi	-r men, -Ar men, -Ur men: 53	-ArAm: 23
Geniş zamanın olumsuz 1. tekil şahıs çekimi	-mAs men: 5	-mAnAm: 27 -mAn: 1
	- A/y dUr/tUr + şahıs zamiri, -A/y dUrUr + şahıs zamiri, -mAy + (dUr) + şahıs zamiri: 25	-yor: 4
Yeterlilik Fiili	-	bil-
Sıfat Fiil Ekleri	-GAn/-KAn:110	-An: 33 -DUK: 2
Zarf Fiil Ekleri	-GAndA/-KAndA: 5 -GUnçA, -KUnçA: 8 GInçA: 1	-AndA: 5 -UnçA: 4 -InçA: 4

Yukarıdaki tabloda karışık lehçe özellikleri sayısal olarak verilmiştir. Eserin Oğuzca özellikleri bazı istisnai durumlar dışında sadece manzum kısımlarda görülmektedir.

3. Metinde 8 gazel, 4 beşlik ve 53 dörtlük olmak üzere toplam 65 manzume bulunmaktadır. Bu manzumelerde bazen kelime bazen de ek eksikliği sebebiyle nadiren de olsa vezin kusuru olan örnekler görülmüştür. Bu eksikliklerin daha çok unutularak yazılmayan kelime ve eklerden kaynaklandığı sonucuna varılmıştır ve eksiklikler manzumelerin diğer mısralarından hareketle tamamlanabiliyorsa tamamlanmıştır. (Ör.: 10a/11:

oḫşa[dım]) Dört manzumede ise mısra eksikliği mevcuttur. (6b/14, 14a/7, 32b/8, 66a/14).

4. Madde başı kelimelerin 1000'e yakını Türkçe, 700'e yakını Arapça, 600'e yakını Farsça ve 3'ü Moğolcadır. Metnin genel olarak Doğu Türkçesi söz varlığından oluştuğunu belirtmek mümkündür. Türkçe ve alıntı kelimeler sayıca denk göründükleri hâlde Türkçe kelimelerin tekrarı ve farklı çekimlerde kullanılması bir hayli fazladır. Bu durum, yazarın Türkçeyi bilinçli bir tercih olarak kullandığını ifade etmektedir. Metnin söz varlığı alan araştırmacılarına önemli veriler sunmaktadır.

5. Metnin mensur-manzum karışık yazılması ve nakilleri içermesi halk arasında anlatılmak için yazıldığını göstermektedir. Ayrıca metnin coğrafyanın hâkim yazı dili olan Doğu Türkçesiyle yazılmasına rağmen özellikle manzum kısımlarda Oğuzca dil özelliklerini içermesi de metindeki konuşma dili tesirini göstermektedir. Ayrıca bu metinler daha çok Oğuzca konuşan yazarların edebî dil olarak Doğu Türkçesini tercih ettiklerini de ortaya koymaktadır. Eserdeki Oğuzca özelliklerin genellikle manzum kısımlarda görülmesi, yazarın Türkmen olmasına ve daha çok Oğuzca konuşuru olmasına bağlanabilir. Halk hikâyelerinin manzum kısımları anlatıma dayalı olduğu için bu bölümlerde yazarların dillerinin doğrudan konuştukları Türkçeye kaymakta olduğu, başka bir ifadeyle, yazarların şifahi edebiyatta kendi lehçelerini kullandıkları görülmektedir. Bütün bu özellikler göz önüne alındığında bu eserin de "karışık lehçeli" olduğu ve karışık lehçeli eserlerin sadece Eski Anadolu Türkçesindeki eserlerden ibaret olmadığı; Türkçe'nin farklı dönemlerinde karışık lehçeli eserler yazıldığı ortaya konulmuştur.

KAYNAKÇA

Açа, Mustafa: **Oğuznamecilik Geleneği ve Andalıp Oğuznamesi**, Konya, Kömen Yayınları, 2013.

Arazbayeva, Aygul: **Nurmuhammet Andalıp'ın Zeynel Arap Destanı**, Yüksek Lisans Tezi, Ardahan Üniversitesi, Ardahan, 2019.

Argunşah, Mustafa: **Çağatay Türkçesi**, İstanbul, Kesit Yayınları, 2014.

Ata, Aysu: **Rabgûzî- Kısasü'l-Enbiyâ (Peygamberler Kıssaları) Giriş-Metin-Dizin**, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, 2019.

Ata, Aysu: **Nehcü'l-Feradis. Uştmahlarnıñ Açuq Yolı (Cennetlerin Açık Yolu): II. Dizin-Sözlük,** Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, 1998.

Ata, Aysu: **Türkçe İlk Kur'an Tercümesi (Rylands Nüshasu) Karahanlı Türkçesi (Giriş-Metin-Notlar-Dizin)**, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, 2004.

Atalay, Besim: **Abuşka Lûgatı veya Çağatay Sözlüğü**, Ankara, Ayyıldız Matbaası, 1970.

Atalay, Besim: **Kâşgarlı Mahmud, Divanü Lügati't Türk I-IV**, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, 2006.

Bilgin, A. Azmi: **Nazmü'l Hiâfiyyat Tercümesi,** Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, 1996.

Biray Nergis, Solmaz, Süleyman: **Türkmen Şairi Nurmuhammed Andelîb- Yusuf u Zeliha**, Ankara, Bengü Yayınları, 2022.

Brockelmann, Carl: **Doğu Türkçesi Grameri Dizini,** Haz. Yong-Song Li, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, 2017.

Boeshcoten, Hendrik: **A Dictionary Early Middle Turkic**, London, Handbook of Oriental Studies, 2023.

Canpolat, Mustafa: **Behcetü'l-Hadâik fî Mevi'zati'l-Halâik**, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, 2018.

Cin, Ali: **Ali, Kıssa-i Yûsuf,** Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara, 2004.

Clauson, Gerard: **An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish,** Oxford, Oxford Univesity Press, 1972.

Cem, Dilçin: **Yeni Tarama Sözlüğü**, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, 2013.

Çavuşoğlu, Mehmed: **Yahyâ Bey- Yûsuf u Zelîhâ Tenkidli Basım**, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1979.

Demirel, Mustafa: **Kemal Paşazâde- Yusuf u Züleyha**, Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 1983.

Deniz, Rasim: **Haliloğlu Ali'nin Yûsuf ve Zelîhâ Kıssası**, Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi, Elazığ, 1998.

Devellioğlu, Ferit: **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat**, Aydın, Aydın Kitabevi Yayınları, 2010.

Dilçin, Dehri: **Yusuf ve Zeliha**, İstanbul, Klişecilik ve Matbaacılık, 1946.

Dolu, Hâlide C.: "Yûsuf Hikâyesi Hakkında Birkaç Söz ve Bazı Türkçe Nushalar", **Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi**, 4(4), Ankara, 1952, s. 2-19.

Dursun, Tolga: **Nurmuhammet Andalıp'ın Baba Ruşen, Zeynel Arap ve Kıssa-yı Fugun Halk Hikâyelerinin İncelenmesi,** Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Nevşehir, 2016.

Eckmann, János: **Çağatayca El Kitabı**, Çev. Günay Karaağaç, Ankara, Akçağ Yayınları, 2005.

Eckmann, János: **Harezm, Kıpçak ve Çağatay Türkçesi Üzerine Araştırmalar**, Haz. Osman Fikri Sertkaya, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, 2003.

Elçin, Dilek: **Çağatayca Yusuf u Züleyhâ Mesnevisi**, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara, 1984.

Ergin, Muharrem: **Türk Dil Bilgisi,** İstanbul, Bayrak Basım Yayım Tanıtım, 2013.

Ertaylan, İsmail Hikmet: "Türk Dilinde Yazılan İlk Yûsuf ve Züleyhâ" İstanbul **Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi**, III/1-2, 1948, s. 211-230.

Gedik, Sadi: "Son Dönem Çağatay Şairi Nurmuhammed Andelîb'in Sa'd-ı Vakkâs Destanı ve Dil Özellikleri", **Korkut Ata Türkiyat Dergisi**, 14, 2024, s. 555-573.

Gezer, Hanife: "Son Dönem Çağatay Yazı Dilinin Temsilcisi, Nurmuhammed Andelib'in Kıssa-yı Fir'avn Destanı", **Turkologia**, 3(115), 2023, s. 127-149.

Gökcan, Melike: "Yûsuf u Zelîhâ (Yahyâ Bey)", **Türk Edebiyatı Eserler Sözlüğü**, çevrim içi: https://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/yusuf-u-zeliha-yahya-bey, 11.03.2025.

Gökcan, Melike: "Yûsuf u Züleyhâ (İbn Kemâl)", Türk Edebiyatı Eserler Sözlüğü, çevrim içi: https://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/yusuf-u-zuleyha-ibn-kemal, 11.03.2025.

Godarov, Rahmanberdi: **Nurmuhammet Andalyp- Leyli Mejnun**, Aşkabat, Türkmenistanyň Ylymlar Akademiýasynyň Milli Golýazmalar İnstituty, 2010.

Harman, Ömer Faruk: "Yûsuf", **TDV İslâm Ansiklopedisi**, (çevrim içi) https://islamansiklopedisi.org.tr/yusuf (19.02.2025).

Hocayev, Nepes: **Nurmuhammet Andalıp-Leyli Mecnun**, Aşkabat, Türkmen Dövlet Neşiryatı, 1948.

Karahan, Leyla: **Erzurumlu Mustafa Darir Kıssa-i Yûsuf- Yûsuf u Züleyhâ**, Ankara, Türk Dili Kurumu, 1994.

Korkmaz, Feryal: **Edib Ahmet Yükneki- Atabetü'l Hakâyık,** İstanbul Kapı Yayınları, 2023.

Korkmaz, Feryal: **Batı Türkçesinde Tür Değiştirme,** İstanbul, Paradigma Akademi Yayınları, 2023.

Korkmaz, Zeynep: **Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi**, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, 2009.

Korkmaz, Zeynep: **Marzubân-nâme Tercümesi (Destûr-ı Şâhi): Giriş-İnceleme-Metin-Günümüz Türkçesine Aktarma-Sözlük ve Dizin-Tıpkıbaskım.** Ankara, Türk Dil Kurum Yayınları, 2017.

Köktekin, Kazım: **Süle Fakih'in Yusuf ve Zeliha'sı**, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum, 1994.

Kömürcü, Şule: **Türkmence Leyli-Mecnun Hikâyesi (Transkripsiyonlu Metin-Çeviri-Dil Özellikleri),** Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, 2022.

Kürenov, Rahimmemmet: **Nurmuhammet Andalyp- Baba Röwşen,** Aşkabat, Türkmenistanyň Ylymlar Akademiýasynyň Milli Golýazmalar İnstituty, 2010.

Mehdî Han, Muhammed: **Senglah: A Persian Guide to the Turkish Language,** Ed. by G. Clauson, London 1960.

Nazarov, Geldi: **Nurmuhammet Andalıp- Nesimi**, Aşkabat, Turkmenistan Ilımlar Akademiyası, 1978.

Nurmuhammet: **Nurmuhammet Andalyp- Zeýnelarap,** Aşkabat, Türkmenistanyň Ylymlar Akademiýasynyň Milli Golýazmalar İnstituty, 2010.

Onur, M. Naci: **Hamdullah Hamdî Yusuf u Züleyha**, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum, 1982.

Öztürk, Aydın: **Nûrmuhammed Andalıp'ın Nesîmî Adlı Eseri (Giriş-Dil Özellikleri-Metin-Sözlük)**, Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir, 2008.

Rahimi, Farhad: **Fethali Kaçar'ın Çağatay Türkçesi Sözlüğü**, Cilt I, II, Akçağ Yayınları, Ankara 2019.

Redhouse, J. W.: **Turkish and English Lexicon,** İstanbul, Çağrı Yayınları, 2005.

Sağlam, Soner: "Nurmuhammet Andalıp", **Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü**, çevrim içi: https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nurmuhammet-andalip, 28.04.2025.

Steingass, F. A: **Comprehensive Persian-English Dictionary**, İstanbul, Çağrı Yayınları, 2005.

Şen, Mesut: **Bâburname Giriş - Metin (Kâbil ve Hindistan Bölümleri) Açıklamalı Dizin,** Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 1993.

Tabaklar, Özcan: **Türkmencenin Morfolojisi**, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1994.

Tekin, Talat, vd.: **Türkmence-Türkçe Sözlük**, Ankara, Simurg Yayınları, 1995.

Topaloğlu, Ahmet, İlhan Ayverdi: **Misalli Büyük Türkçe Sözlük**, İstanbul, Kubbealtı Yayınları, 2007.

Türk Dil Kurumu: **Türkçe Sözlük,** 11. Baskı, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, 2011.

Türk, Şeyma: **Hamîdî-i Belhî'nin Yusuf u Züleyma Adlı Tercümesi ve Tahlili,** Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2014.

Uygur, Sinan: **Ali'nin Kıssa-i Yusuf'u (Giriş-İnceleme-Metin-Sözlük)**, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum, 2003.

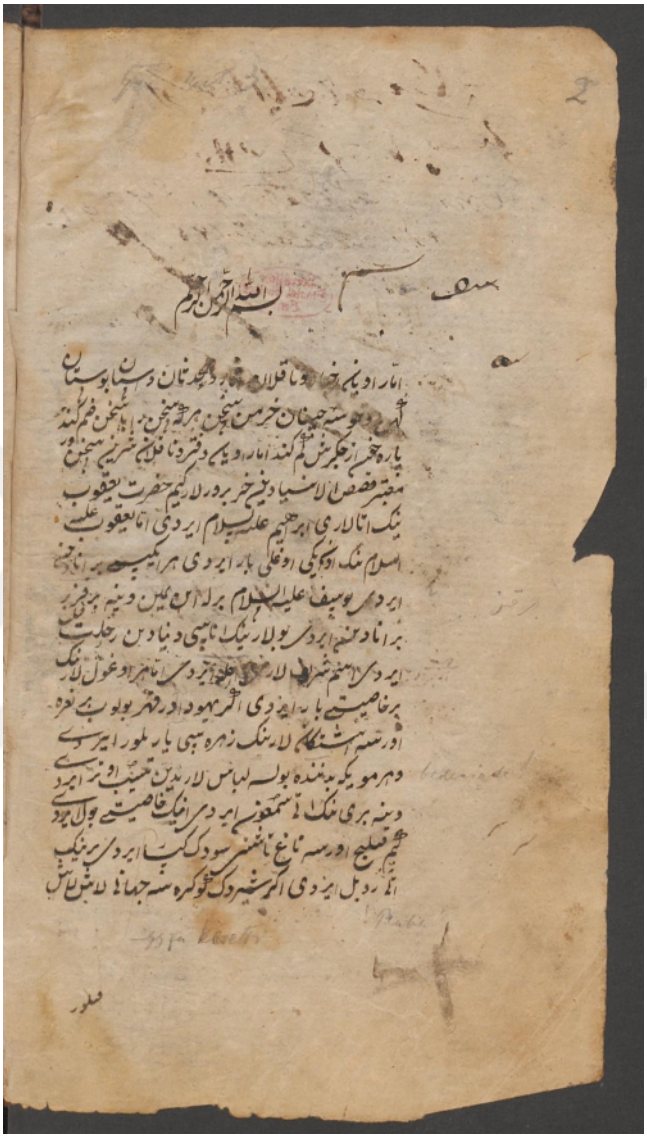
Ünlü, Suat: **Çağatay Türkçesi Sözlüğü**, Konya, Eğitim Kitabevi Yayınları, 2013.

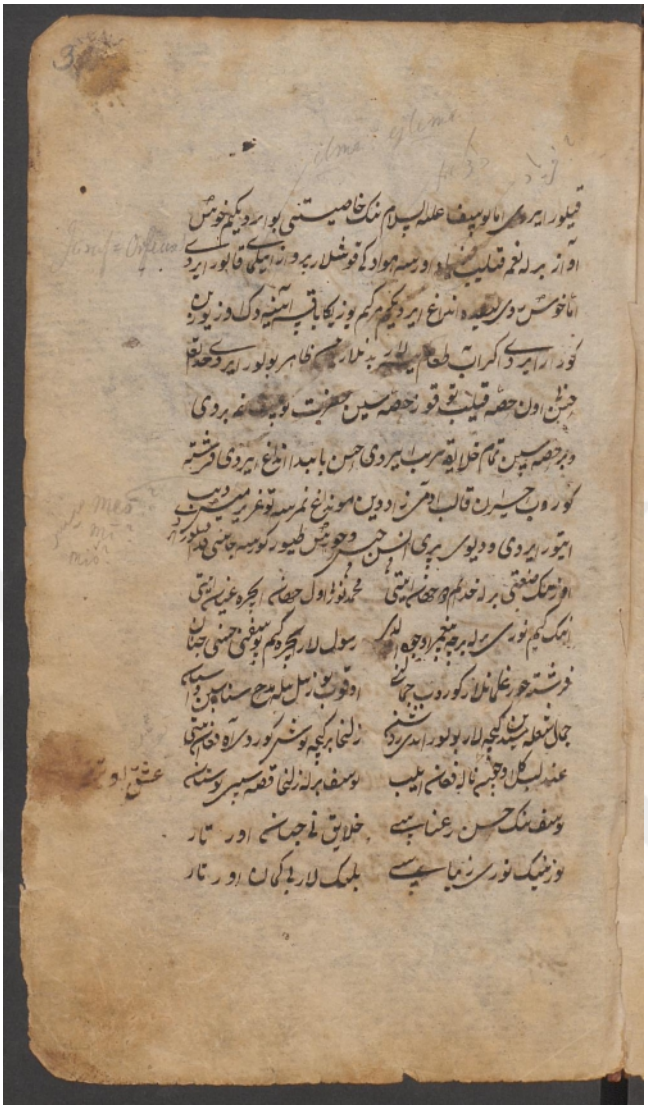
Ünlü, Suat: **Harezm Altınordu Türkçesi Sözlüğü**, Konya, Eğitim Kitabevi Yayınları, 2012.

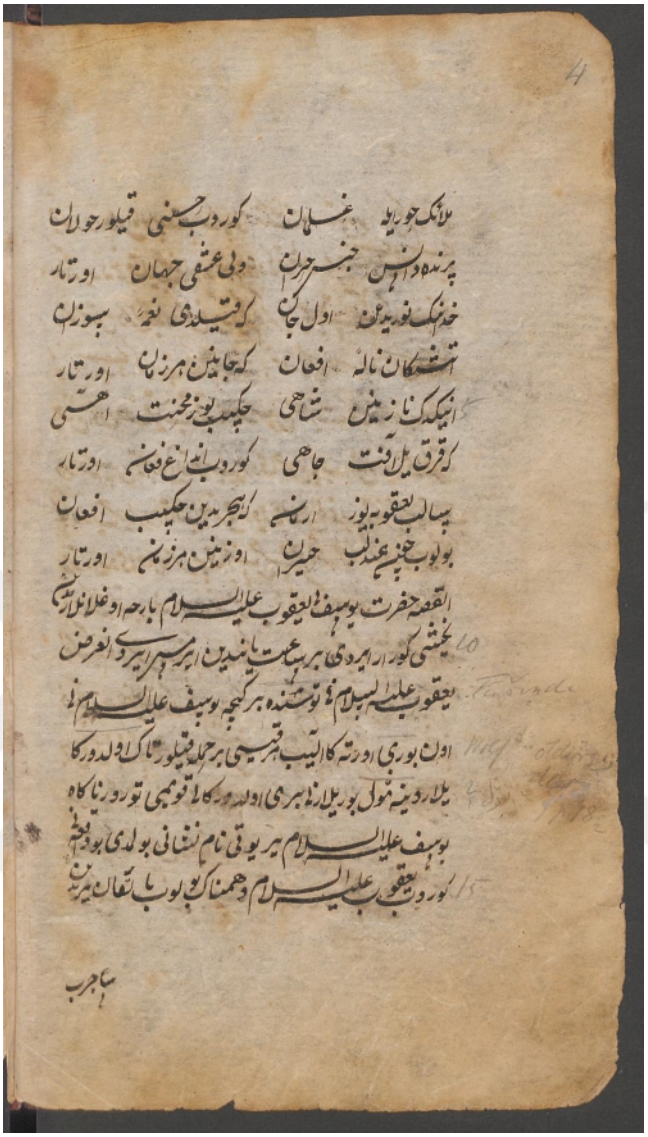
Yıldız, Ayşe: "Yûsuf u Züleyhâ (Hamdî)", **Türk Edebiyatı Eserler Sözlüğü**, çevrim içi: https://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/yusuf-u-zuleyha-hamdi, 11.03.2025.

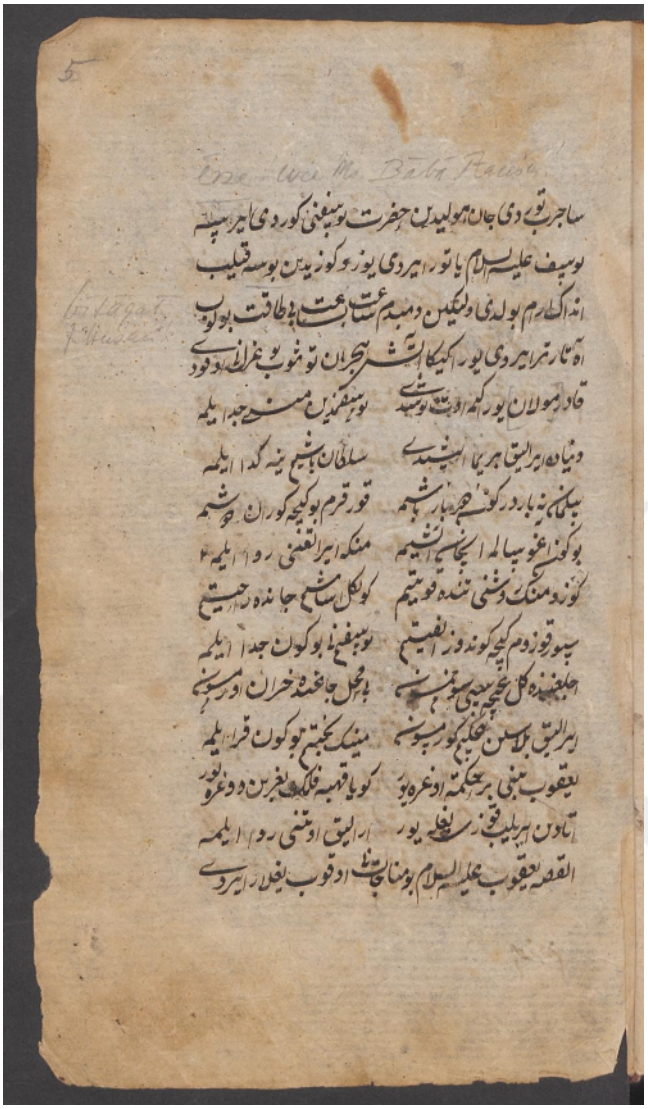
Yıldız, Yunus: **Türkmence Yusuf-Züleyha Hikâyesi Transkripsiyonlu Metin Çeviri Dil Özellikleri**, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, 2021.

TIPKIBASIM

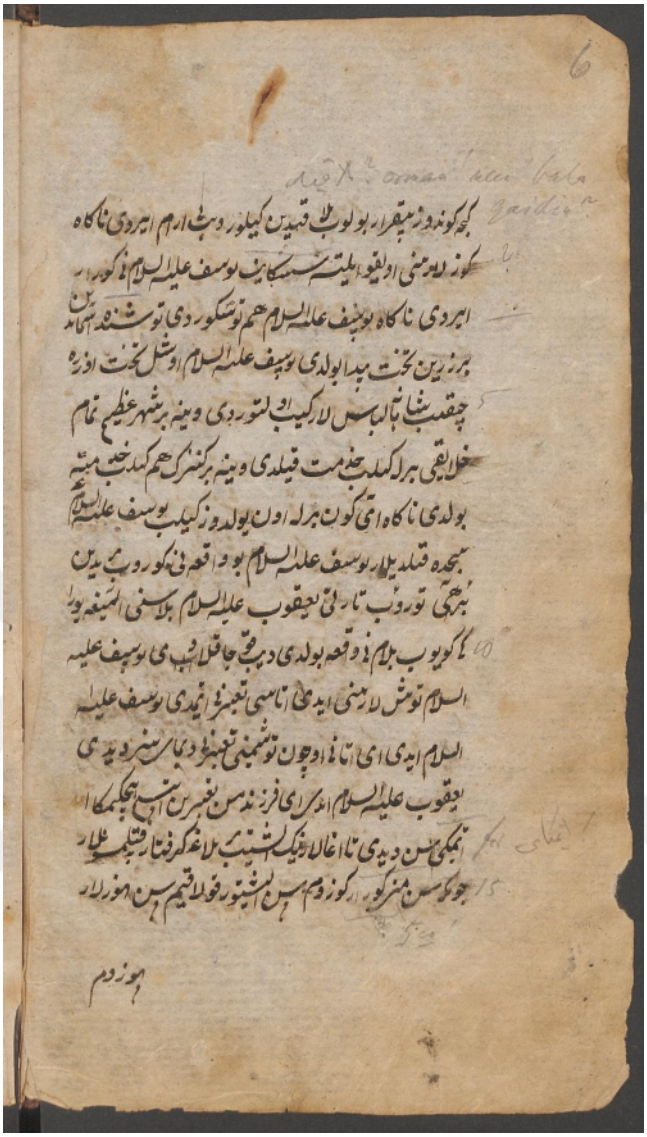


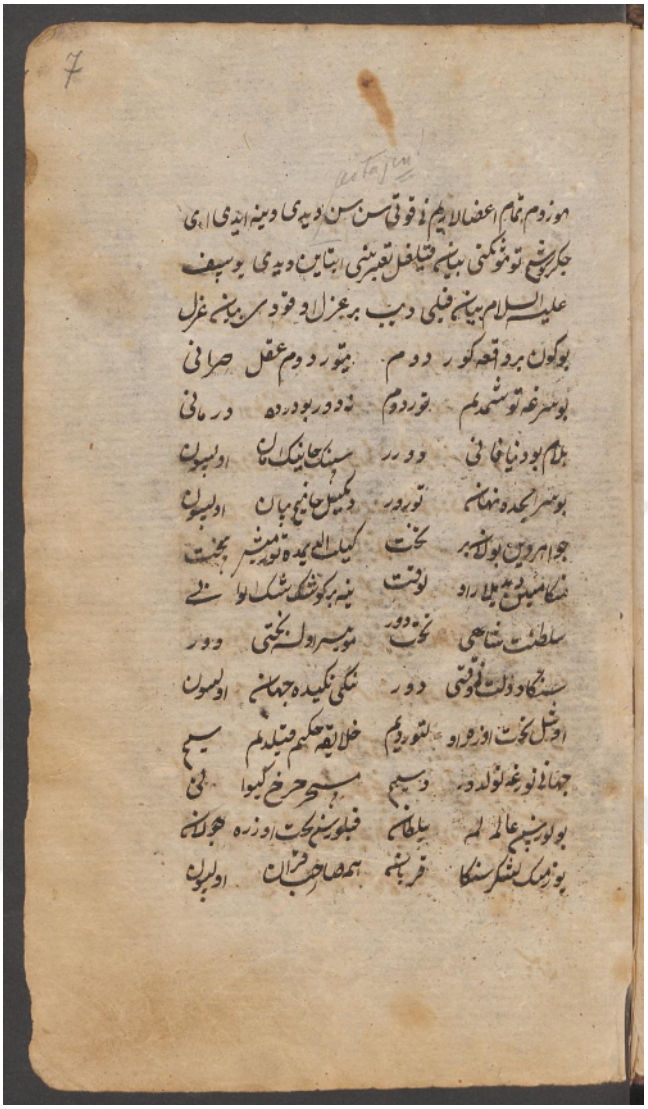


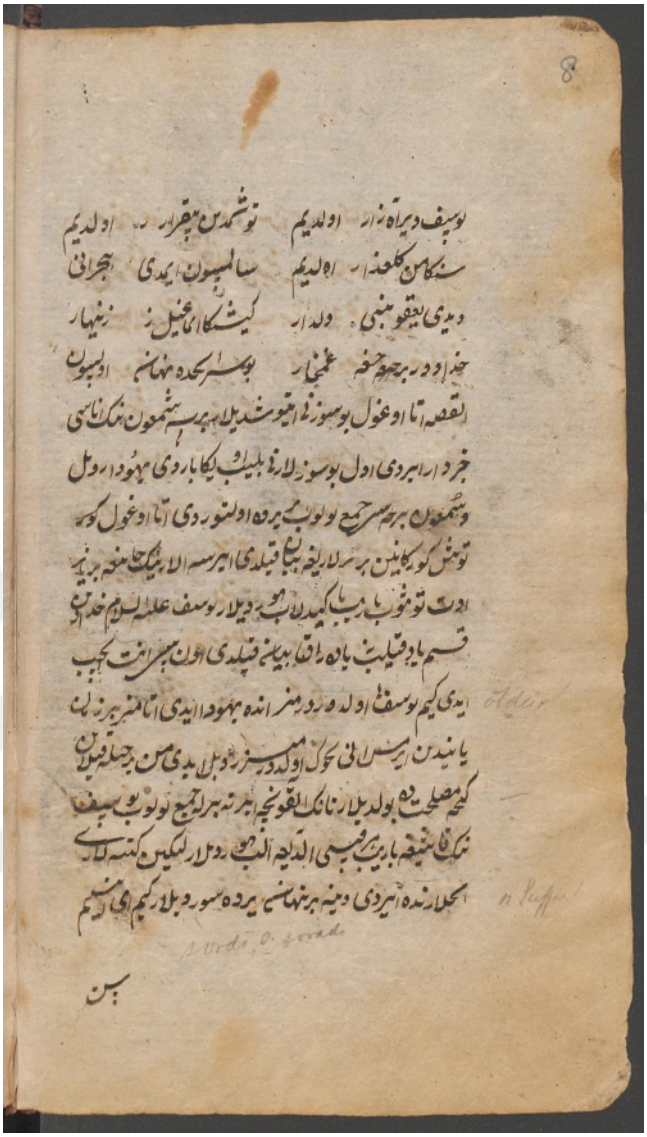


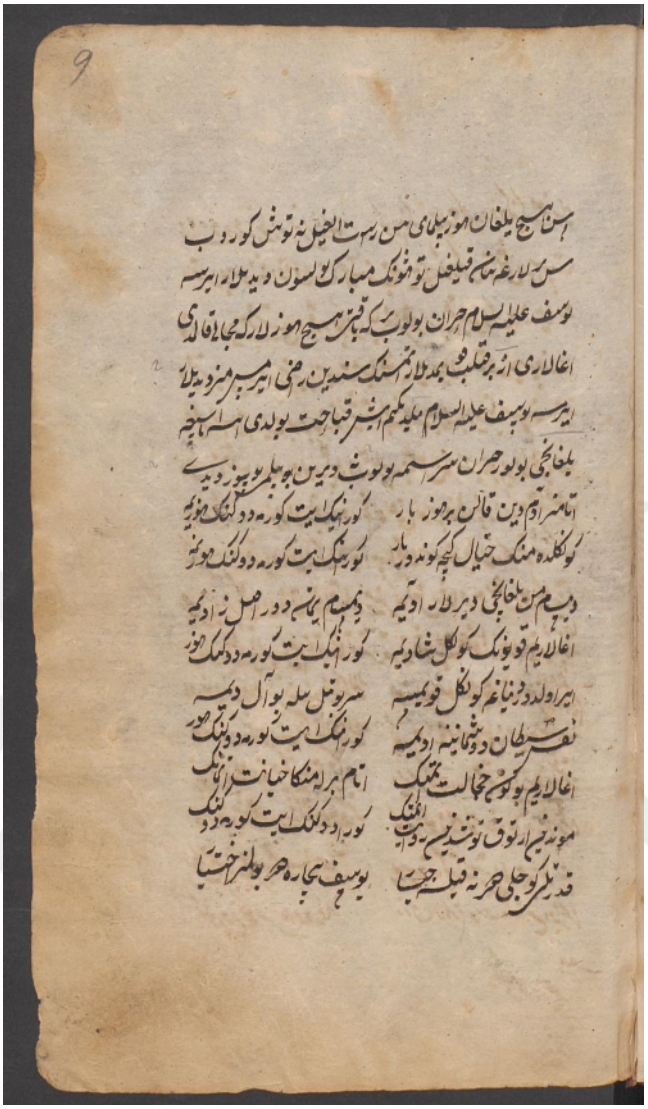


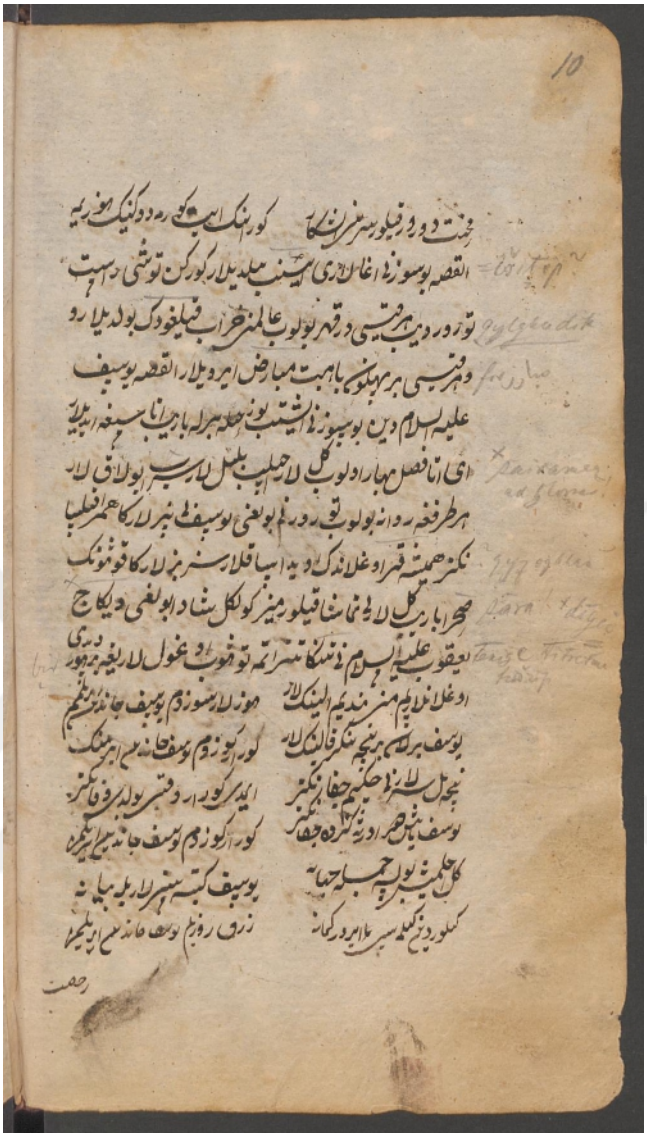
ساجر تو دی جان ہولیدن حضرت یوسفنی کوردی ایرسہ
یوسف علیہ السلام یا تورا یردی یوزوکوزیدن بوسہ قلیب
اندا کی رام بولدی ولیکن دمبدم عشاق یا طاقت بولوب
آہ تارتر ایردی یورکیکا اشتر بحران تو شوب غزا ادوودی
قادر مولان یورکم اوت توشدی توسیقمدین مسنی جدا ایلمہ
دنیادہ ایرلیق بریا اینشدی سلطان باشم یہ کدا ایلمہ
بیلکہ یہ بار در کوشم جہ بار باشم قور قرم بوکیچہ کوران خوشم
بوکون اغو سیالہ ایکاسی اشیم منکہ ایرلیغنی روا ایلمہ
کوزدہ منک دشنی تشنہ قویتم کوکل شاشم جاندہ رحیم
سیوقوزدم کیچہ کوندوز یلغیتم توسیقمنا بوکون جدا ایلمہ
جلیخندہ کل عجم سیبی سوزہ نسی یا محل جاغمدہ خران اورسونی
ایرلیق بلا سن علیم کورسونی منیک یخشی بوکون قرا ایلمہ
یعقوب نبی بر حکمتہ اوغرہ یور کویا قبہ فلک یغرن دوغرہ یور
آتادن ایرلیق قزغلہ یور ایرلیق اوتنی روا ایلمہ
القصہ یعقوب علیہ السلام بو مناجاتنی اوقوب یغلار ایردی

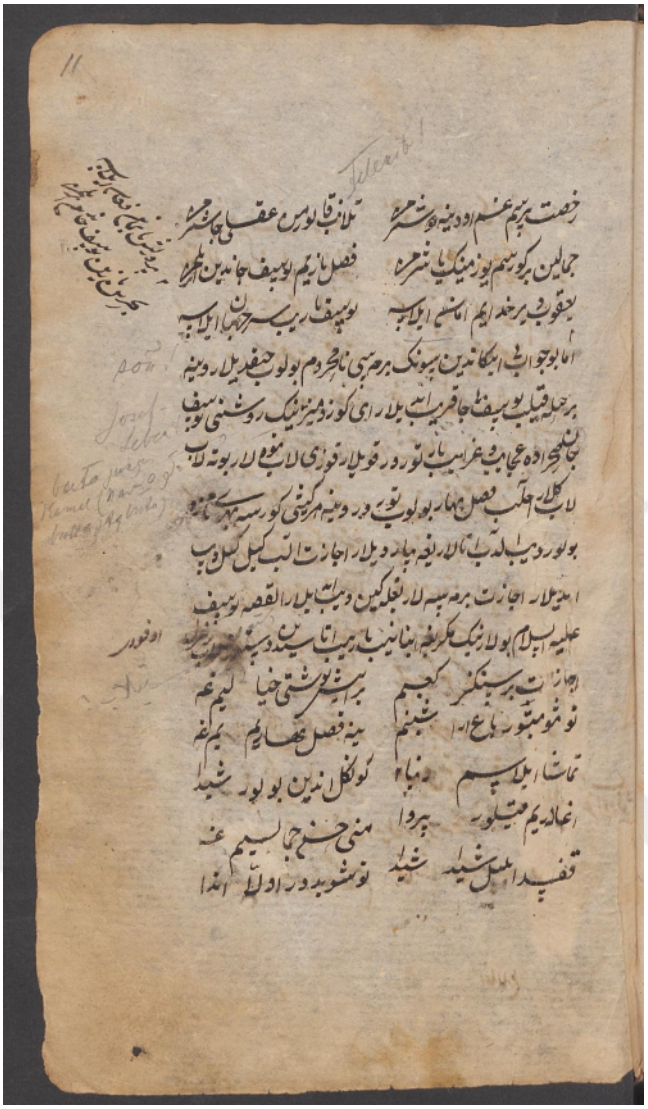


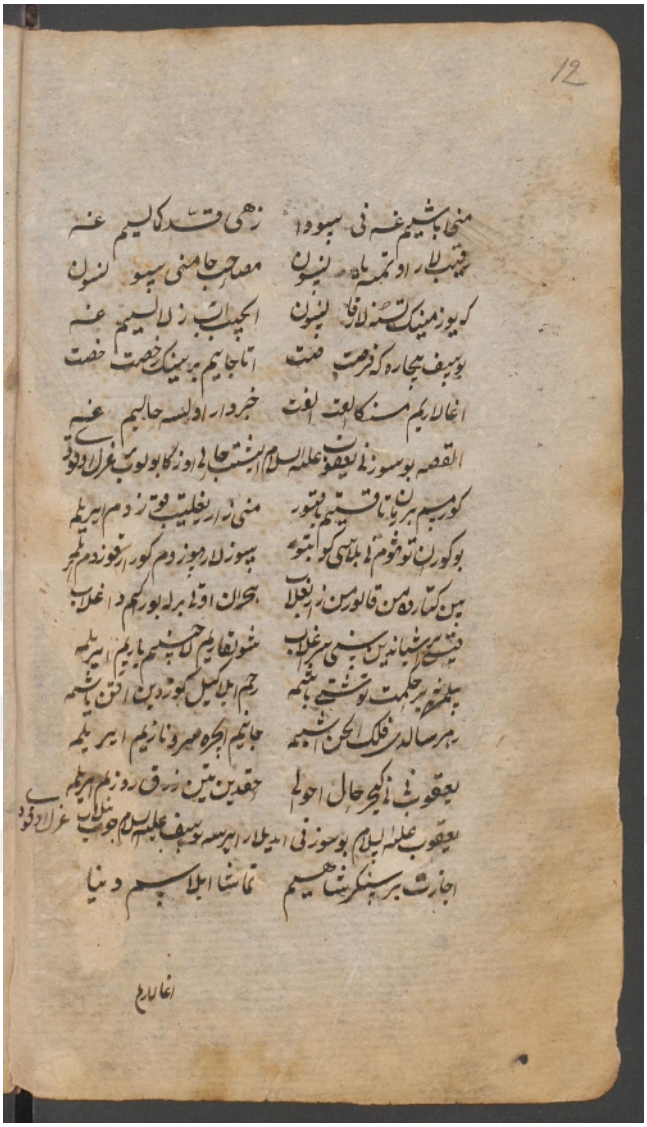


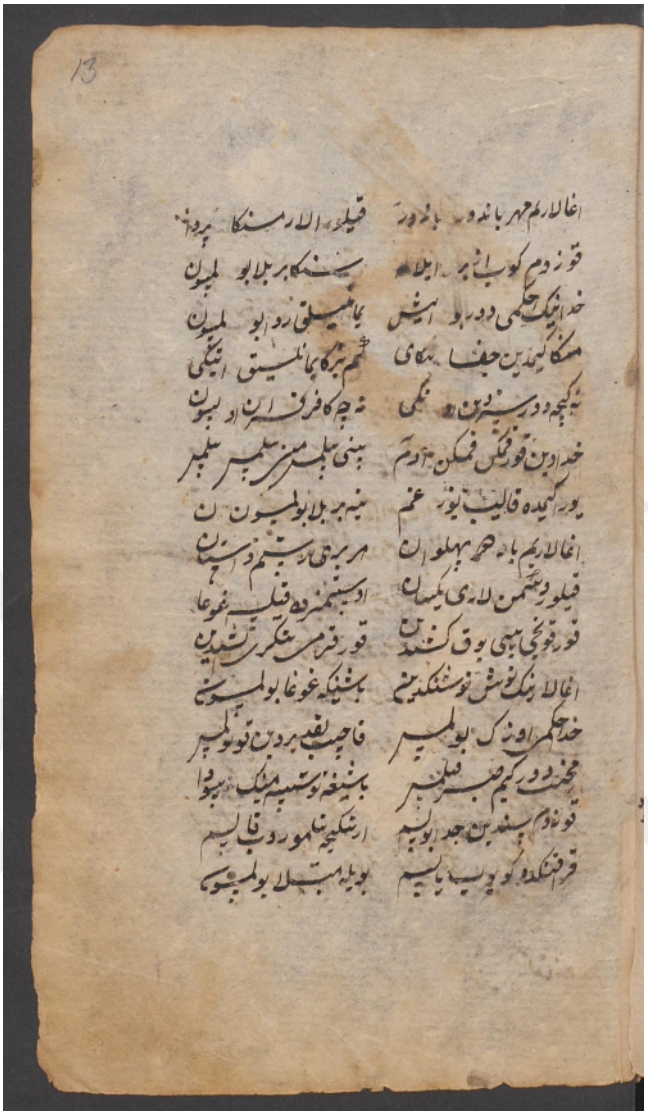


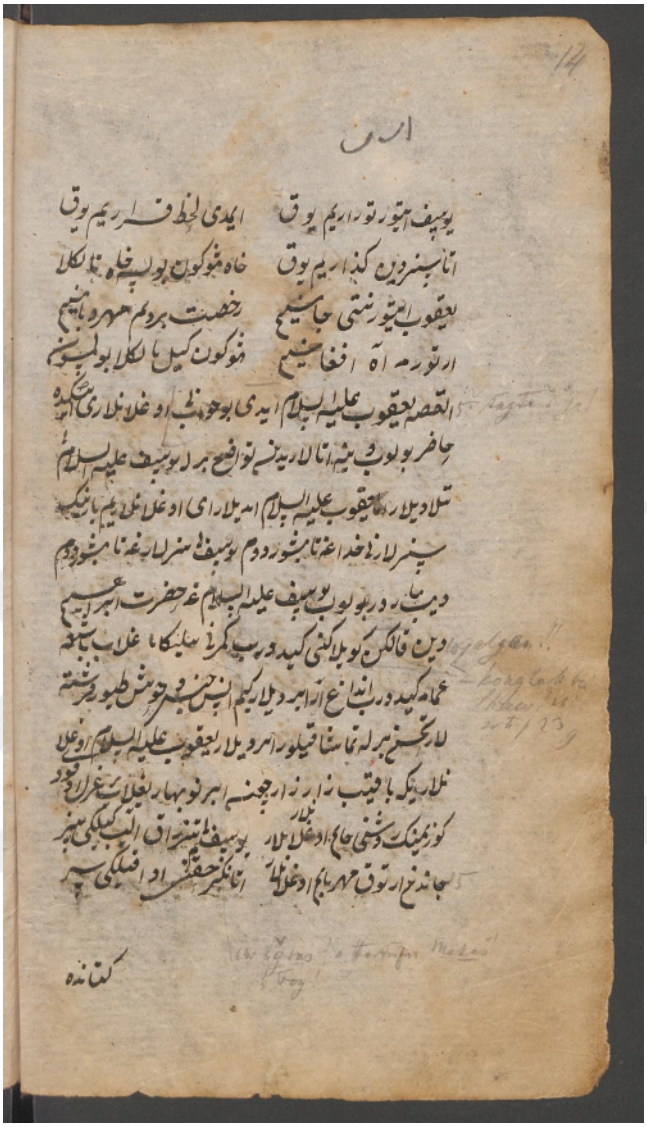


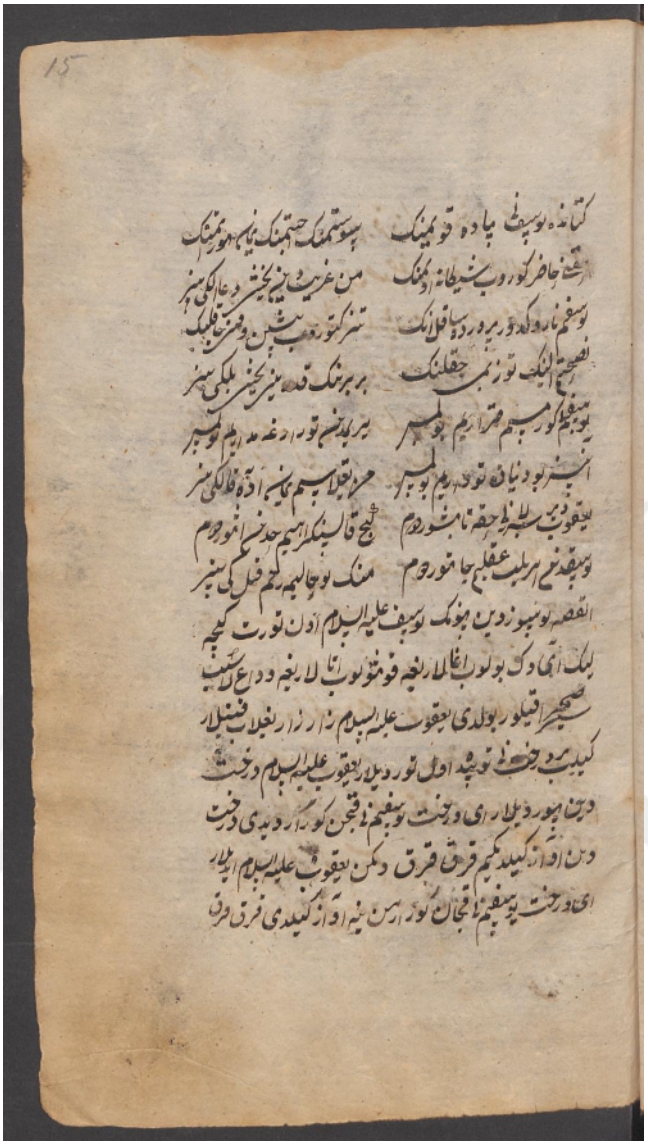




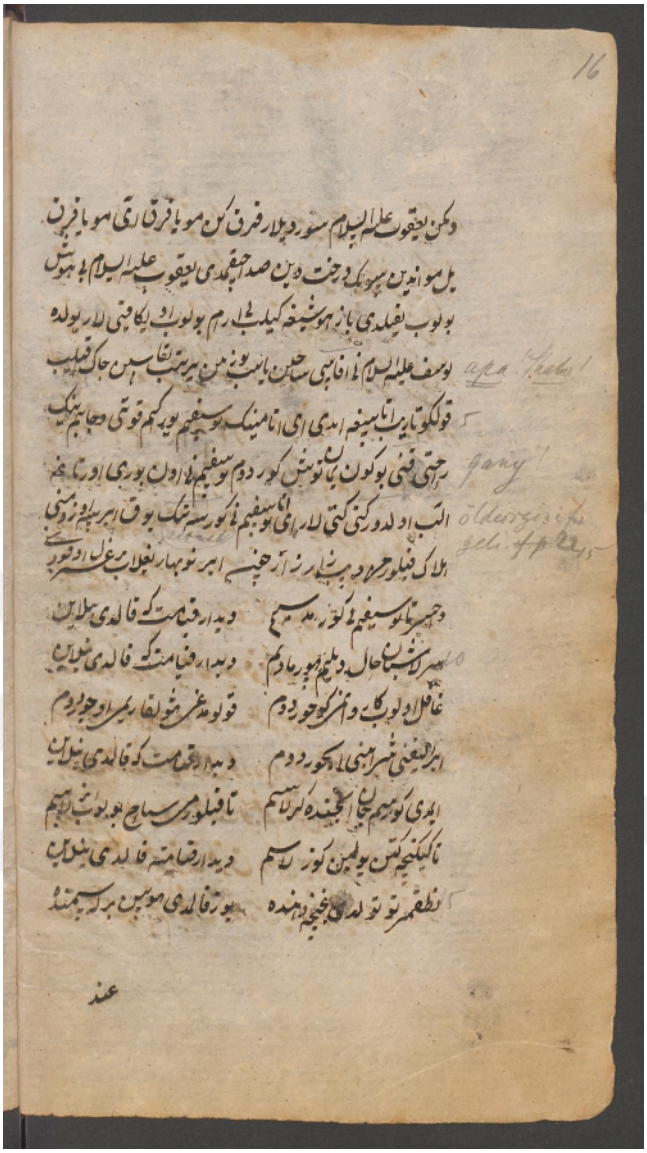


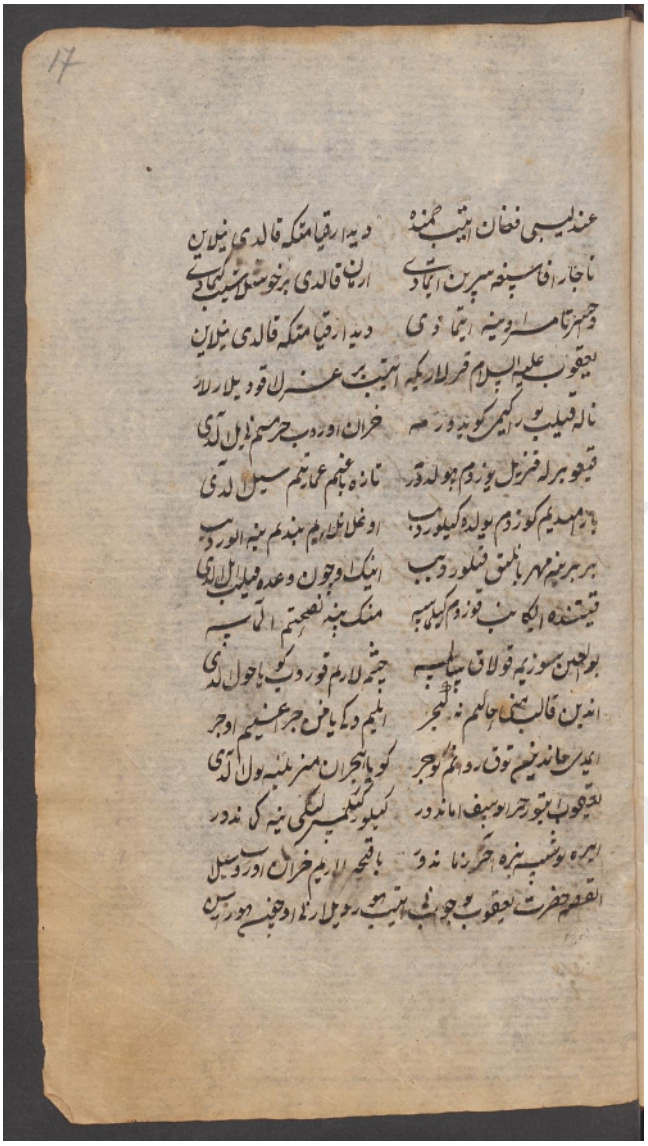


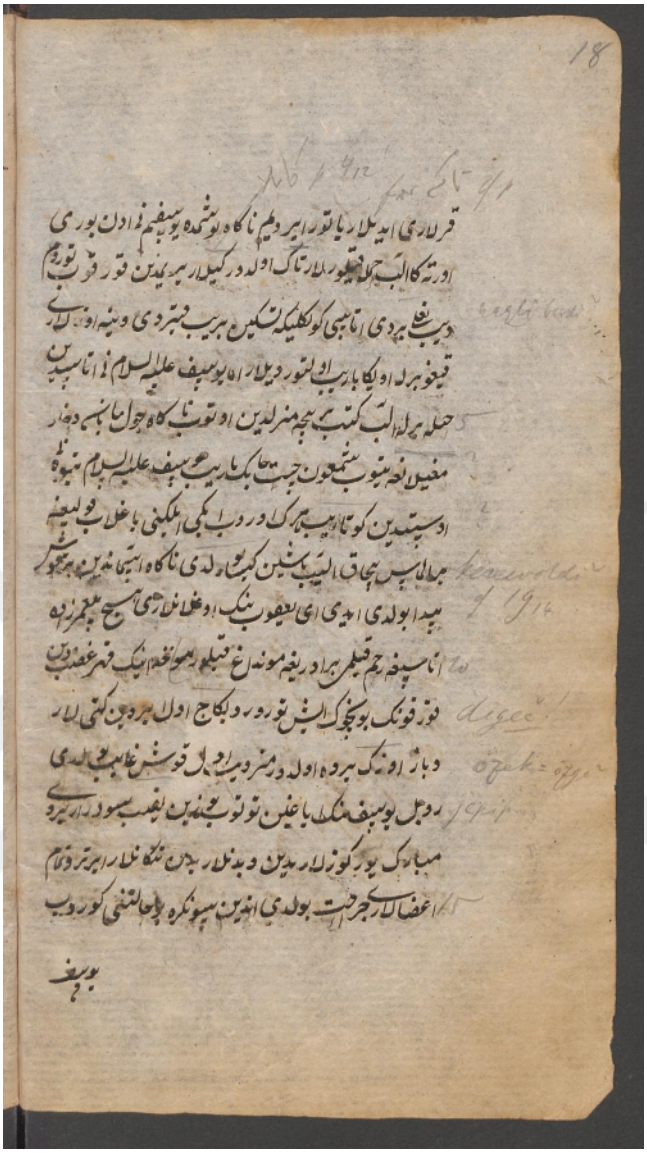


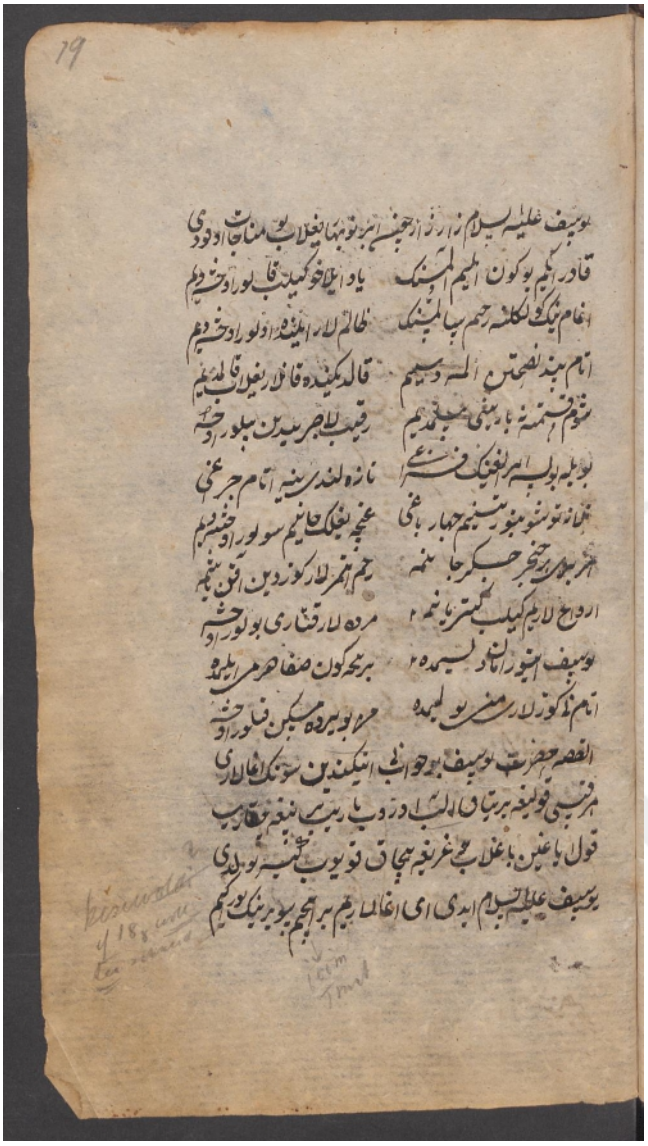


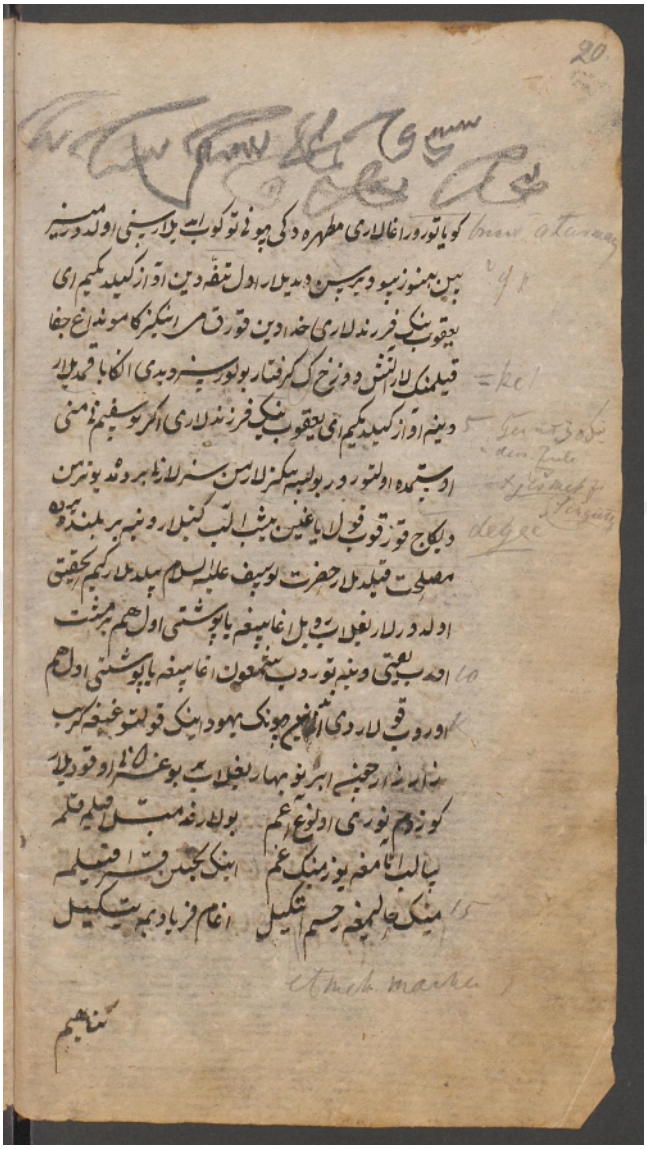
کتانه یوسف پاده تو یمینک پسوتمنک حیتمنک یاهمو یمنک
ارتشتا خاضر کورو ب شیطانه اومنک من غریب دیر یخترد عالکی سیر
یوسفم نارو کدو بریرو دیا فلانک تترکتورعب پشن وفترغلیک
نصحیت اینک تورنبت جقلنک بربرنک قدیر یخشی ملکی سیر
یوبیقیم کورمیم مترایم بوسیر بریدنسه تورارغه مدایم بوسیر
انیرتو دیانق تودایم بوسیر مرا یقلاسیم یاسیم آدهٔ فالکی سیر
یعقوب دیر سلیه یاحقه تامشوردم ثیح قالسیکرا سیم حدخسانمورحم
یوبیقدنی ایرلیک عقلیجا مورحم منک بوجالیه کم فیلکی سیر
القصه یوسبوزدین بونک یوسف علیه السلام آدن تورت کیچه
لیک ایچی دک بولوب اغالارینه فومتولوب تالاریغه ودیع قالسیب
صغیر اقیلور بولدی یعقوب علیه السلام نازلارینغلاب قیبلار
کیبب مرد یخت تو یچه اول تورد یلار یعقوب علیه السلام درخت
درین ایبوردیلاری درخت یوبیقیم یاقچن کورارمیدی درخت
درین اوازکیلدیکیم قرق قرق دیکن یعقوب علیه السلام ایدلار
ای درخت یوبیقیم یاقچان کورارمین نیه اوازکیلدی قرق قرق

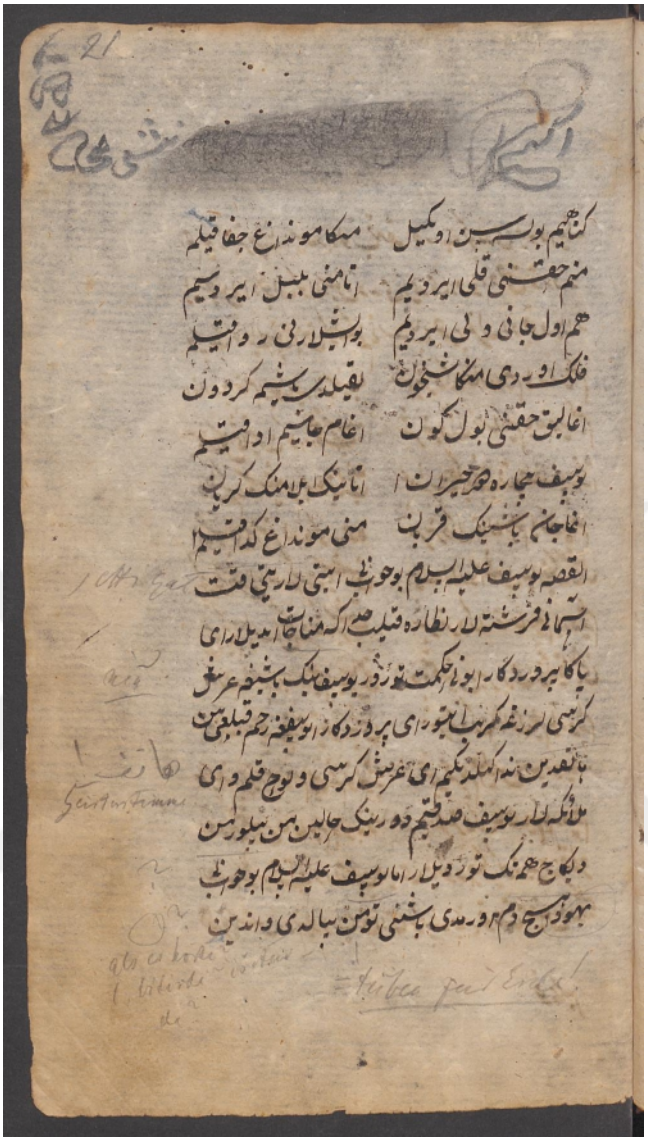






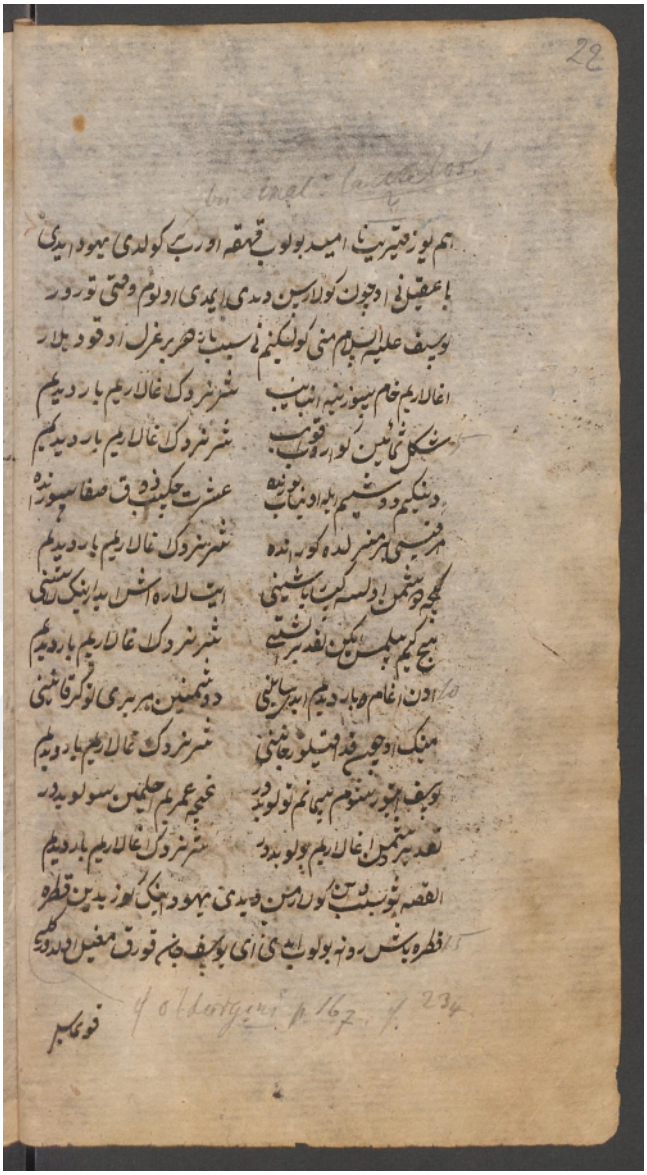


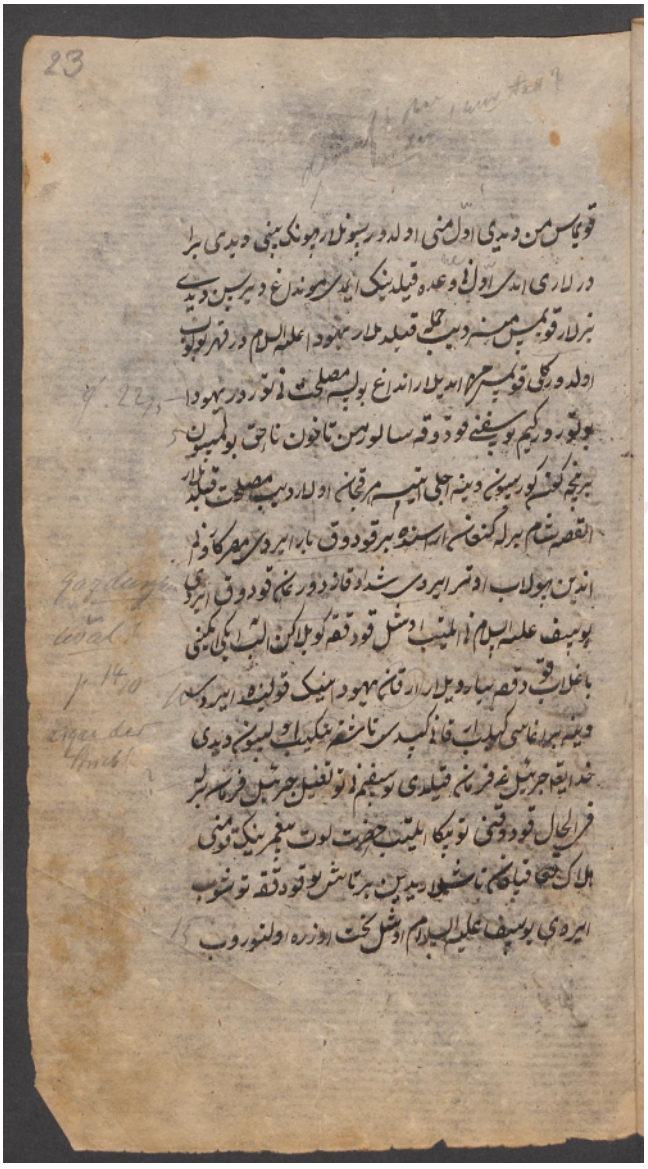


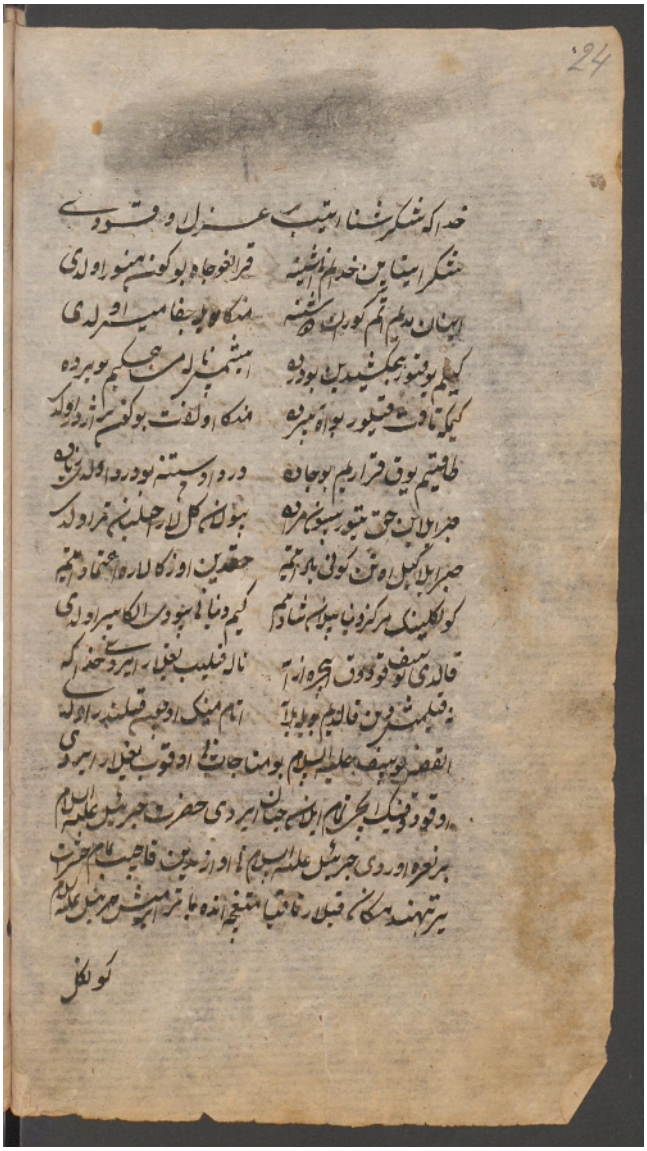


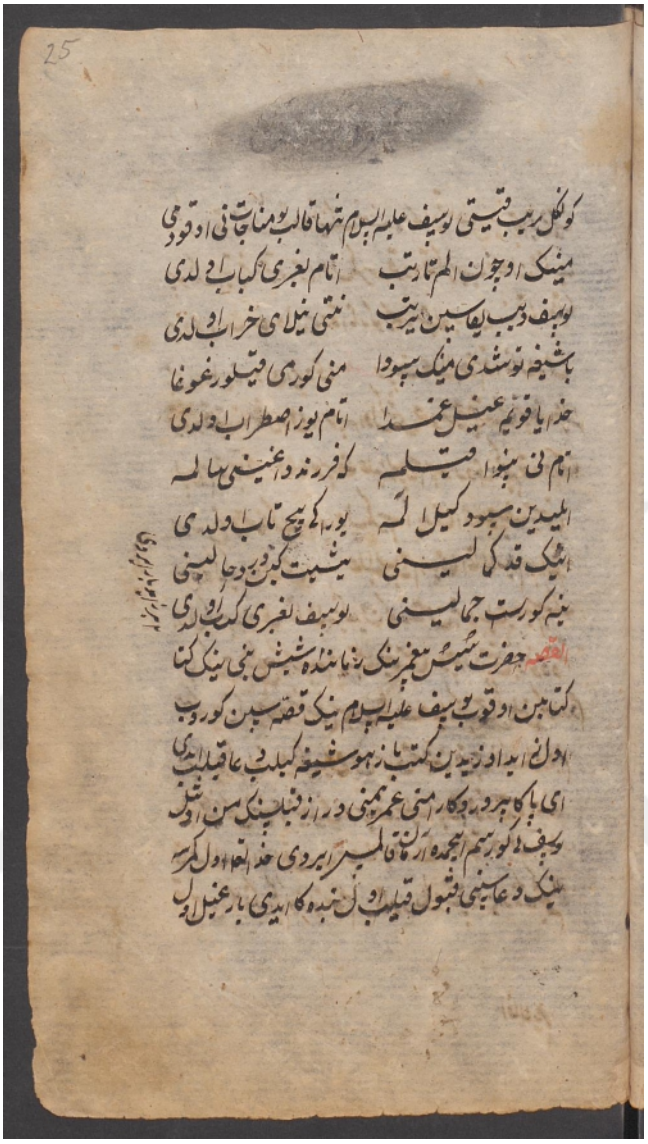
کنعیم بوسین اوکیل منکا موندا غ جفا قیلم
منم حقنی قلی ایردیم انا منی بیبل ایردیم
هم اول جانی دلی ایردیم بو اشلارنی روا قیلم
فلک اوردی منکا شنجون یقیلدیم یشیم کردون
اغالیق حقنی بول کون اغام جانیم ادا قیلم
یوسیف چاره صحرا ان انا بنک ایلامنک کریان
انا جانم یاشنیک قربان منی موندا غ کدا قیلما

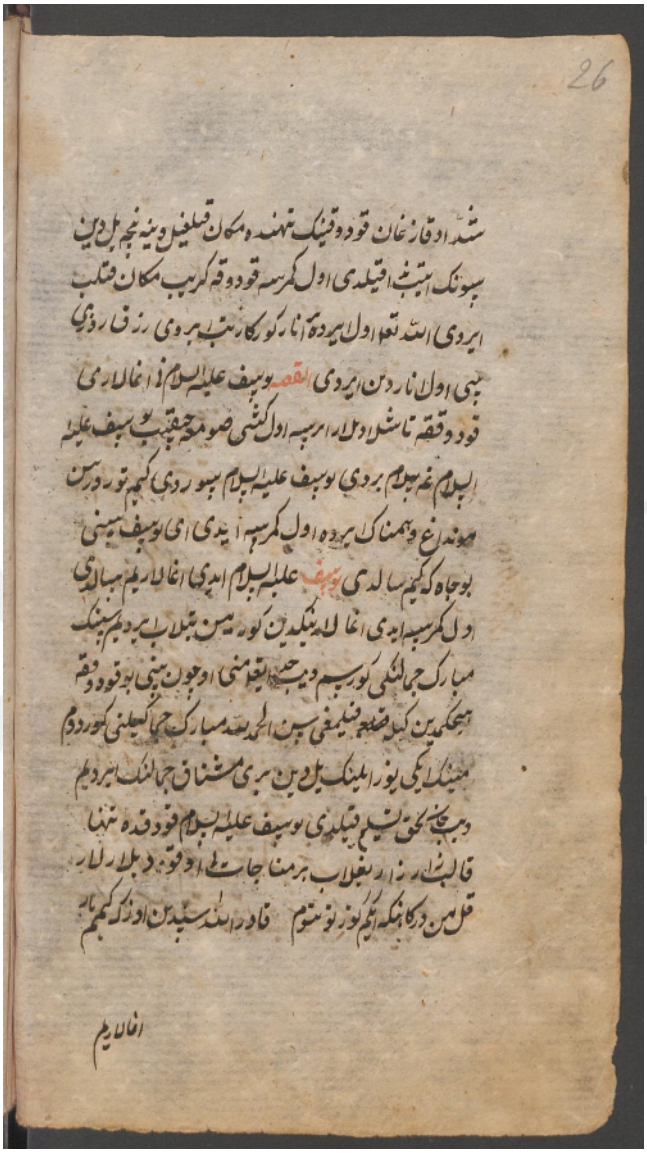
القصه یوسیف علیه السلام یوحوشب ایتی لار بنی قت
آسمانی فرشته لار نظاره قیلیب صد اکه مناجات امدیلار ای
پاکا پروردگار ایونا حکمت تو زور یوسیف بنک باشیغه عرض
کرمسی لرزغه کریب ایتورای پروردگار یوسیفغه رحم قیلغین
با تقدین ندا کیلدیکیم ای عرش کرسی و نوح قلم و ای
ملائکه لار یوسیف صدقیم دور بنک حالین بن بیلورمن
دیکاچ همه نک تو زدیلار اما یوسیف علیه السلام یوحوشب
بهودا سچ دیم ور مدی باشنی تومن بیالدی واندین

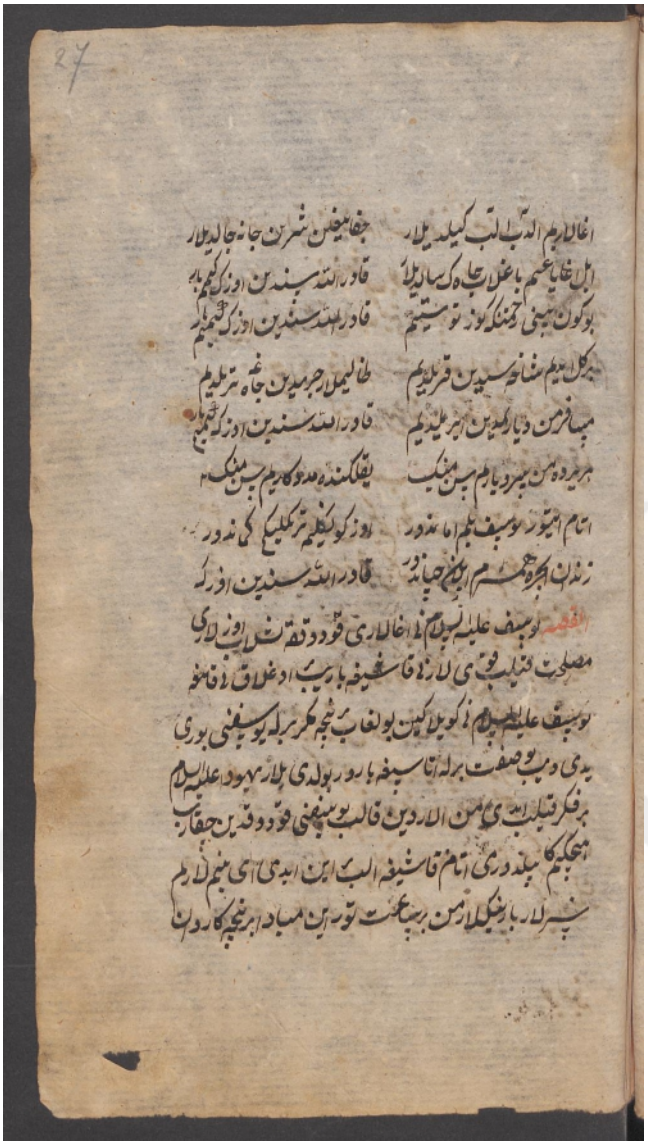


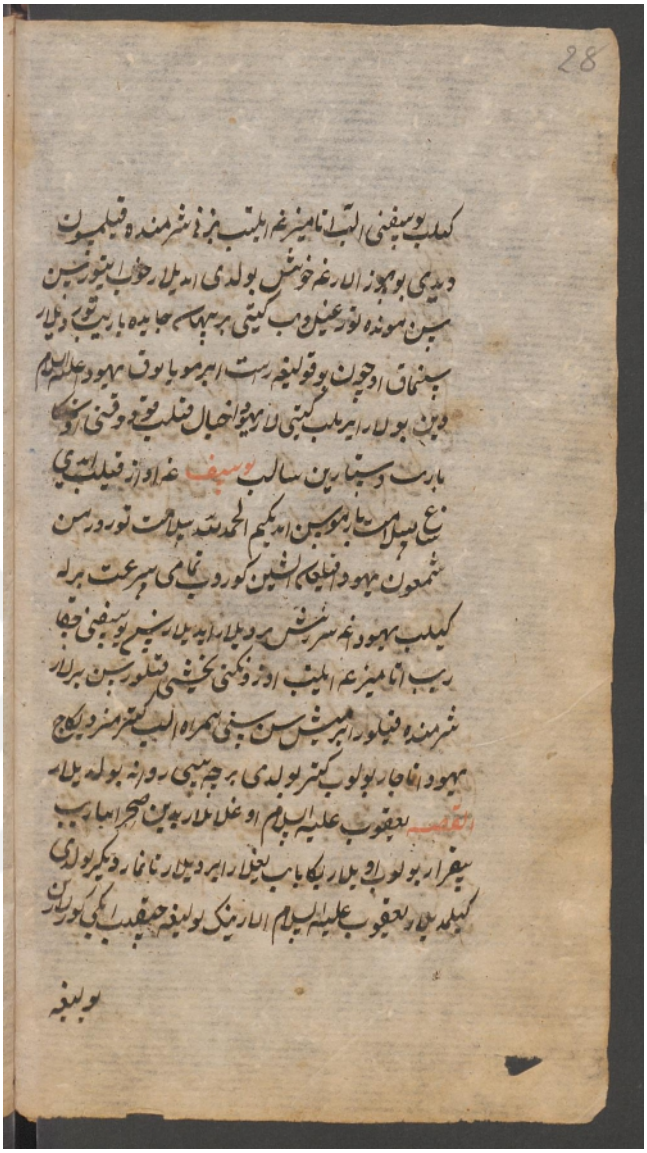


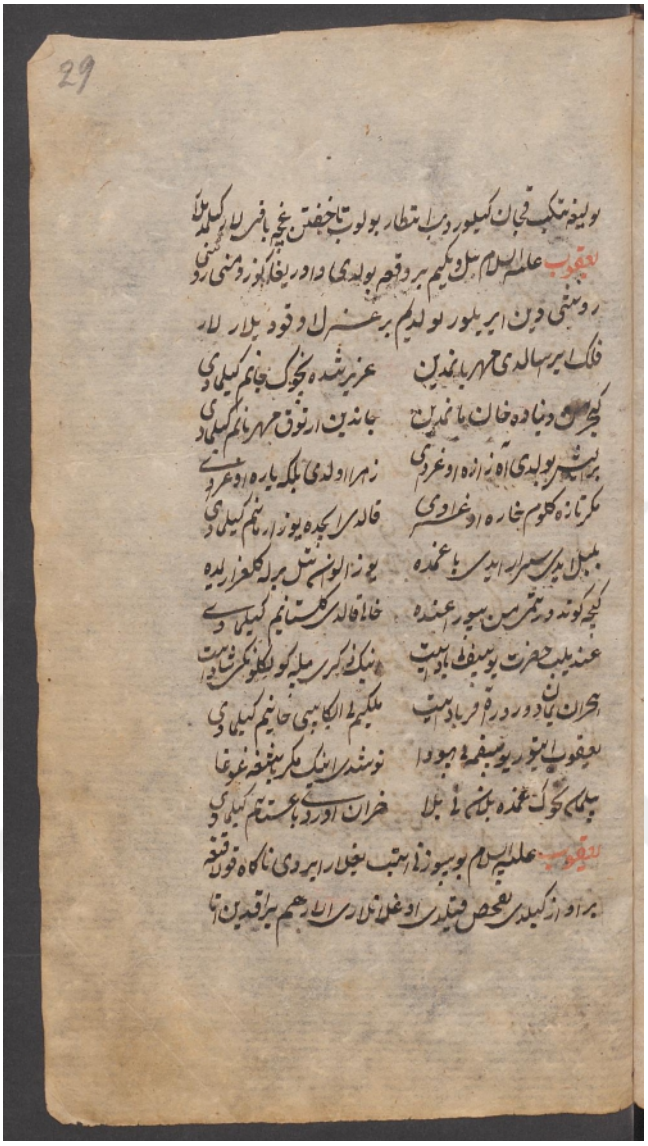




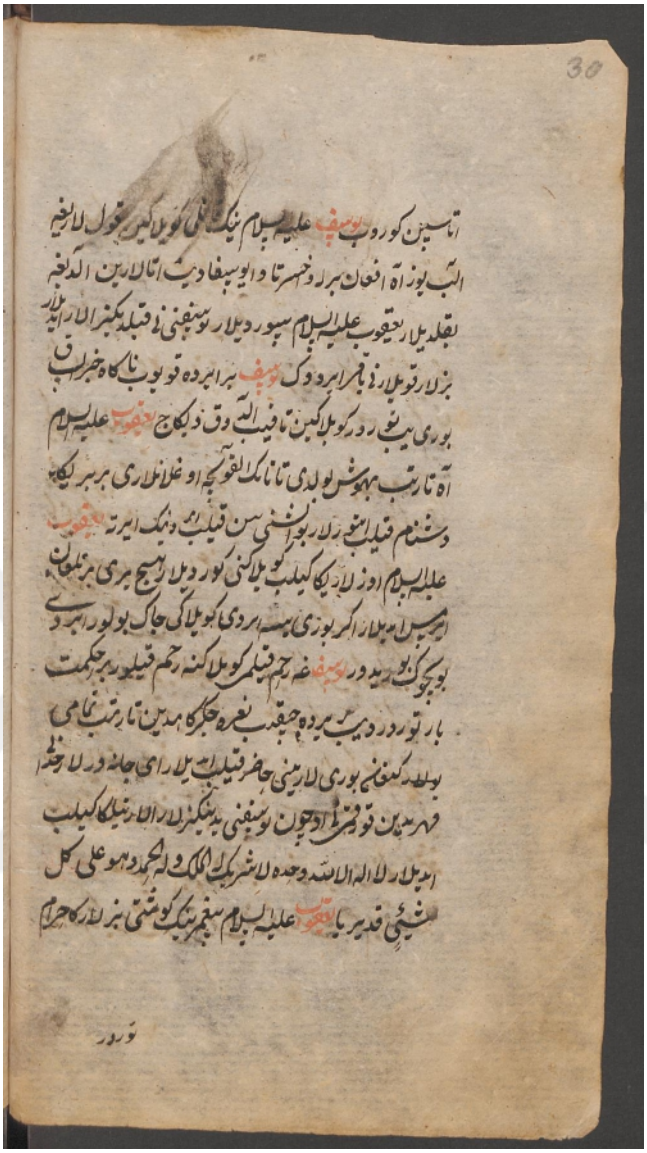


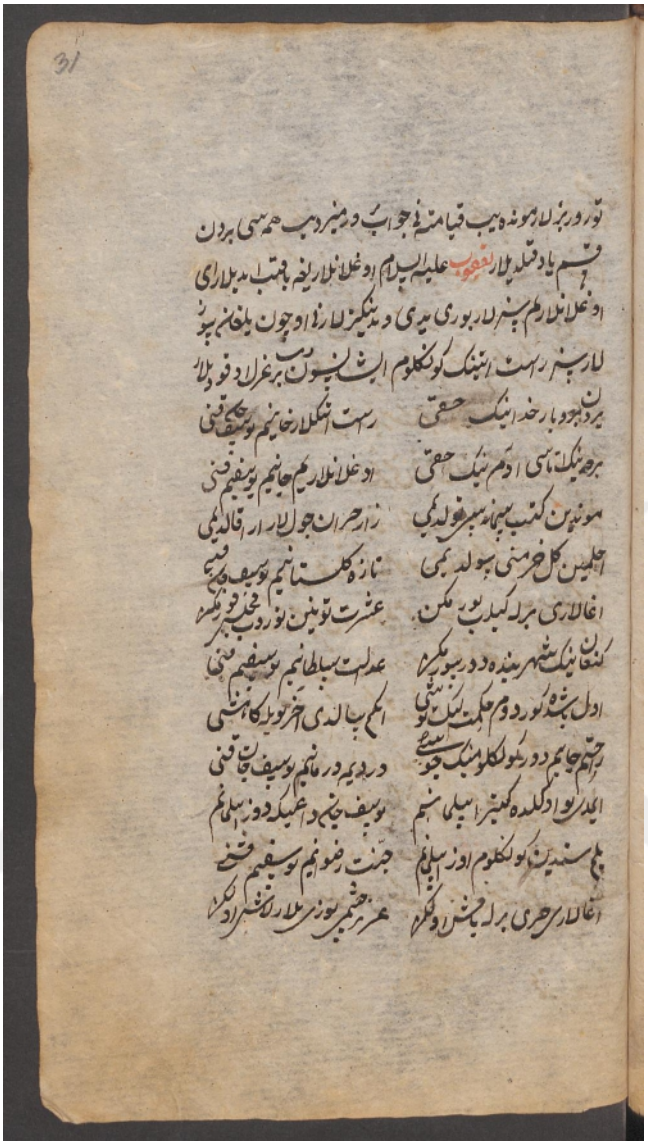


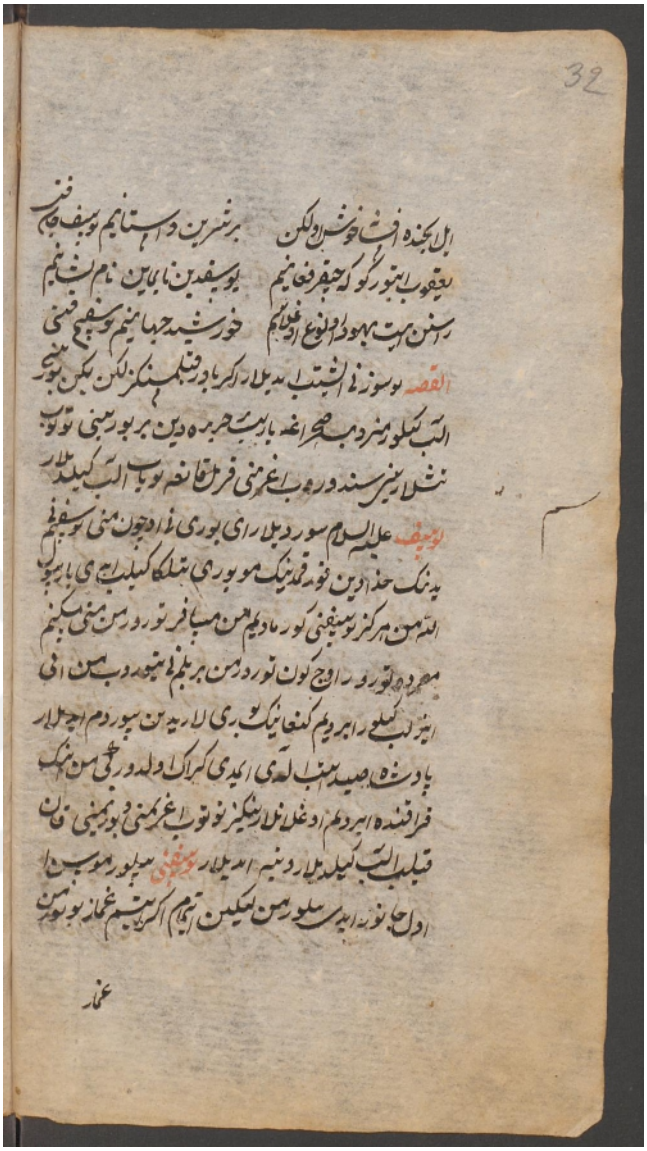


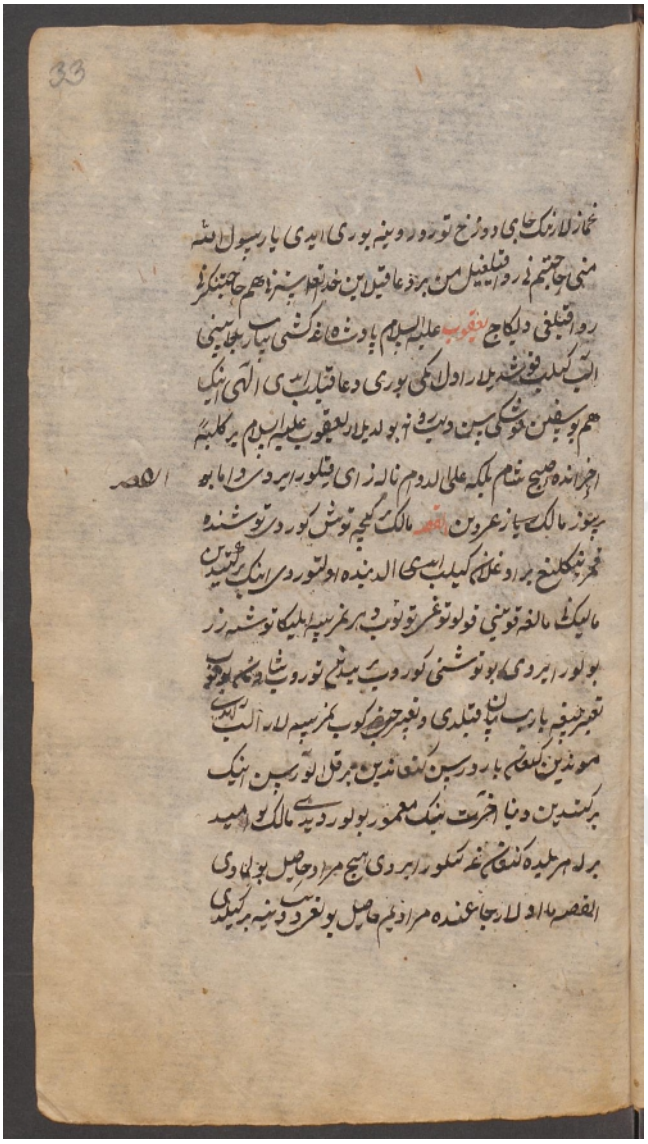

29

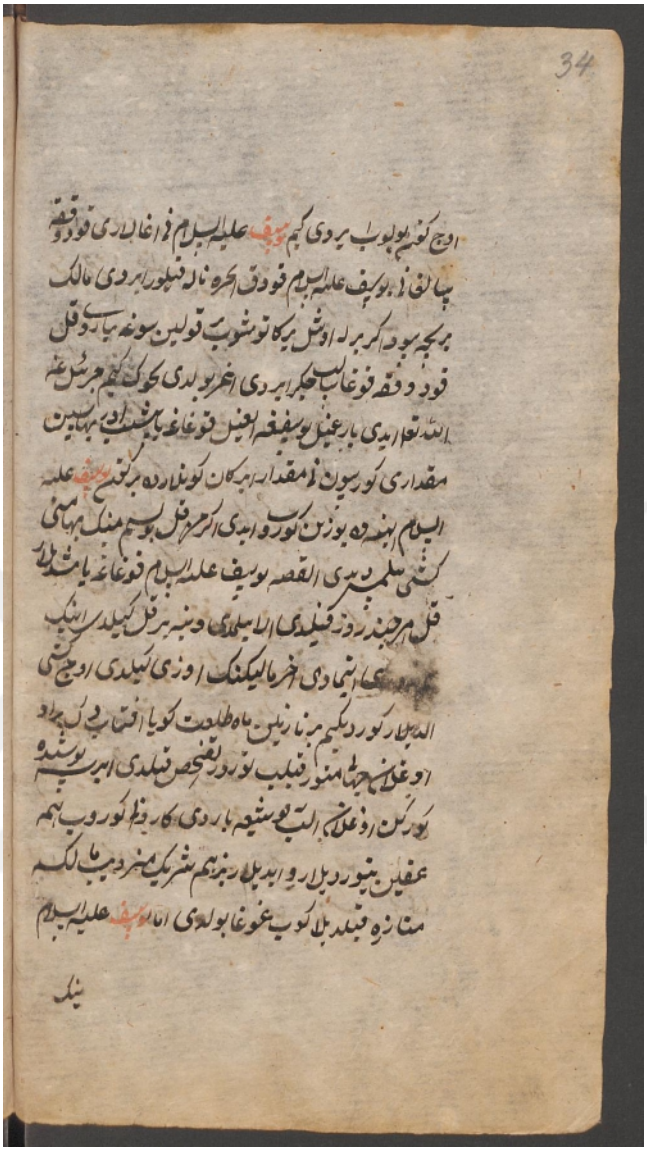
بولیدم تنگ قبان کیلور دیدم انتظار بولوب تا خفتن بخچه بافر لار کیلدی ملا
یعقوب علیه السلام سکز یکیم بر دقیم بولدی دادر یغا بوز دمنی رد
دمنی دین ایر بلور بولدیم بر عشرل دقود بلار لار
فلک ایر سالدی مهر یا ندین عزیز شده بخوک جانم کیلدی
کچر من دیاده خان یا ندین جاندین ارتوق مهر یانم کیلدی
برایشر بولدی آه زاده اوغردی زهرا ولدی بلکه یاره اوغردی
مکر تازه کلوم خاره اوغلدی قالدی راکچده یوز ارتیم کیلدی
بلبل ایدی سحرلر ایدی یا غمده یوز ز الونش بش برله کلعذاریده
کچه کوندوز تیمن بیوز اعمده خانه قالدی کلستانیم کیلدی
عمده یلب حضرت یوسف ایدیت دنیک ذکر سر میله کوزلکو نکر شادیت
احزان یادوز روز ه فریادیت ملکیم ایکا بی جانیم کیلدی
یعقوب ایتور یوسفمه بوددا نوشدر ایتک مکر بغنه غوغا
بیلمک کوک عمده بلنمز یا بلا خزان اوردی باغستانیم کیلدی
یعقوب علیه السلام بو بیوز ذاهتب بغلار ایردی ناکاه قوی قیغه
براوز کیدی بعض فتیدی اوغلولار ای اره هم برادرین اتا

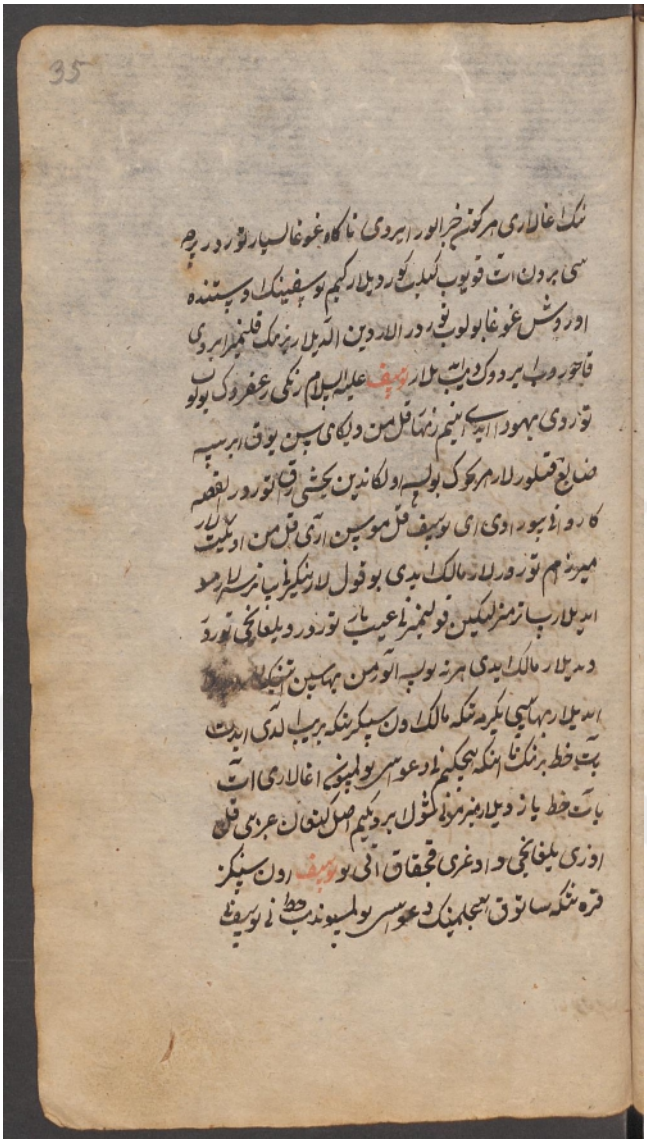


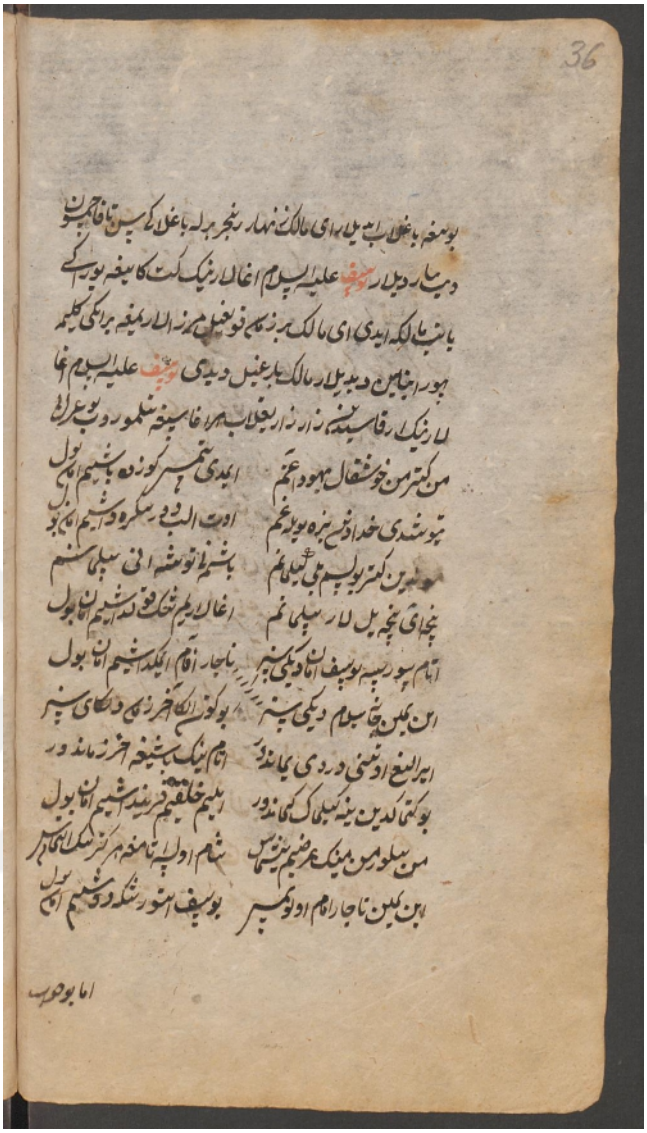






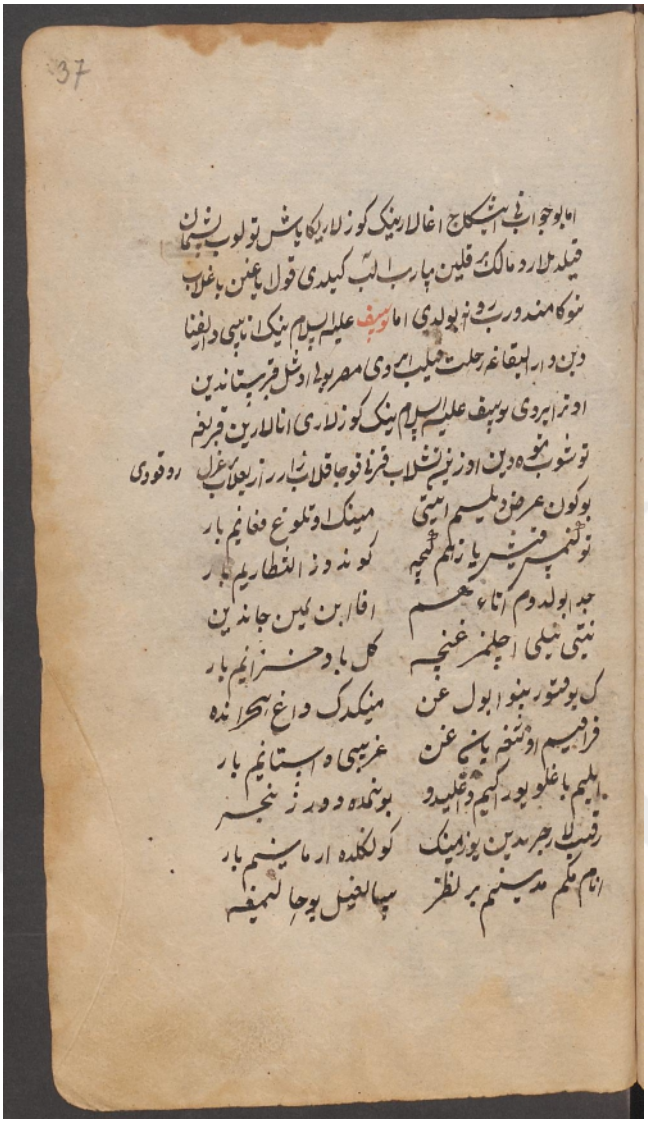


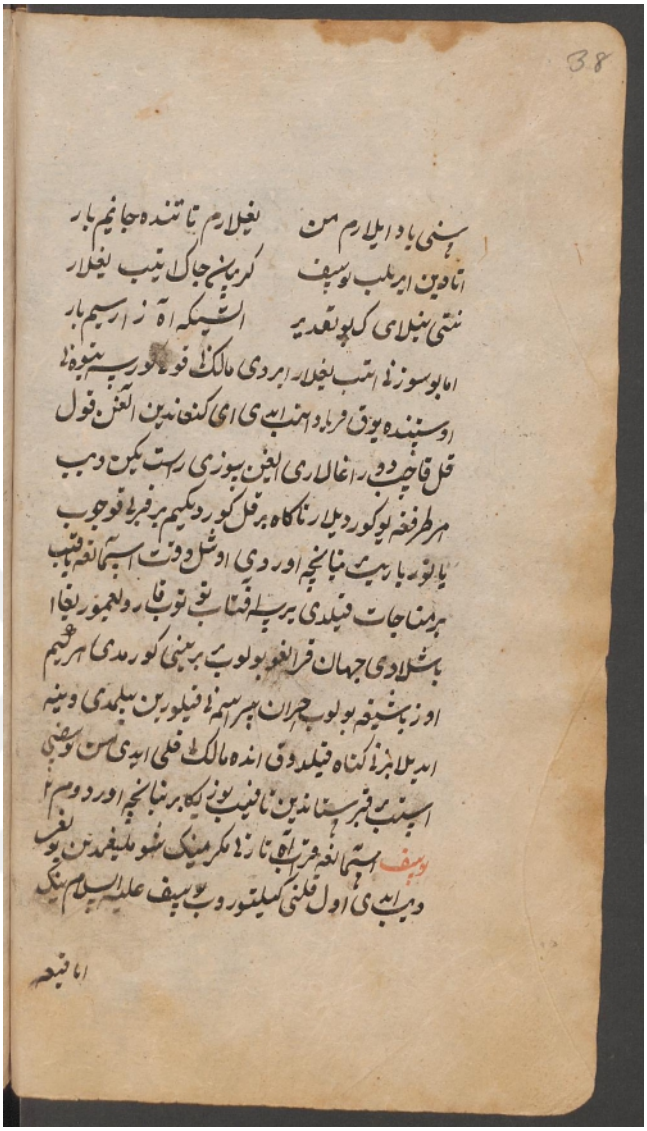


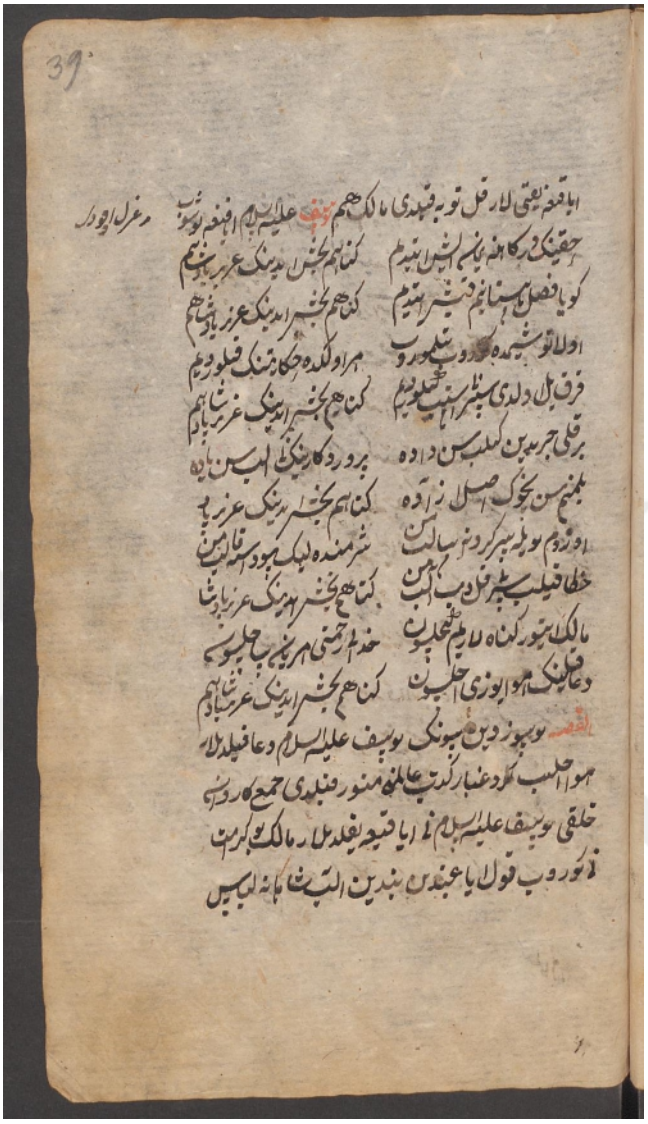


بو منعم با غلام این سیاه ای مالک نهار رنجه بر له با غلی کم پسن تا فاجیسون
دیب سیار دیلار یوسف علیه السلام اغالار نیک کت کا بیغه بو سر کی
با تب مالکه ایدی ای مالک بر زمان قو یغیل مرزا لار بیغه براکی کلیمه
بهور اخابین دیدیلار مالک بلار غیل دیدی یوسف علیه السلام اغا
لار نیک رفاسیدن نزار نزار یغلاب هر اغا سینه سلمور دوب بو عزا
من کمترمن خوشغال بهود عجم ایدی تمسر کوزه باشیم اچیل بول
تو شدی خداوند بره بو یله عجم اودت الب دو رسکره دو باشیم اچیل بو
من کمترین بو پسم ملی کیلیم باشیم یا توشه انی سیلی سنم
بخدای بخچه یل لار سیلی نم اغالار یم تنگ قوندی باشیم اچیل بول
آغام سو رسم یوسف آغان دیکی بیر ناجار آقام اکلدا شیم آغان بول
این یمین تاجا سلام دیکی بیر بو کون اکا آخر زمان دکای بیر
ایر البغ او تینی وردی یا ندور آغام ینگ بیشیغه آخر زمان دور
بو کمتا کدین بینه کیلک کماندور ایلیم خلقیم قرندشیم آغان بول
من سیلو من بینگ عرضیم بیتمس شام اول پسه تا مغه مهر تنگ ایچی بیر
این یمین تاجا رآقام او تو بیر یوسف اتور شکه دی باشیم اچیل بول

اما یوحوب



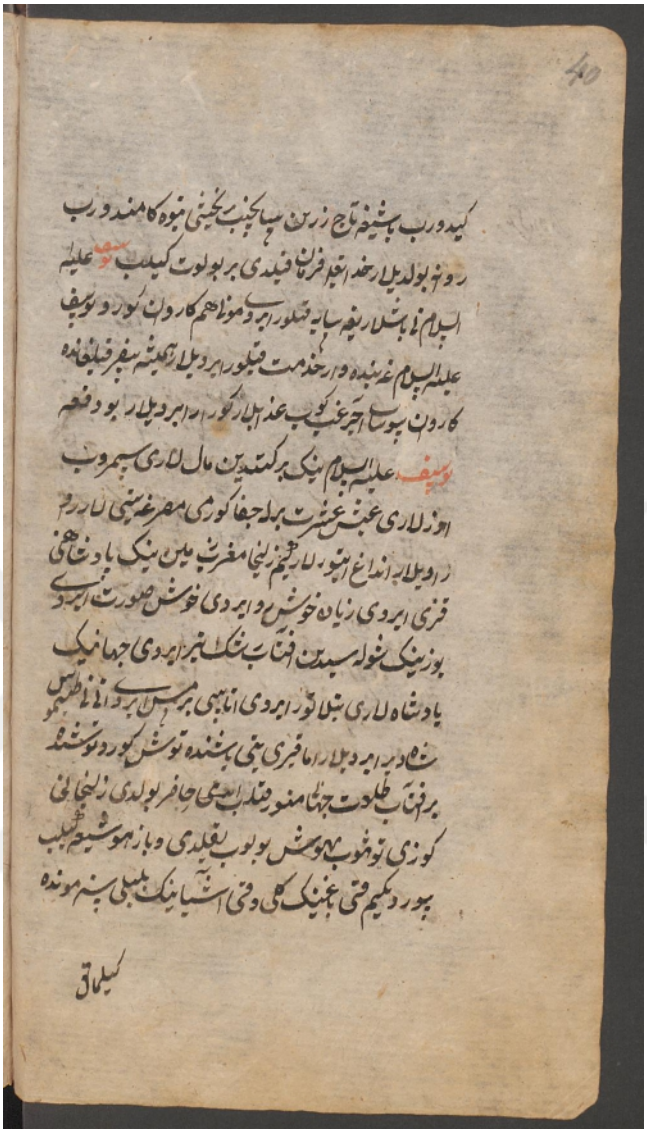




39

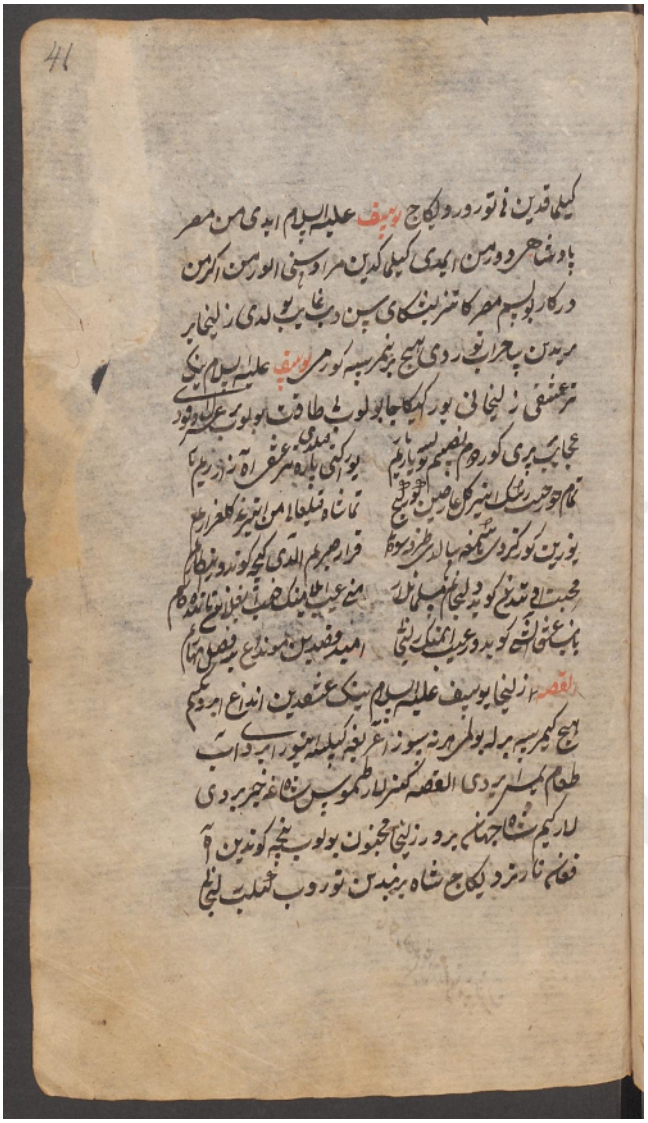
ابا قصه بقی لار قل تو به قیلدی مالک هم یوسف علیه السلام افهنه یوسف
حقینگ درگاهنه یاش ایشلر ایتدیم کناهم بخشل ایدینگ عزیز پادشاهم
کویا فصل ایستیاغم دیشر ایتدیم کناهم بخشر ایدینگ عزیز پادشاهم
اولا توشیده کلدوب تیلدوم اوب همراولکده حکایتنگ قیلدوم
فرق ال دلدی سپتر اهاب تیلدوم کناهم بخشر ایدینگ عزیز پادشاهم
برقلی جرمدین کلب سن داوه پرورد کارینگ الهسن یاوه
بلمیم سن بکوک اصلی زاده کناهم بخشر ایدینگ عزیز پادشاهم
اوزدوم بولنه سپر کردم سالک شرمنده لیک بوده سهو قالمین
خطا قیلب سپتر قلدوب الهمن کناهم بخشر ایدینگ عزیز پادشاهم
مالک ایتور کناه لاریم بخشلیون خدا ترحمی هر بنی یاشلیون
دعا قیلنگ هوا یوزی حلیون کناهم بخشر ایدینگ عزیز پادشاهم

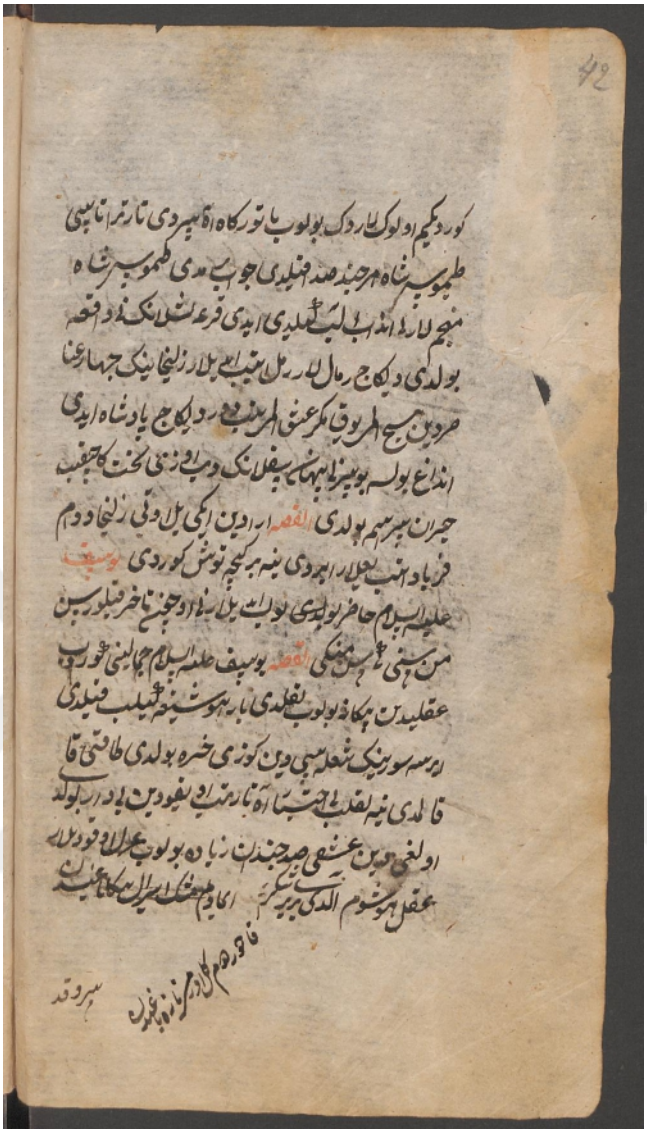
القصه یوسف دین سونگ یوسف علیه السلام دعا قیلدیلار
هوا حلب کلدی غبار کلب عالمه منور قیلدی جمع کاروانی
خلقی یوسف علیه السلام نه ایا قیلدیلار مالک یوسف کرمت
نه کوروب قول ایا عبدی بندین الب شاهانه لباس

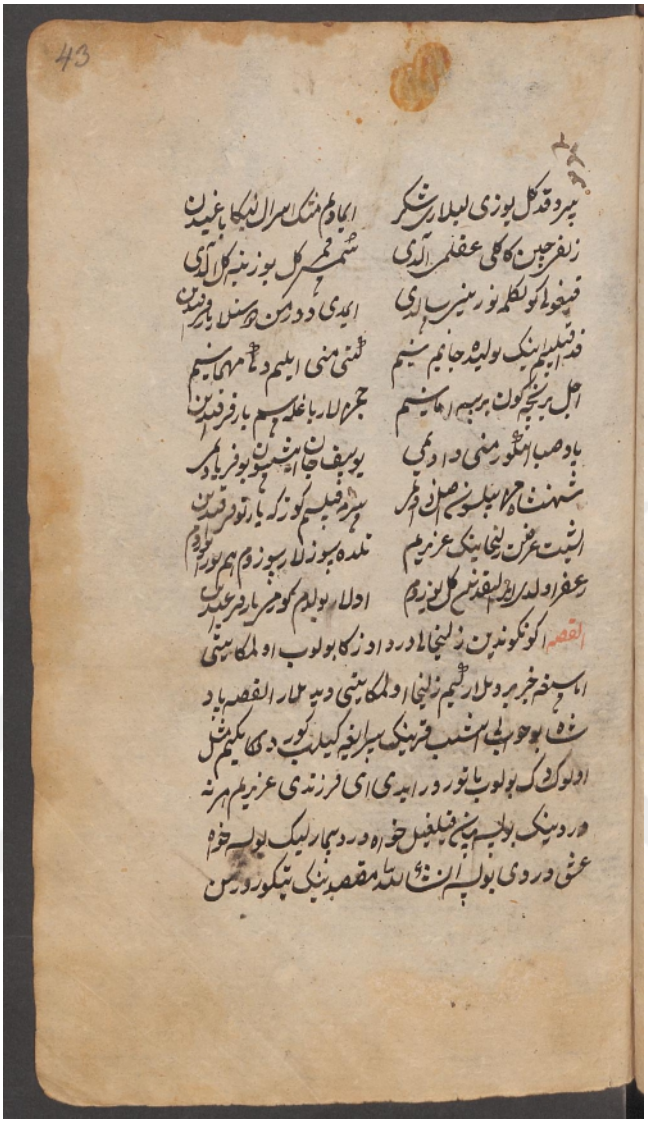


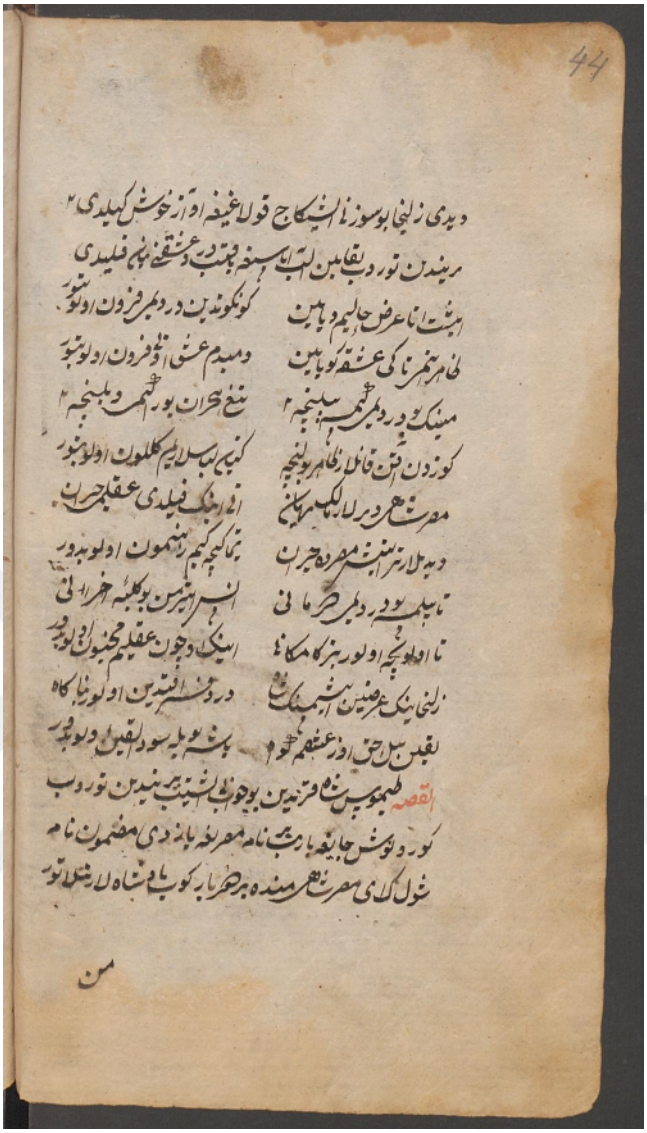
کیدورب بیشیغه تاج زرین سیاچنب یخشی بوده کامندورب
رونه بولدیلار خدا بیلور فرمان قیلدی بربولوت کیلب یوسف علیه
السلام نی باشلاریغه سایه قیلور ابرو مونداهم کارون کورو یوسف
علیه السلام غه بنده وار خدمت قیلور ابرو یلار ایکینچی سفر قیلغانده
کارون یوسف اچرغه چوب عذابلار کورار ابرو یلار بو دفعه
یوسف علیه السلام نینگ برکتیدین مال لاری سیمروب
اوزلاری عیش عشرت براه جفا کوری مصر غه یتی لار روم
زاویلایه اندغ اینور لار عجم زیخا مغرب یلین نینگ پادشاهی
قزی ابردی زیاده خوشرو ابردی خوش صورت ابردی
یوزینگ شوله سیدین افتاب شک بیز ابردی جهانیک
پادشاه لاری بتلا تور ابردی اما بیی برمس برده اما طبعی
شاه ابرو یلار اما قبری یتی بشنده توشن کورو توشنده
برافتاب طلعت جهانا منور قیلدی ابردی حاضر بولدی زلیخانی
کوزی توتوب بیهوش بولوب یقلدی وبازهوشیغه کیلب
یورو یکیم قتی یغینگ کلی وقتی اشیا ینگ بلیبی یتی موندہ

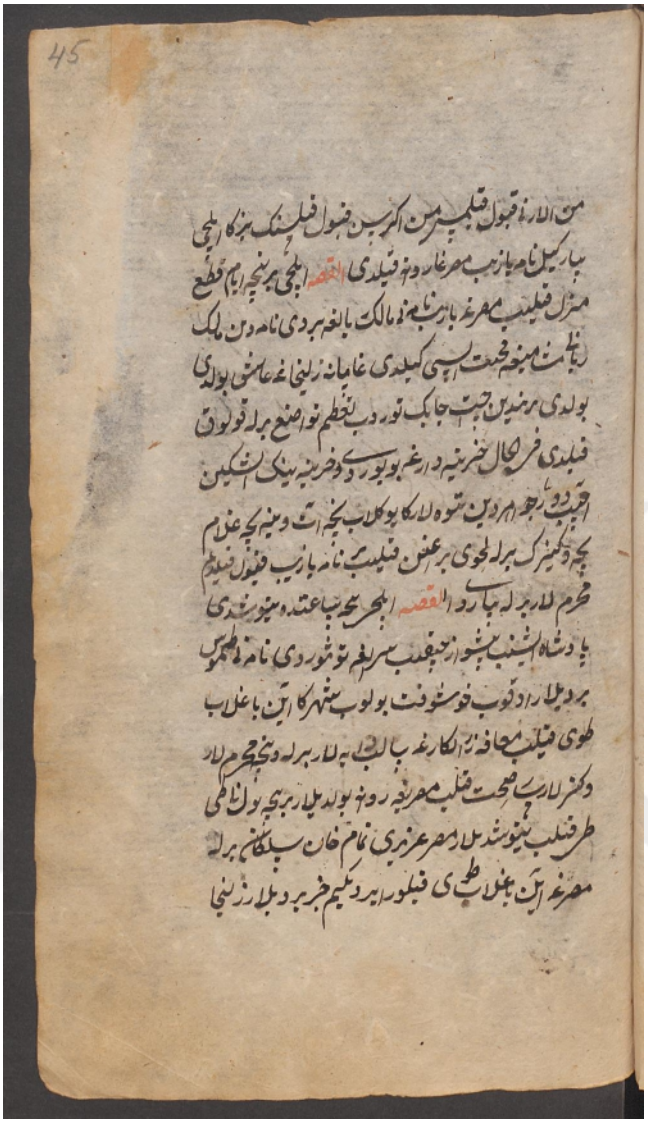
کیلماق

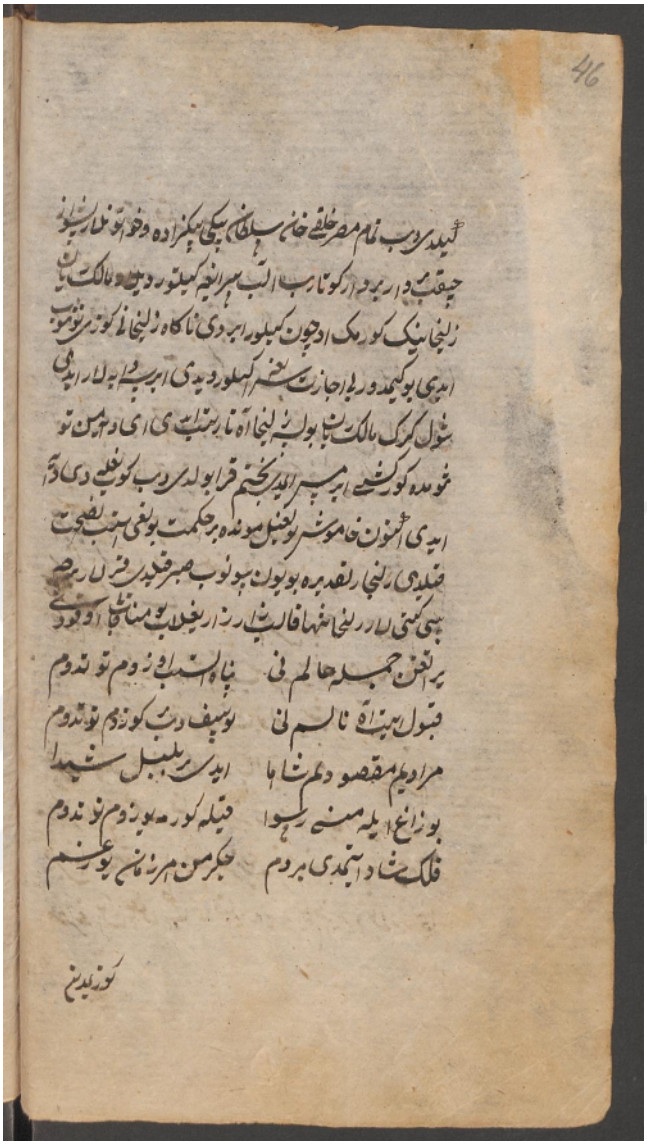


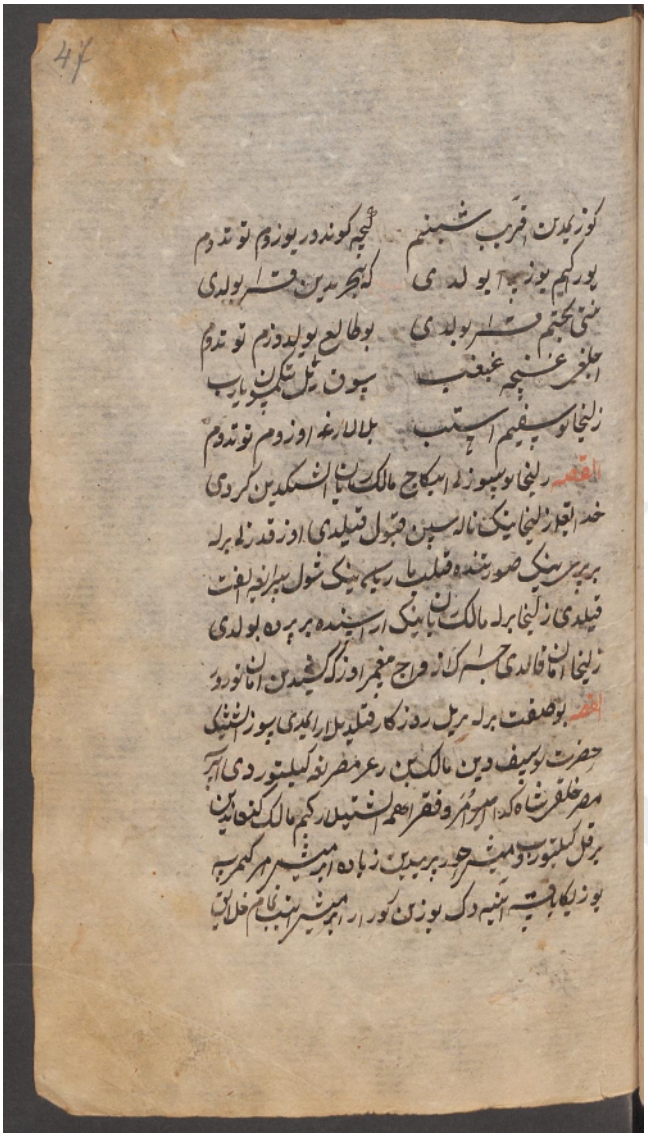


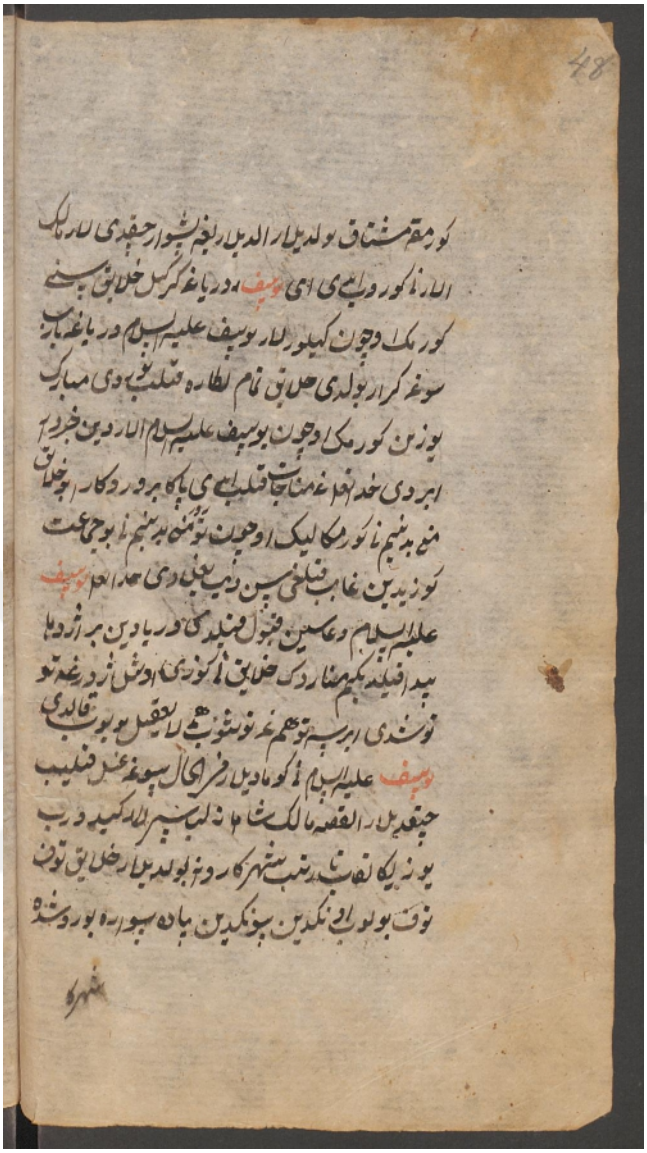


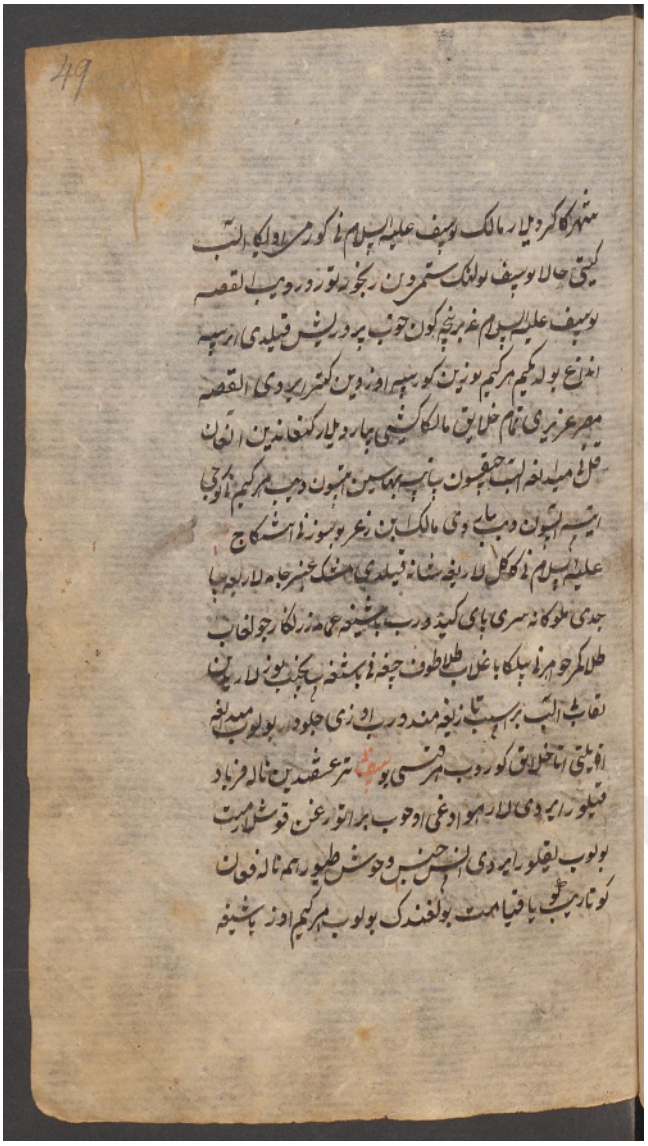


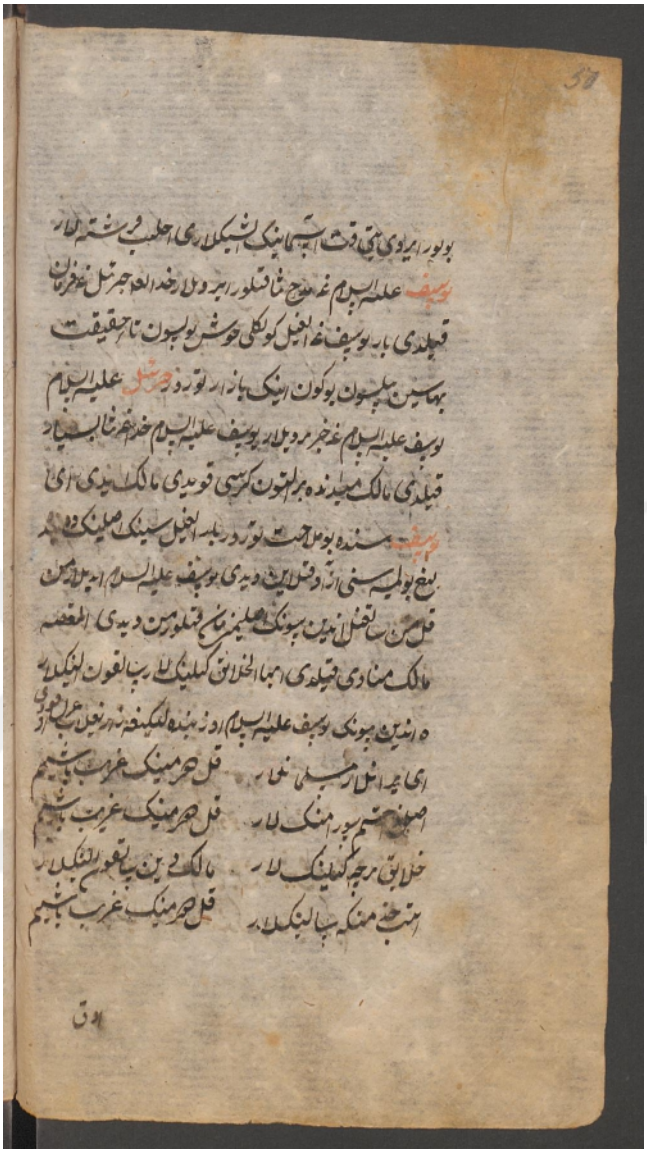


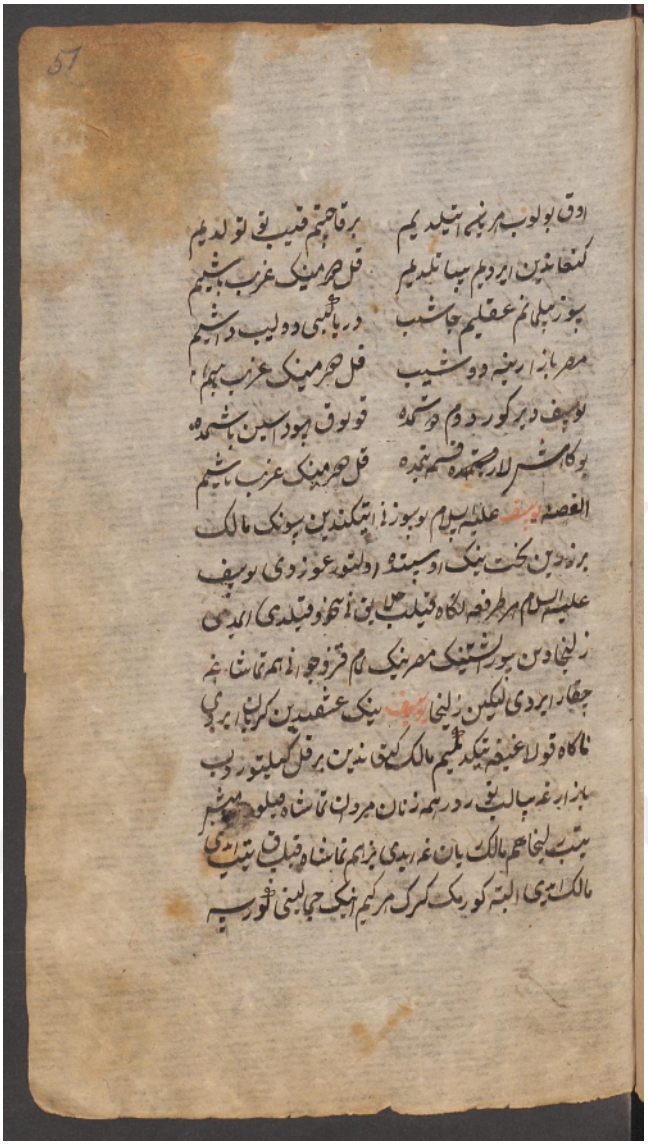


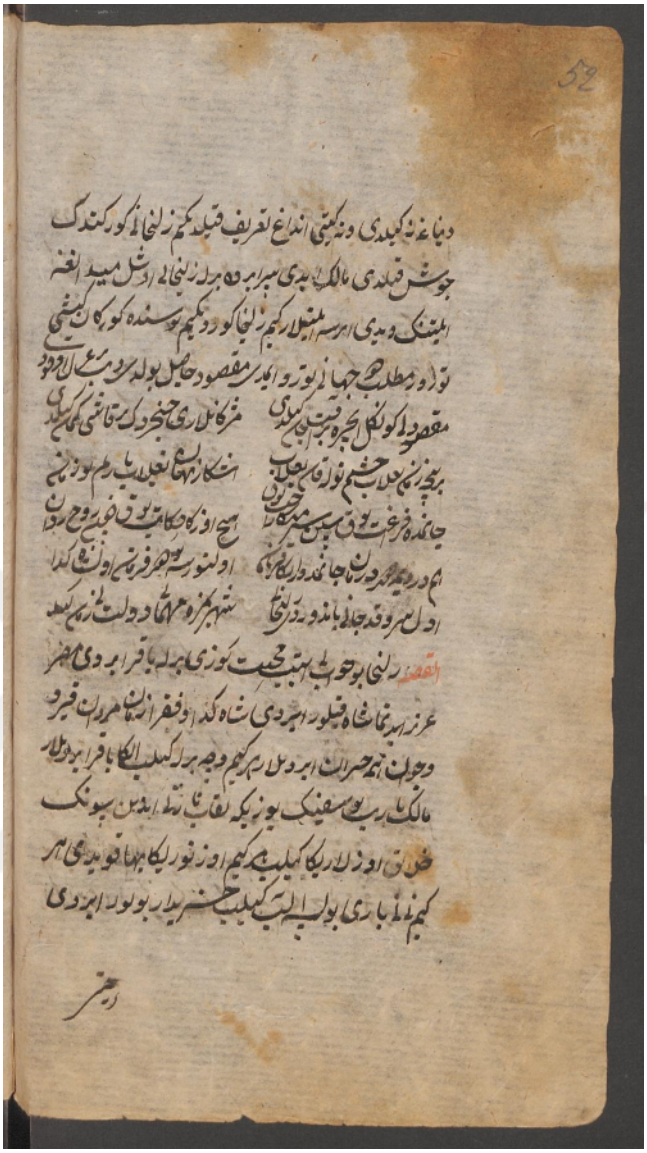


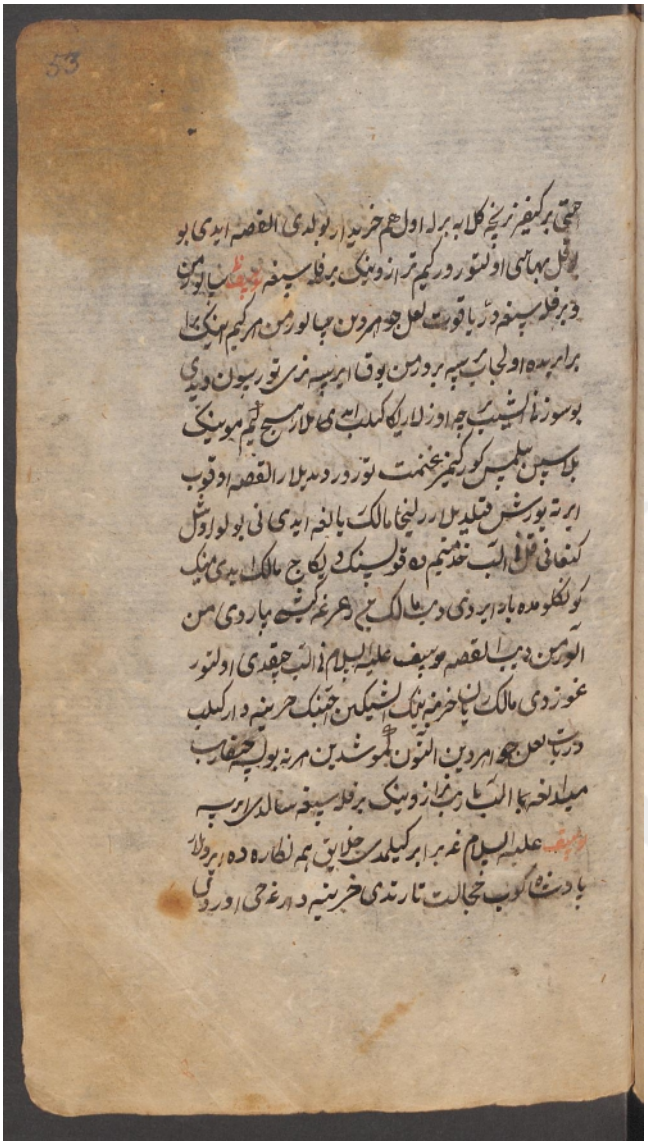


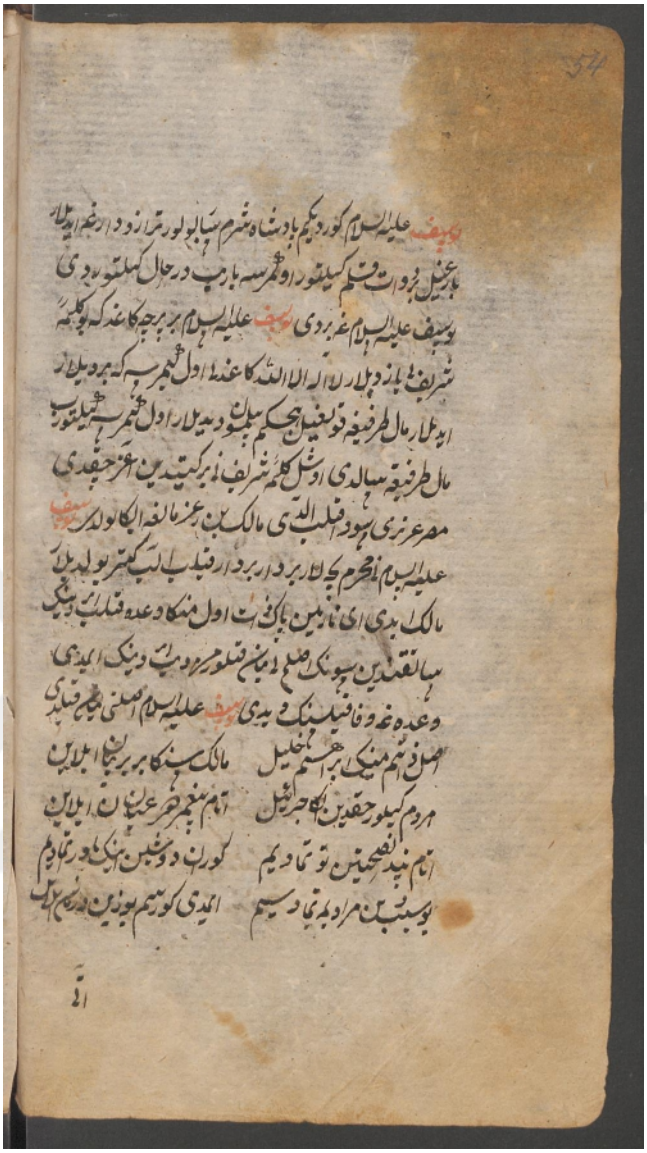


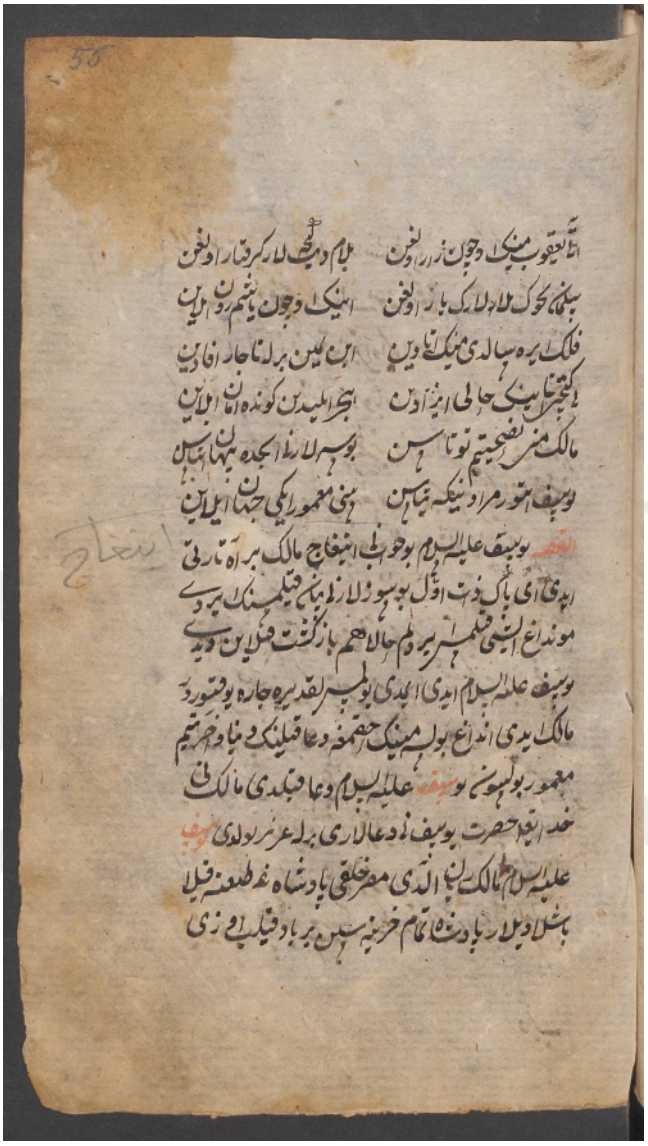


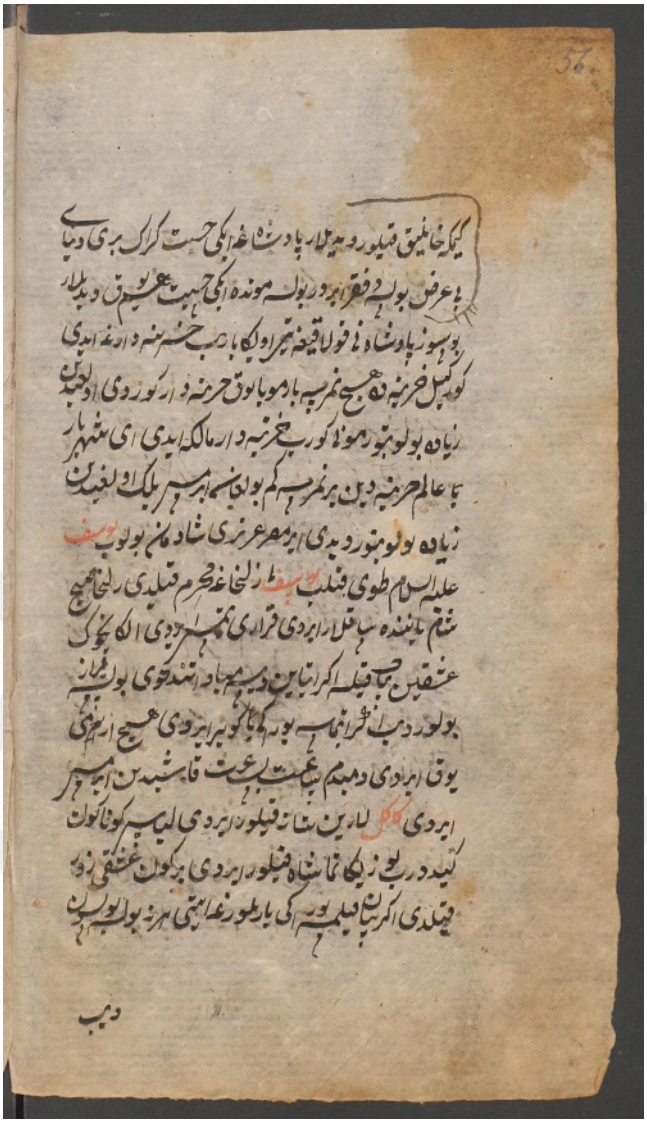


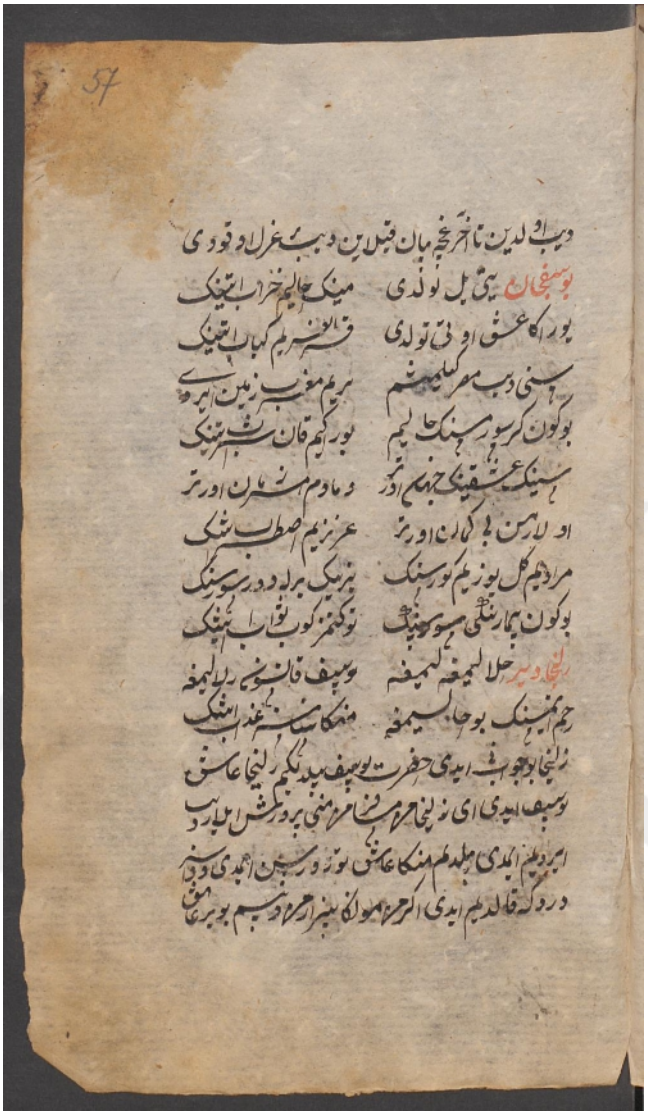












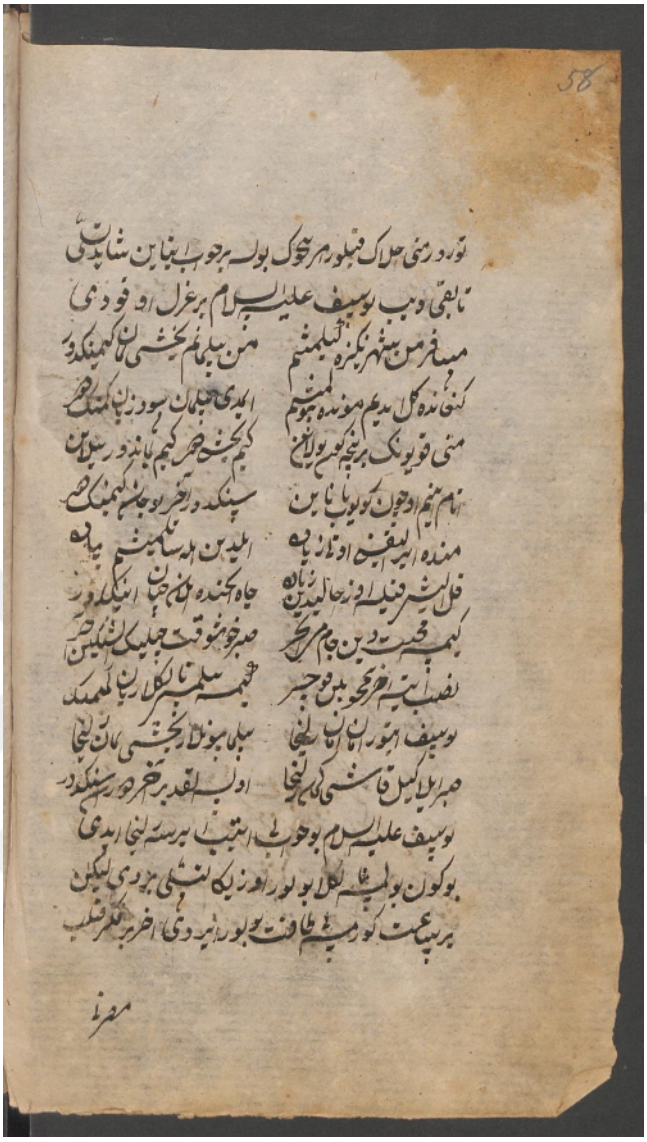
57

دیب اول دین ناخرنجه بیان قبل این دیب غزل او قودی

یوسفخان یی بل لوندی مینک حالیم خراب اتینک
یورکا عشق اوتی تولدی قالمز صبرم کباب اتینک
سینی دیب مهر کلیمشم بریم مغرب زمین ایره
بوکون کرسوز سینک حالیم بوریکم قان شراب اتینک
سینک عشقینک جهنم اودر دماغم سنسزلن اورتر
او لارمن باکلن اورتر عزیزیم اضطراب اتینک
مرادیم گل یوزیم کورسنک یزینک برله دور سوسنک
بوکون بیمارلکی سوسنک نوکمز کوب ثواب اتینک

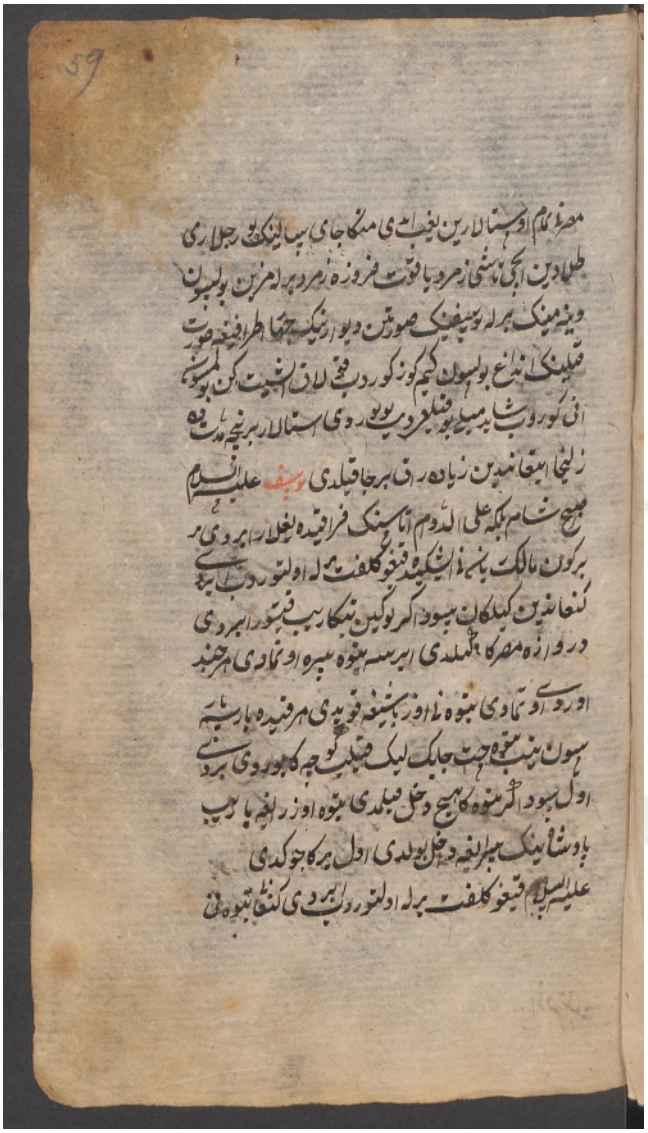
زلیخا دیر حلا لیمغه لیمغه یوسف قانسوز دل لیمغه
رحم ایتسنک بوحال لیمغه منکا سنسز غذا اشک

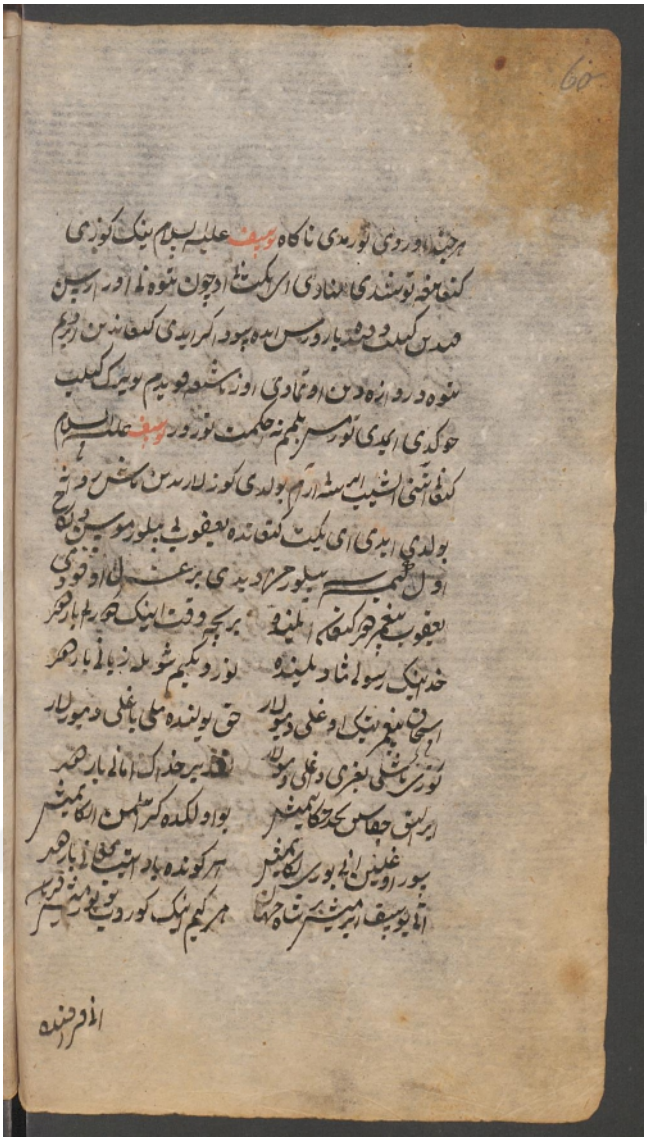
زلیخا بوجواب ایدی حضرت یوسف پیدیکم زلیخا عاشق
یوسف ایدی ای زلیخا حرام سن حرامزنی برور کش ایلاردب
ایردیم ایدی بیلدم منکا عاشق بوزور سین ایدی دیو
درد که قالدیم ایدی الرمزا مولکا بیزار مزادیم بوبر عاشق

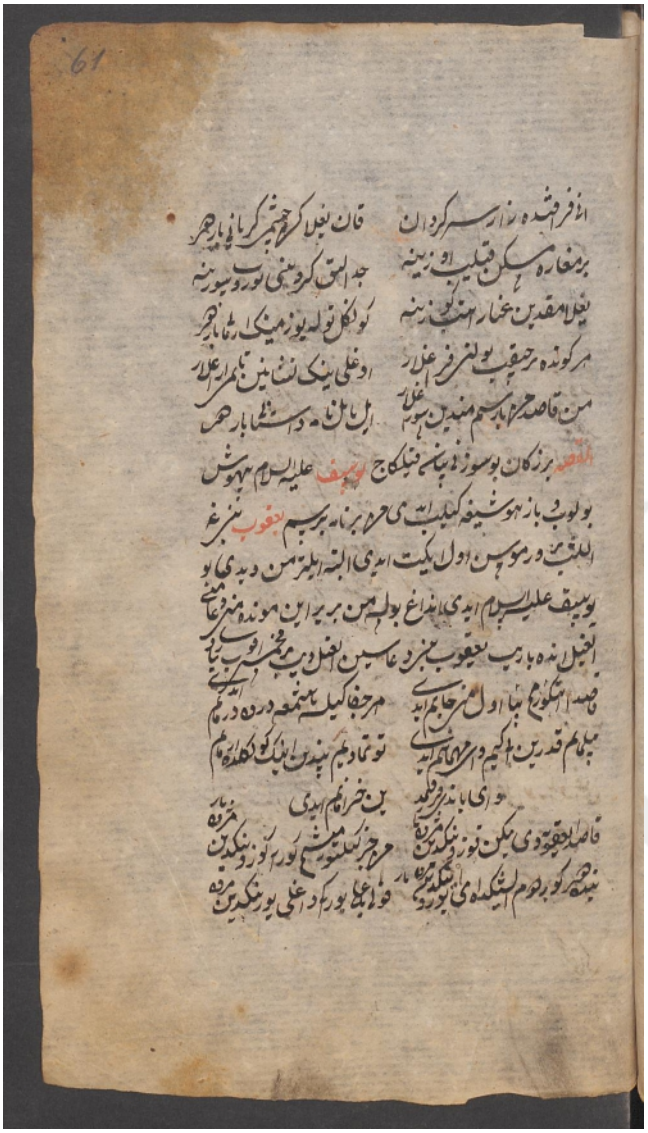


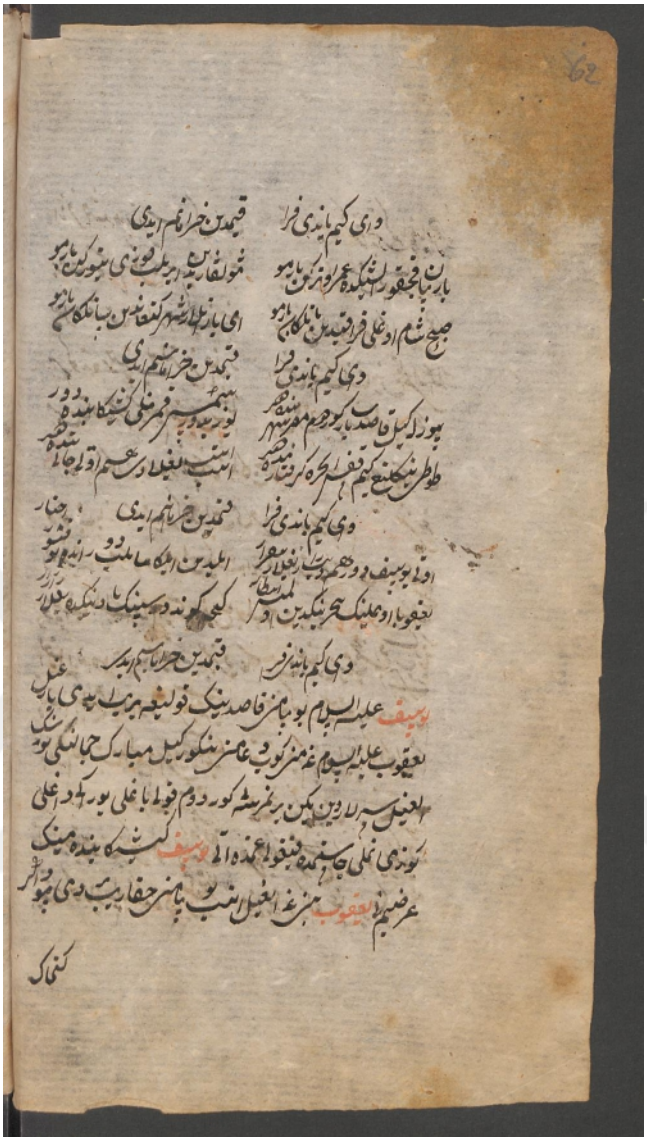
تو در منی چل اک فیلور هر چوک بولسه برجوب بنا این شاید دی
تا بقی دب یوسیف علیه السلام برغزل او قودی
مسافر من بیتهر بکره تیلمیشم — من بیلمام بخشی لان کیمکدور
کتخاندہ کل بدیم موندہ بوتم لمیشم — ایدی جیلمان بوزیان کیتمک حیر
منی قویونک برنجم عمر بولانخ — کیم بخشه حیر کیم باندور بیلمان
نام بنم او چون کویوب یاتین — سینکه دراخر بوجانه کیتمک حیر
مندہ ایر لیغه اوتازیاده — ایلدین اله ساتمیشم بیاده
فال بشر فیلدی اوزحالیدین زیاده — چاه بخندہ ایلم جانان اینکدور
کیمسه محبت دین جام مرگ بکر — صبر خوشوقت جلیک تیلکین حیر
نصب ایتدی اخر محبوبدن وجبر — کیمسه بیلمز تا لکلر یانکمدک
یوسیف اهنور اتان لانخا — بیلا بونلار بخشی بان لانخا
صبر ایلا کیل قاشی کیلانخا — اولپ لقدیر خیر حور سینکدور
یوسیف علیه السلام بوجوابی ایتب برسه لانخا ایدی
بوکون بولپ شکلا بوزاوزیکا نیشلی بزوی لیکن
برپیغمبر کورمپ طاقت بوزایدی اخر برکمر قلب

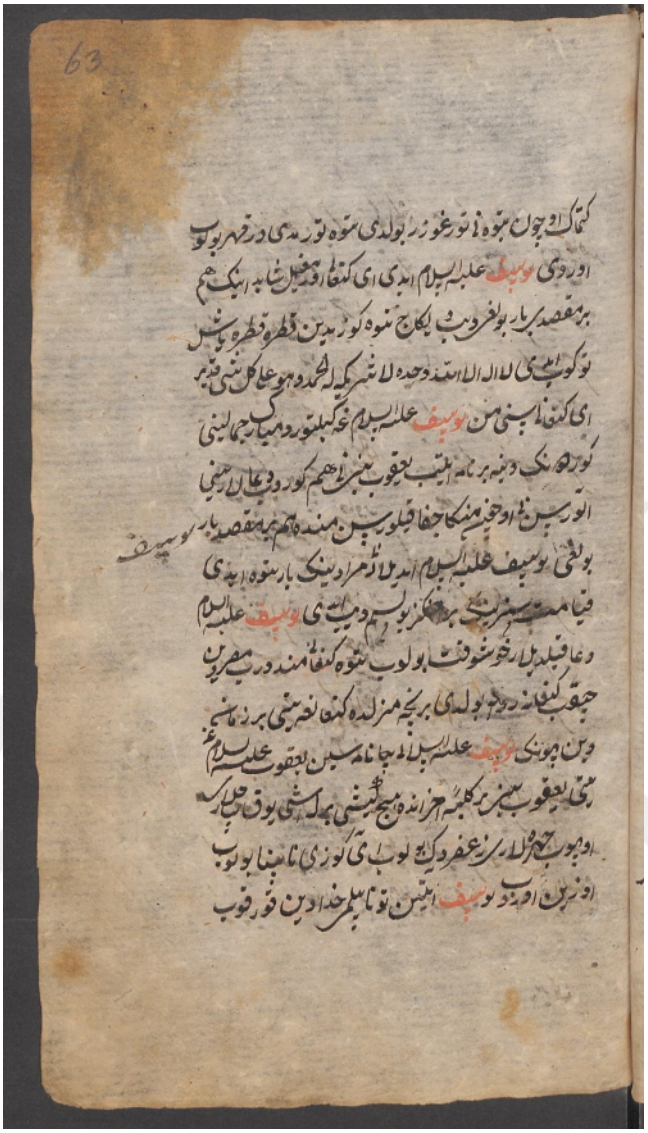
مصرا

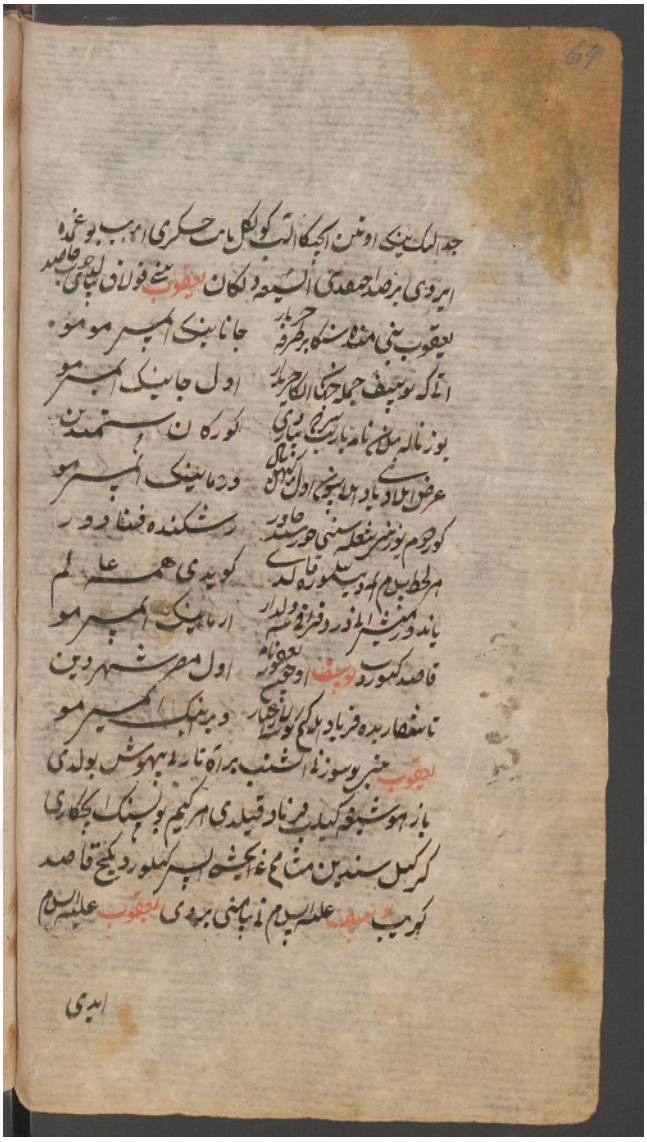










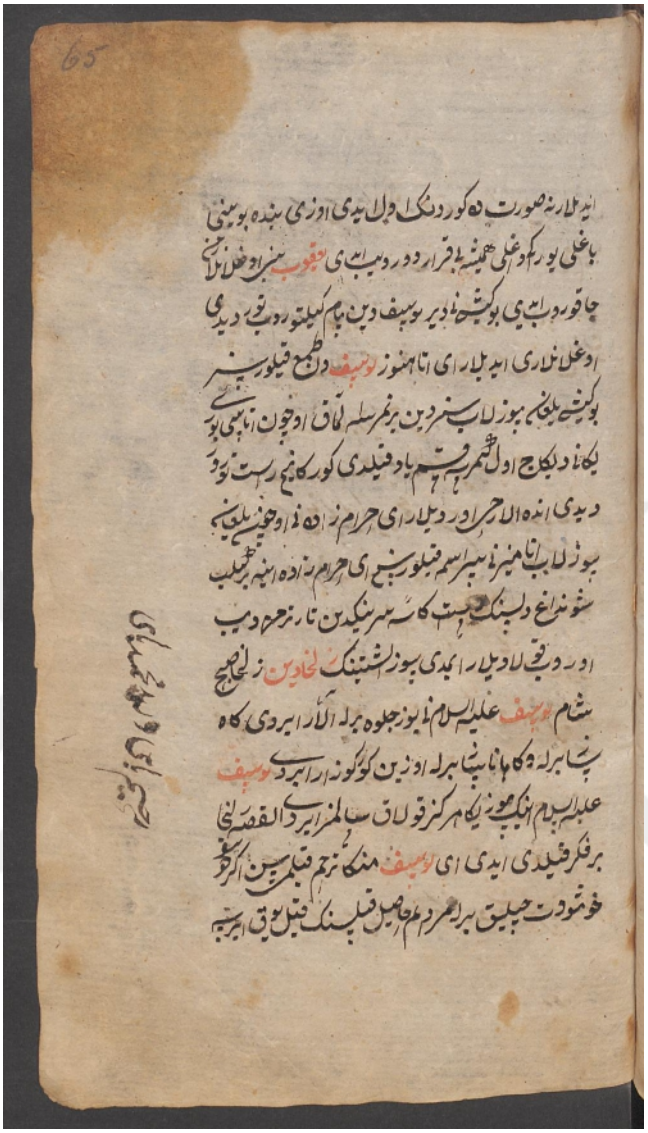


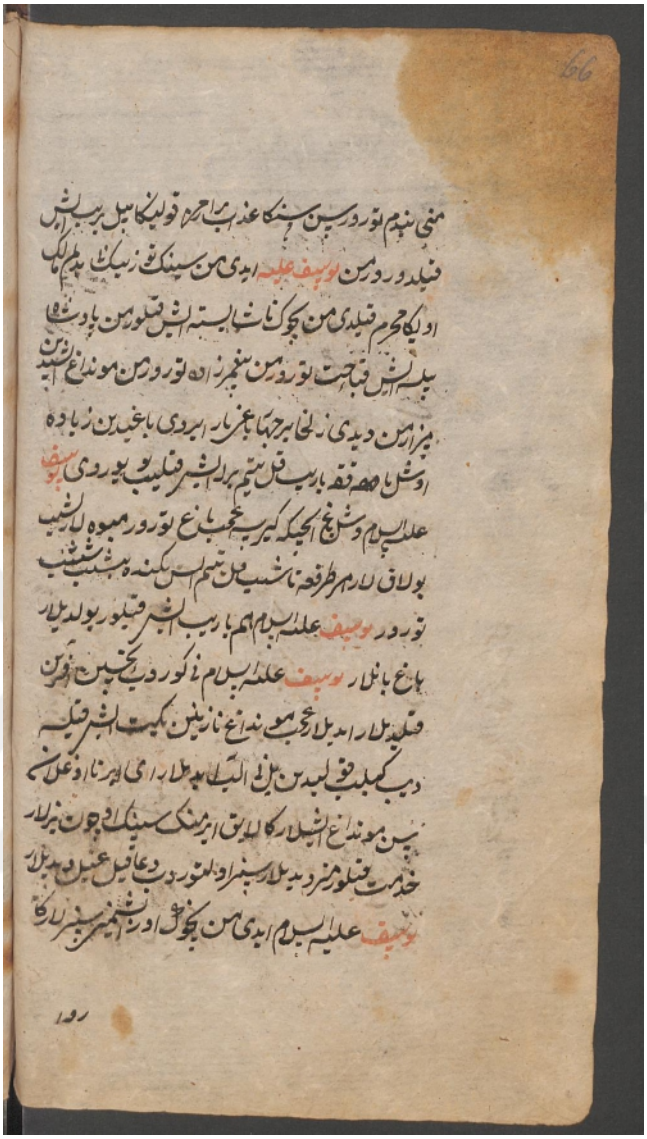
جد اینک بنیک او منم ایچکا آنب کولکل مات حسکری امهب بوغده
ایردی برصد حمدی السیمه دلکان یعقوب منم فولانی پیغامی حاصد

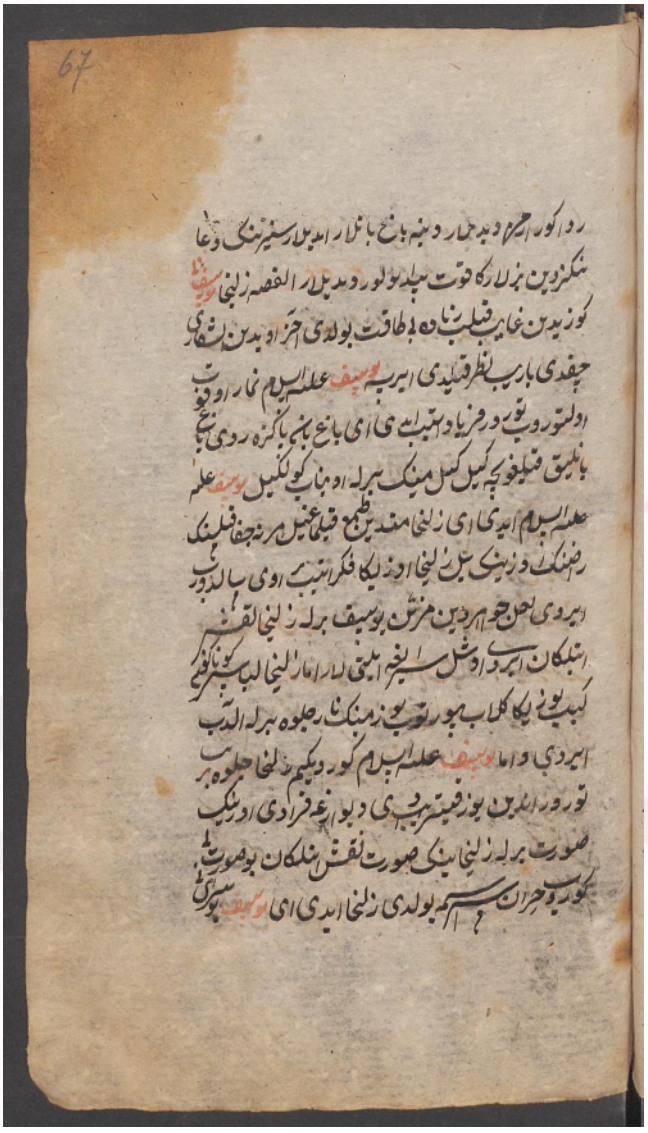
یعقوب بنی منتاسنکا برحرف حرباز جانا بنک ایسر مومو
اما کو یوسف جمله حرفنی انکار حرباز اول جابنک ایسر مو
یوز مالیه ملکنامه بارب بیرچ بیاری کورکان ایستمدین
عرض ایلادیاد ایلاسنی اول آینه ورمانینک ایسر مو
کورچم یوزینی شعله سنی حور سندی جاور رشکنده فنا دور
مرحبا بدم ایله دیسه سوره تاری کویدی همعالم
یاندورمنی ایلادر دفترده سم ولدار ارمانینک ایسر مو
قاصد کیوردی یوسف اوچون یعقوبه اول مصر شهردین
تاشفقاربده فریاد ایلکم کوزلرینی ویرمانینک ایسر مو

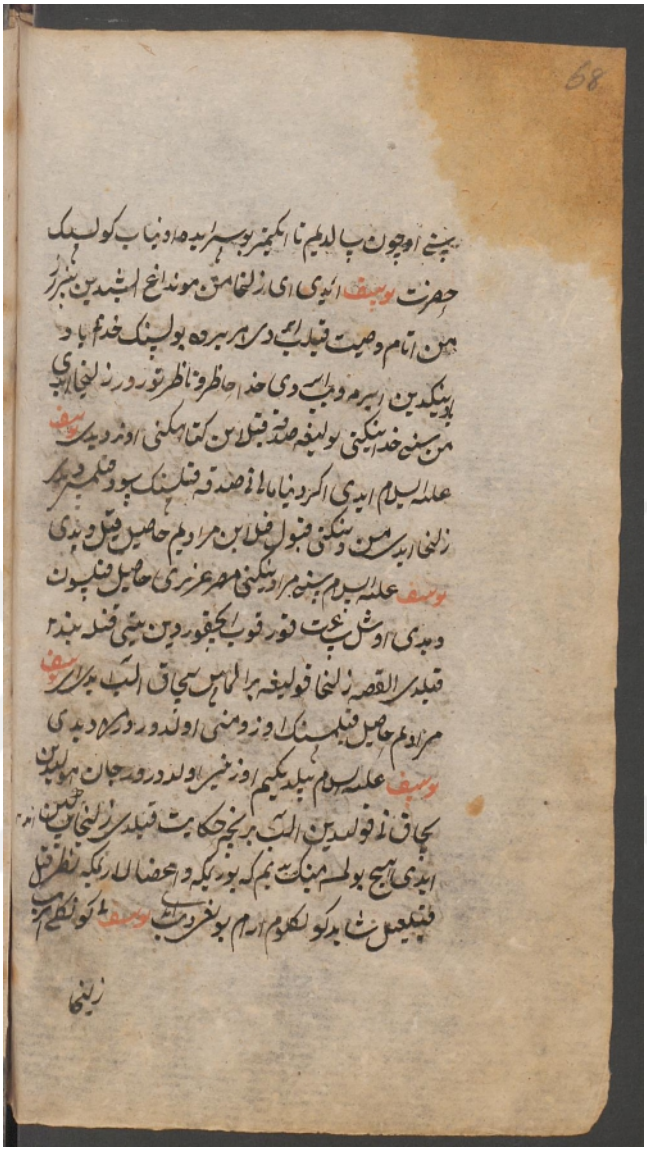
یعقوب منم یوسوزنه اشنب براه تاره بهوش بولدی
بازهوشنه کیلدیفریاد قیلدی هرکیم بوهبنک بکا دی
کرکیل سندین مشامغه یخشه ایسر کیلوردیکچ قاصد
کرمیب یوسف علیه السلام ایتمنی بردی یعقوب علیه السلام

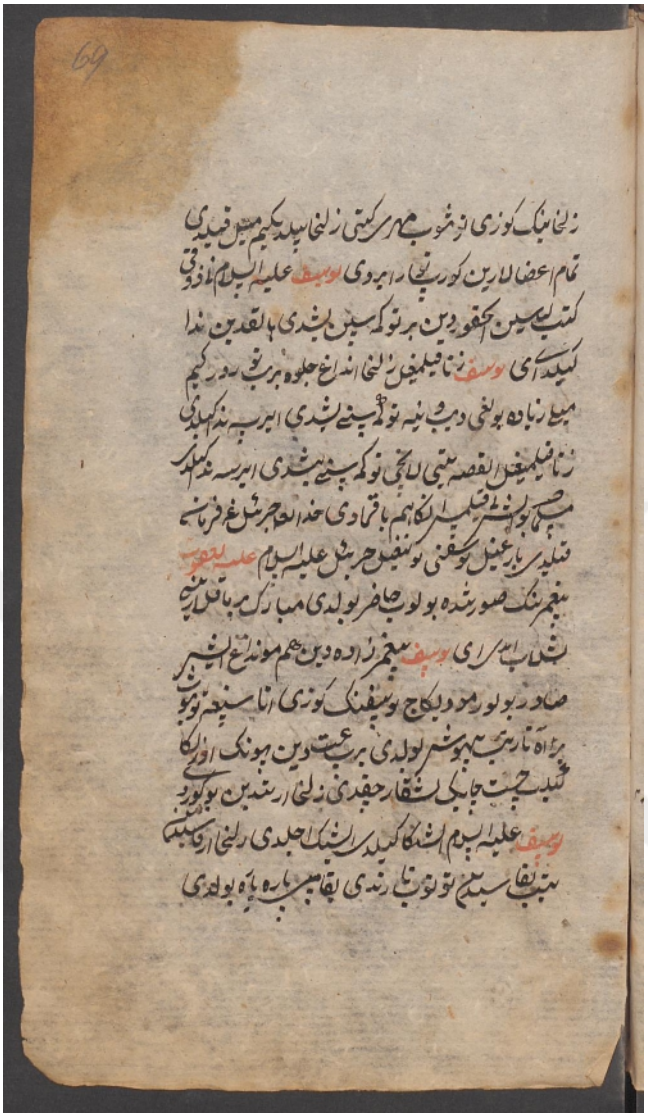
ابدی

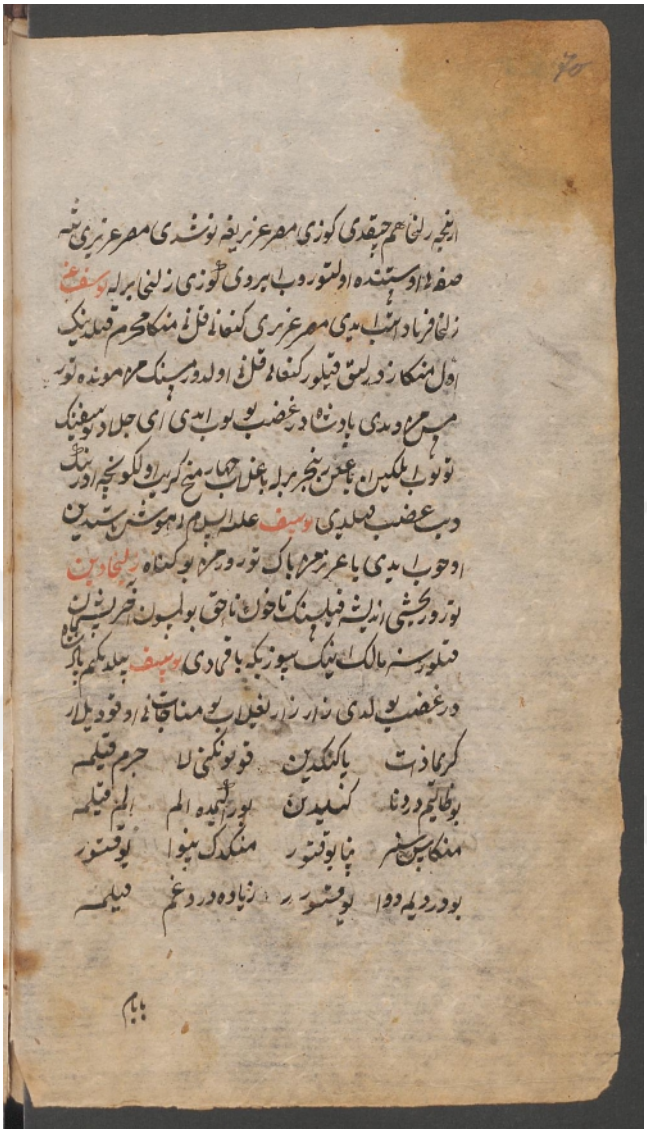








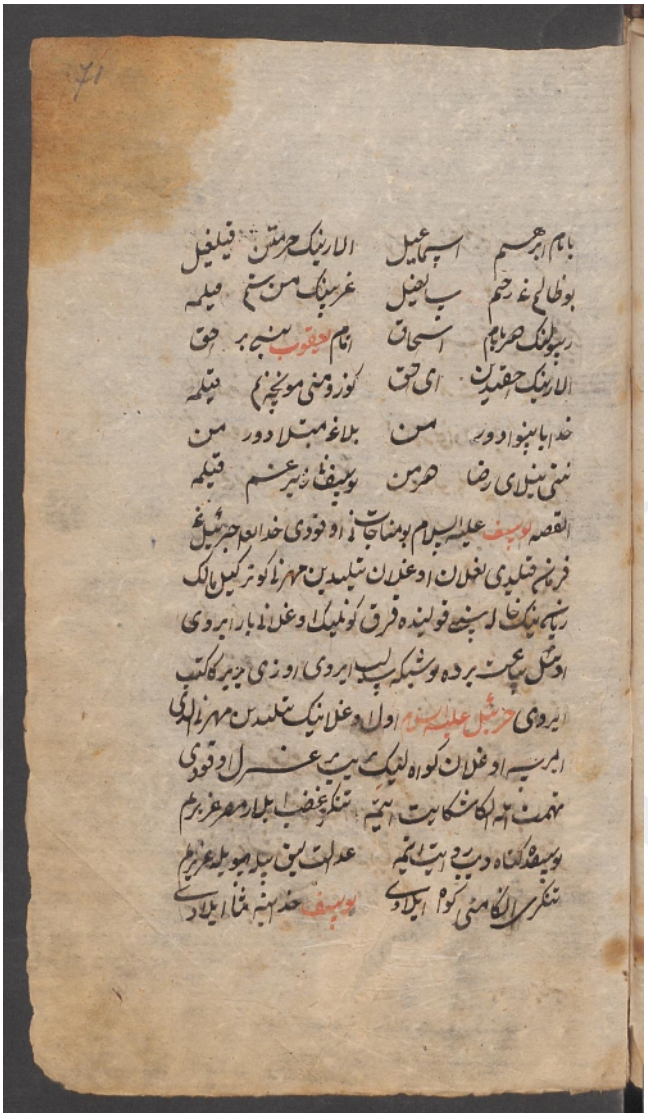


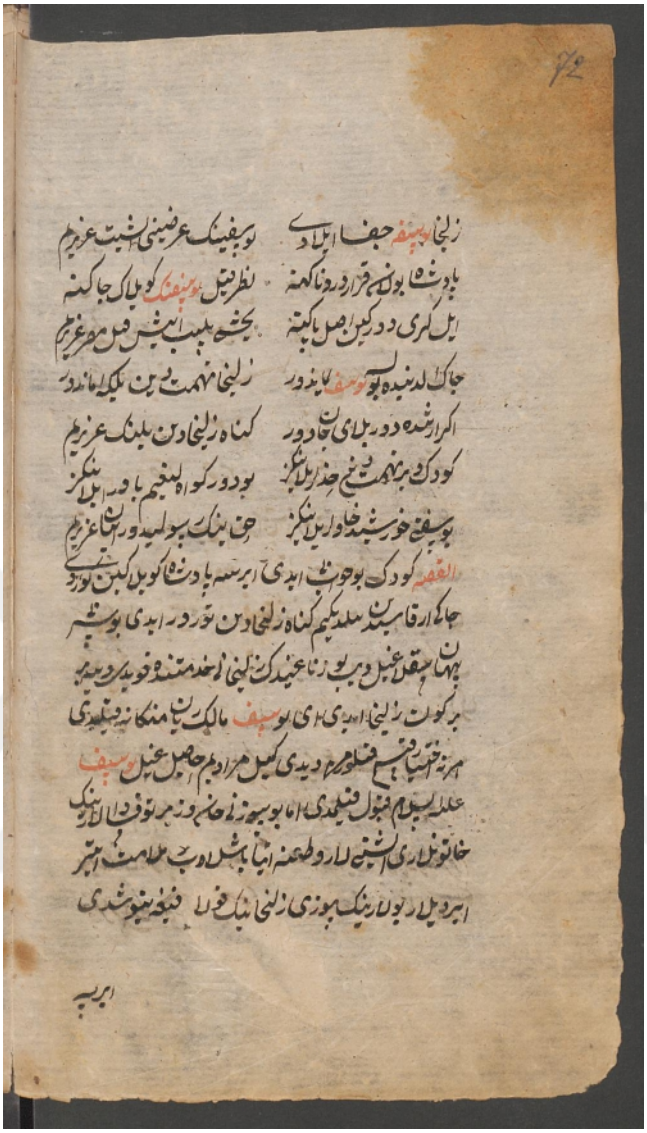


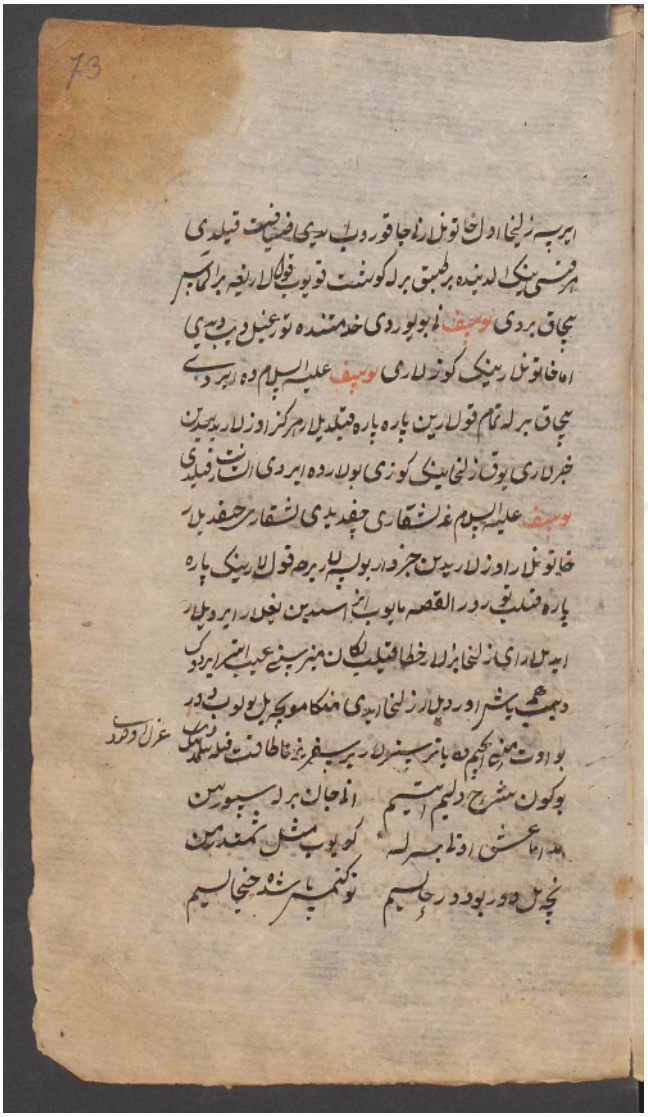
ازیخه زلیخا هم حقدی کوزی مصر عزیزه نوشدی مصر عزیزی شه
صفه ازاوستنده اولتورو ب بروی گوزی زلیخی برله یوسف ع
زلیخا فریاد ایتب دیدی مصر عزیزی کنعانه قل نی منکا محرم قیلدینگ
اول منکا زلیق قیلور کنعانه قل نی اولدورسنگ مرهونده تور
مس مرد ودی پادشاه درغضب بو ایدی ای جلاد بوسفنگ
تو تورلب یلکین باغلب بنجر مرله باغل اب حمام منج کریب اولکونچه اورنگ
دب عضب قیلدی یوسف علیه السلام رهوش یتدین
او حوب دیدی یا عزیز مصر باک تورو مرهو کناه زلیخا دین
تورو رخشی زیاده قیلسنگ تاخون ناحق بولسون خیر بشرلن
قیلورسن مالک ینگ بیوزیکه باقمادی یوسف بیلدیکم پاک
درغضب بولدی زار زار یغلب یو مناجات ایلدی فوددیلار

کریم ذات پاکلکدین قو یونگنی لا جرم قیلمه
بو ظالیم دونا کنیدین بو کیده الم ایلم قیلمه
منکا پیشر پنا بو قتور منکدک بیوا بو قتور
بو دردیه دوا بو قتور زیاده دردغم قیلمه

بایم



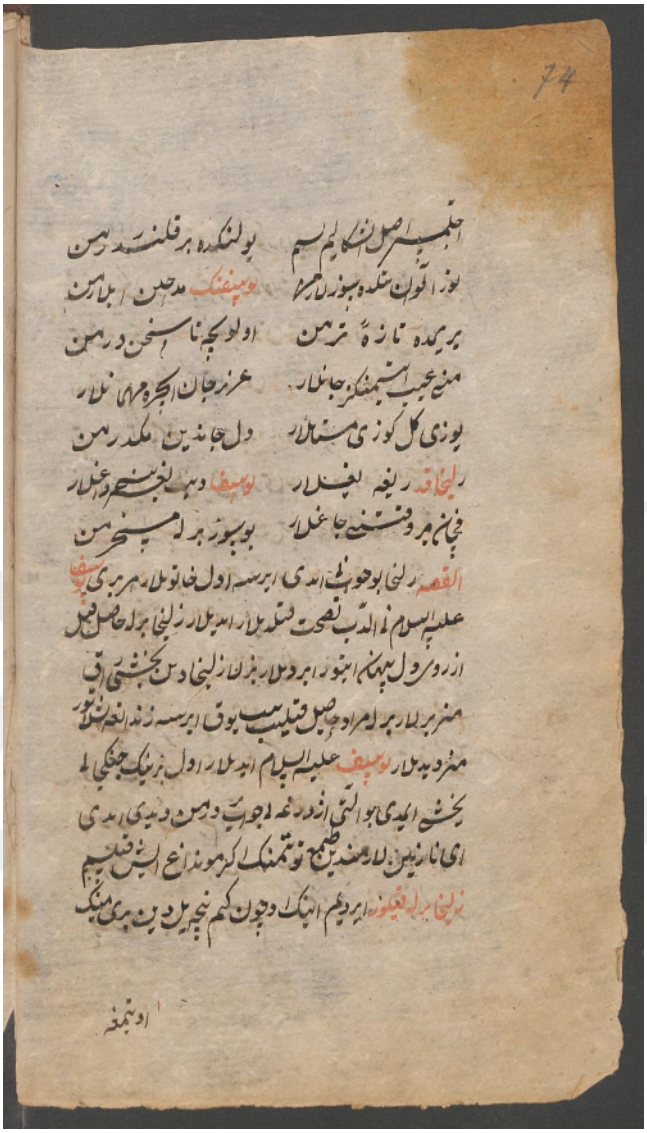


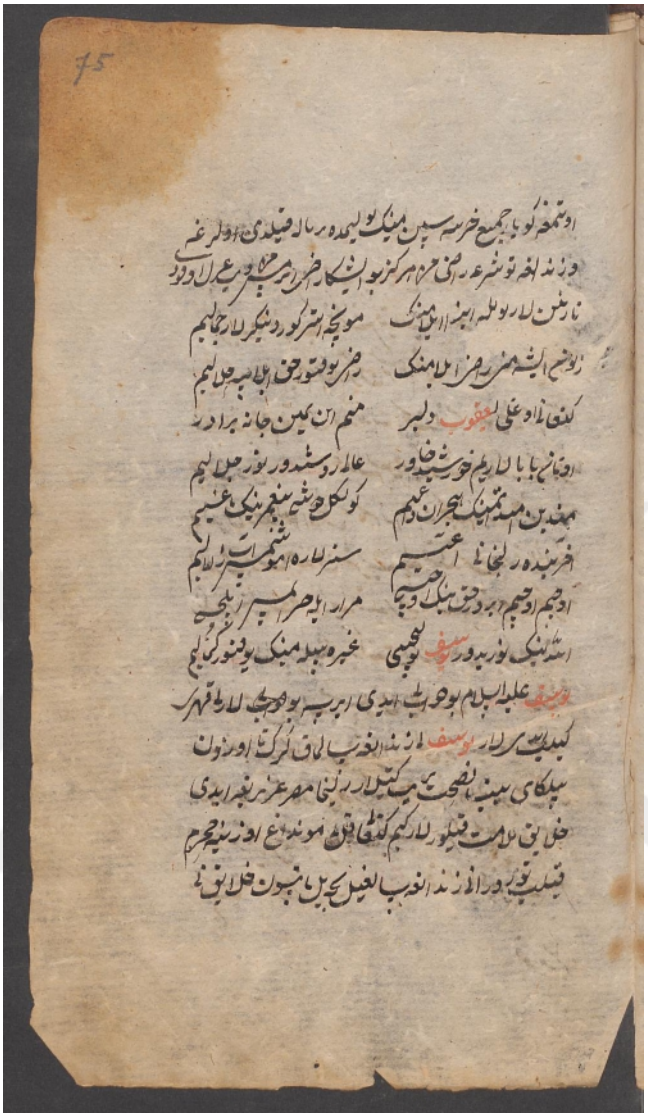


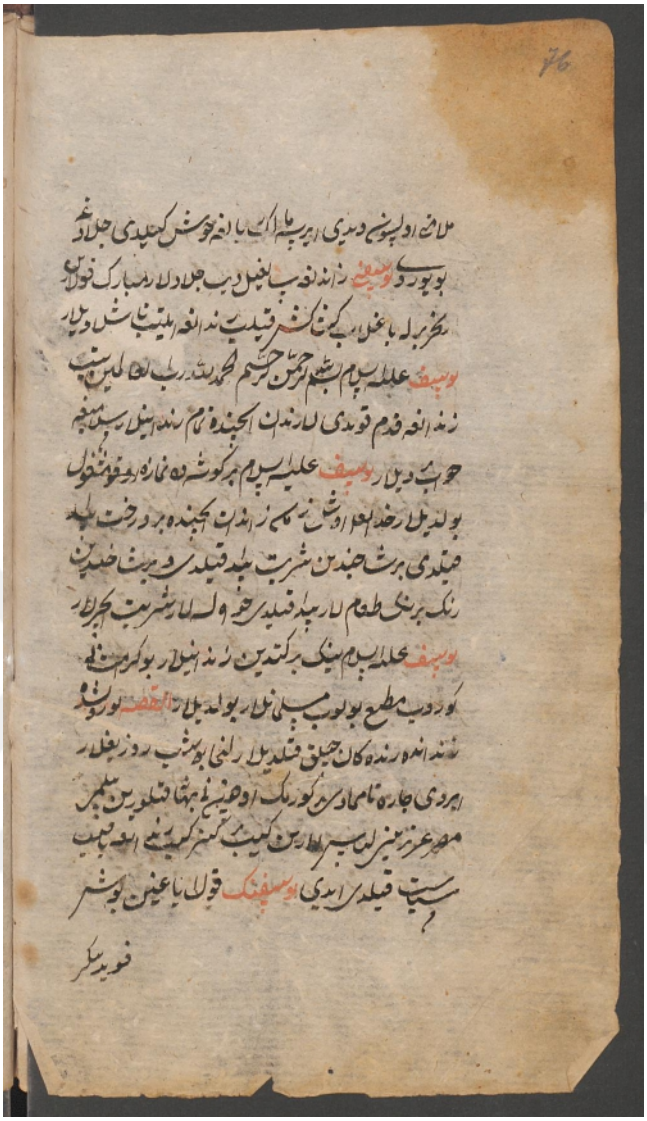
غزل دوم

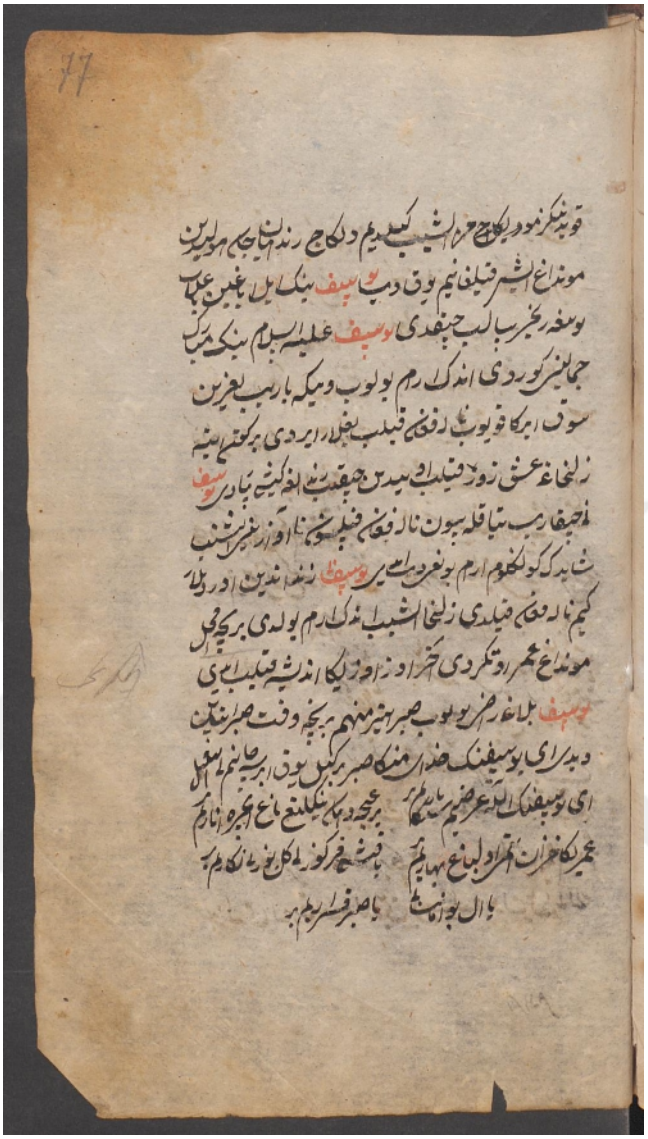
ایرپسه زلیخا اول خاتونل زاجاقوردب بیی فضیلت قیلدی
هرفسی بیک لدینده برلطیق برله کوشت قویوب قولاری نیغه برلمکسیز
بیچاق بردی یوسف نابوپوردی خدمتنده توغیل دیب دیدی
اما خاتونل رینک کوزلاری یوسف علیه السلام دن ایرد بی
بیچاق برله تمام قولارین پاره پاره قیلدیلار هرکز اوزلاری بیلمدین
خبرلاری یوق زلیخا بینک کوزی بولاردن ایردی الت قیلدی
یوسف علیه السلام غه نشقاری چقدیدی لشقار حیفدیلار
خاتونلاره اوزلاریدین جزدار بولسه لار برصه قولارینک پاره
پاره قیلمق دور القصه مابوب اخی اسمدین نغل ایردیلار
ایدیلار ای زلیخا بزلار خطا قیلدیلکن منبرسینغ عیب ایتمز ایردوک
دیمیسی یوسف اوردیلار زلیخا ایدی منکا موجب بولوب دور
بو اوت منچا کیم مه باتمز سیندرلار بریسفر بزناطاقت قیلدیلار

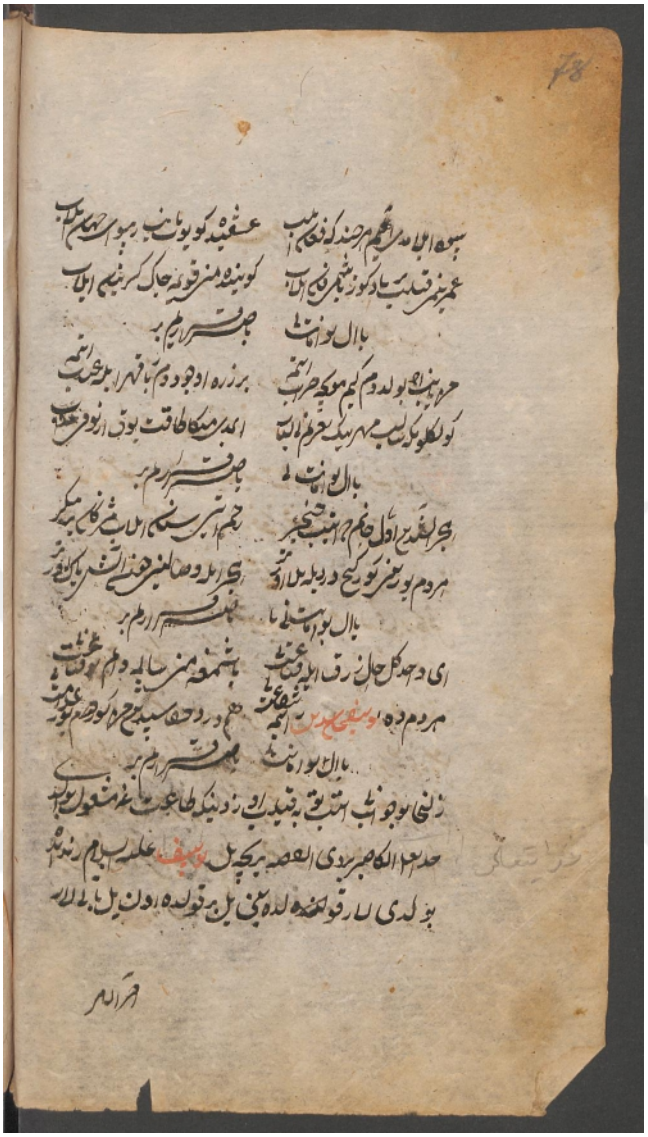
بوکون شرح دلیم ایتسم انا جان برله سیوروبمن
بدنامی عشق اوتلا جرله کوبوب مشل کمندیمن
نچه یل دور بودور حالیم نوکنمیز پارشه حیجالیم

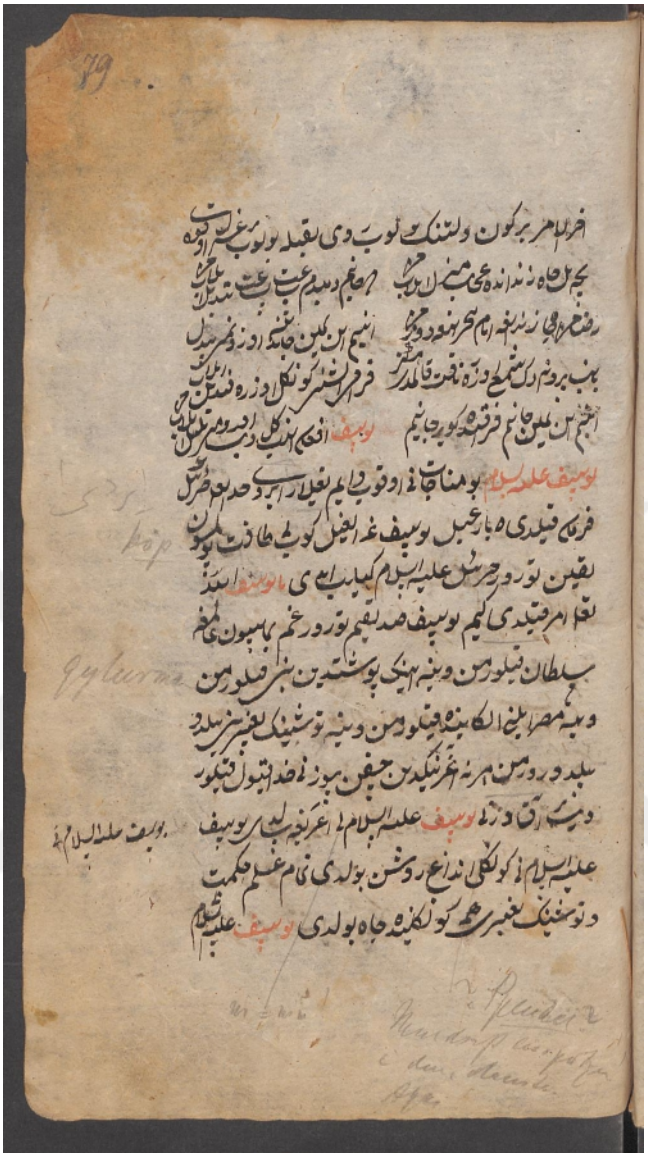


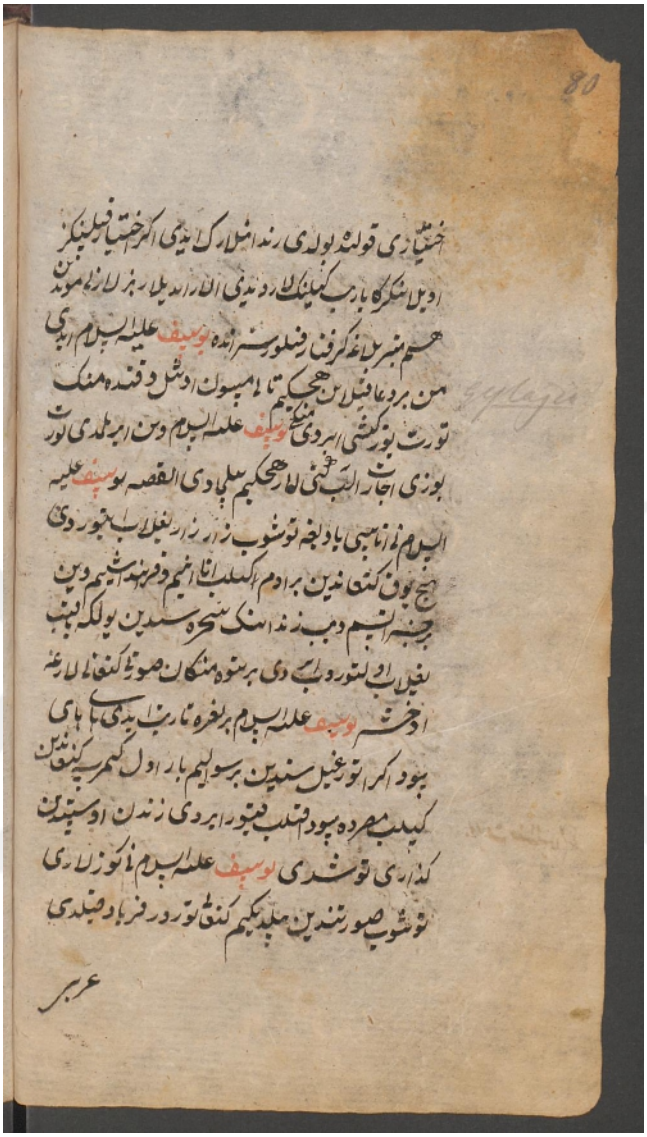


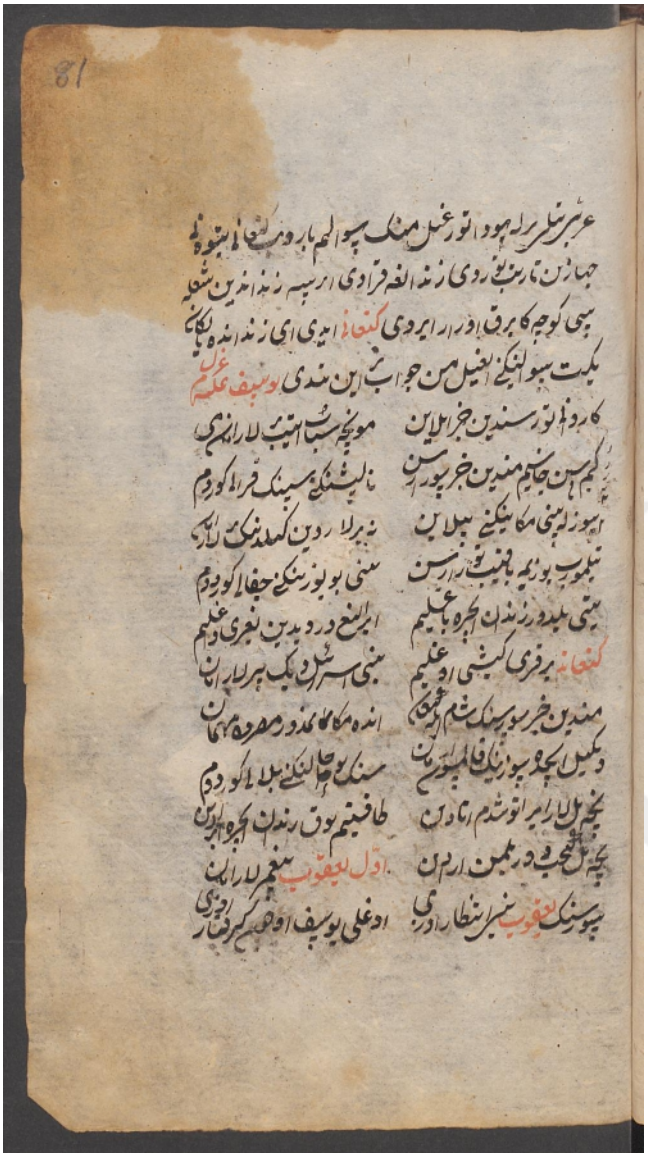


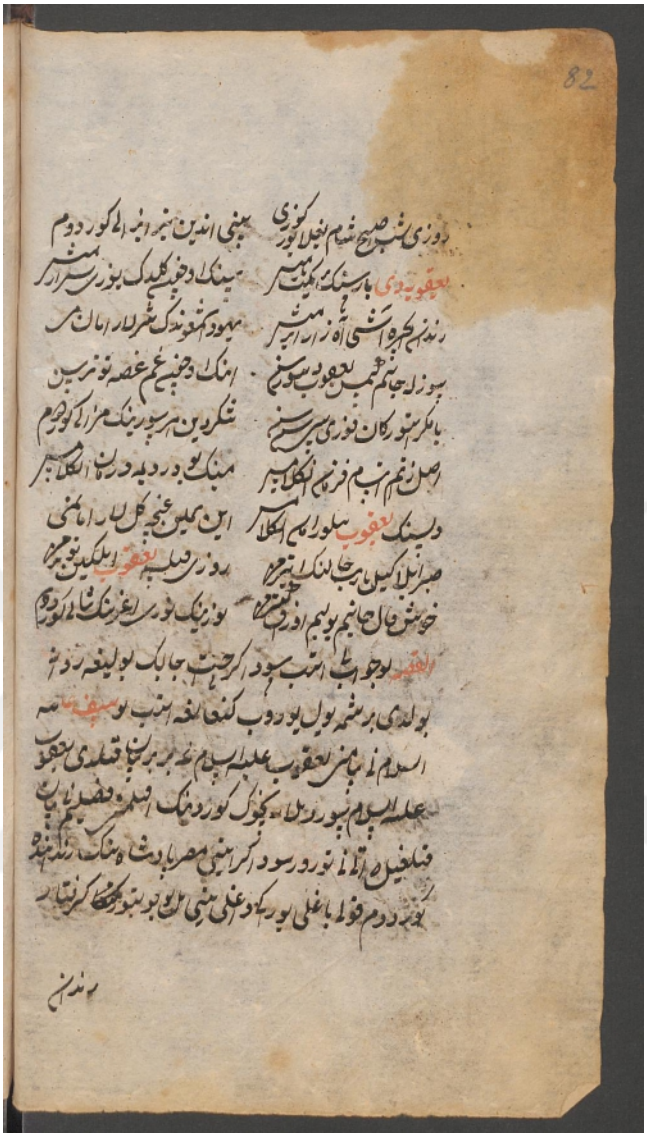


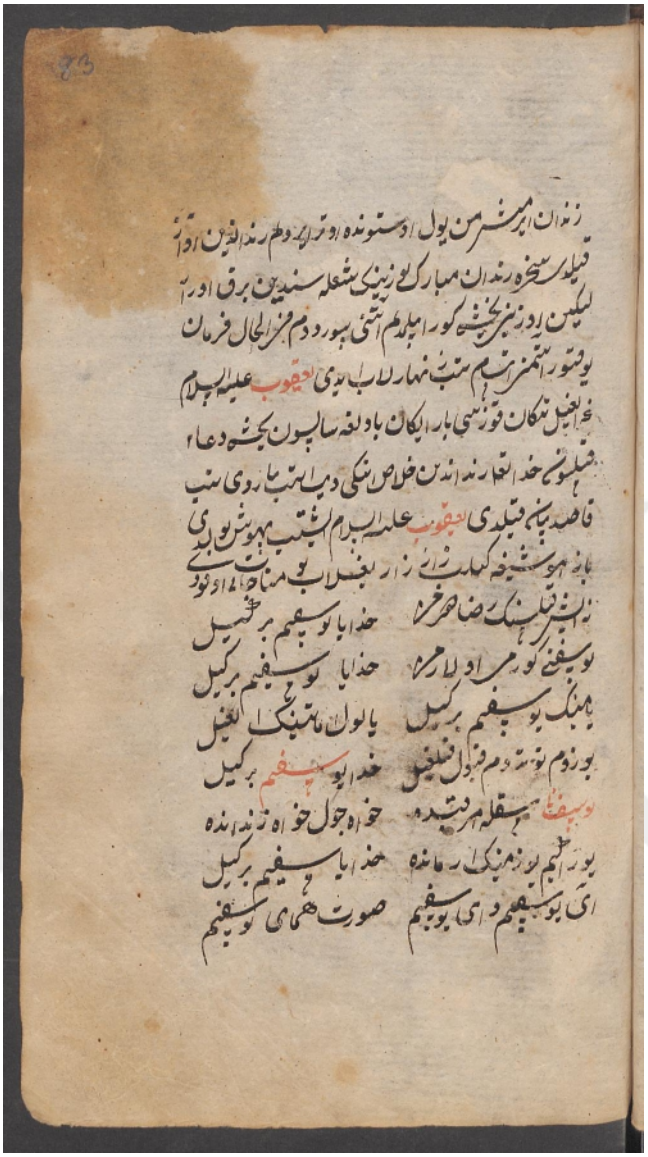


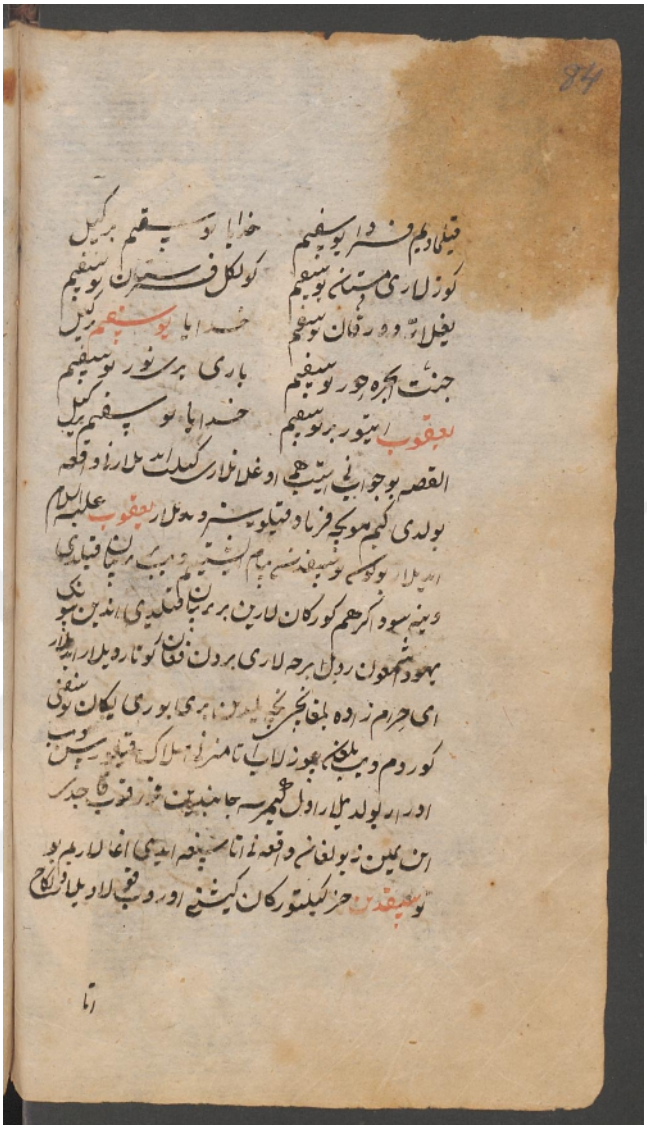


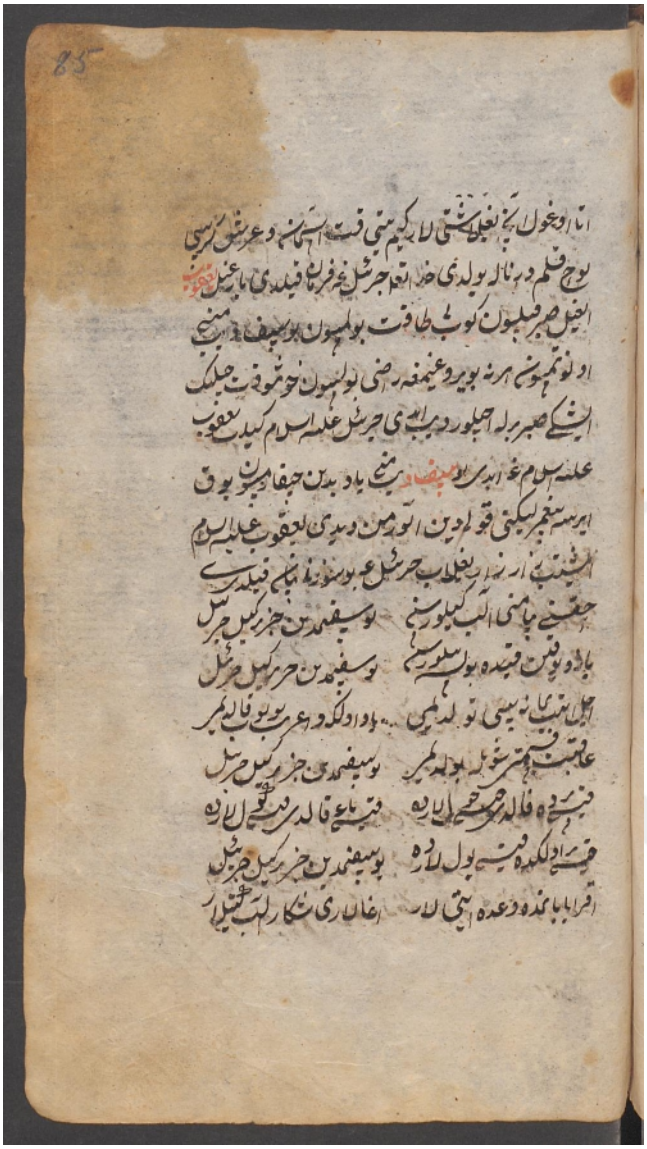


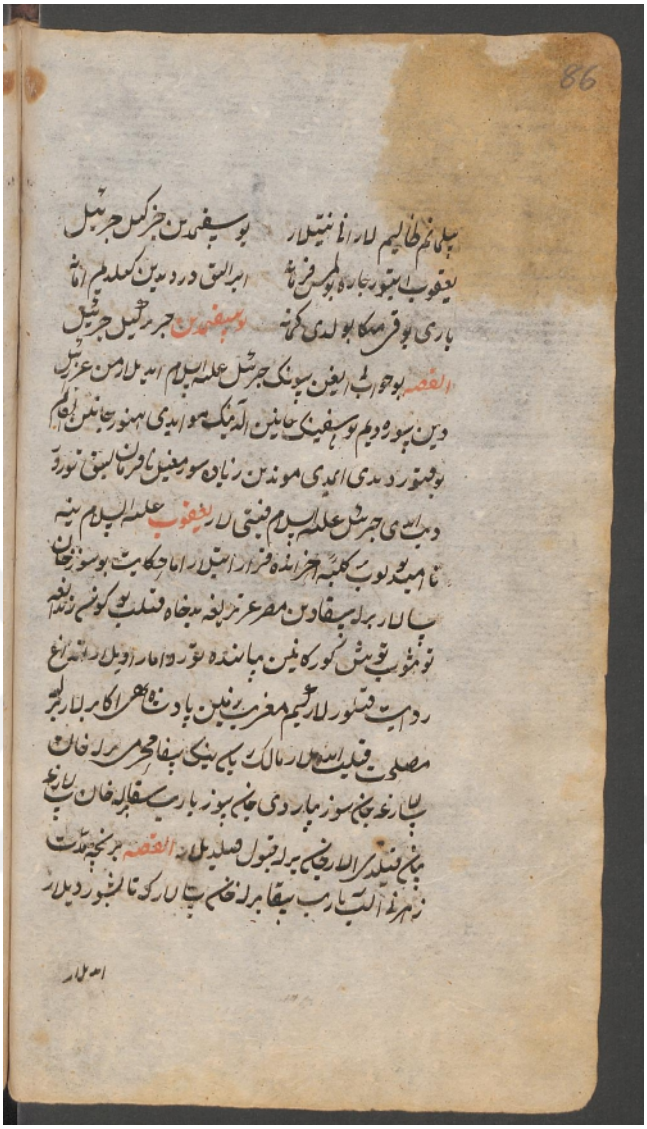


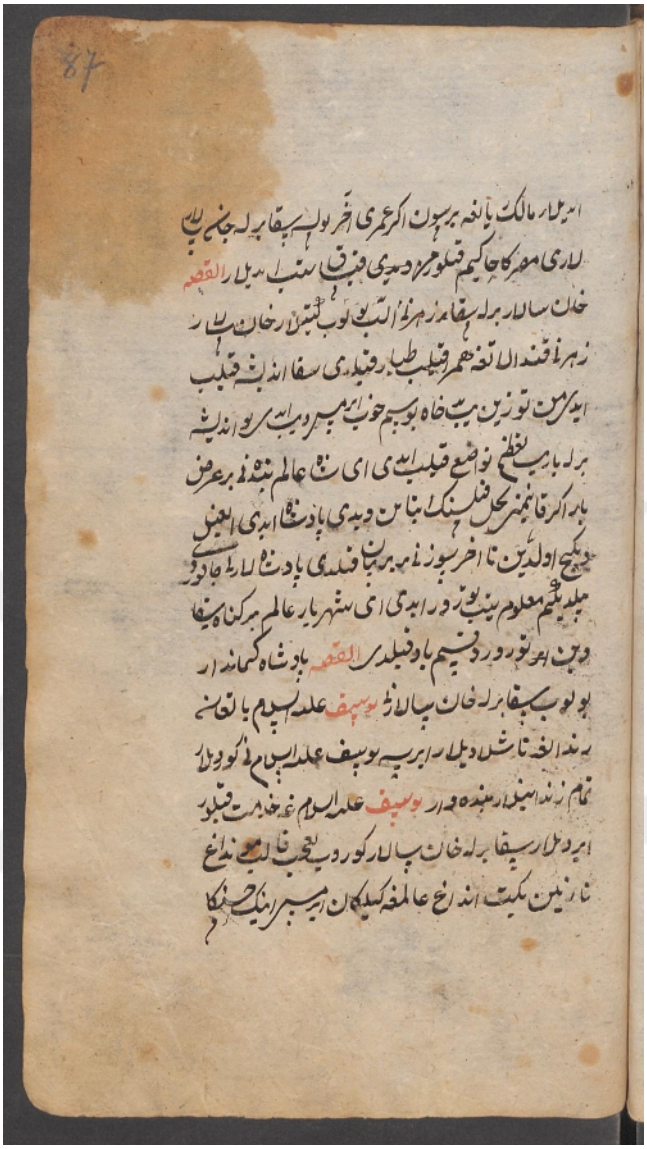


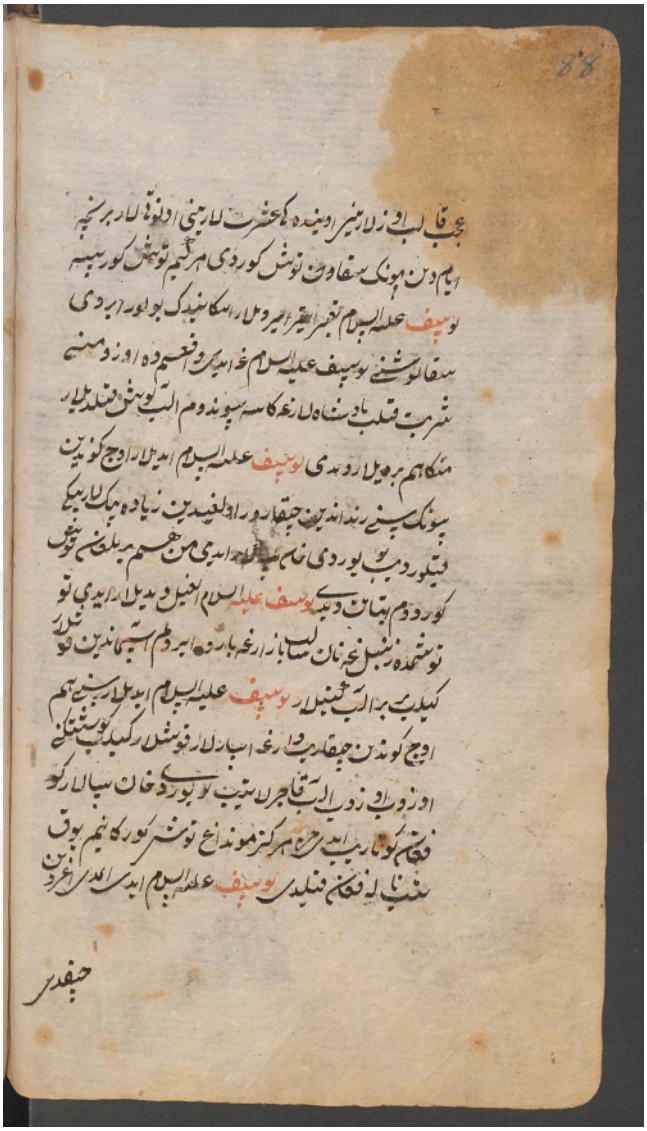


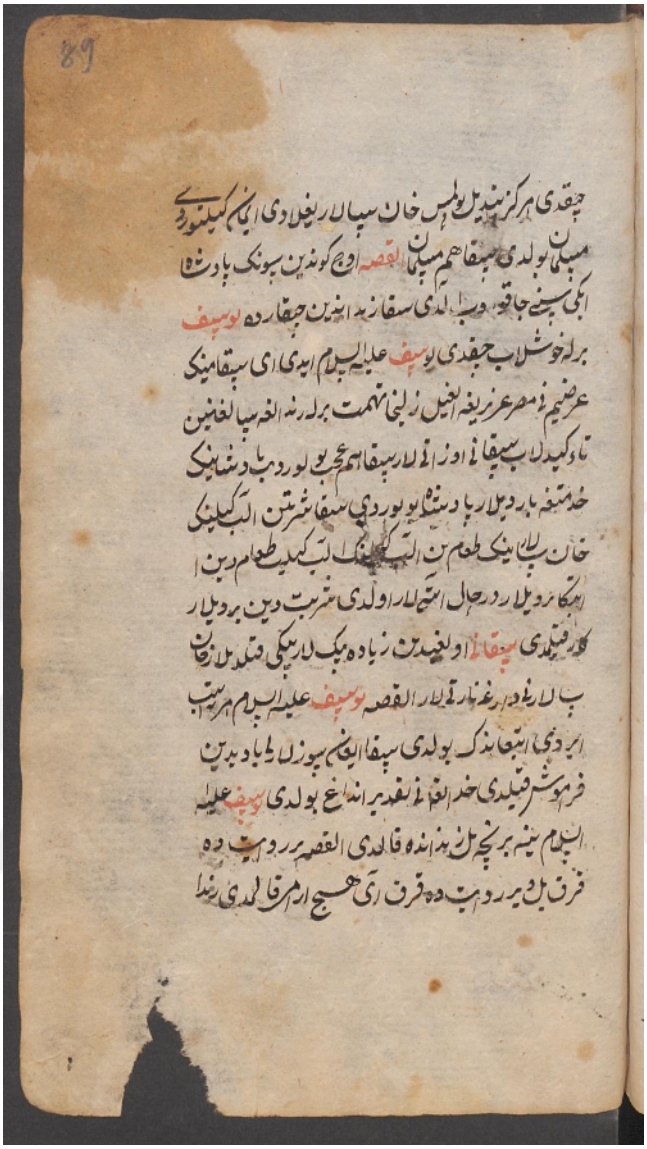


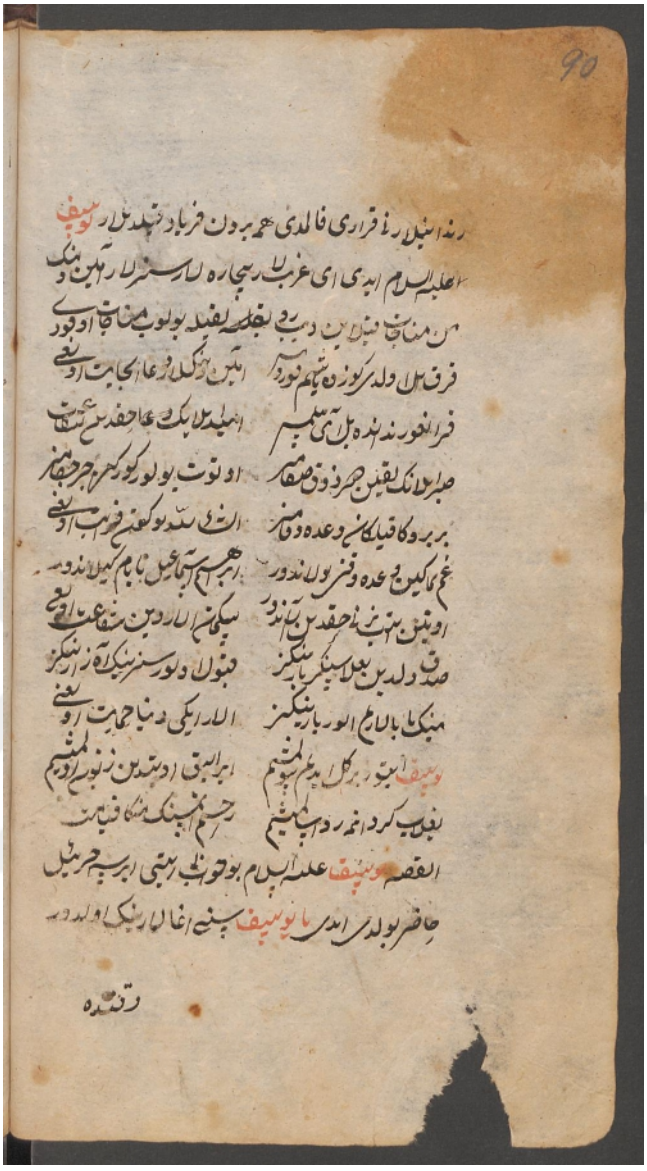


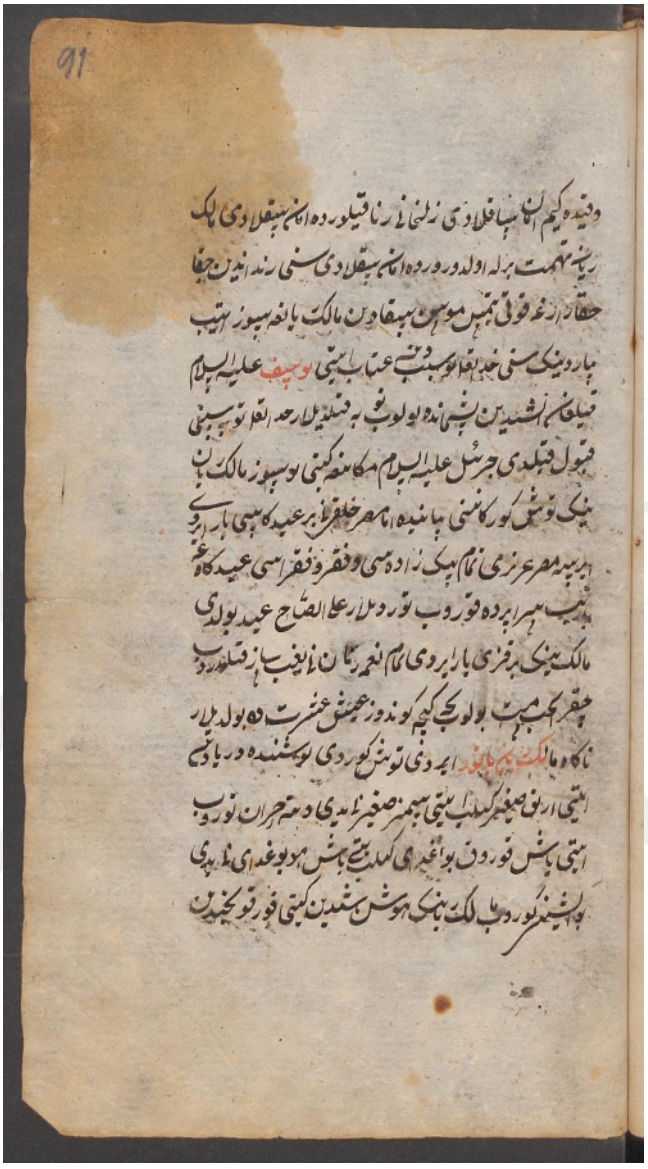


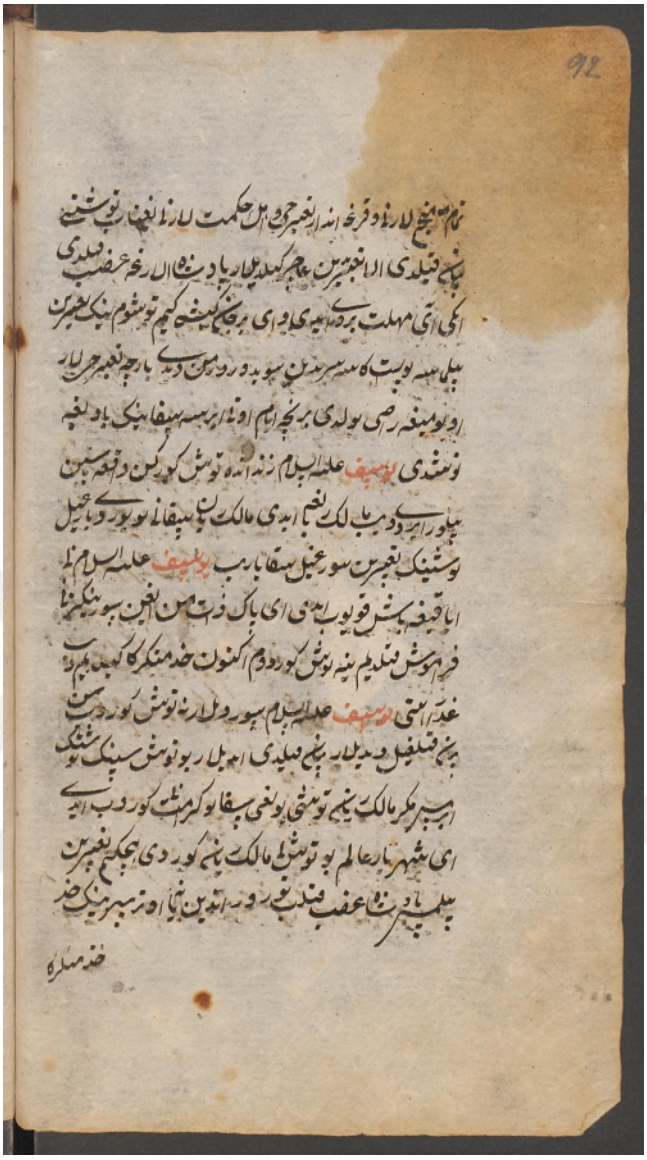


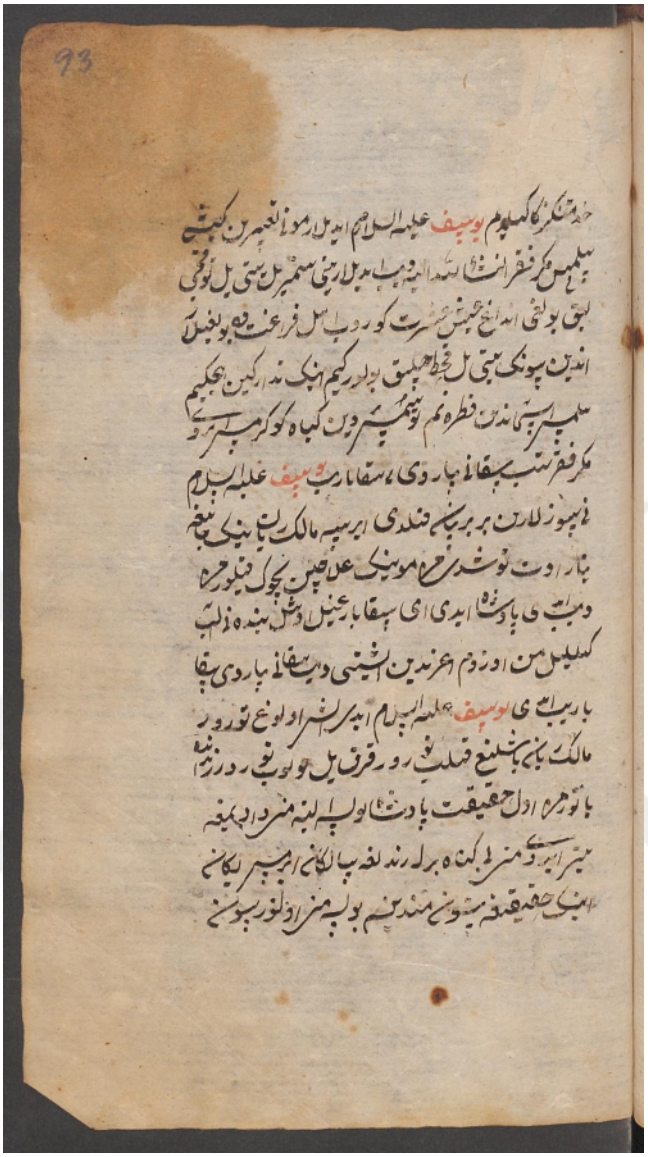


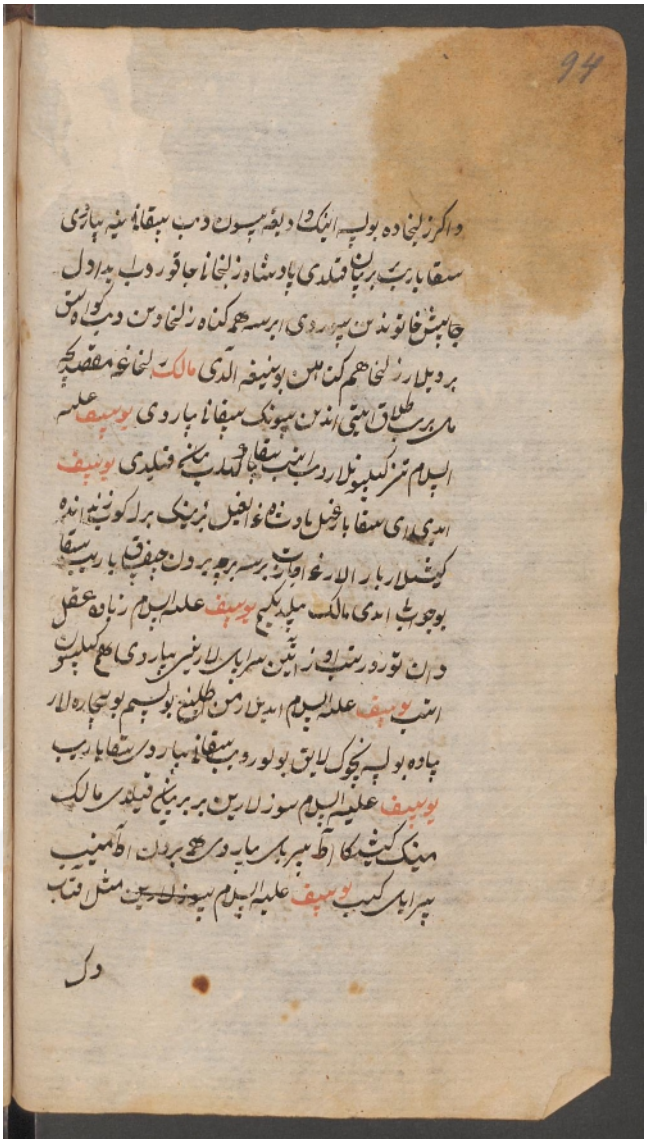


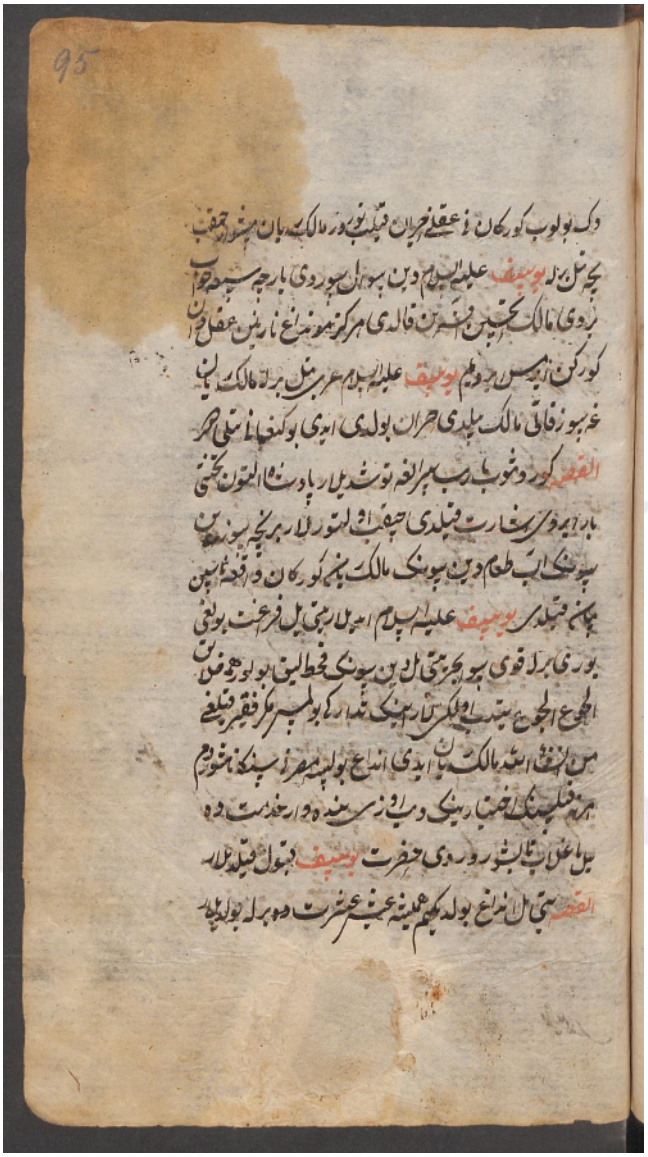


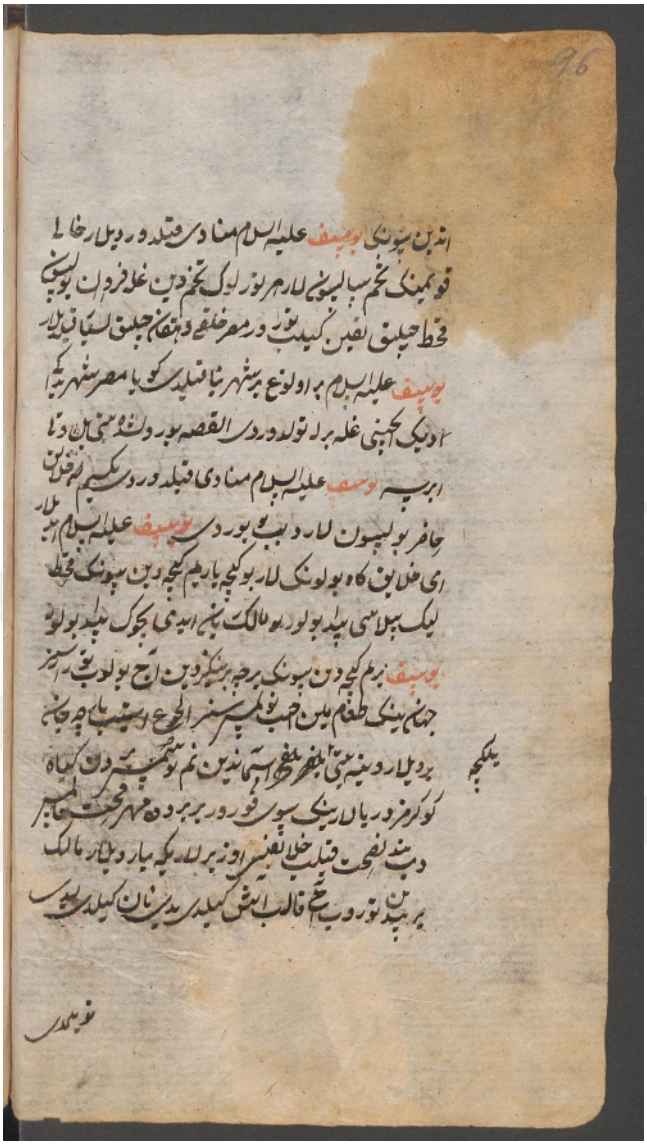


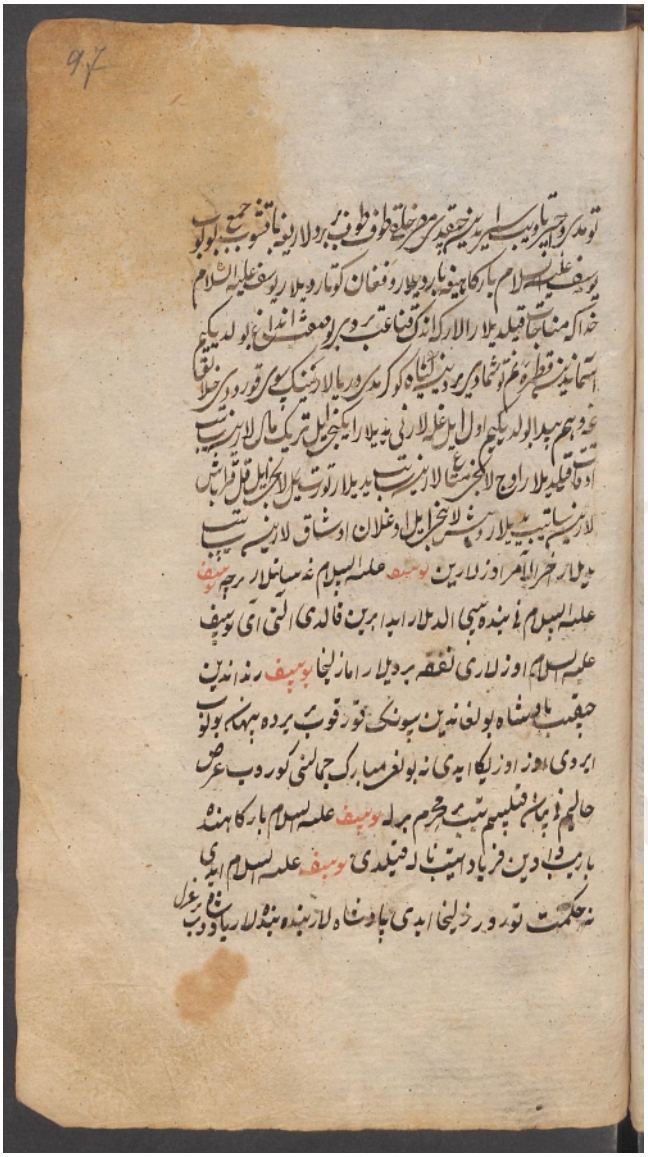


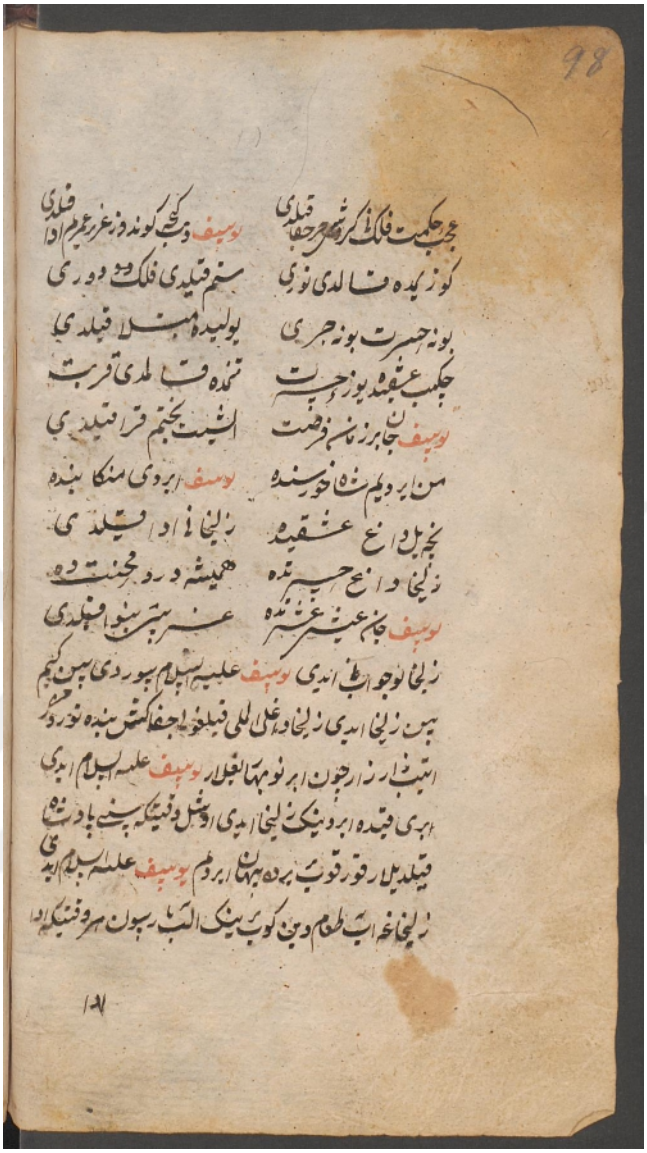


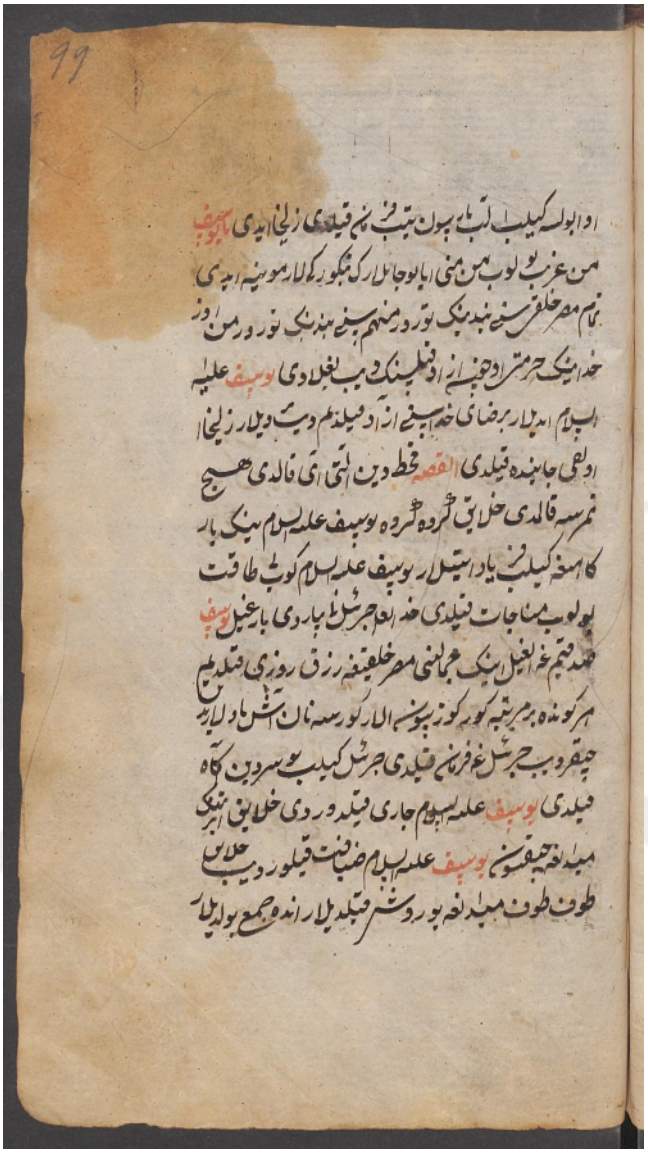


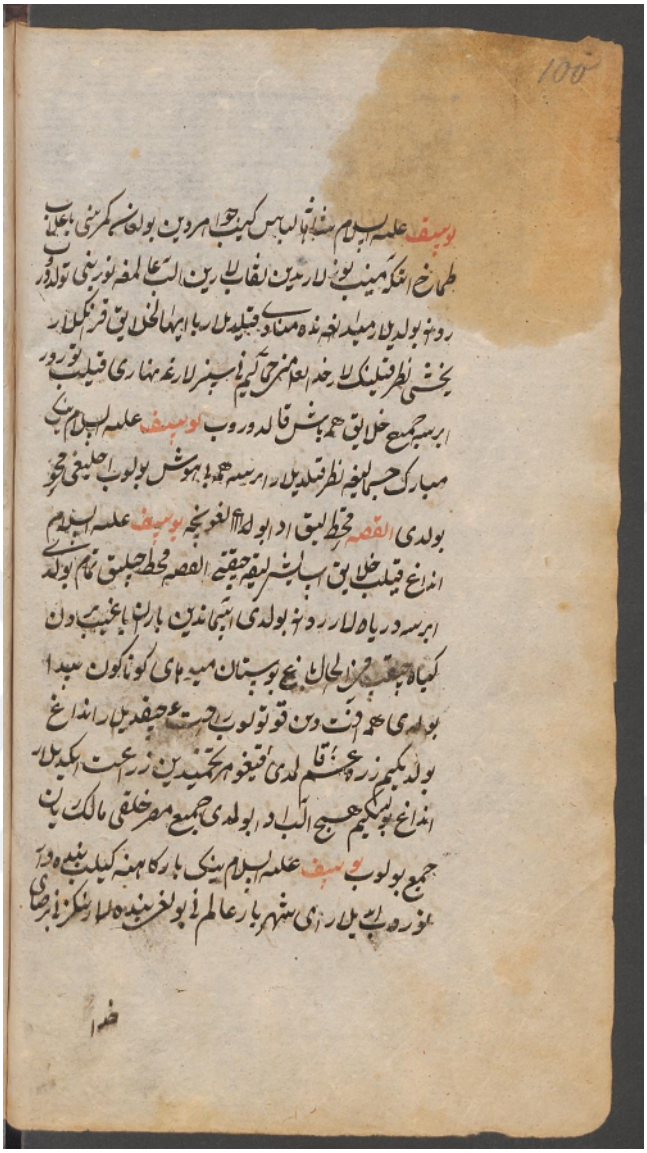


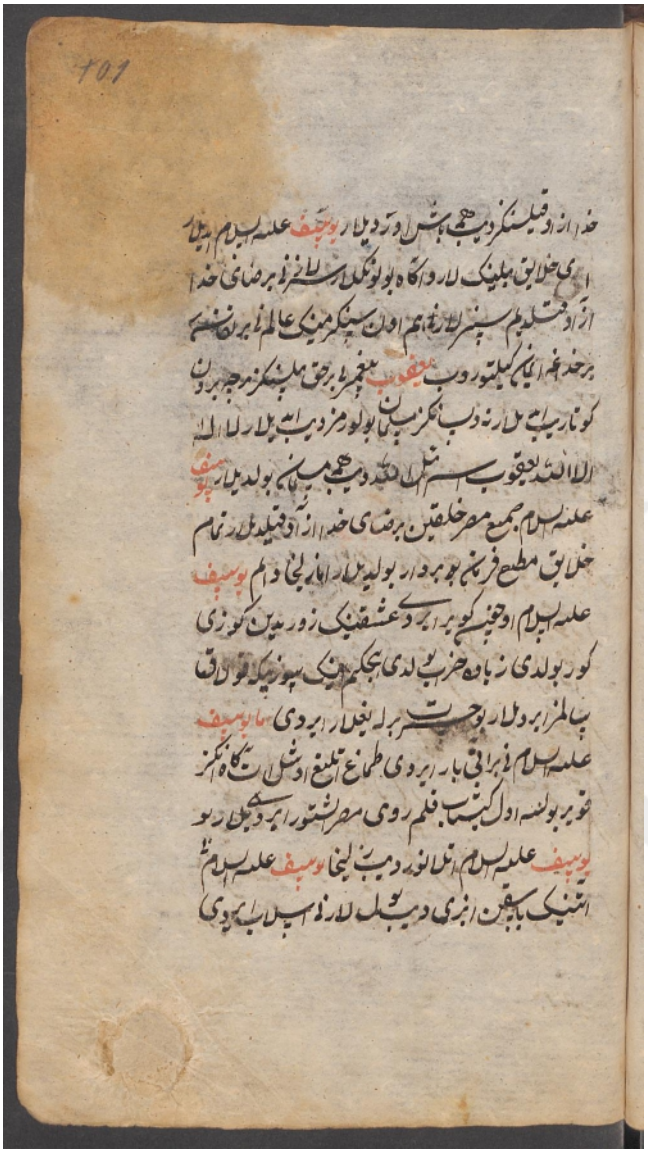


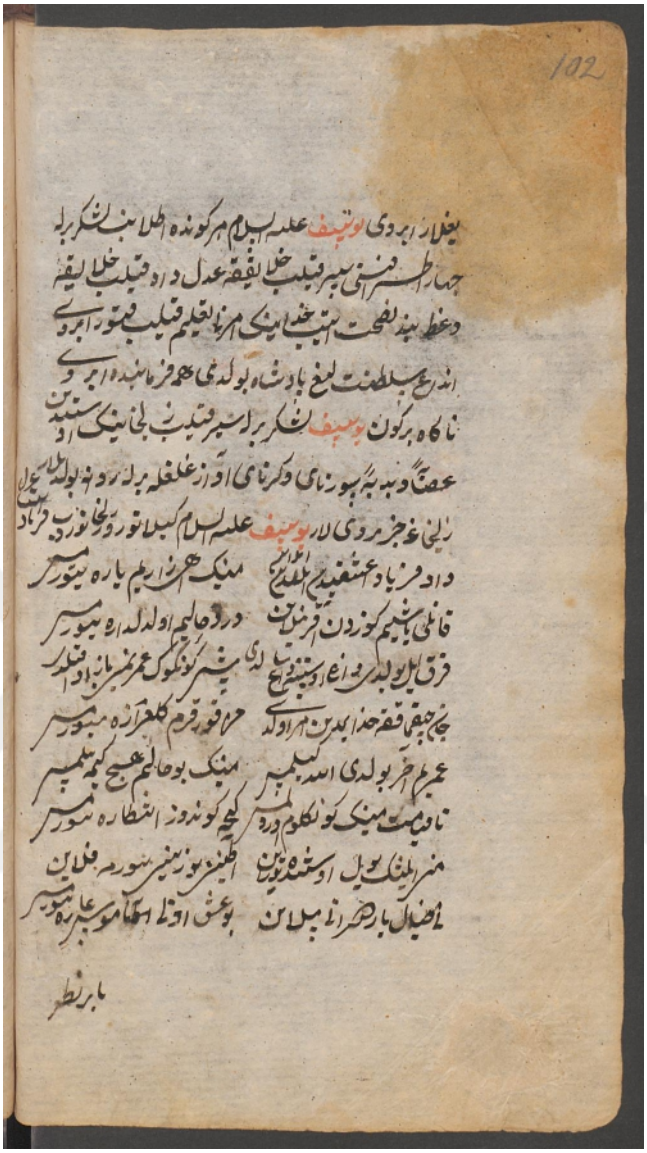


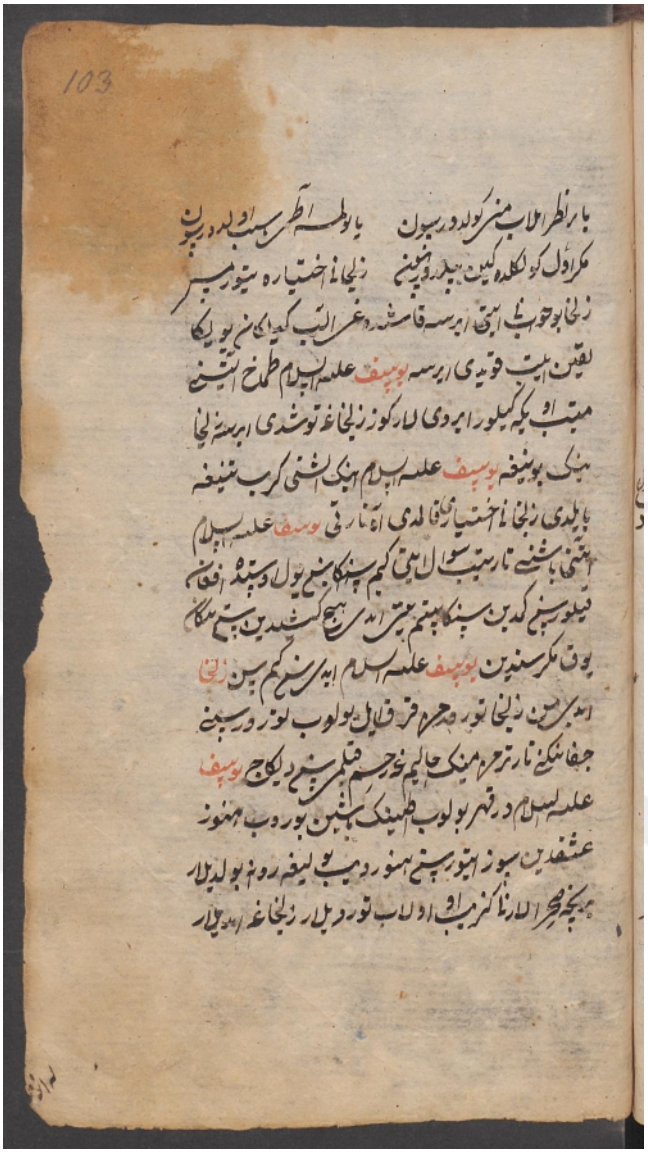


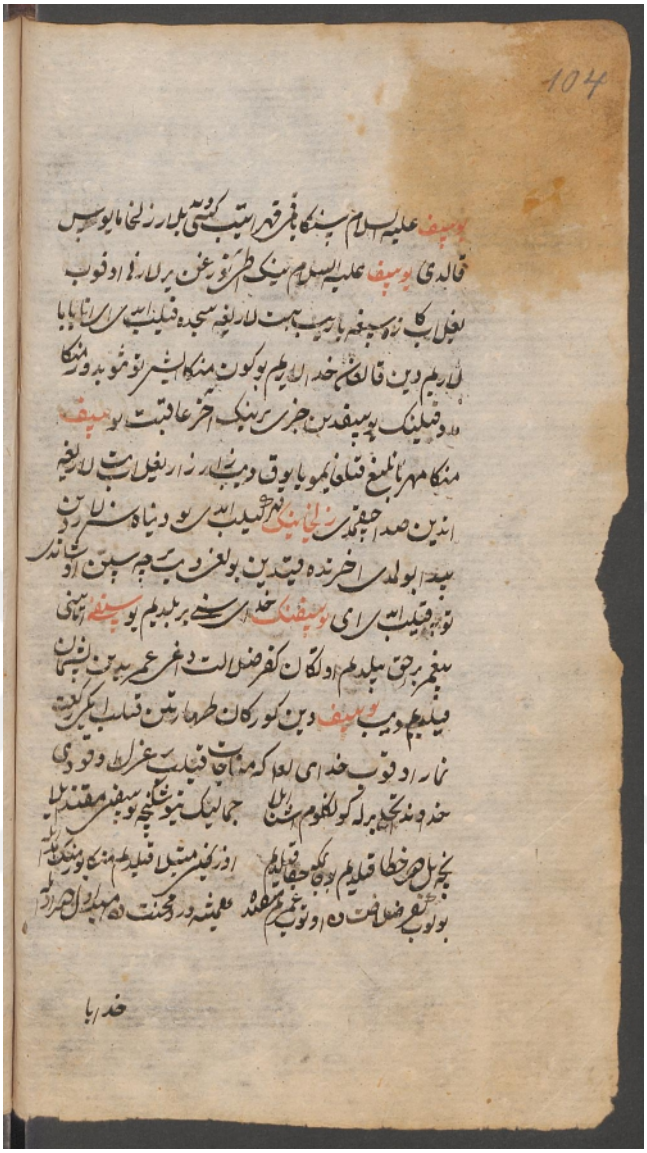


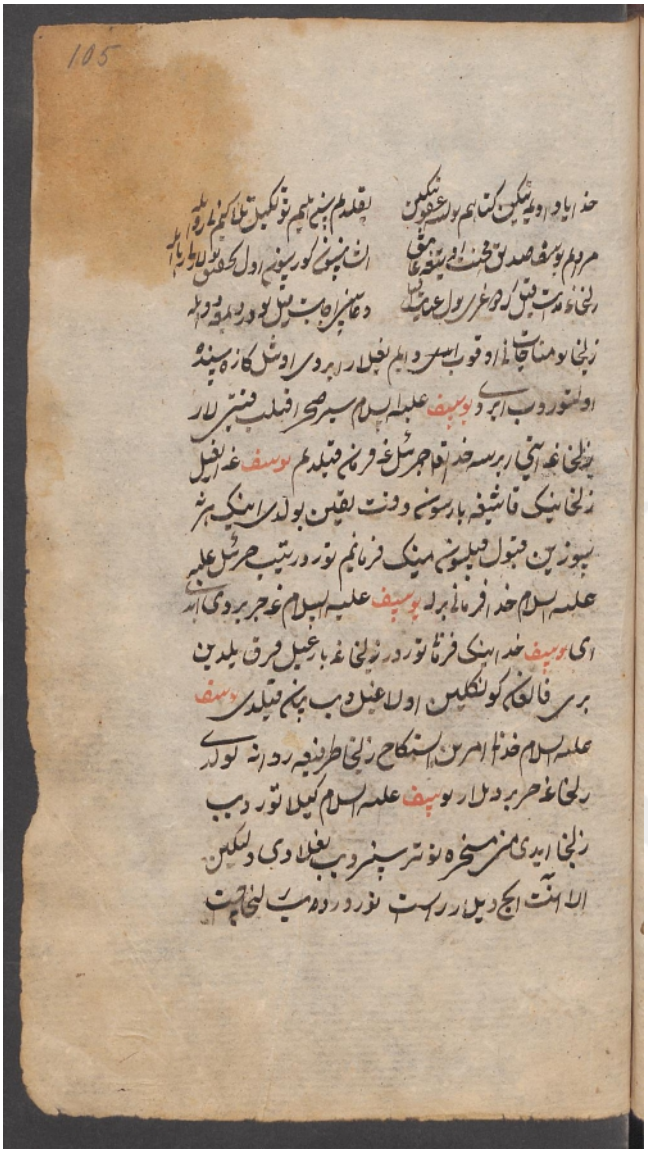








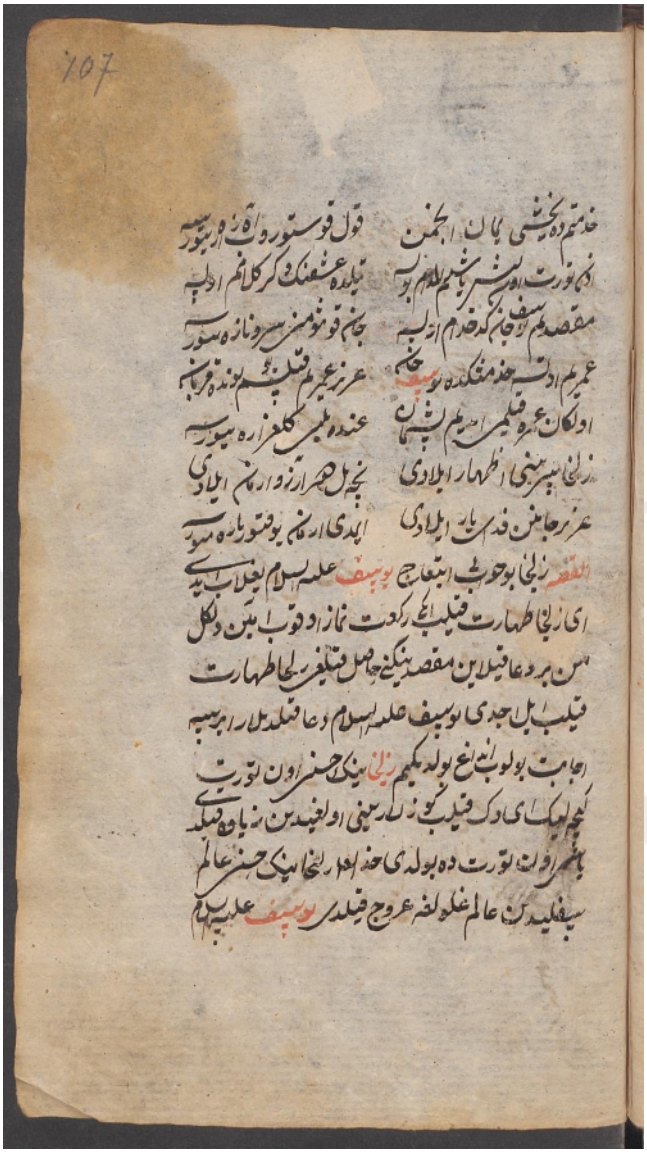


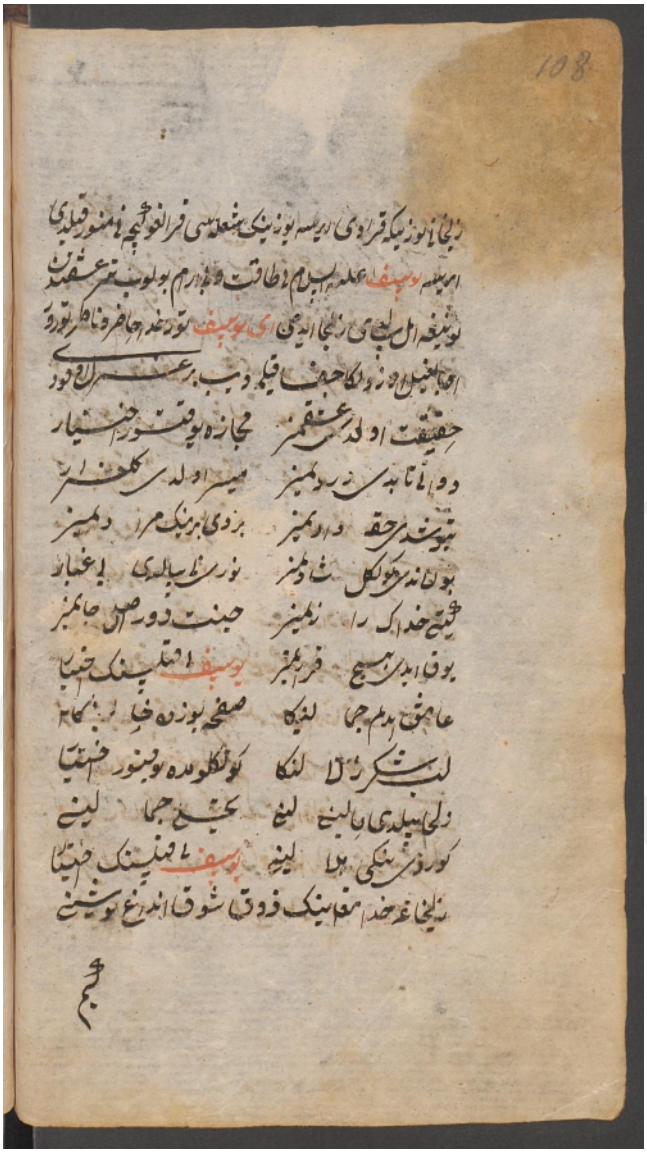


جابک برسندین توزدی یوسف علیہ السلام کیدب سوردیلار ای
زلیخا دیلینگ یاد زلیخا ایدی ای یوسف سینگ حالیم نیسورسن
فرق یلدین برسی تنیم غم عشق اوتیغه یناری ای یوسف اگر باور
قیلمسنگ قولوغدگ قیمچینی تولغیل یوسف علیہ السلام اغریغه
توتلار براه اوردی اغریدین بربرچه ادت چیقاب اوشل
قچیز اوندن ایرسه یوسف علیہ السلام بیلدیکیم عشق حقیقت
لیکان محرم بچه لار برله معاقبه بالدی اوزلارین برلار
البته یاردیلار دینه اندیلار ای زلیخا کولکده هرزه یوسف
پنج میدیلار زلیخا ایدی ای یوسف اگر کولکوم دگلین
اشیم قبول قیلمسنگ حالیم خراب بولوردیدی یوسف
علیہ السلام انت الحق دیدی هرنه مراد سنگ بولسه
قبلاین دیدی اندن زلیخا اولنوردی عرض اوتوردی

فرق یل دلدن عشق اوتینه یندیم ‌ ‌ ‌ مراد ایمبوردی کوم یاره ایمبوردی
دردیحنت یلا سینه یاندیم ‌ ‌ ‌ ارنیم قالمپ اختیاره ایمبوردی
تنیم ده کیاشدم اولدگ کاچره ‌ ‌ ‌ کوزلاریم اچلاپ چین یه روشن

خذ تتمه

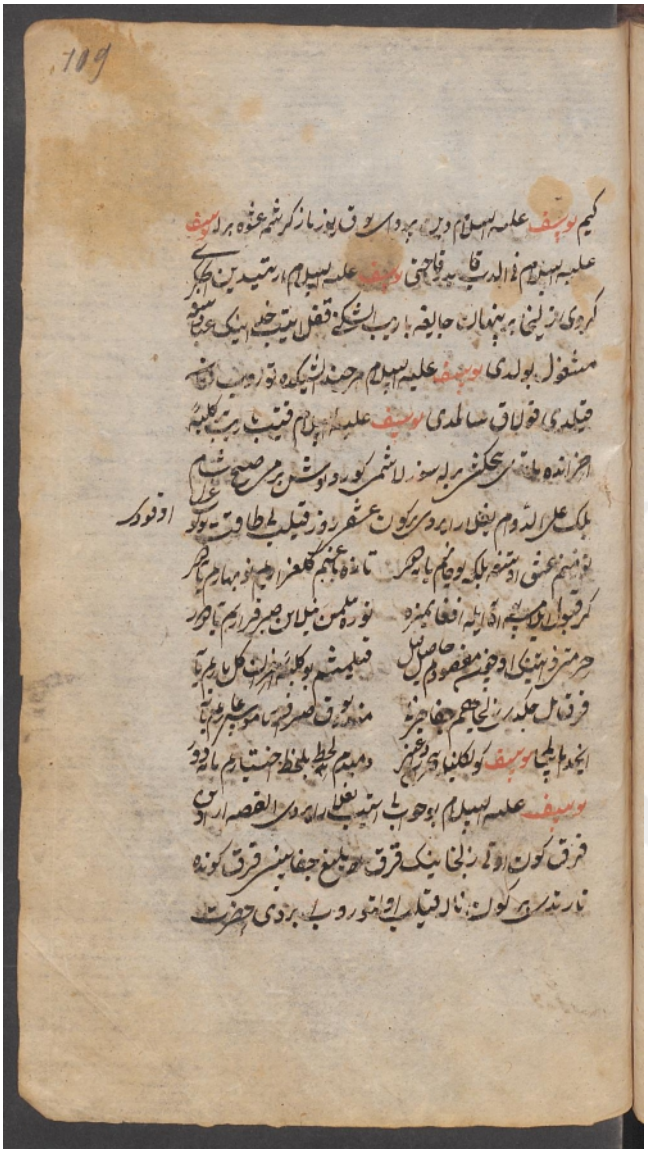


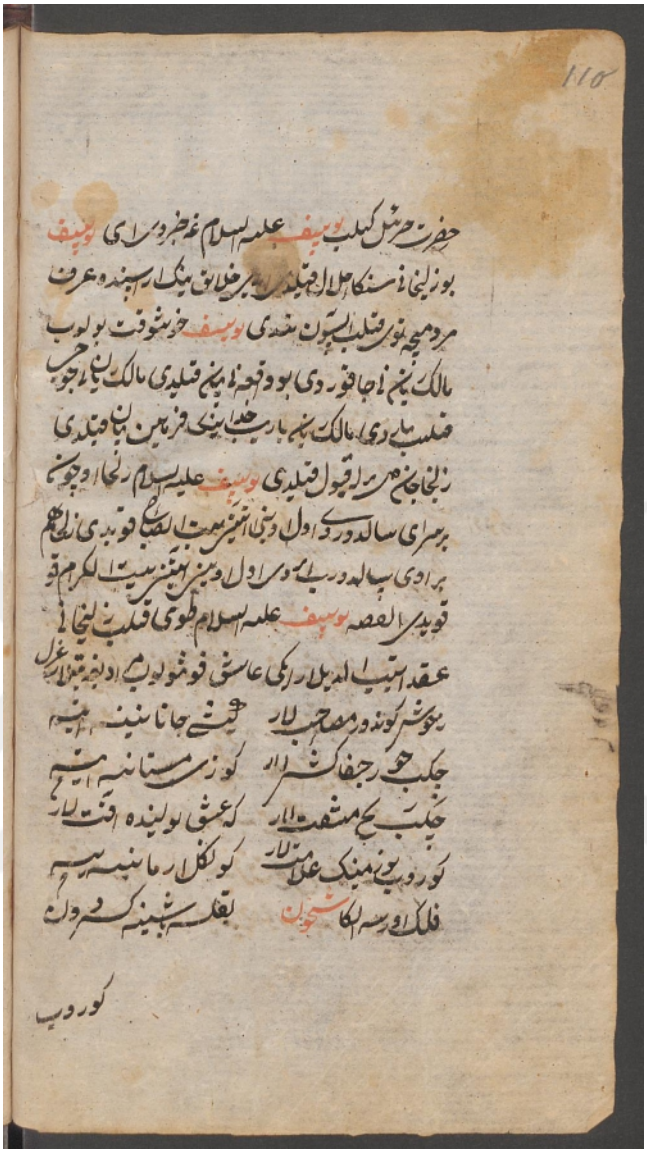


زلیخا نور دیده قرا دی ار یسه بوزینک مشغله سی فرانغوشچه نامنور قیلدی
ای یسه یوسف عله السلام ناطاقت و بارم بولوب تیر عشقدن
یوشیغه ال لیب سی زلیخا ایدی ای یوسف تو رخدا حاضر و ناظر تورور
اوا بنیل او زولکا جفا قیلمه دیب برعذر ای قور

حقیقت اولدی عشقمز مجازه یوقتور اختیار
دوا یاتا بدی زردیمز میسر اولدی کلفتار
بیوشندی حقه دادیمز بزدی بزینک مرادیمز
بولاندی کوکل شادیمز نورس یاشلدی باغبار
شیخ خدایک راضیمز جنت دوراصل حاضیمز
یوقابدی همسیچ فریمز یوسف اولتی پسنک خیبار
عاشق بدم جما لنکا صفحه یوزه خالنکا
لب شکرنک لنکا کوکلومده یوسنور خستیا
زلیخا بیلدی حالینغ لینغ بحسن جمالینغ لینغ
کوردی سنکی بولا لینغ یوسف اولینسنک خستیا
زلیخا غه خدا مغا بنک ذوق شوق اندغ یوشتی

تم



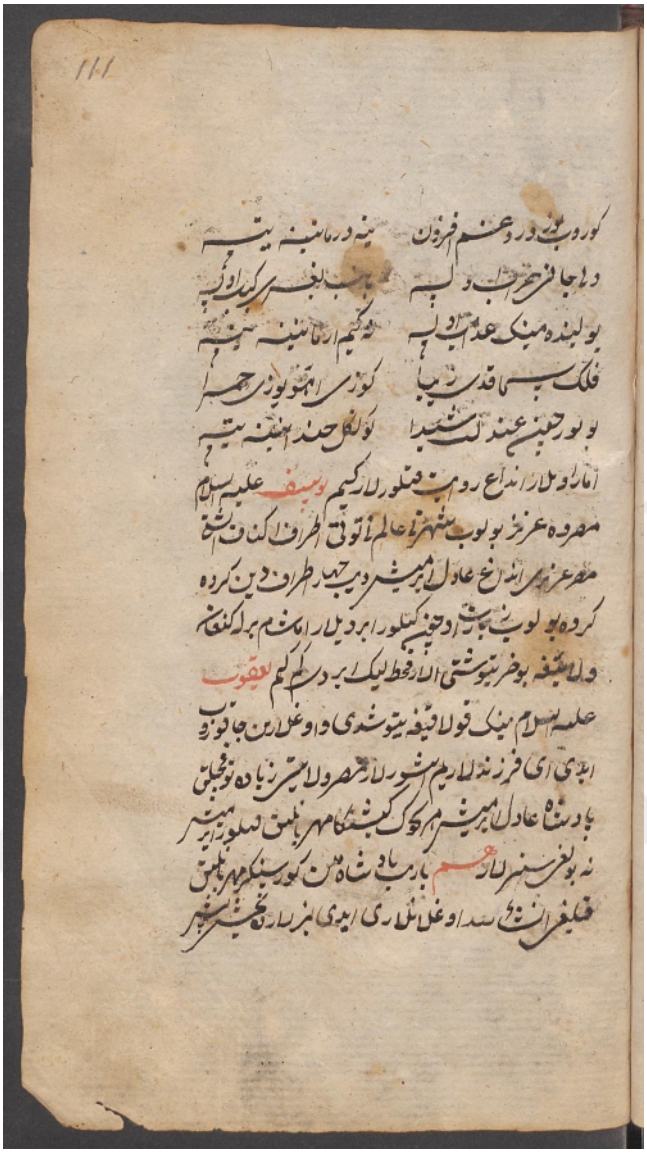


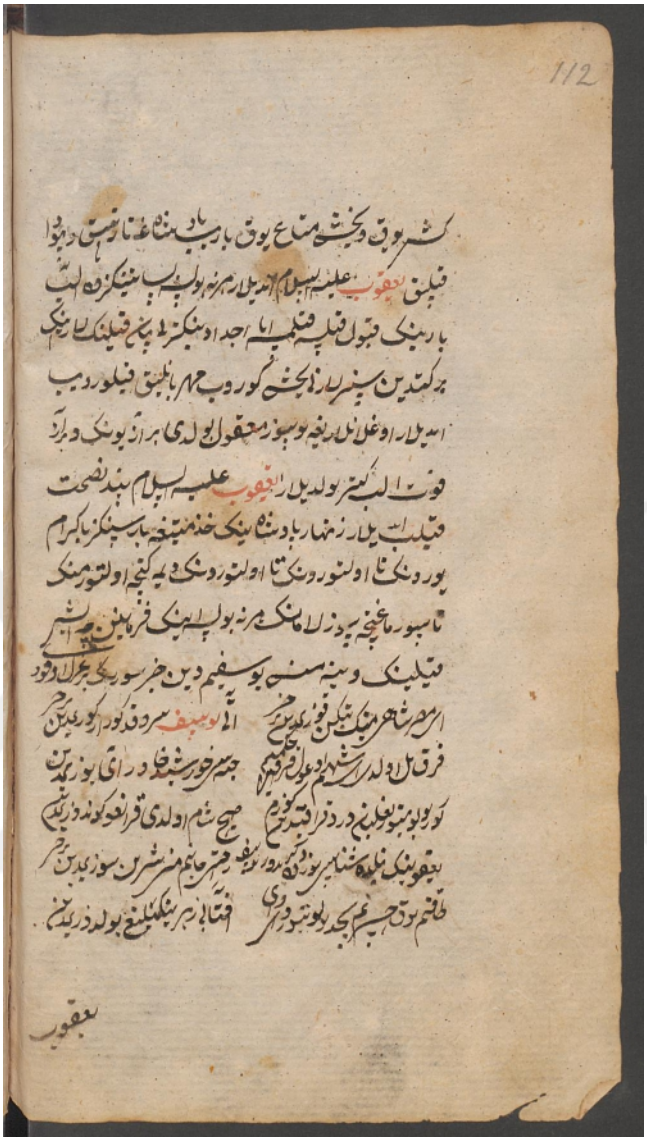
110

حضرت حرمتی کیلب یوسف علیه السلام غه خبر ورای یوسف
بو زلیخا نی سنکا حال ایتیلدی بر خلایق بنگ ایشیتیب وعرف
مرد میچه نوری قلب ایسون تندی یوسف خو شوقت بولوب
مالک بنم ناجاقو ردی بو وقعه نی بنم قلبدی مالک بنا ناجوب
قلب ملک دی مالک بنم بارب جلا بنگ فرمانی بنا قلبدی
زلیخا نی هر نه قبول قلدی یوسف علیه السلام رنجا و چونکه
برمرای سالده ورکه اول دینی اهتیز بیت الکتاب قویدی زلیخا هم
براوی پاله ورب کوره اول دینی اهتیز بیت الکرم قو
قویدی القصه یوسف علیه السلام طوی قلب زلیخا نی
عقد ایتیب اندین کیلار کی عاشق قو شولوب اولنه تقلار غزل

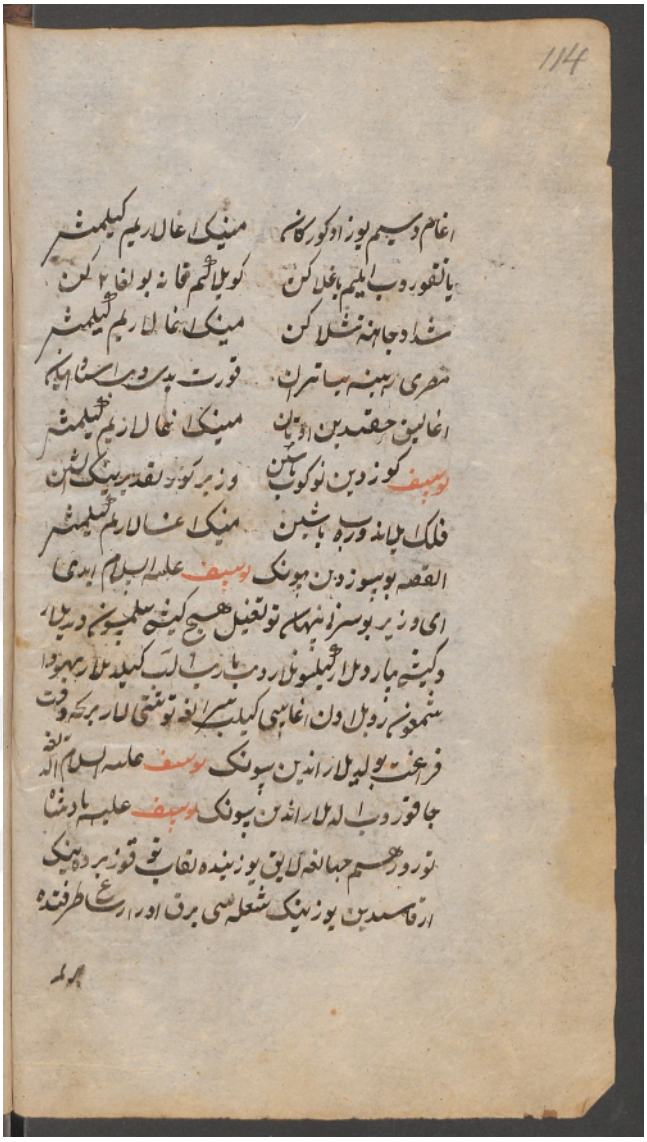
بحشر کونده رمصاحب لار خیلی جانا نینه بیم
چکیب جور جفا کشلار کوزی مستانه بیم
چکیب کم مشقت لار که عشق بولنده آفت لار
کوروب بو نینگ علامت لار کو لکل ار مانینه بیم
فلک اورسه لکا شولن یقلسه شینه کسروان

کوروب

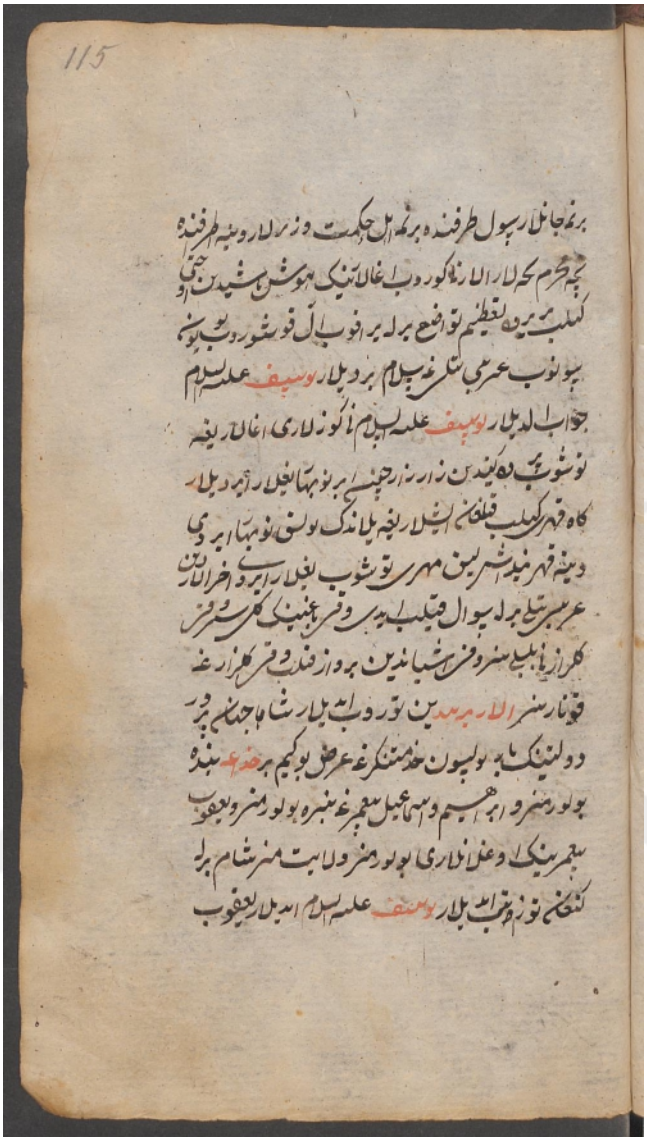


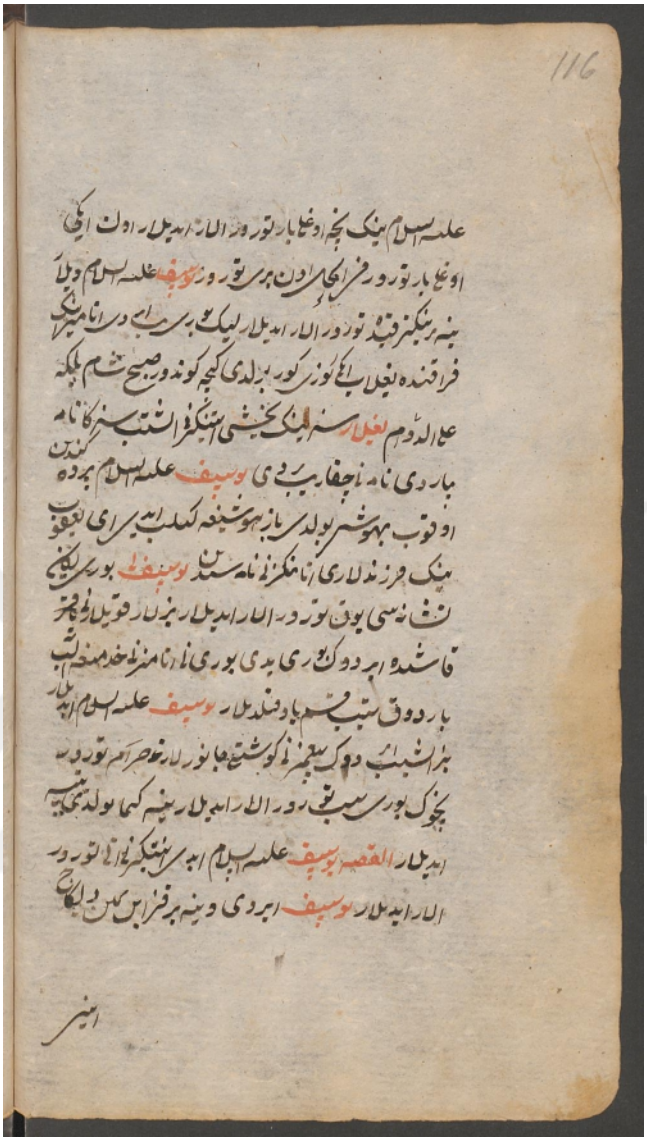


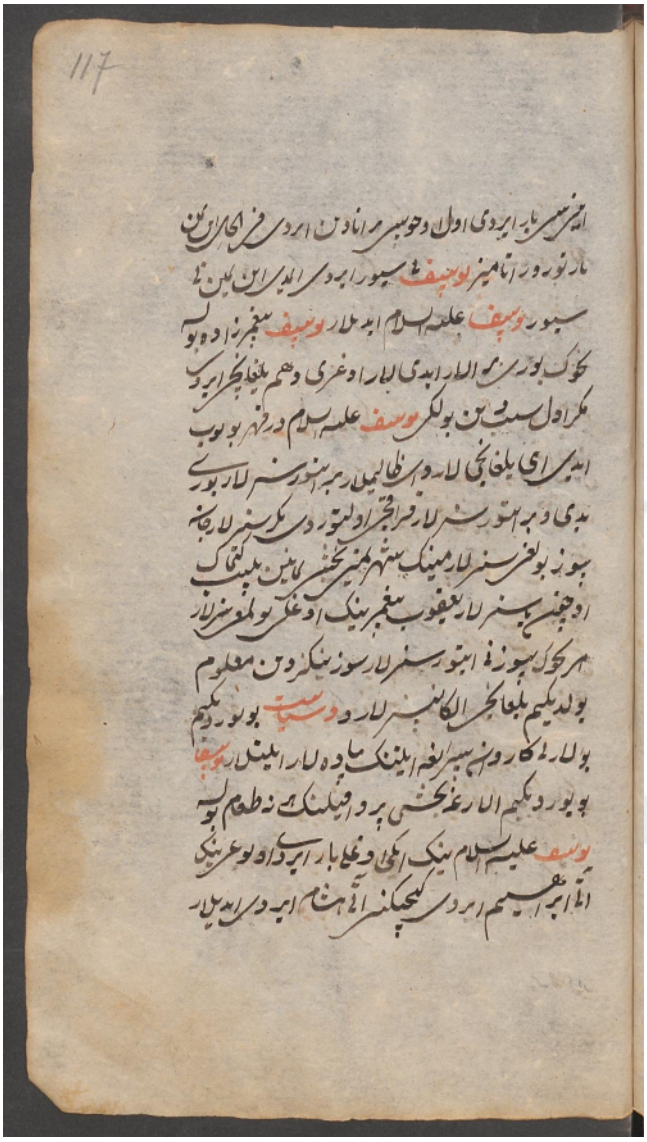
یعقوب علیه السلام بو یاهنی اوغللاری بنیامین اوغللاری
اناسیدن فالجه اللب روبه بولدیلار بخه منزل قیلیب معروف تعنه
سیلار یوسف علیه السلام ولا تمیز یوزنت طرفیه قراول قویوب
ایردی هریزده بهود اکبر بولسه اینک خطین یوسف علیه السلام
کورکزیب توب ارایردیلار اما یوسف علیه السلام اینک هم
اغالاری کیلیب تربولدیلار الارامدیلار با اجازت پادشاه
سزلار نا بارمس مسزدیب بدیلار القصه خط لاربرن یوسف
علیه السلام غه بردیلار کتعاندین اول کیشی کیلیب توروب هربیر
ربستم دستان کبی تورور بربرینه قلدی یوسف علیه
السلام کیم ایکان دیب فکر اینیب ایز خرمتل السلام کیلیب
خبر بردیلار بسنی سالغنم اغالاریمنک کیلدی خوب نوازش
قیلدی یوسف وزیر ناجا قوروب برعزل وفوی
وزیر کنعان شهریدین مینک اغالاریم کیلمیش
بول کزیب مصر شهریدین مینک اغالاریم کیلمیش
الدب سنکا لیب یارکان جفا متعین جانه اوزکن

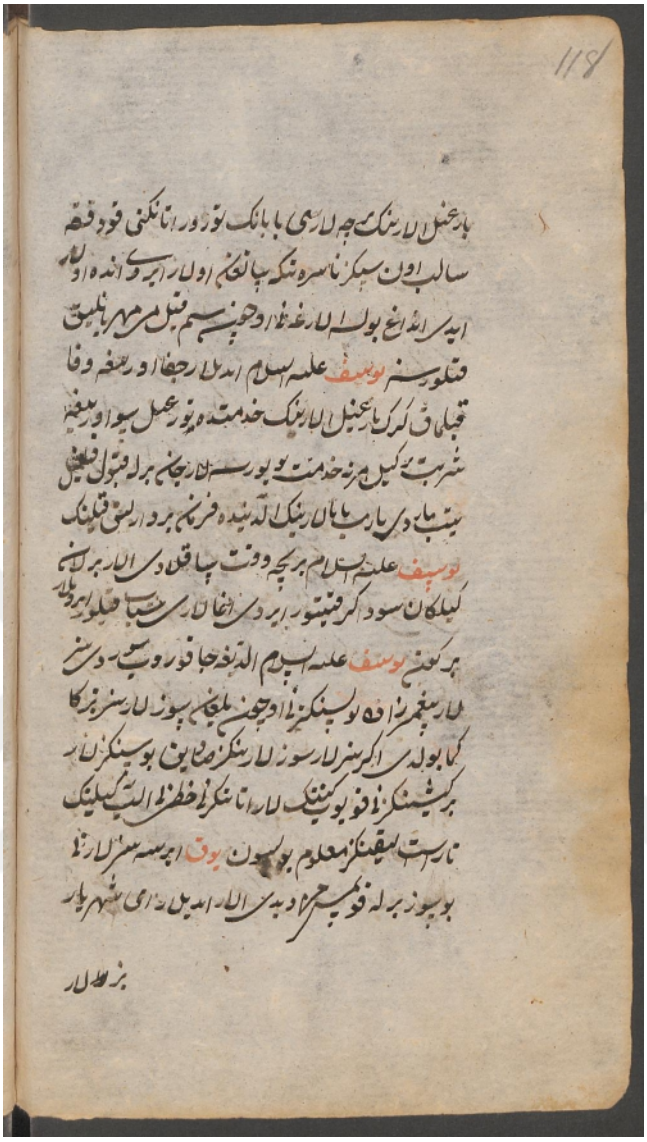


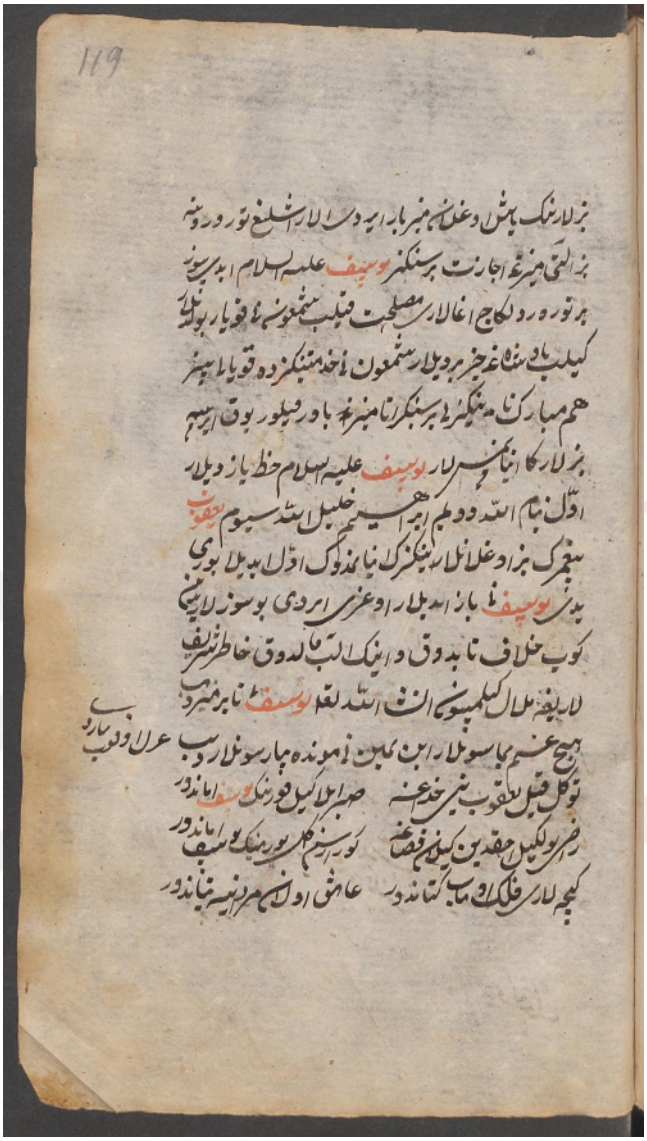
اغام وسیم یوزاوکورکانی مینک اغالارم کیلمشر
یانقوروب الیم باغلاکن کویلاکم قانه بولغاکن
شداد جاهنه نشلاکن مینک اغالارم کیلمشر
مصری زهینه بیاترن قورت بدی وبی اسناکیم
اغالین حقدین اویان مینک اغالارم کیلمشر
یوسف کوزدین نوکوب یاشن وزیر کوزنقدیرینک یاشن
فلک بلانه ورهبه باشین مینک اغالارم کیلمشر
القصه یوسوزدن هونک یوسف علیه السلام ایدی
ای وزیر یوسز زنهار تولتغیل هیچ کیشه سلیمسون دیه بلا
دیکیشه بارد ملا کیلسون لار دب بارب الک کیلد ملا رهبوا
شمعونی روبل دن اغاسی کیلب ایکه توشتی لار برکه وقت
فرصت بولیلار اندین یونک یوسف علیه السلام الله
جاقوروب لله لار اندین یونک یوسف علیه السلام دیدی
نورو رحم جهالنه کلایق یوزینده نقاب تو قوزیردی یونک
ارقاسدین یوزینک شعله سی برق اورار ع طرفنده

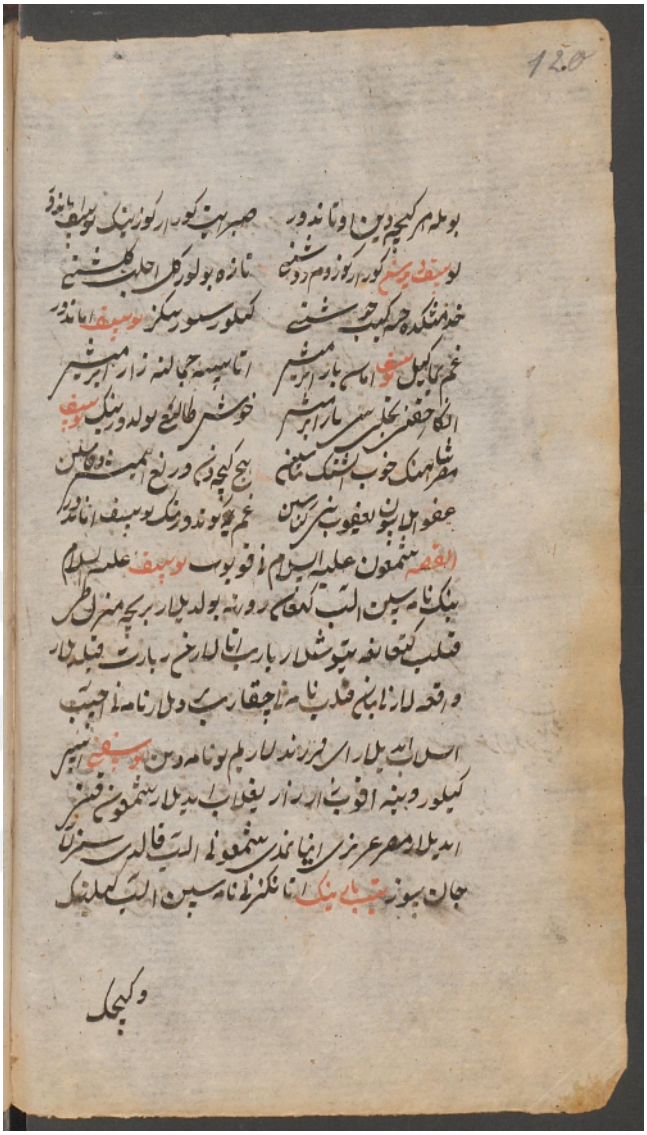






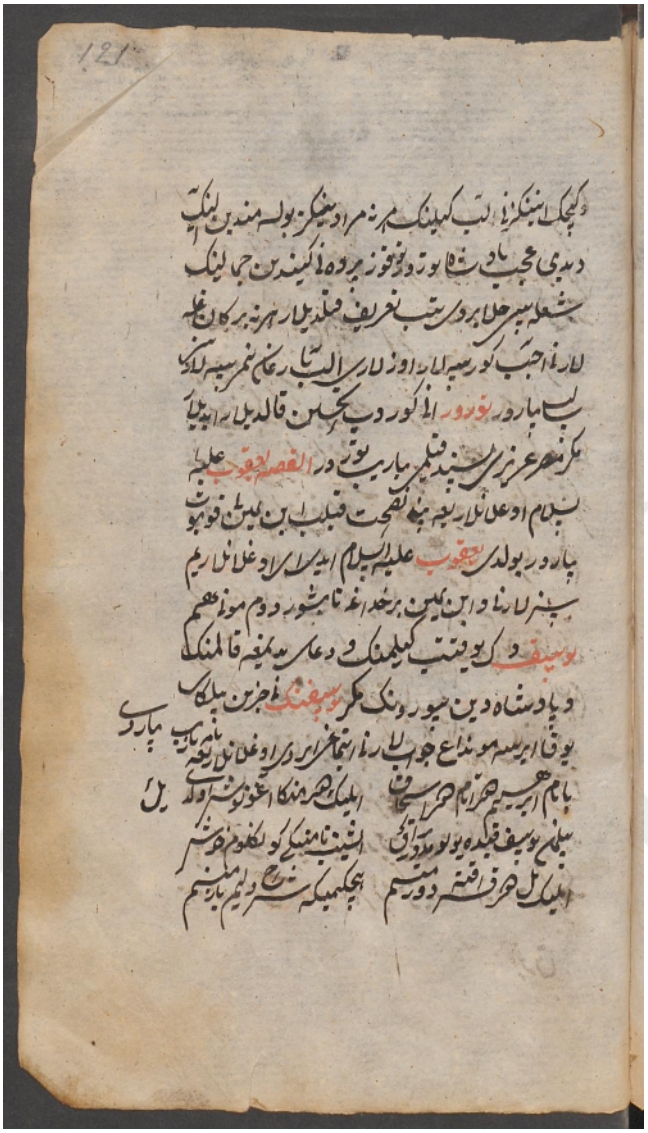


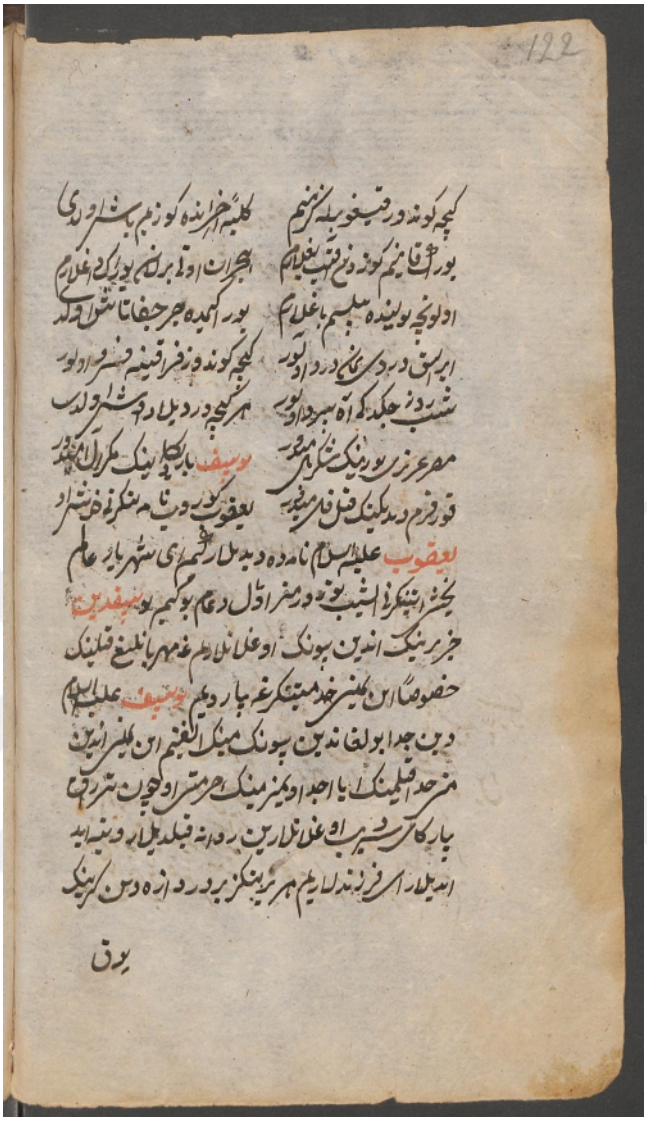


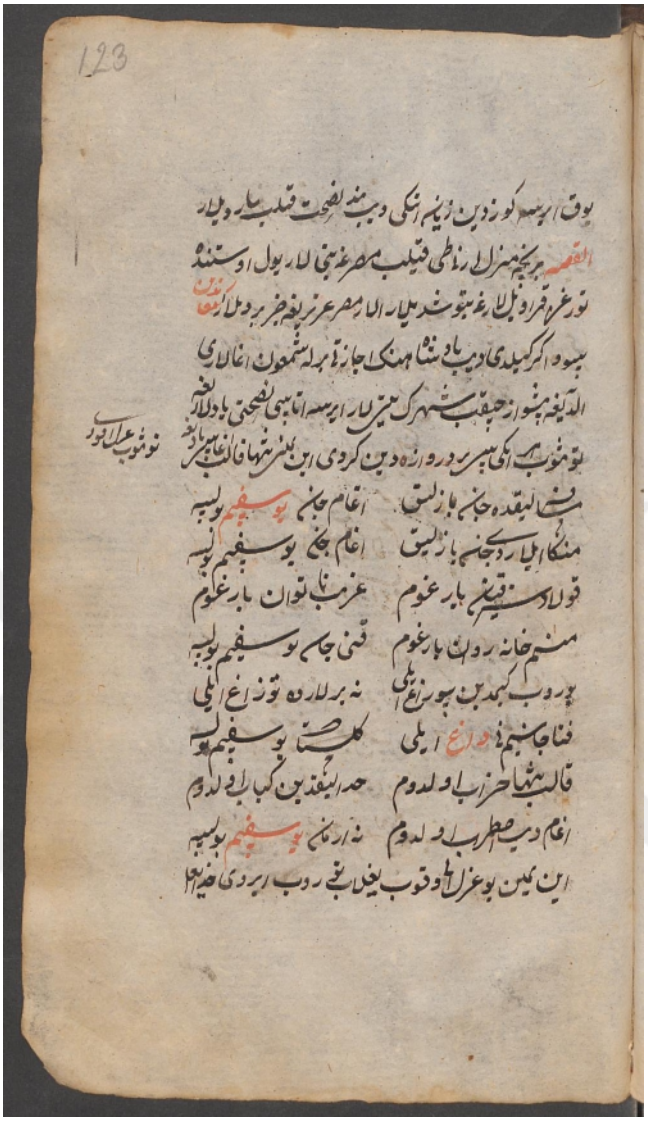


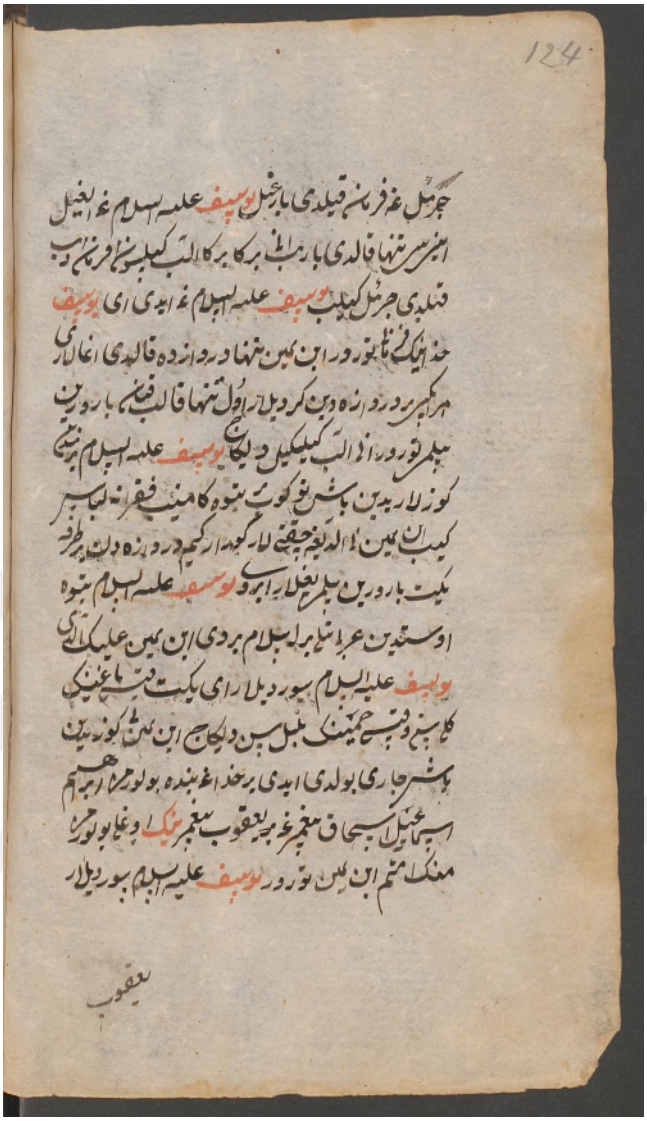
بو ملہ مرکیچہ دین اوتاندور صبر اہن کور ارکو زینک یوسف ماندہ
یوسف پرہن کور ارکوزوم دوشنہ تازہ بولور گل احلب گلشنہ
خندہ مشکدہ چکہ کیب خوشنہ کیلور سور ہمکز یوسف اماندور
غم جاکیل یوسف اماس بار ابر مبشر اتا سیمہ جالنہ زار ابر مبشر
الکا حقفر بخلیس سہی مار ابر مبشر خوشر طالع بولدور ینک یوسف
مصر شاہنک خوب اشنک شاہنہ ہیچ کیچہ دن ورنج ایمس دوشمن
عفو ایلا یوسف یعقوب بنی رحمن غم یوقوندور ینک یوسف اماندور
القصہ شمعون علیہ السلام انا قوبوب یوسف علیہ السلام
ینک نہ سبب الب کیتکنی رو رنہ بولدیلار بر کچہ مترلطر
قلب کیتکانہ بیتوشدی ربارب انا لارخی ربارت قیلدیلار
واقعہ لارنا بنی قلب نامہ ناچقارب دیلارنامہ ناچیقب
اصل اندیلار اس لیرزندلار یلم یوناموسن یوسف ایسمی
کیلور دیبنہ اقوب ارزار یغلاب اندیلار شمعون قیلمز
اندیلار مصر عزیزی اینا مذی شمعون الب قالدی سزلار
جان بیوز یتیب اینک انا نکز نا سبب الب کیلمدنک

وکیجک



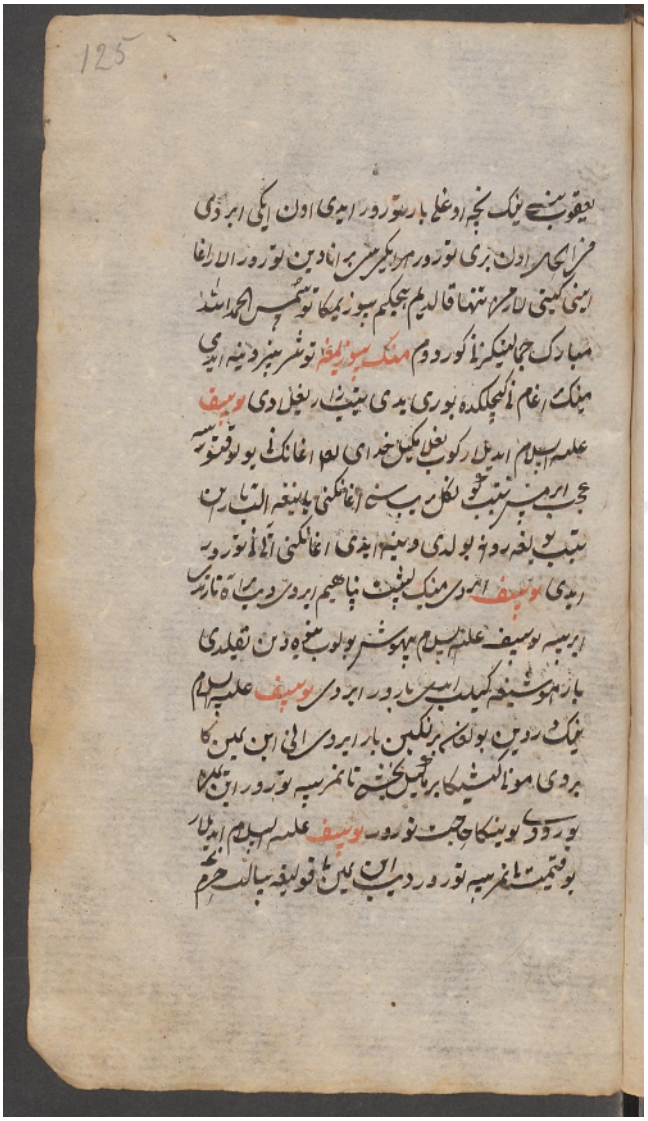


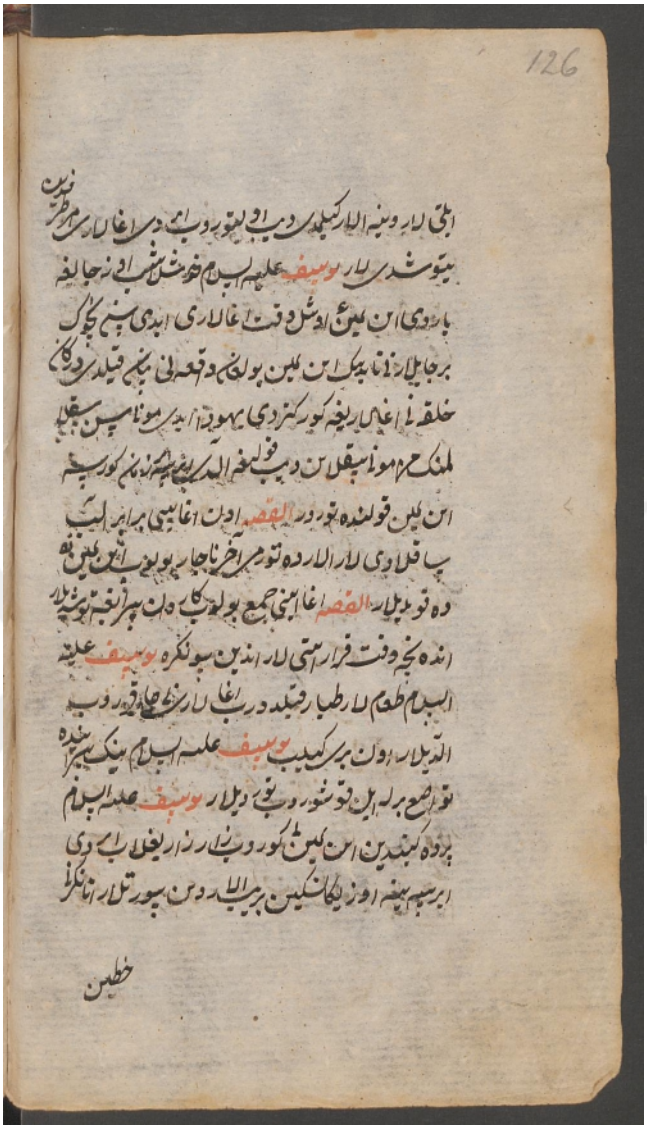

123



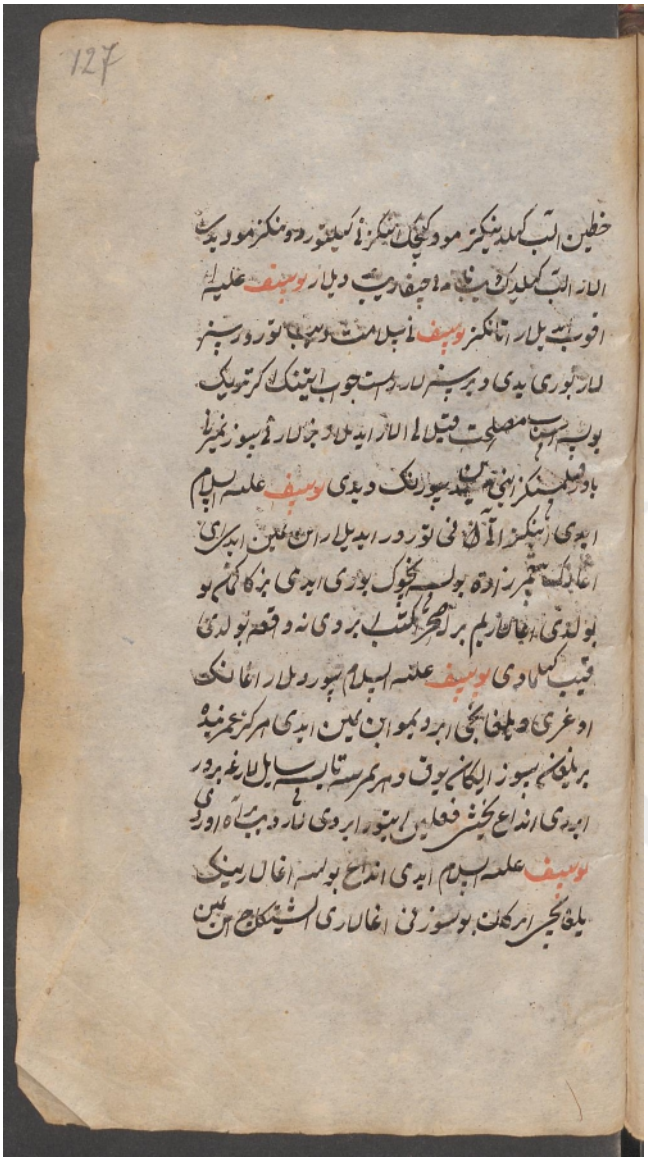
جبرئیل غه فرمان قیلدی یا رسول یوسف علیه السلام غه ایتگیل
اینرسی تنها قالدی یا رب انی برکا یا لب کیلیب سنی فرمانیغ دب
قیلدی جبرئیل کیلیب یوسف علیه السلام غه ایدی ای یوسف
خدا ایتگن تاموزورا بن یمن تنها دروازه ده قالدی اغالاری
هر بیری دروازه دین کردیلار اول تنها قالب فیغه بارورین
بیلمز تورور از الب کیلیکیل دیگان یوسف علیه السلام برتنچ
کوزلاریدین باشین توکوب بتوه کا منیب فقرانه لباسین
کیب ان یمن الله دیغه چقیب لار کورار کیم دروازه دین برطرف
یکیت بارورین بیلمز یغلار ابرو یوسف علیه السلام بتوه
اوستیدین عبرا تیلار یوسف علیه السلام بردی ان یمن علیک السلام
یوسف علیه السلام بیوردیلار ای یکیت نیب یغلاغینگ
کلیب وقتیکه کیتگنگ بلسن دیلاج ان یمن کوزیدین
باشیر جاری بولدی ایدی برخدا غه بنده بولورمن ابرهیم
اسمایل اسحاق پیغمبر غه یعقوب پیغمبر یک اوغلی بولورمن
منگ اتم ان یمن تورور یوسف علیه السلام بیوردیلار

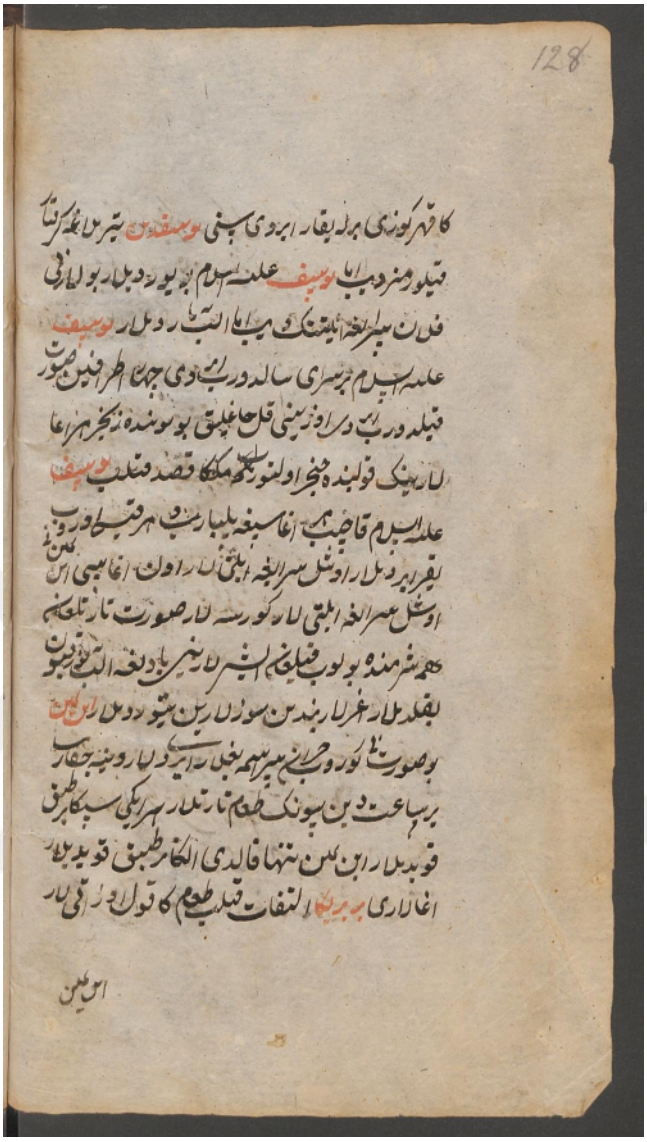
یعقوب

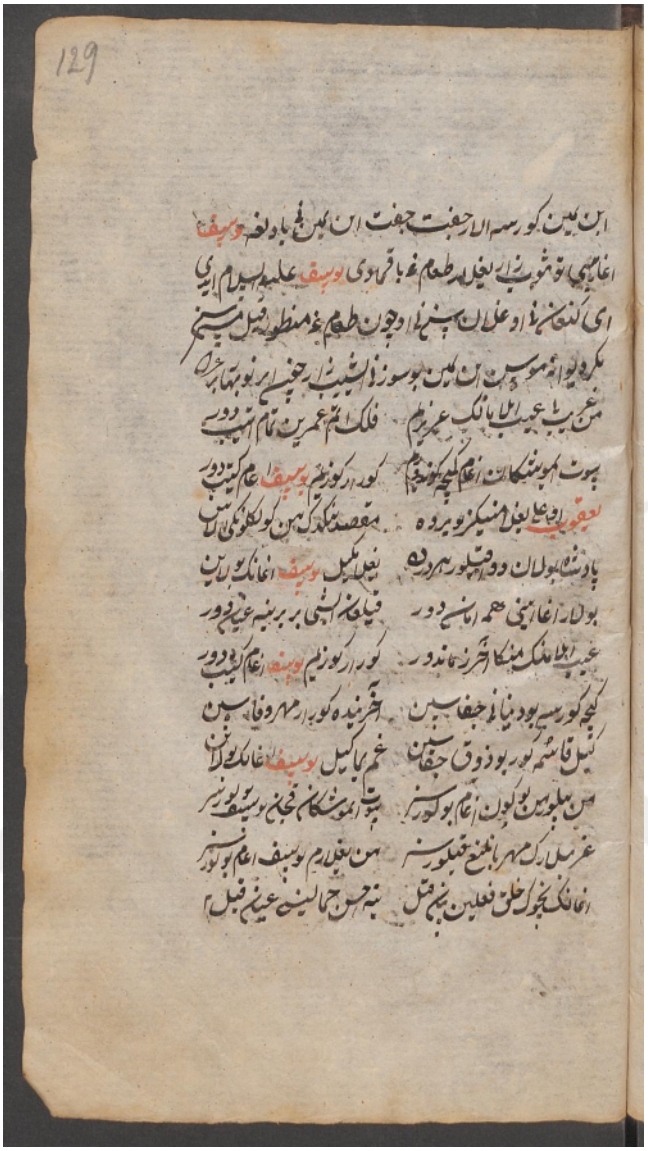


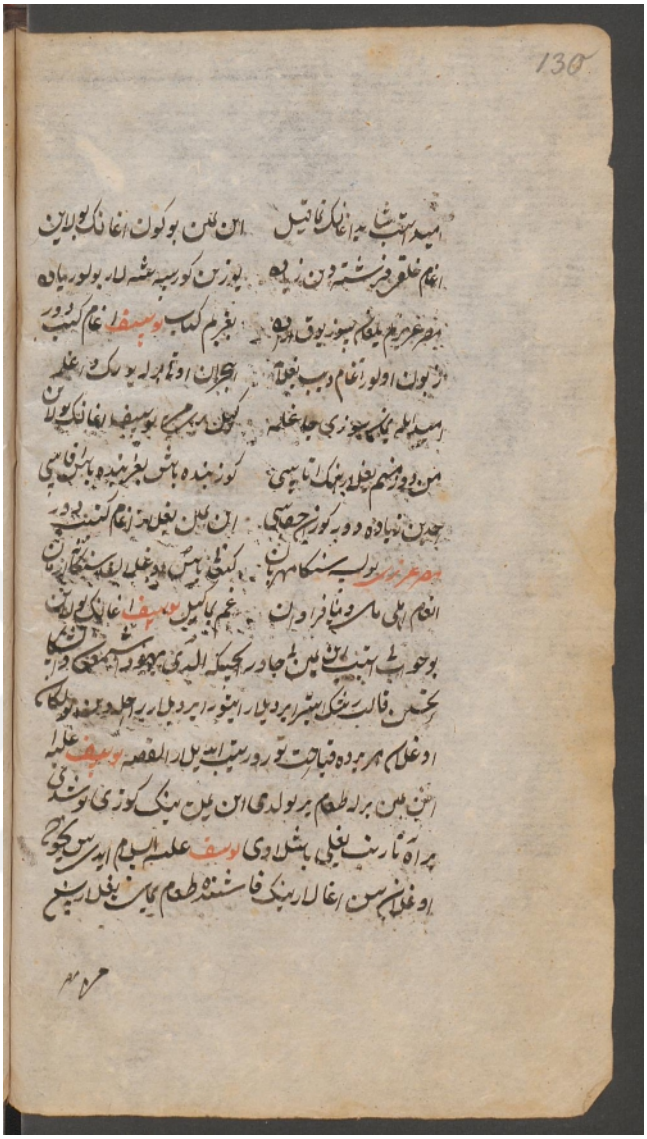


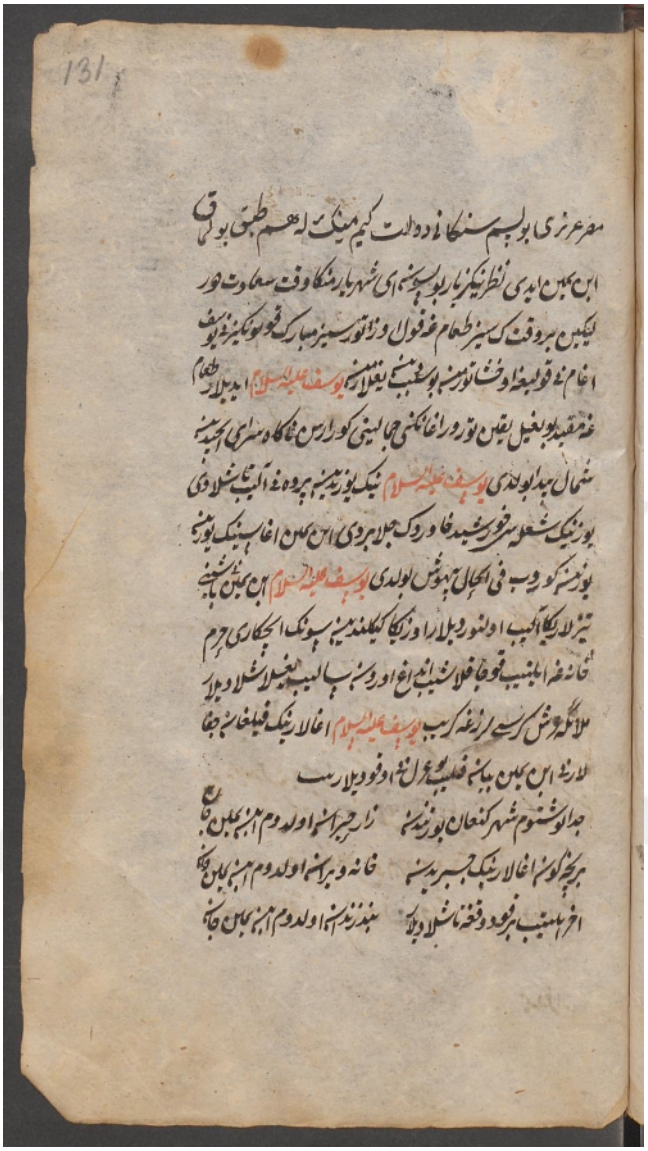
126

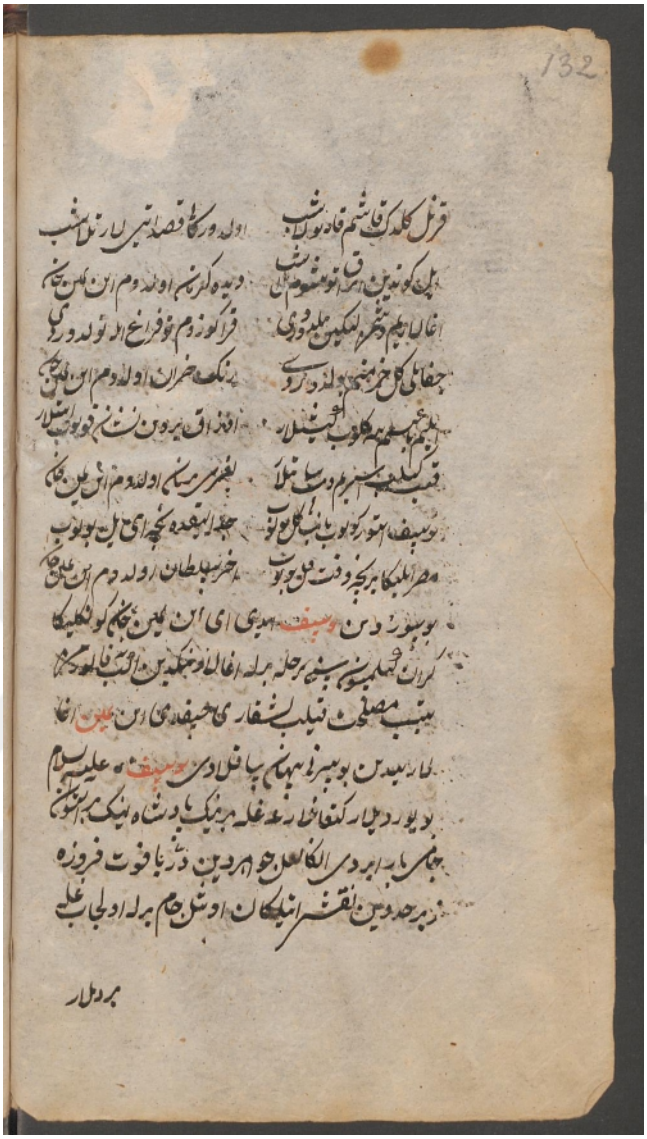


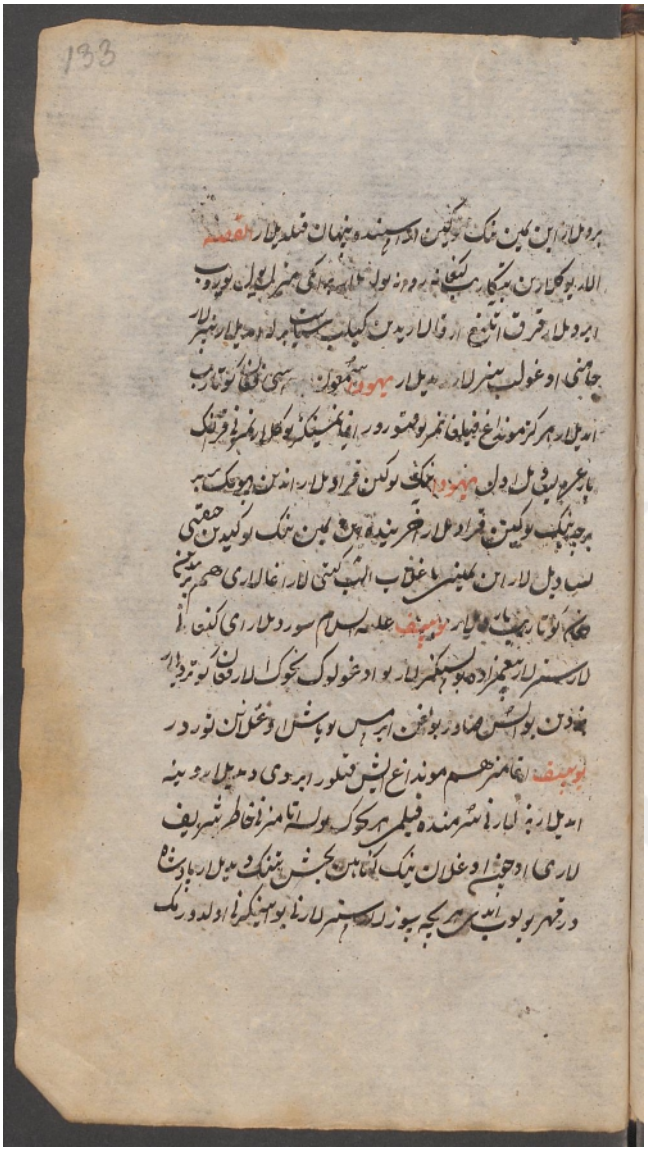


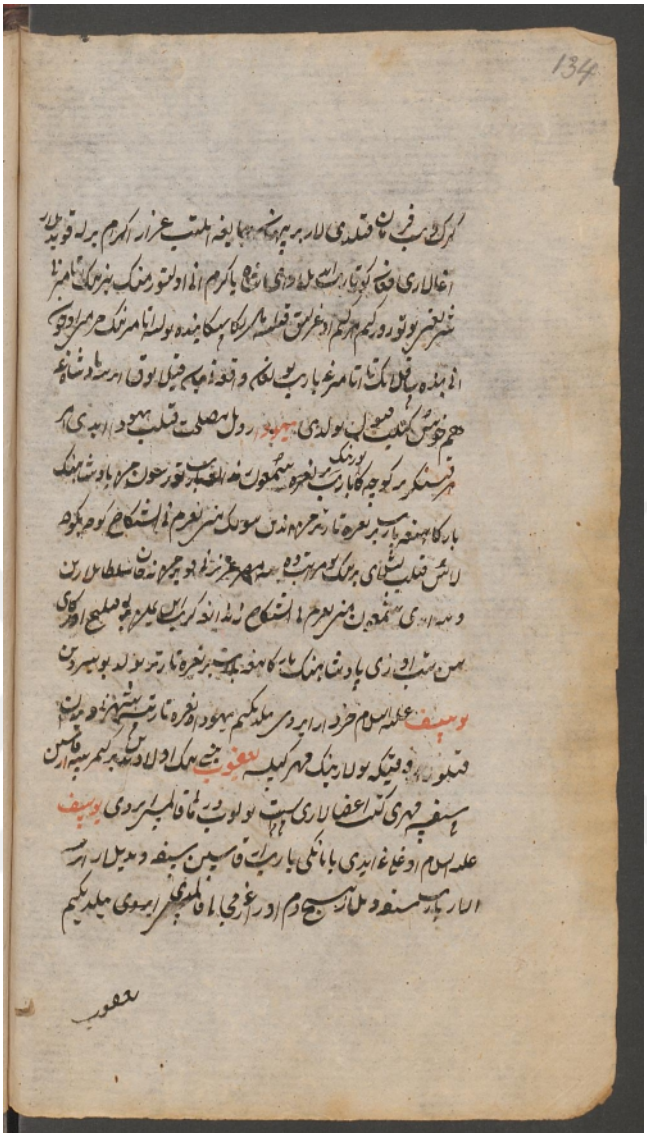

129

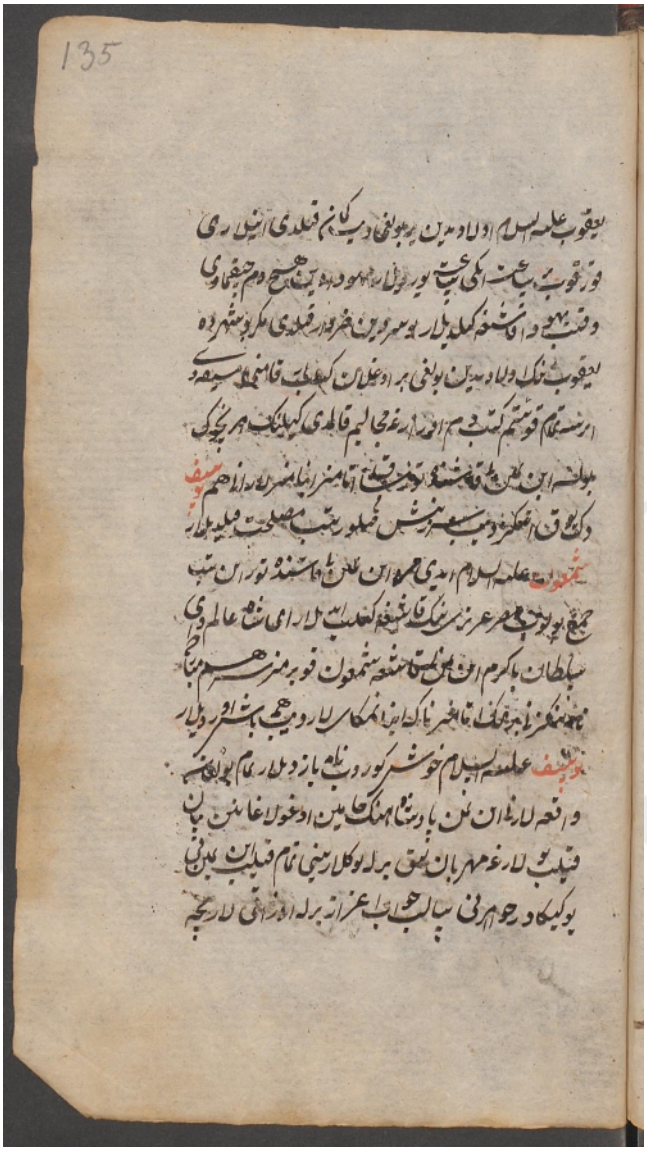


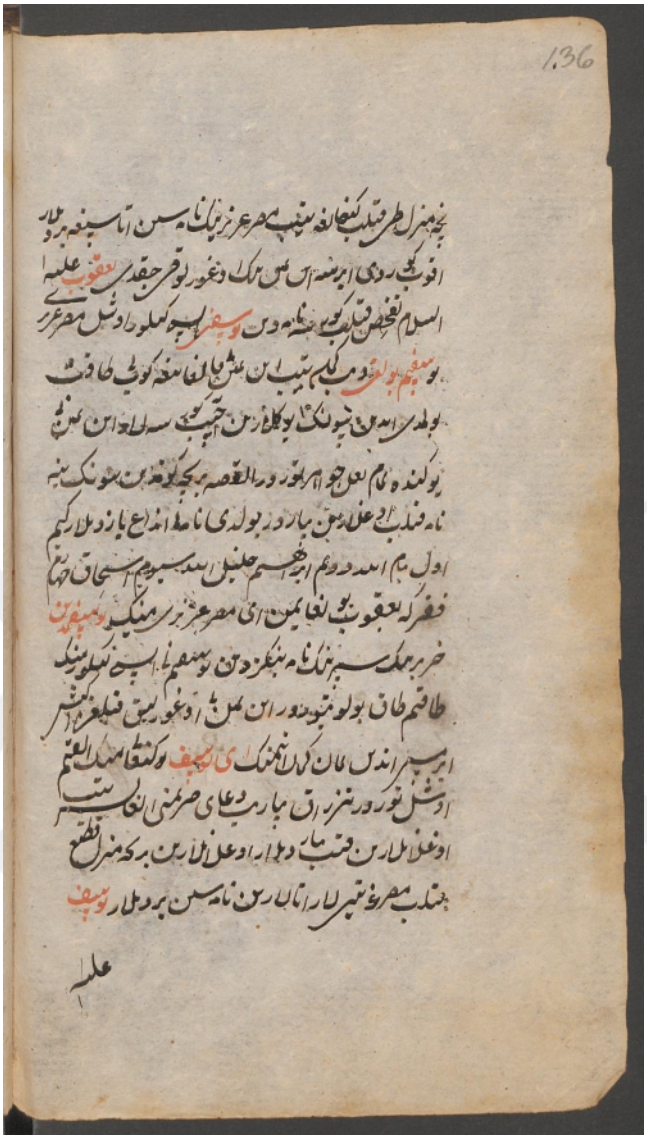


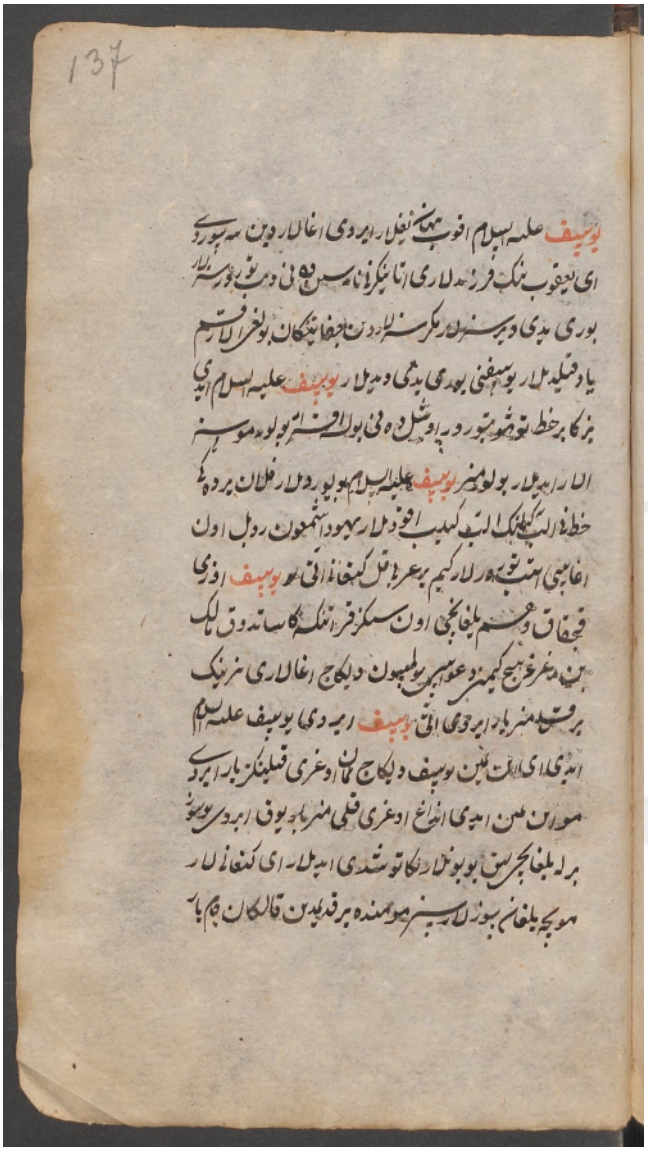


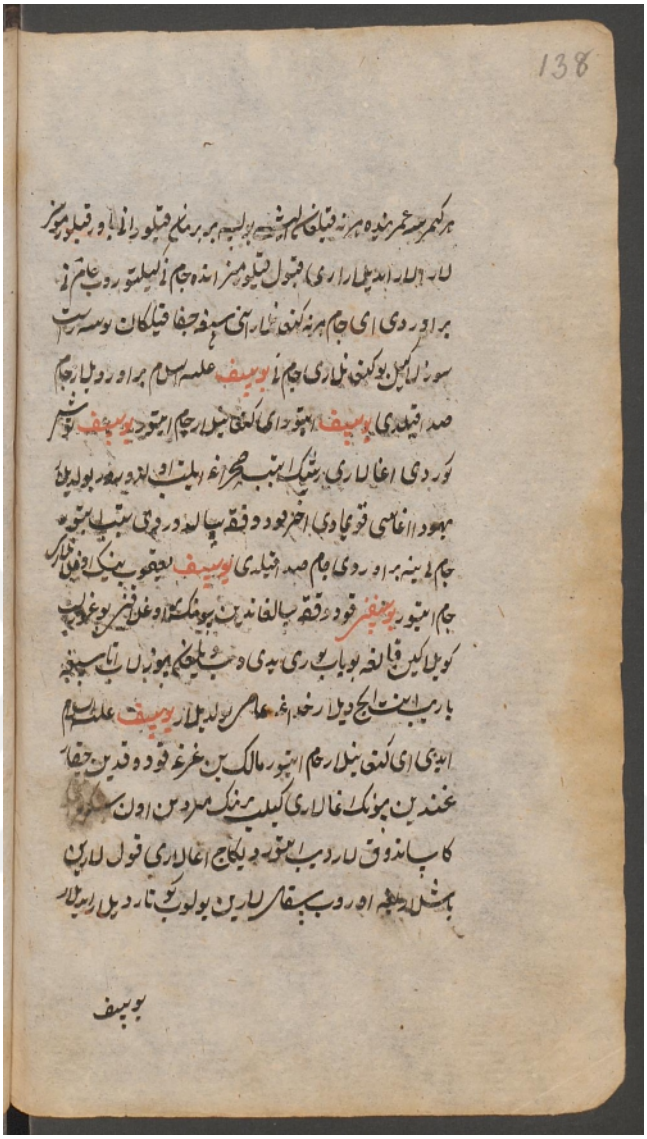


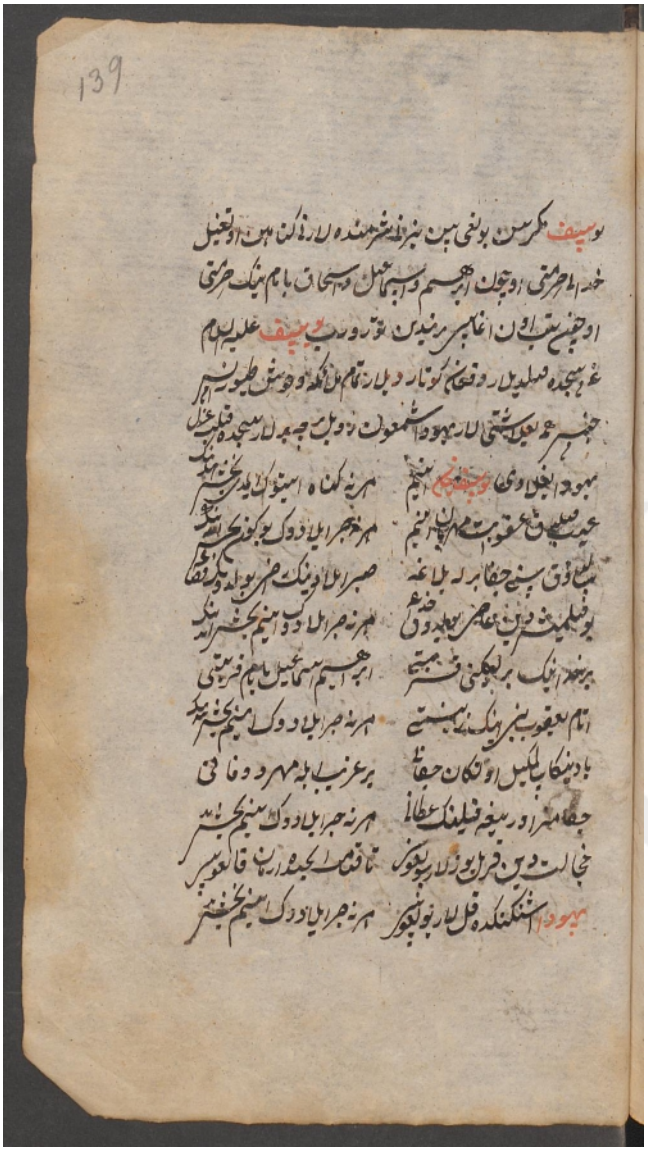


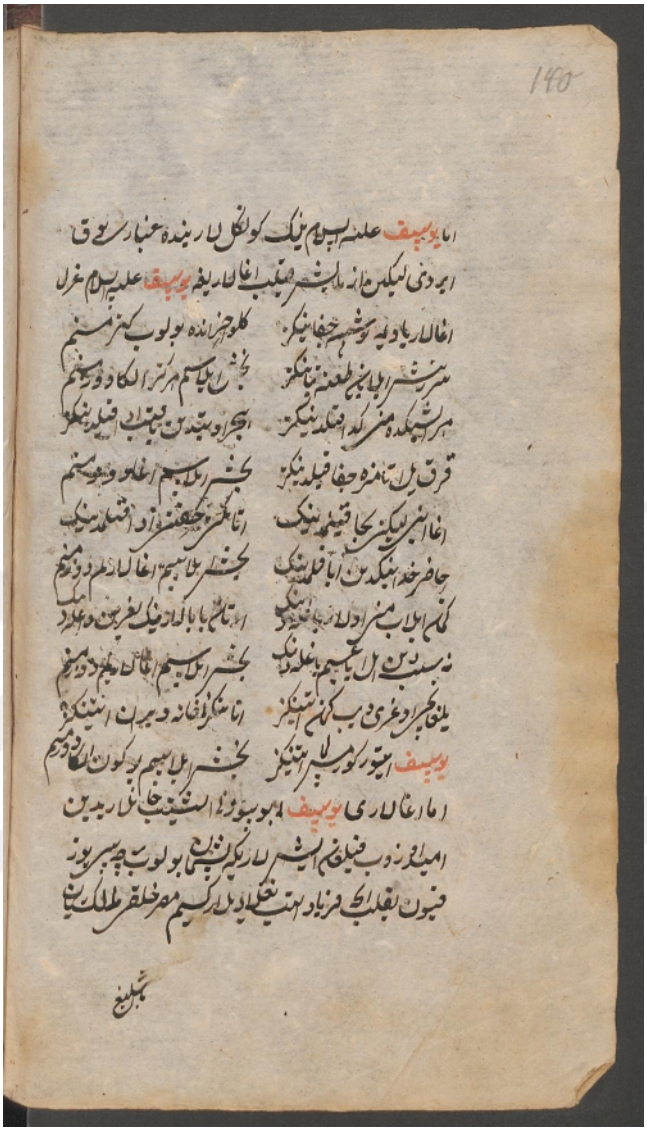


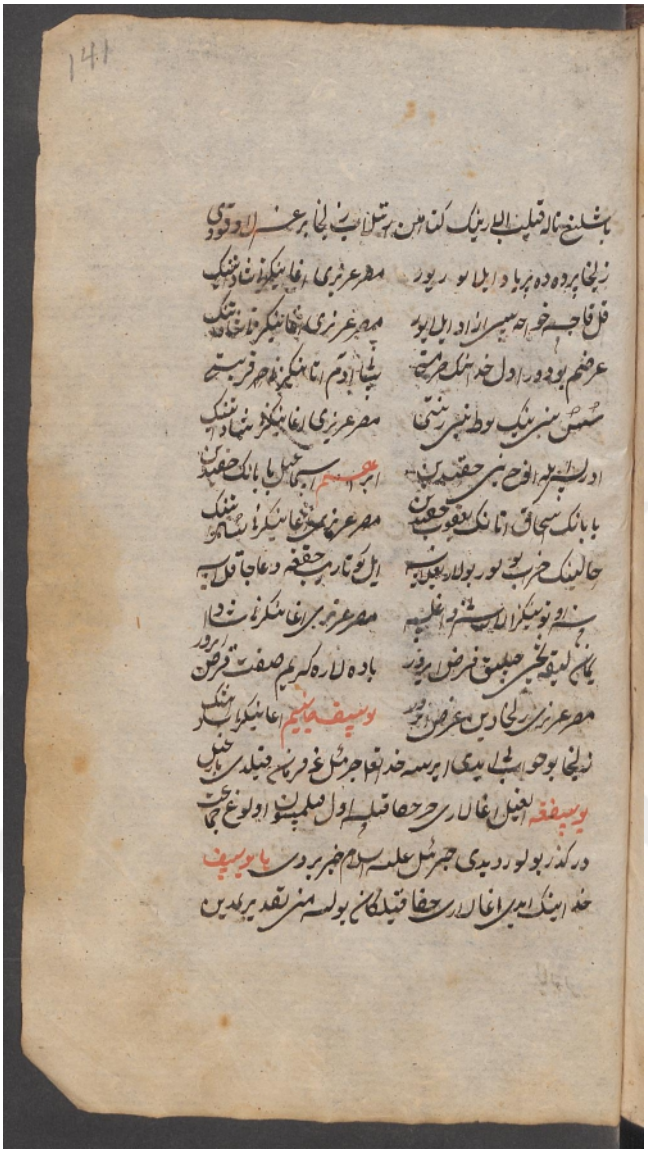


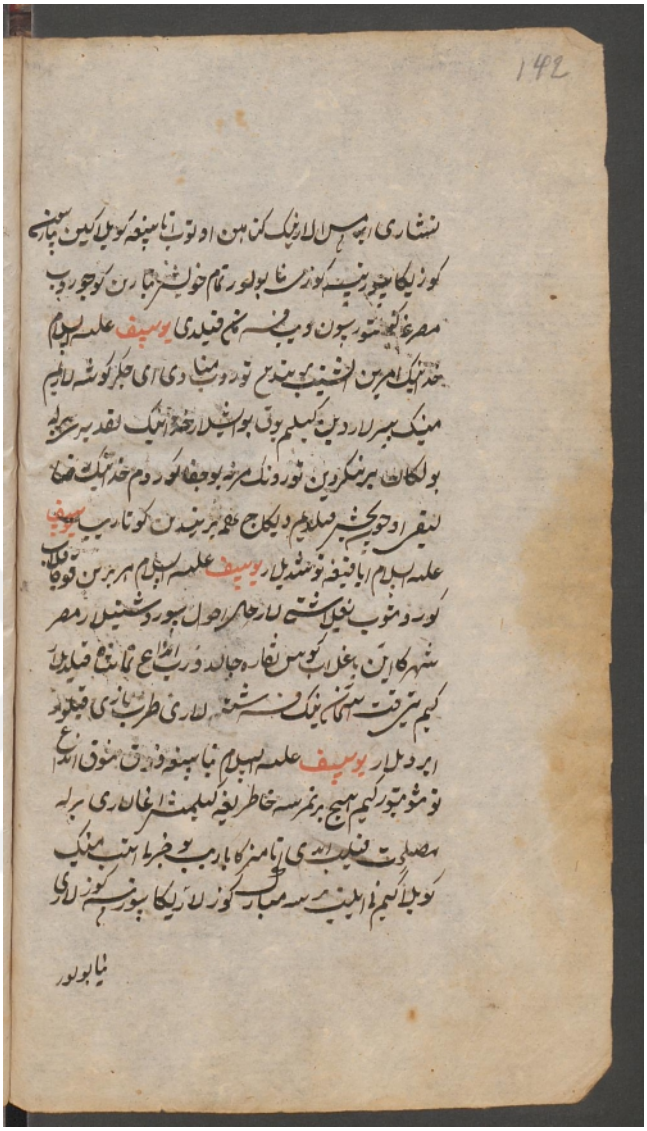


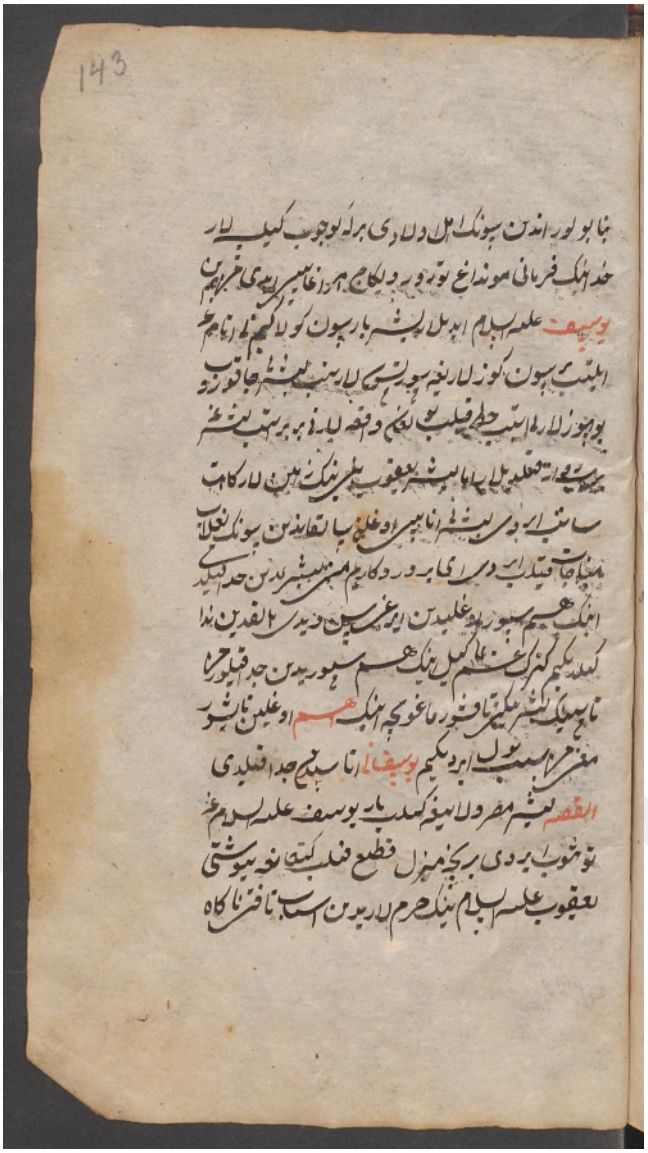


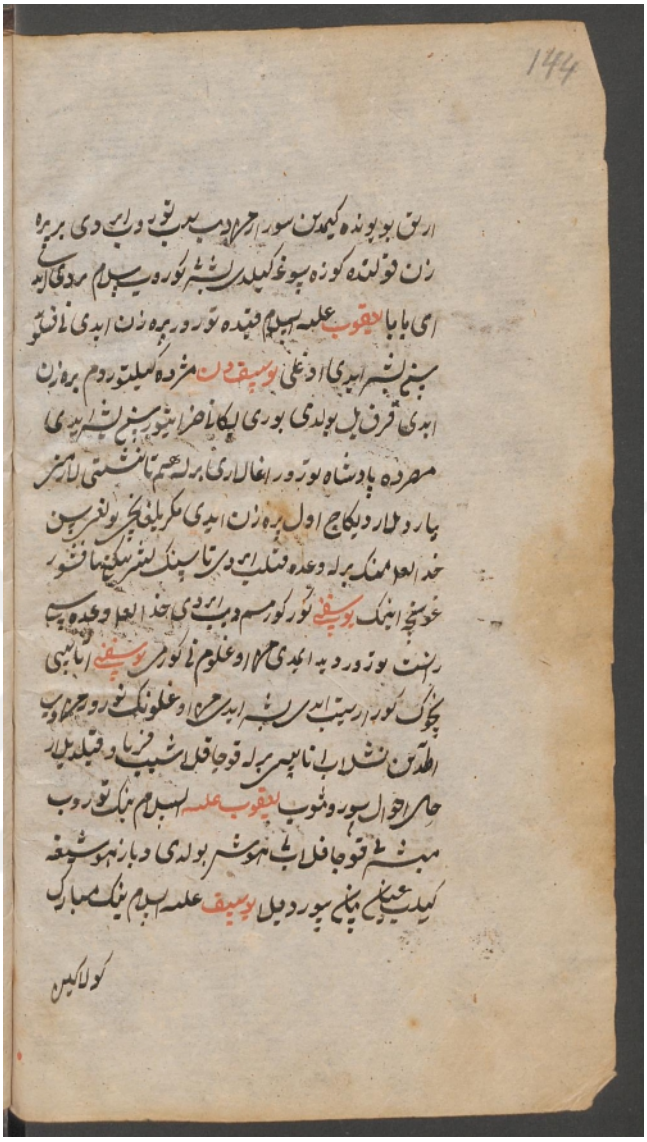


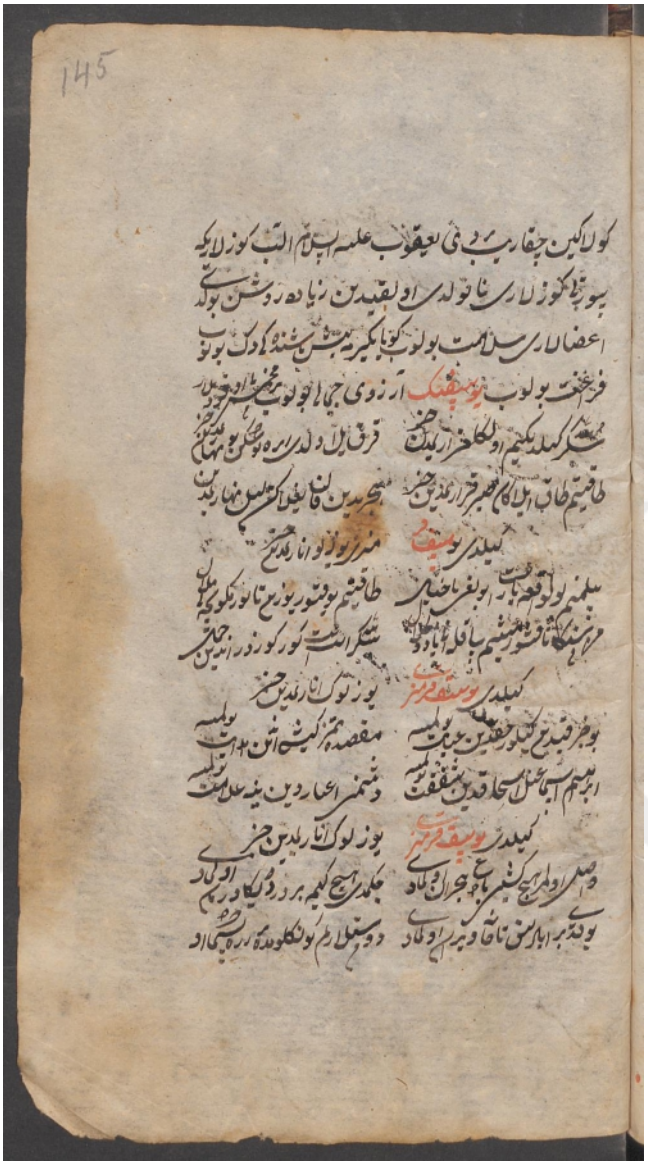


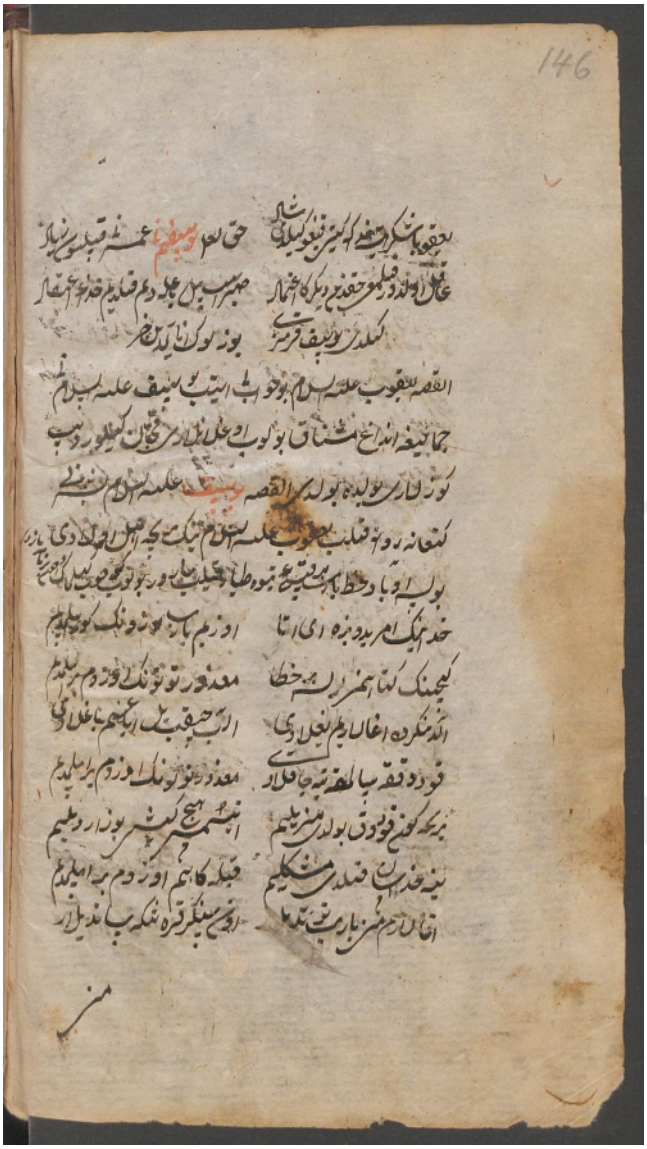




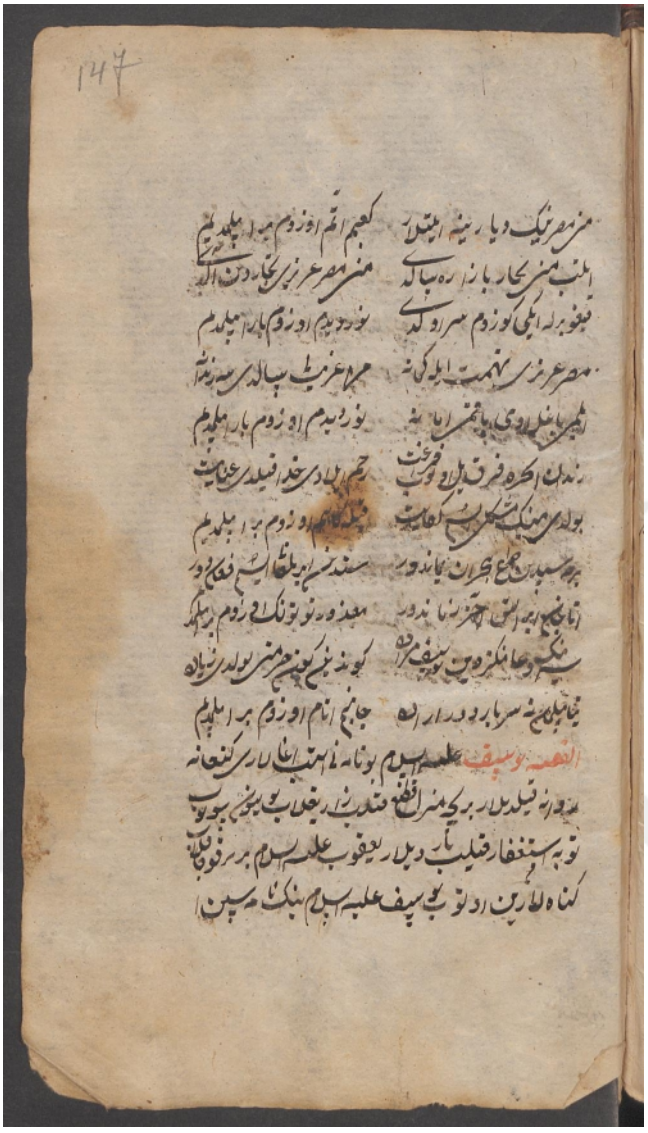


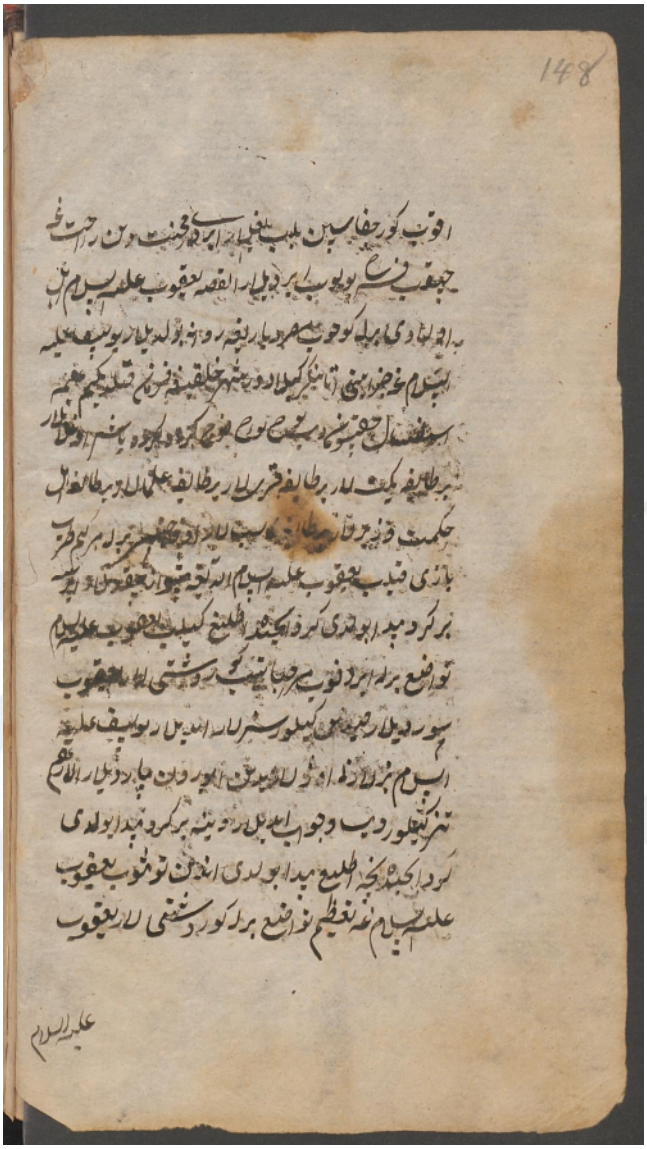


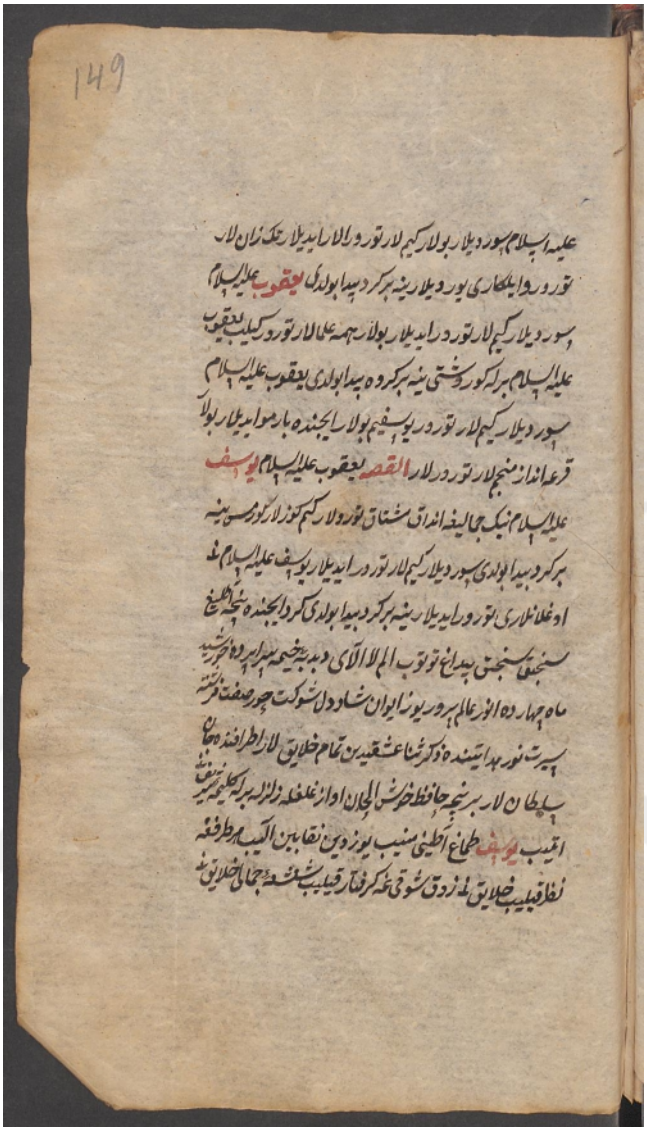


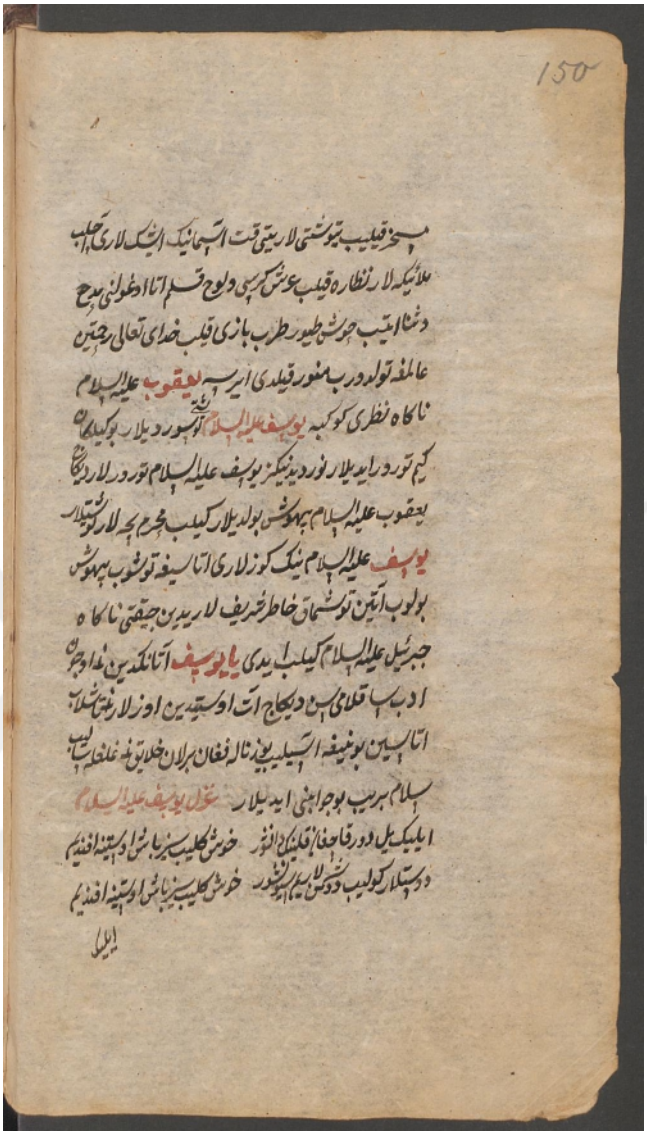


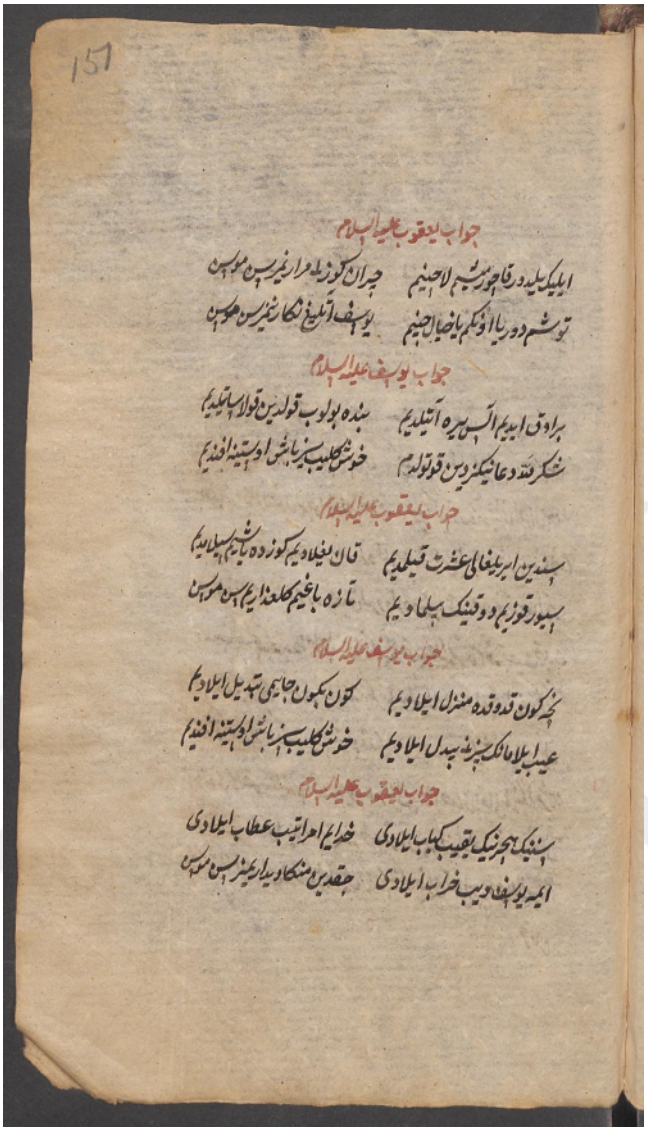
680











جواب یعقوب علیه السلام

ایلیک یلیدوقاچوریشیم لاجینیم — چیران کوزیله مرا زیر پسن موسن
توشم دوریا اوکم یاخیا جینیم — یوسف آتلیغ نگار ینیر سن موسن

جواب یوسف علیه السلام

براوق ایدیم آلپ یره آتیلدیم — بنده بولوب قولدین قوللاسا تیلدیم
شکر قدوعا نیکزدین قوتولدیم — خوش کلیب یرباشن اوستینه افتدیم

جواب یعقوب علیه السلام

بشدین ایریلغای عشرت قیلدیم — قان یغلادیم کوزده یاشم سیلادیم
سیورقوزیم دوقتینک یلماویم — تازه باغیم کلمدی ایم سن موسن

جواب یوسف علیه السلام

نچه کون قدوقده منزل ایلادیم — کون بکون جایمی تبدیل ایلادیم
عیب ایلاما لک یرینه بدل ایلادیم — خوش کلیب یرباشن اوستینه افتدیم

جواب یعقوب علیه السلام

بشنک هیچ نیک یقیب کباب ایلادی — خدایم اعراتیب عطاب ایلادی
ایمه یوسف دیب خراب ایلادی — چقدین منکا دیدایمیسن موسن

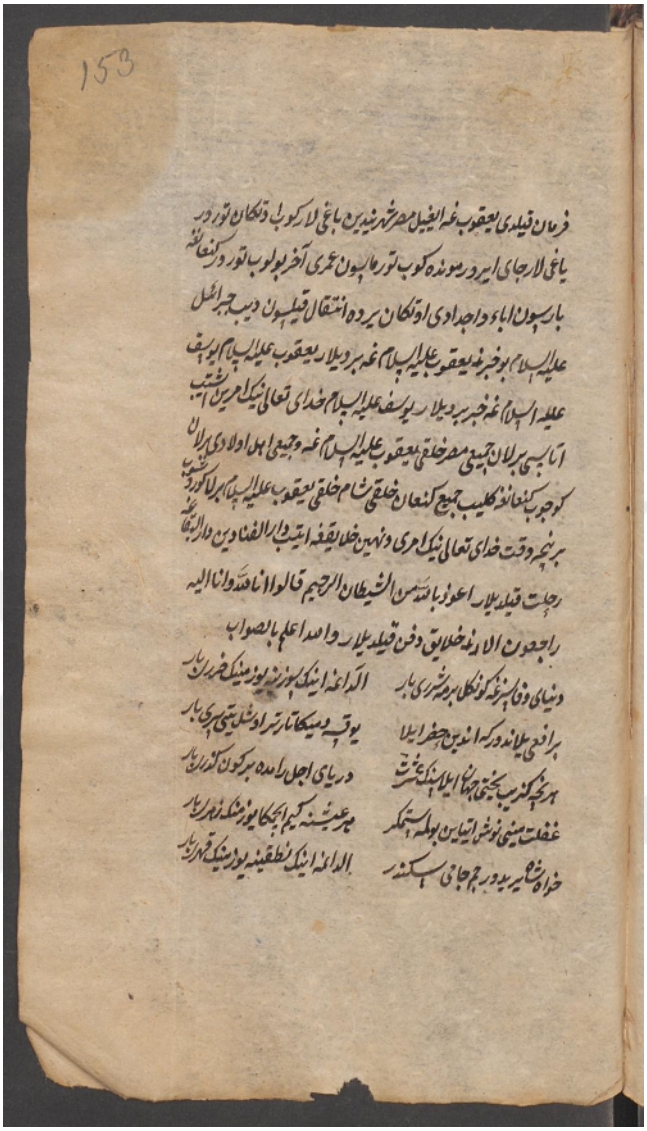
جواب یوسف علیه السلام

یوسف ایتور اونیا یالوب کلمادیم بلا اجازت سیار خینک یازمادیم
کعبه اتام فراقینکا دوزمادیم خوشنی کلیب سیزنا بیش اکتینه افذیم

جواب یعقوب علیه السلام

یعقوب نبک ستلنده ثنا سی سن جام جشید جهان نما سی سن
ایلیک یل درد منبک دوا سی سن کیتیب صبری قرار عزسن موسن

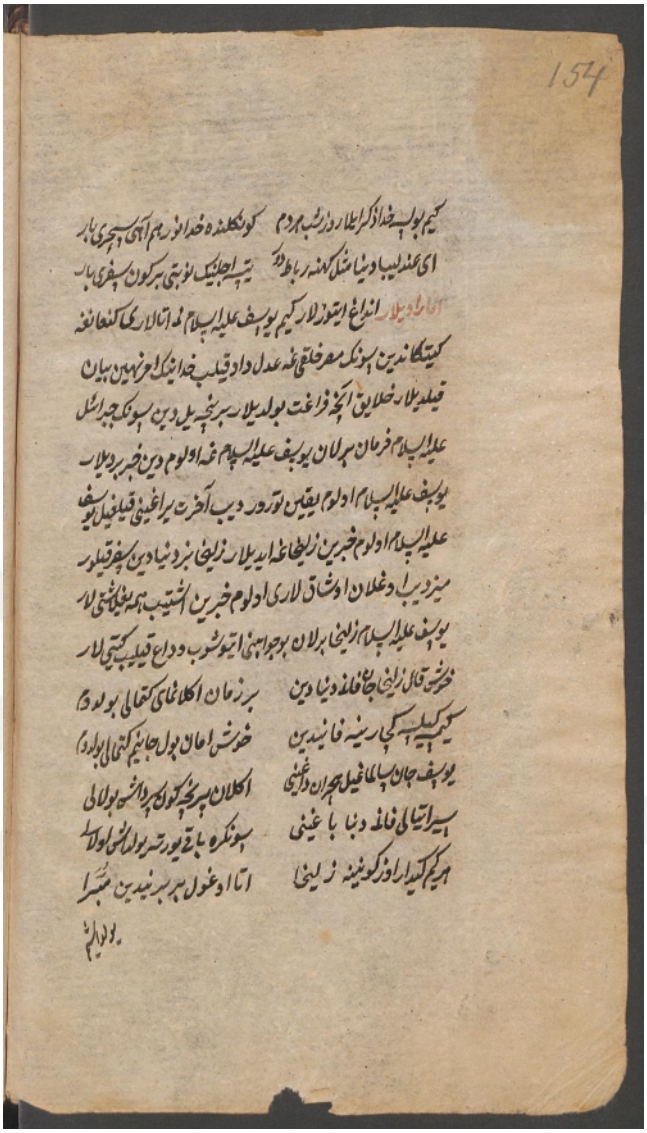
القصه اتا اوغول بوجواب لارنی ایتیب هر بری کورو شوب حال احوال سورد
شوب مصرغه روانه بولدیلار اوغلی مصرغه باریب اینن بغلاب شاد خرم
بولغانینکی بیانندن توردی خلایق کرده کرده توب توب مصرغه کریب ایکن
بغلاب نیچه کیچه کوندوز طرپاندی قیلیب یعقوب علیه السلام غه تبعیت قیلیب
مسلمان بولوب خدای تعالی غه شکر ثنا قیلدیلار مصر ولایتی اتاق فراغت
بولدی کیم هر دوسر بروکه جبر و بستم بولدی القصه بو رویشده ایلیک یل
اوتدی یعقوب علیه السلام هر لا یوسف علیه السلام خدای تعالی غه نیک اعتبرن
خلایقنه جاری قیلیب خلایق همه مطیع فرمان هردار بولوب خدای تعالی غه
شکر ثنا قیلورایدیلار ایلیک یل دین سونک خدای تعالی جبرئیل علیه السلام غه
فرمان



153

فرمان قیلدی یعقوب غه الفیل مصر شهرینده باغی لار کوب ائدکان تور در
باغی لار جای ایر در رسوده کوب تور مالیون عمری آخر بولوب تور در کنعانلقه
بارسون اباء واجدادی اوتکان یرده انتقال قیلسون دیب جبرائیل
علیه السلام بوخبرنی یعقوب علیه السلام غه بردیلار یعقوب علیه السلام یوسف
علیه السلام غه خبر بردیلار یوسف علیه السلام خدای تعالی نینگ امرین اشتب
اتا بیی برلان جمیع مصر خلقی یعقوب علیه السلام غه وجمیع اهل اولادی برلان
کوچوب کنعانغه کلیب جمیع کنعان خلقی شام خلقی یعقوب علیه السلام برلا کوردیلر
برنچه وقت خدای تعالی نینگ امری ونهین خلایقه اتیب دار الفنادین دار البقاغه
رحلت قیلدیلار اعوذ بالله من الشیطان الرجیم قالوا انا لله وانا الیه
راجعون الایه خلایق دفن قیلدیلار والله اعلم بالصواب

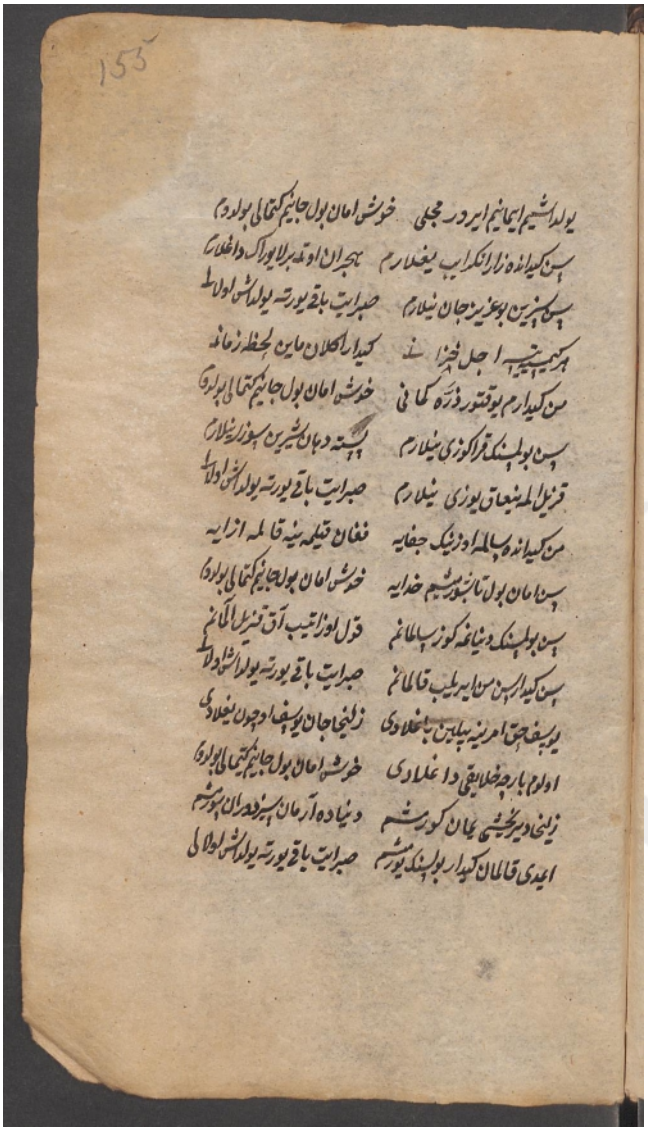
دنیای دونی یغه کونکل بر مه خری بار — الدانمه اینگ بو زنیونی مینگ خطر لی بار
هر افتی یلانه در که اندین حذر ایلا — یوقه دیمکا تر اوشل تیکی بری بار
هر نچه کز یب بختی جهانگا ایلانمنگ عشرت — دریای اجل رامده بر کون کذر لی بار
غفلت مینی نوشا تیایین بوله استمکر — مهر عیشنه کیم ایجکا یونر مینگ زهر لی بار
خواه شاه یر یدور چو جاتی یا کندر — الدانمه اینگ بو طقینه یونر مینگ قهر لی بار



کیم بولسه خدا ذکرایلار درشب هردم کونکلنده خدانورهم آهی سحری بار
ای عندلیب دنیا مثل کهنه رباط در تیه اجلینک نوبتی برکون سفری بار

اخبار دیلار انداغ ایشتوزلار کیم یوسف علیه السلام نه اتالارینا کنعانغه
کیتکاندین سونک مصر خلقینه عدل داد قیلب خدانینگ امرنهین بیان
قیلدیلار خلایق ایکنجی فراغت بولدیلار بربنچه یل دین سونک جبرائیل
علیه السلام فرمان برلان یوسف علیه السلام غه اولوم دین خبر بردیلار
یوسف علیه السلام اولوم یقین تورور دیب آخرت براغینی قیلغیل یوسف
علیه السلام اولوم خبرین زلیخاغه ایدیلار زلیخا بو دنیا دین سفر قیلور
میزدیب اوغلان اوشاق لاری اولوم خبرین اشتیب همه یغلاشتی لار
یوسف علیه السلام زلیخا برلان برجا اهنی ایتوشوب وداع قیلیب کیتی لار

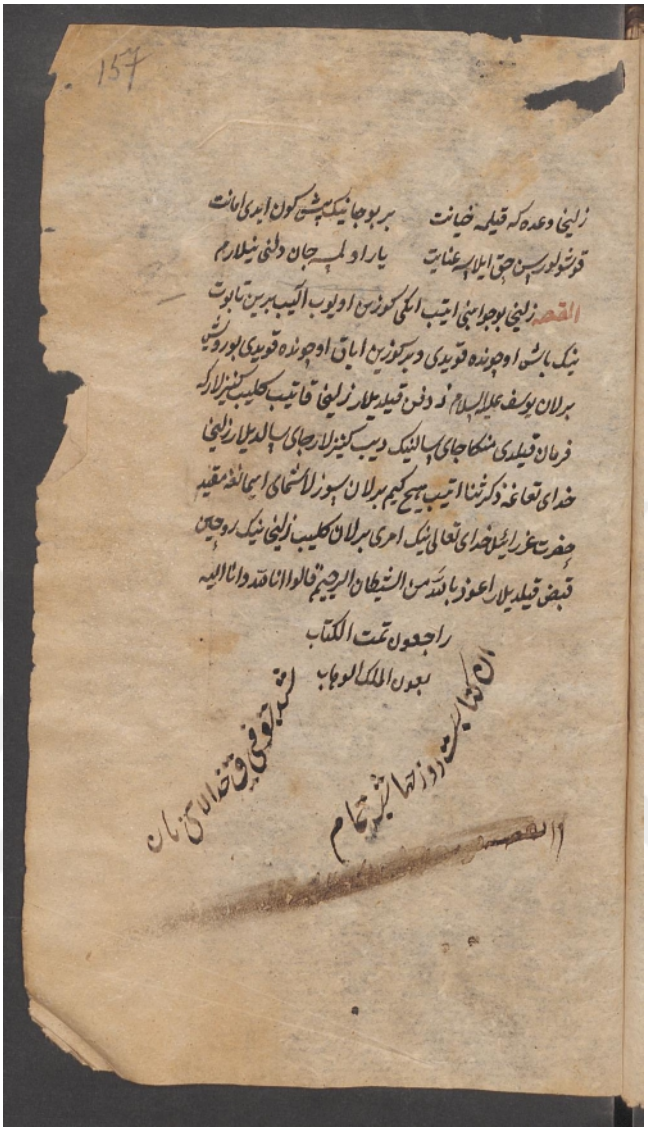
خوشتر قال زلیخا جانغا فلاذ دنیا دین بر زمان اکلاغای کتمای بولدوم
کیم کیلسه بو کچارینه فاندین خوشتر اعان بولجاینم کتمای بولدوم
یوسف جان پسا ملغیل هجران داغینی اکلان بربنچه کون کبرداشسه بولای
بو براتیالی فانی دنیا باغینی سونکره باقی یورتنه بولاشسه بولای
هریم کیدار اوزکونینه زلیخا اتا اوغول بربرینه منبسر

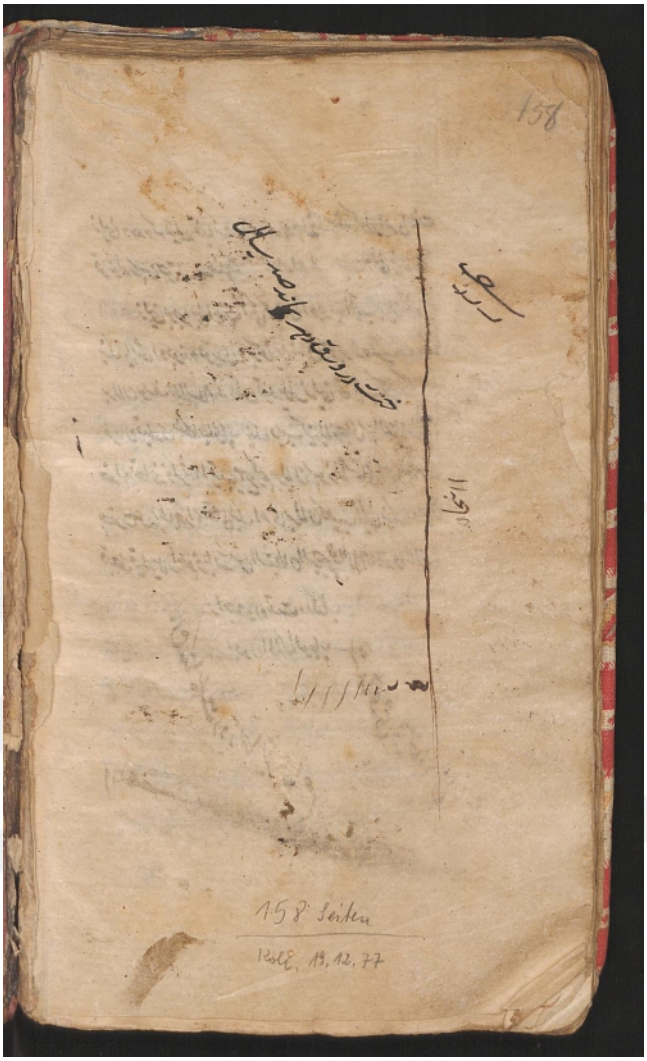


القصه یوسف علیه السلام بو جواب لارنه ایتب زلیخا برلان واغلدان
لاری برلان الوداع ایتب خدا ذکر یغه مقید بولدی حضرت عزرائیل
علیه السلام کلیب خدای تعالی نیک فرمان برلان یوسف علیه السلام ایرنیک
مبارک روح لارین قبض قیلدی مصوفی بیلیب نالهٔ فغان قیلیب تخت
روانه سالیب واویلا واحسرتا دیب پشت پناه دین ایریلیب
یغلار ایردیلار انسی جن وحوش طیور ماتم توتوب اوتلا ماقدین قالدیلار
زلیخا تابوت ندکرواکر دفریاد قیلیب بو جدانی ایدیلار

عزیز تندین سنجوک جانیو چقادور — سوز بولسه قزیل تیلنی نیلارم
باد اجل عمار تیم یقیب دور — سرو اولسه قدی والی نیلارم
کیرلکا سیدور اعدی قدر کالیم — زهر اولدی آب شکر زولالیم
یوسف جان کورمسه چین جالیم — کوزده نرکس یوزده خانی نیلارم
اندین ایردی کلکون شراب ارغوان — کوزده مهر مه یوزده کلاب ارغوان
سنبل ساچیم زلفیم طناب ارغوان — طوق زرین قزیل آلی نیلارم
ویران اولور باغه باغبان بولسه — ملکی خراب اولور سلطان اولسه
دریالارده آب روان بولسه — عندلیب بولسه کلی نیلارم

الفی


154
زلیخی وعده کرقیلمه خیانت
بربوجانیک پیشن کون ایدی امانت
قوشولوب سن حق ایلاه عنایت
یاراولمه جان دلغی میلارم
القصه زلیخی بوجوابنی ایتب انکی کوزین اویوب الیب برین تابوت
نیک باشن اوچوزده قویدی دیر کوزین اباق اوچوزده قویدی بوروشیب
برلان یوسف علیه السلام ذ دفن قیلدیلار زلیخا قاتیب کلیب کنیزلارکه
فرمان قیلدی منکاجای اپالینک دیب کنیزلار جای اپالدیلار زلیخا
خدای تعالغه ذکر ثنا ایتب هیچ کیم برلان سوزلاشمای ایمانلغ مقید
حضرت عزرائیل خدای تعالی نیک امری برلان کلیب زلیخی نیک روحین
قبض قیلدیلار اعوذ بالله من الشیطان الرجیم قالوا انا لله وانا الیه
راجعون تمت الکتاب
بعون الملک الوهاب


158
158 Seiten
Halle, 19.12.77

ÖZ GEÇMİŞ

1. Adı Soyadı : Kübra Gürsoy

2. Ünvanı : Öğr. Gör.

3. Bildiği Yabancı Diller : İngilizce (B1)

4. Eğitim Durumu :

Derece	Alan	Üniversite	Yıl
Lisans	Türk Dili ve Edebiyatı (Tam Burslu)	İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi	2011-2016
Y. Lisans	Eski Türk Dili	İstanbul Üniversitesi	2017-2019
Doktora	Eski Türk Dili (Türk Dili ve Edebiyatı)	İstanbul Üniversitesi	2019-2025

5. Yayınlar

5.1. Ulusal hakemli dergilerde yayınlanan makaleler

Gürsoy, Kübra (2023). Garâibü's-Sıgar'da Yer Alan -GAn/-KAn Sıfat Fiilinin Söz Dizimindeki Görevleri Üzerine. Korkut Ata Türkiyat Arastırmaları Dergisi (13), 761-770.

6. Sertifika Bilgileri

İstanbul Üniversitesi, Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi, *Pedagojik Formasyon Eğitimi*, 2016.

Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkçe ve Yabancı Dil Araştırma ve Uygulama Merkezi, *Yabancılara Türkçe Öğretimi*, 2019.

İstanbul Medipol Üniversitesi, Sürekli Eğitim Merkezi, *Eğiticinin Eğitimi*, 2020.

İstanbul Boğaziçi Enstitüsü, *Diksiyon ve Güzel Konuşma Eğitimi*, 2020.

7. İş Tecrübesi / Mesleki Tecrübe

İstanbul Medipol Üniversitesi, Rektörlük, Öğretim Görevlisi (2019-Hâlen)

İstanbul Sağlık ve Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, DSU Öğretim Görevlisi (2019-Hâlen)

Ankara Medipol Üniversitesi, DSU Öğretim Görevlisi (2019-2023)

8. İdari Görevler

Komisyon Üyeliği, İstanbul Medipol Üniversitesi Rektörlük (2019-Hâlen)

Kübra Gürsoy

19.09.2025